IONVINEA

O E R

III

L U N A T E C I I

ROMAN

Ediție critică de
ELENA ZAHARIA FILIPAS





SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA MINERVA
București 1997

Cartea a apărut cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ISBN: 973-21-0500-3
ISBN: 973-21-0383-3

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI

Volumul III al ediţiei critice *Opere* de Ion Vinea cuprinde romanul *Lunatecii.*

Romanul s-a aflat în atenţia autorului până în ultimele sale zile de viaţă (vezi secţiunea *Note),* procesul elaborării lui fiind încheiat. A rămas neterminată numai intitularea capitolelor, care s-a oprit la jumătatea textului.

Lunatecii a fost publicat în anul 1965, la Editura pentru Literatură, după un manuscris obţinut de editură imediat după moartea scriitorului (Vinea a murit la 6 iulie 1964, iar romanul a intrat în tipografie în luna noiembrie). Acest manuscris s-a pierdut, fie atunci, fie mai târziu.

La Muzeul Literaturii Române, unde se află cea mai mare parte a manuscriselor lui Ion Vinea, se păstrează un singur dosar al romanului *Lunatecii,* cu nr. 16 556, care conţine 354 de file în dezordine. Sunt aici câteva file manuscrise, predomină însă dactilogramele unor capitole, cu corectări autografe şi cu numerotarea filelor revizuită de mai multe ori. (O descriere mai amănunţită a acestui dosar se găseşte în secţiunea *Variante* a volumului de faţă.) în mod evident este un dosar de lucru, fără relevanţă în stabilirea textului definitiv al romanului.

în anul 1973, în cadrul ediţiei Ion Vinea, *Opere,* publicată la Editura Dacia, sub îngrijirea lui Mircea Vaida şi Gh. Sprinţeroiu, romanul *Lunatecii* a fost reeditat după un alt manuscris decât cel utilizat pentru ediţia princeps. Realizatorii ediţiei ne-au furnizat informaţia că nu cunosc soarta acestui manuscris după publicare. Din *Notele* la volumul respectiv rezultă că este vorba de un text dactilo cu însemnări scrise de mână: corectări, revizuiri, adnotări, variante de titluri pentru capitolele din partea a doua. Editorii sunt de părere că autorul unora dintre aceste însemnări şi revizuiri nu este cu certitudine Ion Vinea, ci ar putea fi criticul Liviu Călin: „în urma unei recente discuţii avute cu Liviu Călin, care s-a ocupat îndeaproape de publicarea primei ediţii a *Lunatecilor,* menţionăm că unele însemnări marginale îi aparţin; şi acestea, însă, rezultat al unei lecturi comune, au fost notate la cererea lui Vinea, care avea intenţia să revadă pasajele vizate. Adesea, respectând notaţiile de pe marginea manuscrisului, textul e modificat" (Ion Vinea, *Opere,* III, *Lunatecii,* Editura Dacia, Cluj, 1973, p. 590).

în lipsa manuscriselor, am luat ca text de bază ptntru ediţia noastră ediţia princeps din anul 1965, care prezintă garanţii de autenticitate.

Am modificat ortografia cuvintelor cu „î" conform normelor actuale, ceea ce corespunde, de altfel, cu realitatea scrierii lui I. Vinea.

Am corectat tacit greşelile de tipar evidente; am indicat numai trei situaţii de posibile erori gramaticale sau lexicale, menţionând în subsolul paginii forma din ediţia princeps.

Am unificat, optând pentru forma *Stolz,* grafia numelui acestui personaj, care în ediţia princeps apare: *Stoltz - Stolz,* opţiunea fiindu-ne justificată de lista de nume, autografă, reprodusă în ediţia *Opere* de la editura Dacia *(op. cit.,* p. 582).

Nu am numerotat rândurile pe pagină cum se procedează în general cu ediţiile critice, deoarece în cazul acestui text, cu puţine variante, numerotarea ar fi sporit inutil volumul

E.Z.F.

CAPITOLUL 1

BURICUL PĂMÂNTULUI

„Cest qu'il y a certainspersonnages dont on s'estfait une habitude de rire et qu'on ne plaint de rien."[1]

DIDEROT

.Amiaza se răsfaţă în hamacul de aur al toamnei." în auzul lui Lucu Silion, cuvintele nerostite răsună armonios. I se pare că redau de minune frăgezimea şi farmecul aerian al orei. O adiere de miresme întârziate îi dezmiardă chipul metalic şi întunecat, îi resfiră părul negru presărat cu argint, pe când deasupra lui şi a tumultului străzii, coroanele castanilor se înfioară prelung.

Adineauri, când să iasă din casă în grădină, a fost oprit în prag de soarele subţire de argint ţesut de un păianjen. Ca să treacă prin el, a trebuit să-1 rupă cu o ramură ruginie de iederă, şi aerul a tremurat în jurul ei, colorându-se o clipă, iar firele rupte au dat un ţipăt textil, imperceptibil. Grădina toată era plină de sori de argint, ce printre crengi vămuiau lumina. Ziua asta nu seamănă cu toate zilele. Lumea e o feerie ocrotită de sorii rninunaţi ai păianjenilor, pe când el, ca o fantasmă, rătăceşte prin lume. în faţa porţii care da pe trotuar s-a găsit din nou faţă-n faţă cu un asemenea soare fără stăpân. Căutând cu ochii o ramură să-1 rupă, privirea i s-a oprit asupra cutiei de scrisori, fixată între zăbrele. în fundul ei, un plic alb. A şovăit o clipă. Să nu fie vreo înştiinţare de la Oficiul Intercultural şi de Turism. Sau poate scrisoarea vreunei femei. Nu era nici una, nici alta. Lucu recunoscu scrisul mamei sale. A luat scrisoarea şi a pus-o în buzunarul de la piept, să o citească mai târziu.

Sunt unii oameni care stârnesc în mod obişnuit batjocura, şi niciodată mila (fr.).

„Amiaza se răsfăţa în hamacul de aur al toamnei." Cuvintele acestea nu-i dau pace. I se pare că se alcătuiesc de la sine, fără voinţa lui. Poate că ar fi mai potrivit: „Amiaza se legăna..."; cuvântul e mai muzical, dar Silion e de părere că nu exprimă tot atât de bine risipirea, fără-de-grija, beţia blondă şi efemeră care a cuprins oraşul. „Dacă aş fi romancier, îşi spune el, cu o astfel de frază aş începe un roman, o poveste de dragoste. E plină de făgăduinţă şi de urmări. Un astfel de început nu trebuie să se piardă. In ruptul capului, nu!" Dar, din păcate, Lucu Silion nu e romancier. A scris el o carte cândva, în tinereţea dintâi, era însă un studiu istoric, un amestec de artă şi ştiinţă, gen sever şi primejdios şi care nu îngăduie dezmăţul de cuvinte. S-a lăsat de scris de atunci şi s-a îndeletnicit cu alte lucruri, dar vorbele îl mai urmăresc şi-1 mai hărţuie din când în când. Iar fraza cu „amiaza" şi „hamacul" are să i-o spună totuşi lui Filip, patronul „Esplanadei", s-o „treacă" el scribilor care îi frecventează cafeneaua. îi sună în minte ca un vers. Prea norocos va fi, desigur, autorul care îşi va începe istorisirea cu fraza aceasta a lui. Cine ştie ce poate să mai vie după ea?! E ca un descântec, şi poate să fie tot atât de bine punctul de pornire al unei idile ca şi al unei sumbre tragedii...

...Al unei sumbre tragedii! Lucu ridică din umeri, ca şi cum s-ar dezbăra de o povară supărătoare, şi înaintează în mulţime cu o voluptate de înotător care se dăruie apelor. Cum se mai poate gândi cineva la sumbre tragedii într-o asemenea amiază? Trecătorii se grăbesc care-ncotro, şi graba lor pare fără ţintă. Cu graţii de flacără, femeile se perindă pe lângă el; un surâs paradiziac le flutură pe buze, iar sufletul lor pluteşte în apa privirilor ca legănarea unei flori. Ce radioasă revărsare de sprintene vestale, lumeşte travestite, la ceasul fermecat când magazinele se închid! Lucu e gata să creadă că toată minunea se desfăşoară anume pentru el. Prin dreptul unei oglinzi de galantar, încetineşte. îşi pipăie cravata de fular şi surâde imaginii răsfrânte. Vestonul albăstrui îi cade minunat de bine pe umerii zvelţi, pe mijlocul subţiratec. Ca un tăiş, o dungă fără greş îi liniază pantalonii, molatec opriţi în solzii de crocodil ai pantofilor. In mâna fin înmănuşată ţine, ca pe o petală, o pălărie de fetru. Cu mintea plină de arii confuze, simţindu-se parcă mai uşor şi mai înalt, Lucu se strecoară nevătămat printre săbiile de lumină ce se încrucişează peste trotuarele pline de lume. Trăieşte una din acele clipe când totul e dat uitării, când nu-ţi pasă de nimic şi când

te apropii în neştire de o bucurie supremă şi fără de temei.

Pe trotuarul de peste drum de Palat, o doamnă cumpără crizanteme. O clipă, Lucu se opreşte locului. Din tot furnicarul o vede numai pe ea. O subţire siluetă de brună, într-o fluturare de lânuri galbene, uşoare. La picioarele ei, o ţigancă lăsată pe genunchi îndărătul unui coş cu flori îi oferă un buchet, răsucindu-1 cu pumnul întins spre soare.

Se îndreaptă grăbit într-acolo.

De câte ori zărea o femeie pe placul lui, Lucu Silion grăbea pasul. Dar tot de atâtea ori o amintire care-1 pândea ca dintr-un ungher neştiut venea să-i întunece ispitirea clipei. Mereu acelaşi chip. O icoană palidă, cu trăsături subţiri, cu privirea nehotărâtă dar intensă a largurilor marine atunci când valul se turbură şi tinde spre violet...

Dar această bruscă încăierare cu sentimentul datoriei nu ţinea mult. Acum ca întotdeauna, Silion îşi urma cu hotărâre drumul he-ngăduit. Mări pasul spre locul pe care zărea gingaşa arătare. Mustrările de cuget îl hărţuiau ca un roi de musculiţe prin arşiţa câmpului. Ajunse până în mijlocul Pieţei Palatului. Ca nişte cărăbuşi uriaşi, maşini negre, maşini albe şi albastre, scânteietoare în pavezele lor de nichel şi cristal, treceau tuşind agresiv pe lângă el, apostrofându-1 cu răcnete răguşite de claxon. Agentul de' circulaţie îl fluieră de câteva ori, fără folos. Cu ochii la ţintă, cu mersul înteţit, Lucu se strecură cu dibăcie printre automobilele vijelioase, fără să înceteze de a se mustra: „E pentru ultima oară", îşi zicea; „la urma urmei, nu fac nimic rău... e o simplă curiozitate... *pas meme une peccadille*'!" Străbătând piaţa, se trezi pe trotuarul vecin, chiar în preajma necunoscutei. Pe colţul acela lărgit, un grup tineresc, trei băieţi şi o fată, studenţi desigur, hohoteau gesticulând lângă o vitrină. Cu un maldăr de crizanteme ruginii pe braţ, necunoscuta tocmai plătea florăresei. Să fi sosit numai o clipă mai devreme, ar fi putut cotrobăi amândoi în acelaşi coş şi poate că Lucu ar fi găsit prilejul să-i ofere un buchet. N-ar fi riscat decât un refuz amabil. Femeile nu se supără când le oferi flori. Flori la început, flori şi parfum mai pe urmă, flori, parfum şi ciorapi de mătasă mai târziu. Din astfel de amănunte e făcută dragostea. Silion avea patima simplificărilor grăbite. De altfel, o uşoară emoţie, pe care o mai încercase de sute de ori, nu-i îngăduia în clipa de faţă

...un fleac! (fr.).

să-şi controleze gândurile. Cu o privire de trecător distrat, o privire care nu supără, deşi măsoară şi cântăreşte, şi care nu-şi găseşte asemănare decât în privirea cămătarului pe gajuri când acesta refuză să le cerceteze (tocmai pentru că le-a şi preţuit cu coada ochiului), Silion făcu inventarul fulgerător al frumuseţii ieşite în calea lui. „E genul meu!", observă el cu satisfacţie. „JE genul meu!" In asemenea cazuri, Silion ştie că nu-i rămâne decât să meargă drept înainte, *wie ein Held zur Siege*[1], şi lucrurile vor veni de la sine.

Necunoscuta scotocea în poşetă, după bani. E lucru vădit că buchetul de crizanteme o încurcă.

Silion îşi puse pălăria pe cap şi se opri să-şi aprindă o ţigară, truc răsuflat al celor care vor să câştige timp. Dar bricheta nu lua foc. Cu nasul printre scânteile neputincioase şi ţăcăniturile scurte ale aparatului şi tot căznindu-se cu el, o cerceta pieziş. Nu se înşelase. Era o femeie într-adevăr frumoasă şi totdeodată o stranie arătare. „Ochii aceştia lungi şi languroşi - gândi el încântat şi uimit - şi sprâncenele lor arcuite şi delicat apăsate te duc cu gândul la alte climaturi şi anotimpuri. Astfel de sprâncene, într-o vreme în care toate femeile şi le smulg cu dinadinsul, ca să le reducă la o linie ideal de subţire sau să le reconstruiască din creion pe un traseu arbitrar, trădau un suveran dispreţ pentru modă şi poate şi o înaltă părere despre propria înfăţişare..." Silion o privi mai de-a dreptul. Arăta palidă şi obosită. O paloare de petală atinsă de arşiţă, peste care ameninţă, scăpată de sub o tichie puerilă, învolburarea furtunoasă a părului ei întunecat. Tot străduindu-se să-şi scoată şi să-şi numere banii, trecându-şi de pe un braţ pe altul maldărul mlădios al crizantemelor, ea lăsă să se vadă încă un amănunt care i se păru lui Lucu anacronic. Purta mănuşi de mătasă cu degete retezate, aşa cum purtase şi mama lui Silion, şi verişoarele de mult măritate ale iubirilor dintâi. Rochia şi încălţămintea i se părură de bună calitate, cu toate că niţeluş cam ofilite. Desigur că necunoscuta nu se înnoise prea de curând. Şi poate că Silion, cu ochiul iscusit al curiozităţii şi al dorinţei, ar fi făcut şi alte descoperiri dacă ea ar mai fi rămas multă vreme în bătaia privirilor lui. Dar o birjă se apropie legănată în trap domol, pe capră cu un falnic vizitiu grăsun, zbârcit şi spân, îmbrăcat într-un caftan albastru-închis şi încins, ca un arhiereu, cu o lată panglică de culoarea ametistului. Caii albi o depăşiră şi se opriră

[1] Ca un erou spre victorie (germ.).

încordaţi ca la parada circului, sforăind fioros şi tropăind pe asfaltul sonor. Un mândru echipaj răsărit din Bucureştii de altădată. Doamna îi făcu din cap un semn de consimţire. Abia atunci păru că descoperă, ca pe un amănunt fără de rost, prezenţa lui Silion. Fără sfială, privirea i se sprijini molatec de privirile lui omagiale. I-a surâs lui, sau poate numai unui gând pe care-1 lua cu sine? Atâta vicleşug într-un surâs nu se potrivea cu înfăţişarea ei provincială, fiindcă între timp Silion găsise tâlcul acestei frumuseţi în mers armonios pe pavajul Bucureştilor: era neîndoios o provincială, şi încă una nu de mult sosită şi aşezată aici, cu mănuşile ei mitene, scoase din cine stie ce scrin îmbâcsit de rămăşiţe econome şi pioase, o fiinţă singuratecă şi care îşi caută o ieşire din viaţa retrasă de până acum. îşi caută un drum nou şi crede că-1 va dibui, dar fără efort şi numai aşa, ca din întâmplare. Un surâs extenuat de un destin potrivnic, dar nu şi resemnat: acesta e surâsul necunoscutei. Da, în ochii aceia de flăcări negre mocneşte ceva. E o hotărâre ascunsă, poate nemărturisită, de a dobândi partea ce i se cuvine în viaţă - adică totul. Si în Lucu tresări cavalerul rătăcitor aţipit în sufletul fiecărui bărbat, dar care într-însul suferă de insomnie: cavaleruî gata oricând să ia sub ocrotirea lui sublimă soarta nefericitelor şi mândrelor femei. Să fie el, Lucu Silion, destinul cel bun, ieşit în calea făpturii acesteia, ivită parcă dintr-un cadru desuet? Pasul ei nu e făcut să înainteze neînsoţit. Mersul ei parcă nu atinge pământul. O vede cum se apropie de trăsură, pe braţ cu jerba de crizanteme în legănare, cum pune piciorul pe scară, descoperind în teaca ei de mătasă o pulpă măiastră şi vie. Se instalează cu graţie în perne şi atelajul se urneşte. Lucu prinde încă o dată, în timp şi spaţiu, surâsul ei oferit nimănui. îşi scoate pălăria şi o salută insinuant şi respectuos. Dar privirile ei îl străbat ca pe o fantomă de ceaţă, surâsul ei se pierde în neant. Nici un semn. Viziunea se depărtează. O clipă, de o durată fără sfârşit, pălăria lui Lucu rămâne şi ea suspendată în aer, pe o traiectorie de dezastru.

îşi muşcă buzele. S-a pripit. Un salut prematur, un salut neluat în seamă e o greşeală care cu greu se mai îndreaptă. O ştie din experienţă.

*

Stătu o clipă înfipt pe loc, ca în faţa unui prăpăd neaşteptat. Trăsura se depărta încet de tumultul pieţei de-a lungul străzii

Wilson, tăcută, aproape pustie. Numai studenţii opriţi lângă afişele multicolore ale Oficiului de Turism îşi urmau cu însufleţire zgomotoasa lor pălăvrăgeală. Ghemuită pe vine, lângă zid, în faţa coşului ei cu flori, ţiganca îi urmărea cu privirea, fumând şi scuipând meditativ printre dinţi. N-a fost un gând: ca un erete, Lucu Silion se năpusti spre ea, îi smulse coşul, apucându-1 de mâner, îi strigă ceva la repezeală şi porni în goană după birjă. în câteva salturi o ajunse şi, trecând în stânga atelajului, sări pe scară şi apăru ca un pirat la abordaj. Necunoscuta dădu un ţipăt abia scâncit; birjarul, simţind o greutate nouă care îi apleca trăsura într-o parte, întoarse capul, dar, văzând ce se petrece, nu găsi cu cale să oprească, pe când Lucu, zăpăcit şi stângaci, revărsă troianul ruginiu al crizantemelor la picioarele călătoarei. Fără zăbavă, fără un cuvânt, sări apoi pe asfalt. Birja, caii şi birjarul îşi văzură de drum, şi Lucu, oprit în mijlocul străzii, cu coşul gol în mână, rămase locului, plin de speranţă, până ce totul dispăru după colţ. Necunoscuta nu întorsese capul.

- Ce făcuşi, conaşule?

De-abia acum Lucu îşi dădu seama că florăreasa - pestriţa apariţie de stămburi decolorate - îl aştepta cu mâinile în şold la marginea trotuarului. Studenţii se apropiaseră şi ei. Mutre vesele şi curioase.

- Cât? întrebă scurt Lucu, înţepenindu-se într-o atitudine plină de demnitate.

îi înapoie ţigăncii coşul golit. Ea se încruntă uşor, părând că-şi face socotelile, clătină din cap, ca şi cum s-ar fi hotărât la un rabat generos, şi-i rosti o cifră umflată. Fără să crâcnească, Lucu dublă şi plăti.

- Scump, dar nu face, îşi dădu cu glas tare părerea singura fată a grupului studenţesc.

- Ce importă?! exclamă cu emfază unul din tineri, pesemne student la Conservator; *pourvu que le geste soit beau!*'

- Barem să fi rămas în trăsură, încheie un altul, cu părere de rău în glas.

- Sau măcar să fi aruncat coşul, îşi dădu cu părerea studenta; nu-i stătea bine, oprit în drum şi ţinându-1 de toartă, ca o bucătăreasă.

Tinerii izbucniră într-un hohot vesel, care îi sună multă vreme

Frumuseţea gestului contează! (fr.)

lui Lucu în urechi pe când se depărta de ei cu o prefăcută nepăsare. „Are dreptate, îşi zise plictisit şi înciudat, am fost un caraghios. Ah, tineretul ăsta găunos şi obraznic! Bine că nu m-a văzut ea cu coşul în braţe!"

Trăsura dispăruse de mult după colţ. Lucu Silion înălţă din umeri. Nu mai era la vârsta la care îţi pare rău după prilejurile pierdute. Se refugie în mulţime, nehotărât încotro s-o apuce. Din când în când iuţea pasul, ca şi cum l-ar fi însufleţit un scop, apoi revenea la mersul tărăgănat al celui care vrea să piardă şi să câştige timp. „Sunt un bărbat în toată firea, se certa el pe sine, şi totuşi nu sunt serios. Mi-e cu neputinţă să mă iau în serios. La treizeci şi trei de ani mă port ca un băieţandru. Mi-am risipit tinereţea în aventuri şi galanterii care au luat uneori o întorsătură dramatică. Experienţele nu mi-au servit la nimic. Sunt gata, în toată clipa, să reîncep aceleaşi greşeli..." Simţi deodată că s-a izbit piepţiş de un obstacol masiv şi moale şi se dădu îndărăt cu un pas.

- Sacrament, idiotule! îi sună scandat în urechi un glas dogit şi furios.

Se ciocnise cu un fel de patriarh uriaş, cu barbişon lung, argintiu, cu semiţilindru pe cap şi înarmat cu un ciomag de abanos cu măciulia de fildeş sculptat. O dungă de mătasă neagră îi mărginea ca un lampas veşmintele sobre şi demodate. Plutea ca o emblemă anacronică deasupra capetelor mulţimii efemere.

- Sacrament! repetă moşneagul, fulgerându-1 cu privirea şi izbind de câteva ori cu bastonul în asfalt, ca şi cum ş-ar fi aşteptat să apară din pământ o patrulă de demoni.

Lucu se uita la el, uimit. Uitase să-şi ceară scuze. Pesemne că îl călcase pe picior sau h' dăduse o lovitură serioasă în stomac - nu putea să-şi dea seama. De unde oare se ivise ciudata şi venerabila făptură, din ce veac, din ce Paris al sălilor de dans şi de arme, de odinioară? O duioşie neaşteptată şi o poftă de râs îl năpădi, ca un acord muzical de alămuri într-o grădină de vară. Ridică mâna şi, cu un scurt salut, foarte puţin reverenţios, din vârful degetelor, se întoarse şi o luă din loc, niţel mai grăbit ca înainte. Dar nu făcu decât vreo câţiva paşi, ritmaţi din urmă de aceleaşi lovituri de baston în asfalt, şi auzi strigându-1 un glas:

- Hei, domnu'? Alo! încotro?

Se vede treaba că îl urmărea bătrânul. Lucu grăbi pasul, în nădejdea că poate va scăpa de el. Glasul însă răsună din nou, mai aproape:

- Alooo! Ce fugi aşa? Stai o clipă!

Si Lucu se simţi tras de pulpană. Se întoarse, cu hotărârea omului care îşi închipuie că trebuie să facă faţă unui agresor. Dar nu era bătrânul.

- Te urmăresc de un sfert de oră! Am văzut tot: te ţii de nimicuri!

Cu un zâmbet schimonosit, Lucu îi întinse o mână moale. „Dracu'mi 1-a scos în cale", îşi zise. EraDuiliu Mareş, un om tânăr, dar încăruntit pe la tâmple. Purta o mustaţă mătăsoasă, care se îmbina în galică pogorâre cu o bărbuţă blajină, totul de culoarea mată şi lipsită de viaţă pe care o dau căneala şi cosmeticul. De sub sprâncenele lungi şi încondeiate, privirile lui cafenii se aţineau cu îndrăzneală asupra lui Lucu Silion. Avea un cap mic şi trăsături precise, o piele elastică şi statura zveltă, dar gâtul gros şi scurt, haine de o croială şi de o calitate aleasă. Pantofii îi erau de antilopă, cu talpa triplă şi tocurile înălţate cu adaosuri de cauciuc. Din pricina asta, mersul lui era ţeapăn ca de robot.

- Ce holbezi ochii aşa la mine? îl întrebă Duiliu Mareş cu un glas dintr-o dată duios. Era unul din trucurile sale să-şi îndulcească vocea când rostea vorbe tari sau vreo ameninţare. Te rog să surâzi când mă întâlneşti, continuă el, de data asta din ce în ce mai răstit, să surâzi uite-aşa, măcar aşa! - şi zicând acestea îşi arătă într-un rânjet mecanic dinţii mărunţi şi albi. Sunt un om, adăugă el, care-ţi vrea numai binele. Sau eşti cumva de altă părere?

Suna ca o somaţie această ultimă întrebare.

- Nu m-am îndoit niciodată, răspunse Lucu încurcat.

I-ar fi zâmbit din nou, cu zâmbetul lui „gata oricând" şi atât de irezistibil, dacă, somându-1 chiar cu o clipă înainte, omul nu l-ar fi făcut atent că a-i zâmbi însemna o laşitate.

- Hm! Nu te-ai îndoit niciodată! Eşti politicos ca un băiat de familie.

- Ce pot să fac? Nu mi-am ales singur familia.

- Ce poţi să faci? răspunse celălalt. Uită-te în oglindă, să vezi hârca din tine. Reculege-te! Roagă-te!

Această replică agresivă, rostită ochi în ochi, foarte de aproape, îi duhni în obraz un iz dulceag de paciuli. Omul ţinea veşnic pe buze câte două mărgele de aromă orientală dintr-o cutiuţă de tinichea colorată. Din pielea lui se răspândea o boare proaspătă de lavandă. Era fraged şi trandafiriu, ca ieşit de sub un duş rece, după o baie turcească. îşi corecta la răstimpuri tenul lucios, trecându-şi uşor peste obraji o foiţă roz-albă desprinsă (obicei demodat) dintr-un carneţel de *papier poudre.*

Oprit fără scăpare în loc, Lucu Silion clocotea de mânie înăbuşită. Se simţea intimidat ori de câte ori îl întâlnea pe acest ins, pentru că îşi pronunţa frazele pe un ton de moralist îndrituit de nu se ştie cine. Avea ceva de predicator într-însul, în ciuda mustăcioarei lui cănite şi a bărbuţei lui de lemn de mahon. Era ceea ce se numeşte „un om înfipt", care dezarma pe ceilalţi, pe cei care se aşteaptă să fie jigniţi în taina sfântă a vieţii lor, pe cei care se tem de propria lor violenţă şi fac desperate sforţări să nu izbucnească.

- Cât pe-aci să-1 dărâmi pe bătrân, reluă predicatorul, dacă umbli aşa, cu gâtul sucit după femei. Ia seama însă! (Aci vocea lui se făcu metalică şi gravă.) Ai să te prăbuşeşti!

- Să mă prăbuşesc? Pentru atâta lucru? întrebă Silion cu sfială.

Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, un început de panică i se strecura în suflet şi sta gata de apărare, dar vulnerabil şi cu arme de carton: i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia iubirii lui secrete şi vinovate.

Predicatorul îl aţintea cu o privire încărcată de avertismente de apocalips. îl privea de pe un amvon. Lucu ştia că visul lui Duiliu Mareş, mărturisit pretutindeni, e să plece la călugărie la Sfântul Munte. Să renunţe la cutiuţa de paciuli, la carneţelul de hârtie pudrată, la periuţa muiată în căneală, la sticla cu lavandă şi la toate cele lumeşti. Să renunţe şi la *Datina,* hebdomadar de idealism, de afaceri şi şantaje.

- Eşti un dezaxat! reluă predicatorul ceva mai încet, dar păstrându-şi în ton toată asprimea. Ai ieşit din rânduri, te-ai izolat între generaţii... Tinerii te socot prea bătrân, iar bătrânii - prea neisprăvit ca să te accepte. Oamenii serioşi te-au părăsit, eu nu văd în jurul tău decât declasaţi şi pierde-vară.

Silion nu răspunse. Căuta zadarnic în mintea lui un cuvânt tăios, singurul care ar putea pune capăt predicii. îl mai chinuia şi sentimentul nesuferit că predicatorul dăduse glas îndoielilor lui cele mai ascunse.

- Nu văd în tine un suflet care fierbe, adăugă acesta apăsat, ca şi cum i-ar fi dat lovitura de graţie. între timp, privirile lui îşi îndulciră expresia, deveniră de o bizantină bună-cuviinţă şi blândeţe. Sper să nu ne mai vedem, îi zise pe un ton pogorât la normală şi întinzându-i cu hotărâre o mână de îmblânzitor. Până atunci, prezintă, rogu-te, omagiile mele doamnei Matilda - pardon, doamnei

Laura Feraru.

- Mulţumesc! răspunse Lucu, roşindu-se până la urechi.

De câte ori auzea pe neaşteptate numele de Feraru, se roşea fără voie şi poate fără vină. Privirea lui căuta cu desperare un punct de sprijin în vârtejul de vehicule şi pietoni al pieţei tumultuoase.

- Ei, lasă, lasă, continuă împăciuitor predicatorul, nu trebuie să te roşeşti aşa. Sper că n-am făcut cine ştie ce gafă. Iartă-mă, dar cu tine omul nu ştie niciodată'cum să te ia, nici de cine să te mai întrebe. E bine totuşi că te-ai roşit. E semn bun. Caută de te pocăieşte.

îi strânse mâna ca un campion care îşi arată încă o dată voinicia şi biruinţa şi se întoarse în direcţia din care venise. Lucu suspină uşurat. Dar mtâlnirea aceasta îl descumpănise. Duiliu Mareş, moralist, trezise propriile lui mustrări de conştiinţă; trezise în el nedumeriri şi frământări o clipă uitate. „Are dreptate, nu vede în mine un suflet care fierbe. N-am realizat nimic. Poate că sunt un ratat. Dar poate că nu. N-am dat încă nici o bătălie. Dar nici n-am poftă să dau vreo bătălie. Aici e buba."

Porni din nou, dar cu ochii în trotuar, hamletic de încet şi de absorbit...„La treizeci şi trei de ani, Napoleon îşi împletea în taină coroana de împărat... La treizeci şi trei de ani, Isus purtase coroana de spini a gloriei eterne, iar Alexandru răposase în plină apoteoză... ce aventură ameţitoare, nemaipomenită... Dar Saint-Just? La douăzeci şi cinci de ani terminase cariera de logodnic al revoluţiei... Robespierre, Danton, Desmoulins, reluă el, conduceau Franţa la treizeci de ani - şi n-au fost decât nişte bieţi avocaţi fără procese, ca şi mine. Dar nici unul n-a avut o tragedie în viaţă. Nici o durere ascunsă, nici un gând neadormit... Nu le-a scurmat nici un vultur în rărunchi. Nici unul din ei n-a cunoscut-o pe Laura." La acest gând, Lucu aproape că se opri din mers. O palidă, nobilă şi elegantă arătare pluti o clipă în ceţurile lui sulfeteşti. Da, el are de luptat din greu, el e copleşit de o cruce care nu iartă... înălţă din umeri, parcă ar fi vrut să mute de pe un umăr pe celălalt o povară nevăzută... îşi pierde câteva ceasuri pe zi - şi ce scurtă e ziua - la picioarele unei iubite. Stă, fumează şi citeşte, şi ia ceaiul la umbra Laurei Feraru. In fiecare după-amiază joacă şah, stă de vorbă, minte, dezmierdă, răsfaţă şi se răsfaţă pe sine, la Laura Feraru, care-1 aşteaptă şi acum, l-aşteaptă mereu, l-ar vrea lângă ea zi şi noapte. Cum de a izbutit acum să uite, fie şi numai câteva clipe, că Laura l-aşteaptă veşnic? Aşteptarea Laurei! O simte pretutindeni, ca pe o forţă care l-ajunge

şi-1 soarbe. E în faţa ei ca o pasăre fascinată. Cum să se smulgă din robia lui cea de toate zilele? Să dea semnalul revoltei făţişe nici nu se gândeşte. I s-ar cutremura sufletul... Să-şi lărgească, pe nesimţite, răstimpul de libertate la el acasă şi în oraş. Pe nesimţite. Bunăoară, astăzi nu se va duce la Laura. Are să găsească un pretext, are să reziste glasului ei resemnat, auzit din depărtare. Dar nu se va duce la Laura, nu! Treptat şi cu băgare de seamă să înceapă o viaţă nouă.

Se uită la ceas. Douăsprezece şi jumătate. Marea hotărâre trebuie înfăptuită fără zăbavă. Ar mai avea vreme să treacă pe la Oficiul Intercultural şi de Turism înainte de masă. Simplu act de prezenţă. E numai la doi paşi. „Stau câteva clipe şi pe urmă plec", se îndemnă el. Dar îl cuprinse sila şi sfiala la gândul că va da ochi cu Amidon, şeful oficiului. Nici de colegii lui de serviciu, cu toate că îi vedea atât de rar, nu putea spune că i se făcuse dor. Dar nu e bine să întindă coarda prea mult. Vor fi nevoiţi în cele din urmă să ia măsuri. Cum adică? Silion îşi trase umerii înapoi si clătină din cap a înfruntare. „Ce idee, îşi zise, nu vor îndrăzni!" In mintea lui se alcătuia un fel de panopticum, în care desluşea o adunătură de binecunoscute capete de înalţi birocraţi, băieţi de familie şi cu ştiinţă de carte. O cârdăşie distinsă, aproape un clan de paraziţi deştepţi şi făţarnici, la care buna-cuviinţă e o armă şi un scut. „Nişte sclivisiţi fără de curaj, ca şi mine de altfel... Nu, desigur, nu vor îndrăzni", îşi repetă Silion, parodiind în închipuire accentul lui Danton, care totuşi se înşelase în socoteli. *„Jls n'oserontpas!'* Dau o raită pe acolo şi plec. Nu mă poate nimeni sili să stau până la două. Intru şi ies, fără scuze şi explicaţii." Mări pasul, mânat de o hotărâre exagerată. „Ce fac, se întreba el, nu cumva mi-e frică?" îl hărţuiau bănuieli umilitoare. „Nu mi-e frică, dar mi-e greaţă: şi de ei, şi de mine. Am să mă impun, îşi repeta el, am să stau numai un sfert de ceas, nici o clipă mai mult." Pe urmă va fi iarăşi liber. Poate că se va întoarce la plimbarea lui extatică pe sub castanii în desfrunzire înfrigurată pe bulevarde...

De-abia luase însă aceste hotărâri eroice, şi văzduhul se umplu deodată de răcnete stridente, în care se amestecau, ca dintr-o orgă devastată de maimuţe, sunete piţigăiate de soprană, cu răguşeli de contraalto, cu tunete de bariton şi de bas. Năvălea în stradă o mişcare şi un cutreier înteţit. Ţigănuşi de toate vârstele, băieţi, fetişcane şi flăcăi în zdrenţe pestriţe, făpturi hămesite şi pirpirii, huidume

Nu vor mdrăzni! (fr.)

asurzitoare şi vlăjgani cu gâtlej de stentori alergau în zigzaguri scurte, oprindu-se ici şi colo prin mulţimea care se îmbulzea să-i încercuie şi să-i ia cu asalt. Se striga: „*JSportul,* ediţie specială, cu rezultatele de ieri!"

Pe Lucu nu-1 interesau sporturile, nici rezultatele de ieri, dar apariţia *Sportului special* îi aduse aminte că e luni şi că, prin urmare, Oficiul Intercultural şi de Turism nu lucrează decât după-amiaza, când *week-end-ul* ia sfârşit. îşi mai aduse aminte că e ziua în care trebuie să ia masa cu colegii lui de promoţie la „Coroana" - dejun comemorativ de la care nu poate hpsi. Graba care îl tot sâcaise de-a lungul acestei plimbări se datora, îşi dădu seama, tocmai memoriei lui nesigure, nelimpezite. Nu pentru întâia oară i se întâmpla să nu ştie în ce zi, în ce lună şi uneori în ce an şi pe ce lume trăieşte.

îşi tăie drum prin gloată şi o luă agale spre restaurantul „Coroana".

„Nune est bihendum..."'

HORAŢIU

Ferit de zgomotul asurzitor şi de forfota Căii Victoriei, restaurantul „Coroana" îşi oferea vastele lui saloane de penumbră într-un ungher păzit de arborii seculari şi de vechile ziduri ale parcului regal. Era un local de lux, cercetat de o aleasă clientelă de vară, dornică de muzică şi de răcoare. Ajungeai aici coborând o stradă în pantă, pe care Lucu o parcurse în mai puţin de un minut.

îşi căută în zadar colegii de promoţie, mai întâi în grădină. în ciuda sezonului şi mulţumită generosului soare de toamnă târzie şi tarafului de prânz, ale cărui răbufniri muzicale se amestecau cu freamătul sfielnic al salcâmilor bătrâni, în jurul meselor se afla o mulţime de lume. în aerul rar se mai răsfăţau încă multicolorele găteli estivale purtate de optimismul tinerelor femei. Exaltau atmosfera prânzului, pe care ţinuta posacă a birocraţilor între două vârste nu izbutea s-o întristeze. Ca să nu fie interceptat, Lucu pătrunse grăbit înlăuntrul clădirii. Un picolo îl luă în primire, îl depăşi cu izmenită politeţă şi-1 conduse de-a lungul unui culoar întunecos până la uşa salonului rezervat ospăţului.

Acum trebuie să bem (lat).

Nu văzu la început decât o masă lungă, în formă de T, străjuită de jur împrejur de vreo patruzeci de siluete şi chipuri nedesluşite. Zodiacala strălucire a unui candelabru aprins îi lua vederile. Un ropot scurt de aplauze îi salută apariţia, scaunele uruiră pe podele, intimidându-1. Lucu se simţi apucat de braţ prieteneşte, şi cineva, manevrându-1 printre trupuri şi obiecte, îl aşeză ca pe o bufniţă speriată între doi convivi cu care schimbă, pe nevăzute, câte o strângere de mână. In sfârşit, ochii i se obişnuiră cu lumina aceea violentă, care-1 ducea cu gândul la un atelier fotografic, şi Lucu începu să împartă zâmbete şi moţăieli din cap cu aproape toate figurile de faţă, dibuindu-le fiecăruia în amintire câte un nume, în vreme ce saluturi şi urări de bun venit ricoşau de la un capăt la altul al mesei. Un clinchet cristalin răsună deodată. Cineva făcea tăcere bătând cu muchia cuţitului într-o cupă. Vorbe picurară în liniştea treptat înstăpânită. După glasul nazal, de o stridenţă eunucoidă, Silion recunoscu pe Moroianu Alexandru, decanul promoţiei şi tartorul liceului pe vremuri. Se îngrăşase simţitor şi nu părea la largul lui în sacoul negru cu pantaloni *fantaisie.* îşi păstrase vechea lui expresie de mucalit care nu râde, cu guriţa de cegă şi nasul mai lung şi mai cărnos ca odinioară, ameninţând parcă să plece din mijlocul figurii lui triste, într-o raită de pozne, prin lume. Recunoscu, după copertele de pânză verde, dungate cu negru, şi catalogul clasei a opta, faimosul catastif al destinului, împrumutat *ad-hoc* de la arhiva venerabilei instituţii. Intr-o religioasă ascultare, se dădu citire apelului nominal. Unul câte unul, cei strigaţi se ridicau în picioare, răspundeau „prezent" sau „aici" şi se aşezau, cuminte, la loc. Rezemaţi de perete, câţiva picoli şi doi chelneri asistau la ciudata ceremonie, care li se păru destul de emoţionantă. Când apelul luă sfârşit, un suspin de uşurare şi de regăsire făcu ocolul mesei, ca şi cum într-o sală de restaurant se realcătuise atmosfera de camaraderie şi de tinereţe a zilelor de clasă.

- Domnilor! se ridică din nou glasul lui Moroianu Alexandru. Făcu o pauză. îşi sucea gâtul în dreapta şi-n stânga, să-1 libereze din strânsoarea gulerului scrobit. Tuşi, se mai înecă niţel şi se corectă: Iubiţi colegi, dacă-mi îngăduiţi, să vă mai spun ca altădată în orele de disertaţie, în care, precum se ştie, s-au format Ciceronii şi Demostenii timpurilor noastre, iubiţi colegi, am bucuria să vă aduc la cunoştinţă că, precum şi singuri aţi băgat de seamă, nimeni, nimeni n-a fost lipsă la apel. (Aplauze.) Toţi colegii sunt în păr; Moroianu îşi trecu o mână pe chelie şi se corectă: sunt, cu alte

cuvinte, prezenți (zâmbete), sunt, pe cât se poate vedea, sănătoși și pesemne mai mult sau mai puțin prosperi (râsete), și cel puțin deocamdată nu avem minute de tăcere de păstrat în cinstea și memoria nimănui. (Aplauze.) Nu vreau să anticipez: *tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi, finem di dederunt*[1], dar sunt încredințat că viitoarea noastră agapă, care va avea loc peste cinci ani în același loc, ne va întruni pe toți fără excepție. Trăiască promoția!

- Trăiască! răsună, printre aplauze, răspunsul unanim, și, ca la un semn, răspândindu-se printre comeseni, chelnerii serviră țuica.

- Noroc și voie bună!

Urarea se strecură în urechea lui Silion ca un șarpe cu inelele din șoaptă. Se întoarse cu vioiciune să ciocnească paharul. Doi ochi negri, șireți și struniți, îi zâmbeau printre sticlele unor ochelari cu rama groasă de baga. Un bărbat oacheș, mărunt și spătos, cu pielea feței trandafirie și bine întinsă peste niște pomeți asiatici, îl privea cu vădită simpatie.

- Bea și nu te mai gândi la asta, îți strici buna dispoziție, îi spuse. Glasul era bine timbrat și persuasiv.

Silion tresări, ciocni paharul și strânse încă o dată mâna care i se întindea.

- Doctore, exclamă el, ce întâmplare fericită!

- Nu prea e întâmplare, răspunse doctorul zâmbind mereu: am schimbat cărțile de vizită din dreptul tacâmurilor, ca să fim alături.

- *Un coup de des n abolirâ jamais le hasard*[2], doctore!

- Nu spune vorbă mare, întâmpină celălalt, noi nu putem calcula urmările unei înșelătorii atât de nevinovate.

- Ai avut o idee minunată. Eu nici nu te văzusem; m-au furat gândurile.

- Să nu te mai gândești la asta, îl sfătui din nou doctorul, ca și cum ar fi reluat o convorbire întreruptă în ajun.

îi puse o mână amicală pe umăr. Silion îl privea cu interes. Trecuse un deceniu de la ultima lor întrevedere. Doctorul nu luase parte la agapa de acum cinci ani. Era prin străinătăți pe atunci.

- Dar de unde știi dumneata la ce mă gândeam eu?

- Sunt ghicitor, afirmă doctorul cu o prefăcută seriozitate. Te gândeai că, la mesele astea, fiecare din noi caută pe mutra celuilalt

[1] Tu să nu cercetezi, căci nu e îngăduit să știi ce sfârșit ne-au hărăzit mie si ție zeii (lat.).

[2] Zarurile aruncate nu vor anula niciodată hazardul (fr.).

ravagiile timpului. Vrem să știm și ce procopseală am făcut fiecare în răstimp. Unii au chelit, alții au nițică burtă. Unii mai sunt becheri, alții au familie grea. Unul mai speră, altul a renunțat.

- Iar eu, doctore, cum stau? întrebă cu un zâmbet de falsă încredere în sine Lucu Silion.

Doctorul nu răspunse numaidecât. Prin ochelari, privirea lui ironică și vioaie parcă se înduioșa.

- Destul de prost. Chiar foarte prost! sună blând răspunsul.

- Se cunoaște?

- în ciuda nepăsării tale surâzătoare! îl tutui doctorul. Chiar faptul că mă întrebi e un semn rău. Cine stă bine nu întreabă cum stă. Pe umărul lui Silion, mâna doctorului se crispa a îmbărbătare. Nu-i nimic, ai să te descurci. Arăți tot așa de tânăr ca acum zece ani.

- Zece ani! repetă Lucu, și timp de o clipă privirile i se pierdură în golul cronologic în care pluteau fantomatic figurile celor de față. Ești singurul care ai realizat ceva în răstimpul ăsta, spuse el cu tristețe. Ceilalți n-am făcut decât să îmbătrânim.

In clipa aceasta clincheti din nou semnalul de cristal de adineauri. In tăcerea care urmă se auzi glasul aceluiași Moroianu care, cu o cupă în mână, se ridicase în picioare.

- Fraților, nazaliza el cu emfază, închin acest pahar ilustrului nostru coleg, doctorul Costi Barbu, care de data asta ne-a onorat cu prezența sa!

Aplauze izbucniră și încetară; doctorul, roșu la față, mulțumi cu un semn din cap. Moroianu continuă:

- Știți cu toții, fraților, că la ospățul de acum cinci ani i-am pus lui Costi Barbu absență nemotivată. (Râsete, exclamații de uimire.) A sosit momentul, fraților, să reparăm o eroare judiciară și să motivăm absența colegului nostru de la ultimul banchet. (Aplauze.) A fost din partea noastră mai mult decât o greșeală, a fost o nedreptate. Pentru că acum cinci ani doctorul Costi Barbu cutreiera pământul, străbătea Abisinia, Egiptul, India, Tibetul și Mongolia, după ce mai înainte vreme fusese în America, în Mexic, în Brazilia, în Peru, pe urmele civilizațiilor dispărute. A cercetat flora și fauna meleagurilor neumblate, a studiat știința milenară a vechilor popoare, a scos la iveală secretele ermetice și experiența lor în materie de medicină. In această dispariție misterioasă, care a durat, ca și lipsa lui Isus Mântuitorul, aproape zece ani (Moroianu tuși, ca să atragă asupra acestei comparații de efect cât mai multe, aplauze cu putință), zic, fraților, în misterioasa lui dispariție de zece ani,

Costi Barbu şi-a căpătat un renume european de învăţat şi de vindecător. (Aplauze.) Să salutăm, fraţilor, propuse el cu înflăcărare, prezenţa lui printre noi! (Comesenii se sculară în picioare, aplaudând.) S-o salutăm nu numai ca pe o binefacere pentru omenire, dar - ceea ce e mai important - ca pe o garanţie pentru noi, obscurii săi colegi. (Şi întorcându-se cu totul spre Barbu cu paharul întins spre el, ou un tremur în fundul nasului, îi adresă o patetică exortaţiune.) Nu ne lăsa, frate Barbule! îndură-te de reumatismele colegilor tăi, ai grijă de beteşugurile noastre, cele ştiute şi neştiute, fie-ţi milă de noi, păcătoşii, fă-ne în stare să mai putem păcătui până la ultima suflare. Şi păzeşte-ne, Barbule, de suferinţele fizice, că de cele morale ne păzim şi singuri. Amin!

- Amin! intonară bătând din palme comesenii şi - în uruit prelung de scaune - îşi reluară locurile.

Barbu singur rămăsese în picioare. In lumina candelabrului, faţa lui bronzată, cu pomeţii tari, ochii strălucitori, niţeluş oblici, zâmbetul modest şi maliţios exprimau o liniştită încredere şi siguranţă de sine. Silion se uita intrigat la el. De unde oare îşi trăgea omuleţul acesta misteriosul lui prestigiu? Nu din faima lui de savant, desigur. Pentru multă lume, faima asta era turburată de o bănuială de şarlatanie ştiinţifică, de care Barbu era foarte conştient. Dar prestigiul lui ţinea încă de pe băncile şcolii. Un elev miop şi taciturn, pentru care ochelarii erau şi paveze, iar tăcerea - un brâu de pândă şi apărare. întrebările profesorilor nu-1 surprindeau niciodată nepregătit, glumele şi jocurile colegilor nu-1 scoteau din ale lui. Totdeauna singuratec, dar gata să ajute pe oricine, mai ales la tezele în scris, când din bancă în bancă fiţuicile lui circulau prin toată clasa.

Cu toate că nu era nici zurbagiu, mei spiritual, nici măcar destrăbălat, băieţii spuneau despre el: „Ăsta e cineva!", iar profesorii opinau, ca despre Napoleon, că o să ajungă departe!

Glasul doctorului Barbu îi întrerupse şirul evocărilor.

- Vă mulţumesc, fraţilor, spuse el pe un ton pătruns şi modest, pentru dragostea ce-mi arătaţi şi pentru buna părere pe care v-aţi făcut-o despre mine! Dragostea, socot că o merit, fiindcă şi eu vă iubesc, şi cred că se simte asta. (îşi puse o mână pe inimă şi mulţumi pentru aplauze cu o înclinare a trupului.) Cât despre buna părere, vă asigur că este exagerată şi aş fi într-adevăr un şarlatan, aşa cum colegii mei doftorii afirmă că sunt, dacă n-aş combate-o.

Trebuie să vă mărturisesc: n-am puterea să vă fac să păcătuiţi la infinit. Ar însemna să-1 concurez pe Dumnezeu sau pe Dracu, şi nu sunt decât un biet om. Mă bizui deci pe apucăturile voastre fireşti. Urmaţi-le, dar cu măsură. Nici să vă apăr de suferinţele fizice nu sunt în stare. Dar dacă e adevărat că de cele morale vă apăraţi si singuri, credeţi-mă când vă spun că nu mai am nimic de făcut, fiindcă cele dintâi nu sunt decât reflexul celor din urmă. Aţi găsit metoda cea bună. (Barbu ridică paharul.) Să bem deci pentru întărirea propriei noastre nesimţirii (Rumoare.) Cuvântul să nu vă sperie. El exclude numai slăbiciunea, nu şi bunătatea. Să scurtez. O dulce nesimţire, măcar dobândită, dacă nu chiar înnăscută, e cheia sănătăţii şi a tinereţii. în semnul ei vom învinge: fără hapuri, fără ape minerale. Amin!

- Amin! întăriră cei de faţă şi aplaudară.

Se intona apoi un *Mulţi ani trăiască!,* repetat de trei ori, şi, în zvon de voci şi izbucniri de hohote de râs, prin clinchet de tacâmuri şi pahare, ospăţul continuă şi mai însufleţit ca până acum.

- De ce te ocupi de mine? îl întrebă doctorul reluându-şi locul lângă Silion.

Acesta se uită la el. I se păru că vede în Barbu o linişte de fântână care şi-ascunde adâncurile. .Pozează, îşi zise. Ar vrea să-1 întreb de unde ştie că mă ocup de el. Dar n-am să-i fac plăcerea." (Era dezamăgit că pătrundea prea repede în arcanele maestrului.)

- Mă întrebam, răspunse Lucu, dacă nu mi-ai putea da o mână de ajutor.

- Nu sunt psihiatru, îi declară doctorul îndulcindu-şi glasul.

- N-ai ghicit, nu e vorba de mine, triumfă Lucu.

Doctorul îşi lăsă furculiţa pe farfurie şi, în semn de aşteptare, îşi aprinse o ţigaretă între feluri.

- Asta rămâne de văzut.

- Dă-mi voie să-ţi spun despre ce este vorba, stărui Lucu.

- Te ascult.

- Doctore, începu Lucu, în viaţa mea e o femeie... (Se opri, parcă sufocat de banalitatea spovedaniei.)

- Eşti sigur? îl întrebă, printre trâmbe de fum, doctorul.

Lucu îl privi uimit. In el se îmbulzeau cuvintele unei spovedanii de mult pregătite, în cinstea unui confident ideal pe care spera să-1 întâlnească odată.

- Nu înţeleg întrebarea!

- Eşti sigur, repetă Barbu fără să se uite la el, că în viaţa ta e o

singură femeie?

- Absolut sigur, răspunse Lucu înghiţind în sec a minciună, vreau să spun că e singura femeie care înseamnă ceva pentru mine... care înseamnă totul pentru mine, se corectă el. Da, întări el, răcorindu-şi gâdejul cu şampania de sfârşit de ospăţ, ar trebui să o vezi: ochii ei sunt violeţi ca largurile frământate în amurg. (îi repeta propriile sale formule, de atâtea ori rostite în gând. Se ferea să se uite la Barbu, de teamă de a se opri.) Ce ochi nemaivăzuţi pe lume, doctore... Cine i-a văzut o dată rămâne cu gândul la ei, ca într-un vis de lunatec, un vis violet... Cel puţin aşa mi s-a întâmplat mie, suspină Lucu. E fericirea tragică a/vieţii mele, reluă el. Da, acesta e cuvântul.

Şi imaginea şovăitoare a Laurei Feraru („aşa o cheamă") îi pluti iară şi iară în orizontul minţii. Ca o dojana, ca o chemare la datorie. („Mă asculţi, doctore?") Că viaţa lui a devenit posacă sub povara unei sfinte datorii. Tocmai lui i s-a întâmplat asta, el, care s-a tot ferit de datorie...

- *Vivat! Vivat!* izbucniră lângă el nişte glasuri. Doi comeseni veniţi de la celălalt capăt ţineau morţiş să ciocnească cu Barbu. întreruperea dură numai o clipă, care i se păru lui Silion fără sfârşit. Colegii se depărtară. Silion îl apucă pe Barbu de braţ.

- Aparteurile sunt interzise, proclamă de la locul său Moroianu.

Doctorul îi făcu un semn prin care îi cerea îngăduinţă şi se întoarse spre Silion. Cu o pripeală de adolescent şi temându-se de noi întreruperi, acesta îl copleşi cu un noian de mărturisiri ciudate. Mai nu se atingea de bucate şi deşerta cupă după cupă. Pe măsură ce i se turburau minţile, culmina într-un imn confuz, închinat femeii iubite.

- Eşti un egoist, Silion, îl dojeni Moroianu.

- L-ai acaparat pe Barbu, întări un omuleţ spânatec şi blond, casierul ospăţului.

Protejat de o deasă perdea de fum, Barbu făcu din nou înspre ei gestul care potoleşte. Şi iară se întoarse spre Lucu.

- Aşadar, încheie doctorul, în viaţa ta e culcată o femeie. (Accentuase cuvântul culcată.)

- Ce te face, doctore, să întrebuinţezi expresia asta?

- Vorbeşti de femeia dumitale - răspunse Barbu scuturând de pe faţa de masă niţel scrum de ţigară - cu un fel de părere de rău, ca şi cum ai povesti de o vizită la spital. Gesturile tale parcă

netezesc aerul în jurul ei, ca pe un aşternut. Sunt gesturi moi, de mfirmieră, câteodată parcă ai legăna pe cineva. Fără voia mea, o văd mereu culcată şi pe tine stând la căpătâiul ei. în definitiv, nu văd decât ceea ce gândeşti. Dar, te rog, termină-ţi povestea şi cată să nu-mi ascunzi nimic. Ar fi inutil.

- Să încep cu începutul, suspină Lucu.

- Să fii cât mai scurt, îl îndemnă Barbu, asezându-se cât mai comod în scaun.

Silion istorisi din nou, căutând să facă o poveste cât mai legată şi mai cu şir, cam tot ce îi spusese pe sărite, cu tot felul de goluri voite şi umbriri misterioase, până atunci. Din când în când, doctorul îi punea întrebări care împroşcau lumini nemiloase în ungherele mai obscure. Cu toate că Barbu îi urmărea expunerea punct cu punct, Silion îl simţea la înălţimi astronomice deasupra slăbiciunilor destăinuite. Se opri neliniştit şi întrebător.

- Constat, încheie doctorul, că vorbeşti mai mult de tine decât de Laura. De cine trebuie să mă ocup? Cine e bolnavul?

- Poate că amândoi, se învoi Lucu.

- Pentru astfel de metehne, noi n-avem leacuri, declară doctorul, şi e mai bine că nu le avem.

- Iată un lucru pe care nu-1 înţeleg, replică Silion.

- Dacă totul s-ar rezolva cu o fiertură sau nişte prafuri date pe gât, îl lămuri Barbu, atunci n-ar mai fi îndreptare pentru oameni. Dragostea, ura, remuşcarea, îndoiala nu trebuie să se vindece cu picături sau cu clistire: ar fi sinistru!

- Atunci, ce e de făcut? insistă Silion.

Glasul doctorului se făcu blând de tot:

- Să renunţi de a mai fi excepţional. Şi ai să vezi că totul merge ca pe roate.

- Da, dar ca pe roatele unui dric.

Cu braţele lui scurte ca aripile unui pinguin, doctorul făcu un gest care spulbera în neant replica lui Silion.

- E mai greu să fii un om ca toţi oamenii decât un ins excepţional. Eu îţi doresc să fii cuminte ca un om de rând, tălmăci doctorul şi făcu un gest care potolea apele.

- Dar Laura, doctore, cum s-o ajut pe Laura?

- Foarte simplu: lăsând-o în pace.

- Să n-o mai ajut? se miră Silion.

- N-am spus asta. Dar nu mai făcea în faţa ei pe eroul. Ea e ca toate femeile: te cred pe cuvânt. Şi când îţi cade masca, încep

dramele.

Doctorul se opri ca să-i dea răgaz chelnerului să distribuie cafelele.

- Să nu mai facem pe eroii când suntem cu femeile, încheie el cam sentențios.

- Nu ne-ar mai iubi, doctore!

- Tu nu vrei să fii iubit. Tu vrei să fii adorat: aici e păcatul.

- Când vii s-o vezi? îndrăzni Silion. Se povestesc despre tine minuni.

- Minuni! repetă Barbu în derâdere. Lasă-i să povestească: reclama nu strică niciodată. în cazul Laurei, poate servi la ceva. îi întinse o carte de vizită: Iată-mi adresa. Cheamă-mă.

în jurul lor, sub candelabrul parcă îndoliat, ospățul se întunecase de aburi şi rotocoale de fum. Printre cuvintele rărite, râsetele izbucneau ca dopuri de şampanie. Chipuri congestionate, peste cravate oblice, se regrupau spre colțurile mesei, în disprețul programului depăşit. Pe trei voci, cu o vigoare răguşită, se intona un *Gaudeamus,* care ralia voințele şovăielnice. *„O jerum, jerum",* se jeluiau din abisuri de melancolie câțiva naufragiați printre epavele festinului. Multă lume plecase.

- S-o ştergem englezeşte, propuse doctorul.

Silion luă cartea de vizită şi o puse cu grijă în*porte-feuilles,* ca pe un talisman. Nu mai avea nimic de spus. O speranță sfioasă şi absurdă i se aprinsese, ca o candelă, în inimă.

*

Oficiul Intercultural şi de Turism se afla pe una din străzile care dădeau în bulevardul larg şi tumultuos ce taie în două oraşul. O clădire albă, înaltă, cu două etaje şi mansardă, împlătoşată în zinc, cercuită de un grilaj monumental, prin care intrai într-o curticică pavată şi apoi, printre meterezele unei bolți cu felinar de fier şi cu terasă deasupră-i, pătrundeai în primul vestibul al casei. Un măreț palat boieresc de la sfârşitul veacului trecut, câtuşi de puțin potrivit să adăpostească o instituție publică. Grădina nu se vedea. Era în dosul zidului din fundul curții.

Silion pătrunse în holul sumbru şi spațios al Oficiului. După câteva clipe de şovăială, desluşi în fundul unui fotoliu de piele pe bătrânul portar al instituției, adormit. Capul, ciugulit, îi atârna pe piept; un grumaz costeliv, scofâlcit şi dungat ca o împletitură de

curele, iar mâinile - cu degetele osoase, gălbejite şi terminate în chip de arpagic - zăceau împreunate pe pântec, în jurul unor mătănii absente. Trupul, pirpiriu şi ciolănos, zăcea ca un butuc de viță-de-vie, din spătarul fotoliului până pe covorul roşu de pe parchet.

Silion ar fi vrut să-i cruțe somnul. Dar portarul îi era prieten şi-i dădea, în schimbul unor ajutoare discrete, tot felul de amănunte folositoare asupra vieții de toate zilele din instituție. Făcu deci un pas pe loc şi tuşi cu băgare de seamă. O tuse sortită numai urechilor celui adormit şi care să nu ricoşeze cine ştie unde. Portarul deschise nişte ochi spălăciți, cu pleoape striate trandafiriu şi sterpe, nişte ochi ale căror irisuri decolorate se încercuiau cu două inele de var, ca la găini. Se uită lung la Silion, sări deodată în picioare şi făcu, stângaci, o plecăciune. Pe sub mustața rară, cu firul gros şi îngălbenit de mahorcă, i se ivi un surâs. Era vădit că Silion îi inspira simpatie şi respect. în închipuirea lui, numai un funcționar cu foarte trainice şi înalte proptele putea să lipsească de la serviciu într-o măsură atât de plină de dispreț cum lipsea Silion. Lucu observă că e îmbrăcat într-un fel de redingotă nouă, cu nasturi de alamă şi galoane de fir şi cu lampasuri late de-a lungul pantalonilor.

- Ce mai faci, moş Timotei? îl întrebă dulce nou-venitul. Arăți ca un ambasador sau ca un academician. Te-a înțolit Amidon?

Portarul îşi încreți pleoapele într-un surâs ruşinos şi resemnat. Amidon era porecla preşedintelui Oficiului, poreclă de care Timotei nu va lua niciodată act în chip oficial. Iar surâsul lui, referit la straniul şi luxosul veşmânt, părea că spune: „Ce pot eu face împotriva celor mari?"

- Domnul consilier n-a mai dat de mult pe la noi, rosti el sfios şi plăpând, cu un glas precaut, care să nu-i vatăme pieptul firav şi înfundat şi gâtlejul acela slăbănog şi pătat, în care mărul lui Adam, sugrumător de mare şi de noduros, suia şi cobora ca o suveică.

- A întrebat de mine cineva?

- Numai domnul preşedinte, răspunse glasul slab şi spart. In fiecare zi deschide uşa biroului dumneavoastră şi vă lasă câte o carte de vizită pe masă. O să găsiți un teanc întreg. Mi-a dat zilnic ordin: că dacă veniți, să vă poftesc numaidecât la dumnealui.

- E singur?

- E în conferință, în sala cea mare. Domnul consilier poate să intre dacă doreşte. După mine, dacă îmi dă voie, ar fi chiar mai bine să intre de îndată.

Sfatul era binevoitor, dar lui Silion nu-i plăcu. E adevărat că ar fi fost mai cuminte să se strecoare binişor înăuntru, în adunarea de directori, consilieri şi secretari, şi să reia astfel contactul cu Amidon, printr-o discuţie generală. Ştia că Amidon nu va îndrăzni să-i facă un afront de faţă cu toată lumea, pentru că avea credinţa, mărturisită cu discreţie, că Lucu Silion nu e chiar în toate minţile. N-ar fi fost însă o intrare demnă de el! Numai un câine de pripas se strecoară astfel într-o bucătărie. „Curaj, totuşi!" se îmbărbăta Silion şi deschise uşa. Şedinţa era pe sfârşite. în jurul vastei mese de consiliu, mai toţi demnitarii se aflau în picioare şi se pregăteau de plecare; unii din ei cu serviete sau dosare sub braţ. La un capăt, trei stenodactilografe, sclivisite şi platinate, îşi împărţeau cu o luare-aminte prefăcută, ca şi cum ar fi săvârşit un ritual religios, câteva pagini de text. în loc să treacă neobservată, intrarea lui Silion stârni un interes neaşteptat. O explozie de veselă şi ironică uimire umplu încăperea.

- Lume nouă! exclamară unii.
- Bine-ai venit, *rara avis*[1]! strigă un glas.
- Vine de la moşie! spuse un răutăcios.
- Şi-a adus aminte! rânji Amidon: era un bărbăţel palid şi cam pleşuv, îmbrăcat în uniforma albastru-închis a demnitarilor de pe atunci. Trupul lui grăsun se pierdea îh fotoliul de onoare de la mijlocul mesei.

Silion zâmbea încurcat. Dacă ar fi putut, i-ar fi ucis pe toţi, printr-un simplu blestem rostit în gând, şi apoi şi-ar fi făcut drum peste cadavre, neturburat. Figurile curioase şi desfătate îşi păstrau însă în jurul lui toată plasticitatea şi, sub privirile lor stăruitoare, întârziatul musafir se simţi roşind. Ah, dacă ar fi găsit un cuvânt de spirit care să destindă toate acele mutre de plastilină într-un râs lărgit până la urechi! Dar minunea asta nu se întâmplă. Nu găsea nimic în mintea lui secătuită. In faţa lui, masca de caş a lui Amidon se crispa treptat. Părea că aşteaptă din partea lui Silion o explicaţie, o scuză valabilă. Rotind căutături prudente împrejur, Silion nu găsea nicăieri un ajutor şi înţelese din tăcerea care se aşternuse că toată lumea era de părere că de la o vreme „exagerase". Şi se găseau, totuşi, printre acei funcţionari oameni de duh, care ar fi putut spune pe loc un cuvânt salvator. De pildă, consilierul Kiriazy, deputat, om de spirit. Cu capul lui înflorit de bucle cărunte, sta rezemat de spă-

[1] Pasăre rară (lat.).

tarul înalt al fotoliului, parcă ar fi zis: „Priviţi-mă cât sunt de frumuşel şi de distins!" şi pe buzele lui roşii flutura o bucurie şireată. întreaga lui faţă, uşor cărămizie, şi căutăturile lui agere, filtrate însă printre pleoapele pe jumătate închise, trădau mulţumirea de a se strecura cumpănit şi uşor printre obstacolele existenţei. Cu toate că e departe de a fi omul datoriei, el niciodată nu se va găsi, ca Silion, într-o asemenea situaţie. Dar de ce nu intervine? Parcă nu şi-ar mai aminti că între el şi împricinat exista o complicitate a inteligenţei. Lângă el, numai ochelari şi trabuc, consilierul Radu Lotreanu, roşiatică figură şi el; aici parcă toată lumea şi-a însuşit coloritul lui Cromwell: semn de supranutriţie camătă, din belşug stropită de două ori pe zi cu vin bun. Lotreanu e mai înalt şi mai spătos decât Kiriazy şi ar putea cu bonomia lui vorbăreaţă să întoarcă lucrurile în folosul lui Silion. Tăcea şi el, parcă s-ar fi înţeles cu ceilalţi să-1 piardă. Şi micul Pepi Rădulescu tăcea, plimbându-şi privirile negre şi genate - superbi ochi, într-adevăr - de la Amidon la Lucu şi înapoi, ca un simplu arbitru al acestui meci interesant. Alături, maestrul Gigei, cu profilul în vânt, cu surâsul inalterabil de Giocondă, bătea toba cu degetele pe masă, ceea ce era încă un mijloc de a-şi arăta mâinile sculpturale. Cât despre profesorul Lăstun, el îşi frământa obrazul în pumni. Obraz ca sfecla, sprâncene stufoase şi negre, ceafă rumenă şi umeri de taur. Cine s-ar putea atinge de el? Cu dosul labelor lui păroase şi grele îşi freca pleoapele alene, semn de neutralitate desăvârşită. Poate că această întreagă adunare avea încredere în „tupeul" şi prezenţa de spirit a lui Silion. Din clipă în clipă, el va rosti unul din acele cuvinte care rămân istorice în anecdotica Oficiului Intercultural. Dar nu se auzea nimic. Paralizat şi cu obrajii şi urechile în flăcări, eroul zilei se mângâia cu gândul că o tăcere de sfinx e preferabilă unei glume nereuşite, singurul lucru de care se simţea în stare în halul îh care căzuse. E preferabilă pentru că poate fi tălmăcită în toate felurile. Şi poate că avea dreptate, de vreme ce Amidon îl urmărea cu priviri spălăcite şi de gheaţă: un subaltern nedisciplinat şi prin urmare cu atât mai vulnerabil îşi permitea să-1 sfideze chiar în plenul consiliului. Nemaipomenit! Cu un gest de o nervozitate napoleoniană, îşi culese de pe masă servieta, exagerat de vastă pentru fiinţa lui în formă de bulin. Făcu o sforţare să pară liniştit, cum trebuie să fie un adevărat şef, şi, uitând pentru o clipă de Silion, ridică uşor tonul şi rosti:

- Aşadar, domnilor, să mă rezum: toate birourile noastre vor fi prevăzute cu stilouri de masă, marca Parker, peniţa şi capacul de

aur, ultimul model. Să dispară călimara vetustă şi desuetul *porte-plume,* să dispară petele de cerneală la Oficiul Intercultural.

- *Pereat!*' aprobă zâmbitor Kiriazy.

Amidon îi surâse şi urmă:

- Legea îngăduie să luăm unele hotărâri cu caracter financiar, fără licitaţie publică. Fiecare din dumneavoastră, domnilor, este rugat să semneze de luare în primire a tocului rezervor şi să se socotească depozitar care răspunde de obiectul ce i s-a încredinţat, îmi permit să vă atrag atenţia, adăugă Amidon cu un surâs îngrijorat, că valoarea unui asemenea condei este destul de însemnată: şapte mii de lei.

în sală se răspândi un murmur nelămurit, care îl împiedică pe Silion să audă urmarea. Dar în spatele lui, consilierii Lăstun şi Kiriazy îşi şopteau umil altuia impresiile:

- Cincizeci de bucăţi a şapte mii fac...

- *Noblesse oblige!* răspunse Kiriazy: suntem Oficiul Intercultural...

- Totuşi, comisionul nu poate să fie mare lucru.

- Găinar! hotărî Kiriazy.

- Să vezi însă afacerea cu imobilul. Acolo „lovitură"!

Amidon îşi săltă servieta sub braţ.

- încă un cuvânt, domnilor!

Consilierii aşteptau mai toţi în picioare acest ultim cuvânt. Amidon continuă:

- S-a vorbit pe alocuri de posibilitatea desfiinţării Oficiului nostru, pe motiv de economii bugetare.

în sală se făcu o mişcare neaşteptată, urmată de o tăcere adâncă, aşa cum se întâmplă la concerte când artistul s-a hotărât să mai cânte ceva în supliment. Glasul lui Amidon luă un ton dispreţuitor.

- Cred că e inutil să mai dezmint asemenea zvonuri neserioase. (Murmur de satisfacţie.) Nu numai că lucrul acesta nu se poate întâmpla cât timp veghez eu asupra intereselor instituţiei, dar poate că în curând vom fi stăpâni la noi acasă, şi văd în faptul acesta un semn că vom dăinui dincolo de fluctuaţiile bugetare. Ar fi de dorit ca Oficiul Intercultural şi de Turism să devină proprietarul acestui imobil în care am stat până acum cu chirie.

- Foarte bine! salutară glasuri din toate părţile.

' Să piară! (lat.)

- Ţi-am spus eu! îi şopti Lăstun lui Kiriazy. Sper că o să ne dea şi nouă ceva la plic.

- Ca să luăm parte la bucuria obştească, îi răspunse acesta cu gravitate.

Cu un zâmbet, Amidon se grăbi spre ieşire, dar se opri în prag şi din ochi îl căută pe Silion, tocmai când acesta respira uşurat.

- Domnule consilier, avem o vorbă. Pofteşte în cabinetul meu, te rog.

Desigur că Silion ar fi preferat să ia parte la comentariile lui Lăstun şi care de-abia acum făgăduiau să devină însufleţite şi interesante, dar privirile lui Amidon îl siliră să-1 urmeze. Amidon pătrunse cel dintâi în biroul prezidenţial şi amândoi se opriră surprinşi şi se ploconiră în faţa unei tinere doamne, care, în costum de sport şi cu o rachetă pe genunchi, fuma tolănită într-un fotoliu.

- Trude! exclamă Amidon, şi pe chipul lui incolor, pe gura lui palidă, se schimonosi un zâmbet de politeţă.

- Eu! mormăi, pe un ton plictisit şi pufăind prelung, Trude. Eşti încântat că mă vezi?

Glasul i-era tremolizat şi răguşit.

- E drept că aş fi preferat să vii altă dată. Am ceva de discutat cu domnul consilier Silion.

- Vă rog să nu vă jenaţi, interveni Silion, după ce sărută mâna lunguiaţă, pistruiată de soare şi nervoasă pe care i-o întinsese Trude. Eu n-am secrete.

- Dar am eu! declară răspicat Amidon, privindu-1 cu severitate.

Silion ridică din umeri.

- Sunt la ordinele dumneavoastră, spuse el cu o prefăcută umilinţă. Aranjaţi-vă, sunteţi în familie.

Un hohot încântat salută acest răspuns, deopotrivă de impertinent şi de umil.

- Te ador, Silion! îl încuraja Trude. Numai dumneata mai eşti în stare să schimbi ceva din atmosfera asta de birou de pompe funebre al lui frate-meu. Hai, luaţi-vă fiecare câte un scaun şi şedeţi lângă mine.

Silion se grăbi să i se supună. Din colţul cel mai de aproape, trase un scăunel capitonat şi se aşeză lângă Trude, care după jilţul ei înalt păru că-1 ţine la picioarele ei, pentru o convorbire galantă. Casca ei de plete înflăcărate, strânse într-o lată bandă de mătasă tutunie, îi dădea o înfăţişare de războinică divinitate. Pentru Silion,

vizita doamnei Trude Resch, sora vitregă a lui Amidon şi soţia unui cunoscut bancher care finanţase campania electorală a regimului, era ca un ajutor de la Cel-de-Sus. Ca într-o regăsire sentimentală, cei doi parteneri se pierdură într-un schimb de amabilităţi dulcege, în care Amidon părea cu desăvârşire dat uitării. Din peretele de deasupra biroului prezidenţial, portretul în ulei al unui militar, roz-alb şi încoifat, pavoazat zodiacal cu stele şi cruci, cu sceptrul proptit în şold cu o mişcare cochetă şi absurdă, şi pelerina albă atârnând de un umăr albastru, urmărea scena cu nişte ochi azurii şi migdalaţi. Amidon tuşi înfundat şi furios. Ştia de slăbiciunea surorii sale pentru Silion şi i-ar fi părut rău să amâne răfuiala plănuită. Cu o politeţă maşinală, Silion îi plimbă pe sub nas tabachera sa deschisă, aproape fără să se întoarcă spre el. Amidon refuză oţărându-se şi clătinând scurt din cap, ca şi cum i s-ar fi oferit prune afumate. Sora sa băgă de seamă şi catadicsi să-1 întrebe cu glasul ei, care suna mereu ca după chef:

- Ce te strâmbi aşa, Tzoncule, nu cumva nu-ţi place parfumul meu? Stiu că parfumurile îţi dau câteodată *mal de mer*. De-aia nici nu te-ai însurat.

într-adevăr, dulceag până la leşin, în odaie plutea cu intensitate parfumul *Je m'abandonne,* la modă pe atunci. Cu răspunsul său, Tzoncu-Amidon se apropie de răfuiala dorită:

- Ai ghicit, nu mi-s boii acasă.

- E supărat pe mine, se amestecă Silion, care îşi făcea din Trude Resch un paratrăsnet şi prefera să se explice cu Amidon de faţă cu soră-sa.

- Eu nu pot să fiu supărat pe dumneata, îi vorbi Amidon de-a dreptul, eu nu pot să fiu decât mulţumit sau nemulţumit de dumneata, aici!

Punctă cuvântul „aici" cu arătătorul înfipt cu putere în lemnul biroului prezidenţial. Trude Resch îşi plimba privirile aurii de panteră pe chipurile celor doi adversari. Silion o luă de martor:

- Nu-mi amintesc unde şi când am putut nemulţumi pe domnul preşedinte: ne vedem, într-adevăr, atât de rar!

Chipul de arşiţă al lui Trude se încreţi mărunt, într-un râs tăcut. Cu toate că nu semăna câtuşi de puţin cu fratele ei, aveau totuşi ceea ce se numeşte un aer de familie. Dar Amidon nu râdea deloc. Gurile lor se deosebeau de-a binelea: buzele lui Trude erau cărnoase şi lacome, te duceau cu gândul la o oază de belşug şi lene în arama deşertului. Trude sări drept în picioare. Făcu câţiva paşi pe

covor, rotindu-şi rochia ca pe un vârtej în jurul trupului ei costeliv şi zvelt. înaltă, îşi depăşea fratele cu un cap.

- Amânaţi discuţia, trebuie să plec, porunci ea, făcând faţă în piruete scurte când unuia, când altuia. Silion, trebuie să mă însoţeşti. Joc astăzi cu Mişu. Ocazie rară!

Silion se grăbi să facă o plecăciune preşedintelui. Cuvântul acestuia îl ţintui pe loc.

- Dumneata rămâi. Iar către Trude: Ia-ţi pe altcineva, ia-1 pe Kiriazy.

Gura de copil al lui Trude se ţugui, răsfăţat şi comic:

- *Mergi!* Habar n-are de tenis. îl vreau pe Lucu!

- Nu se poate, înţelege! Ia-1 pe Kiriazy.

- Nu ţin să mă pun rău cu doamna secretară. S-a încurcat cu ea. Aici fiece consilier se încurcă cu câte o funcţionară. Eşti un prezident de agenţie matrimonială. îl iau pe Lucu. El n-are pe nimeni.

- Nu-i de mirare, rânji Amidon. Fetele mele nici nu-1 cunosc. Ia-1 pe Kiriazy.

- Atunci, rămân! - şi cu o mişcare bruscă, de păpuşă automată, Trude se înfundă în fotoliu, picior peste picior şi racheta pe genunchi.

în clipa următoare fuma cu o prefăcută linişte, suflând dinainte-i rotocoale de fum. Numai nările ei palpitânde îi trădau neastâmpărul.

Pe scaunul capitonat, Silion îi puse o scrumieră şi rămase în picioare lângă protectoarea sa.

- Să nu-ţi închipui că-i poţi fi de vreun folos, scrâşni Amidon către soră-sa şi prin puful bălăior şi rar care îi spuzea chelia se putea vedea că se înroşise până în creştetul capului. Am de gând să pun ordine în instituţie, continuă el, şi am să încep chiar cu dumnealui. (Şi preşedintele arătă spre Silion cu un gest acuzator.)

- Am şi simţit că bate un vânt de reforme pe aici, observă Silion cu seriozitate adâncă.

- Ce-ai simţit? îl întrebă Amidon răstit.

- Un vânt de reforme, repetă Silion tărăgănat şi convins.

- Cum adică?

- Mai întâi, costumul lui moş Timotei: marile îmbunătăţiri încep cu micile amănunte... Apoi mobilierul cel nou, mochetele si covoarele orientale, pe urmă stilourile Parker, şi - colac peste pupăză...

- E uşor să-ţi baţi joc, îl întrerupse Amidon, când n-ai altă grijă decât să semnezi de primirea salariului, adus acasă. (Furia lui stăpânită îl făcea să gargarisească r-urile mai din plin.)

- Avem un casier drăguţ, răspunse Silion, şi care ţine cu orice preţ să-şi aibe statul de plată în regulă.

- Sfântă Nerecunoştinţa! exclamă indignat preşedintele. Dar dacă salariul te interesează atât de puţin, de ce nu renunţi la el?

- De ce să renunţ la un salariu care mă caută regulat la domiciliu?

- Pentru că nu mai merge cum a mers până acum.

- Ar fi păcat. Detest schimbările.

- Va trebui să vii regulat la Oficiu. Ai să semnezi zilnic în registru.

- Chiar dacă un înger păzitor ar face treaba asta pentru mine?

- Nu văd cine şi-ar risca situaţia de dragul dumitale.

- Vreun om al datoriei... Vreun suflet caritabil...

- Cunoşti un asemenea specimen?

- Dumneata, de pildă.

Amidon tresări. Ochii lui spălăciţi se aţintiră asupra lui Silion, cruciş, ceea ce după moş Timotei era un semn de mare mânie.

- Domnule Silion, nu-ţi dai seama ce spui! Mă sileşti să te concediez pur şi simplu.

- Hm! Nu e nici atât de pur şi nici atât de simplu...

- Cu începere de azi, eşti suspendat din serviciu!

- Din care serviciu? întrebă cu naivă uimire Silion.

- Am terminat cu dumneata! reteză preşedintele, înfundându-se cu violenţă în fotoliu.

Trase un sertar şi începu a cotrobăi prin el, fără să se mai ocupe de Silion. Acesta insistă:

- Repet: din care serviciu?

Amidon îşi ridică ochii de pe hârtii şi se uită la el cu înţeles.

- Ştiu unde vrei să ajungi, rosti el cu o schimă de dezgust.

- Dacă ştii, de ce-mi vorbeşti de serviciu?

- Fiindcă trebuie să justifici sinecura (preşedintele apăsă pe acest cuvânt) pe care o ocupi, măcar cu prezenţa dumtfale.

- Mi-e ruşine să mă aflu în treabă, domnule preşedinte!

- Dar de încasat, încasezi!

- Dar nu mă obosesc numărând, cum fac alţii.

Preşedintele respiră adânc.

- Ca să vorbesc pe limba dumitale, spune-mi, rogu-te, cum

înţelegi dumneata să mă ajuţi ca să salvăm baraca?

- Nu e problema mea, domnule preşedinte. Ca principal interesat, e numai a dumitale.

- Dar dumneata nu faci parte din baracă?

- Sunt un tolerat, domnule preşedinte. O ciupercă la umbra unui stejar.

Amidon ridică din umeri.

- Fie! Eşti totuşi complicele nostru.

- Dacă sunt complice, vreau să fiu şi tovarăş.

Amidon se ridică în picioare şi se înclină adânc.

- E un şantaj, domnule consilier?

- Pardon! protestă Silion. Eu nu mă înghesui nici la prime, nici la tantieme, nici la ore suplimentare, nici la cheltuieli de reprezentare, nici la misii în străinătate. (Silion ar fi vrut să vorbească şi despre cumpărarea imobilului, dar se temu să nu o supere pe Trude.) N-am nici o pretenţie! declară el.

- Nu mai înţeleg nimic: parcă ai vorbit de tovărăşie la complicitate sau de complicitate la tovărăşie! Spune-mi, rogu-te, ce doreşti?

- *Statu-quoante.*[1] Atât! Să vin pe-aici numai când e nevoie; când socot eu că e nevoie.

- Adică din an în Paşte.

Silion se înclină uşor.

- Cu acoperirea dumitale.

- Şi ce vor spune ceilalţi salariaţi?

- Ii priveşte!

- Fii om de înţeles, domnule Silion! Vino dimineţile, măcar de trei ori pe săptămână...

- Nu fac exces de zel.

- 0 să ne desfiinţeze. Gândeşte-te că mai sunt şi alţi... (Amidon şovăi în căutarea unui cuvânt mai distins, dar, rîegăsindu-1, se hotărî) mai sunt şi alţi chiulangii în instituţie.

- Organizaţi-vă! îl sfătui Silion.

- Cu elemente ca dumneata, sărim în aer!

- Nici o grijă! Ne întreţine statul. Aşa cum întreţine şi armăsăria de la Mangalia. Asta se cheamă „conservarea elitelor", rânji Silion.

[1] Starea de dinainte (lat.).

- Iată-vă de acord! interveni Trude pe un ton de cantilenă şi legănându-şi extatic piciorul. Lucule, fii drăguţ şi dă-mi cu muchia palmei sub rotulă, să văd cum stau cu reflexele.

Silion se aplecă niţel, cu mâna pregătită în tăiş, să aducă la îndeplinire dorinţa doamnei, dar preşedintele bătu nervos cu degetele în masă.

- Nu aici, vă rog, nu aici! Soră-mea se crede într-o clinică... Aşa... precum spuneam... zic, domnule consilier, că ai atins o chestiune serioasă. Protecţia elitelor, da, statul e dator să protejeze elitele. De aceea a adăpostit la noi o sută de titraţi, toţi cu înalte diplome străine, cu toate că patru-cinci inşi, simpli bacalaureaţi sau licenţiaţi de la facultatea din Bucureşti, ar fi fost prea de ajuns.

- E incontestabil, întări Silion, că suntem „băieţi bine".

- Am găsit! exclamă Trude, sărind în sus, ca pe arcuri. Vă invit pe amândoi în fiecare marţi şi vineri, la unsprezece dimineaţa. Luaţi câte un pahar de porto şi vă expediez cu maşina mea la serviciu. E bine?

- Sunt sătul de compromisuri, se împotrivi Amidon. De azi înainte, domnul consilier face cum vrea. Pe răspunderea dumisale! - şi preşedintele îşi înfundă capul în dosare.

- Eu accept mediaţiunea, declară Silion împăciuitor. Marţea şi vinerea la un pahar de porto... Dar nu merg mai departe.

Amidon lăsă dosarele şi se răsturnă în fotoliu, cu capul dat pe spate, cu privirile în tavan. îşi umplu pieptul cu aer, urmărindu-şi cu gândul fazele răsuflării, aşa cum învăţase într-o broşură yoghistă, ca să-şi păstreze liniştea şi sângele rece.

- Nu mai avem nimic să ne spunem, rosti el răspicat şi calm.

- Atunci, dă-i drumul bietului băiat. L-ai amerdat suficient!

Şi Trude se apropie de Silion, îi luă capul între mâini cu solemnitate, ca şi cum ar fi ţinut Sfintele Daruri, şi, silindu-1 să se aplece spre ea, îl sărută, compensativ, pe frunte. Apoi, cu un gest de amfitrioană, îl pofti spre uşă. Amidon rămase neclintit, cu ochii mereu în tavan.

Pe trotuar, lângă maşina tip sport, în care trona un lup brun, cu botul şi sprâncenele de polen şi limba comic spânzurată peste rânjetul de o albeaţă feroce, Silion îi mulţumi doamnei Trude Resch, sărutându-i repetat mâinile amândouă.

- Am impresia, totuşi, adăugă el, că Amidon îmi paşte sâmbetele.

- Paşte şi el ce poate. Nu te inchieta! îl îndemnă Trude cu

fraternei dispreţ. Se uită la ceas. Mai vorbim noi. Am să te calc eu într-o după-amiază.

Ii aruncă un surâs îh doi peri, plin de ameninţări şi ispitiri enigmatice, apoi, deschizându-şi singură maşina, se strecură în ea cu sprinteneala unei fiinţe care s-a liberat de legile gravitaţiei. Lucu o şi văzu instalată la volan, eschivând botul lupului bucuros că si-a regăsit stăpâna şi împlinind într-o clipită toate gesturile ce pun automobilul în mişcare, ca să-1 năpustească în depărtarea din ce în ce mai mare dintre ei. O urmări un timp cu privirea, pe când gândul îi rămăsese plin de acea desfăşurare de linii drepte şi curbe, de jocul melodios al muşchilor lungi ai lui Trude, care ştia să creeze la tot pasul o mică arenă în spaţiu, pentru exhibiţiile discrete ale graţiilor ei acrobatice.

CAPITOLUL 2

ÎN BAZARUL TRECUTULUI

*„He talked a lot about the past, and 1 gathered that he wanted to recover something, some idea of himself perhaps, that had gone into loving Daisy. His life had been confused and disordered since then, but ifhe could once return to a certain starting place and go over it slowly, he couldfind out what that thing was..."**

F. SCOTT FITZGERALD

Dimineața următoare, Lucu Silion întârzie în așternut. Cucul de lemn din perete îl trezise cu unsprezece cucuituri. Câteva clipe se strădui să rețină și să prelungească în gând visul nelămurit al acelei nopți, cu pădurea de smarald și de aur, pieptănată ca un parc, și careta luxoasă, trasă la pas de un măgar cenușiu. Silion o însoțea de jos, pentru că în pernele ei se răsfăța o tânără doamnă străină și ciudat înveșmântată în lanuri străvezii. Purta o tichiuță de paie, împletită subțire și des, de sub care părul îi izbucnea în inele negre și grele, iar Silion auzea zgomotul surd al roților și al copitelor pe potecile grase, freamătul frunzelor îngălbenite și rare, trosnetul vreascurilor strivite și îl îmbăta mireasma pământului tomnatec și a căpițelor de iarbă plouate și grămădite la răspântii. Ca într-un covor oltenesc, pupeze încetinite îi zburau pe aproape, oprindu-se și ațintindu-i din loc în loc. Silion ar fi avut multe lucruri să-i spună, ar fi vrut mai ales să afle unde a cunoscut-o, dar străina nu înțelegea nici una din limbile vorbite de el și nu-i răspundea decât

' Povesti mult despre trecut, și am înțeles că dorea să recupereze ceva, poate o imagine despre sine, pierdută în iubirea pentru Daisy. De atunci viața lui devenise confuză și răvășită, dar, dacă ar fi putut o dată să se întoarcă la un anumit punct inițial și s-o reparcurgă încet, ar fi putut descoperi ce era acea imagine... (engl.).

cu un zâmbet de încurajare și de regret. Și deodată, la semnalul cucului secular, totul se risipise, și Silion nu mai era în stare sa adune imaginile din vis și să ducă mai departe feeria lor absurdă. Treptat, ochii lui se împrietenină iarăși cu decorul știut. La ferestrele zăbrelite se legănau cu înfiorări ușoare chipurile portocalii și mate ale tufelor de flori târzii din glastrele atârnate pe din afară. Printre perdele, soarele pătrundea în odaie, pipăind cu degete de praf teancul de cărți și reviste revărsate pe covor. Ele alcătuiau lectura de fiecare seară a lui Silion. Culcat în perne pe întuneric, își rezema pe piept un mic suport de carton, pe care se aliniau câteva rânduri de becuri electrice minuscule, puse în legătură cu priza de la căpătâi. Luminițele lor, întrunite, răsfrângeau un snop spectral tocmai asupra textului pe care-1 citea Silion, dar lăsau în beznă restul încăperii. Era o amintire de la fostul său șofer, Coman, om priceput și inventiv care își iubea stăpânul, și-1 auzise plângându-se de neajunsurile, multe și mărunte, pe care i le pricinuia lampa de lângă divan. Mulțumită acestui ecleraj, Silion se bucura de fiecare dată de o singurătate misterioasă în mijlocul unei nopți desăvârșite, în care, ca într-un miez de lumină, nu mai exista decât el și cărțile lui. Se întorcea totdeauna târziu, fiindcă își petrecea serile în casa Matildei și a Laurei Feraru. Se dezbrăca și se culca în grabă, dar nu putea să adoarmă numaidecât. Vreme de două-trei ceasuri, se îndeletnicea cu cititul, trecând de la una la alta, prin tomuri, reviste și dicționare, pe care și le punea la îndemână, fără să ducă la capăt nimic. Romanul englezesc, de pildă, care zace și azi pe covoraș, cu paginile încă netăiate, era scos regulat din raftul lui de bibliotecă de vreo trei luni încoace. Dar, negăsind într-însul nici un erou cu care să semene, Silion nu se învrednicise să-1 isprăvească. Se mai afla deschisă lângă pat și o antologie a poeziei franceze, cu care își desfăta memoria și își împrospăta citatele, apoi o etică a lui Spinoza, recitită în doze prudente, tratatul de strategie al lui Clausevitz, care îi va îngădui, poate, să devină cândva un critic militar, dacă nu chiar să comande o armată, în veacul nostru, în care totul e cu putință. Câteva magazine ilustrate, o istorie a civilizației și un volum dintr-o enciclopedie modernă completau claviatura pe care își plimbase în ajun gândurile până adormise. Cunoscându-și felul de viață, Silion socotea că nu e de mirare că un om atât de studios și care veghează atât nu este și matinal.

Locuia aici, în Dealul Spirii, într-o căsuță cuibărită pe un mal

întărit, deasupra unei străzi suitoare de-a lungul ruinelor vechiului Arsenal. Portiţa de fier se deschidea de-a dreptul pe trotuar, în despărţitura zidului de granit care susţinea malul. De sub arcada de piatră a portiţei pornea o scară de lespezi, suind scurt, ca printr-un puţ, până la platforma din faţa locuinţei. între ferestrele cu zăbrele arcuite şi zidul de deasupra străzii se întindea o brazdă de floarea-soarelui. Glastre de cârciumărese şi de muşcate atârnau de o pergolă în dreptul geamurilor. La intrare, peste uşa de stejar ferecată, veghea un fanar de fier forjat. Viţa-sălbatecă se revărsa peste casă până pe acoperişul de olane de un roşu-stins.

Zidurile acestei modeste case bătrâneşti fuseseră astfel clădite ca să mai suporte un cat. Era o moştenire de la bunică-sa dinspre tată şi la început se gândise să o vândă, pentru că această bunică fusese soacra mamei lui - frumoasa Aretie - şi cele două femei nu se iubiseră niciodată. Mai era şi pricina că moştenirea nu avea câtuşi de puţin o înfăţişare arătoasă, care să facă cinste lui Silion, şi nici nu-i putea folosi ca locuinţă. Dar un tânăr arhitect pe care-1 cunoscuse într-o vară la mare şi în care îşi găsise un tovarăş de înot îl convinsese că din acea căsuţă de mahala se poate face, cu cheltuială puţină, un cuib de toată frumuseţea, dată fiind poziţia ei pitorească pe un cucui din Dealul Spirii. Şi astfel, în câteva săptămâni, adăpostul în care faimoasa coana Petruţa, soacra Aretiei, îşi dăduse sufletul fusese transformat, mulţumită acelui arhitect doritor să arate :e ştie şi ce poate, într-un fel de cetăţuie maură, ferecată cu zăbre e, întărită cu contraforturi de un galben-închis şi înzestrată pe dinăuntru cu tot confortul timpului. Aici îşi mută Silion reşedinţa unei tinereţi la al cărei sfârşit nu avea nici vreme, nici poftă să gândească, hotărât să-şi perinde în sihăstria artistică a locului eroinele fără lacrimi ale zilelor lui de răsfăţ. Nevoile l-au încolţit de multe ori, dar nu l-au putut îndupleca să renunţe la acest lux, care, după părerea lui, precumpănea lipsa de vicii. Pentru un bărbat care nu e nici cartofor, nici nu fumează mult, nici nu e stăpânit de patima băuturii sau a curselor de cai şi a ospeţelor scumpe, şi pe care femeile nu-1 costă decât flori, o căsuţă confortabilă nu înseamnă risipă.

Vestibulul era destul de încăpător ca să poată, la nevoie, sluji şi de sală de aşteptare, cu pereţii lui de culoarea lutului ars, zgrunţuroşi şi ciupiţi după moda florentină, ce bântuia încă de pe atunci. Holul spaţios şi scund se deschidea prin două ferestre de

cristal, ce intrau cu totul în perete, în faţa unui peron de cărămizi aşezate pe muchie şi în romb şi străjuit la capete de câte o amforă. La marginea peronului, în uriaşe pagini verzi, tremura gazonul. Dincolo de cărarea lată de pietriş, lua naştere o grădină galbenă şi roşie, continuată cu flori de gheaţă şi de cactuşi, până într-un fel de parapet primitiv şi scund ca un zid dobrogean, de pe care se putea privi în jos, sub orizontul liber, peste rămăşiţele cotropite de vegetaţie ale unei mahalale părăsite. Jos, într-un eleşteu alcătuit de ploi şi străjuit de câteva sălcii, se răsfăţa un cârd de raţe. Sus, lângă parapet, o bancă de granit făcea faţă acestei privelişti de pitorească mizerie, întreruptă ici şi colo de câte o vilă cu ţigle şi care contrasta cu paginile încă vii ale trecutului. Mai departe se grămădea treptat un cartier alb şi ocru de locuinţe ieftine, sulemenite cu ardezie.

în prelungirea holului, se deschidea un cabinet de lucru cu un biroaş vetust, lucios şi plăpând, care anevoie ar fi sprijinit câteva ceasuri coatele şi trunchiul unui om laborios. Dar stăpânul acestor locuri nu mai avea asemenea obiceiuri. De-a lungul pereţilor se ridicau rafturi de nuc şi cărţi legate în pergament, cu cotorul de piele verde şi muchii aurite. Din hol se mai intra şi într-o sufragerie, în care nu încăpeau mai mult de o duzină de oaspeţi. îmblănită în stejar şi cu tavanul de grinzi de culoarea ciocolatei, amintea de interioarele şvăbeşti de dinainte de '48. Pe un piedestal subţiratec, o zveltă lampă de cobalt cu sticlă de cristal şi abajur verde ar fi părut mai mult o statuetă. Silion o văzuse într-o ilustraţie de Aubrey Beardsley şi, căutând pretutindeni, descoperise una la fel la un anticar. Electricitatea, în anumite ore, n-avea nici un rost aci. Atunci, Silion aprindea fie lampa, care dădea o viaţă reculeasă şi lină portretelor de pe ziduri, fie sfeşnicele de argint, care le dădeau o viaţă patetică şi misterioasă. Masa rotundă şi scaunele capitonate, bufetul alcătuit din dulăpioare ovale, armonios suprapuse în chip de liră, tablouri de vânătoare, naturi moarte şi covoare nemţeşti, din vremuri de linişte şi huzur, menţineau un veşnic crepuscul în această încăpere. Aci şi în celelalte odăi, presărate cu covoare şi carpete, a căror alegere se făcuse cu pierdere de timp şi alergătură, printre lucrurile vechi şi lustruite, plutea un aer primitor şi plin de farmec, în care luminile de noapte erau cuibărite cu grijă, ca nişte meduze nemişcate pe fundul unui acvarium. Toate aceste vechituri, epave pierdute de propria lor poveste, construite din linii curbe şi suprafeţe reculese parcă în amintiri ermetice, răspândeau în jurul

lor un calm patriarhal, cu totul desprins de atmosfera veacului. Silion nu se sătura niciodată de senzaţia de odihnă, de parfumul defunct, de invitaţia la reverie şi reculegere ce se răspândea din acele mobile şi tapiserii, ajunse până la el prin generaţii. Ştia - ceea ce pentru el nu era deloc lipsit de însemnătate - că femeile se simţeau bine în acea linişte molatecă pe care o întreţinea cu îngrijirile lui de fiecare zi. Şi mai era şi acel sentiment de siguranţă care-1 năpădea de fiecare dată când se trezea aci ca într-un adăpost păzit de trainice metereze şi aşezat departe, într-o ţară sălbatecă şi fără de arme.

De gospodărie îi vedea mama Brânduşa, o femeie din paragina învecinată. Suia până aici agale, pe o potecuţă şerpuită prin verdele vălmăşag de pir, de lobodă, de scaieţi şi cucută, pe sub salcâmii cotropitori şi plopii firavi ce întăreau râpa dinspre parapetul grădinii. Păstra o cheie a locuinţei şi era învăţată cu felul de viaţă al locatarului, aşa încât îşi alegea orele de lucru după toanele lui. Pătrundea în casă cu mişcări domoale, ca o fantomă domestică, se oprea în bucătăria nefolosită şi trăgea cu urechea. După fel de fel de tăceri, de zvonuri şi de semne familiare ei, bunăoară dacă i-a lăsat sau nu câteva perechi de pantaloni la călcat, îşi dădea seama dacă a nimerit-o bine, sau dacă trebuie să plece şi să pândească alt prilej. Un stăpân blajin şi darnic merită din partea ei asemenea osteneli.

In dimineaţa aceea, după zece ore de somn, Silion se simţi tânăr şi descătuşat de orice fel de griji şi de răspunderi, cu mintea limpede şi fără de amintiri. Era plin de o forţă domoală, care se înteţea în el încet, ca un răsărit de lună. îşi frecă pleoapele, căscă şi se întinse cu atâta putere, încât trupul lui odihnit trosni din toate încheieturile şi se încorda în chip de punte, ca şi cum ar fi tins să mai crească încă. Apoi se prăbuşi deodată în aşternut şi rămase nemişcat, ca în zilele de vacanţă când făcea vid în sinea lui şi zăcea voluptuos pe un stog de fân sau pe suprafaţa unui eleşteu, dezbrăcat de propria sa povară, fiinţă fără greutate şi fără hotare. După o clipă însă, îl năpădiră imaginile din ajun: scena cu Amidon la Oficiul Intercultural, ifosele lui neputincioase, apoi replicile lui tăioase, apoi iarăşi Amidon cu ameninţările de la urmă şi Trude, care a zâmbit tot timpul, semn că i-a plăcut comportarea lui şi că el a fost învingătorul. Silion se încruntă: Cine ştie ce poate să se mai întâmple... Dar nu e cu putinţă. Cel puţin nu aşa de curând. Amidon e prea fricos şi prea venal ca să se ţină de răzbunări tocmai când trebuie să cumpere pentru stat imobilul Resch; In asemenea împrejurări, Amidon are nevoie de tăcere în jurul lui, dacă nu chiar şi de armonie. Nu, desigur, nu va îndrăzni. Cu dispreţ, îl izgoni din gânduri: *Adieu!* Iată însă că de mai bine de o zi şi o noapte n-a mai văzut-o şi n-a mai auzit-o pe Laura Feraru şi, lucru curios, nici nu-i e dor să o vadă. îşi mai aduse aminte şi de necunoscuta care cumpăra crizanteme şi de trăsura care i-o răpise poate pentru totdeauna, însoţită de regretul lui fugar. *Adieu!* Silion e singur în dimineaţa asta. De bună seamă, începe să fie uitat. Era o vreme când telefonul zbârnâia mereu la anumite ore şi fel de fel de glasuri îl întrebau de sănătate, tărăgănând insinuant cuvintele în aşteptarea unei poftiri. Poftire însă pe care, din motive bine întemeiate, el o făcea numai arareori. Dar în dimineaţa asta, în care o lene străbătută de neastâmpăr îl ţintuia în pat, uitarea şi singurătatea i se păreau o nedreptate de nesuferit. Aşa i-a trebuit dacă a lunecat pe nesimţite, tot mai adânc, în robie. Ce bine ar fi să-i bată acum la uşă cineva - una din acele iubite răzleţe, una din complicele lui de bucurii fără poveste! Trude Resch bunăoară... Chipul ei i se sculpta o clipă în gânduri, cu o dureroasă intensitate, şi zbuciumul ei nestăpânit, care sfidează puterea bărbatului şi o pune la încercare. Dar n-are nevoie de Trude Resch. E în ea o voinţă care îl pândeşte, vrea să-1 surprindă într-un moment de oboseală şi de slăbiciune, să pună de-a binelea mâna pe el, să-1 fericească. Da, Trude Resch nu e loială. *Adieu!* îşi aduse aminte şi de Sidi. Cu formele ei atât de plastice, cu năsucul ei care te adulmecă şi cu ochii ei zglobii şi galeşi. Sidi însă e prea leneşă ca să se năpustească într-un taxi şi să vină până la el ca vântul. Ea preferă, dacă o cheamă, să-1 invite ea la dânsa şi să-1 aştepte, tolănită şi moale ca o odaliscă. Dar Silion vrea să rămână unde e. Să mai caute încă, poate că în bazarul trecutului se mai găseşte vreun suflet la fel cu al lui. Adică la fel cu sufletul lui din dimineaţa asta anume. Gândul i se afundă atunci într-un gol de amintiri, asemenea golului vieţii lui de azi, golul şi pustiul locuinţei lui în dimineaţa de azi. îşi dădu seama că hora de voluptăţi s-a spulberat din jurul lui, ca o horă de bacante într-o volbură de lună. Cine oare să mai dea o goană acum până la locuinţa lui din deal, ca să răspundă, cum zicea Trude Resch, ordinului de chemare? Mai era una care poate că n-ar şovăi, un fel de zănatecă ce veşnic nu-şi găseşte locul, agitată şi absurdă, dezinteresată până la nebunie, vorbăreaţă, dezbrăcată şi calică. Are s-o cheme deci pe ea, pe Furly. întinse cu hotărâre mâna spre receptorul de pe măsuţă,

dar numaidecât o lăsă să cadă de-a lungul ei, să spânzure în vid, ca mâna cuiva lovit de moarte fulgerătoare. Nu, desigur, nici de Furly nu avea el nevoie în tăcerea asta vegetală şi înfiorată. Ba mai are - îşi aduse Silion aminte - şi patima ţigărilor ieftine şi fumate pe îndelete de-a lungul discuţiilor şi destăinuirilor amănunţite, de îndată ce iureşul dintâi al întâlnirii matinale a trecut. Şi el n-are azi răbdare pentru schimburi subtile de idei şi de comentarii psihologice, nici în acalmia dintre două furtuni. Ah! Femeile astea cu prea multă carte şi prea puţină minte... De câte ori nu i-au turburat ele, cu întrebări şi răspunsuri, moleşeala dulce a parantezelor! Si Furly e tocmai din tagma asta a iubitelor păguboase şi cu inima-n cap. *Adieu!* De trei ori *adieu!* Silion se înălţă niţeluş în perne. Ştia din experienţă că femeile, îndeosebi cele nemăritate, când vin să-1 vadă, uită să mai plece şi e foarte greu să dea el însuşi semnalul de plecare. Mai toate au detestabila tendinţă să se eternizeze, e aşa de bine aici, cum să nu le crezi pe cuvânt? Nu o dată, pe vremuri, când era de-a binelea flăcău, i se întâmplase ca una sau alta dintre vremelnicele lui stăpâne (căci la vârsta lui el începuse să numere perioadele vieţii sale după numele iubitelor, ca în cărţile de istorie epocile şi reginele), nu o dată i se întâmplase să-i propună, într-un târziu, când îl vedea îmbrăcat şi gata de pornire: „Tu du-te la treburile tale, eu am să te aştept aici... dacă n-ai nimic împotrivă... am să citesc, am să tricotez sau poate ai ceva de cârpit... ador să-ţi cârpesc şosetele..." Sau, bunăoară, în câte o dimineaţă somnoroasă, femeia nopţii lui scâncea: „Vreau să mai dorm, te rog lasă-mă aici... tu du-te". Şi nu o dată, mult după ora prânzului, când se întorcea de la restaurant, dornic de odihnă şi de singurătate, o găsea tot în aşternut, sau dereticând şi punându-i ordine în gospodărie...

- Cuconiţele astea, îi spunea Brânduşa, ar vrea toate să se cuibărească la noi, acilea!...

într-adevăr, aproape toate îi înşirau pe un ton nostalgic, în care plutea un surâs precaut, basmul răsfrânt în viitor, al unei vieţi în doi: el şi ea, ea şi el, în cadrul citadelei lui de burlăcie. Cum ar fi, adică, dacă ar fi să fie! Visuri... Şi iată că Lucu Silion ajunsese să prefere femeile altora, cele cu cămin, cu copii şi ore fixe, sau pe cele care, întocmai ca şi el, locuiau singure şi-1 primeau la ele acasă, în singurătatea lor, la care ţineau ca la ochii din cap şi unde el n-avea nici un zor să se statornicească. Aşa a dat el de Matilda Feraru, sora Laurei. Vremelnică stăpână, dar tiranică şi al cărei jug Silion n-a mai dorit să-1 scuture. Pe atunci, Laura nu-i era decât prietenă şi mai ales

confidentă. Sub influenţa ei şi de frica Matildei, pe care se temea să nu o piardă, ajunsese să rupă cu obiceiurile lui de mai-nainte. Lucu i-a povestit Laurei la început toate aventurile lui, pe măsură ce i se întâmplau, şi tot ei i s-a spovedit şi de păţania lui cu Tzulufa. Ce-ar fi să se pomenească din nou cu ea că îi intră pe uşă cu valizele în mâini?... Soneria de la intrare târâi răguşit şi discret. Silion se ridică într-un ,cot. Cine o fi nepoftitul care îi turbură reveria? E poate poşta, e poate fiscul, e poate cine ştie cine... Dar nu aştepta veşti de la nimeni, şi Silion nu crede în ceasul rău, nu are nici datorii la fisc, nici furnizori care să nu-i dea pace. Trăieşte aici ca un huhurez bătrân, prietenii nu vin să-1 cerceteze. Oricine ar fi, lasă-1 să sune! N-are să-i deschidă. Trecură clipe. Soneria târâi din nou, la fel de răguşit şi de discret. E desigur cineva sfios şi care nu-şi pierde răbdarea. Silion îşi înăbuşi un suspin şi, cu toate că precauţia era zadarnică, îşi mai rări respiraţia. Dacă Brânduşa e aci, ea se pricepe să-1 apere. In casă, însă, nu mişcă nimeni. Acum, soneria izbucni din nou, ceva mai tare, mai prelungit. Parcă voinţa celui care suna se adăuga sunetului. Silion rămâne locului. Să fie oare o femeie? Soneria se auzi iară şi iară, cu prelungiri din ce în ce mai stăruitoare. Dar dacă e totuşi o femeie? In cele din urmă, Silion se urni. îşi petrecu halatul de mătasă, se apropie tiptil de intrarea vestibulului şi pândi. Simţea pe cineva care aştepta în prag şi e hotărât să intre, fiindcă asta era treaba lui: să intre. Şi la răstimpuri scurte, soneria tresărea, repetat şi lung. Brusc, Silion descuie şi deschise. Se găsi faţă în faţă cu un moşneag neras şi rumen, cu capul vârât până la urechi îhtr-un chipiu roşu de comisionar, cu număr metalic fixat deasupra cozorocului. Ţinea în mână, fără greutate, o valiză mare de piele de porc.

- Şade aicea un domnu' Silion? întrebă el blând, uitându-se pe o condică de adrese.

- Eu sunt, răspunse Silion.

Comisionarul îi întinse condica şi un crâmpei de creion chimic.

- Sunt de la hotel „Union". V-am adus valiza. Vă rog să iscăliţi de primire.

Silion se uită nedumerit la valiză. Era roasă, zgâriată şi acoperită de imprimate multicolore, lipite de-a dreptul pe pielea de porc.

- Zice că v-a trimis-o o cunoştinţă de-a dumneavoastră de la Paris. Portarul mi-a spus să vă spun că n-are chei.

- Si cine e persoana care a adus-o?

- Nu știu.

- Ah, da! exclamă Silion, acuma știu despre ce e vorba.

Recunoscuse valiza. Era chiar aceea pe care o împrumutase Tzulufei, sau mai bine zis pe care i-o luase Tzulufa la plecare. Dar în ce hal i-o restituia! Silion se mira însă de un singur lucru: că Tzulufa se ținuse de cuvânt și i-o trimisese înapoi și că valiza îi sosise chiar în dimineața asta de nostalgii, după atâta vreme. Iscăli condica și i-o întinse, cu un bacșiș, comisionarului. Acesta se trase de cozoroc, în chip de mulțumire, și plecă. Mașinal, Silion deschise valiza și o răsturnă pe covor. Un buchet de tuberoze veștede i se rostogoli la picioare, umplând vestibulul de un parfum suav și pătrunzător. Altceva nimic. Silion lăsă locului valiza deschisă și se întoarse din nou în dormitor și în pat. Strecurându-se pe sub ușă, sufletul tuberozelor îl ajunse până aci. Silion rămase câtva timp cu ochii ațintiți în tavan.

...Tzulufa era numele de răsfăț și de faimă al unei actrițe de grădină de vară și de *music-hall.* Se și înrudea cu ea, pe departe - Silion nu izbutise să priceapă niciodată ce fel și cum...

- Fratele vitreg al bunicului tău, adică străunchi-to dinspre tată, și bunică-mea dinspre mamă erau veri de-al doilea prin... etc, etc...

Din care pricină, Tzulufa se purta cu el cu acea familiaritate nesuferită a rubedeniilor care își trag drepturile din fantoma îndepărtată a unui strămoș comun. Pentru ea, mama lui Silion era *tante* Aretie, iar el însuși răspundea numelui de *„cousin* Luc", denumire care îl scotea din sărite, fără să i-o poată spune, captiv fiind al bunei-cuviințe. Și totuși, numai Tzulufa e femeia care știe fără greș și fără întrebare ce anume i se cere. Numai ea ar fi în stare să dea buzna peste prag și să se dezbare furtunatec de tot ce e de prisos pe făptura ei și să ajungă la el goală ca Phryne în fața judecătorilor. Dar prea și-a bătut joc de el în acea împrejurare, de care își amintește cu ciudă și de la care n-a trecut cine știe câtă vreme! A dat năvală în existența lui, i-a cotropit casa, i-a răvășit obiectele, i le-a preschimbat după chipul și asemănarea ei, cu părul ei des, oxigenat și zbârlit, cu ochii nițeluș bulbucați și de culoarea cleiului, cu clocotul ei blond de *Flammenwerfer*[1].

într-o dimineață de vară, țâșnise dintr-un taxi la poarta locuinței lui, anunțată de o sonoră răbufnire de trompă. O duzină și

[1] Aruncător de flăcări (germ.).

mai bine de valize de toate mărimile, împestrițate de timbrele de reclamă ale hotelurilor cosmopolite, se și aliniaseră pe trotuar, ca pe un debarcader.

- Nu te speria, *cousin* Luc, am venit la tine. *Tante* Aretie ce mai face? Nu-i aici? Ce rău îmi pare! Am venit să mă găzduiești numai trei zile. Toate prietenele mele sunt la mare. N-am vrut să apelez la bărbați, *tu comprends!*[1] Numai în tine am încredere. Cât despre hoteluri, am oroare. Dar, ajută-mă să-mi car valizele. Hai, *depeche-toi!*[2]

- Pleci și tu la mare? întrebă Silion uluit.

- Plec în Franța, îl lămuri ea pe când urcau și scoborau treptele înguste ale puțului care lega terasa locuinței cu strada. Am un angajament la un teatru de bulevard. Joc, dau lovitura și rămân acolo. Scăpați de mine. Mă expatriez.

Când valizele, printre care se număra și un cufăr mare, gen dulap, fură urcate - cu mare caznă din partea lui Silion - și rânduite în hol, Tzulufa adăugă pe un ton duios și liniștitor:

- Peste trei zile îmi sunt gata formalitățile de plecare. *Mon pauv chou*[3], am fost nevoită să-mi las apartamentul ca să nu mai plătesc degeaba chiria pe trei luni. Plec cu bani numărați. Trebuie să fac economie, *tu comprendsl* Mi-am zis: „Nu se poate ca Lucu să nu mă ajute. *// est charmant, mon cousin Luc*[4]".

Silion o asculta înmărmurit. Se gândea la Matilda, care, spre norocul lui, plecase chiar în ajun la moșie, unde avea să zăbovească vreo câteva zile. Știa că gelozia o făcea ca o fiară. N-ar fi îngăduit în ruptul capului această găzduire, și dacă Silion ar fi încercat să o îndreptățească pe temeiul nelămuritei înrudiri dintre el și Tzulufa, desigur că i-ar fi râs în nas. Bine că s-a nimerit așa! Ce-ar fi fost să se fi întâlnit Matilda ochi în ochi cu această actriță mică și vorbăreață, în mijlocul valizelor ei, ca o cloșcă cu pui! Numai la gândul ăsta, și pe Silion, iată, îl trec și acum nădușelile. Răsuflă ușurat. Dar mai erau unele primejdii. S-ar mai putea ca Matilda să se întoarcă de la țară mai înainte ca Tzulufa să fi plecat în Franța. După o clipă de gândire, Silion alungă această teamă. Niciodată Matilda nu se abătea din drumul ei de la gară acasă când se întorcea la oraș. Grija ei cea

[1] înțelegi! (fr.)
[2] Gr'ăbește-te! (fr.)
[3] Bietul meu iubitei (fr.).
[4] Verișorul meu Luc e încântător! (fr.)

dintâi e Laura. își iubește sora ca pe propriul ei copil. O îngrijește cu un devotament fără seamăn. Matilda se va duce desigur acasă. Iar Laura, prietena lui Lucu, prevenită de cele întâmplate, îi va da de știre că Matilda s-a întors. Glasul Tzulufei îl trezi din aceste gânduri. De-abia acum își dădu seama că rămăsese o clipă singur. Tzulufa străbătuse ca un fulger prin toate încăperile.

- Mi-am ales camera din colț. Trebuie să fie camera lui *tante* Aretie când vine la București.

Și zicând acestea, își cără cu înfrigurare micile bagaje în odaie.

- Dar mai pune și tu mâna pe o valiză, *mon chou,* ce stai așa, de lemn-tănase? Făcu prin odaie câțiva pași, se opri lângă pat și îi cercetă așernutul și, mulțumită, merse de se privi în oglindă: Spune drept, am îmbătrânit? Și fără să aștepte răspunsul: Știi că nu sunt deloc ancombrantă, n-am să te deranjez. Poți să-ți primești metresele cât poftești, fii ca la tine acasă. Dacă e vreuna geloasă, spune-i că sunt verișoara din provincie, ți-am mai spus: fratele vitreg al bunicului tău dinspre tată a fost văr de-al doilea...

- Știu povestea, o întrerupse Silion cu un zâmbet silit.

- Și acum, ține un pupic de la mine, că m-ai primit cu brațele deschise.

Se înălță pe vârfuri, îl cuprinse de după gât și-1 sărută apăsat pe amândoi obrajii. Parfumul *Instant d'oubli* îl năpădi o clipă și pluti în clipele care urmară.

- Dacă ești cuminte, ai să mai capeți și altă dată, îi făgădui ea pe tonul de răsfăț cu care se vorbește copiilor. Dar n-ai să abuzezi, continuă ea amenințându-1 cu degetul. Ești cavaler! Se uită smerită în pământ și îi făcu o plecăciune. Sunt prizoniera ta între aceste ziduri.

Silion o privea consternat. Căuta în repertoriul lui un cuvânt amabil, și nu-1 găsea. Tzulufa îl cerceta cu atenție și păru că-și dă seama de ceva.

- Ce e cu tine? îl întrebă. Ești bleg astăzi. Ai făcut pipi în pat az-noapte! Cu un hohot cristalin, își propti ștrengărește capul în pieptul lui, năpădindu-1 încă o dată cu parfumul *Instant d'oubli* care se împrăștia din buclele ei și, cu pașii depărtați, în mers legănat de apaș, îl împinse încet spre ușă. Lasă-mă singură! îmi pun halatul și mă duc la baie.

...Era târziu când Silion se hotărî să plece în oraș. își petrecuse timpul plimbându-se agitat prin odaie. O găsi pe Tzulufa pe divanul din hol. Purta un penioar de mătasă vișinie, cu guler făcut dintr-o blană ușoară și umflată ca puful. Sta cu picioarele adunate sub ea;

papucii brodați îi zăceau pe covor. Iar în jurul ei se răspândeau o sumedenie de sticluțe colorate, foarfeci de unghii, pensule, pile și pernițe de piele de căprioară pentru șlefuit. Țuguia buzele, absorbită de o operație misterioasă, și buclele îi atârnau în jurul capului aplecat, ascunzându-i obrazul. Nici nu se uită la Silion.

- Sunt invitat la niște prieteni, începu el, și mă întorc foarte târziu. Ca să nu depinzi de mine, ți-am adus o cheie.

Ea își descoperi fața din aurul artificial al pletelor și îi zâmbi:

- Am ghicit, mănânci la damele tale. Io mănânc aici. Am aranjat cu subreta ta să-mi facă un hemendex cu roșii și să-mi cumpere niște cireși pietroase. Epatantă subreta ta! Parcă vroia să mă opărească cu apă clocotită! Crede că sunt vreo farfuză de-a ta. Dar până la urmă ne-am împrietenit. N-am încotro, depind de ea. Si adăugă tremolizând: Economie, Horațio, economie!

Cu un zâmbet silit, Silion îi înmâna cheia.

- Apleacă-te! îi porunci Tzulufa. Silion se supuse. Tzulufa îl luă ușor cu mâna pe după cap, îl sili să se aplece și mai tare și îl sărută pe obraz. Ai binecuvântarea mea. Du-te!

Seara pe la nouă, Lucu se duse la Laura. Făcu haz cu ea de toate aceste amănunte. Laura îl îmbărbăta:

- N-ai de ce să fii neliniștit dacă ești băiat cuminte.

Se delectară cu discuri de *pick-up,* ascultând-o pe Clara Haskil în Scarlatti și Mozart. în loc de cină, o salată de fructe: ananas, căpșuni, piersici și stafide, într-un vin auriu-deschis. Stătură de vorbă până la miezul nopții. La plecare, Laura se arătă îngrijorată de sănătatea lui Silion.

- Da, e ceva care nu merge, mărturisi el. E poate ficatul, e poate apendicele. Dar n-am să mor, nu te teme. Mai am un cuvânt de spus; asta mă ține.

Pe străzile pustii, pe sub felinare și stele, prin mireasma de salcâm, o luă pe jos spre Dealul Spirii. De ce a mințit-o pe Laura, spunându-i că mai are un cuvânt de spus pe lumea asta? Ce fel de cuvânt e acela pe care doar îl simte și nu-1 deslușește?

Intră în casă tiptil, să n-o trezească pe Tzulufa. Dar ea îl simți și făcu lumină. își dormise somnul dintâi. Prin ușa care îi despărțea îi puse o sumă de întrebări, pe unde a fost și cum a petrecut. Părea dornică de o conversație nocturnă. îi răspunse în monosilabe. Pentru a doua oară ferm și hotărât în răstimpul aceleiași zile, Silion îi răspunse că e foarte obosit și-i e somn.

- Dacă nu te mai aduni de pe drumuri... suspină Tzulufa.

Noapte bună, *mon chou!* - şi stinse lampa cu un gest de ciudă.

Laura îl văzu venind a doua zi neras şi cu o mină posomorâtă.

- Pleci undeva? 1-a întrebat.

- Am venit să fac o baie, că la mine n-a fost chip.

Nu-i putu smulge o vorbă mai mult până la masă, când Silion, ras proaspăt şi îmbăiat, îi potoli curiozitatea.

Se trezise, îi povesti el, cam pe la zece dimineaţa. A dat să intre în sala de baie. Un ţipăt 1-a ţintuit locului, *pardon! Pardon!"* Prin deschizătură o văzu pe Tzulufa în picioare, goală şi udă, în cada de faianţă. „De ce nu baţi la uşă?" îi strigă ea. „De ce nu încui?" i-a •răspuns Silion. Dar, fără să se mai ocupe de el, Tzulufa s-a lăsat pe genunchi, întinzându-se voluptuos în apă.

- Cum e făcută? 1-a întrerupt Laura în acest punct al povestirii.

- Destul de bine: sânii mici şi fermi, i-a răspuns Lucu, dar cam puţintică pentru gustul meu.

Se întoarse în hol şi fusese surprins zărind pe divan un fel de matroană placidă, îmbrăcată în alb ca surorile de caritate şi care făcea pasienţe. Adineauri trecuse pe lângă ea fără să o vadă.

- Sunt Varvara, maseuza coniţei Tzulufa, spuse ea ridicându-se respectuos în picioare. M-a rugat s-o aştept.

îi vorbea încet şi cu băgare de seamă, temându-se parcă de izvorul năvalnic ce sta să izbucnească din pieptul ei de cariatidă. U privea cu nişte ochi imenşi, albaştri, cu gene negre şi, dacă n-ar fi avut obrazul prea rumen şi lucios şi acea umbră de mustaţă roşie pufuită în junii gurii ei cărnoase, ar fi putut pretinde, în ciuda celor patruzeci şi cinci de ani, la o frumuseţe statuară. Era niţel mai înaltă decât Silion şi din făptura ei zdravănă se desprindea ceva proaspăt şi curat. O pofti să şadă şi îşi urmă cercetarea prin cotropita lui locuinţă.

Pe un fotoliu, lăsaţi de cu seară, ciorapii, portjartierul, chiloţii şi cămaşa de zi a Tzulufei. Silion trecu în sufragerie. Acolo obişnuia el să-şi prepare singur cafeaua. Dar mai era cineva. O tânără doamnă citea un roman poliţist. Pe masă, în faţa ei, o casetă de nichel. Pe un scaun - rochia marii artiste. Tânăra doamnă îşi lăsă cartea pe genunchi şi ridică spre el ochii ei oblici, bine adăpostiţi sub sprâncenele scurte şi pomeţii asiatici.

- Sunt doctolissa Malgaleta, se recomandă ea, tărăgănat şi căznit. Limba ei, prea lungă şi prea grea, părea că face greutăţi cuvintelor în rostire. Ca să-şi facă loc, împinsese în afară, de-a lungul anilor, dantura puternică şi înclinată. Sunt plietena şi admilatoalea Sulufei, continuă ea, si în fiecale dimineasă îi fac o injecssie

cu cacodilat, şi seala cu colp galben.

- E cumva suferindă? se interesă, politicos, Silion.

- Nu e neapălat nessesal. Există medicamente cale întlessin tinelessea si sănătatea, fălă să fie nevoie să fii bolnav. Colpul galben, de pildă...

Dar Silion se scuză că ţinuta lui matinală îl sileşte să întrerupă o convorbire, plină pentru el de cel mai ştiinţific interes, şi căută un refugiu în cabinetul său de lucru.

In prag se poticni de nişte pantofiori cu tocuri acrobatice, părăsiţi pe covor în poză de naufragiu. Mai departe, pe berjera de lângă bibliotecă, un pardesiu de şantung cu mânecile dezumflate şi tragice părea că-şi cerşeşte trupul fugit.

- Dar dumneata cine mai eşti? întrebă Silion, a cărui uimire creştea la tot pasul, pe un lungan costeliv, oacheş şi pomădat, care privea nostalgic pe fereastră.

Purta un costum de şeviot negru şi foarte periat, o cămaşă albă, o cravată neagră şi părea, cu ochii lui întunecaţi şi lăcrimoşi, cel mai nimerit reprezentant al unei întreprinderi de pompe funebre.

- Mă numesc Lorenz, răspunse el, şi, bătând milităreşte din călcâie, se înclină ţeapăn şi scurt şi îl aţinti cu o privire de hipnotizator. Apoi, cu gesturi demonstrative şi afectate, ca şi cum s-ar fi pregătit să scoată o cloşcă din manşetă, îi întinse un pătrat de carton tipărit. Sunt pedichiuristul teatrelor din capitală, urmă el cu o voce persuasivă, ţinându-1 mereu în bătaia privirii lui, fixată între sprâncenele lui Silion. N-aveţi decât să-mi telefonaţi, telefonul meu e indicat aci (şi cu unghia gălbuie şi ogivală a degetului mic, Lorenz săpă o liniuţă în cartonul întors cu textul înspre Silion) şi -mă prezint imediat la domiciliu.

Silion puse cartonul în buzunar, îi mulţumi cu un moţăit şi, întorcându-i spatele, căută pe măsuţa lui telefonul. Dar aparatul lipsea. Nu-1 găsi nicăieri. înţelese că Tzulufa 1-a luat şi 1-a pus în priza din baie, să telefoneze în voie, răsfăţându-se totdeodată în apele albăstrii şi călduţe.

Se retrase în dormitor şi aprinse posomorât o ţigară. Niciodată nu mai fusese casa lui atât de plină de lume. Nu-i rămânea decât să-şi aştepte cu resemnare rândul. încercă să se afunde în lectura romanului la modă pe atunci în Bucureşti, faimosul *Sparkenbroke,* acelaşi care zăcea de luni de zile când pe covor, când pe comodă. Dar nu izbuti. I se părea că autorul trişează cu subînţelesuri obscure. Intr-un târziu, uşa sălii de baie se deschise zgomotos, de

perete, si glasul Tzulufei, tremurător şi comic, întocmai ca primele încercări ale unui cocoşel de a trâmbiţa revărsatul zorilor, chemă pe Varvara să-i ajute. Soarele dogorea. Silion se uită la ceas. Aşteptase două ore. Străbătu holul în grabă, mânat de o presimţire subită că s-ar putea ca vreunul din musafirii Tzulufei să-i ia locul. Nu se înşelase. Pe după statura masivă a Varvarei, o zări pe doctoriţa Margareta dezbrăcându-se în grabă. într-un halat pestriţ, Tzulufa, colorată ca un papagal, îi tăie drumul, trăgând uşa după ea.

- Nu te supăra, *cousin* Luc! Doctoriţa face un simplu duş şi iese. Un bob zăbavă.

Silion se rezemă de perete descurajat. Tzulufa îl privi cu oarecare interes.

- Haide-haide, n-o lua în tragic! Ştiu că nu te doboară treburile şi că ajungi totdeauna cu două ceasuri întârziere la *rendez-vous.* De-aia mi-am şi permis s-o las pe Margareta să-ţi ia locul. Dar am o idee: ce-ar fi dacă ţi-ai face un masaj? Ţi-o recomand pe Varvara. în câteva minute eşti alt om. Are o mână grozavă! învie şi morţii. Varvara! Unde eşti, Varvara?

Maseuza se ivi în prag.

- Eram la baie, se scuză ea, îi ajutam doctoriţei Margareta să se săpuneze pe spinare.

- Arată-i mâinile! îi porunci Tzulufa designându-i-1 pe Silion. Arată-i lui domnu' mâinile!

Fără să dea nici un semn de uimire, Varvara se supuse şi-i arătă lui Silion două mâini puternice, bărbăteşti, cu degete albe, mate, drepte, minunat desenate.

- îţi dai seama? îl întrebă Tzulufa cu un accent de triumf. E o binefacere un masaj cu astfel de mâini. Varvara, ţi-1 dau pe domnu' în primire. Vezi, caută să scoţi ceva din el.

Cu ochii ei spălăciţi, Varvara se uită întrebător la Silion.

- Ce stai? se răsti în glumă Tzulufa. Umflă-1 pe domnu' şi arată-i ce ştii!

Şi arătându-i camera lui Silion, adăugă:

- în hol, pe dreapta.

- Dar n-am nevoie, se împotrivi Silion.

- Nu fi „ruşinoasă", îl îndemnă Tzulufa, nu eşti primul mascul pe care-1 masează Varvara. A învăţat meseria în Elveţia, vindecă toate beteşugurile.

- Dar e absurd, protestă din nou Silion.

- încearcă o dată, că n-ai să mori, stărui ea, *et tu m'en diras des nouvelles!*'

- în ruptul capului, nu! declară Silion.

- Nu face nazuri! Decât să-ţi faci sânge rău aşteptând-o pe Margareta, mai bine du-te la masaj; timpul trece.

Nici atunci când a povestit Laurei cele întâmplate, nici astăzi, când şi le perindă prin minte, Lucu Silion nu-şi dă seama dacă acesta a fost argumentul care 1-a hotărât să se despoaie în dormitor şi să zacă în faţa borcanelor cu vaselină şi cu talc ale Varvarei, sub snopul de soare revărsat prin ferestre pieziş. Cu mânecile suflecate, ca în faţa unei copai cu aluat, Varvara îl cercetă o clipă. Peste trupul lui gol îi aruncase cam pe la mijloc un prosop imaculat, în diagonală. Ţinuta ei de lucru era un fel de peplum virginal de olandă.

- Siemeni cu Sântu' Sebastian, îi zise.

Şi, ca un pianist care încearcă sonoritatea unei claviaturi, îşi alunecă palmele robuste şi încăpătoare, cu atingeri moi de pisică, de-a lungul făpturii lui Silion, de câteva ori în sus şi-n jos. Se opri.

- Niţicuşă grăsime diepusă pe pânteşie şi pe şolduri. Trebuie dată jos, rosti ea, ie chestie de zieşe şedinţii.

Silion făcu ochii mari. Nu se aşteptase la asta, dar, auzind-o pe Varvara, i se confirma o veche temere şi bănuială.

- Nu vreau să mă îngraş, răspunse el intimidat, o să caut să-mi fac timp.

In situaţia lui, i se părea că trebuie să se arate ca un om serios şi foarte ocupat.

- Intoarşi-tii pi burtă! îi porunci Varvara.

După câteva pase magnetice, se aplecă asupra lui şi degetele ei îl încleştară de ceafă. Unul deasupra altuia, păreau doi luptători ce se pândesc. Cu o vigoare măsurată, Varvara îi desluşea fiecare muşchi din rugina inactivităţii, îl părăsea o clipă şi îl apuca din nou, amănunţindu-1 din tălpi până-n creştet. Nu încape îndoială, Varvara e o savantă în materie de anatomie. Apoi îl cuprinse cu palmele, îi împărţi de o parte şi alta a coloanei umerii, spinarea şi coastele în suprafeţe mici şi i le frământă voiniceşte. Coborî la şolduri, la şale, la coapse, trecându-le ca prin cătuşe de foc. Se întrerupea la răstimpuri rare, să ia talc pe mâini. Suflarea ei înteţită îl dogorea ca un vânt de stepă. Din pielea lui încinsă ieşea un foşnet fosforescent.

- Faţa în sus! porunci Varvara încă o dată.

Silion se întoarse. Varvara trase de sub el prosopul şi i-1 potrivi

Şi o să mă pomeneşti! (fr.)

din nou ca la început. Fața i se înroşise mai tare, dar îşi păstra aerul placid, liniştea şi nepăsarea profesională. Grumajii, umerii, brațele şi iarăşi mijlocul, şoldurile şi coapsele lui Silion îi fură căznite şi din această parte, cu aceeaşi voinicească iscusință, în vreme ce în trup i se furişa o putere caldă şi străină, ce izvora din acele mâini dătătoare de o viață darnică şi molipsitoare. Zărea deschişi asupră-i ochii albaştri şi reci ai Varvarei, mişcările ei precise de maşină. Numai degetele îi păreau însuflețite de o ştiință dibace. întârziau pe lunecuşul lor, se abăteau din drum în clipe fugare, semănând ici-colo câte o aluzie obscură, câte o intenție vrăjmaşă, câte un diez, câte un bemol, de-a lungul unei melodii liniare, câte un fulger scurt şi mut într-o furtună surdă de vară. Treptat, în Silion se treziră puteri lăturalnice uitate. Curând, se simți dornic să se ridice de pe culcuşul robiei lui consimțite, dar din dar să dea din preaplinul lui, să se libereze. O amețeală îi cuprinse mințile.

- Destul, se rugă el.

- Fii cuminte, mai stai nişei.

- Adevărat că ai fost în Elveția? întrebă Silion între somn şi viață.

- Am făcut practică la un spital di nervoşi pi lângă Friburg.

- Si nu te oboseşte meseria asta?

- Dipindi de client, răspunse Varvara, lenevindu-şi şi alungindu-şi mişcările.

- Cum adică?

- Mă uobosiesc triupurile grăsune sau prea firave. Sau când sunt slute şi bătrâne. Mă uobosieşte tot ce nu-mi plaşie.

Intre timp, îl masa cu mâinile aşternute asupră-i până în coate.

- îmi plac şele tinerie şi frumoase, urmă ea. Cum e duduca Tzulufa. Mijloşelul ei, pişioruşili. Are o piele nemaivăzut de bună la pipăit, parcă e catife. E o încântare să-ți plimbi pălmili pe pielea ei.

Silion adormea. Un ciudat amestec de putere şi leşin punea stăpânire pe el. între ei se aşeza un fel de înțelegere de nemărturisit, făcută parcă din şoapte nerostite, din respirări animale. O apucă pe Varvara de mâini.

- Destul!

- Mai stai olecuță, că eşti năduşit.

Ridicând prosopul, Varvara i-l petrecu pe după gât, pe sub urechi, pe piept, pe pântec, apoi alese un pulverizator din trusa ei şi îl prăfui peste tot cu apă de colonie. Cu o mulțumire nedesluşită,

Silion recunoscu parfumul *Instant d'oubli* al Tzulufei.

- Să-ți fie de bine! şi Varvara luă halatul lui Silion de pe fotoliu şi se oferi să i-l ție. îmbracă-ti şi du-ti la duş, îi spuse gțintindu-l cu privirile ochilor ei reci, care lui Silion i se părură de frumusețea nemiloasă a nepăsării.

- De ce te-ai dus în Elveția? se agăță Silion de ea cu o între-

- Am suferit o operație grea. Laparatomie. Mi s-au scos țâtisele. Tăcere. Cu părere de rău, Silion se hotărî să-şi îmbrace halanil şi papucii. Da, continuă Varvara, urmărind un gând întârziat, duduca Tzulufa are un corp minunat. E o plăşiere să lucrezi cu el.

O bătaie în uşă. Tzulufa intră. Era îmbrăcată şi i se păru lui Silion foarte proaspătă şi ispititoare. Necazul îi dispăruse.

- Gata? întrebă ea. Şi se întoarse către Silion. Hei, ce zici? Aşa e că are nişte mâini grozave?

- Iar tu, pare-se că ai o piele minunată, îi zise Silion răguşit.

Tzulufa izbucni într-un hohot măgulit.

- Tot ce se poate, *cousin* Luc! Dar nu e de nasul tău. Du-te la duş, vorbim altă dată.

îndreptându-se spre uşă, Silion surprinse un schimb de priviri între Varvara şi Tzulufa. Dar nu şi-l putu tălmăci decât mai târziu.

Atmosfera din sala de baie o găsi încărcată de o furtună de parfumuri vaporoase. Te aşteptai la fulgere şi trăsnete, un vârtej de roze, de violete, de origan, de lavandă şi verbine, într-o tăcere densă, de care se bucură mai mult nasul decât urechile. Pe plăcile de porțelan albastru ale pereților, pe lespezile de majolică, şiroiau neguri răcite şi lichefiate. „Desigur, îşi zise Silion, s-a desfăşurat aici o orgie de miresme, de pomezi, de esențe şi de ape." Făcu trei paşi şi deschise fereastra. Oglinda din ungher se limpezi, aburii aşternuți pe ea se risipiră şi îşi recapătă luciul şi conturul. Sub potopul de aer şi lumină, toată încăperea, restabilită în liniile ei drepte, păru împrospătată, ca un cer la ivirea curcubeului. Deodată, privirile lui Silion rămaseră ațintite la cristalul de sub oglindă ca în fața unei sinistre descoperiri. Era poate mai puțin, poate mai mult. încet, expresia de uimire din ochii lui făcu loc uneia de jale şi de resemnare. Un suspin,adânc tălmăci paguba acelei clipe. Se aşeză pe un taburet alb şi jilav şi, fără să-i pese de umezeala care străbătând halatul îi ajungea până la piele, cu ochii holbați la tristul spectacol, cu coatele pe genunchi, îşi luă tâmplele în mâini, înțelesese. Era ca după foc. Se apropie şi trecu în revistă amănun-

tele jafului. Pe rafturile lor de cristal, lângă dopurile uitate alături, toate flacoanele lui cu dopuri de argint se înşirau aproape golite. Colonia şi lavanda Atkinson's scăzuse la jumătate. S-ar fi repezit să le astupe, dar la ce bun? Spre uimirea lui, un flacon de trandafiri de Rumelia, ţinut acolo numai de răsfăţ, era şi el destupat şi redus. Din parfumul său preferat, *pour hommes,* pe care cu zgârcenie geloasă îl folosea pic cu pic, mai rămânea ca de un deget. Mâini nevăzute dăduseră iama şi în sărurile Yardley, de parcă ar fi fost sare de bucătărie, iar din dumnezeiasca loţiune Amarilys, care îi îngăduia să-şi lase cu încredere capul pe sânii iubitelor, se luase cu nemiluita. Săpunul Pearl, care-ţi pătrundea pielea cu un parfum suav şi nepieritor, arăta ca o matroană după o barbară cură de slăbit. Brumat şi plin de crăpături, agoniza în savoniera plină cu apă, într-o stare de descompunere şi jigăreală vrednică de plâns. Urmele lui se desluşeau poroase şi mate pe pereţii băii de porţelan, în cercuri succesive, ce duceau treptat până în stratul gros şi glicerinat de pe fundul căzii. Fire şi smocuri de păr se însăilau împotmolite în rămăşiţe.

...Laura făcu haz de toate acestea şi veselia ei, mai mult decât compătimirea şi sfaturile ei înţelepte, îl linişti niţel. Nimic nu e mai rău de pagubă decât un becher turburat fără de veste în tabieturile lui secrete şi în scumpele lui năravuri.

- O zi a trecut, au mai rămas două, îl consolă Laura. Dacă vrei, rămâi la noapte aci. în felul acesta, ospitalitatea ta îi va fi şi mai apăsătoare şi poate se va grăbi să te părăsească mai devreme, măcar cu câteva ceasuri.

- N-o cunoşti! îi răspunse Lucu.

Dâr nu primi să doarmă în casa Feraru în lipsa Matildei. Nu adânci pricinile acestui refuz.

- Mă duc să dorm la mine-acasă, declară el pe un ton hotărât, după ce îi mulţumise. Şi adăugă: Nu e nevoie de atâtea precauţii.

Fără voie, în glasul lui străbătea un accent de bravadă, care trecea pe lângă ridicul. „Parcă vorbesc de un câine turbat", îşi zise, nemulţumit de sine.

Porni spre casă. Pe drum îl cuprinse un neastâmpăr şi luă un taxi. Pesemne că zgomotul motorului şi al portierei trântite o trezise pe Tzulufa. II întâmpină la intrare, într-o pijama de mătasă albă, palidă la faţă, cu gura minusculă şi roşie. Se clătina pe picioare, îşi freca pleoapele şi suspina somnoros. Părea o paiaţă de baladă, cu părul ei zbârlit şi ochii întunecoşi. „La urma urmei, n-o să-mi fie

frică de o biată femeie", se îndemnă Silion. O ridică de la pământ pe braţe. Răsunară două zgomote surde pe covor.

- Papucii, papucii! strigă pe întuneric Tzulufa. Dă-mi drumul! şi îl apucă de după gât. Mi-am pierdut papucii, se văicărea ea, şi adăugă pe un ton răstit: Dacă e aşa, du-mă în pat!

Mândru de puterea lui de bărbat, care îi îngăduia să o poarte triumfal ca pe o pradă, şi niţel ameţit de veşnicul ei parfum *Instant d'oubli,* Silion o duse la el în dormitor.

- Ce faci? protestă Tzulufa cu un tremur nocturn în voce, asta se cheamă abuz de găzduire.

A doua zi, raporta însă Laurei că nu are nimic deosebit de spus. Nu-i spuse că Tzulufa şi el au dormit împreună, necum că dimineaţă şi-au luat şocolata în pat şi că s-au zbenguit în baie, că s-au clăbucit ca doi copii, că spre amiază Varvara le-a făcut câte un masaj de întremare. Pentru întâia oară îi ascundea Laurei adevărul. A treia noapte se duse mai devreme acasă. îi datora Tzulufei această politeţă. E dulce câteodată să te aştepte acasă o amantă vremelnică, numai în trecere pe la tine. Iminenta plecare a Tzulufei îşi adăuga amărăciunea şi nesaţul ei înfriguratelor îmbrăţişări.

în dimineaţa următoare însă, cu privirea nesigură şi tras la faţă, i-a spus Laurei, dregându-şi nervos glasul, ca şi cum s-ar fi pregătit să cânte ceva:

- Stii că Tzulufa nu vrea să plece încă? Ce mă fac acum?

Si, măsurându-şi cuvintele ca să nu se trădeze, îi povesti cum, în cel mai firesc chip cu putinţă, de parcă ar fi fost vorba de o nimica toată, această cinică făptură, pe nume Tzulufa, care face totdeauna numai ce-i convine, fără să-i pese de alt nimic, i-a dat de ştire, tocmai când el se pregătea să plece în oraş, că e silită să mai profite de găzduirea lui câteva zile. Nu-i sunt încă gata formele de plecare. Va profita deci de acest răgaz forţat, să pună la cale un spectacol de adio, pentru care prietenii şi admiratorii ei fanatici s-au şi pus'în mişcare să-i plaseze bilete. De altfel, Tzulufa, ea însăşi, de la telefonul lui Silion, conduce această înfrigurată operaţiune. „Alo! alo! Aici casa domnului consilier Silion. Doresc să vorbesc cu domnul ministru. Alo! Domnul ministru? Chiar excelenţa-sa? Ce mai faci, păpuşoiule?"

întregul Bucureşti se perindă la capătul firului ţinut de mâinile perseverente ale Tzulufei. Când oboseşte, trece doctoriţei Margareta receptorul, sau pedichiuristului, sau coafezei, sau chiar maseuzei. Bineînţeles că toate aceste personaje rămân peste zi în

casă şi iau masa cu Tzulufa, în delicata sufragerie mifteZ-europeană şi în porţelanul şi argintăria lui Silion.

Infăţişându-i Laurei lucrurile, Lucu nu măsluia faptele, nici realitatea, când se arăta ca o victimă a firii sale plăpânde, care nu e în stare să spună unui oaspe nepoftit: „Pleacă din casa mea, ai stat destul, nu te mai vreau!" De câteva ori fu gata să se mărturisească, dar se stăpâni. N-ar fi folosit la nimic, se puteau sfătui şi fără asta.

Matilda putea sosi din oră-n oră. Lucu se frământa pe loc. Nici gând să o poată sili pe Tzulufa să plece! I-o spuse Laurei din capul locului, repetându-i cuvintele Tzulufei însăşi: „Ce tot îmi dai zor că vine Matilda? N-are decât! O s-o primesc foarte drăguţ, să vadă şi ea ce rude şarmante ai. Eu nu vă deranjez cu nimic. Te închizi cu ea în dormitor, şi gata! Din parte-mi, sunt în stare să vă ţin şi lumânarea!"

- E de o vulgaritate şi neruşinare nemaipomenite, încheie el. Ce e de făcut?

Laura se încruntase şi căzuse pe gânduri.

- De vreme ce n-o poţi da pe ea afară, nu-ţi rămâne decât să pleci tu, îi zise ea calm şi răspicat, ca şi cum dezlega o problemă de logică.

- Nu înţeleg!

- Dacă tu eşti mutat de acasă, Matilda n-are ce căuta acolo, va veni unde eşti tu. Nimic mai simplu.

- Dar unde să mă mut, şi ce va zice Matilda de această mutare?

Laura zâmbi.

- Ce-i vei zice tu! Si adăugă: Te credeam un as în materie de minciună... dar nu eşti decât o biată femeie.

Silion tresări ca sub o insultă.

Hotărâră să se mute numaidecât la un hotel. Tzulufa nu trebuia să ştie unde, iar Matilda va afla că la el acasă a fost o inundaţie de pe urma unor ţevi plesnite şi s-a dărâmat plafonul. A chemat zidari şi zugravi să dreagă tencuiala şi tapetul. Treabă de opt zile de lucru şi aşteptare.

Supus şi neputincios ca un rănit care aşteaptă să fie pansat, Silion aştepta măsurile pe care le va dicta Laura. Teama de un iminent -scurtcircuit îi paralizase închipuirea.

- Dar ce-i voi spune Tzulufei?

Punând întrebarea, se şi vedea cu valiza în mână, la el acasă, încolţit de Tzulufa şi agitând în faţa ei explicaţii încurcate, prin care privirile furioase ale actriţei străbăteau ca nişte săgeţi. Moment

penibil, pe care ar fi vrut să-1 evite.

Laura reteză scurt această dificultate:

- Pleci în provincie în interes de serviciu.

Ce liniştit şi sigur vorbise!

A doua zi, Lucu se deşteptă la hotel „Excelsior".

Dormise prost. Căutase un hotel care să fie şi central, şi luxos, şi retras totodată. Şi nu băgase de seamă că de după linia de plopi care făcea faţă clădirii se adăpostea, pe o latură, faimoasa grădină „Cărăbuş", a teatrului de revistă şi operetă. Până dincolo de toiul nopţii, a fost nevoit să asculte, fără să se poată apăra, spectacolul cu balerine, cor şi orchestră, de o mare trivialitate. Au urmat motoarele şi claxoanele de la terminare şi, după aceea, la răstimpuri neregulate, bâzâitul ascensorului, suind şi coborând ca un termometru în căptuşeala întunericului. Spre zori izbucniseră, cu vibraţii de cutremur, ţevile şi robinetele. Singurul avantaj pe care-1 oferea, în schimb, „Excelsiorul" era că îi scurta drumul la casa Feraru. Constatarea o făcuse Matilda, care tocmai de aceea, poate, primise vestea temporarei mutări a lui Silion fără uimire şi cercetare. Se împăcase imediat cu gândul că vreme de opt-zece zile îşi va vedea iubitul la hotel. Ideea nu-i displăcea: să meargă la hotel, ca o „damă". Cât despre Tzulufa şi explicaţiile ce i se datorau, Silion preferase să nu dea ochii cu ea. Ii trimisese un bilet printr-un comisionar, că e nevoit să plece din oraş, pe vreo săptămână, în interes de serviciu. Adăugase că dacă, spre a lui nenorocire, Tzulufa pleacă fără să se mai vadă cu el, o roagă să lase cheile la Brânduşa, care are grijă de toate.

In Brânduşa, într-adevăr, îşi punea toată speranţa. Ca un conspirator, s-a dus la ea acasă, în mahalaua de pe râpa Dealului Spirii, la căderea nopţii. Brânduşa ascultă, înţelege, nu întreabă şi tace. A stabilit prin ea legătura între el şi gospodăria lui părăsită, a spionat mişcările inamicului din cetate şi - ceea ce e mai esenţial - şi-a făcut rost de haine de schimb din propria-i zestre, şi de primeneli. Intre timp, a intrat într-un magazin să-şi cumpere o jumătate duzină de cămăşi, chiloţi, şosete, batiste, cravate. A plătit un supliment exorbitant, pentru ca monogramele să fie gata până-n seară.

Cele zece zile de hotel trecură repede şi Matilda îşi pierdu răbdarea.

- Când ne întoarcem în cuibul nostru?

îşi trăise viciul subversiv şi dorea altceva.

Tzulufa n-avea nici un gând de plecare. în mijlocul statului ei

major, care se întregise cu o coafeză, îşi pregătea pe îndelete spectacolul de adio. Continua să telefoneze în dreapta şi-n stânga din casa domnului consilier Silion, pentru mai sigură plasare de bilete. La nevoie, se ducea în persoană pe teren, şi anume acolo unde simţea că operaţiile merg mai greu sau e rost de o recoltă mai îmbelşugată. într-o bună zi făcuse o descindere chiar la Oficiul Intercultural. A fost cât p-aci să-1 găsească pe Silion. Poate că aşa i-a fost şi gândul. întregul personal, de la preşedintele Albinetz până la portar, cumpărase bilete. Amidon a ţinut să-i dea lui Lucu vestea:

- Ne-a călcat Tzulufa, i-a spus preşedintele cu un surâs odios. Am reţinut două loji pentru Oficiu, dar ne-a impus şi la individual. Parcă poţi să-i rezişti? E şarmantă verişoara dumitale. Adineauri a ieşit pe uşă. *A propos,* nu ştiam că locuiţi împreună.

Silion vedea că toată lumea e convinsă că 1-a subvenţionat indirect.

Mai aflase de la Brânduşa că între timp junele şi oacheşul pedichiurist îşi făcuse şi el obiceiul să tabere peste noapte în cazemata maură de pe deal, aidoma cu doctoriţa Margareta şi restul. Curată bătaie de joc! Dar nu e nimic de făcut. Tzulufa profita de situaţie cât putea. Vorbindu-i despre Silion, a dat a înţelege că ştie nu numai că se află în oraş, dar că n-a fost plecat niciodată. Vrea să-şi ducă treburile la bun sfârşit fără să-i pese de ale altora. Nici n-a hotărât încă data spectacolului. Trebuie mai întâi să-şi plaseze toate biletele. Pe urmă va vedea. Cine ştie ce gând mai are?!

Ascultând-o cu o linişte prefăcută, Lucu puse în vedere Brânduşei să fie gata să intre în casă cu zugravii, la plecarea Tzulufei. Trebuia ca Matilda să găsească încăperile proaspăt zugrăvite, să poată crede în povestea cu inundaţia şi prăbuşirea plafonului. Când lua de mai-nainte asemenea măsuri, lui Silion îi creştea buna lui părere despre sine.

Nu mai putea rămâne nici la hotel, nici să se mute acasă. Din clipă în clipă, un nimic ar fi trezit bănuielile Matildei.

- Să găsim ceva, îi spunea el Laurei, dar ce?

Arăta iarăşi crispat şi tras, cu ochii gălbui, cu pielea pământie.

Intr-una din serile lor târzii, de tăinuire, Laura îi zise:

- Ce-ar fi să te internezi într-un sanatoriu? O boală de ficat sau vechea ta apendicită... Zaci acolo două-trei săptămâni, sub observaţie. Şi până una-alta...

N-o lăsă să-şi termine fraza. îi sărută mâinile amândouă, cu avânt, ca unui mântuitor.

Următoarele douăzeci şi patru de ore le folosiră cu dibăcie pentru a o pregăti pe Matilda.

Potrivit planului, Lucu se plânse că de la o vreme nu prea se simte bine, iar Laura întări că a băgat de seamă acest lucru şi că de mai multe ori a vrut să-i atragă atenţia să se îngrijească.

- Am fost şi la doctor, se mărturisi el, dar spune că nu se poate pronunţa cu una, cu două, că trebuie să-mi fac analize şi radiografii.

Ideea sanatoriului pluti în aerul casei Feraru. Şi tocmai Matilda o prinse şi îi dădu grai. Auzind-o, Lucu şi Laura îşi stăpâniră un zâmbet de uşurare şi triumf.

- Minunată idee! izbucni Laura.

El o respinse însă, cu o bine jucată încăpăţânare de bolnav vanitos. Matilda se năpusti:

- Ai să intri la sanatoriu! Trebuie să ne asculţi!

Internarea într-o casă din marginea oraşului îl scuti pe Lucu de obligaţia de a face act de prezenţă, un sfert de oră pe zi, la Oficiul Intercultural. Se gândi cu satisfacţie la mutra Amidonului când va primi vestea, printr-o scrisoare cu *en-tete,* semnată de medicul sanatoriului. Va trebui să-i acorde un concediu şi mai cu seamă un avans, de care „bolnavul fără voie" avea mare nevoie.

în faţa lui se deschidea perspectiva unei vacanţe în alb: perdelele, tapetul în ulei, patul, aşternutul, şorţul surorilor, pijamalele lui de mătasă imaculată, halatul medicilor, fumul ţigaretelor parfumate şi aripile nevăzute ale îngerilor de pază, în spaţiul pascal. Medicii nu-1 plictisiră nici cu vizitele, nici cu reţetele. Ii prescriseseră un regim moderat, în care fantezia şi gustul pacientului aveau libertatea de a introduce modificări sub titlul de suplimente. Pe o măsuţă de cristal de lângă căpătâi zăcea o foaie de febră, pe care mâna surorii de caritate prelungea în fiecare zi, cu un centimetru, linia dreaptă şi monotonă ca orizontul a unui invariabil 36 cu 8. Presimţind aici un pericol, Lucu, care îşi lua singur temperatura, dictă, la câteva răstimpuri rare, câte un 37 cu 2, pentru ochii vigilenţi ai Matildei. Dar niciodată semnalul de alarmă al unei crize hotărâtoare nu binevoi să răsune, sub forma unei verticale bruşte, înspre zenitul acestei file. Cu promptitudine, Silion reînflori. Albul ochilor, o clipă ameninţat de gălbinări turburi, se limpezi. Matilda venea să-1 vadă de două ori pe zi: dimineţile în mtimitate, după-amiezile în lume. în acest sanatoriu, totul era îngăduit, afară de zgomot. Mulţumirea lui ar fi fost deplină dacă nu i-ar fi lipsit

Laura. Comunicau la început prin Matilda, care transmitea obişnuitele încredinţări şi urări de sănătate. După câteva zile de la internare, i se îngăduiră vizitele în oraş. Matilda îl luă la ele acasă. Seria obişnuită a serilor cu Laura reîncepu. Dar la orele zece, poarta sanatoriului se închidea tuturora şi Lucu trebuia să plece devreme sau să rămână în casa Feraru. Ceea ce se şi întâmplă de câteva ori.

Astfel, Silion se sfătui pe îndelete cu sora sa Laura, cum o numea în clipele lui de recunoştinţă şi duioşie. Se vedeau siliţi din nou să ia măsuri. Dar de data asta nu mai găseau într-adevăr nimic. Şederea la sanatoriu se prelungise peste marginile obişnuite şi începuse a da de bănuit.

- Trebuie să aleg între boală şi sănătate, dar boala nu mă vrea, se plânse el, nici măcar o biată gripă.

Iar Matilda îl întrebase într-un rând:

- Nu cumva eşti ipohondru?

într-o după-amiază, pe când dormita, cu o carte sub căpătâi, în camera lui de bolnav, cineva bătu la uşă. Apăru doctoriţa Margareta.

- Cum ai aflat că sunt aici? o întrebă el în loc de bună ziua.

Uimirea, teama şi mânia i se topeau în priviri.

Cu vorba ei greoaie şi peltică, doctoriţa îşi spuse mai întâi bucuria că îl revede, îl lămuri apoi că în lumea spitalelor totul se află, mai ales când e vorba de un pacient atât de distins, şi-1 asigură că Tzulufa, deşi e la „curent", n-are deloc de gând să vie să-1 vadă. Ştie că bolnavii nu trebuiesc deranjaţi. A trimis-o însă pe ea să se intereseze de sănătatea lui şi să-1 roage totdeodată să reţie pentru el şi pentru anturajul lui (medici, mfirmiere, prieteni) un număr cât mai mare de bilete pentru spectacolul ei de adio, care are loc irevocabil la sfârşitul săptămânii viitoare.

Palid, cu dinţii încleştaţi şi schimonosind un surâs, Lucu plăti.

- Am auzit că-ssi scossi apendisele, adăugă doctoriţa Margareta, legănându-se pe tocurile ei înalte. Mi-a spus-o colegul din camela de galdă, că se aşteaptă numai desizia ta. Nu e o idee lea. Opelassia e o nimica toată, un sfelt de olă, si peste o săptămână, două te simsi alt om. Al tlebui să te desizi. Esti oalecum si obligat: ai stat aisi atâta vleme... *Politesse oblize!*

Apendicele! Uitase de el. Fusese într-adevăr pretextul internării lui aici şi toată lumea îl ţinea minte, afară de el.

- M-am decis, mormăi el, zilele astea mă operez. Poţi să spui

internului să facă pregătirile. Dar nu mai veni pe aici. Vreau să fiu singur. Sunt într-adevăr bolnav. Vreau linişte.

Tăcu şi închise ochii. Gura i se încleşta. Cu pumnii strânşi, se întoarse cu faţa la perete.

Doctoriţa Margareta ieşi.

Sora îi trăsese patul lângă fereastra larg deschisă peste aleile parcului. întors pe o coastă, cu capul sprijinit în cot, Lucu contempla de la înălţimea pervazului priveliştea treptată de afară. Soarele poleieşte arborii, boschetele şi cărările. în halat şi papuci, bolnavii de la pavilionul de nervoşi se plimbă covârşiţi şi agale. Alţii fumează singurateci, pe jilţuri de paie, sau pe o bancă de lemn. Printre perdelele albe, vântul îi strecoară în odaie parfumul ameţitor al caprifoiului şi duhul nostalgic al trandafirilor întârziaţi. Zumzetul apăsător al albinelor, roind în jurul tufelor înflorite, umple amiaza de aur cu o monotonie grea. Lucu e năpădit de o tristeţe lină. E câ şi cum ar fi renunţat în sfârşit la tot şi toate, în schimbul unui dulce declin. Strânse pleoapele pe jumătate, să încapă, ca într-un dulce sărut al privirii, lumea paradiziacă ce se desfăşoară, în pante şerpuite, jos. Făcu o sforţare să se aşeze mai bine, pentru câteva clipe de vis infinit. Dar un junghi scurt, ca o lovitură de stilet, îl chemă, cu tresărire, ia realitate. La cea mai mică mişcare, cusăturile prea proaspete îi dor. Pântecele e întins şi tare ca o tobă. In trupul crestat şi cusut stă la pândă o teamă care-i turbură destinderea şi repaosul. E acoperit cu un cearşaf imaculat de olandă deasă. La jumătatea patului, cearşaful se ridică şi se lasă uşor, într-un fâlfâit de respiraţie neliniştită. E ca o replică sfioasă dată suflului de început de toamnă dintre perdele. Pe gânduri, urmări această albă palpitaţie, tainică şi plăpândă.

- Canula! rânji el aducându-şi aminte.

Uitate de ea. Numai trupul său, deschis şi crispat să nu o piardă în cutele aşternutului, n-o uitase. Mulţumită ei (îi explicase sora când i-a înfipt-o, ca pe o cocardă, între fese), cusăturile n-or să-1 doară prea tare şi-i vor îngădui să guste în tihnă aşteptările convalescenţei în faţa parcului blond. E umilit, revoltat şi neputincios. Unde l-au adus grijile lui de cruţare şi ascundere în dreapta şi-n stânga, când ar fi trebuit să ia taurul de coarne, s-o dea pe nepoftită afară, chiar cu preţul unei scene ori, al unui scandal! Zace

aici, şi, împopoţonat cu o supapă, zace ca o corabie eşuată pe stânci, frânt în două şi cu pavilionul grotesc al prevederii chirurgicale împlântat în bezna trupului. De l-ar vedea Matilda sau Laura... Dar femeile nu ştiu să râdă în faţa suferinţei, mai degrabă s-ar înveseli de necazul şi preocuparea lui să nu i se afle secretul mărunt care-1 sâcâie. Matilda va veni spre seară să-1 vadă - o vizită de mântuială, ca la bolnav. Un sfert de ceas a fost de ajuns să schimbe faţa lucrurilor, ca sfertul de oră de la Waterloo, şi, iată, cuibul din Kiselef a redevenit ceea ce este: o cameră de spital cu pereţii de ulei şi perdele de in. E odgonit pe o săptămână în pat, şi, între timp, Matilda, însoţită de avocatul Sabin, are să cutreiere dancingurile nocturne, cu un avânt înteţit de lipsa iubitului. De frica durerilor, Silion îşi înfrânează o tresărire de ciudă şi se socoate asemenea lui Prometeu înlănţuit. Numai de Laura e sigur că îl aşteaptă cu linişte

şi fără nerăbdare, în prietenia ei calmă, fiindcă toată viaţa ei e o aşteptare liniştită şi egală. Lui nu-i rămâne decât să se resemneze şi să aştepte. Giulgiul alb care-1 acoperă fâlfâie mai departe, îh linişte şi în oră. Parcul, afară, se răsfaţă şi scânteie, ca un păun nemăsurat şi unic pe pământ, faţă în faţă cu soarele, soţul lui în infinit. Nimic nu se mai întâmplă, nimic nu se mai poate întâmpla, în afară de schimbarea nesimţită a culorilor în spaţiul fermecat,

O bătaie în uşă îl smulse din contemplaţie. Inima îi zvâcni de o speranţă neaşteptată.

- Intră! strigă el, fără să se întoarcă.

Vroia să-i arate Matildei ce puţin se aştepta la sosirea ei la această oră neobişnuită. O voce de femeie răsună în spatele lui, cu intonaţiuni voit mângâioase şi muzicale. Recunoştea această rostire împotmolită ca de o coadă de lingură pe limbă.

- Delanzez? Pot să intlu? şi apropiindu-se cu paşi fermi: Noi doctolii suntem aisi la noi acasă.

Cu băgare de seamă, Lucu îi făcu faţă. Un zâmbet de comandă i-ascunde neliniştea.

- Am aflat că ssi-ai scos apendicu, zise doctoriţa Margareta luându-i pulsul, si nisi n-ai dat de veste. As fi vlut să te asist... alată-mi limba... melsi... ssi-aduc o sclisoale. Stii că Tzulufa a plecat aseală în stlăinătate... i-a pălut lău că nu te-a văzut.

- A plecat? întrebă el cu vioiciune.

- Nu-si pale lău? se miră Margareta. Ah, vouă bălbassilol pussin vă pasă...

- Mă gândesc la cariera ei, o drese Lucu.

- Am fost la gală, ne-am luat în blasse, am plâns ca nebunele... as fi condus-o măcal până la Blasov, dai am inzecssiile mele... poftim sclisoalea, cu toate că n-o melităm.

Lucu o pofti să şadă. Pe când citea, mâna rece a doctoriţei, scotocind sub cearşaf, îi cuprinse glezna.

- N-avem feblă azi, constată ea cu tandreţă. Possi să sitesti, nu te zena.

„Chou chiri,

In fine, scapi de mine. Diseară plec irevocabil. îţi mulţumesc pentru inimoasa şi larga ta ospitalitate, cu toate că te-ai purtat ca un mojic şi un ticălos. ***On ne laisse pas tomber une femme, comme tu Vas fait!'*** Te temeai probabil să nu-ţi rămân pe cap. Precum vezi, n-am obiceiul să fericesc pe nimeni pe vecie. Aud că te-ai operat. Sper că nu din vina mea. Te-a durut tare? îmi pare rău că nu te-am văzut de bun rămas. îţi urez sănătate şi noroc (la femei).

Tzulufa

P.S. Ca să nu mă uiţi prea repede, ai să achiţi micile mele datorii la furnizorii din cartier. Dă-i un bacşiş bun Brânduşei şi restituie-i cele câteva mii de lei pe care mi le-a împrumutat. Nu mă îndoiesc că o vei face cu plăcere, vei avea impresia că te-ai achitat faţă de mine. Te sărut mult. Ah, uitam! Valiza ta cea mare de piele, ştii, am luat-o cu mine, mi-a trebuit. Ţi-o trimit înapoi cu primul român întâlnit şi care se întoarce în ţară.

încă o dată, un lung sărut.

Tzulufa"

- Să stii că femeia asta te-a iubit, zise Margareta, dai ela plea mândlă ca să ssi-o alate. Ah! De se n-ai fost la spectacolul ei de adio? Ela ladios de flumoasă. Toată sala o aplauda în pisoale. Un adevălat tliumf! Urmărind parcă o viziune fugară, doctoriţa rămase cu ochii în tavan, dar se reculese îndată. Vezi să nu pielzi sclisoalea! Pune-o la colecssie. Să stii că Tzulufa te-a iubit!

- Mi-a iubit mai ales locuinţa, obiectă el.

- Nu fi sinic! îl certă doctoriţa. ***Â plopos*** de casa dumitale: azi a fost ultima noapte pe cale am petlecut-o în ea. Am dolmit de câteva oii chial în patul dumitale, adăugă ea cu un surâs larg şi închizând

Nu-ntorci spatele unei femei, aşa cum ai făcut tu! (fr.)

ochii. Azi-dimineassă am făcut culat peste tot: ssi-am schimbat astelnutu, am lustluit palchetele cu femeia, am spălat felestlele, si diseală, *adios musiasios!* possi să vii cu mileasa, ca un mile.

- Oh, nu trebuia să te deranjezi... îți mulțumesc mult...

- Am făcut-o pentlu mine, zise doctorița ridicându-se, nisi n-ai să clezi. în vleme se tlebăluiam plin casă, gândul meu bătea câmpii, îmi făseam tot felul de închipuili ilealizabile, mi se pălea că sunt la mine acasă şi că mi-astept sosul. Ah! Asa suntem noi femeile, nişte ploaste. La levedele, domnule Silion, fă-te sănătos si fii seva mai bun cu femeile. Si dacă ai nevoie de îngliziri... *ă plopos...* cled că, după opelassia dumitale, nissel calsiu fosfolic intlavenos n-al stiica: să volbim cu doctolu cale te-a opelat, i-am fost intelnă la spital, îmi făsea o culte... tale mult as doli să te înglizesc eu... Cu bine!

O cordială strângere de mână, de două-trei ori scuturată şi prelungită. Ochi în ochi cu Lucu, doctorița Margareta părea că aşteaptă o invitație, care nu venea. El tăcea îndărătnic şi stânjenit. In sfârpt, privirile i se desprinseră de ale Margaretei şi alunecară pe cearşaful care-l învelea. Tremurul uşor şi întrerupt de mai nainte continua cu tresăriri şi şovăieli delicate, în palpitații subțiri, filiforme, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leşină. „Canula!" şi-aminti Silion cu umilință. Piciorul pe care doctorița i-l trăsese adineauri spre ea, ca să-i ia temperatura, depăşea gol, între zăbrelele patului, încremenit, arămiu şi neted, ca de statuie. Margareta îi scăpă mâna dintre mâinile ei, cum ar lăsa să-i cadă ceva. Apoi se retrase încet, de-a-ndaratelea, aşa cum o văzuse o dată pe Tzulufa în scena finală din *La marche nupțiale* de Henri Bataille. Cu mănuşile ei ajurate, îi făcu din uşă un salut de adio. Lucu îi răspunse cu un semn din cap. Lăsând uşa întredeschisă, doctorița dispăru. Paşii i se depărtau pe lespezile coridorului, sunând.

Cu capul în perne, Lucu respiră uşurat. Suflă un uf! plin şi zgomotos, în tavan. Plătise şi se liberase. S-a sfârşit! Nu avea chef să facă socoteala la cât se ridica umilitorul tribut. Două luni de spital şi o operație de care s-ar fi putut lipsi, şi pe deasupra nevoia de a se minți pe sine şi pe Laura că operația a fost bună totuşi la ceva. Trupul lui, cocârjat într-o nemişcare infamă, protestă. Cum să pună la socoteală toate acestea? Era prea slăbit ca să-i fie dor de Matilda. Si se simțea rău când Matilda venea să-l vadă numai ca pe un bolnav. Acum, numai cu Laura s-ar fi înțeles el bine, ca doi bolnavi care îşi împărtăşesc suferințele, dar Laura e veşnic departe.

Cu ochii minții, o urmăreşte pe Tzulufa, cum stă ea la fereastra vagonului de dormit, zburlită în mii de raze şi de şuvițe în bătaia vântului. Trece vertiginos prin fața stâlpilor de telegraf, care se apleacă teatral, până la pământ, dinainte-i. în spatele ei, sus, pe o plasă din compartiment, splendida lui valiză, de culoarea şi calitatea petalelor de trandafir tomnatec, călătoreşte fără el spre Franța, legănându-şi în atârnare cadrul de piele destinat cărții de vizită, ca pe o scrisoare netrimisă, inutilă.

Iar pentru el, singura realitate e crucifixul negru din peretele coliliu al acestui spital administrat de călugărițe.

Legănat de nostalgii şi de amintiri aproape şterse, Lucu ațipise.

Când se trezi, era aproape de amiază. Parfumul amețitor al tuberozelor sosite din depărtări suia spre el din valiza deschisă pe covor ca dintr-o carte uriaşă. Ora de foc îi potopise camera, dar nici un avânt nu-l îmbia înspre gloria care plutea afară. Dormise prea mult. Intrecuse măsura. Poate că un duş înghețat ca un harapnic cu fire de argint i-ar înviora măduva împotmolită în zăcere. Coborî din pat, se întinse şi căscă de câteva ori, merse de deschise larg ferestrele şi se apropie de o măsuță rotundă din colț, pe care strălucea un alambic miniatural de nichel, montat deasupra unei spirtiere. O zahamiță veche şi un cleştişor cizelat, amândouă de argint, completau dichisul. Totul era pregătit de cu seară de Brânduşa. Lucu nu avu nevoie decât să scapere un chibrit. Apoi îşi aprinse o țigară, se cufundă în berjeră şi, printre rotocoale succesive de fum, aşteptă, înceată scurgere a clipelor moarte întețeau pe nesimțite plăcerea acestui ritual de fiecare zi. Flăcările de un albastru-vânăt ale spirtului îşi făceau vraja în tăcere. Peste câteva minute, un semnal ascuțit şi subțire îi dădu de veste că filtrul e gata. în încăpere se împrăştiase, ca adus de o boare depărtată, un iz pătrunzător şi dulceag de cafea. Lucu se grăbi cu o ceaşcă anume, o ceaşcă plesnită şi încăpătoare, cu o farfurioară subțire ca o petală, şi o puse sub robinetul minuscul - care începu să picure lacrimi negre - al alambicului. Apoi, o bucățică de zahăr, numai una. încă vreo câteva clipe de aşteptare delicioasă trecură. Lucu îşi luă ceaşca plină şi fumegândă într-o mână, şi aparatul în cealaltă, le puse pe măsuța de lângă pat, se rezemă de perne şi-şi aprinse o țigară nouă. Amestecă agale cu lingurița până nu mai simți rezistența granulelor de zahăr pe fundul ceştii. Acum de abia, el îşi duse cafeaua la gură, respirând pe nas aburul ei aromat, şi sorbi cu băgare de seamă, îndelung. Nu va mai

ieşi din casă azi. De mâncat, are să mănânce poate diseară. De mult a simţit nevoia să huzurească o dată mai mult decât trebuie, să doarmă pe săturate, până se vor limpezi într-însul fântânile vieţii, turburate nu ştie nici el de ce. Aşa cum doarme şi se limpezeşte, printr-o tainică cernere îh timpuri, vinul tras în sticle şi culcat sub bolţi străvechi. Dacă nici această cafea amăruie nu izbuteşte să-i alunge somnul, lui Lucu nu-i rămâne decât să se întoarcă cu faţa la perete, ca să doarmă pe săturate.

CAPITOLUL 3

FANTOME SI EPAVE

„Dragul meu copil", aşa începea scrisoarea: pentru că la etatea de 33 ani, Lucu Silion, avocat consilier la Oficiul Intercultural şi de Turism, nu încetase a fi pentru Aretie Silion un copil unic şi nevârstnic, „dragul meu copil"... Scrisul doamnei Aretie se desfăşura, cu cerneală verde, pe mai multe pagini mari de hârtie scorţoasă şi tutunie, denumită pe atunci *Moyen Age.* Un scris înclinat şi curgător, ca iarba unui parc, care alerga să se tălăzuiască până la lespezile peronului. La vederea înaltelor slove ogivale, Lucu Silion se înduioşa. Totdeauna scrisorile rare ale mamei sale îl duceau cu gândul la străduinţele Aretiei pe vremea când nu era decât un copil de şcoală. O fetiţă cu ochii pali, străjuiţi de lungi gene negre, cu coadele grele aduse colac în jurul capului, aşa cum i-o arătau fotografiile din albumul masiv, cu închizătoare de metal, în care stăteau prinse ca într-un insectar portretele de familie. Chipuri de fete de pension, cuminţi şi atente, grupate în ordinea înălţimii în faţa obiectivului. Câţi ani le-o fi trebuit Aretiei şi micelor ei colege, atât de ţepene şi de stângace în demodatele lor uniforme, ca să ajungă la scrisul acela lunguieţ şi elegant, impersonal ca o aşchie de cristal şi menit să ascundă frământările şi felul de a fi ale aceleia ce le-a aşternut pe hârtie? Lui Lucu îi place să urmărească şi să descopere, de-a lungul literelor subţiratece şi egale, trăsăturile care au scăpat totuşi de tirania caligrafică a surorilor din pensioanele de călugăriţe. Ici şi colo, câte o liniuţă de prisos depăşeşte limitele reglementare, câte un semn fără rost se arată la intervale anumite, câte o tresărire nepermisă, câte o lunecare, câte o moliciune trădează ceva din ceea ce nu trebuie să se stie.

Zâmbetul lui Lucu se accentuează atunci ştrengăreşte, ca şi cum i-ar spune Aretiei: „Te-am prins!" Din paginile palide ca o pajişte de toamnă se răspândea un parfum subtil şi atât de vechi, încât lui Lucu i se părea că e o aducere-aminte sau o amăgire. Existenţa Aretiei fusese un şir de tăcute renunţări, niciodată întrerupt de răzvrătiri sau de suspine. Numai la luxul nevinovat al hârtiei de scrisori ea nu renunţase. Sertarele ei erau ticsite de multicolore cutii, pline cu file şi plicuri zadarnic închinate unui schimb de cele mai multe ori iluzoriu. Lucu o văzuse adesea scriind lungi epistole şi punându-le apoi într-un plic, pe care aşternea o adresă adesea imaginară. Dar, orişicum, scrisoarea nu ajungea la poştă. Era de ajuns că fusese scrisă. După câteva zile sau săptămâni de aşteptare sub mapa de pe micul birou din lemn de lămâi, era scoasă de acolo. Scena se repeta la răstimpuri şi avea loc de obicei pe înserate. Aretie aprindea unul din sfeşnicele cu braţe de argint de pe pupitru şi, fără să mai arunce o singură privire asupra cuprinsului, apropia scrisoarea de flacăra care arunca lumini jucăuşe pe faţa ei cu trăsături subţiri şi tonuri de ivoriu. Ferindu-şi mâna de atingerea văpăilor înmulţite, o plimba, făcând-o să muşte pe rând din toate laturile hîrtiei. Până la urmă, nu rămânea decât un sul de cărbune care palpita răsucit în scrum. Asta era soarta scrisorilor Aretiei. Cu vremea, de când mama şi fiul trăiau despărţiţi, poate că Lucu rămăsese singurul ei corespondent în carne şi oase.

„Dragul meu copil, ai să te miri desigur primind aceste rânduri căci *il y a belle lurette*[1] de când am pierdut şi unul, şi altul obiceiul de a ne mai scrie... şi eu nu ţi-am mai scris ca să nu te plictisesc, fiindcă mi-am dat seama la vreme, din răspunsurile tale grăbite şi tardive («Vai! Trebuie la urma urmei să scriu câteva rânduri şi mamei!»), că nici nu catadicseai să citeşti în întregime scrisorile mele. In anii din urmă, corespondenţa dintre noi a ajuns, în ceea ce te priveşte, o simplă formalitate, o chestiune de cuviinţă filială, un obicei uitat şi care mai răbufneşte la răstimpuri, ca simptomele unei boli intrate în cronicitate. M-ai felicitat regulat cu prilejul aniversării mele, şi nu mică mi-a fost bucuria văzând că ai ţinut minte data; unde mai pui că, fără felicitarea ta, poate că aş fi pierdut socoteala anilor?! M-ai felicitat regulat şi de Paşti, şi de Crăciun, câte o telegramă lungă, fireşte. O telegramă lungă e totdeauna mai mică decât o scrisoare scurtă. Am devenit pentru tine una din acele

[1] E mult timp (fr.).

datorii pe care cauţi să le îndeplineşti cât mai exact, ca să scapi cât mai degrabă. Nu vreau să fiu o mamă incomodă şi nu-ţi fac reproşuri: după calculele mele, trebuie să existe în viaţa ta una sau mai multe creaturi care te adapă cu imputări şi nu ţin să-ţi completez tocmai eu această rubrică. Ştiu că mă iubeşti destul ca să mă simt fericită în pustietatea mea, şi nu uit sacrificiile pe care le faci pentru mine." (Ajuns aci, Lucu se întrerupse o clipă. „Nu mi-am făcut decât datoria", îi răspunse el în gând, dar cuvântul „datorie" i se păru prea convenţional pentru inima lui duioasă.) „Iţi datorez tot ce am, urma scrisoarea, pentru că tatăl tău a avut grijă să mă lase în sapă de lemn... Iar tu te-ai lipsit şi continui să te lipseşti de viişoara asta, care a fost a lui şi e astăzi a ta. E tot ce ţi-a rămas din năpasta financiară care s-a abătut asupra ilustrei famili Silion." (Lucu înghiţi în sec: vedea rictusul de dispreţ al Aretiei în clipa când da să scrie: ilustra familie! Mama sa se mai afla încă în polemică acerbă cu cucoana Petruţa, răposata ei soacră.) „Ai putea să o vinzi, în loc să mi-o laşi mie în folosinţă, şi să petreci un an bun, poate doi, la Paris. Te gândeşti însă că mama ta n-ar mai avea unde să-şi pună capul, cu toate că, aşa cum stă acum, ea e prizoniera unor amintiri nu întru totul plăcute."

Lucu se întrerupse din nou: ...da, viişoara e proprietatea lui şi a uitat de amănuntul acesta. Un parapet de iarbă încoronat de gardul viu o desparte de şoseaua judeţeană şi de terasamentul drumului-de-fier. Un tren de persoane trecea de două ori pe zi dinainte-i, într-un tumult de metal şi o apoteoză de fum. Lucu îl pândea din depărtare şi se lua la întrecere cu el, urlând zadarnic de-a lungul tăluzului. Aci fusese locul de pornire şi popas al tatălui lui Lucu, Gabriel Silion, şi al prietenilor săi la vânătoare. Gabriel, cum îi zicea Aretie, şi nu Gavrilă sau Găbişor, cum îl alinta mama sa, coana Petruţa.

Până la moartea soţului ei, Aretie nu pusese piciorul în via de pe dealurile scunde ale Dunării decât de două-trei ori, îh vremurile dintâi ale căsătoriei. Nu cunoscuse bine decât casa cea veche, de jos de la şosea, „leagănul Silionilor", cum o numea coana Petruţa, *„das Schloss"*, castelul, cum o poreclise cu o seriozitate scelerată Aretie. Era o clădire de cărămidă pe temelie înaltă de piatră şi acoperiş de olane turceşti, patru camere mari şi o sală, în spatele cărora se ridicau o cramă şi o magazie de zid, continuată cu un şopron. Mai târziu, ca să scape de praful şoselei, Gavrilă a construit un fel de vilă elveţiană - bârne de şocolată şi acoperiş de ardezie, obloane şi bal-

coane înguste de lemn - sus pe dâmb, lângă foişorul de pază. Acolo s-au desfăşurat marile chefuri după vânătorile de sitari şi de iepuri, la care luau parte proprietarii din vecinătate şi prietenii de la oraş ai lui Gabriel-Gavrilă Silion.

In vila asta veneau să locuiască, la răstimpuri diferite dar totdeauna scurte, femeile care îl consolau pe conu Gavrilă de nepăsarea pe care i-o arăta soţia lui legitimă, Aretie. Ele nu erau totdeauna cântăreţe, dansatoare sau actriţe. Pasiunea politică a lui Gavrilă Silion, care se simţea dator să iasă deputat sau senator din toate felurile de alegeri, îl obligase să se înrudească prin botezuri şi cununii prin toate mahalalele şi prin toate satele. întâmplările şi ispitele l-au împins adesea să întărească aceste alianţe cam şubrede prin legăturile mai strânse, ale trupului, cale care duce sigur la înrudirile de sânge. Printr-unele mahalale ale urbei de reşedinţă şi prin multele sate prin care Gavrilă îşi cultiva interesele electorale, începuse a se vorbi de bastarzi şi de pui de cuc.

Nu pe nedrept, desigur. Chipul lui Gavrilă Silion, fără să fie prea deosebit, avea parcă darul să înfunde porţile generaţiilor, şi oamenii îl desluşeau ca pe o parafă, întipărit în felurite odrasle răsărite prin căminurile pe unde, cu puţin înainte, apăruse el ca protector sau naş. Fotografia lui în culori se afla la locul de cinste în fiece salDn, iar surâsul acela de o albeaţă de reclamă pentru apă de dinţi îl cunoştea tot judeţul, era ca un îndemn la voie bună şi încredere în viaţă. La fel şi ochii aceia cam spălăciţi şi niţel bulbi :aţi, şuviţele inelate şi luminoase care izbucneau de sub pălăriuţa cu pană, şi mustăţile aduse, şi favoriţii *â la* Franz Joseph, şi vestonul vânătoresc turnat pe trupul lui zdravăn. Toate acestea nu puteau rămâne fără urmaşi. Până şi Aretie, văzându-1 o dată în această ţinută, catadicsise să-i spună:

- *Tu sais, mon ami, que dans cet accoutrement de chasseur vert, tu fais presque un hobereau!'*, vorbă pe care coana Petruţa nu i-a iertat-o niciodată:

- E foarte adevărat, protestă ea, dar de ce, *presque"?* Ce rost are să zică ea *presque",* când toată lumea ne cunoaşte şi ştie că podgoriile de pe aicea au fost ale neamului nostru din noaptea timpurilor şi până la filoxeră? O, dacă n-ar fi dat peste noi filoxera...

Aretie aflase, fireşte, de năravurile lui Gavrilă, dar orgoliul şi interesele o sileau să le dispreţuiască prin tăcere. în sinea ei, cu

Ştii, amice, că în hainele astea verzi de vânător ai un aer aproape nobil! (fr.)

toate că niciodată nu-1 iubise pe Gabriel, se socotea nedreptăţită şi sacrificată. Ar fi fost mult mai potrivit, fără îndoială, ca Gavrilă să o iubească şi să sufere de nepăsarea ei, fără nici o despăgubire sau răsplată. Ea n-a pus piciorul ca stăpână în mica vilă elveţiană decât după moartea lui Gabriel şi după vânzarea silită a caselor lui de la oraş. O dată cu Aretie, a fost strămutată aici şi mica haită de vânătoare a răposatului, aproape două duzini pestriţe de ogari, copoi, grifoni, prepelicari şi baseţi.

Aretie trăise şi ea în apropierea acestor nobile şi gălăgioase făpturi, care îşi aveau, în locuinţa de la oraş, curticica lor pavată şi cuştile bine întreţinute. Dar nu le făcuse cinstea de a intra în legături de prietenie cu ele. Nu se poate spune că presimţise că fac parte din viaţa intimă a lui Gabriel, fapt e însă că, deşi Aretiei îi plăceau câinii, se ţinuse departe de ai soţului ei. De-abia când a devenit singura lor stăpână a înţeles că mai fiecare lătrător fusese închinat prin botez ibovnicelor ce se perindau prin viişoara acestui don juan de provincie. Şi-a mai dat seama că defunctul nu îi botezase la întâmplare, ci le-a dat numele după câte o potrivire de culoare, de siluetă şi de temperament între iubita evocată şi câinele comemorativ. Ogari, poanteri, seteri, braci şi grifoni, fiecare a fost închinat amintirii unei brune agere şi costelive, sau unei blonde rubensiene, sau unei roaibe agitate, al cărei nume, masculinizat sau nu, 1-a purtat până la moarte. Numai baseţii, fireşte, nu s-au putut împărtăşi din această cinste, pentru că aveau lăbuţele strâmbe. Şi Aretie le-a purtat tuturor de grijă, până s-au stins unul câte unul de bătrâneţe. Dar n-a vrut să păstreze nici un urmaş.

Pe Gavrilă, femeile şi vânătorile îl costaseră mai mult decât politica şi campaniile electorale. Totul se desfăşurase într-o ameţitoare împletire. Dar nu de aci s-a tras, îşi aminteşte Lucu, ruina totală a familiei Silion. Lovitura de graţie i-a venit pe neaşteptate şi cu totul dintr-altă parte. Şi în mintea lui Lucu se mfiripă imaginea unchiului Pache, fratele lui Gavrilă Silion. Că dacă Aretie a fost marea pasiune a lui Gabriel, unchiul Pache a fost în aceeaşi măsură marea slăbiciune a lui Gavrilă.

Când se gândeşte acum la el, Lucu îl vede pe unchiul Pache cu o ascuţime şi un relief plin de contraste violente, ca într-o gravură în lemn. Nu semăna cu robustul său frate, o, nu; dimpotrivă! înalt şi uscăţiv ca un călugăr, în hainele lui de un cenuşiu-închis, elegante şi totdeauna largi pe talia-i scobită. Un chip întunecat, ca şi cum ar fi fost ars de suflul deserturilor, un chip tras şi uscat, încon-

jurat de o barbă mică şi neagră, şi din el nişte ochi de un albastru vag, ca o lumină de acvarium, magnetică şi turburătoare. O frunte netedă şi îngustă, frunte de femeie încăpăţânată şi plină de toane, armonios mărginită între sprâncenele lungi caucaziene şi părul abundent, lins şi lucios. Această frunte nu se potrivea câtuşi de puţin cu vocea unchiului Pache, o voce de bas, de o adâncime şi de o vibraţie nemaipomenită. Vocea irezistibilă a unchiului Pache: un vuiet de orgă, un tremur muzical de care se înfiorau inimile şi care sublinia propriile-i sunete ca o pedală şi adăuga un fel de argument fără de răspuns celor mai ciudate capricii şi celor mai absurde şi îndrăzneţe cereri de bani ale lui nenea Pache. Cumnată-sa, Aretie, a povestit ea însăşi că, la câteva săptămâni după căsătoria ei cu Gavrilă, când 1-a cunoscut, în sfârşit, pe Pache Silion, care se întorcea dintr-o călătorie în străinătate, a trebuit să lupte, în sinea ei, cu obsesia acelui glas şi a acelei priviri ce te aţintea fără a stărui, parcă de dincolo de lume. Pentru Pache Silion, care, în ciuda staturii sale înalte, era plăpând şi tuşea, Gavrilă ar fi jertfit totul, ca pentru o femeie iubită. Lui nenea Pache, îndrăgostit de viaţă, de oameni şi de animale, amator de artă şi de cărţi rare, îi era silă de muncă, îl îngrozea orice demers. Totul, în afară de o stare vegetativă şi o contemplaţie vagă, fără de sfârşit, i se părea caznă şi sforţare. Fratele său i-a făcut rost de o sinecură grasă şi onorabilă. L-a trimis la Sulina, unde aerul de mare avea să-i priască. Şi Pache Silion a devenit secretarul delegaţiei române la Comisiunea Dunăreană. Puţin după aceea, s-a aflat că Pache Silion s-a însurat, după somaţiile de rigoare, cu frumoasa Madeleine. Era fata unor negustori de cereale din Brăila, fugită de acasă cu un ofiţer din marina comercială străină, plimbată câtva timp prin Răsăritul Apropiat şi întoarsă în*ţară ca dansatoare şi cântăreaţă la şantanele de pe litoral. Dar nu acest mic scandal a fost marea lui nenorocire, ci o boală necruţătoare şi tăinuită ani de-a rândul, care-1 făcea pe nenea Pache să-şi piardă treptat vederile. îşi dădea seama de prăpădul care îl ameninţa, dar nu putea să renunţe la locul său: devenise administratorul financiar al Comisiunii şi prin mâinile lui treceau sume de bani însemnate. îi venea din ce în ce mai greu să facă faţă sarcinilor sale, să urmărească sumele ce i se datorau şi să ţină socotelile la zi. Marea lui grijă era cum să-şi ascundă mfirmitatea. îl chinuia şi gelozia, o bănuia pe Madeleine. I se părea că se împrietenise prea repede cu doctorul casei şi că această prietenie trecuse de marginile îngăduite. Dar nu avea alte dovezi decât temerile şi presimţirile lui, întemeiate numai pe

impresii nedesluşite şi îndoielnice: tremurai vag al unui glas, o exclamaţie neaşteptată, câte o tăcere care se prelungea, răceala din ultimul timp a Madeleinei faţă de el, câteodată nervozitatea ei şi mai ales trecutul, pe care înainte vreme nu i-1 reproşase niciodată.

într-o amiază de septembrie, la ora mesei, familia Silion s-a pomenit, după o absenţă îndelungată, cu nenea Pache. Sosise pe Dunăre cu un remorcher al Comisiunii. Părul şi barba îi încărunţise, era de o paloare hepatică şi nervoasă, un zâmbet silit îi crispa buzele, şi în elegantul lui costum de călătorie în carouri se ţinea mai gârbovit. Era singur, fără Madeleine. Cu toţi văzuseră în amănuntul acesta o respectuoasă grijă faţă de mama lui, care nu consimţise niciodată să-şi vadă nora. Străduinţa lui de a-şi potrivi gesturile cu privirile, pentru a nu-şi lăsa ochii să se aţintească în gol, avea ceva dureros, iar surâsul acela crispat părea uneori duşmănos şi sinistru. Se vedea că trăieşte într-un întunerec adânc, în care oamenii şi lucrurile sunt de-abia nişte umbre cenuşii care se întunecau pe zi ce trece. Niciodată ca în acele trei zile de pomină, cât a stat în casa în care se născuse, nu fusese unchiul Pache mai drăgăstos cu ai săi. Părea că nu se mai satură ascultându-i. Le lua mâinile şi le mângâia cu mâinile lui lungi şi osoase. Căuta mai ales tovărăşia mamei sale. De câteva ori, ei i s-a părut că Pache ar fi vrut să-i spună ceva anume, dar s-a oprit pe pragul unei destăinuiri. O singură dată i-a şoptit: „Ai avut dreptate, mamă", dar la întrebarea ei, i-a răspuns: „Am să-ţi spun altă dată". Se răzgândise.

într-o seară s-a dus la club, şi-a regăsit prietenii. Dar vizite acasă n-a făcut. în starea în care se afla, nu vroia să fie văzut de femeile tinereţilor sale.

Când ceasul plecării a sunat, a mai făcut, cu bastonul în mână, ocolul curţii şi grădinii, a pipăit gardurile, a mângâiat copacii şi s-a uitat de jur împrejurul său, ca şi cum i-ar fi revenit vederile. S-a întors în casă şi s-a perindat prin toate odăile, cu pauze mari de oprire, în care parcă auzea ceva. Nu-i mai păsa că îl vede, poate, careva. Se rupea cu greu de locurile copilăriei. Coana Petruţa îl urmărea fără un cuvânt, cu ochii în lacrimi. N-ar fi putut să-i spună nimic, ar fi înecat-o plânsul. îmbrăţişările lui de bun rămas, strângerile de mână au fost sfâşietoare în tăcerea lor mută. A stăruit şi a obţinut să nu-1 însoţească nimeni la debarcader, nici chiar Gavrilă. A plecat.

Peste câteva zile, într-o după-masă târzie, coana Petruţa, cu cosorul în mână, se afla îh grădină şi tundea trandafirii. Deschizând

portița dinspre curte, un poștaș se ivi, cu o telegramă. Coana Petruța scăpă codrul din mâini.

- S-a împușcat Pache! a exclamat ea, albă la față.

Amănuntele nu întârziară mult. Pache nu lăsase nici o scrisoare. Se împușcase chiar la masa lui de lucru; la sediul comisiei, unde un inspector îi arătase că fusese furat treptat cu o sumă care însemna atunci o avere. îi dăduse trei zile răgaz să împlinească lipsa. Pache făgăduise. Dar la cinci minute după plecarea inspectorului și-a tras un glonț în inimă. Căzuse cu fruntea pe birou. Mâna dreaptă îi atârna de-a lungul trupului țintuit în fotoliu, și degetele lungi și spectrale aproape că atingeau revolverul mic cu pat de sidef, căzut la picioare: revolverul Madeleinei.

Atunci a început pentru Gavrilă adevărata goană după bani. Era în joc onoarea familiei. Trebuia să o salveze, plătind. Aretie nu împărtășea această prejudecată, mai ales că onoarea Silionilor nu era angajată. Nu fusese oare unchiul Pache major și vaccinat? Și nu știa toată lumea că nu era un hoț, ci o biată victimă, că în ultimul timp orbise aproape cu totul? Și la urma urmei, ce însemna onoarea Silionilor? Da, Aretie avea dreptate, își zice astăzi Lucu Silion, când, citind scrisoarea mamei sale, și-amintește de aceste întâmplări obscure și uitate.

Gavrilă a fost îngenuncheat de părerile semenilor săi din provincie. Ele au fost lege pentru el. O lege nescrisă, care 1-a constrâns să pună la loc, în casa de fier a Comisiunii Dunărene, sumele furate fratelui său Pache. A fost un om slab și nu s-a putut împotrivi părerii obștești, ba chiar nici nu i-a dat prin gând. Si iată de ce astăzi urmașul unui părinte slab de înger e silit să țină zilnic socoteală de toanele domnului Albinetz, poreclit Amidon, să facă ochi dulci și temenele în dreapta și-n stânga, pentru a-și păzi un loc în ocna lui de sinecurist, pizmuit de cei fără de slujbă. Iată de ce sihăstrește azi Aretie pe un dâmb plantat cu viță americană, pe malul Dunării, în loc să o aibă lângă el, în casele care au fost ale lor, lângă vechiul tribunal de pe Splai. Lucu își aruncă din nou ochii pe scrisoare. Mai sări câteva rânduri.

„Dar toate astea - continuă scrisoarea - ai să le afli odată. Ți-am făgăduit toată povestea și se apropie vremea să mă țin de cuvânt. Ești destul de mare acum. (Silion clătină din cap: într-adevăr, destul de mare!) O să putem vorbi ca doi prieteni. Am fost întotdeauna buni prieteni noi doi. Știu ce vrei. Cauți în tragedia părinților tăi — noi femeile numim tragedie tot ce contrazice visurile

noastre de copil - un amănunt fatal care s-a petrecut cândva între ei. Vrei ceva care să te lămurească asupra firii tale și a propriilor ei lipsuri. Pe tema asta, imaginația ta, pe care ai moștenit-o, din fericire, de la mine, brodează lucruri fantastice. Dar te previn că nu trebuie să te aștepți la nimic senzațional. Nu de aici ți se trag neajunsurile. Ai moștenit într-adevăr de la tatăl tău anumite primejdioase înclinări, nu vreau să le spun vicii, și partea proastă este că ai nu numai tendința, ci și mijloacele să exagerezi. îți repet că vom vorbi foarte curând despre asta. Să știi însă că eu, ca mamă și prietenă, mi-am făcut datoria, de-a lungul serilor nesfârșite în care tatăl tău ne lăsa singuri, dacă mai ții minte." (Lucu surâse din nou: Cum să nu ție minte?! Erau limpezile și liniștitele seri provinciale, străbătute, ca în orice reședință de județ, de adierile muzicilor militare și miresmele de salcâmi și de tei.)

Ca de obicei, Gabriel lipsea. Era dus la București sau în vreun orășel de vilegiatură, cu cine știe ce pupăză, cum zicea el, sau la moșia vreunui prieten, sau cu braconierii la vreo vânătoare neîngăduită, sau prin satele domeniului său electoral, pe unde verva lui, împletită cu glume ieftine, îi asigura o primire cu stacane și flori. Lucu se minuna că un vlăstar ca dânsul s-a putut obârși dintr-un asemenea părinte. Nu-i recunoștea alt merit decât acela de a ști să-i lase singuri pe el și pe Aretie și de a avea grijă să nu le lipsească nimic. în grădina lor vastă, despărțită în două de un gard lat de scânduri, Gavrilă, mereu preocupat să-și mărească veniturile, înălțase, din paiantă și stuc, o sală de cinematograf și o închiriase unui antreprenor oarecare. In timpul verii, pe vreme bună, spectacolele aveau loc în porțiunea de grădină care, dincolo de gard, mărginea localul. Lumea se grămădea pe scaunele verzi și pe cărarea dintre ele și uneori pe spațiile goale din fund. De pe terasa cufundată în întunerec din spatele locuinței lor, așezați în jilțuri largi de paie, nestânjeniți și nevăzuți de nimeni, micul Lucu și Aretie puteau urmări în toată voia filmul săptămânii. Acolo, de pe locul său confortabil, Lucu a cunoscut pe eroii de cretă și cărbune ai ecranului. Don juani de toate soiurile: prinți ruși, aventurieri spanioli, ofițeri francezi din Legiunea Străină, pirați englezi și gangsteri americani, întruchipați de marile vedete ce s-au perindat între Psilander și Rudolf Valentino. Iar Aretie, în tăcerea ei îngândurată, urmărea și ea desfășurarea vieților de vampă, cărora Asta Nielsen, Pina Menichelli, Pola Negri, Dolores del Rio și Greta Garbo le împrumutau înfățișarea lor. Nume și chipuri care și-au pus

pecetea lor pieritoare pe mai bine de un sfert de veac, sfârşit cu ei deodată. Pe toate, Aretie le-a petrecut cu ochii şi cu gândul până la declin, neştiutoare de scurgerea timpului, călătorind pe un jilţ în monotonia şi mediocritatea unei existenţe de provincială. Fiecare spectacol isca în spiritul lui Lucu nedumeriri şi întrebări stăruitoare, cărora Aretie se străduia să le găsească un răspuns. „Mamă, ce e aia dragoste? E aşa cum ne iubim noi? Nu-i aşa că pe noi nimic nu ne poate despărţi? Cum e, mamă, când eşti gelos? Poţi să te măriţi cu cineva fără să-1 şi iubeşti? Şi dacă pe urmă iubeşti pe un altul, înseamnă că înşeli?" Cât de mult a chinuit-o pe Aretie cu întrebările! Da, desigur că Aretie are dreptate când spune că şi-a făcut datoria de mamă şi de prietenă, pentru că mulţumită ei Lucu a înţeles pretimpuriu o mulţime de lucruri. Tot ea a stăruit mai târziu să se mute la Bucureşti, unde Lucu trebuia să urmeze cursul superior. Mutarea asta a adâncit şi mai mult despărţirea soţilor, căci Gavrilă, împovărat de noi cheltuieli, rămăsese în provincie, să-şi vadă de angarale şi de procese.

Lucu şi-aruncă din nou ochii pe scrisoare. Gândurile Aretiei alergau mereu până la el, pe firele verzi ale slovelor:

„Am trecut şi prin multe greutăţi, dar nu ne putem plânge că am îndurat chiar lipsuri... şi dacă tatăl tău nu prea şi-a pierdut vremea cu tine, ţi-am găsit în schimb, ca profesor şi ca educator, un învăţat ca nimeni altul. Nu m-am uitat că arăta flămând şi dezbrăcat şi nici că nu era de neam bun..."

Lucu se opri din nou din citit. în mintea lui se înfiripa o imagine şi veche şi nouă.

Un student dintre aceia pe care sărăcia îi fugăreşte toată ziua de la lecţii, junele Fane Chiriac.

într-o după-amiază, Areţie îl chemase pe Lucu în salonaşul ei cu o mobilă îmbrăcată în broderii de mătasă, lucrate de ea cu migală în anii dintâi ai tinereţii. Acolo i-a întins Fane Chiriac o mână osoasă. Era oacheş şi uscăţiv, mijlociu de statură, dar zvelt şi mlădios. De sub o frunte îngustă şi teşită, cu sprâncene circumflexe şi îmbinate ca un zbor de rândunele, îl aţintea cu nişte ochi verzi, plini de scăpărări alburii. îl privea ca pe deasupra unor ochelari inexistenţi, proptindu-şi bărbia în piept, ceea ce îi exagera subţirimea ovalului lunguieţ şi arămiu. Purta un impermeabil vechi, de culoarea vântului. Lucu nu şi-a dat seama decât mai târziu că mantaua asta apăra de ultima degradare unicul rând de haine al lui Fane Chiriac: un costum de şeviot albastru-închis şi lucios pe la coate, cu pantalonii cam scămoşaţi, dar călcaţi cu atâta grijă, încât dunga lor părea tăioasă ca o muchie de cuţit.

- Sunt sigur că o s-o ducem birte împreună, i-a spus cu un glas metalic şi grav Fane Chiriac. O să fim doi prieteni care au ceva de învăţat unul de la altul.

Vorbea cam răspicat şi rotunjind silabele, ceea ce dădea greutate cuvintelor, încărcându-le cu înţeles.

- Eu am să te învăţ ce am învăţat din cărţile de şcoală, iar dumneata ai să mă înveţi cum să uit toată cărturăria mea, continuă el fără să zâmbească. Să nu ţi se pară curios că într-o anume privinţă eu n-am să fiu profesorul, ci elevul. Elevul dumitale, fireşte. Mâine la cinci după-amiază o să ne regăsim aci. Să nu văd manuale, plaivazuri şi caiete. Metoda noastră se numeşte „văzând şi făcând".

încă o dată, Chiriac îi strânse mâna şi-1 privi în ochi cu o privire apăsată, de hipnotizator profesional. Apoi se înclină cu demnitate şi graţie în faţa doamnei Aretie şi duse cu grijă la buze mâna ei subţire şi parfumată, ca pe un lucru sfinţit şi de preţ.

Astăzi, amintindu-şi cele întâmplate, Lucu se gândi că scena ar fi câştigat mult dacă Fane şi-ar fi lăsat la vestiar acel pardesiu impermeabil de culoarea vântului. Pe atunci însă, astfel de amănunte îi scăpau.

In săptămânile următoare, Fane Chiriac s-a făcut stăpân de-a binelea pe gândurile şi închipuirea lui Lucu. Lucrau la un pupitru ce fusese destinat cândva rugăciunii, într-o cămăruţă gotică, izolată de celelalte odăi, cu ferestre ogivale şi vitralii colorate, prin care pătrundea o lumină sângerie. Pentru Fane Chiriac nu existau înţelesuri întunecate şi de nepătruns. Textele şi problemele se limpezeau prin el ca prin farmec. Totul era la mintea omului. Se lepădase de vorbirea cărţilor şi catedrelor şi folosea numai cuvintele de toată ziua, cu ajutorul cărora pretindea că se pot reda cele mai rafinate şi subtile tâlcuri ale gândirii. Colegii universitari vedeau în el pe şeful generaţiei.

Spuneau de el: E un mare învăţat, e un abis de ştiinţă. Profesorii îl ţineau la distanţă: Ce fel de ştiinţă e aceea care nu se exprimă în ceea ce Fane numea „jargonul universitar"? Avea şi protectori statornici, şi discipoli entuziaşti. Găseau că e asemeni acelor studenţi medievali care se întreceau şi cu magistrii, şi cu Dracul. „JE poate însuşi Mefisto", spuneau fetele câteodată. Căci studentele îl admirau de la distanţă, la care el le ţinea cu o caldă, dar măsurată bunăcuviinţă. Acel coleg preocupat şi taciturn, care nu încerca să le

fie pe plac, le intriga, fără să le atragă. Foarte puţine bănuiau că în rezerva lui mândră intra şi multă sfială. Fane ştia tot ce se vorbea de el. Era informat fără să întrebe nimic. Auzea tot fără să tragă cu urechea. Nu respingea şi nu linguşea pe nimeni, dar cu vremea Lucu a observat că îşi alegea cu multă grijă intimii, iar printre ei se numărau tineri bogaţi, care-i dădeau mese, îl plimbau şi-1 pofteau pe la casele lor, în oraş şi la moşie în vacanţă. Oricâtă nepăsare arăta faţă de lucrurile lumeşti (căci Fane îi spusese odată, pe tonul adânc al marilor destăinuiri:,,Nimic din ce se petrece pe pământ nu are importanţă"), în sinea lui se simţea umilit că trebuia să se arate în faţa femeilor în acel costum unic şi patinat de vechime. Fără îndoială, în acele cercuri studenţeşti în care îşi petrecea existenţa, numai cugetul îţi dădea întâietatea. Dar nu o dată Fane a trebuit să strivească între gene scăpărările de invidie pe care le iscau în fantasticii lui ochi verzi, plini de stele alburii, succesele colegilor eleganţi şi luxos îmbrăcaţi. Ce n-ar fi dat Fane Chiriac să se poată înveşmânta la fel! Lucrul acesta 1-a ghicit Lucu încă din primele luni ale prieteniei lor. Fane a fost acela care i-a atras atenţia, în plimbările lor pe străzi şi prin faţa vitrinelor, asupra frumuseţii nimicurilor ce împodobesc viaţa. Şi după ce aducea laude, în lirismul său sobru şi bărbătesc, nobleţii şi căldurii acumulate într-un simplu ţesut de lână sau de mătasă ori fulgerelor captive în inima unui briliant, ori tainelor din adâncul unei pietre de smarald, ori zorilor statornicite într-un şirag de mărgăritare, ori veşnicului foc ce se mistuie în nemişcarea metalelor preţioase, ori nostalgiei pe care ţi-o inspiră mobilele de lemn scump al altor veacuri, el nu uita să mai adauge:

- Dar toate aceste splendori nu sunt decât ispită. Omul întreg le opune suprema lui putere: renunţarea.

Dar lui Lucu i se părea că Fane nu practica renunţarea decât când nu putea altfel. N-a putut, fireşte, să-şi dea seama dintru început câte sforţări şi câte jertfe îl costaseră cele câteva cămăşi şi cravate de mătasă şi pantofii scumpi pe care Fane îi purta, în vădit contrast cu uzura costumului. Desigur că el a prins cândva privirea cercetătoare şi nedumerită a elevului.

- Fac şi eu ce pot, i-a explicat Fane. O cămaşă bună şi strălucitor de curată, o încălţăminte impecabilă, soarta le îngăduie chiar şi omului sărac dacă ştie să se chivernisească. Nimic nu e mai penibil decât nişte pantofi grosolani şi scâlciaţi şi o cămaşă obosită când se adaugă un costum răpănos. Şi termină doctoral: Cată să salvăm

aparenţele măcar prin detaliu.

I-a mai spus cu acest prilej:

- Să ştii că nu mi-e ruşine de slăbiciunile mele. Sunt conştient de ele, asta e totul. Când ţi-ascunzi slăbiciunile, eşti ridicul. Când le afişezi, eşti neruşinat. Să nu fii niciodată propagandistul unei slăbiciuni sau al unui viciu, cu atât mai mult dacă îţi aparţin. Te faci odios. Eu îmi recunosc slăbiciunile. Lucrul ăsta mă face chiar simpatic. Cei cărora mă spovedesc mi se cred superiori şi se oferă să mă protejeze. Şi fiindcă vorbim de detalii, ştii tu care amănunt mă doare mai mult? Uite, ăsta!

• Cu un gest brusc, Fane scoase din buzunarul vestei un ceasornic de nichel oxidat, cu un lanţ scurt de argint, şi-1 depuse pe pupitru.

- E degradant, continuă Fane apăsând pe cuvinte, să porţi asupră-ţi o asemenea „ceapă". Ascultă ce tare bate! Trezeşte şi morţii din groapă. Cu neputinţă să scap de el. Mi-e necesar. Si trebuie să-1 consult pe furiş, ca şi cum m-aş încheia la pantalon. Ah, un Schaffhausen, sau un Patek de mână... Dar să lăsăm. Deschide Tacitus, Cartea întâia, capitolul treizeci. Eu recit, tu traduci pe măsură.

Şi fără altă tranziţie, Fane, cu ochii în tavan, recită rar şi răspicat:

- *„Turn ut quisque praecipuus rubator, conquisiti et pars, extra castra palantes a centurionibus aut pretoriarum cohortium caesi: quosdam ipsi manipuli documentum tradidere."*

Iar Lucu, între pauze, tălmăcea, ca şi cum i-ar fi ţinut isonul:

- „Pe urmă au fost căutaţi principalii răzvrătiţi. Mare parte, răspândiţi pe la ţară, au fost ucişi de centurioni sau de pretorieni..."

- Bine, Lucu Silion, văd că nu ne-am pierdut vremea împreună. Cu latineasca ta, ai să te alegi cu un complex de superioritate pe tot restul vieţii. Ce păcat că tratatele diplomatice nu se mai redactează în latineşte!

Fane făcea aluzie la intenţiile Aretiei de a face din fiul său un diplomat. Dar cum de ştia Fane pe de rost un capitol obscur din Tacitus? Nu cumva îşi pregătea lecţiile de cu seară? E oare în stare să recite capitolul întreg pe dinafară? Fane însă schimbă vorba:

"Atunci, întrucât fiecare se roşise de ruşine, adunaţi sau împrăştiaţi şi rătăcind îh afara castrelor, au fost ucişi de centurioni sau de cohortele pretoriene; exemplul acestora l-au urmat şi manipulele" (unităţi de 100 de oameni în armata romană) (lat.).

- Ajunge atâta învăţătură! Spune-mi, ce crezi despre femei?

- Nu cred nimic.

Lucu se roşise.

- Când ai să crezi ceva o să fie prea târziu. E mai bine să ştii câte ceva mai dinainte. Ai iubit vreodată?

- Nu încă.

- Nici să nu încerci. Iubirea e o boală născocită şi construită în toată evoluţia ei de scriitori şi poeţi. Ceva cam în felul isteriei lui Charcot. Cititorii zevzeci o imită aşa de bine, încât suferă după tipic şi câteodată mor.

Clipă de tăcere.

- Ai de gând să te însori? reluă Fane.

- Nu m-am gândit încă la asta.

- Nici să nu te gândeşti. în chiar momentul când îţi pui problema, eşti pierdut. Ai să duci toată viaţa în cârcă pe cineva. Mai întâi pe doamna cu pirostriile, pe partenera de altar. Pe urmă toată prăsila. Ce se mai alege din tine atunci? din eul tău?

Trecură ani. Aproape că uitase de Fane. Ştia despre el că se însurase. Ducea în cârcă şi copii. Ţinea casă la Târgovişte, fiindcă viaţa era mai ieftină, şi mai era şi profesor de logică şi psihologie la liceul de la Mănăstirea Dealului. Era profesor şi la Ploieşti, şi la Giurgiu. Dar era şi agregat la Catedra de Filozofie din Bucureşti. Existenţa fostului său profesor parcă se petrecea mai mult în tren. Si deodată, lui Lucu i se făcuse dor de el. Amânase mereu ora revederii: se temea poate de o dezamăgire sau poate de o nouă robie? A fost o scurtă convorbire telefonică. Cu emoţie, recunoscuse glasul metalic de altădată: „Să fii dimineaţă la şapte aci."

Aci însemna la „Steaua Polară", un mic hotel economic din apropierea Gării de Nord, pentru călători grăbiţi şi cu bani număraţi.

La ora hotărâtă, Lucu se înfăţişă la portar.

- Domnul profesor Chiriac?

- Camera 17, la al cincilea.

Ascensorul nu mergea. într-un suflet, Lucu urcă scările până la ultimul palier. Printr-o uşă întredeschisă la stânga, se vedea un pod vast, străbătut de grinzi uriaşe, întărit cu contraforturi. La dreapta - un culoar întunecos, de-a lungul unor uşi numerotate. 17! O singură bătaie în uşă.

- Intră! răsună răspunsul ca dintr-un fund de butoi.

Lucu se pomenise într-o mansardă îngustă şi dată cu var.

Lumina dimineţii se revărsa în diagonală prin fereastra retezată şi cocoţată chiar deasupra acoperişului de zinc, povâmit spre streşini. Căldura care stagna în odaie se pregătea în arşiţa verii aci ca pe o plită metalică. Lângă perete - un pat tubular de fier, vopsit în alb, ca la spital. Alături - o măsuţă de noapte, două scaune de lemn şi paie împletite, o chiuvetă cu apă curgătoare şi sub ea - un lighean. Deasupra patului - un raft de lemn cu câteva cărţi.

- Bine-ai venit! îi ură Fane, scoţându-şi capul de sub cearşaf. Muştele! adăugă el grav, în chip de explicaţie.

Faimoşii ochi verzi cu licăriri alburii îl aţinteau pe Lucu din obrazul de pergament arămiu.-Fruntea lui Fane se dezgolise uşor pe la tâmple în sus, iar în părul negru, dat pe spate, străluceau ici şi colo fire de argint. Fane îi strânse mâna cu putere.

- Ia să te văd! îi zise. Te-ai făcut bărbat.

îi făcu semn să tragă un scaun lângă pat. Lucu surâdea intimidat. Altfel îşi închipuise el această revedere.

- Simt zece ani de când nu ne-am văzut, începu Lucu să spună ceva.

- Nu e vina mea.

- Am vrut să te caut de mult, se scuză Lucu, dar am tot amânat, în speranţa... tăcu încurcat.

- In speranţa că vei veni în faţa mea cu vreo ispravă mai acătării, nu-i aşa? glumi Fane.

- Poate că da, încuviinţă Lucu intimidat.

- Cât ai stat la Paris?

- Şapte ani.

Fane zâmbi.

- Biata coana Aretie! Şi câte patalamale i-ai adus?

- Dreptul şi Filozofia.

Fane suspină:

- Eşti de trei ani în ţară... şi la cursul meu n-ai catadicsit să te arăţi.

Se priviră. Lucu se simţi sfredelit şi cântărit într-o clipă. Aceeaşi căutătură pătrunzătoare, în fundul căreia mocneau flăcările spiritului şi ale voinţei, gata să izbucnească într-un fulger veşnic ţinut în frâu.

- Dacă e aşa, de ce n-ai mai zăbovit? întrebă Fane.

- De teamă să nu zăbovesc şi mai mult.

- Nu e un cuvânt. Ulise a zăbovit douăzeci de ani.

- Ulise avea un scop. Eu n-am nici unul, mărturisi Lucu.

- Te înşeli, ai unul, răspunse Fane, apăsând pe cuvinte. Dar scopul tău e meschin. Atâta tot.

- Care e scopul meu? se apără Lucu.

- Linia de plutire!

Fane se întinse şi căscă a dispreţ.

Pauză. Ochii lui Lucu cercetau încăperea. Pe parchetul soios, tavanul şi pereţii se scorojeau într-un fel de mătreaţă calcaroasă. Un bec electric atârna gol-goluţ de un fir împletit, de-a lungul căruia pogora o panglică de hârtie de clei, năclăită de muşte. Cearşafurile între care Fane se odihnea voluptuos, într-o albă pijama de mătasă cu monogram albastru, erau de culoarea gălbuie a rufelor băgate în boală, iar pe tencuiala de sub raft Lucu zări prizărite câteva virgule sângerii. Pe crâmpeiul de covor de lângă pat zăcea o pereche de papuci jupuiţi, scâlciaţi, ca nişte aripi de găină tăiate şi puse la îndemână pentru unsul cu gaz al mobilierului.

- Sărăcie lucie, nu-i aşa? întrebă Fane cu mâinile sub cap şi cu ochii în tavan.

- Am impresia că nu prea merge, mărturisi Lucu.

- E în firea lucrurilor: sunt lefegiu.

- Dar ai lefuri multe.

- Numai patru, se apără Fane cu o comică tristeţă. Ce mai sunt eu pe lângă unul ca Staicovici? continuă el. Are cincizeci de simbrii, şi nu le împarte cu nimeni. E drept că poartă barbă, şi barba are căutare în consiliile de administraţie. Cincizeci de simbrii! Pe câtă vreme eu nu am decât patru, dintre care numai una pe de-a-ntregul a mea. Pe celelalte trei le fac pe din două cu suplinitorii. O adevărată plagă suplinitorii ăştia!

- Dar ei fac toată treaba, întâmpină Lucu.

- Si totuşi crapă de foame, asta vrei să zici. îi priveşte. Prea se bizuie numai pe muncă! în lumea noastră, munca este un expedient, cel mai trist şi mai penibil dintre expediente.

- Ciudat! Te ştiam un laborios.

- Blestemul lui Adam. Dar marii şmecheri scapă de acest blestem. Pun pe alţii să muncească. Eu n-am reuşit încă să fiu un şmecher. Dar voi reuşi.

- De ce te-ai căsătorit?

Fane se ridică încruntat în aşternut. Chipul lui deveni solemn.

- Nunta mea! se destăinui el, privind în gol. M-am căsătorit pentru că sunase ceasul nunţii mele. Aşa am crezut. Nunta mea, repetă el aproape în şoaptă, aşa cum a fost hotărâtă acolo unde se urzesc destinele, acolo de unde ţi se fac semne. Fane rânji. M-am înşelat. Din tot ce am crezut, m-am ales cu o familie, încheie el pe un ton amar.

Lucu nu înţelegea. Parcă vorbise cu un alt om. Ascultase lucruri care nu se potriveau cu nimic din tot ce îi spusese Fane până atunci. Nunta asta, care se rosteşte ca şi cum ar fi scrisă cu N mare... Şi tonul ăsta ascuţit şi tremurat ca de scapet în delir... Ar fi vrut să-i ceară explicaţii, dar se sfii. Dacă s-ar fi folosit de metoda de altădată a profesorului său, ar fi simplificat şi el totul. „Fane, şi-ar fi zis Lucu, nu se înţelege cu nevasta. Dintr-o îndoită dezamăgire: una amoroasă, cealaltă conjugală."

- Mi-ai spus pe vremuri că o femeie, un cămin e tot ce trebuie ca să împiedice pe un bărbat să se realizeze. Să ajungă, adică, la cea mai mare putere, la cea mai mare ştiinţă, la deplinătatea facultăţilor sale. Să dea tot ce poate da el ca om.

- N-am zis „să se realizeze". Miroase *a.* literatură. Eu nu vorbesc aşa.

- Să devină el însuşi! Foloseai şi o comparaţie: blocul de piatră sau de marmură din care sculptorul scoate imaginea lui Apolon sau a Venerei. Nu e prea nouă.

- Hei, da, am spus! consimţi enervat profesorul. Si ce-i dacă am spus?

- E că vreau să ştiu: te împiedică, sau nu te împiedică?

- Ce mai întrebi? Uită-te la mine! sună răspunsul iritat al lui Fane.

- Şi ce-ai de gând să faci?

- Ce poate face un bou înjugat?

- Să-şi scuture jugul. Sau să-şi caute măcar un jug de aur.

Fane zâmbi împăciuitor.

- Dacă poate! Dar în ce mă priveşte, e drept, cred că l-am găsit.

- Unde?

- In presă.

Se ridică din pat, pivotă pe şezut, îşi dibui papucii cu picioarele. Rămase cu mâinile pe genunchi, cu privirile în pământ.

- Dacă vrei, te iau cu mine.

- Unde?

- La gazetă. Şi prin ea, în clasa conducătoare. De-a dreptul.

- Uşor de zis!

- Trebuie să devenim conducători. O să facem politică. Ce te

uiți? Știi ce-i politica?

- Știu câteva definiții, începând cu a lui Aristot.

Fane făcu un gest disprețuitor.

- Toate poartă pecetea ipocriziei... ăsta e cusurul mai tuturor definițiilor. A mea e mai bună, fiindcă e sinceră.

Se ridică și începu să măsoare odaia de la un capăt la altul, cu pași rari și apăsați.

- Politica, rosti el sentențios, este arta de a face cât mai ușor suportabilă majorităților laborioase și productive guvernarea de către o minoritate egoistă și parazitară.

Lucu surâse.

- Definiția mi se pare amuzantă, dar nu rezistă unui examen serios! Si mai am de făcut o observație, adăugă tare. O avere se agonisește cam în două-trei generații. Un om politic vrednic de acest nume se pricopsește în doi-trei ani.

Fane tăcu și se uită la el, mulțumit totuși de efectul obținut.

Scoase din sertarul măsuței de noapte un pachet de țigări și oferi lui Lucu. Era semnul pregătitor al unei grave discuții. In câteva minute, Lucu avea să afle despre ce e vorba.

Opinia publică se numea gazeta mființată de Titus Androne, un inginer bogătaș, mare antreprenor de lucrări publice, foarte meșter în a dobândi comenzi de la stat pe căi care la întâia privire arătau riguros legale. Avea de luat de la direcția Căilor Ferate multe zeci de milioane, o creanță uriașă, consfințită prin cele mai înalte hotărâri judecătorești. Ce puteau însă face tribunalul și legea, când birocrația se uită la tine prin ochelarii ei miopi, înalță din umeri, îți spune „vino săptămâna viitoare" și-ți trântește ghișeul în nas? Săptămânile fac luni, și lunile fac ani. Casieria veșnic n-avea bani. Si contabilitatea veșnic avea nevoie de o nouă semnătură, pe o și mai nouă hârtie. Ca să poată intra în stăpânirea sumei la care avea dreptul, Titus aflase că trebuie să lase o bună jumătate în mâinile unui consorțiu de înalți birocrați, care dimpreună cu casierul vamuiau metodic toate plățile. Titus cunoștea obiceiul și datina. Procentul însă era cumplit de mare. Niciodată zeciuiala nu atinsese asemenea culmi. I s-a mai șoptit: e adevărat că ai câștigat procesul. Dar „ai mișcat din urechi". Și un biet avocat al Căilor Ferate nu poate să miște din urechi. N-are mijloace. Asta nu e în măsură să o facă decât avocatul lui Titus Androne. Așa stau lucrurile. De-aia nu plătim. De-aia n-avem bunăvoință. Iar bunăvoința noastră, întemeiată pe drepte socoteli, costă cincizeci la sută.

- Cinci la sută, a zis Titus.

- Cincizeci! a replicat consorțiul.

Mânios și trufaș, Titus Androne n-a mai stat de vorbă. Era indignat. Avea de partea sa pe ministrul Comunicațiilor, pe secretarul general cu șefi de cabinet cu tot, pe directorii de servicii și de birouri, până la referenți și dactilografe, până la ușieri și portari, fără a uita, bineînțeles, pe membrii diferitelor comisii de recepție. Mai avea și o hotărâre definitivă, cu așa-zisa autoritate a lucrului judecat. Și iată că la plată se ivea o nouă serie de vămuitori, fără chip, fără nume, pitiți pe după un ghișeu și înzestrați, ca lăcustele, cu o măreață poftă de mâncare. Zadarnic Titus le-a vârât sub nas săptămână de săptămână - că numai sâmbetele erau zi de plată - fel de fel de porunci și somații în scris, care de care mai strașnice și întărite cu toate soiurile de parafe și peceți. Zadarnic s-a rugat și a implorat, în ciuda imperialului său nume, Titus Androne, și până la urmă zadarnic s-a răstit și a spumegat. Birourile i se împotriveau cu puterea mutismelor și a schimelor plictisite de unul care nu vrea să priceapă. într-o zi, Titus a luat o hotărâre eroică: totul sau nimic. Cineva 1-a pus în legătură cu *Opinia publică,* gazeta vehementă dar astmatică a unui grup de cărturari reformatori, al căror titlu mai de seamă, proclamat în articole profetice, era că nici unul dintre dânșii nu împlinise încă patruzeci de ani. Dar tinerețea, talentul și idealul, voința de putere și îmbogățire nu puteau acoperi deficitul anual. Elanul reformator al redacției luneca pe calea tuturor compromisurilor, vehemența și agresivitatea stilului își diluau veninul îh poșirca generalităților și a considerentelor abstracte. încă nițel, și dintr-o gazetă de atac *Opinia publică* ar fi devenit, sub constrângerea contractelor de publicitate și a subvențiilor de la marile firme, o gazetă metafizică. Tirajul scăzuse ca apele unei viroage în luna lui Cuptor, publicitatea și subvențiile se evaporaseră (după flux, refluxul), când Titus Androne, tușind modest ca să-și dea o înfățișare, se instalase în biroul directorial.

E un cincuagenar brunet, cu ochi de căprioară obosită. Mustață tunsă scurt și neagră încă, pe o guriță uimitor de roșie. E subțiratec și elegant. Socoteala lui e simplă. Scuipându-și călușul, *Opinia publică* își recapătă glasul de trâmbiță al primelor săptămâni de apariție. Cititorii, uimiți, răspund în gloată la chemare. Titus știe că pentru o gazetă cea mai bună subvenție e gologanul cititorului. Mai știe că mulți cititori înseamnă multă autoritate, și mai departe, multă capacitate de intimidare și șantaj. O campanie de presă, cu nume

proprii şi cifre, bine întemeiată pe amănunte şi dusă până la capăt, într-o gazetă de tiraj, îşi spulberă sigur ţinta, fie că e vorba de un mandarin stingher, fie că e de o întreagă clică. Soarta vămuitorilor de la contabilitate şi casierie este deci pecetluită.

Primul an de independenţă asigurată de banii lui Titus a readus redacţiei vigoarea pierdută, iar gazetei - cititorii răzleţiţi. Al doilea an, publicitatea pe alese, iar nu publicitatea cu orice preţ. Al treilea an, beneficiul şi autoritatea. Semn neîndoielnic al succesului: un redactor, părăsind redacţia, a depus jurământul ca ministru. Plecarea lui a lăsat un gol în redacţie. Scria, între altele, şi un scurt articol săptămânal pe o temă teologală, ceea ce scutea pe cititorul drept-credincios să mai meargă la biserică. Trebuia menţinută rubrica. Dar cine să-1 înlocuiască? Cineva s-a gândit la Fane Chiriac. I se aştepta răspunsul, dacă da sau ba, la gazetă.

- Simt că este ceva de făcut acolo, îi spuse Fane lui Silion cu cea mai cavernoasă dintre vocile sale.

- Dar cum stai cu teologia? îl întrebă Lucu. Ştiu că nu prea e specialitatea dumitale.

- Specialitatea vine scriind, replică Fane.

Lucu înălţă din umeri.

- La urma urmei, răspunse el ca să fie în notă, nu-ţi trebuie decât un calendar bisericesc şi un *Brockhaus Lexikon.*

- Bravo, îl aprobă Fane, văd că te-ai şi dat pe brazdă. Vorba e, cum punem mâna pe gazetă?

- Nu mă pricep.

- E nevoie de oameni credincioşi. Vii cu mine?

Lucu îl privi întrebător.

- Chiar acum?

- Când te-oi chema. Mi-ar face plăcere să lucrăm împreună. Ce stai pe gânduri, bate laba, îl îndemnă băieţeşte Fane, întinzându-i o mână jovială. O să ne facem de joacă acolo.

Pe sub sprâncenele lui îmbinate, Fane se uita la el stăruitor şi zâmbind. Pe Lucu gazetăria nu-1 ispitea, dar era încântat la gândul de a fi alături de fostul său preceptor.

La două luni după această întrevedere a intrat în redacţia *Opiniei* ca redactor de foiletoane istorice.

...„Scrisoarea asta mi se pare fără de sfârşit, îşi zise Lucu, e ca într-o mie şi una de nopţi. Nu e însă vina mamei. Fiece rând e o poveste întreagă".

„Dar a avut proasta idee, citi Lucu în continuare, să te tragă după el îh gazetărie. Asta nu e o meserie, şi în tot cazul nu e o meserie pentru un tânăr cu creşterea ta. Dovadă e că nici nu te-ai ţinut. Ai rămas în marginea ei, un foiletonist din an în Paşte. Ah, de m-ai fi ascultat pe mine..."

„Da, dacă te ascultam, mamă, pe tine, acceptam postul pe care mi l-ai găsit la Externe. Acolo, silueta mea distinsă şi dichisită, cunoştinţele mele poliglote şi-ar fi găsit punctul de sprijiin, de pe care m-aş fi săltat prin vreo legaţie din Apus. Ah, existenţa cosmopolită şi paradiziacă de care tu, mamă, n-ai avut parte! Şi valizele diplomatice inviolabile, pline cu secrete de stat: ciorapi de mătasă şi parfumuri scump negociabile, medicamentele, devizele şi stupefiantele care rotunjesc veniturile. Unde mai pui recepţiile, ospeţele, palavrele şi iubirile, şi huzurul legănat în perne de piele, pe arcuri flexibile, pe roţi de cauciuc, între reşedinţele de iarnă şi de vară, în marile palasuri. Ai vrut să mă înfrupt din toate acestea. Dar nu m-am lăsat ispitit. Ştiam că la Externe se dă o luptă neîntreruptă de şoapte şi bârfeli pentru fiece post din străinătate. Numai aparenţele sunt strălucite şi surâzătoare la fericitul corp din care se aleg soliile ce se trimit peste fruntarii. Sub fiece mască sclivisită şi fudulă de la Externe se poate citi atenţia desperat aţintită spre culisele nevăzute unde se trag sforile şi pornesc subit ordinele de rechemare. Nu, mamă, lumea asta de ambiţii ierarhice şi de slugărnicie, de confort ambulant pe nişte valuri perfide nu se potriveşte cu ideaM meu de bucurii sigure şi liniştite."

„Te pregătisem pentru cariera asta şi ţi-am prelungit şederea în Apus cât am putut. Nu ţi-au lipsit nici sfârşiturile de săptămână «peste Canal», iar scrisorile tale duioase mă făceau să cred că eşti de acord cu mine. Când colo, te-ai cuibărit într-o sinecură dubioasă şi te-ai furişat într-o îndeletnicire de scrib, nedemnă de un om de lume..."

„Dar, mamă, nu sunt şi nici nu vreau să fiu un om de lume!"

„Ai ajuns un boem care n-are măcar curajul boemei. Un boem lefegiu. Dar e prea târziu ca să mai vorbim despre astea. Nu<-mi rămâne decât să mă rog lui Dumnezeu să-ţi dea noroc: e tot ce te mai poate scăpa. Şi acum am să-ţi spun cu ce rugăminte vin astăzi la tine..."

„Mamă scumpă, scrise Lucu dintr-un condei, sunt adânc mişcat. Scrisoarea ta a răscolit în mine toate ammtirile, toată viaţa noastră. Aş fi vrut să-ţi răspund îndelung, să-ţi pot spune tot ce eşti tu pentru mine. Dar mi-e teamă să mă gândesc că eşti tot ce mi-a

mai rămas, că, deşi despărţiţi, suntem singuri-singurei pe lume, că pretutindeni ne pândeşte necunoscutul şi întunerecul. îmi dai de veste că ai vrea să vii; te aştept şi mă bucur că vom fi iar împreună. Sper că nu e nimic grav. Mama mea la doctor, mama mea la dentist. Nu se poate, mamă, timpul n-are putere asupră-ţi. Nu vreau."

CAPITOLUL 4

ANAPODA

Din fotoliul său pitit într-una din boxele de catifea ale cafenelei „Esplanade", Silion urmăreşte prin uriaşa vitrină dinspre Calea Victoriei priveliştea mulţimii ce se perindă într-un du-te-vino ameţitor la orele unu. Tumultul oraşului, orchestrat din uruit de motoare şi roţi, din tropot de copite şi paşi, în larma haotică a vieţii, îi dezmiardă auzul cu un ison întunecat.

Valsând la răstimpuri pe propria-i axă cu un vuiet înăbuşit, uşa turnantă de la intrare îşi revarsă înăuntru, cu o largă mişcare de târn, partenerii, fie răzleţi, fie perechi, şi localul, gătit pentru oaspeţi, se umple treptat în jurul meselor imaculate, în faţa tacâmurilor de argint şi a cupelor de cristal se alcătuiesc sindrofiile de amiază.

Sunt mai întâi obişnuiţii acestei braserii de lux; ei se îndreaptă fără şovăire spre ungherele de care nimeni nu se atinge, pentru că un steguleţ minuscul, cu marginile de metal alb, dă de veste cu litere de tipar că locul a fost,.rezervat" din timp. însemnătatea clientului se măsoară cu această atenţie din partea patronului, şi toată strategia unui oaspe modest şi obscur stă în a pune mâna pe una din boxele încă libere în care ar vrea să se simtă izolat ca într-un salonaş particular. Domnul Filip, stăpânul „Esplanadei", se pricepe să amestece trecutul cu prezentul, să armonizeze confortul şi nostalgia. Din felul cum şi-a alcătuit mobilierul, cum şi-a ales covoarele, perdelele şi draperiile, cum şi-a pus în valoare bolţile în stil vetust prin lumini răsfrânte cu dibăcie din cuiburile lor, se vede bine că domnul Filip e un maestru al decorului şi un prinţ al găzduirii.

Azi, Lucu Silion a avut norocul să prindă una din mesele lui preferate, post de observaţie înlăuntru şi* afară, loc privilegiat spre care tinde, îndată ce pătrunde în local, clientela selectă a marii braserii. Asemenea mărunte satisfacţii îl puteau ferici câte o zi întreagă. In cea mai mare parte a anului, cafeneaua însemna pentru el un fel de bază a existenţei, aşa cum pentru alţii e clubul sau tripoul, aşa cum e baia turcească pentru femeile din Răsărit. Se afundă mai adânc în fotoliu şi aruncă o ochire în jurul său. Printr-un joc ciudat de lumini şi umbre, pe care nu s-a ostenit să şi-1 explice, e bine adăpostit aci de privirile indiscrete. Privit din afară, chipul se spălăceşte, îşi pierde conturul şi trăsăturile. Lucu n-ar vrea să fie invizibil, ci numai de nerecunoscut. îi părea rău că legile modeme nu mai îngăduie portul măştii decât în cadrul carnavalului. Regretul acesta Lucu 1-a mai încercat de nu mai ştie câte sute de ori. Ocrotit de penumbra boxei sale, se simte în siguranţă, ca un om mascat. Scotoceşte mai departe ungherele ferite şi tainice ale cafenelei, ca şi cum n-ar căuta oameni, ci păianjeni. Privirile i se opresc asupra unui trifoi de capete aplecate peste câte o farfurie de supă, la o masă din fund. E într-un fel de golf întunecos al uriaşei săli. Acolo, aciuaţi printre mese fără căutare, se află cei trei oaspeţi nelipsiţi, pe care patronul Filip i-a înscris în inventarul întreprinderii sale, cu drept de a se ospăta de două ori pe zi, la dejun şi la prânz, dar numai din felurile trecute pe lista de bucate la rubrica *„Menu fixe"*. In fruntea rubricii, supa de chimen sau de fidea e obligatorie. Ei sosesc cei dintâi şi pleacă cei din urmă, când se ridică şi se trag oboanele. Tustrei îl iubesc pe Silion şi-i caută tovărăşia. Dar azi el n-are chef de ei. îi vede cum înfulecă pe tăcute, cu nasul în ciorbă. Nu sunt frumoşi. Bine-a făcut Filip surghiunindu-i în acest marsupiu al braseriei, prin care chelnerii trec la oficiu şi consumatoarele la oglindă! Unul şi-a înnodat şervetul la ceafă. Capul lui bolovănos, tuns la piele şi cucuiat, e parcă menţinut la suprafaţa farfuriei de aceste două aripioare de pânză. Lângă el, o figură de mongol roşcat, spân şi aproape chel, cu ochii bulbucaţi, şi-a agăţat şervetul de guler. Mănâncă, vorbeşte şi se şterge mereu la gură. In faţa lor e un tânăr scund şi îndesat, cu un cap aşezat prea de-a dreptul pe umeri. Şi-1 dă din când în când pe spate, într-o mişcare de tăgăduire îndărătnică. Giuseppe, Stolz şi Diogenid, întreitul lor nume şi-a înfrăţit silabele şi sună, pentru obişnuiţii localului, ca un titlu de poveste sau ca un număr de *music-hall.*

încredinţat că dinspre partea lor poate fi liniştit încă vreo jumătate de oră, Lucu îşi trage din buzunarul de la piept tabachera de aur masiv. Cu mişcări încetinite, îşi alege o ţigaretă Abdulah şi începe să o fumeze cu o deosebită artă, în cea mai comodă atitudine îngăduită în public. Pune spaţii mari de voluptate între fumuri, se bucură de ameţeala subtilă şi vagă pe care i-o dă tutunul savurat pe îndelete. Cu fiece respiraţie, spiritul i se destramă într-o beţie subţire, care îi estompează gândurile şi-1 leagănă la infinit pe marginea unei fericiri momentane. Atât e de desprins de constrângerile vieţii şi de nepăsător la truda şi zbuciumul oamenilor, încât îşi îngăduie sentimentul că e plămădit dintr-un alt aluat decât muritorii de rând. E un spaţiu de respect între ei şi el. Şi e încredinţat că va rămâne în faţa lor mereu aşa, cu zâmbetul senin al superiorităţii înnăscute.

Din când în când, îşi surprinde chipul şi mişcările în oglinda care căptuşeşte pe din afară una din coloanele de susţinere ale imensei încăperi. S-ar fi dorit cu totul altfel decât arăta. Dar nu mai e nimic de făcut. Natura 1-a turnat în pielea întunecată a sclavilor şi i-a dăruit ochii galeşi, nocturni şi focoşi ai victimei catifelate, în locul privirii de oţel a lui Siegfried. Dar femeile nu l-au ocolit niciodată, nu l-au lăsat să tânjească de dorul lor. Lui nu i-a fost dat să tragă pentru nici una din ele clopotele unui asediu îndelungat. I-a mers vestea că ar fi nesimţitor şi el însuşi a fost cuprins de teamă: nu cumva nu era în stare să iubească? Dar spaima asta i s-a risipit curând. A iubit-o pe Matilda, iar acum o iubeşte pe Laura şi e mândru că poate iubi. Adulmecă însă în fiece femeie pricina, vădită sau ascunsă, pentru care se cuvine să fie iubită. Un neastâmpăr îl îndeamnă necontenit să scapere scânteia, să aprindă focul care mocneşte în fiece femeie şi să ardă cu ea pe un rug de fericire menită uitării... Trebuie totuşi să se schimbe. Are să renunţe la femei, are să-i închine Laurei viaţa lui toată. Nu mai e timp de pierdut, încă o întârziere şi se va pomeni într-un impas întunecat. Va orbecăi în zadar după o poartă de ieşire.

...Şi e hărţuit de nevoi. Lefurile de-abia i-ajung până la jumătatea lunii. Nu mai are ce vinde. Sarcofagiile cu blănuri, veşminte, bluze şi fote brodate, cuferele pline cu dantele, cu rochii de mireasă, pene de pasărea paradisului, cu sfeşnice, icoane, argintărie, damascuri, carpete au secat de tot. Din zestrea a două-trei generaţii a rămas pe fund un strat gros de camfor şi naftalină. *„Jtes*

mobilia"', gândi Silion, negăsind alt epitaf de dispreț acestor mărunte comori de familie. Mai era și viișoara de la Dunăre, unde trăia Aretie... Silion își duse repede mâna la piept și se pipăi. Scrisoarea către mama sa era unde o pusese ieri. Nu se învrednicise încă să i-o trimită. O va face îndată. Altminteri, are să amâne cine știe câtr Așa era el: se hotăra cu greu, dar amâna ușor. I se părea că între timp lucrurile se înfăptuiesc de la sine și ades în sensul dorințelor lui. își cunoaște cusurul și ar vrea să-1 îndrepte.

...Lucu tresare. Cineva se apropiase de el.

- Mi se pare că domnul dorește...

E oberchelnerul Niculaie, negru și rotund ca un cărăbuș și faimos în meseria lui: nimeni mai bine ca el nu ghicește gândul și gusturile clienților. Cu un surâs uleios pe buzele lui umflate, de culoarea lutului ars, Niculaie aștepta. O dungă albastră îi împrejmuia obrajii bucălați și rași.

- Aș dori... începe Lucu.

- Hârtie și plic, îi taie chelnerul vorba, ducându-și mâna la frunte ca un telepat.

- întocmai.

Niculaie se depărta îndată, să nu pară că vrea să se bucure de uimirea clientului și se întoarse fără zăbavă cu o mapă și tot ce trebuie pentru scris.

Lucu aruncă o ultimă privire pe misiva lui, înainte de a lipi plicul. I se păru prea scurtă, prea grăbită, prea seacă. Și, dintr-un imbold neașteptat, adăugă câteva rânduri:

„Te aștept din tot sufletul, mamă scumpă, și nu știu cum să fac să-ți grăbesc venirea. în zilele lui hărțuite și fără de rost, fiul tău nu putea primi, crede-mă, un ajutor mai adevărat. Sunt la o răspântie a vieții mele, mamă; nu te speria, nu e nimic grav. M-am hotărât să mă lepăd de păcate și atâta tot. Altfel, «ratez» fără greș. Mă paște sărăcia, boala și până la urmă azilul de noapte. Repet: nu te speria, sunt încă departe de prăbușire. Venirea ta mă va îmbărbăta în lupta mea cu Satana, adică cu mine însumi. Te aștept, mamă. Lucu."

între acestea, Niculaie se ivi din nou, purtând în palmă, cu acrobatică dibăcie, o tavă încărcată. Puse pe masa lui Lucu o crăticioară de viplă, acoperită, pe care acesta o descoperi.

- *Vol-au-vent* cu ciuperci! Cum de-ai ghicit, vrăjitorule?

Tăcut și enigmatic, Niculaie îl servi. Lucu aruncă o privire

Lucru perisabil (lat.).

strategică spre locul clarobscur unde grupul celor trei inși se îmbuiba în dușmănie dintr-un uriaș rasol de văcuță, de care, pesemne, bucătăria restaurantului ținea să se dezbare. Da, nici o amenințare. Grupul mai avea de lucru pentru încă vreo trezeci de minute. Lucu putea să se ospăteze în tihnă.

Trecură minute încete.

- Am onoarea să vă salut!

Un omuleț rotofei se frângea dinainte, în plecăciune. Lucu își stăpâni un oftat: e domnul Giuseppe. Era un contrast hazliu între făptura roșcovană și numele de miazăzi al omulețului. Cu mâna pe spătarul unui scaun capitonat, pe care-1 strângea cu intenții de ocupant, Giuseppe se uita la el cu ochii lui spălăciți și duioși.

- Te deranjez, coane Lucule?

Trecuse fulgerător de la pluralul omagial la intimitatea respectuoasă. Intr-un răsuflu resemnat, Lucu se liberă de oftatul de care era plin.

- Aștept pe cineva. Ia loc cinci minute.

Omulețul se așeză în diagonală, cu o singură fesă, pe marginea scaunului și cu un moțăit de recunoștință își sprijini de masa lui Silion vesta proeminentă, pe care strălucea un lanț de aur, bătrânesc.

- Pentru oamenii inteligenți, cinci minute înseamnă o eternitate, începu el. Nu există afacere sau problemă, oricât de complicată, care să nu poată fi expusă în cinci minute.

Vorbea lăbărțat și calm, cu o voce mată și eu siguranța celor obișnuiți să se facă ascultați. Fără îndoială că domnul Giuseppe are de gând să-i facă una din acele propuneri subtile, menită să-i stoarcă ceva parale.

- E vorba de o afacere, sau de o problemă, domnule Giuseppe?

- Mai întâi afacerile, și pe urmă problemele. *Primum vivere'*, coane Lucule i

Prin urmare, astea era. Pentru nimic în lume Lucu nu se va lăsa buzunărit.

- Cum stai cu femeile, domnule Giuseppe? (Nu-și dădea seama că, punându-i întrebarea, nu făcea decât să-1 imite pe Fane.)

Sprâncenele abia mijite ale lui Giuseppe se înălțară a mirare: două tuleie de un blond-roșcat, răspândite pe niște pernițe de piele,

Primum vivere, deinde philosophari (lat.). Mai întâi să trăim, apoi să filozofăm.

pneumatice şi rumeioare. Ochii lui bulbucaţi şi niţel struniţi se obliciră mai tare. Un zâmbet vast îi descoperi dinţii cu strungăreaţă. Cu trunchiul său de broscoi, moale şi rotund, se lăsă pe spătarul scaunului. Respiră adânc. Un Buda opărit şi blând care conversează.

- în această materie, rosti el, nu pot decât să-mi declin competenţa. Din lipsă de experienţă.

- Fată mare? întrebă Lucu interesat.

- Să nu exagerăm, coane Lucule! Dar în privinţa femeilor m-am menţinut totdeauna în limitele strictului necesar.

- Eşti un Casanova, domnule Giuseppe! Strictul necesar creşte mâncând, ca şi pofta.

- *Je suiş une petite nature*[1], coane Lucule, să nu uiţi asta.

- Eşti însurat?

- Şi de ce n-aş fi însurat? răspunse pe un ton de cantilenă Giuseppe.

- Câţi ani ai, domnule Giuseppe?

- Patruzeci şi şapte, prost conservaţi.

- Arăţi bine, mult prea bine, domnule Giuseppe: eşti trandafiriu de tot. Numai vâna asta albastră a frunţii mi se pare cam umflată. Bagă de seamă, maestre, adăugă Lucu ameninţându-1 cu degetul; nu te juca cu „subitul"! Fii cuminte!

- Am o inimă obosită şi un sânge prea năvalnic, oftă Giuseppe.

- Eşti amorezat?

- Nu sunt erou de romane, coane Lucule. Sunt un om însurat. Ştii dumneata poezia căminului.

- Poezia resemnării!

- Zi-i cum vrei, numai poezie să fie.

- Dar dacă schimbi partenera, poezia e mereu nouă.

- Şi obositoare, coane Lucule. Croit cum sunt, prefer să mă cruţ.

- Ca să trăieşti cinci ani mai mult?

- De ce nu? îţi îngropi duşmanii. E o satisfacţie.

- Ai mulţi duşmani?

Giuseppe nu răspunse. întrebarea trezise într-însul bănuiala că Lucu i-o luase înainte cu întrebările ca să-1 împiedice de a-i vorbi despre ce-1 adusese la el. Trebuia să pună capăt diversiunilor şi să

[1] Sunt un pitic (fr.).

înceapă şi el a pune întrebări. E calea cea mai scurtă care duce la ţintă.

- Un om neînsemnat ca mine nu poate avea decât prieteni, sună tardiv răspunsul lui Giuseppe. Dar dumneata de ce nu te însori, coane Lucule?

- Ca să nu-mi asasinez nevasta.

Răspunsul acesta nu-1 surprindea câtuşi de puţin pe Giuseppe. Dar el găsi că ar fi nimerit să simuleze oarecare uimire, ca să-i facă plăcere lui Lucu. îşi holbă deci ochii bulbucaţi, tocmai cât trebuia ca să-1 îndemne să se explice.

- Convieţuirea prelungită poate duce la crimă, îl lămuri pe un ton doctoral Silion. Adu-ţi aminte de convieţuirea forţată a exploratorilor polari izolaţi ani de zile pe o banchiză. Ajung să se cunoască atât de bine, încât se urăsc şi îşi doresc unul altuia moartea.

- Păcat! suspină Giuseppe. Cunosc eu o fată de neam bun. E frumoasă şi bogată. Scapi de griji pe tot restul vieţii.

- Grijile mă stimulează, minţi Lucu, n-aş putea trăi fără ele.

- Eu, unul, prefer banii fără griji, grijilor băneşti, coane Lucule.

- Mai bine calic şi slobod decât bogat şi înjugat, Giuseppe.

- Dar nu asta era propunerea mea, cucoane, n-am venit să te peţesc. A fost o vorbă în vânt.

- Văd că ai intrat pe calea mărturisirilor; s-aud propunerea! îl somă Lucu.

- îmi dai voie să beau un pahar cu apă? întrebă Giuseppe, ca şi cum s-ar fi pregătit să ţină un discurs.

Şi, fără să aştepte învoirea, bău, trase batista de olandă de la piept şi şi-o trecu peste buze.

- Am o idee minunată, începu el. în afaceri totul e ideea, chiar şi la noi, unde imaginaţia creatoare e dispreţuită, iar efortul e inutil. Vreau să...

- Destul! întrerupse Lucu. Propunerea dumitale e respinsă.

- Dar nici n-ai auzit-o! exclamă Giuseppe, într-adevăr jignit.

- Cât am auzit mi-a fost de ajuns, declară Lucu. Dacă dumneata vii cu ideea, înseamnă că eu trebuie să viu cu capitalul, şi eu n-am bani!

- Mie-mi spui, coane Lucule?

- Sau cu munca!

- Ar fi culmea, maestre!

Şi Giuseppe zâmbi ca unul căruia i se povestesc lucruri de mai înainte ştiute.

- Cum era să-ți cer dumitale capital, domnule Silion? întrebă el căutând să dea greutate cuvintelor. Dumneata eşti capitalul. Un capital care se ignoră. Un capital nespeculat.

- Nu văd ce se poate specula din mine. Mai curând aş specula pe alții.

- Esti autorul minunatei *Vieți şi domnii ale lui Decebal.* Mâna lui Giuseppe descria în aer rotocoale de admirație. O capodoperă! De ce n-ai perseverat, maestre?

- *Perseverare diabolicum!*' lansă Lucu, fără să prea ştie ce spune.

Cu nasul în farfurie, purcese a mânca grăbit dintr-un somptuos profiterol cu şocolată şi frişca, pe care i-1 servise Niculaie. Era singurul mijloc de a imita tactica struțului, pentru a se feri de avalanşa de elogii care îl amenința.

Celălalt urmă nemilos:

- De ce vorbeşti aşa, *cher maîtrel* Am citit-o de două ori, din scoarță în scoarță. Mi se mai întâmplă şi astăzi să recitesc din câte un capitol, la culcare. E cartea mea de căpătâi. Erudiție, imaginație şi magie verbală.

- Schimbă placa! Să vorbim de altceva!

- Te înțeleg, *cher maître.* Cartea asta nu ți-a adus decât neajunsuri: invidia profesorilor şi nici un ban în plus. Eu însă îți aduc posibilitatea să câştigăm, ține minte, să câştigăm bani grei cu o carte de succes, uşor de scris şi durabilă, o carte care „rămâne"!

- Uşor-neuşor, pe mine nu mă interesează decât o carte care se scrie singură.

- Minunat, *cher maîtrel* Ai pătruns în miezul chestiunii. E chiar o carte care se scrie singură. Nu trebuie decât s-o iscăleşti.

- Mersi! E prea mare efortul.

- Ai dreptate. Te iscălim noi, coane Lucule.

Cu mâinile sale diafane, domnul Giuseppe scoase dintr-un joben imaginar o cloşcă şi o duzină de ouă de aur şi adăugă:

- *Et voilâ!*

Silion se uită ostentativ la ceas: trecuseră de mult cele cinci minute. Era intrigat. Ar fi vrut să afle despre ce e vorba, fără să întrebe nimic, păstrându-şi toată plictisita lui demnitate. Din depărtarea clar-obscură o golfului unde avea loc zilnicul praznic al calicilor cafenelei, un mănunchi de capete adunate la masa lui Stolz

A persevera e un lucru diabolic! (lat.).

şi Diogenid urmărea scena în tăcere. Giuseppe vorbi din nou.

- Dacă nu mă înşel, *cher maître,* eşti vicepreşedintele Uniunii Istoricilor Independenți?

- Nici o bucurie, meştere. Uniunea se întruneşte o dată pe an, la realegerea comitetului. Sunt reales regulat pentru lipsa mea de activitate. Avem aproape tot atâția membri în comitet câți sunt m toată uniunea.

- Prin urmare, recită Giuseppe, eşti Lucian Silion, vicepreşedintele Uniunii Istoricilor Independenți şi autorul *Vieții şi domniei regelui Decebal,* premiată (din greşeală) de Academia Română. Si pe deasupra, mai eşti şi înalt funcționar la Intercultur...

- Consilier, îndreptă Lucu.

Giuseppe îşi ridică mâinile, dar nu prea mult, înspre tavan.

- Admirabil! Să-mi îngădui însă o uşoară modificare: în loc de consilier *la,* să zicem: consilier *al* Oficiului Intercultural.

In amândouă părțile frazei, Giuseppe accentuase mai cu putere pe cuvintele *la* şi *al,* iar acum se uita la Silion cu o privire menită să-i stoarcă un tribut de admirație. Lucu înălță din umeri.

- Nu văd unde vrei să ajungi.

- La o carte de vizită. Ne trebuie una concisă şi impozantă. O avem.

- în ce scop?

Giuseppe se aplecă peste masă şi vorbi confidențial, aproape suflând în zeama de şocolată cu frişca din farfuria lui Silion:

- Ca să lansăm noua dumitale operă.

Silion se îndreptă deodată în fotoliu. Mişcarea lui păru că împlântă un semn de întrebare în aer, dinaintea lui Giuseppe.

- De necrezut! exclamă acesta. E vorba de *Arhondologia României Mari,* cu subtitlul *Index al principalelor familii româneşti din vechiul Regat şi din provinciile alipite,* lucrare redactată şi editată de Lucian Silion, vicepreşedinte al Asociației Istoricilor Independenți, consilier al Oficiului Intercultural şi de Turism, autor al *Vieții şi domniei regelui Decebal,* studiu premiat de Academia Română *et caetera, et caetera...*

Zise şi se lăsă pe spătarul scaunului, să măsoare în voie efectul cuvintelor rostite cu o voce placidă. Lucu tăcea.

- Minunată idee, nu-i aşa, coane Lucule?

Lucu se uită la ceas.

- Au trecut de trei ori câte cinci minute.

- Nu m-ai înțeles, scumpe meştere, se repezi, neliniştit deo-

dată, Giuseppe. Cine n-ar- subscrie o sumă oarecare ca să-şi vadă numele tipărit într-o carte cuprinzând lista boierimii adevărate? Cartea noastră, pardon, cartea dumitale, e *Almanahul Gotha* al României. E un certificat. Singurul E şi un act patriotic. înzestrăm ţara, o dată pentru totdeauna, cu o veritabilă elită. Creăm o nobilime. Şi dumneata ştii că *noblesse oblige.*

Fără voia lui, Silion surâse. Roşu la faţă şi încurajat, Giuseppe urmă:

- Nu e familie la noi care să nu aspire, şi de foarte multe ori să nu pretindă, la boierie. Toţi se trag, când îi cauţi, dintr-un spătar sau dintr-un vornic, dacă nu dintr-un voievod pământean sau fanariot, sau chiar dintr-un împărat bizantin de-a dreptul. Alţii se mulţumesc cu o diplomă de nobleţă de la Viena sau de la Petersburg, cei mai modeşti pogoară dintr-un răzeş, dintr-un moşnean sau dintr-un vlădică.

- Cei mai mulţi mint.

- Si ce interes avem noi să-i dezmintim? întrebă cu un accent inefabil Giuseppe.

- De-aia m-ai uns pe mine autor... ca să autentific minciunile, rânji Silion.

- Dar cine ţi-a spus dumitale că sunt minciuni? protestă Giuseppe. Vom controla toate documentele, toate afirmaţiile. Neamul nostru nu e prea numeros. în sânul lui, toate înrudirile sunt cu putinţă. Cu toţii ne tragem, mai mult sau mai puţin, din Ştefan cel Mare... sau din împăratul Traian. în cartea noastră, crede-mă, e loc pentru toată lumea.

- Eşti optimist.

- Sunt realist. Toată lumea îşi va da seama că din clipa în care un cetăţean e trecut în cartea de aur a nobilimii, el este *ipso facto* consacrat nobil. Ce? Am să fac eu contestaţie? sau dumneata? sau dumnealui? Cu arătătorul său ţeapăn şi acuzator, punctă spre un bătrânel grăsun şi oacheş, care, de la masa la care ospăta singuratec, tresări şi îi surâse intimidat, prin ochelari.

- Cartea noastră, continuă el înfierbântat, e ca vinul tras în sticle. După un an de la apariţie e un obiect de curiozitate. După doi ani devine un document venerabil. Irefutabil. Şi asta, mulţumită cărţii dumitale de vizită. Iarba-fiarelor!

- N-am ştiut asta!

- Pătrund cu ea în casele cu adevărat boiereşti. Sunt cel mult două duzini în toată ţara. E vorba de nişte oameni scăpătaţi. Sunt

modeşti, dar foarte vanitoşi. Sunt risipiţi, din fericire, pe toată întinderea alfabetului, de la *a* până la *zed.* Ei sunt momeala şi farmecul afacerii. Burghezia, mare şi mică, va fi foarte măgulită să se vadă tipărită, graţie poziţiei lor alfabetice, alături şi printre familiile autentic boiereşti. Ambianţa înnobilează, declară Giuseppe, ăsta e principiul.

- Fireşte, confirmă Silion, principiul vaselor comunicante.

Cu latul mâinii, Giuseppe scutură de pe faţa de masă nişte firimituri imaginare şi replica lui Silion se spulberă în vânt.

- Prin urmare, dau mai întâi o raită pe la boieri. N-am să-i pun la nici un bir, cu toate că ei când au putut au luat şi de la morţi, şi de la vii. Dar pe adeziunea lor şi pe hrisoavele lor se întemeiază tot edificiul nostru. Am să le expun proiectul dumitale (Silion îşi stăpâni o tresărire) şi voi fi bine primit. Cum îi vorbeşti cuiva despre strămoşi, devine amabil, cu condiţia să nu-l înjuri. O să fiu precedat de câteva rânduri prin gazete, care anunţă că istoricul Lucian Silion lucrează la o arhondologie a tuturor provinciilor româneşti: a lui Sion se mărginea la Moldova. Cu datele dobândite de la urmaşii aproximativi ai vechilor boieri, tipărim prima fasciculă; ăsta e secretul afacerii: fascicula. Vom fi urmăriţi de public de la o fasciculă la alta, ca un roman foileton de pe vremuri. Si aşa îmi încep turneul printre industriaşi, negustori şi burghezia de mijloc. Voi fi ajutat de Stolz, de Diogenid şi de doctorul Felix, care tocmai intră, legănându-se ca un răţoi, pe uşă.

Silion se întoarse şi recunoscu pe aşa-numitul doctor Felix. îşi purta titlul pe temeiul unor autentice patalamale nemţeşti: studiase filologia clasică. îl văzu cum se îndreaptă spre masa din fund, surâzător şi zvelt, în haine uzate şi strânse pe corp, cu mânecile prea scurte, sau cu braţele prea lungi. Se mişca alene şi-şi purta capul plecat spre umărul stâng, ca Alexandru cel Mare. Un chip costeliv, cu fruntea goală, încadrată de rare bucle castanii, şi cu gura întredeschisă într-un etem surâs de ironie blajină, care îi descoperea dinţii ovali şi deşi. Doctorul Felix era un om modest, dar sigur de superioritatea lui fizică şi morală.

- Pe Diogenid şi pe Stolz îi asmut asupra negustorimii de mijloc şi a micii industrii. Pe Felix îl îmbrac bine şi-l trimit la saşii şi şvabii de peste munţi. Vorbeşte „germana" la perfecţie. Mi-ar mai trebui un băiat distins, un nobil scăpătat, să cutreiere prin castele secuieşti şi maghiare. Asta va da un fel de lustru lucrării noastre. Bietul Felix! Va trebui să-l angajăm la fix, fiindcă grofii n-au bani.

Sunt şi ei o momeală, ca şi colegii lor moldovlahi. O să-1 salarizăm.

- Si de unde banii?

- O, nu cunoşti felul de viaţă al lui Felix. Găteşte şi spală singur pe o teracotă cu plită. Hrana lui? Lapte, ouă şi cârnaţi. Locuieşte într-o cămăruţă de doi pe doi, ca să nu-1 coste nici chiria, nici încălzitul. Doarme într-un culcuş îngust ca la *wagon-lit,* ca să nu-i mănânce din spaţiu şi mai ales să nu ispitească femeile să rămână la el peste noapte. Totul e calculat şi redus la strictul necesar, pentru ca doctorul Felix să fie scutit de griji şi să soarbă liber din potirul vieţii. Trăieşte din câteva lecţii de limbi moarte şi moderne pe la coreligionarii săi.

- *Â propos,* evreii? Ce faci cu evreii? întrebă Silion. N-au strămoşi de trecut pe listele boieriei...

Pe buzele lui Giuseppe flutură din nou zâmbetul de indulgenţă •ai specialistului în fata unui argument profan.

- Uiţi rabinii, uiţi cohenii şi leviţii, uiţi pe bancherul uitat din secatul-al paisprezecelea, uiţi pe medicul lui Ştefan cel Mare! Las' pe mine: unul n-are să-mi scape! In întreprinderea noastră avem un mare aliat (Giuseppe zâmbi până la urechi şi-şi pironi ochii în tavan): femeia! Cred că nici una din matroanele noastre nu va tolera ca pe această listă să figureze prietena ei, şi ea nu. Şi voi avea -grijă ca fiecare din ele să afle că vecina ei cu tot poşidicul şi-a păsiteat un loc de frunte pe această listă.

Silion se înveselise. Nu se mai simţea jignit, dar socotea că era timpul să pună capăt acestei convorbiri.

- Ştii ceva, domnule Giuseppe, caută-ţi alt ratat. Sau mai bine, o venerabilă rablă. Un academician astmatic sau vreun general acoperit de cicatrici şi de decoraţii. Pentru o treabă ca a dumitale, •eu n-am încă vârsta potrivită. Peste treizeci-patruzeci de ani, poate! Mai încearcă atunci.

Giuseppe întinsese mâinile, cu palmele goale îndreptate, •zăgaz, lîhspre Silion, să oprească această prematură avalanşă.

- Eu nu ţi-am cerut nici un răspuns, coane Lucule, se tângui el. TTi-am expus un plan. Te rog să te mai gândeşti. Atât!

- Bine, domnule Giuseppe, am să mă mai gândesc. Când mi s-o înfunda rău de tot... când n-oi mai avea de pierdut decât onoarea, am să mă fac milionar cu ajutorul dumitale. Şi acum, iartă-mă, dar văd că domnul Filip mă pândeşte de un sfert de oră. Cine ştie ce-o să-mi audă urechile?! Fără supărare, nu-i aşa?

Şi, cu un zâmbet şi o privire de curtezană, Silion îi întinse o

mână cordială. Giuseppe se ridică pe picioarele lui arcuite şi, înclinându-se ca un subordonat care primeşte felicitarea comandantului, se depărta cu băgare de seamă printre mesele cu lume şi chelnerii care forfoteau grăbiţi cu tăvile în echilibru.

- Omagiile mele, domnule consilier de neant!

Şi domnul Filip se înclină încet, dar exagerat. Prin ochelari, privirile lui îl măsurau afectuos şi ironic.

înalt şi lat în umeri, domnul Filip era încredinţat, cu toate că se ştia cam pântecos, că plecăciunile sale sunt netăgăduit de graţioase. Purta o veşnică vestă albă, cu lanţ subţire de aur, şi peste pantofi nişte ghetre imaculate cu nasturi de sidef. Pentru el, eleganţa demodată era cea mai autentică eleganţă.

Salutul lui, de o căutată bizarerie, îl surprinse pe Lucu. în ochii lui se aprinse o luminiţă de alarmă. Un asalt de gingăşii agresive devenea de neînlăturat. Cei doi vechi şi buni amici îşi strânseră mâna. Filip îşi trase un scaun capitonat şi se aşeză cu de la sine putere. Silion oferi ţigări. Filip refuză şi-şi scoase din buzunarul vestei un trabuc. Două trâmbe de fum.

- Ce mai face umbra pe care o faceţi pământului de pomană? se interesă Filip, plin de politeţă.

- Ce poate face umbra unei umbre? răspunse cu modestie Silion, care socotea că, în faţa unui adversar de mai înainte pregătit, cea mai bună tactică era defensiva.

îşi surâdeau, pândindu-se cu afectuoasă ostilitate. Filip era în toanele lui de educator. Lucu a înţeles-o după felul anumit în care Filip îşi ţinea capul dat pe spate, cercetându-1 mai mult cu nasul decât cu ochii. Inlăuntrul nărilor lui dilatate şi dispreţuitoare se răsuceau, ca nişte cârcei, fire negre de păr, sârmoase şi rebele.

- V-aţi făcut rondul de dimineaţă, domnule consilier?

- Ca de obicei, răspunse Lucu, fidel tacticii sale.

- V-aţi vizitat şefii şi protectorii? Le-aţi oferit ţigări englezeşti?

- Egiptene, rectifică Lucu.

- Aţi telefonat cucoanelor dumnealor, să vă interesaţi cum au dormit demnitarii, odraslele şi pechinezii?

- N-aş fi putut să neglijez acest punct de program.

- Le-aţi tălmăcit visele?

- Ca o vrăjitoare antică.

- N-aţi uitat, desigur, să puneţi şi pedala...

- Care pedală?

- Pedala care dă glasului dumneavoastră un timbru de violon-

cel amestecat cu contrabas, când vorbiți cu femeile. Asta introduce o insinuare sexuală în cele mai nevinovate şi protocolare întrebări. E ca o cantilenă pe care o îngână prostituatele când fac trotuarul. Vocea domniei-dumneavoastră gâdilă auzul cucoanelor şefilor dumitale ierarhici. „Ce băiat încântător e Lucu Silion... Un adevărat Şaliapin la telefon. A întrebat şi de Pissy!" Aşa se motivează absențele şi se păstrează sinecurile! oftă Filip din vastele lui adâncuri.

- Fireşte! îl confirmă Silion, sunt întotdeauna pentru efortul minimal.

- Dar agenda? V-ați purecat agenda?

- N-am nici un proces săptămâna asta.

Filip pufni pe nas, într-un fârnâit prelung şi jignitor, cum fac ştrengarii când vor să arate că nu-şi mai pot stăpâni râsul de atâta caraghioslâc.

- Hei, bată-vă să vă bată! exclamă într-un sfârşit Filip, fără să se lase de pluralul de politețã, care i se părea că pune un accent irezistibil ironiei sale. Cu procesele dumneavoastră, domnule consilier, m-ați înveselit. Dar eu vorbesc de agenda de sfinți şi mucenici, de calendarul intim, de onomastice şi aniversări, ăla mă interesează! Să nu ratați vreun director sau vreo directoreasă care se sărbătoreşte. Cât vă costă lunar florile şi telegramele? O scoateți la capăt cu douăzeci la sută din buget?

- Când nu cumpăr orhidee...

Filip căută cu privirea un punct slab, ca să atace iar.

- Văd că aveți un apetit grandios; vine din sentimentul datoriei îndeplinite.

- Ai ghicit! Dar nu ştiu de ce tot nimeresc în spelunca dumitale otrăvită. O să-mi caut alta.

Filip surâse cu îngâmfare.

- Localurile mele sunt ca femeile de care ai vrea să scapi, dar nu te înduri. Fără nici o aluzie! adăugă el, punându-i o mână pe umăr. Te simți bine aici şi ai să tot vii până voi lichida şi voi deschide altul la loc mai potrivit. După mine, centrul nervos al capitalei se mută mai spre bulevard. Ai să mă urmezi şi acolo.

Filip îşi roti alene privirile şi nasul, adulmecând cu satisfacție peste mesele şi boxele ticsite. Se uita ca un *cowboy* peste o cireada care îi aparține.

- Merge strună, interpretă Silion, te umpli de bani.

Filip îl privi cu amărăciune, ridicând spre Lucu un arătător

bulbos.

- Nu banii mă interesează, ci succesul. Sunt un amfitrion, nu sunt un antreprenor. Vreau să am prieteni mulți, care să se simtă bine la mine. De dimineață până seara. Să-i văd, şi câteodată să stau de vorbă. Chiar când îmi pierd vremea cu de-alde tine, adăugă el tutuindu-1. Un loc de destindere şi de întremare, urmă el, în care totul, aşezarea, mobila, lămpile, colțurile, boxele, totul e ales şi desenat de mine: o oază de catifea, de cristal şi de palisandru în deşertul de asfalt al Bucureştilor.

- Devii poet, îl întrerupse Lucu.

- Nici un nabab nu-şi poate permite să primească zilnic atâta lume. Dar o primesc pe socoteala ei. E beneficiul meu moral. De aceea m-am apucat de negustoria asta.

- Iar idealul tău ar fi să-ți hrăneşti clientela gratis! Ba să-i mai dai şi bani de buzunar!

Filip îl ascultă cu arătătorul întins.

- Chiar aşa! confirmă el, punctând energic în aer.

Silion trecu hotărât la ofensivă.

- Eşti un neurastenic, ți-e frică de singurătate. De-aia te-ai făcut antreprenor. Vrei lume în jurul tău zi şi noapte, suferi de insomnia, ai nevoie de glasuri, de farfurii care se sparg, de certuri la 'ni.ătărie, de discuții cu chelnerii, de daraveri cu fiscul... Vrei poate să uiți ceva - vreo dragoste nefericită, vreo escrocherie ratată, sau vreo crimă sadică, mai ştii?! Cu tot aerul tău de cămătar cumsecade, eşti în fond destul de sinistru... Silion se întrerupse şi se uită la el cu atenție. Da, destul de sinistru, cu toate că semeni cu un sifon cu ochelari.

Filip tăcea. Un surâs de superioritate amuzată îi flutura pe buze. Pe un şervet de hârtie, Lucu trase câteva linii cu creionul şi i-1 împinse amfitrionului. Era profilul lui Filip, în chip de sifon cu ochelari.

- Mai bine te făceai caricaturist, spuse Filip. La liceu erai un caricaturist remarcabil. Când te-ai întors de la Paris ai publicat nu ştiu ce biografie romanțată. Ai avut succes. Şi pe urmă nimic. Păcat de tine!

Cu o strâmbătură plictisită, Silion înlătură elogiile.

- *Vanitas vanitatum!'*

Printre rotocoalele de fum ale propriului trabuc, profilul de

Deşertăciunea deşertăciunilor! (lat.).

Â

şoim al lui Filip se înălţă solemn şi blând.

- Te scufunzi pe nesimţite.

- Nici o grijă: sunt prea bun înotător.

- Ai să oboseşti.

- Un bun înotător nu oboseşte dacă apele sunt călduţe. Cât mai puţine mişcări, cât mai imperceptibile: iată secretul plutirii. Numai un ageamiu se bălăceşte, spumegă şi-şi pierde respiraţia. Eu fac numai aşa - Lucu pianotă cu degetele prin aer - şi rămân pe linia de plutire.

- Nu e de ajuns, pune-i motor!

Lucu îşi duse mâinile la urechi.

- Face zgomot!

Filip se întoarse spre el, cu o mişcare a corpului, cordială.

- Spune drept, eşti mulţumit de tine?

- Dar tu de tine?

- Nu vrei să te pui pe lucru?

- Tţ! făcu Lucu ştrengăreşte.

- Mai ai câţiva ani valabili, şi pe urmă va fi prea târziu.

- Vreau să-i trăiesc bine.

- Te finanţez eu dacă lucrezi.

- Adu banii!

- Ce făgăduieşti?

- Un autograf.

Filip îşi ridică mâinile în aerul îmbâcsit de fum, apoi şi le lăsă în jos, deznădăjduit.

- Sunt un imbecil, ai dreptate. Să mă ierţi, te rog, că mi-am permis...

Lucu îi puse o mână pe manşetă.

- Nu te supăra. Sunt şi rămân un inutil. Dar nu fac rău nimănui.

- Consumi fără să produci, rosti Filip sever.

- O, atât de puţin! Sunt un zero în socotelile acestei lumi. Marele contabil m-a pierdut sau m-a uitat în catastifele Sfinţiei sale. Adună şi scade, împarte şi înmulţeşte fără să ţie seama de mine. E comod să fii un zero absolut: e ca la armată când nu te au la ochi nici gradaţii, nici ofiţerii; e un sentiment excepţional.

Filip îl pândea dindărătul unui zâmbet blând şi amuzat.

- Nu te înţeleg, declară el. Fac şi alţii ca tine...

- Adică nu fac nimic, preciza Lucu întrerupându-1.

- Dar o fac din spirit de revoltă, ca să nu intre în procesul de

producţie, cum spun ei. Tu însă nu eşti un revoltat. Ba mi se pare chiar că nu eşti revoltat deloc.

- Câtuşi de puţin. *Tout est pour le mieux*[1], cunoşti formula.

Filip izbucni:

- Care va să zică, nu eşti decât un producător de *guano.*

- Un producător...

- De *guano.* Nu găsesc o expresie mai poetică, *pour votre service*[2].

Glasul domnului Filip sunase metalic şi nazal, ca întotdeauna când i se părea că şi-a înfundat adversarul.

- Ai fost pe Insula Şerpilor? întrebă nostalgic Lucu.

Filip făcu o schimă de dispreţ.

- Nu văd legătura.

- E paradisul păsărilor marine, îl informă Silion. Se abat pe insulă în stoluri astronomice, uneori văzduhul e alb de aripi şi de spume. E un concert de ţipete, de zboruri şi de vuiet, mai ales în şjpoca în care raţele şi pescăruşii vin să-şi depună ouăle. Şi stâncile se acoperă treptat de *guano* alcătuit din contribuţia păsărilor, a elementelor şi a timpului.

- Iar tu eşti pasărea măiastră, care le concurează de la distanţă.

- Tot ce se poate, admise Lucu suflecându-şi buza a nepăsare. Dar nu o fac dinadins.

Filip se uită la el cu o deznădejde comică în ochelarii lui concavi ca nişte lupe.

- Si ce-ai realizat cu asta?

- Starea de echilibru indiferent! răspunse Lucu grav. Echilibrul acela instabil, care se menţine totuşi la infinit, fără eforturi, ci numai prin legănări.

Convorbirea le fu întreruptă de un fel de cutremur, zgomotos şi scurt, al uşii turnante, care câteva clipe se înţepeni pe loc. Lucu şi Filip văzură două staturi înalte, un bărbat şi o femeie, care se înghesuiseră amândoi într-un singur compartiment al uşii, împiedicându-i pivotarea fără sfârşit. Intimidată că se dă astfel în spectacol, perechea râdea cam în silă şi căuta să înainteze cu paşi nevăzuţi, dar mici şi prudenţi, atât cât îngăduia spaţiul redus îh care intrase ca într-o colivie, în sfârşit, uşa îi revărsă în local.

Lucu făcu ochi mari. Recunoscuse pe doamna din Piaţa

Totul e cum nu se poate mai bine (fr.).
Pentru meseria dumitale (fr.).

Palatului, doamna care cumpăra crizanteme, doamna în a cărei trăsură își răsturnase cu atâta entuziasm coșul cu flori. Purta un *tailleur* călduros, de culoarea toamnei ruginii, în care talia ei zveltă răsărea ca dintr-o teacă. Bereta și eșarfa păreau să fie din același material. „îmi place mersul ei, își zise Lucu, felul însă cum pune picioarele pe pământ e cam studiat, prea le pune la preț, drept e că are și de ce..."

O însoțea un fel de stegar în civil, ale cărui veșminte, uzate, dar de o stofă scumpă și de o croială elegantă, erau întreținute cu acea grijă pe care bărbații prea înalți sunt siliți să o dea ținutei lor ca să nu pară căzuți în mizerie. Cu obrazul lui ofilit și gălbui, cu ochii lui întunecați și rătăciți, cu spinarea lui deșirată și nițel adusă, părea trecut de cincizeci și cinci de ani. Deși bărbierit proaspăt, chipul și bărbia lui apăreau încadrate în două fâșii albastre. Părul, încă negru și des, era menținut pe dreapta și pe stânga unei cărări impecabile, cu pomezi vârtoase.

Sprâncenele lui late se prelungeau în virgule subțiri în jos pe tâmple, iar pleoapele lui languroase, cu genele bovine, erau menite să atenueze, parcă, expresia nesigură și neliniștită a privirilor. Acest belșug capilar, precum și înfățișarea catifelată a ființei trădau poate vagi origini orientale. „E un armenoid", își zise Silion, cuprins de o antipatie subită pentru o întreagă veche și nobilă nație, fiindcă nu-și putea lămuri ce fel de legături existau între acest om și doamna din Piața Palatului.

Intre timp, ușa turnantă pivotă din nou pe axa ei și o doamnă tânără, cu părul platinat și a cărei figură ascuțită și smeadă se pierdea în fulgii cenușii ai unui boa înecăcios, se alătură, zâmbitoare și radioasă, celor doi nou-veniți. Filip se ridică să-i întâmpine. Sărută degetele doamnelor și schimbă o strângere de mână cu domnul armenoid. „E un bărbat frumos, își zise Lucu. E nițel trecut. Ar putea să-i fie tată sau poate unchi, unchiul din comedii, cel cu misiune de tutore, dar care devine cu timpul un pretendent tiranic la mâna pupilei sale. Ține pe antebraț cu cochetărie un raglan subțirel, ieșit de ploi și soare. E un semn neîndoielnic de sărăcie. Sărăcie, iată o certitudine, dar care nu duce la nimic."

Oprit în mijlocul braseriei, grupul celor trei delibera cu Filip despre alegerea unui colț mai ferit. In apropiere, tocmai se golea o boxă. Dacă armenoidul ar alege-o, Silion ar avea în față-i priveliștea celor două doamne. Depinde totul de hotărârea tutorelui. Lucu se Convinsese că e vorba de un tutore. Aținti deci asupra lui

zadarnice priviri de hipnotizator în desperare de cauză. In aceeași clipă, doamna gândurilor lui îl zări, îl recunoscu, ochii lor se salutară. Poate că a fost numai o întâmplare, poate o complicitate spontană. Cu o nepărtinire suverană, doamna se întoarse spre ai săi și îi îndemnă s-o urmeze spre boxa care se liberase.

între Lucu și necunoscută începu atunci duelul ocular. E ceva caracteristic jumătății dintâi a veacului douăzeci. Contemporanii îl datorează cinematografiei, cu don juanii și vampele ecranului, cu regizorii lui, care au speculat la saturație fatalismul fascinației fulgerătoare, ale cărei victime cad, de la prima vedere, perechile menite a se iubi ca Tristan și Isolda, pentru că s-au regăsit deodată după ce s-au mai întâlnit, firește, și într-altă existență. Peste umerii masivi ai tutorelui, Lucu zărea niște ochi halucinanți, ațintiți cu un fel de spaimă erotică asupra lui, ochi fantastici, ai celei în sfârșit regăsite. Si nici Lucu nu se lăsa mai prejos. Holba și el niște ochi exorbitanți de o pasiune subită, de o demență de-abia înfrânată, în privirile partenerei, încărcate la răstimpuri de mărturisiri sublime și de făgăduieli amețitoare. Astfel evoluaseră ocheadele savante, privirile discrete și piezișe ale veacurilor dinainte de epoca inaugurată de Asta Nielsen și care a culminat cu Greta Garbo. Fără să-i pese de ridicul (căci pentru un spectator dezinteresat, Lucu își dădea seama că era ridicul), el își forța pleoapele, își dilata pupilele spre viziunea fulgurantă a doamnei din fața lui, satisfăcut de a se simți la unison cu ea, în acest joc fachiric de fascinație gratuită. Și își propunea, fiindcă între timp gândurile își urmau cursul lor normal, să afle de la Filip cine e necunoscuta și cine e tutorele, dacă totuși tutore este. Vroia mai ales să fie prezentat cât mai degrabă, siluind nițel prilejul dacă acesta nu se ivește de la sine. Băgă de seamă că cealaltă doamnă, cea blondă și smeadă, cu nasul ițit ca dintr-un hățiș din acel boa cu fulgii cenușii, îi zâmbește subțire a complicitate și protecție.

Tutorele a întors și el de vreo două ori capul și 1-a privit pe Silion, a doua oară cu mai puțin interes decât întâia. Surprinsese desigur privirile doamnei și le luase urma, fără să dea importanță. Cunoștea jocul și-1 tolera. Lui Lucu i s-a părut, chiar, că pe buzele lui de un roșu decolorat flutura un zâmbet de ironie indulgentă. De altfel, la finele dejunului chemă la plată, se ridică numai el și plecă, lăsând pe cele doamne în grija lui Filip. Acum însă doamna cea brună nu se mai uita la Lucu. în zadar își mai ațintea el asupră-i snopii întețiți ai privirilor! Nici urmă din magnetismul și hipnoza

de adineauri! „E o cochetă de rând, își zise Lucu înciudat, și-a bătut joc de mine. *Tant mieux*', parcă hotărâsem să renunț la sportul ăsta al amorului".

Ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva, Filip se întoarse în fotoliul său și, cu arătătorul făcut cârlig, îi făcu semn lui Lucu să se apropie. Silion sări în picioare, calcă peste șervetul căzut pe jos și înainta spre boxă. „Filip ăsta are gesturi vulgare, e obișnuit să cheme la raport chelnerii și rândașii, își zise el apropiindu-se, iar acum mă privește cu ifose de protecție, ține capul dat pe spate, de-i numeri firele de păr din nas." într-adevăr, între cele două doamne, Filip îl aștepta pe Silion, cu pieptul bombat și cu degetele petrecute la subsuorile vestei, ca Disraeli. Cu un zâmbet de fățarnică timiditate pe fața lui arămie, Lucu se înclină ușor, într-o atitudine de respectuoasă așteptare, care îi pune în valoarea talia zveltă și scobită, foarte la modă pe atunci.

„Doamna Ulmu". Aflase că o cheamă doamna Ulmu. Și, năpădit de o recunoștință târzie față de patronul „Esplanadei", care la urma urmei se dovedise băiat de treabă, cu toate că, speculând nemilos situația, îl luase de sus, Lucu puse stăpânire pe un fotoliu. Se afla, în sfârșit, în preajma doamnei cu crizanteme, pierdută și regăsită în chip atât de firesc în braseria tuturor minunilor și regăsirilor bucureștene.

în câteva clipe însă, Silion constatase că altfel se petrec lucrurile în priviri decât în cuvinte. O dată cu prezentările, totul se încurcase. Ca o ceată de tâlhari, între el și doamna de acum câteva clipe se năpustiră amănuntele vieții de toate zilele. Veacul, lumea, politeța, costumele, indivizii, locul, ora și formulele de rigoare se îmbulziră să-i lege cobză pe fiecare la cuvenita distanță. O corectitudine aproape glacială anula făgăduielile complicității oculare dintre Lucu și necunoscuta de până atunci. Totul fusese un joc al închipuirii, un simulacru a ceea ce nu mai putea fi.

Dintr-o înaltă și lilială cupă de argint, doamna Ulmu savura, cu o săpăligă făcută din același metal, netedă și subțire ca o petală, o înghețată de fructe. Cu genele ei plecate, cu buzele lacome și cuminți, părea, în modesta ei tăcere, o școlăriță de la călugărițe, escortată de rude tutelare, într-un local public. Uitase cu desăvârșire parcă de prezența lui Lucu.

Cu atât mai bine (fr.).

Cu toate astea, gândea Lucu silindu-se să urmărească o conversație ce se înfiripa anevoie între Filip și doamna cea blondă și intervenind la răstimpuri când cu un zâmbet, când cu o tuse, ca să-și afirme prezența, cu toate astea, armenoidul părea nerăbdător și grăbit, iar doamna Ulmu n-a vrut să-1 însoțească. Ea insistase să mai rămâie, și a rămas. De ce oare? Numai pentru o porție de *parfait* din care gustă din vârful linguriței, cu atingeri mărunte și moi de pisică? Cu neputință! E un simplu pretext, un vicleșug nevinovat dar îndărătnic, de femeie. în ce scop? Lucu înțelese că n-are decât să aștepte, și va fi lămurit. I se părea că întâmplările se desfășurau potrivit unor anumite legi, al căror secret se cuibărise între tâmplele înguste și plăpânde ale doamnei Ulmu. între timp, ea isprăvi înghețata și-și ridică ochii la Silion. Privirile lor se întâlniră din nou, și lui Lucu i se păru că încă o dată puntea fermecată a complicității de adineauri se înfiripase între ele. Socotindu-se de prisos, Filip se ridică, făcu o plecăciune și se duse la îndeletnicirile lui. Doamnele se pregătiră să plece. Lucu le ajută, pe rând. Acu e-acu, își zicea el însoțindu-le spre ieșire. Cu o grabă neașteptată, prietena cea blondă și complezantă o luă înainte și se lăsă înghițită de ușa turnantă. Un grup gălăgios o urmă, astupând cavitățile. O clipă lungă, Lucu și doamna Ulmu rămaseră în interiorul localului. Prilejul se ivise. Lucu se aruncă în aventură cu ochii închiși, cum te arunci în piscină de pe o trambulină îr.țdtă.

- Te-am pierdut și te-am regă<t, îi spuse el sărutându-i mâna ca pentru a-și lua rămas bun. Nu mai vreau să te pierd. învață-mă, ce să fac?

Doamna Ulmu izbucni în râs. Un hohot ușor, o sclipire a dinților ei albi.

- Nimic mai simplu: ține-te de mine. Vino să mă vezi, în orice seară vrei. Dar nu înainte de ora zece.

Și dispăru și ea pe ușa turnantă. Cu o hotărâre eroică, Lucu se aruncă și el într-o alveolă. O ajunse pe doamna Ulmu pe trotuar. îi tăie dramul.

- Dar nici nu știu unde locuiești, se jelui el cu un accent de reproș.

Doamna Ulmu luase brațul blondei sale prietene, care se apropiase chiar atunci.

- Caută și vei găsi! îl sfida ea într-un surâs.

Când i-a sărutat din nou mâna, de plecare, Lucu a știut că

pecetluieşte o înţelegere şi că nimic pe lume, nici chiar imaginea Laurei, nu-1 va împiedica să se ducă totuşi la doamna Ulmu, dar aşa cum i s-a spus: „nu înainte de zece!"

CAPITOLUL 5

FIUL CADAVRULUI

„Toţi cei ce par nebuni sunt într-adevăr nebuni, iar pe lângă aceştia şi un mare număr din cei ce nu par nebuni deloc."

BALTHAZAR GRACIAN

- Cum ţi s-a părut individul?

întrebarea i-o pusese doctorul Barbu, care, desprins deodată din forfota de pe trotuar, îl luase de braţ şi înainta în pas cu el. îl privea încântat prin ochelari, zâmbindu-i galeş cu două duzini de dinţi mărunţi, gălbui şi tari. Părea că nu se îndoieşte de bucuria pe care i-o făcuse aţinându-i calea.

- De cine-i vorba?

- Am văzut tot, îi răspunse Barbu. Eram şi eu la „Esplanade", sus la etaj, la biliarde. De-acolo de la balustradă, poţi urmări totul, fără să te vadă nimeni. Un post ideal pentru detectivi. Nu mai au nevoie să te supravegheze uitându-se la tine printr-un jurnal desfăcut şi găurit cu degetul. Te-am văzut.

- Si ce-ai înţeles?

- Mai întâi că eşti cam amorezat de doamna Ulmu. I-ai pus gând rău. Apoi că ai vrea să ştii ce e între ea şi însoţitorul ei, domnul Arghir. Pe urmă că Filip îţi face în ciudă şi nu vrea să-ţi vorbească despre el. Şi, în sfârşit, că eşti un personaj destul de complicat în materie de dragoste. Un om ca toţi oamenii.

- într-adevăr, aş vrea să ştiu ce e cu acest domn Arghir.

- îl cunosc mai de mult, din păcate. Ar trebui ca medicii să poată respinge un pacient când e francamente antipatic. Dar ne urmăreşte jurământul lui Hipocrat, oftă Barbu.

- Dacă se poate, fără digresiuni, se rugă Lucu.

Mergeau parcă purtați de un curent pornit din mișcarea mulțimii exaltate de străveziul acelei ore de toamnă.

- Ce-ar fi să ne oprim aici? propuse Barbu, înșfăcând spătarul unui scaun metalic de pe terasa unei mici cofetării, pe al cărei galantar scria cu litere de aur vechi: *„JFive o'clock".*

Sătul de ședere, Silion ar fi preferat acea plimbare în care, ca la înot, el nu-și mai simțea greutatea propriului trup. Luă însă loc fără murmur și așteptă în tăcere destăinuirile lui Barbu.

- M-am pomenit cu el în cabinetul meu, începu doctorul, fără să-mi fi fost anunțat. Sărise peste rând cu o liniștită îndrăzneală, fără să-i pese de protestele celorlalți pacienți. Parcă nici nu le auzise. Trebuie să-ți mărturisesc că nu-mi plac psihopații, mai ales toxicomanii. Prea trebuie să te căznești cu ei! O țigară?

- Mulțumesc, am fumat prea mult.

- Atunci, să bem ceva.

Barbu făcu un semn.

în negru și alb, ca o călugăriță, o chelneriță candidă, cu gene lungi și negre, cu un surâs sfios, monahal, se apropie de masa lor. Barbu o măsură prin ochelari cu ochii lui struniți de faun asiatic și-și gustă pofticios buzele.

- Sărut mâna, Piroșca. Dă-ne, te rog, două zemuri de *grape* cu gheață.

Amândoi o urmăriră cu privirea cum se depărta, fragedă ca neaua de munte, sprintenă și virginală ca o ciută. Barbu prinse a fredona un crâmpei din romanța la modă *In eine kleine Konditorei*[1] și se opri într-un suspin șugubăț.

- Am cunoscut-o la epoca de care-ți vorbesc, la Sinaia. Era chelneriță la Flagner. Dar asta n-are nici o legătură cu ce te preocupă. Pe vremea ceea mă refugiasem la mai bine de o sută de kilometri de București, ca să scap de prigoana unei clientele de lux, care mă deranja pentru câte un fleac de boală. Ferească Dumnezeu de pacienții cu parale! Te cheamă mereu la ei acasă. Eu însă îi prefer în cabinetul meu, fără armură, la discreția mea. Acolo m-am pomenit și cu Arghir.

- E rudă cu doamna Ulmu? întrebă Lucu nerăbdător.

- E protectorul și probabil viitorul ei soț. Arată bine acum. Părăginit, dar curățel. Și foarte curățat. Dar Filip spune că așteaptă o moștenire. Când l-am cunoscut arăta foarte rău.

1 într-o micuță cofetărie (germ.).

Piroșca se întoarse și așeză pe masă o tavă cu două boluri de cristal pline de o apă aurie, zaharniță de argint și o tăviță cu pătrățele cubice de gheață. Barbu sorbi ca un orator care se pregătește să vorbească.

- Intrase la mine, continuă el, cu o pălărie soioasă pe cap, cu pardesiul pe umeri și bastonul de trestie agățat de buzunarul vestonului. Slab și livid și aproape jerpelit, în niște haine cadrilate, dar de stofă englezească. S-a oprit cu un aer nepăsător și absent în fața mesei mele de lucru. Trebuie să știi că în cabinetul meu nu se află nici scaun de operații, nici scule electrice, nici alte orori medicale. Mi-am pironit ochii pe cravata lui subțire și slinoasă ca un limbric. Am așteptat. Cămașa lui de mătasă, tăiată sub guler, mototolită, subțiată, împlinise pe el mai mult de o săptămână. Tenul galben și gras și firește puncte negre pe aripioarele nasului. Și licărirea icteriană în care i se scăldau privirile de păcură, mătreața care i se răspândea în paiete sidefii până la revenirile hainei, barba nerasă, manierele lui mărețe și rătăcite, toate astea m-au făcut să ating cu ezitare mâna pe care mi-a întins-o, vâscoasă și rece. Mi se perindau în minte tot felul de diagnoze, inspirate de fizionomia lui chinuită și crispată, când, deodată, cu un glas zgâriat și agresiv, un glas al altui trup decât al său, mă smulse gândurilor mele:

- Sunt Fiul Cadavrului! s-a prezntat el, cu F și C mare; și lăsându-se fără eleganță pe fotoliul pe care, bineînțeles, nu-1 poftisem încă să șadă, adăugă după o pauză de efect: Numele meu e Arghir, dar nu importă.

- înțeleg, firește că înțeleg, i-am răspuns (cu bolnavii nu trebuie să te arăți uimit niciodată), înțeleg foarte bine: tatăl domnieivoastre nu mai e în viață și sunteți în situația unui biet orfelin.

- Orfelin! rânji, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, domnul Arghir, îl lămuri Barbu, adică domnul care astăzi escortează pretutindeni pe frumoasa doamnă Ulmu, ce n-aș da, doctore, să nu fiu decât un biet orfelin?! mi s-a jeluit el amarnic. N-aș mai avea cinstea să te vizitez dacă n-ar fi decât asta. Dar sunt, din nefericire, mai mult, sau — dacă vrei — mai puțin decât un orfelin: sunt Fiul Cadavrului, mi-a repetat el cu oarecare solemnitate. De altfel, a adăugat Arghir, liniștit dintr-o dată, mama mea, doctore, trăiește: *maman.*

- Acum am priceput, îl asigurai eu, sunteți într-adevăr un orfelin, dar numai pe jumătate: durerea dumneavoastră însă, de fiu sensibil și lipsit de ocrotire paternă...

- N-ai înțeles nimic, doctore, m-a întrerupt Arghir. Bătea din picior și ciocănea mânerele fotoliului cu amândoi pumnii. Sunt Fiul Cadavrului, îți repet, și cu asta basta!

- Vă rog liniștiți-vă, l-am sfătuit eu, obișnuit cu asemenea scene, vă ascult cu cel mai mare interes. Continuați!

Atunci, pe un ton de spovedanie, liberându-și parcă sufletul de un secret fatal, domnul Arghir mi-a spus într-un suspin:

- Tatăl meu a murit chiar în noaptea nunții. O știu de la *maman.*

A rămas o clipă cu capul în piept și cu brațele atârnând peste mânere, de-a lungul trupului. Am respectat această clipă de tăcere, și apoi:

- Condoleanțele mele, i-am spus, dar nu trebuie să vă lăsați în prada unei dureri peste care anii au așternut, cum se zice, neaua uitării. Defunctul dumneavoastră părinte, pe care de altfel, dacă am priceput bine, nici nu l-ați cunoscut, se află azi într-o lume mai bună ca a noastră.

- Dar *je m'enfous*[1], doctore, a izbucnit Arghir, de defunctul meu părinte și de lumea mai bună în care se află, *je m'enfous* ca de lumea mai bună din care facem parte. Crezi că pentru miorlăieli de-astea am să-ți plătesc eu consultația? Sunt un caz inedit, un caz special și tragic, înțelege-o! Tatăl meu, adică acela care era pe cale de a-mi fi tată, a murit în noaptea nunții. Și cu toate astea, *maman* a dat naștere unui copil, copilul ei unic, care sunt eu!

- De-abia acum înțeleg, am căutat eu, luând tonul unui om în fine dumirit, să-1 liniștesc. Aveți desigur temeinice motive să bănuiți că doamna, mama domniei voastre, a... cum să spun?...

- O, te rog, *maman* e o sfântă, m-a întrerupt Arghir pe un ton jignit și cu un hotărât gest care îmi astupa gura. Tatăl meu, ipoteticul meu tată, a murit chiar în brațele lui *maman. Maman* nu s-a remăritat, și din acea noapte funestă nici un alt bărbat, am această certitudine, nu i-a trecut pragul.

- Impresionant! am exclamat eu, admirativ.

- Dar tocmai aceasta-i pricina desperării mele. Tatăl meu, un becher stricat, căsătorit într-un târziu cu o fată nobilă și fără experiență, și-a dat sufletul printre aburi acri de șampanie, chiar în clipa în care, să vorbim limpede, trupul lui istovit se pregătea pentru fericirea supremă.

[1] Nu-mi pasă (fr.).

Arghir s-a oprit, sufocat. Mă uitam la degetele lui gălbui, nicotinizate, cu unghii de chihlibar, toboșărind nervos pe mânerele fotoliului. Glasul lui se auzea înăbușit cu izbucniri ascuțite, printre sughițuri de plâns stăpânit.

- Eu n-am fost zămislit de un tată viu, doctore, eu sunt fiul cadavrului tatălui meu, sunt fructul unei mezalianțe îngrozitoare.

- Mezalianță! exclamai eu, dar în definitiv, dacă îmi permiteți să vă spun părerea mea, tatăl domniei-voastre a avut, la urma urmei, o moarte de invidiat. Multă lume își dorește un asemenea sfârșit. Și murind a dat viață unui copil în care el mai trăiește și astăzi. E o performanță. E un record.

- Inexact! a protestat domnul Arghir cu tărie. Bietul tata a murit „înainte". înțelegi? înainte! întâi a murit, și pe urmă m-a conceput, na! Ești greu de cap, mă silești să-ți dau lucrurile mură-n gură.

Și domnul Arghir s-a avântat cu pasiune și cu fruntea încrețită de sforțarea de a preciza cu delicatețe un proces atât de gingaș. A sporovăit câteva minute, vorbindu-mi de mirele la care spasmul morții a precedat pe al iubirii, anulându-1. Tot ce a urmat în acea îmbrățișare retezată de coasa năprasnică a sfârșitului, ca de o paranteză a eternității, n-a fost decât destindere treptată a unui trup neînsuflețit în drum spre liniștea și golul rigidității cadaverice.

- Nu pot pretinde nici măcar că aș fi un fiu *sui generis,* a continuat Arghir, fiindcă vezi, doctore, în cazul acesta aș fi mai degrabă un calambur decât o definiție.

Domnul Arghir grămădea explicații peste explicații, scoase din rezervorul lui de reflexiuni asupra ciudatei sale ursite. își închipuia pesemne că tot nu-1 pricepusem.

- Eu nu sunt decât rezultatul unei erori fiziologice, urmarea unui automatism postum: sunt conceput ÎN VIRTUTEA INERȚIEI, a tunat Arghir, sunt plăsmuirea unui hiatus dintre moarte și viață - ești oare în stare, dragă doctore, să „realizezi" asta?

- In sfârșit, pot declara că v-am înțeles, am exclamat eu, sunteți născut, ca să zic așa, dintr-un calcul și un regret, formulă în care calculul a fost greșit, iar regretul tardiv. Nu-i așa?

Dar Arghir nu părea încântat deloc.

- Formula dumitale, mi-a spus, e poate ingenioasă, dar e vagă, e în doi peri și e suspectă. Mie nu-mi arde de glumă. Văd că tot nelămurit ai rămas.

Şi pe un ton răspicat şi didactic, menit să-mi implânte în cap silabă cu silabă, înțelesul întreg al tragediei sale, Arghir a luat-o iar de la început:

- Când un copil se naşte fără viață, se zice că e născut mort, eşti de acord? Cu mine însă lucrurile stau tocmai dimpotrivă: eu sunt mort-născut, înțelesu-m-ai?

- Nu tocmai, i-am răspuns; că eşti născut, asta se vede şi cu ochii liberi. Dar că eşti mort nu se vede încă.

- Poate că ai dreptate. (Domnul Arghir a clătinat dubitativ din cap.) A fi mort înseamnă a fi existat vreodată, şi orice existență presupune şi o naştere. Eu însă nu m-am putut nici naşte, nici muri, de vreme ce n-am avut un tată. Şi domnul Arghir a adăugat, nu fără oarecare mândrie: Mie nu-mi poate nimeni spune uitându-se la mutra mea: „Urât tată ai mai avut!"

- Fireşte, i-am răspuns eu, fireşte că, dacă aşa stau lucrurile, nimeni n-ar îndrăzni să-ți spună una ca asta, cu toate că nimic nu l-ar opri să o constate.

Domnul Arghir a surâs cu modestie.

- Stiu, doctore, că nu sunt un Adonis. De câte ori mă uit în oglindă (ca să nu mă indispun, fac lucrul acesta cât mai rar cu putință) mă conving că urâțenia e singura mea realitate. Restul e abstracțiune, neant.

Zicând acestea, câteva lacrimi îi şiroiau pe obraji, ca să i se împotmolească în barba lui țepoasă, nerasă de trei zile. Am căutat să-1 consolez.

- Nu te necăji, i-am zis, cu toții suntem sortiți neantului, adu-ți aminte: *Memento quia pulvis es...*[1]

- Tocmai asta mă aduce la dumneata, doctore, mi-a spus Arghir cu neaşteptată vioiciune. Vreau să devin o realitate. Am venit să mă concretizezi. Sunt îndrăgostit. Iubesc o femeie.

- Ia-o de nevastă, i-am zis.

Drept răspuns, domnul Arghir a izbucnit într-un râs batjocoritor.

- Hei, bravo! mi-a zis. Mărturisesc că la asta nu mă aşteptam. Ai aruncat o fâşie de lumină asupra situației. Eşti într-adevăr năzdrăvan. Dar să zicem că te ascult şi că mă însor. Ce facem cu copiii? Ai cui sunt copiii?

Domnul Arghir se aprindea din ce în ce mai tare.

Aminteşte-ți că eşti țărână... (lat.).

- De vreme ce eu însumi nu sunt decât Fiul Cadavrului, adică al Nimănui, fiindcă un cadavru, lucrul e ştiut, n-are nici personalitate fizică, nici morală, atunci copiii mei ai cui sunt oare? Nepoții Cadavrului? Dar copiii copiilor mei? Strănepoții Cadavrului? Şi mai departe? Răsstrănepoții? *Carramba!* Domnul Arghir bătu cu pumnul în mânerul fotliului. Asta nu trebuie să se întâmple! Iți dai seama, doctore, care ar putea fi consecințele?

Glasul domnului Arghir a devenit grav şi unitar totdeodată. Nu se mai pițigăia acrobatic pe scara cromatică a sunetelor. Ochii lui de păcură sondau noaptea timpurilor viitoare.

- S-ar ivi pe lume o rasă nouă, pe care aş putea-o numi rasa cadaverică. O rasă fără tată, o parodie a imaculatei concepții, un blestem, un sacrilej. Oamenii atunci s-ar învrăjbi şi mai rău: gândeşte-te numai la încurcăturile juridice care s-ar putea naşte. Procesele de moştenire *et caetera...* De pildă, cui las eu averea mea, doctore?

- Copiilor dumitale, fireşte.

- Ce simplist! Domnul Arghir hohotea de râs. Păi dacă ei nu sunt copiii mei, după cum nici eu nu sunt fiul tatălui meu, cum o să le las lor averea? Domnul Arghir a întins spre mine un deget acuzator. Ştiu la ce te gândeşti, mi-a spus el cu vehemență. Vrei să zici că stăpânesc prin fraudă averea pe care am moştenit-o. Ai dreptate. Nu vreau să eternizez această fraudă. Ajunge. Scoate-mă, doctore, din această încurcătură juridică, te implor! Curăță-mi arborele genealogic de omizi, şi am să cred şi eu că eşti doctorul minune!

- *Eureka!* am exclamat eu, am dobândit în clipa asta siguranța că te înțeleg. (îl tutuiam.) Tu, Arghire, nu eşti un caz medical. Dar, în schimb, o problemă juridică. Tu n-ai ce căuta la un doctor, locul tău nu este aici. Du-te la un jurist. Consultă-1. Repede, nu pierde vremea!

Domnul Arghir se ridicase în picioare, uimit. Părea că vrea să mai spună ceva, dar îl împingeam afectuos şi energic spre uşă.

- Un avocat iscusit, Arghire, e singurul ins în măsură să pledeze propria cauză, la tribunalul conştiinței tale, şi să câştige. (II tutuisem dinadins.)

Domnul Arghir se uita la mine din ce în ce mai perplex.

- Crede-mă, scumpe Arghire, că acolo unde medicina rămâne neputincioasă, ştiința juridică e suverană!

Ajunsesem în pragul uşii. Am deschis-o. L-am împins pe domnul Arghir în sala de aşteptare. Pacienții mei holbau ochii. Erau

intrigați. De ce părea el așa de uimit?

- Un moment! se rugă el când ne găsirăm în vestibul.

- Ai uitat ceva?

- De ce nu mi-ai spus din capul locului că ești medic? mă întrebă domnul Arghir aproape răstit. N-am fi pierdut atâta vreme de pomană. Eu te crezusem doctor în drept. Avocat.

Am rămas cu gura căscată. Domnul Arghir continuă victorios:

- Ce era să caut eu la un medic? O rețetă? Ce vrei să fac cu ea?

Făcu un gest obscen, apoi, deodată, se uită la mine amenințător.

- Să nu care cumva să mai induci lumea în eroare, că-ți arăt eu ție! Șarlatanule!

Domnul Arghir mi-a întors spatele și a plecat gesticulând. *Ecce homo!*' și-a încheiat Barbu expunerea.

Silion rămase pe gânduri.

- Cred că, în țicneala lui, Arghir ăsta avea și nițică dreptate, rosti Silion după o pauză de tăcere.

- Dreptate? întrebă nedumerit doctorul Barbu.

- E totuși obsedant să te știi fiul unui părinte care a murit în noaptea nunții, zămislindu-te. Mărturisește și tu!

Barbu râse cu hohote.

- Dir cine îți garantează ție că a murit în noaptea nunții? Poate că n-a murit deloc.

- Atunci, care e adevărul?

- Nu mă interesează, răspunse doctorul, și bătu cu degetele în masa. Plata, te rog! Să mergem! hotărî el.

- O clipă încă! protestă Lucu. Oare doamna Ulmu se simte bine cu domnu Arghir?

- Intreab-o pe ea, răspunse doctorul, și se uită la ceas.

- Aș vrea să-ți aduc aminte că mi-ai făgăduit să vii să vezi pe...

- Credeam că ai uitat, îl întrerupse Barbu. Sunt gata oricând. Telefonează-mi.

Lucu îi mulțumi. Se despărțiră.

Iată omul! (lat.).

CAPITOLUL 6

TRUDE RESCH

„Prends garde aux promesses des yeux,
A la caresse du sourire,
Au mensonge delicieux
Des visages oii tu crois lire..."'

ARTHUR RIMBAUD

Cam pe la asfințit, toamna se milostivi din nou.

Cu povara lor diafană de miresme, orele în culori de pastel se perindau alene prin aerul călduț.

De pe vastul divan din holul locuinței sale, Lucu urmărea, prin ușile larg deschise înspre peronul de cărămizi ce dădea în grădină, feeria crepusculară, care descreștea treptat până la orizontul amenințat de cenușă. Din când în când își ducea la gură paharul balonat, pe fundul căruia licăreau vreo două degete de coniac Hennessy. L-avea la îndemână în sticla originală, pusă pe o masă scundă, cu picioarele răsucite de baset. Obișnuia la răstimpuri să savureze de unul singur această licoare veche, aurie și vie, până ce-și simțea gândurile pornite ușor, în spirale indiferente, prin paradisul fără timp, pe când obrajii i se aprindeau arzând de o roșeață întunecată. O adiere umedă pătrundea în sală, fluturându-i perdeaua vaporoasă înspre tavan, ca să se culce apoi, ca o nevăzută făptură familiară, în draperiile grele de brocart, trase la perete. în depărtare, acoperișurile de zinc și clopotnițele învăpăiate pluteau pe un ocean înnegurat. Din râpa învecinată suiau până la el glasurile de apă ale

Nu crede în al ochilor grai,
în dulcele zâmbet ce-ncântă,
Si nici în minciuna ce, vai,
5in chipul iubit îți cuvântă... (fr.).
(Traducere de Lazăr Iliescu.)

copiilor mahalalei. îşi încălzea paharul pântecos în palmă, sorbind din el, cu şovăielile iscusite ale unei lungi deprinderi, licoarea dulce-amară, care-i cotropea cu aburii ei subtili mirosul şi gustul, răsuflarea şi minţile, răsfăţându-le. îmbrăţişa cu privirile amurgul pavoazat ca o corabie fantomă, încetinită pentru contemplarea lui într-o exaltare de nuanţe ce se desfăşurau unele dintr-altele, iar în auzul lui fermecat i se părea că se înfiripă ceva din zvonul nedesluşit al largurilor.

Pe încetul, cântul acesta închipuit se opri, se cristaliza în cuvinte, şi Lucu prinse a şi le repeta în gând, turburat de înţelesul lor limpede: „în orice seară vrei, dar nu înainte de zece"... Poate că se va duce chiar astăzi, îşi zise. Poate că în curând va veni şi ea aici, de vreme ce e singură şi stăpână pe sine după o anumită oră. O vede răsărind aievea în uşile dinspre terasă, intrate cu totul în perete, şi apropiindu-se de el cu pasul ei nepăsător. De nimic nu se îndoieşte el azi în siguranţa lui dumnezeiască. Numai Laura nu va veni niciodată. N-a venit şi n-are să poată veni, cu toate că l-a rugat de atâtea ori să-i descrie fiece lucru, fiece încăpere, fiece ungher al locuinţei lui. Veşnic va trebui să meargă la ea. Osândă cumplită şi dulce. Dădu pe gât ce mai rămăsese în paharul de coniac, se uită melancolic în fundul lui şi-şi mai turnă unul. îi zvâcneau tâmplele, îşi luă capul între mâini şi izgoni cu hotărâre imaginea Laurei. Ţinea să dezlege taina doamnei Ulmu, să ştie dinainte ce rost avea ora nocturnă hărăzită ciudatei întâlniri. I-era ciudă că toată experienţa lui nu slujea la nimic. Pentru oricare altul totuşi, ora zece seara are un înţeles cât se poate de simplu... Dar el, de îndată ce se gândeşte la acest lucru, nu mai e sigur de nimic.

Tresări şi-şi aţinti auzul. Zgomotul portiţei de fier de la intrare, trântită de zidul ei, îl smulse din preocupările lui. Un pas uşor suia scările de piatră. Cineva ajunsese acum pe bordura de granit a zidului casei, în dreptul brazdei de flori, şi se uita desigur la ferestrele cu zăbrele baroce ale faţadei. A sunat la intrare. Silion încremenise. Nu aştepta pe nimeni. A sunat din nou. Nici o mişcare. Acum, paşii se auziră depărtându-se. Ocoleau casa înspre grădina cea mare şi în curând se auziră pe treptele terasei din dos. Era desigur cineva care mai fusese pe aci. Cunoştea bine locurile. Şi erau paşi de femeie. Prin inima lui Lucu trecu un fior de curiozitate şi de nelinişte. .Speranţa pândea veşnic în inima lui. Cine o fi? Ar fi vrut să se zăvorască. Dar uşile erau deschise. Lucu, prins.

- Alo, Silion, ştiu că eşti acasă. („Al cui e glasul?") De ce nu

deschizi?

Si Trude Resch apăru, într-o sosire înaripată, zveltă arătare, înfiptă şi cambrată pe hotarul dintre terasă şi hol. Un surâs sportiv, gata oricând, îi lumina faţa. Purta un *tailleur* cenuşiu-deschis de *homespun* cu puncte negre. Strânse niţeluş pleoapele şi îl căută din priviri, apoi, cu un mers lung de ogar, înainta repede în hol. Lucu rămase lungit nepăsător pe divan.

- Ai murit? îl întrebă ea, şi în glasul ei suna o nemulţumire ascunsă: nu era obişnuită să fie primită aşa.

- Nu, *mergi.*

- Treceam întâmplător pe aici şi am zărit poarta întredeschisă. Cerberul tău a uitat să o încuie. „Ce-ar fi să intru? mi-am zis; tot am ceva de vorbit cu el." Şi iată-mă. Te deranjez?

- De ce nu telefonezi în prealabil? întrebă Silion, mereu lungit şi nemişcat.

- Ţi-am spus că vizita mea e pur şi simplu întâmplătoare. Şi apoi, parcă răspunzi vreodată? Decroşezi mereu telefonul. Şi dacă dau de tine, răspunzi cu glasul acela de ventriloc, sau de scapet, pe după care ţi se pare că te ascunzi.

- Fac şi eu ce pot.

- Dar nici nu mă pofteşti să iau loc. Eşti necuviincios.

- *Faites comme chez vous*[1], rosti Lucu.

Trude se aşeză într-un fotoliu.

- Hm! Se vede bine că nu mai sunt actuală.

- Credeam că n-ai băgat de seamă.

Trude îşi lăsă capul pe spătarul fotoliului şi îşi întinse cât mai mult lungile ei picioare. In ciuda sezonului, nu purta ciorapi. Poşeta şi mănuşile îi alunecaseră pe covor. Suspină adânc:

- *Helas!* Asta e soarta iubirilor când degenerează în prietenie. Sunt luni şi luni de când n-am mai fost pe aici.

- O eternitate! declamă Silion.

- Eşti mojic, spuse Trude.

- Sunt sincer, răspunse Lucu.

Trude izbucni în râs. Un hohot cristalin, care descoperea sălbatec dinţii.

- Eşti un fricos, Silion. Nu ştii să te aperi.

Lucu surâse.

- îmi vorbeşti ca unui Iosif.

[1] Simte-te ca la dumneata acasă (fr.).

- E ceea ce eşti. Şi ceea ce ai să rămâi. Dar n-am venit să te seduc. Oferă-mi ceva de băut. Prilej ca să te scoli, să-mi săruţi mâna.

Lucu se ridică, i-aduse şi ei un pahar pântecos şi, fără un singur cuvânt, îi turnă coniac. Se înclină şi îi sărută mâna.

- A fost un joc. Eram cam ameţit. Hai să ne împăcăm.

Şi îşi reluă locul pe divan, sprijinindu-se într-un cot. Trude se aşeză mai comod în fotoliu.

- Spune-mi, Luc, se poate vorbi serios cu tine?

- Numai proştii sunt serioşi.

- Să încercăm. Măcar o dată.

- Nu cred că vom reuşi.

Trude îşi drese glasul şi reluă pe un tot blând:

- Ascultă, Luc, de ce eşti rău?

- Nu sunt rău cu femeile. Până la urmă, cedez.

- Lasă gluma! De ce-1 ataci mereu pe Amidon?

- Pentru că e ridicul.

- De ce nu-ţi alegi un alt cal de bătaie?

Lucu o privi insistent.

- Cunoşti un altul mai bun?

Trude făcu un gest de oboseală.

- Ar trebui să fii mai prudent. E un om bun, dar poate fi primejdios.

- Nu mi-e frică, prea are multe muşte pe căciulă.

- *Tu m'embetes*', Luc! izbucni Trude şi bătu din picior, înţelege că vreau să vindem imobilul!

- Nu sunt nici contra, nici pentru.

Trude se apleca înainte şi căută să-i prindă privirea.

- Dar faci, fără să vrei, o atmosferă defavorabilă în jurul acestei chestiuni.

Lucu tăcu. Părea mirat. Chipul lui spunea: „Nici nu m-am gândit!"

- Faci pe prostul, reluă Trude, tu ştii că e de ajuns să vorbeşti de o afacere în pregătire ca să-i şi pui beţe-n roate.

Lucu încercă să se dezvinovăţească:

- N-am discutat niciodată serios...

- Nici nu eşti în stare! îl întrerupse Trude. Dar distrezi cafeneaua cu această afacere.

Mă plictiseşti (fr.).

- *Ridendo câştigat mores!*'

-Pfui!

- Dar dacă ţii atât, spuse el blând, de-acum încolo am să vă susţin!

- Să nu faci asta! tresări Trude. Noi n-avem nevoie de comentarii: nici bune, nici rele. Avem nevoie numai de tăcere. Ţine-ţi gura!

- Nu pot!

- S-ar putea să mai ai nevoie de Amidon. Poate şi de soţul meu. Bancherii...

- Soţul tău, iartă-mă, o face prea de oaie.

- Dar pentru stat e o afacere minunată, protestă Trude,

- A pus mâna pe un palat boieresc prin operaţii de camătă. Ce-a cumpărat ieri pe nimic, vinde azi statului pe bani grei.

Trude îşi ţuguie buzele şi exclamă pe un ton de ingenuă:

-înţeleg, Luc! Civismul tău nu poate suporta una ca asta!

- Civismul meu vrea să se amuze. Măcar atât!

Trude clătină din cap.

- Eşti un modest. N-ai prefera, cumva, foloase mai palpabile?

- *Mergi!* Nu-mi place să risc.

- Gândeşte-te bine!

- Ai fost de faţă când mi-am formulat pretenţiile. Mai ieftin nici că se poate!

- Ţi se pare, dragul meu. Ceri prea puţin ca să poţi fi satisfăcut. Pretenţiile tale sunt puerile, sunt minimale, dar tocmai de aceea sunt imposibile.

Lucu făcu un gest de neputinţă.

- Dacă n-am altele!...

Privirile li se întâlniră, se înfruntară o clipă, aproape duşmănos. Lucu şi-aminti de vremea când Trude, care de atunci încoace juca pe femeia fără sfială şi dezbărată de orice sentimentalism, îl îngrozise, urmărindu-1 cu o patimă geloasă şi acaparantă.

- Aştepţi pe cineva? O femeie? se interesă Trude, cu o politeţă prefăcută.

- Pe nimeni. Eram singur, cu gândurile mele.

- Dragul meu, stărui ea, silindu-se să pronunţe bine pe „r", cu mine ştii că nu trebuie să te jenezi. Suntem prea buni camarazi.

Graseia cumplit, în ciuda sforţărilor. Vorbea româneşte cu accent franţuzesc, aşa cum vorbea franţuzeşte cu accent slav, ita-

îndreaptă moravurile râzând! (lat.).

lieneşte cu accent românesc, nemţeşte cu accent francez, şi englezeşte cu accent american.

- Poţi să rămâi, dacă nu te plictiseşti, o îndemnă Lucu. Dar să nu vorbim de Amidon.

- *Au diable,* Amidon! exclamă Trude. Ce-ar fi să facem o plimbare la vreo cârciumă afară din oraş? *Tai ma voiture!'*

Lucu refuză cu un „ţţ" plictisit. Cunoştea dedesubturile propunerii. Cârciuma, camera separată, vinul, căldura, singurătatea, priveliştea câmpului pustiu întrezărită prin perdele, şi viorile sentimentale care se aud din local, şi divanul lat cu scoarţe olteneşti...

Trude îl pândea. Refuzul lui nu însemna încă nimic: prefera desigur să rămână acasă. Se întuneca încet. O dată cu umbra, o răcoare de toamnă târzie năpădi încăperea. Lucu se ridică şi, cu sforţări domoale, trase uşile din perete, apropiindu-le. Prin marile geamuri de cristal, întunericul de afară se coloră în violet străveziu.

Lucu se tolăni din nou pe divan, sprijinindu-se în cot, ca mai-nainte. „Nici nu-i pasă de mine. Are deci o preocupare nouă", îşi tălmăci Trude purtarea lui. Dar nu deznădăjdui. Adesea, deznodământul dorit venea de la sine, ca un obicei tiranic sau ca o diversiune după un ceas, două de pălăvrăgeală enervantă. Fireşte, Trude în asemenea prilejuri nu se sinchisea de amorul ei propriu. Fusese cândva o femeie orgolioasă în căutarea marei pasiuni, pe care, bineînţeles, nu o găsise în căsătorie. Mulţumită însă unei părăsiri brutale, cum se întâmplă negreşit, îşi făcuse o morală şi o şcoală nouă, dincolo de fandoseli şi de sublim. „Am devenit tot atât de cinică şi de agresivă ca un crai bătrân, mărturisi ea într-un suspin, şi n-am decât treizeci şi cinci de ani."

Pe Lucu, felul ei de a cânta silabele, răsfăţul acestui glas de cucoană mare, mult prea limpede şi şlefuit, îl scotea din sărite.

- Cafea, ceai, *whisky and soda!* psalmodie el ca să-şi ascundă enervarea.

- Whisky.

- Atunci, fii drăguţă şi fii stăpâna casei: din păcate, cunoşti locurile.

Cu un fals suspin de martiră, Trude se ridică. Silion o auzi cum caută prin odaia de alături.

- Nu găsesc sticla de whisky, zise ea întorcându-se cu o tavă încărcată. Una din succesoarele mele a introdus oarecare schimbări.

Sunt cu maşina (fr.).

- Caut-o în sertarul biroului.

- In sfârşit, are şi biroul o întrebuinţare.

- Lucrez totdeauna pe divan. Biroul mă incomodează.

- Ar trebui să te menajezi.

Faţă în faţă, şi-aprinseră ţigările şi fumară.

Aşezată acum în faţa măsuţei scunde, trupul ei subţire şi musculos îşi dezvăluia, încovoindu-se, o tinereţe mlădioasă, care contrasta cu obrazul ei palid şi subţiat. Din pricină că nu se farda, nici nu-şi făcea buzele, tenul ei ars de vânt şi de soare avea ceva uscat şi câmpenesc.

Silion apăsă pe un buton. O lumină vagă, de un albastru-vânăt, se răspândi în sală.

Privirile lui alunecară pe umerii ei plăpânzi, pe bustul costeliv şi vânjos, cu sânii mici, şi se opriră pe coapsele şi picioarele ei plastice şi alungite, cu muşchi nervoşi sub pielea catifelată. înţelese deodată de unde venea farmecul lui Trude Resch şi i-1 spuse pe loc: el se alegea din ciudata îmbinare într-un acelaşi trup a unui bust de fecioară cu o crupă de femeie. Diana şi Venera în aceeaşi singură făptură. Trude îl asculta clătinând din cap.

- Asta înseamnă că m-ai înşelat chiar pe vremea când m-ai iubit; pe Diana cu Venera şi pe Venera cu Diana.

- Eu nu iubeam. Eu făceam dragoste.

- Minţeai, ca să mă exasperezi... Ca să dau totul până la istovire.

- Chestie de temperament: eu dădeam totul până la plăcere.

- Dar Laura?

- Laura e altceva. E altă poveste. Dar nu e iubirea cum o înţelegeţi voi femeile.

Tăcură.

- Am îmbătrânit mult? întrebă Trude.

- Pari obosită. Eşti în antrenament?

- Nu mai joc tenis decât pentru mine. M-am retras.

- Şi campionatul?

- Nu mă mai interesează. Am treizeci şi cinci de ani, e o vârstă matusalemică pentru un campion de tenis.

Lucu o ameninţă cu degetul.

- Ia seama, faci altfel de excese!

- N-am pe nimeni. Nici măcar pe bărbatu-meu.

- De când asta?

Trude aruncă o privire în gol, ca şi cum ar fi măsurat noaptea timpurilor.

- De nu mai ţin minte!

- Hm! E un fel de a doua feciorie. Si cum te simţi?

- La început visam. Şi dimineaţa săream din pat mulţumită. De la o vreme o duc foarte greu. M-aş bate cu toată lumea. Aş face cine ştie ce prostie. Dar sunt o doamnă respectabilă, cu bărbat şi copii. E un fel de autointoxicaţie. Arăt rău.

- Mă întreb de ce-ţi impui atâtea restricţii. Ai un salon suprapopulat. Un adevărat centru de recrutare.

- Nişte imbecili. Mai bine lipsă.

- *Et le bel Annibal?*

- II găseşti frumos? Are nişte ochi de taur melancolic. Concediat.

- Bietul om!

- Nu pot să mă dau dacă nu iubesc. Şi nu pot iubi dacă nu admir.

- Nu cred nimic. Castitatea ta e un truc cu care mi-ai mai stârnit imaginaţia de câteva ori. Dar, vai! nimic nu mai merge.

- Bănuiam. Eşti amorezat.

- Se cunoaşte? întrebă Lucu îngrijorat.

- Nu e greu de ghicit. S-a împlinit ciclul de fidelitate. E momentul în care, sătul de marele amor (Trude rosti aceste două cuvinte pe un ton de comică exagerare), ieri Matilda, astăzi Laura, sătul de marele amor, începi să zburzi pentru o vreme. Am sosit prea târziu. Mi-a luat-o alta înainte. E una nouă.

- Cum ai aflat? mărturisi Lucu într-o întrebare.

- Am întâlnit-o pe Adina la un concert, pe Sidi la o expoziţie, pe Toinon la un ceai. Le-am întrebat pe rând despre tine, aşa cum întrebăm noi femeile: în treacăt, cu indiferenţă. Ştii că există o francmasonerie tacită, a noastră, a fostelor tale iubite, a iubitelor trecute în rezervă. (Sunt nevoită să vorbesc în termeni militari.) Când vreuna din noi e rechemată „temporar sub drapel", noi celelalte aflăm imediat. M-am încredinţat deci foarte uşor că nici una din ele n-a primit ordinul de chemare. Ai o femeie nouă.

- Mai bine zis: voi avea o femeie nouă, corectă Lucu, sau cine ştie...

- Aveai la îndemână un raft complet şi pestriţ de femei de lux, docile şi numerotate ca nişte cărţi rare, continuă Trude cu ochii în

tavan, ca şi cum şi-ar fi citit cuvintele. Veneam când eram poftite, plecam când stăpânul dădea semne de plictiseală. Fără scene, fără lacrimi. Spune-mi, ţi s-a urât cu binele?

- M-am plictisit de bibliofilie. Mi s-a urât să tot răsfoiesc cărţile vechi. Vreau ceva inedit.

- Te-a simţit Laura?

- Laura nu va afla nimic niciodată.

- Laura nu află, Laura simte. Ca orice femeie. Fii atent! In starea ei...

- Laura n-are ce simţi, de vreme ce tot pe ea o iubesc, ca să vorbesc pe înţelesul tău. Pe cealaltă nu o iubesc, nici n-o voi iubi. O vreau. Sau cu alte cuvinte...

- *Mergi.* Cunosc formula, îl întrerupse Trude; te rog, încă un whisky.

Mereu culcat, Silion se trudi niţel cu sticlele şi umplu paharele.

- Mă întreb însă când va fi să fie, continuă el, grăbit să între pe calea confidenţelor. Mi-a dat o întâlnire la ea acasă, seara; „nu mai devreme de zece", aşa mi-a spus. Ce părere ai?

Se ridicase în perne şi aştepta răspunsul ca un bolnav care ascultă verdictul medicului.

- Vreau să mă lămureşti, adăugă Silion ca şi cum ar fi enunţat o problemă de cea mai gravă importanţă, ce înseamnă la voi femeile când daţi întâlnire la voi acasă unui bărbat la o oră destul de extraordinară: „nu mai devreme de zece"?, repetă el ca un obsedat.

- E destul de clar dacă e singură. Te rog, încă o ţigaretă.

Silion îi întinse din nou caseta lui de chihlimbar negru şi îi oferi foc.

- Dacă ai fi auzit-o, continuă el, cât de misterios mi-a şoptit, „nu mai de...

- ...vreme de zece", scanda Trude cu neastâmpăr.

Dar Silion urmă liniştit:

- Şi asta tocmai când mă aşteptam mai puţin. Eram la o masă la „Esplanade", cu ea, cu un fel de suivantă a ei, doamna Nu-ştiu-cum, şi cu Filip, patronul. Eram dezolat. Cu câteva minute mai nainte mă aflam singur, la o altă masă, nu ne cunoşteam încă decât din vedere şi ne priveam ca doi halucinaţi. Şi iată că prezentările oficiale erau cât p-aci să strice totul. Dintr-o dată, redusesem relaţiile noastre la normal, le lipsisem de farmecul lor conspirativ. Se risipise tot farmecul, tot misterul. Pierdusem orice speranţă. Şi

tocmai când să plece, eram deja pe trotuar, mi-a spus încet: „Vino la mine..."

- „...în orice seară vrei, nu însă mai devreme de zece!" întrerupse din nou Trude pe un ton plictisit şi tăios.

- Dar ce şoaptă! exclamă Lucu. Numai noaptea pe întuneric se poate şopti aşa. Şi era ziua-n amiaza mare. Nu pot să dau de rostul acestor cuvinte. Poate că n-au nici un rost. Poate că nici n-au fost rostite cu un ton atât de misterios. Ce fel de femeie o fi Ana Ulmu - ce nume frumos, nu e aşa? Poate că nu e decât o femeie uşoară, care dă orele care îi convin... Şi chiar de-ar fi aşa, cu atât mai bine! Tu ştii că nu sentimentul mă interesează, ci 'posesiunea. *L'amour-plaisir,* cum îl numeşte Stendhal şi cum îl obişnuia secolul al optsprezecelea.

Trude Resch îl asculta cu acea luare-aminte încordată şi prefăcută pe care o arată femeile când sunt osândite la rolul de confidente. De câteva ori îşi mai schimbă un picior de pe altul, dezvelindu-şi cu un foşnet anumit, de piele fină, genunchii rotunzi, cu rotula micuţă, dar nu izbuti să-i ţintuiască luarea-aminte. Ochii lui Silion urmăreau o imagine absentă, în spaţiul vizibil numai lui.

- De ce nu-mi spui nimic, Trude?

- Te ascult; e tot ce pot face pentru tine.

Şi iarăşi, cu aceeaşi mătăsoasă zvârcolire, Trude schimbă genunchii, unul de pe altul. De data asta, privirea lui Lucu prinse mişcarea, dar lunecă numaidecât în nepăsare.

- Are şi un fel de scutier bătrân, care îi ţine mantoul şi poşeta când e nevoie. Un avocat obscur, dar bărbat arătos. De neam bun: se uită în jurul său ca unul care a stăpânit cândva mari întinderi de pământ. Umblă cu o flenderiţă de ploaie pe el, cam ieşită la spălat. Văd din când în când în ochii lui negri un fel de spaimă. Nişte ochi de iapă sperioasă. Nu e lucru curat cu el. Mă nelinişteşte. Mă întreb • dacă îi este protector, sau logodnic, sau, mai ştii... impresar... Mă tot frământ ce fel de învoială o fi între avocatul Arghir şi doamna Ulmu. Filip, care se laudă că ştie tot, nu mi-a dat nici o lămurire. Are pesemne o criză de discreţie, sau pur şi simplu vrea să mă întărâte. Ce să fac?

Ca să-1 asculte mai în tihnă, Trude îşi întinse în diagonală picioarele peste divan, aşezându-le confortabil pe o perniţă aproape de căpătâiul lui Lucu. Făcu apoi o pudică sforţare de a-şi trage rochia peste genunchi şi, neizbutind, renunţă. Ca un talaz obosit, rochia se tot retrase apoi, în decursul convorbirii, din ce în ce,

descoperind-o. Spătarul fotoliului în care zăcea Trude era atât de înclinat, încât trupul ei se odihnea pe o linie aproape orizontală, printre umbre de fum şi înserare. Surâdea unui gând: „Idila lor nici măcar n-a început. Se mai poate încă interveni. Dar trebuie deocamdată să-i dau un sfat. Povestea lui mă plictiseşte de moarte." îşi drese glasul.

- Să te duci la ea aşa cum te-a poftit, „nu mai devreme de zece". Fără voia ei, Trude puse niţel rânjet în acest citat. Poate chiar la zece jumătate. Niţică întârziere nu strică. Ai să fii lămurit cu atât mai repede.

- Crezi atunci că m-a chemat cu anumite intenţii?

Trude îşi stăpâni o tresărire de neastâmpăr. în pantofii-sandale, picioarele ei se rotiră nervos, se înţepeniră întinse o clipă, vădind subţirimea elegantă a gleznelor. Cu prefăcut deliciu, trase din ţigareta Abdulah şi urmări rotocoalele de fum, care se lărgeau în spirale, depărtându-se.

- O fi vrând să-ţi citească în stele, mai ştii?! Du-te la faţa locului şi pe urmă: văzând şi făcând! Dacă n-ai altă treabă.

- N-am! A fost o vreme când mă trezeam în zori şi săream din pat. Mă repezeam la fereastră ca la o trambulină şi eram gata să mă arunc în văzduh ca într-o apă. Parcă soarele s-ar fi înhămat la sângele meu şi m-ar fi tras din somn. Apoi, cu încetul, dimineţile s-au lâncezit. Acum sunt grele şi amare. Dar mi-e dor de trezirile acelea tumultuoase, de elam'rile acelea fără scop. N-am mai avut de mult astfel de dimineţi, Trude! Nici nu mai ştiu de când.

- *Autant dire'* că ţi-e dor de tinereţe, *mon pauvre amil* se înduioşa Trude. Trezirile acelea năvalnice sunt ale tinereţii dintâi. Te cred că ţi-e dor de ele. Dar n-ai să le mai întâlneşti niciodată. Caută altceva!

- Senzaţia! exclamă Lucu. Numai ea mă scoate din toropeală.

Privirile lor se pipăiră. Tăcere. Fiecare sorbi din paharul său.

Răsunară două lovituri ca două puncte rare ţintuite în parchet. Cu o sforţare dibace, imperceptibilă, Trude îşi lepădase pantofii de cureluşe cenuşii, unul după altul, pe parchet. Picioarele ei palide, cu unghii de jar, şlefuite cu grijă, străluciră acum pe pernele divanului lângă umerii lui Lucu. Cu vigoarea lor de aramă, pulpele şi coapsele, uşor dezvelite, străluceau în toată graţia şi misterul lor. Trude se hotărâse la trucul acesta suprem, ca un comandant care şi-aruncă în

' Cu alte cuvinte (fr.).

foc ultima gardă. Lucu se făcea că nu bagă de seamă nimic.

- Eşti un Iosif, şi-aduse el aminte, ai fost şi ai să rămâi un Iosif.

O pauză grea de voinţe care se atrag plutea în seara stătătoare. Trude îşi schimba la răstimpuri picioarele, ca şi cum nu-şi mai găsea locul, umplând tăcerea cu foşnetul animal şi straniu al unui anotimp necunoscut.

Telefonul atunci izbucni strident ca un ţipăt. Trude şi Lucu tresăriră. El întinse mâna să apuce receptorul. Ca să-1 ajungă, trebuia să se aplece peste genunchii ei, până la telefonul aşezat pe o măsuţă de nuc.

- E Laura, spuse Lucu în şoaptă, ca şi cum se temea să nu fie auzit.

O şovăială i se zugrăvise pe faţă. Telefonul suna mereu, cu o drăcească stăruinţă. Trude se încruntă.

- Lasă-1 să sune, îl îndemnă ea, nu eşti acasă.

Dar Lucu se întoarse pe o coastă, se întinse cât putu, strivind sub el picioarele lui Trude, şi ridică receptorul.

- Da, Laura, eu sunt... sunt singur... studiam un dosar... Cum? Ai febră?... Dar bineînţeles că vin... vin într-un suflet... ba da, trebuie să te văd, măcar o clipă... *j'accours*[1].

Puse receptorul în furcă şi, parcă sleit de sforţarea lui de voinţă, îşi lăsă fruntea să se răcorească în pulpele lui Trude Resch. Acum se putea odihni în voie, dând drumul gândurilor şi voinţei. Aşteptarea Laurei îl punea la adăpost de ispită. N-are să mai fie un Iosif. N-are să se mai ducă nici la doamna Ulmu. Peste o clipă are să se ridice şi o să plece. Mâinile lui netezird cu regret coapsele şi pulpele de lângă el, şi când pogorâră la glezne le cuprinseră cu o apucătură de înecat care se pierde.

- Mă doare, gemu Trude închizând ochii.

- Să mergem, Trude, şopti Lucu fără convingere. Trebuie să plecăm imediat.

Trude îşi deschise pleoapele, clipind.

- De ce? întrebă ea mirată.

- Laura nu se simte bine. Are febră.

Trude se dezmeticise.

- Te minte.

- Nu se poate! Laura nu minte.

Glasul lui Trude sună sarcastic şi aspru:

[1] Alerg (fr.).

- îţi cunoaşte slăbiciunea şi abuzează. Cum ajungi la dânsa, i-a şi trecut febra. Poate chiar mai nainte. Ai să vezi!

Fără să-şi dezlipească obrazul de pe genunchii ei, Silion îşi întoarse faţa spre ea.

- Totuşi, mă duc. Trebuie, negreşit!

Trude îi surâse cu amărăciune, cu înţelegere, cu dezgust.

- Bietul băiat!

Cu un suspin resemnat, se ridică pe jumătate. Surprinse încă o dată privirile lui Lucu înfăşurând-o într-un bun rămas de dorinţă şi părere de rău. Se înălţă alene şi se lăsă ca obosită lângă el, pe divan.

Silion se dădu mai întâi înapoi, dar peste o clipă căzu fulgerat cu faţa înainte, cu respiraţia oprită, îngropându-şi-o în grumazul ei parfumat. Şovăiră amândoi într-o ameţeală supremă, opriţi ca pe o margine de abis. Telefonul izbucni atunci din nou, mai strident, mai imperios ca înainte. Tremurând, Lucu apucă din nou receptorul. Trude îşi împreună mâinile, ca nişte aripi de deznădejde şi mânie. Si le duse la gură, să le muşte. Cu capul în poala ei, Silion vorbea:

- Nu, Laura! Tocmai ieşeam pe uşă... Pornesc îndată... Negreşit, trec pe la farmacie...

Dintr-un salt, Trude se smulse de lângă el şi fu în picioare, hotărâtă şi dârză. Cuvintele clare ale Laurei răsunau în odaie, parcă purificând atmosfera:

- Eram sigură că ai plecat... am telefonat dinadins... să aud cum sună... în casa ta, din care ai plecat spre mine... Dar vino mai repede... sunt obosită şi mi-e somn... mi-e teamă să nu adorm iar...

La poartă, lângă automobilul minuscul, smălţuit şi nichelat ca o jucărie de lux, Trude şi Lucu îşi strânseră mâna băieţeşte. Stropi rari, subţiri, prevestitori de ploaie. Pe buzele lui Trude întârzia un surâs de amărăciune.

- Iartă-mă, Trude, sunt dezolat.

- Te înţeleg, *mon pauvre ami:* „vocea stăpânei"!

- Nu mă duci până în strada Sălciilor? o rugă Silion.

Şi din ochi îi arătă cerul plumburiu şi ameninţător.

- E singura întrebare pe care mi-o pui? îl dojeni Trude.

- Când ne mai vedem? rectifică Silion.

- Văd că ştii lecţia. Dar n-am să-ţi fixez nici zi, nici oră: *pas si bete!*[1] îi întinse prin portieră mâna-i înmănuşată. Drum bun, ce mai aştepţi? Erai grăbit, porneşte!

[1] Nu-s atât de proastă! (fr.).

V
\

- Nu mă iei şi pe mine? se miră Lucu, neliniştit de culoarea văzduhului, care da în vânăt.

în falduri de doliu, cerul pogora pe acoperişuri. Aerul avea un gust dulceag şi sălciu de furtună.

- îmi pare rău, *mon pauvre ami,* dar nu sunt înger! în clipa asta nu te pot suferi. Du-te pe jos!

Cu un sunet metalic, trânti portiera, urni motorul şi porni. O răpăială cu băşici se dezlănţui pe urmă-i. In câteva clipe, trotuarul şi caldarâmul străluciră* ca zincul sub şiroaiele de apă.

Silion îşi ridică gulerul trendului şi o luă resemnat prin ploaie.

* în textul de bază: „străluci".

CAPITOLUL 7

ÎNTÂLNIREA CU MATILDA

...A parcurs în neştire lungul drum care-1 ducea la casa Feraru. Acum se strecura printre puţinii trecători fără să-i vadă, plictisit de sine şi supărat pe o viaţă în care totul se petrecea într-alt fel decât ar fi dorit el. Ploaia încetase. O lumină fără izvor inunda oraşul. Din loc în loc, felinarele străluceau fantomatic în nimbul lor umed şi bolnăvicios. Lucu înainta cu paşi mărunţi şi rari, cu ochii în gol şi fruntea înclinată, ca un om cufundat în gânduri. Ar fi tresărit dacă l-ar fi strigat cineva pe nume. Apelul telefonic care-1 smulsese din repaosul lui pe divan îi dovedise, o dată mai mult, că el nu e decât o jucărie a întâmplărilor. Dacă n-ar fi fost un biet om plin de slăbiciuni şi totdeauna surprins de împrejurări, n-ar fi trebuit să ridice receptorul când 1-a chemat Laura. Şi chiar dacă 1-a ridicat, n-ar fi trebuit să cedeze chemării ei suave şi neîndurate. Totdeauna, porunca ei îi sosea învăluită într-un suspin, cuvintele ei alcătuiau un cântec fără de moarte, un joc melodios de ape, într-o seară de cristal, spre stele. Supunerea lui oarbă când Laura îl cheamă, graba lui de a lăsa orice şi de a da fuga să o vadă, drumul acesta prin ploaia care 1-a pătruns până la oase nu însemna decât că el e robul unei patimi care nu iartă.

Ar mai putea totuşi să-şi dovedească sieşi că nu e chiar aşa. Ar mai fi un mijloc. Să intre, de pildă, şi să-i spună: „Am venit să te văd şi să plec. Numai un sfert de ceas, şi să plec". Sunt cât se poate de ocupat. Plec şi vin mâine". (Bineînţeles, nu-i va vorbi în felul ăsta. Stie el cum s-o aducă din cuvinte. Sau acesta le va fi înţelesul.) Şi să stea într-adevăr numai un sfert de ceas, şi să plece. Fiindcă

i i

Laura îl crede când îi spune că e ocupat. încrederea asta îl înduioşează şi îl umple de remuşcări. Lucu însă ştie că nu va fi în stare să plece după un sfert de oră. O să rămână la ea până în toiul nopţii, poate până în zorii zilei. Aşa se întâmplă totdeauna.

Mai avea de făcut doar câţiva paşi până la casa Feraru şi, maşinal, îşi căută cheia în buzunar. Dar se opri deodată. Pe trotuar, în poarta casei, se afla Matilda Feraru, sora Laurei. Primul lui gând fu să dea înapoi. Era însă prea târziu. înaintase ca un somnambul, puţin lipsise ca mâinile lor să se întâlnească pe ivărul metalic. Felinarul de fier forjat al casei îl scălda în lumină. Lucu se înclină, scoţându-şi pălăria, pe care o strângea cam tare de margini în mână, dimpreună cu trusa lui de chei. Un salut de o gravitate cam solemnă, asemenea unei plecăciuni de condoleanţe, ca şi cum s-ar fi găsit în faţa unei văduve în mare doliu, cu toate că Matilda era de o extremă eleganţă, îmbrăcată într-un costum *trois pieces,* cu o jachetă de piele de antilopă, totul de la beretă până la pantofi de culoarea drojdiei de vin. Ea îi răspunse cu un semn din cap abia vădit şi rămase locului.

- Dacă-mi daţi voie, rosti el ca să spună ceva, şi numaidecât, simţind că pălise, se aplecă niţel să descuie poarta, fără să izbutească însă dintr-o dată.

Nu nimerea în gaură cheia. Mâna îi tremura uşor.

Clipa de care se temuse ca de o fatalitate, o vreme atât de lungă, sosise în sfârşit. Pentru el era clipa destinului, clipa în care nu mai ai ce face. O dorise, fiindcă ştia că e de neocolit, şi o ocolise cu preţul unei atenţii de fiece minut. întâmplarea din seara asta nu era câtuşi de puţin surprinzătoare. Surprinzător nu era decât faptul că nu se întâmplase mai demult. Şi poate că totul are să se oprească aci. Umbre tăcute, ei vor intra unul după altul în casa Feraru şi fiecare are să se ducă la locul lui fără să-şi mai spună un cuvânt. Erau ca doi străini. Ce mai puteau să-şi spună oare?

Poarta, în sfârşit, se deschise.

— Un moment, te rog!

Era Matilda care vorbise, şi Lucu se opri cu cheile în mână, cu pălăria pe cap, cu faţa întoarsă spre ea, ca un om care aşteaptă să i se poruncească. De mult nu-i auzise glasul răguşit şi patetic, glasul ei de cântec de tavernă. Şi-a păstrat înfăţişarea ei de stăpână, cu fruntea sus, şi nu pare câtuşi de puţin turburată. Observă pe figura subţire şi arămie a Matildei vagi urme de oboseală, o paloare discretă, nu lipsită de trufie, un fel de patină de nobleţă, adaosul insidios al anilor.

- Poţi să mă însoţeşti câţiva paşi? Vreau să-ţi vorbesc, adăugă Matilda şi se depărta încet, fără să-1 aştepte.

Punându-şi grabnic cheile în buzunar, Lucu o urmărea cu ochii. Mersul ei nu se schimbase. Era în el desăvârşita armonie de mişcări şi de linii din mersul unui cerb. încuie poarta la loc şi se grăbi să o ajungă.

- Viu de la Fiereni, începu Matilda, privind ţintă înaintea ei. E mai bine că te-am întâlnit, tocmai vroiam să-ţi vorbesc.

- Si eu vroiam să-ţi vorbesc. Matilde, vroiam mai de mult, răspunse Lucu şi se opri, mirat de propria lui îndrăzneală.

Glasul îi sunase fals şi piţigăiat ca al unui om în mare încurcătură. Un hermafrodit care se dezvinovăţeşte.

- Nu prea văd ce-ai putea să-mi spui, sună răspunsul Matildei. Eu vreau să vorbim afaceri.

„Dacă vrea să vorbească de afaceri, gândi Lucu, are să vorbească şi despre altele. Am să insist." îşi înălţă fruntea, îşi lungi gâtul, îşi luă o privire severă, imitând atitudinea de lebădă neagră a Matildei.

- Vreau totuşi, Matilde. Ti-am scris de câteva ori, dar n-ai deschis scrisorile. Te rog acum să mă asculţi. Numai câteva cuvinte...

- Si ce-ai dori, mă rog, să ascult?

- Nu sunt atât de vinovat pe cât crezi, Matilde. Asta vream să-ţi spun. M-ai judecat fără să mă asculţi şi ai luat hotărâri pripite... Aş dori...

- încetează, te rog! îl întrerupse tăios Matilda. Să nu răscolim. Credeam că-ţi pot vorbi de anumite treburi care te privesc, măcar indirect. Văd însă că ar fi fost mai bine să fi recurs la un avocat.

Fiece capăt de frază fusese rostit pe un ton răspicat care nu îngăduia replică. Ajunseseră la capătul străzii. Matilda se opri şi-i făcu faţă.

- Iartă-mă, Matilde, se scuză Lucu, spune-mi, numai ce-aveai de spus.

Cu acelaşi pas, Matilda se întoarse şi o luă înapoi în josul străzii. Lucu o urmă. Ameninţarea cu avocatul trezise în mintea lui o imagine aproape familiară: chipul unui tânăr scund şi oacheş, a cărui existenţă h făcuse lui mult sînge rău odinioară. Care va să zică, sunt tot împreună, îşi zise el. Mergeau alături, fiecare cu gândurile lui.

Matilda rupse tăcerea.

- Vreau să vând, spuse ea, am un cumpărător bun.

- Să vinzi? Ce anume? se miră Lucu.

Cu un semn din cap, Matilda îi arătă masa întunecată a casei Feraru pe ai cărei plopi umezi de ploaie tremura lumina lampadarului.

- Vând casele şi moşia şi plec.

- Cum? Vinzi şi Fierenii? (Era şi o dojana în mirarea lui Lucu.)

- Nu mă mai ţine nimic aici. Glasul Matildei pogorî, deveni grav. Vând totul şi plec.

Silion căzu pe gânduri. într-adevăr, nu se aşteptase la această veste. Dar din spusa Matildei: „Nu mă mai ţine nimic aici" înţelegea că Matilda nu mai are nici o legătură sentimentală, nici chiar cu avocatul. Matilda îl pândea cu coada ochiului.

- Ai ceva împotrivă?

- Fireşte că nu. Mi se pare totuşi ciudat... să vinzi Fierenii...

- Da, leagănul familiei... Copilăria, părinţii, bunicii; ştiu cântecul. Vând! adăugă ea, dârz.

- Eşti stăpână pe averea ta, întări Lucu, dar trăgeam nădejdea că totuşi, până la urmă...

- Până la urmă, ce? îl întrerupse cu un glas întunecat şi agresiv Matilda. întrezăreai vreo soluţie? Tonul ei deveni sarcastic. Sau poate vreun compromis? Fă bine şi comunică-i soră-mii hotărârile mele! Sper că o vei sfătui să nu se opună. Coproprietatea asta nu mai are nici un rost.

- Am s-o sfătuiesc, făgădui Lucu îngândurat.

Descătuşarea Matildei de dragostea cu adevărat maternă pe care o avusese pentru Laura şi indiferenţa ei faţă de tot ce o lega de trecut i se părea lucru nefiresc.

- Desigur, are dreptul să se opună. Asta m-ar întârzia câteva luni. Nu văd însă de ce mi-ar face şicane. Vocea Matildei se umplu de subînţelesuri. Eu nu i-am făcut niciodată şicane.

- Sunt încredinţat că Laura n-are să se opună, afirmă Silion, ca şi cum n-ar fi înţeles aluzia.

- îmi place s-o cred. Are prilejul să fie generoasă. (Pe întuneric, Lucu îşi dădu seama că se înroşeşte.) Orice-ar fi, eu mă bizui pe buna dumitale influenţă.

- Va fi aşa cum vrei, Matilde, aşa cum vrei, o asigură Lucu, smerit şi sfios. Nu uitase izbucnirile de odinioară ale Matildei. Umblau ca sub un nor ameninţător.

- Ştii bine, reluă Matilda, că la moartea tatii eu am fost aceea care am plătit datoriile, eu am sustras şi am ascuns, noaptea, recolta ameninţată de sechestru, şi până la urmă tot eu am salvat averea

părintească. Laura n-a ştiut nimic. Am ţinut-o departe de orişice grijă. Iar mai târziu (Matilda făcu o pauză, ca să-şi aleagă cuvintele) tot eu m-am zbătut cu treburile şi cu socotelile, ca o slugă credincioasă.

- Da, Matilde, aşa a fost, întări Silion, căruia toate aceste amănunte îi erau bine cunoscute.

în teama lui subită de a nu stârni mâniile Matildei se strecurase un alt gând. După atâta vreme, el şi Matilda se regăsiseră singuri pe strada pustie, cotropită de toamna ceţoasă, în preajma casei Feraru. Paşii lor răsunau la unison, fiinţele lor se bucurau de aceeaşi găzduire, tainică şi prietenoasă, a nopţh comune. Şi el nu vedea la Matilda nici o turburare, nici o şovăire în nepăsarea ei. Soarta se împlinise şi nu le mai cerea nimic. Cum era oare cu putinţă?

- Si unde ai de gând să pleci? întrebă el deodată.

- Unde-oi vedea cu ochii, răspunse ea, înălţând din umeri.

Toată lumea era a ei. Ajunseseră în faţa porţii casei. Matilda se opri.

- Dar ce-ai de gând să faci, insistă Lucu, pleci singură?

- Mă priveşte!

Lucu închise pleoapele, îşi opri o clipă respiraţia. în bătaia felinarului, chipul îngust al Matildei, cu ochii învăpăiaţi de lumini negre, strălucea de o paloare supranaturală.

- Aşadar, ne-am înţeles, încheie ea, contez pe dumneata. Eu nu mai intru. Mă duc în oraş. Noapte bună!

Si, fără să-i întindă mâna, se depărta pe trotuarul pustiu.

Oprit în poartă, Lucu o urmări cu privirea până ce statura ei impunătoare şi zveltă se topi în noapte. încă o dată, încercă să ţie capul sus, să-şi tragă umerii înapoi, de parcă s-ar fi plăsmuit din nou, după chipul şi asemănarea mândrei Matilda. Băgă de seamă însă că îi venea greu. Atunci, scoase cheile din buzunar, descuie poarta şi pătrunse în curtea casei Feraru.

CAPITOLUL 8

SURORILE FERARU

„We are such stuffas dreams are made of, and our linie life is rounded with a sleep. "•'

SHAKESPEARE

Casa Feraru, în care, cu o cheie ce-i fusese anume dăruită, Lucu intra fără să mai bată, era o clădire veche şi părăginită, aşezată în cel mai central cartier al oraşului. Tabla care odinioară, prelungind acoperişul, căptuşise ca o platoşă mansarda pe din afară, fusese de mult înlocuită cu carton asfaltat, menţinut pe cherestea cu şipci de lemn verticale. Acest amănunt sporea cu o notă de doliu înfăţişarea de părăsire şi ruină a imobilului. Construcţia se ţinea încă dreaptă, cu cornişele ei sculptate şi baluştrii ei plăpânzi, teferi încă, de la intrare: semăna cu una din acele frumuseţi, faimoase pe vremuri, care păstrează până la adânci bătrâneţi urmele şterse ale strălucirii de altădată. Era de mirare cum a putut dăinui o atât de sumbră paragină în acea vecinătate de birouri elegante şi magazine de lux adăpostite în naltele zidiri modernizate. Plopi şi salcâmi venerabili străjuiau grilajul ruginit şi meterezul lepros care, sprijinindu-se pe calcanurile megieşe, împrejmuiau curtea năpădită de boschete. Vegetaţia descătuşată se răsfăţa în felurimea ei de liliac şi trandafir desfrunzit, de tufe de merişor veşnic verzi, de arbori funebri şi graţioşi de thuya, crescând într-o îmbulzeală atât de sălbatecă şi îmbelşugată, încât, chiar în acele săptămâni supreme de toamnă,

Suntem făcuţi din aceeaşi substanţă ca visul, şi scurta noastră viaţă se împlineşte cu un somn (engl.)-

curtea din faţa şi din spatele locuinţei, în ciuda crengilor spectrale care se crispau în văzduhul palid, alcătuiau un abis de întunecimi şi de taină, mirosind a mucegai.

Laura Feraru locuia singură aici la parter. Sora ei mai mare, Matilda, se mutase la etaj, sub mansarda pustie, punând astfel capăt unei convieţuiri ce nu se mai putea prelungi. îşi păstrase însă dreptul la intrarea principală. Această despărţire se întâmplase mai de mult, în împrejurări oarecum dramatice. Şi dacă Matilda alesese de bunăvoie etajul cel scund de sub mansardă, cu trecerea prin holul comun, cu scara de stejar ce ducea sus la ea, a fost ca să-şi afirme o dată mai mult spiritul de jertfă, dezinteresarea şi dispreţul ei faţă de bunurile vieţii. Aşa se spune. Alţii însă susţin că numai trufia o hotărâse la o alegere care o silea să treacă, zi după zi, an cu an, prin locurile unde suferise o grea dezamăgire şi umilinţă. De altfel, când o căutai era mai mult plecată. Când găseau deschisă uşa salonului de la intrare, prietenii Matildei, veniţi să o viziteze, se opreau un minut şi intrau să schimbe câteva cuvinte cu Laura, nemişcată pe divanul ei. Dar nu se aşezau niciodată şi căutau să vorbească încet - fără să pară că o fac dinadins, pe un ton confidenţial - despre lucruri mărunte, de toate zilele. Numai Matilda nu se oprea şi trecea fără să se uite în jurul ei, ca şi cum se afla într-o casă pustie, în care vetustele trepte trosneau sub pasul ei sprinten şi grăbit.

...Lucu pătrunse în vestibul. îl întâmpină de îndată mireasma obişnuită şi slabă care zăcea ca un sezon statornic în încăperile de jos: parfumul demodat de mosc. Dădu cu ochii de cuierul în care atârnau de ani de zile zgarda şi lanţul unui zăvod defunct şi care lăsase amintiri duioase în familie. Până în ziua de azi se mai pomenea de el. Această zgardă, veşnic la locul ei, căpătase pentru Lucu o valoare de simbol. Simbolul destinului său, sfâşietor ca un geamăt înăbuşit. Un destin de monotonie şi de repetiţie a tot mereu aceloraşi rituri şi amănunte. Aşa credea el uneori.

Se opri şi ascultă o clipă. Nu se auzea nimic. Aşteptă. Dar statura solemnă şi rigidă a Laurei nu se ivi nicăieri. De obicei, Laura îi ieşea în cale cu paşii ei mici, sacadaţi şi mecanici, revărsaţi la urmă într-un singur pas mare, care i-o aducea ca într-o cădere şi i-o lăsa întreagă în braţele aruncate pe după gât.

Tiptil, Silion străbătu holul clarobscur, care trezea într-însul tot aceleaşi amintiri. Neaşteptata întâlnire cu Matilda i le învia cu o intensitate de halucinaţie. înainta cu mintea absorbită de icoanele trecutului. Prezentul îl smulse o clipă dintre ele.

Găsi întredeschisă uşa Laurei. Interiorul îi apăru nimbat de o ceaţă adâncă şi joasă, de violet misterios. Marginile odăii nu se vedeau. Se pierdeau în bezne. Storurile, de un albastru-întunecat, fuseseră trase şi apropiate cu grijă. Nici o rază nu străbătea prin ele. „Semn de mare migrenă sau de oboseală de moarte", gândi Lucu. Mireasma de mosc de la intrare plutea şi aici, înteţită. Este parfumul predilect al Laurei, şi toată casa e îmbibată de el, ca un sanctuar.

Silion se strecură printre draperii înăuntru şi rămase în prag cu respiraţia oprită. în pernele umbrite de răsfrângerea suavă a unui abajur de mătasă, Laura dormea. Chipul ei, precizat de acea savantă lumină de criptă, ce se revărsa de-a dreptul pe trăsăturile-i subţiri, părea de o frumuseţe fără yeş. O atmosferă de reculegere, aproape evlavioasă, iscusit ordonată, plutea în jurul acestei adormite arătări, de o paloare de sfântă. într-un tv.lşug suspect, care părea şi el orânduit de mai înainte, pentru un efect anume, pletele ei de un blond metalic îi conturau obrajii îngu"'u, iimitându-i, ca să se reverse pe umeri, printre dantele. Ca într-o halucinaţie, Lucu văzu în toate acestea pregătirile pe care le fac unele sinucigaşe în preajma somnului lor de veci. Cunoştea pe de rost frumuseţea Laurei şi în amănunt. Dar rămase câteva clipe în contemplare, fără să-şi poată desluşi pricinile noi, care cu o liniştită putere îl îndemnau să o admire şi mai mult. Chipul ei avea darul să i se pară tot mereu altul, după gând, după oră, după lumină, şi să-i arate rând pe rând viaţa, bucuria, dragostea, părerile de rău, surâsul şi lacrimile lumii şi vremelnicia tuturor lucrurilor, totul sub o înfăţişare extatică, dar împăcată cu sine şi dureros de duioasă şi de blândă. Aci era taina supunerii şi robiei lui. O înţelese încă o dată, dar acum, în faţa Laurei adormită în farmecul ei, răzvrătirea lui se spulbera, mânia lui pe sine însuşi i se părea o rătăcire şi era ca un călău căruia îi scapă fierul din mâini.

Cuprins de o veche teamă, care-1 încerca mereu când pătrundea târziu, ca într-un altar al somnului, în iatacul întunecat, Lucu îşi aţinti auzul şi ascultă, până ce respiraţia ritmică şi liniştită a Laurei ajunse la urechile lui. Nu, Laura nu murise. Dormea într-adevăr. Dormea somnul ei atât de adânc, ce pogora dincolo de adormire şi de vis. Plutea undeva la suprafaţa neantului. Lucu nu sosise la timp. Nu trebuia să o trezească. Aşa cum zăcea acum în deplină părăsire de sine a somnului ei depărtat, asemănarea ei cu Matilda era şi mai vădită. O asemănare de surori gemene, cu toate că exista între ele deosebirea de culori şi de etate. Cu opt ani mai tânără, Laura părea o copie poetizată a sumbrei, sălbaticei şi graţioasei creole care şi din această pricină o iubise nu numai ca pe o soră, dar şi ca pe un copil al ei.

Lucu îşi desprinse privirile de Laura. Ar fi fost ispitit să o vegheze pe un fotoliu până ce ea s-ar fi trezit. Dar ceva îl îndemna să iasă din zona magnetică în care voinţa şi luciditatea i se topeau ca în volutele unei taverne de opium. Cu aceeaşi băgare de seamă cu care intrase, Lucu dădu înapoi prin draperii, avu dibăcia să nu se poticnească de praguri şi, cu paşi de pâslă, trecu să aştepte în camera vecină. Aci domnea o atmosferă cenuşie şi friguroasă, în care ardea o lampă zgribulită, făcută dintr-un bec obosit. Ferestrele dădeau spre nord. Nişte învelitori gălbejite, odinioară albe, care îmbrăcau canapeaua şi fotoliile, sporeau senzaţia de frig şi pustietate nelocuită. Aici mireasma de mosc nu se mai simţea şi mirosea numai a frig şi igrasie. Lucu se întinse pe canapea şi-şi rezemă capul de mânerul ei costeliv. Oglinzile ovale, cu apele lor turburi încercuite în poleială cojită, îl priveau solemn şi glacial. Aci fusese dormitorul Matildei. Pe atunci, toată viaţa se strânsese în camerele de la parter, iar cele de la etaj fuseseră părăsite în voia prafului şi a pânzelor de păianjen. Pe locul îngustei canapele franţuzeşti cu droturile obosite, pe care acum se chinuia Lucu în aşteptare, se aflase divanul confortabil al Matildei. Poate că trupul lui Lucu ocupă astăzi în spaţiu tocmai locul pe care-1 împlinea odinioară trupul Matildei. Pe atunci, divanul Matildei fusese pentru el o obsesie, care chema fără greş în mintea lui imaginea corpului stăpânei. Niciodată, gândea el, nu s-ar fi putut găsi pentru corpul mândru, ager şi catifelat al Matildei un divan mai potrivit, un divan în care să te pierzi şi să te regăseşti, călătorind îh doi, pe mările somnului. Dar niciodată în casa asta ei n-au fost singuri, cu adevărat împreună. N-a rămas nici o singură noapte în camera ei, nici nu s-a furişat cândva, pe întuneric, din patul lui de oaspete în culcuşul Matildei, în serile când rămânea să doarmă la ele. In privinţa asta, Matilda a fost neînduplecată. Nici măcar într-unele după-amiezi de vară, când toţi ai casei dormeau, nu i-a dat voie să se lungească măcar un sfert de ceas lângă ea. O cuprindea groaza la gândul că Laura ar fi putut să simtă ceva, Laura care ştia totuşi de legătura lor şi o binecuvânta şi care era şi pentru el ca o soră. Dar Matilda era de părere că nu trebuia să arate Laurei priveliştea impudică a unei fericiri de care ea nu poate să se bucure. într-adevăr, cum ar fi putut Matilda



să se răsfețe în brațele iubitului la gândul că Laura, cu ochii mari deschiși în întunericul nopților ei albe, ar fi surprins fără să vrea șoaptele, sau fie și numai răsuflul amanților adormiți? Căci orele acelea nesfârșite de repaos silit, în care Laura dormea pe apucate, îi stricase rânduiala somnului. Ea se trezea mereu în toiul nopții, aprindea lampa și citea sau aștepta în tăcere pe întuneric să vie zorile, sau un alt val de somn, care să o poarte în piuitul păsărilor treze, să vie revărsarea cea mare a dimineții să o libereze. Și atunci Laura se ridica anevoie din așternut. într-o rigiditate de statuie, își petrecea unul din halaturile ei de mătasă brodată cu fir, ca odăjdiile, și nu-și mișca decât brațele și mâinile ei lungi de ctitorită zugrăvită în biserici. Și după o ezitare dramatică, izbutea să se urnească din loc, cu pași minusculi, dreaptă și țeapănă ca o păpușă mecanică, și uneori se încumeta - dar asta se întâmpla mai rar și venise numai cu vremea - să străbată încăperile drept pe la mijloc. Mergea prin casă sprijinită într-un baston și ținându-se de mobile. Lucu și Matilda o urmăreau cu emoția cu care ar fi supravegheat cele dintâi încercări de a umbla ale unui copil. Inima li se strângea dureros. Si aplaudau cu sufletul la gură, istoviți de sforțarea ei, pe când Laura, cu un surâs de vedetă istovită, se lăsa să cadă pe un fotoliu și le mulțumea din priviri. Răsfățată și tristă, căuta să le dea curaj celor doi amanți și să se îmbărbăteze și pe sine.

Matilda o îngrijea fără încetare. Contrastul dintre ele era și mai izbitor în orele de viață comună. Una în necontenită mișcare și zbucium, cealaltă veșnic scufundată în fotoliu sau întinsă pe divan. Cu fiece gest al ei, cu fiece răsuflare, clipele Matildei defilau încărcate de voluptăți simple, ca niște ostași care își poartă trofeele în triumf. Când vorbea, spațiul răsuna de vibrații voioase. Râsul ei de amazoană, răsfățat și sălbatec, se revărsa molipsitor. îi plăcea să poruncească și să aibă grijă de stăpân, care nu discută, și nu pierdea un minut fără să-1 folosească, dar asta nu însemna că nu-și vede de plimbările călare dimineața la Șosea, nici că uită să danseze în așa chip încât dansul pare că e singura ei îndeletnicire. începea pe înserate și nu înceta înainte de revărsatul zorilor. Laura, dimpotrivă, nu lua parte la nimic. Pentru ea, viața îndeobște, ca și viața din jurul ei, era un spectacol indiferent. Râsul ei nu izbucnea ca o nesfârșită cascadă a bucuriei, ci se desfășura în tăcere, ca o revărsare de lumină spirituală, iar în zâmbetul ei pluteau o taină uitată și o făgăduială de fericire paradiziacă. Toate acestea, Lucu le gândise dintru început și i le spusese și ei cândva.

Matilda spera mai cu putere decât Laura în vindecarea acesteia. îl chemase pe Lucu într-ajutor, și el îi răspunsese fără șovăire. L-a rugat să-i ție de urât Laurei, ceea ce n-a însemnat pentru el un sacrificiu. Matilda era mulțumită că în felul acesta Lucu aproape că nu se mai mișca din casa lor, iar ea în schimb mai putea să dea câte o raită prin dancingurile de lux, în fruntea unei bande sclivisite și oxigenate de june fápturi cărora li se părea că a ucide timpul și a-1 ucide în acest chip e o farsă pe care o joacă destinului. Lucu rămânea singur cu Laura ore întregi. Nu se mai sătura de priveliștea frumuseții ei calme și expresive. Putea să stea de vorbă cu ea la nesfârșit. Descoperi că în ce privește cărțile și poeții aveau aceleași gusturi. Erau ca doi complici, doi conspiratori, dar fără alt scop decât sextetul lor. înțeleseseră, fără să și-o spună, căci lucrul acesta făcea parte din tainele lor nevorbite, că există pe lume ceva care e numai pentru ei și de care Matilda a fost treptat îndepărtată. Dar asta nu s-a înfăptuit decât pe încetul și numai după ce încercaseră în zadar să o atragă și pe Matilda în petrecerile lor nemișcate și monotone. La început, Silion, care îmbrățișase cu pasiune rolul de lector al Laurei, a căutat să trezească și în Matilda interesul pentru poezia și muzica rafinată. Nu se poate spune că Matilda n-a pus multă bunăvoință ca să le intre în voie sau că n-ar fi fost în stare să înțeleagă unele pagini de versificație ermetică și să asculte cu interes discurile lor, alese cu grijă. Dar cu acest prilej, și el, și Laura constatară o dată mai mult ceea ce știau nu de ieri de alaltăieri: că Matilda nu e o ființă care poate să stea multă vreme într-un loc. Oricât meșteșug punea Lucu în citirile sale, modulându-și glasul pe o linie discretă, ca să nu cadă în patos, nu treceau multe sferturi de oră, și deodată Matilda izbucnea, spunându-le că îi este cu neputință să asculte mai mult fără să adoarmă, și până la urmă declara că singura lectură suportabilă *à la longue* e numai și numai romanul polițist inteligent, iar singurele discuri care nu te obosesc sunt cele cu muzică de dans. Ei nu se îndoiau, totuși, de inteligența și de gustul Matildei, și într-adevăr: puterea ei de pătrundere anevoie își găsea perechea.

- E o inteligență electrică, spunea Sabin, avocatul ei, e o minte care pricepe și străbate cu iuțeala fulgerului problemele cele mai complicate, dar tocmai de aceea nu întârzie mult asupra lor și nu știe să savureze pe îndelete plăcerile vieții.

Lucu și Laura se însingurară în citirile și comentariile lor infinite, în mărturisirile lor întortocheate și în plăcerea împărtășită,

mereu şi mereu nouă, de a-şi recunoaşte subţirimea lor de cugetare. Silion găsea că nimeni nu ştie să-1 asculte şi nu-1 înţelege mai bine decât Laura, iar ea, la rându-i, îi dăduse dovada celei mai depline încrederi: îi povestise dragostea ei. Fusese logodită, puţin înainte de a se îmbolnăvi, cu un ofiţer de marină, cu vreo doisprezece ani mai în vârstă decât ea, ceea ce o încredinţase că e iubită nu numai cu patimă, dar şi cu un sentiment de protecţie, de care simţise întotdeauna nevoie. Cununia trebuia să se facă la Fiereni, dimineaţa la primărie, iar pe înserate la biserică, după care urmau ospăţul şi serbarea de nuntă la conac, sub jupiteriana oblăduire a conului Iordanache, cel care avea şi menirea de a oferi miresei braţul ca să o ducă la altar. De două ori în decursul aceleiaşi luni, logodnicii făcuseră câte un drum la Fiereni şi înnoptaseră acolo pentru a grăbi pregătirile. Conul Iordanache nu mai ştia unde îi este capul. în viaţa lui nu muncise atât. Răguşise. Bătrânele şi prăfuitele încăperi nelocuite fuseseră deretecate şi apoi şlefuite ca nişte diamante. Numai câteva zile îi mai despărţea de duminica hotărâtă. Dar într-o după-amiază lâncedă de iunie, Laura fu cuprinsă de acel somn misterios de care auzise vorbindu-se în basmele copilăriei. Zile şi nopţi a tot dormit. La deşteptare nu s-a mai putut ridica din pat. Logodnicul a vegheat-o şi a îngrijit-o luni după luni. Poate că şi-o fi dat seama într-un târziu că nu avea stofă de martir, căci, după o patetică explicaţie cu Matilda, a dat bir cu fugiţii. Aceasta era povestea Laurei. Surâsul ei resemnat şi duios îi vorbea lui Lucu de împăcarea ei cu oamenii, cu egoismul lor şi cu vitregia sorţii.

Lucu găsise în Laura un duhovnic. Aştepta cu nerăbdare ceasul când va fi singur numai cu ea, ca să-i povestească de micile neînţelegeri dintre el şi Matilda, de bănuielile lor reciproce şi chiar de răzbunările lui de om gelos, adică de aventurile şi plăcerile lui lăturalnice, de care se ruşina în sinea lui pe urmă. Cu zâmbetul ei de vestală, care plutea dincolo de bine şi de rău, Laura îi dăruia iertarea dorită:

- Nu e nimic, nu te prăpădi cu firea: omul gelos înşală ca să i-o ia înainte celuilalt şi apoi îşi face sieşi scene de gelozie, ca să se dezvinovăţească. Dar emoţiile şi amintirile curate rămân; asta e totul.

Vorbea uneori ca o femeie cu multă experienţă şi care a cunoscut toate plăcerile şi tainele dragostei. în clipele acelea, Lucu ar fi vrut să ştie mai multe. Romanul ei neisprăvit cu logodnicul marinar i se părea plin de mistere nedezlegate şi de câte ori i-a mai

pomenit, cu precauţii, de vremea logodnei ei, căutând să dobândească ceva amănunte, Laura a schimbat vorba sau a tăcut ostentativ, într-o zi, a întrebat-o de-a dreptul:

- Spune-mi: ai fost a lui, sau nu?

A primit întrebarea lui fără să tresară şi cu un surâs de care Lucu s-a ruşinat.

- Tii mult să ştii? 1-a întrebat la rândul ei Laura.

Lucu simţea că nu mai poate da înapoi. A plecat capul.

- Da! a rostit el.

- E o întrebare brutală, i-a spus Laura.

Si îl privea drept în ochi, cu privirile ei mari, întristate. I-a luat mâinile între ale lui.

- Iartă-mă, am vrut să ştiu.

- Si acum nu mai vrei? (Parcă se juca cu el.)

- Nu! îi fu răspunsul. (Minţea.)

- N-am fost a lui! continuă Laura, încet.

- Şi îţi pare rău? întrebă Lucu.

- Nu pot să spun, îi răspunse Laura, după câteva clipe de şovăială. Nici eu nu mai ştiu.

A urmat între ei cea dintâi tăcere care a fost altfel decât tăcerile de până atunci. în seara aceea, Lucu s-a dus să doarmă singur, acasă.

Dar în dimineaţa următoare, la opt şi jumătate, Matilda era din nou la el. Venise devreme, cum obişnuia, ca să plece înainte de amiază, ca şi cum ar fi avut de dat socoteală unui bărbat gelos. Ţinea ca plecările şi întoarcerile ei să nu dea de bănuit.

- Exagerezi, îi spunea Lucu, îţi închipui că Laura crede că amorul nostru e doar platonic?

- Tu nu cunoşti femeile, îi răspundea Matilda, păcat de experienţa ta! Noi trăim din imaginaţie mult mai mult decât voi. Nu vreau ca Laura să ştie precis când anume sunt la tine şi când nu.

Dar n-aveau vreme pentru controverse, clipele lor se mistuiau în flăcări, şi în scurtele răgazuri care urmau, tolănit lângă trupul ei de chihlibar întunecat şi răsuflând printre pletele ei parfumate şi negre ca iadul, Lucu se legăna cu gândul că e înlănţuit de o bacantă întoarsă din poveste anume pentru îmbrăţişările lui.

Poate că nu o făcea dinadins. Dar de câte ori venea dimineţile la el, Matilda lua hotărârea să o plimbe spre seară pe Laura la Şosea. Poate că se mângâia cu gândul că răscumpără bucuriile dragostei ei, de care Laura e lipsită, sau încerca să-i risipească gândurile îndrep-

tate, credea dânsa, într-un sens neîngăduit şi turburător. Şi plimbarea urma neapărat. La început, Chevroletul astmatic al lui Lucu fusese de mare folos în acest răsfăţ, dar mai târziu, răzgândindu-se, Matilda dădu preferinţă unui taxi de lux sau unui birjar jugănit, cu faţa zbârcită ca un ciorap, una din cele mai din urmă rămăşiţe ale Bucureştilor de altădată. Lucu nu mai stătea la volan, lângă şofer, ci în fundul trăsurii, între ele.

în această zilnică plimbare cu trăsura între cele două femei, Lucu îşi găsea rostul vieţii lui fără de scop. Lumea se schimba la faţă, şi în jurul lui se răsfăţa paradisul. O plantă între două adieri, între două miresme. Era prizonierul benevol al unei amante şi al unei surori suferinde, copilul mare al celor doi îndrăgostiţi.

- Sărut-o, îl îndemna Matilda, e copilul nostru.

O privea cu o încântare care ar fi dumirit pe orişicine de ce Matilda nu se mai măritase. Avea un copil frumos, care mai era şi suferind. Asta îi ajungea. în asemenea împrejurări, un soţ ar fi fost ceva de prisos. Matilda nu părea să fie una dintre acele femei care simt nevoia unui stăpân, ci numai a unui amant care să nu devie însă prea gelos. Niciodată Lucu n-ar fi sărutat-o pe Laura din propriul său îndemn. Firea lui nu se risipea în sărutări, ca a Matildei. Dar Matilda îl îmbia s-o facă la fiece sosire şi plecare a lui din locuinţa lor.

- Cum, îl certa ea, aşa se vine? Aşa se pleacă? N-o săruţi?

In pregătirile lor înfrigurate pentru plimbare, o ajutau amândoi să coboare din pat: unul îi ţinea halatul, altul îi potrivea papucii, pe ca.e, cu picioarele ei de fildeş, Laura îi dibuia pe covor fără să-i nimerească, sau o pieptănau în grabă, smulgându-i câte un fir lung de păr blond-roşcat şi scâncete pisiceşti de suferinţă. Apoi Lucu o ajuta la opintirea ei supremă, când da să se ridice. Laura îi refuza braţul. Ţinea să ajungă singură, fără baston, cu paşii ei haşuraţi, până pe platforma scării, unde aştepta trăsura. Dar, ca de obicei, nu izbutea până la capăt şi din când în când se rezema cu mâinile de pereţi. Intr-un rând, oprită în pervaz şi roşie la faţă, s-a întors spre Lucu:

- Nu-i aşa că nu se cunoaşte prea mult că sunt o infirmă?

La întoarcere cinau în sufrageria spaţioasă, luminată până mai ieri numai cu gaz aerian. Luminatul acesta, foarte potrivit cu zidurile căptuşite cu stejar şi cu mobilierul greoi, construit aci o dată cu casa, n-a fost înlăturat decât mai târziu, şi asta nu din pricină că Matilda ar fi vrut să se ţină în pas cu vremea. Nicidecum.

Numai o întâmplare neaşteptată a hotărât-o să introducă electricitatea în cel din urmă imobil care pe strada Sălciilor mai păstra încă lămpile cu sită Auer. A fost într-o seară târzie când se întorsese de la o petrecere. Era la câteva luni după îmbolnăvirea misterioasă a Laurei. In casa cufundată în întuneric, a găsit-o pe Laura aproape asfixiată în camera ei cu ferestrele închise, în care plutea un miros intens de gaz aerian. Readusă la viaţă, Laura a tăgăduit cu îndărătnicie că ar fi avut de gând să se omoare. Şi dacă mai vine vreodată vorba despre asta, tăgăduieşte şi în ziua de azi. Dar Matilda a desfiinţat gazometrul anacronic şi s-a rostit pentru progres.

Când Lucu înnopta la surorile Feraru, i se făcea patul pe un colţar de sub scara din hol. Pe dreapta şi pe stânga holului se deschideau dormitoarele celor două surori. Uşile rămâneau date de perete toată noaptea.

Lucu îşi lua în primire ungherul lui confortabil. Atunci urma un răstimp în care policandrele din tavanul înalt dispăreau într-un haos de nepătruns, iar în odăi, la nivel scăzut, se instala un clarobscur misterios, prielnic pregătirilor de culcare, adică acelui fantomatic du-te-vino în halatul şi papucii vieţii de familie. După un răgaz pe care îl socotea îndestulător pentru acest domestic preludiu, cu glasul ei de comandă, Matilda punea întrebarea:

- Sunteţi gata?

Şi, fără să mai aştepte răspunsul, dădea semnul stingerii, apăsând un buton la tabloul de electricitate. Beznele puneau stăpânire spontan pe încăperile fără margini.

Dar după câteva clipe de tăcere, convorbirile reînviau pe şoptite şi sfioase, şi mai apoi cu jumătate glas pe întuneric. Erau mai întâi nişte întrebări răzleţe, ca nişte iscoade şovăitoare într-o tabără aţipită. Apoi se înfiripau aluzii la întâmplările mărunte ale zilei şi care îşi căpătau de-abia acum adevăratul tâlc şi însemnătate. Amănunte pierdute, luminate de câte un cuvânt, comentarii aşa cum se fac după miezul nopţii, spuse pe un ton de mărturisire şi de apropiere de la suflet la suflet. Treptat, răspunsurile se făceau tot mai rare, cineva se depărta de ceilalţi doi şi aluneca pe nesimţite dincolo de neguri. Era Matilda care adormea cea dintâi. Uneori de-abia îşi rezema capul în perne, şi nu- mai ştia de nimic. Lucu şi Laura, însă, îşi continuau până în zori spovedaniile lor, făcute din nimicuri. începea pentru ei o ciudată singurătate. Nu puteau să facă lumină, pentru că, în această casă plină de sfeşnice de argint, de bronz de toate mărimile şi din toate vremurile, flăcăruia unei

lumânări ar fi răsfrânt pe toate metalele şi în toate ungherele prezenţa tăcută şi vagă a unor oaspeţi nedesluşiţi. Matilda ar fi protestat prin câteva gemete înăbuşite şi până la urmă s-ar fi trezit din somn. Tocmai asta n-ar fi vrut ei... întunericul acela era domeniul lor fermecat, în care n-avea voie să pătrundă nimeni. Erau ca două candele în cripta umbrelor şi îşi simţeau şi fiinţa, şi lumina. Lucu n-ar fi putut să-i vorbească Laurei de slăbiciunile şi sfielile lui decât în aceste ceasuri de taină, când voinţa e abolită şi mândria îl părăsea. Numai pe întuneric îndrăznea să-i facă anumite mărturisiri, ca şi cum ar fi fost de aceeaşi vârstă şi fără să i se pară că-i pune prea mult răbdarea la încercare. Bănuia că o oboseşte şi ar fi vrut să o cruţe, dar între timp se întâmplau mereu fapte noi, menite să-1 turbure şi el avea nevoie de un duhovnic ideal, care să fie femeie. Numai o femeie l-ar fi putut ajuta, fiindcă numai ea ar fi fost în măsură să cunoască şi să trădeze arcanele, tainele şi capcanele unei alte femei. Câteodată îşi spuneau lucruri atât de minunate, de parcă şi le-ar fi şoptit la ureche, întinşi unul lângă altul ca în paradisul copilăriei. Dar dimineţile uitau de ele, minunăţiile se spulberau şi le rămânea doar sunetul, clipa şi singurătatea în care au fost destăinuite, însemnate în sufletul lor ca o panglică într-o carte. Adormeau într-un târziu, când la ferestre, printre storuri şi draperii, zorile îşi suflau înlăuntru fulgul lor de păpădie.

La răstimpuri, pe care de la o vreme începuseră să le aştepte, Matilda pleca la ţară, unde treburile moşiei se încurcau.

Apariţiile ei furtunoase erau menite să mai întărească autoritatea din ce în ce mai şubredă a lui conu Iordanache, administratorul moşiei, un fel de unchi al celor două surori - un unchi de văr, cum precizau ele. Fără îndoială că undeva pe arborele genealogic al familiei, pe o ramură oarecare, figura un strămoş comun al surorilor Feraru şi al conului Iorgu Iordanache. La barba acestuia, barbă căruntă şi ondulată, de rege asirian, ele n-ar fi renunţat cu una, cu două. Prea mare era plăcerea lor de a putea prezenta musafirilor abătuţi pe la Fiereni, la câţiva ani o dată, pe această decorativă şi scăpătată rudă, cu titlul pompos de *notre intendant,* ca să-i mai poată imputa lenea ei fără de leac şi augusta nepăsare faţă de nevoile domeniului. Toate aceste mici şi banale cusururi ale conului Iordanache se cumpăneau, în folosul lui, cu distinsa lui înfăţişare de patriarh statuar şi robust, în care se desluşea, ca în filigrană, prezenţa unui satir obosit dimpreună cu netăgăduita lui cinste în gestiune. în zadar susţinuse în faţa Laurei şi a Matildei avocatul lor,

Sabin, că mai bine un vechil vulgar şi hoţ, dar care împarte cu proprietarul unele câştiguri, fie şi suspecte, decât un majestuos intendent care îţi prezintă necontenit incontestabile deficite. Iordanache nu se sinchisea de pierderi. Ele se puteau acoperi totdeauna, din vânzarea unui colţişor ciobit din hotarele moşiei, un loc de£asă, un imaş, o pârloagă, o dumbravă, un petec de pădure, iar de vreun alt fel de venituri nu catadicsea să se îngrijească. De când cu reforma agrară, agricultura era pentru el o îndeletnicire moartă şi se mărginea, în ceea ce-1 priveşte, să dea în dijmă la plugari. Se purta cu ei omeneşte, dar nu din dragoste, nici din cine ştie ce convingeri înaintate, pentru că Iordanache n-avea nici un fel de convingeri în nici un fel de materie, ci numai aşa, ca să-i atragă pe vasali la dijmă. Ce prăpăd ar fi fost pe capul lui să fie nevoit să caute şi să tocmească oameni ca să lucreze pământul „în regie"! N-ar mai fi putut urmări cu seninătate, din tihna unei existenţe părăginite, dar senioriale, alunecarea unei lumi întregi şi a unei epoci înspre obştescul ei sfârşit.

Cu toate acestea, Matilda nu pleca niciodată la Fiereni fără să pregătească de mai înainte pachetul lui nenea Iorgu, alcătuit totdeauna dintr-un kilogram de cafea, două de rahat, o jumătate de apă de colonie, un sfert de bomboane de eucalipt, un sfert de bomboane de mentă şi o cutie de ţigări Intim Club. Cumpărăturile pentru pachet şi alcătuirea lui cădeau în sarcina lui Silion. în gândul lui, el rostea tot felul de afurisenii că era nevoit să alerge pentru tainul răsfăţatului şi misteriosului intendent, a cărui existenţă o cunoştea, fără să-1 fi văzut totuşi niciodată. Fusese de multe ori vorba ca Lucu să o însoţească pe Matilda într-una din călătoriile ei la Fiereni, dar a fost parcă un făcut că împrejurările nu s-au vădit niciodată prielnice. In schimb, avocatul Sabin se bucurase de acest hatâr în mai multe rânduri. E drept că meseria lui îl îndreptăţea să o facă. Silion clocotea. „La urma urmei, sunt şi eu avocat", îşi spunea scrâşnind din dinţi. Dar de această calitate a iui nu-şi mai amintea nimeni. Aşa cum nimeni nu tăgăduia că e un felcer dintre cei mai buni. La plecarea Matildei, care înainte de a-i părăsi îi repeta până la plictiseală mereu aceleaşi sfaturi şi îndrumări cu privire la hrana şi medicaţia Laurei, ea rămânea în grija lui. I se făceau zilnic injecţii cu nemiluita. Tot ce născocise industria medicală mai nou şi mai scump trecea în vinele albastre ale Laurei, iar pe măsuţa de lângă divanul ei se afla râhduri-rânduri de sticluţe şi fiole multicolore, preţios etichetate, conţinând esenţe, pulberi şi tablete, ce trebuiau

înghițite la intervale fixe, potrivit unui program în care, afară de Matilda, numai Lucu se mai putea descurca. Pe lângă astea, se adăugau diferite aparate electrice şi lămpi cu înfățişare de monştri marini sau de scafandri, izvoare de unde tămăduitoare şi de raze feerice, în şipotul cărora Laura trebuia să se scalde la trezire şi la culcare. Trupul bolnavei accepta totul, cum acceptă idolii fumul de tămâie şi ofrandele.

La răstimpuri anumite, medicii casei - doi la număr - se perindau la căpătâiul pacientei, o gâdilau la tălpi, îi încercau cu tăişul palmei genunchii şi, după alte câteva scamatorii, clătinau profesional din cap şi ordonau cu gravitate continuarea tratamentului, a exercițiilor prudente, a masajelor electrice şi a razelor de cvarț, adăugând la răstimpuri cel mai recent preparat lansat de revistele de specialitate. Toată această agitație semăna în chip ciudat cu pregătirile pentru un bal de familie care se amâna mereu la calende. Matilda îi însoțea pe vrăjitori până la uşă. Acolo, în schimbul plicurilor înmânate în ultimă clipă, le mai storcea câteva cuvinte de îmbărbătare.

In sfârşit, pentru Lucu şi Laura, plecarea Matildei dădea semnalul orgiilor amicale. Şi până după miezul nopții, sub scalpelul de lumină al minții lor, se perindau prietenii, gândurile, inimile, icoanele desprinse din paginile citite împreună şi până şi intrigile amoroase şi clevetirile răspândite de gura lumii. In acest paradis capitonat al intimității, timpul fusese abolit. Uneori, pe vreme de iarnă grea, Lucu şi Laura simțiseră oboseala ceasurilor de dincolo de noapte. Lucu nu mai pleca. îşi aştemea singur un culcuş pe colțarul lui din hol şi rămânea să doarmă în casa Feraru.

La întoarcerea Matildei, îi povesteau totul, afară de numărul țigărilor fumate şi al cafelelor sorbite împreună.

E mult de atunci şi multe s-au schimbat între timp. Lucu îşi simte ceafa amorțită de mânerul canapelei *empire* din fostul iatac al Matildei. Fără să se mişte, dibuie pe lângă el o perniță de mătasă brodată şi şi-o pune sub cap. Tăcere. Laura doarme încă. Nu fără oarecare mândrie, Lucu îşi dă seama cât este el de departe şi de mai presus de bietul om care fusese odinioară. Fusese gelos pe Matilda, de o gelozie care-1 mâna pe urmele ei pas cu pas, îl făcea să o scruteze gest cu gest, vorbă cu vorbă, o gelozie măruntă şi sâcâitoare, cu care o teroriza şi o scotea din sărite, în vreme ce pe Laura o istovea tot povestindu-i bănuielile lui. De sute de ori îi punea cam aceeaşi întrebare. îşi căută un aliat, cu ajutorul căruia trebuia să afle

adevărul. Această nevoie de adevăr o simțise dintr-o dată, fără să se fi aşteptat, aşa cum pe negândite ți se poate face rău pe o arşiță grozavă. Iată:

Adormise în patul lui de acasă. O carte deschisă zăcea lângă el în perne, şi cu o mişcare bruscă a împins-o pe covor când a zbârnâit în târziul nopții telefonul. O femeie. Nu.cunoştea vocea.

- Te-am deranjat? sună întrebarea.

- La ora asta n-aş putea să spun că nu! a răspuns, cuviincios ca întotdeauna, Silion.

- Iartă-mă, te rog, continuă necunoscuta voce, dar vreau să-ți dau un sfat.

Lucu se dezmeticise de-a binelea.

- E prea întuneric, răspunse el. Sfaturile se dau pe lumină.

- De ce generalizezi? întrebă vocea. Sunt mai bine de două ore de când Matilda şi Artur Sabin au plecat singuri de la bar, de la „Marea aventură", unde au băut şi au dansat ca doi îndrăgostiți. S-au dus pesemne la el acasă. Toată banda i-a văzut plecând, dar s-a făcut că nu bagă de seamă. înțelegi acum de ce ți-am telefonat la ora asta? Şi, cu un hohot de râs afectat, vocea adăugă: Artur - ce nume de amant! Şi acum, noapte bună, domnul meu, şi somn uşor, dacă mai poți!

Cu cotul în perne, Lucu rămase pe gânduri. într-adevăr, era greu să mai adoarmă. Glasul de la telefon nu mințise, sau cel puțin nu mințise pe de-a-ntregul. Ştia bine că Matilda şi grupul ei de prieteni obişnuiau să meargă la bar la „Marea aventură". Ah, epicele ei plăceri la „Marea aventură"! De fiecare dată, Lucu a simțit că ar fi avut ceva de zis împotrivă. Pleca însoțită de întreaga ei bandă, cu nelipsitul Artur Sabin în cap, iar pe el îl lăsau la căpătâiul Laurei, şi se prea poate că asta era un fel de schimb care îi şi convenea. Plecări zgomotoase, ca şi cum ar fi fost vorba de o vânătoare, dar fără goarne şi fără câini, şi terminate adesea prin întoarceri voioase în bezna nopții, cu lungi opriri de bun rămas, îh grup, sub felinarul de la poartă, unde veşnic Artur Sabin rămânea cel din urmă.

- Cum? Nu v-ați culcat încă? întreba Matilda pătrunzând cu o răbufnire de parfum în camera luminată a Laurei, unde Lucu tânjea, dezbinat de fericire şi aşteptare, pe fotoliul său.

- Destul cu lecturile, hotăra Matilda, toată lumea la culcare!

Lucu ar fi vrut să rostească un mic rechizitoriu, să protesteze în fața acestui fel de viață. Matilda îi tăia vorba:

- Nici un cuvânt! Sunt prea bine dispusă ca să pot asculta

predici. Mâine, dacă vrei, îţi stau la dispoziţie.

Lucu înţelegea că mâine Matilda va veni să-1 consoleze şi să se dezbare de preaplinul satisfacţiilor ei coregrafice. A doua zi, în pauzele de acalmie, el încerca să aducă vorba despre ce îl rodea în suflet. Ea însă nu putea să admită că jocul cu mâinile, atingerile, pipăielile şi dulcegăriile dansului în public, oricât ar fi de lipsite de gânduri ascunse, fac o impresie proastă. Şi nici nu sunt atât de nevinovate cum pretinde Matilda. Ele pornesc, susţinea Lucu, din adâncuri întunecate, care nu-şi mărturisesc năzuinţele şi îşi caută mulţumirea în jumătăţi de împliniri.

- *Fous-moi la pate*[1], izbucnea Matilda, şi tu, şi răsuflatul tău Freud!... (Şi era atât de frumoasă cu pletele răvăşite şi sânii ei mici de bronz dezgoliţi, ca ai unei amazoane în bătălie!) Să ştii, urma ea, că teoriile lui Freud au zăpăcit lumea... După el, şi copilul de ţâţă e un depravat şi un incestuos... Toate acestea, afirma ea din ce în ce mai însufleţită, se petrec numai în câteva capete viermănoase de babalâci excitaţi de lecturi obscene.

- *Voyons*[2], Matilde, stăruia Lucu, eu nu-ţi pretind nimic. Socot însă că o ţinută mai rezervată...

- Ţinuta e bună pentru cocote, îl întrerupea Matilda, dar eu sunt o doamnă. Şi acum, basta! Că nu pentru asta am venit aici!

în violenţa Matildei intra poate şi o doză de cabotinism. Ştia că, pentru închipuirea lui Lucu, sălbăticia ei era un aprig stimulent. Aşa că el renunţase de mult să-i refacă educaţia, cu toate că îi displăcea din ce în ce mai mult familiaritatea purtărilor ei cu bărbaţii, îşi ticluise un fel de a fi pe care ea îl socotea drept camaraderie. Se tutuia cu oricine la numai cinci minute după ce îl cunoscuse, dezlegându-1 şi pe el de datoria de a-i spune doamnă. Tot camaradereşte se săruta cu unii musafiri, din întâmplare cu cei mai chipeşi, la sosire, la plecare şi uneori în răstimpuri sub felurite pretexte şi spontaneităţi. în clipele de exaltare, când o melodie suavă de ferestrău o ducea cu gândul cine ştie unde, i se întâmpla să ia pe câte un asemenea camarad pe după gât şi să rămână aşa un timp, cu capul pe umărul lui, în ascultare infinită. Şi nu avea nimic împotrivă când unul din ei, tot atât de camaradereşte, o cuprindea de după mijloc sau o atrăgea pe genunchi. „Astea sunt maniere de bordel!" scrâşnea Lucu în sinea lui, dar tăcea. Şi în clipa asta nocturnă, telefonul unei necunoscute răscolise în el toate aceste neajunsuri şi umilinţe. „Aşadar, gândea el, Matilda e din nou la „Marea aventură". Şi a mai dispărut de acolo. Dar asta nu înseamnă mare lucru. Matilda nu-şi pierde chiar toată noaptea prin barurile dansante." Uneori îşi lua rămas bun mai din vreme şi pleca, iar Artur Sabin o însoţea până acasă. Un june scund şi jovial, cu umerii înguşti şi un pântecel rotunjor şi moale. Un cap mare, cu ochi imenşi, cu pleoapele grele, ochi melancolici, care contrastau cu veselia insului. Avea un glas puternic de bariton, care se făcea duios şi dulceag în tangourile sentimentale. Pe lângă el, Matilda arăta ca o cerboaică falnică şi bine cumpănită. O bacantă, travestită în tânără şi mare doamnă. Cum era să se uite una ca ea la un rotofei gălbui şi stârpit, la un cântăreţ de pahar, ca Artur Sabin? Hm! Luc» rânjea de unul singur. „Acestea sunt apucături pamfletăreşti, se răzbuna în cuvinte. Nu cumva sunt gelos?" Se uită la ceas. „Trei. Dar unde-o fi la ora asta? Chiar dacă, părăsind barul, a făcut şi o plimbare în automobil la Şosea, cum avea obicei, trebuie să se fi întors de mult acasă." După câteva clipe de ezitare, Lucu telefona. Aşteptă. Nici un răspuns. Deodată, se bătu cu palma peste frunte. Cum de nu i-a dat prin minte de Ia început? Telefona la „Marea aventură" şi întrebă de Matilda. I se răspunse, fără ezitare, că plecase de mai bine de un ceas, poate două... Fruntea i se umezi. Căută în anuar casa lui Artur Sabin şi telefona. Mac-mac-mac: semnalul de ocupat. Repetă apelul. Insistă. Mac-mac-mac: acelaşi răţoi ironic îi spunea că telefonul e ocupat, mereu ocupat: „Au scos din priză aparatul, să nu fie deranjaţi." Lucu simţi cum i se bat tâmplele, un val de sânge îi întunecă mintea. Sări în picioare, se îmbrăcă într-o clipă. Afară, aerul nopţii îl mai dezmetici. O adiere lină purta miresmele parcurilor apropiate. Stelele se uitau Ia el din liniştea lor eternă. In pas alergător, ajunse la staţia de taxi şi dădu adresa casei Feraru. Pătrunse în ea ca un hoţ pe întuneric. îl întâmpină parfumul de mosc şi de umezeală al locuinţei. îşi duse mâna la piept, să-şi astâmpere inima. înainta tiptil, cu opriri de spaimă, spre camera Matildei. Parchetul vechi trosnea îngrozitor. Auzi din hol respiraţia Laurei în somn. Veacuri de şovăire treceau printre clipe. Se opri în prag şi ascultă. Storurile nu fuseseră lăsate, un snop sfios de raze de strecura de la felinarul depărtat până aci. Nimeni. Ochii i se obişnuiră cu beznele. Desluşi patul alb, desfăcut şi neatins. Se retrase în grabă. Poate că a făcut zgomot; din vestibul îl ajunse glasul nedumerit al Laurei:

[1] Nu-mi bate capul (fr.).
[2] Ascultă (fr.).

; i i ^

- Cine e?

Străbătu curtea în goană şi porni din nou. Casa lui Artur Sabin. Un apartament oarecare, într-un bloc cu opt caturi. Lăsă taxiul să-1 aştepte la colţ şi începu să se plimbe în neştire prin dreptul blocului. Noaptea se destrăma, felinarele păleau. Intr-o curte adormită, un cocoş vui din aripi şi sfâşie negurile cu trâmbiţa. Sergentul de stradă trecu de câteva ori pe lângă el, îl privi bănuitor. Lucu se depărta. II văzu pe sergent stând de vorbă cu şoferul de taxi, auzi uruitul motorului. Taxiul coti pe una din străzile de după colţ şi opri din nou: numai acolo avea voie să aştepte. Lucu îşi continuă nemulţumit perindările. Ce-ar fi să intre, să urce până la apartamentul lui Sabin, să sune, să pătrundă în casă? Desigur că Sabin ar căuta să-1 oprească, dar ce-i păsa lui de Sabin? Dar dacă Matilda nu mai e acolo? Se poate să fi plecat între timp. Ar fi o prăbuşire fără seamăn. Cu verva lui incultă şi vulgară, Sabin ar povesti în tot oraşul cele petrecute. Ar fi un hohot de râs de jur împrejur, de la Automobil Club şi până la Forul Intercultural, de la Iordache la „Capsa" şi până la *Opinia publică,* unde Fane Chiriac l-ar măsura din priviri fără să spună nimic. Numai dacă ar da buzna ca un tâlhar şi ar sparge uşa cu o singură lovitură de umăr, aşa încât să-i surprindă pe vinovaţi într-o ţinută care nu mai îngăduie tăgadă, ar putea el să iasă cu bine din această împrejurare.

Pasul potcovit al sergentului îl ajunse din urmă. Lucu se opri şi îi făcu faţă. Sergentul îl salută cu mâna la chipiu, înclinându-se uşor. Se priviră. în revărsatul zorilor erau palizi amândoi, cu feţele încadrate într-o dâră de barbă nouă.

- Mă iertaţi, îi spuse sergentul, şi întrebarea lui îl uimi pe Lucu, sunteţi de serviciu?

„Individul ăsta mă ia drept un poliţist în civil, gândi Lucu, dar e mai bine să-i spun adevărul." îi întinse mâna în chip de salut, strecurându-i în palmă o bancnotă.

- Tocmai vroiam să-ţi vorbesc, îi zise; eşti de mult pe strada asta?

- Am intrat aseară la opt, şi de atunci am trecut de multe ori pe aici. Blocul ăsta are mai multe intrări şi sunt ţinut să fiu cu ochii pe el. Zicând acestea, sergentul îi arătă spre clădirea îh care se afla şi locuinţa lui Sabin.

- N-ai văzut cumva ieşind de aci o doamnă înaltă, brună, însoţită de un domn mic de stat şi grăsun, cu o mustăcioară neagră, tunsă perie?

Aşteptând răspunsul, Lucu era mulţumit în sinea lui de acest model de descriere detectivă. Sergentul se gândi o clipă.

- V-am spus că n-am stat tot timpul pe strada asta. Am şaisprezece străzi în sectorul meu. Făcu o pauză şi reluă: Parcă am văzut ieşind de aci o doamnă, dar era singură. Da, desigur, am văzut-o, dar nu ştiu dacă era aceea de care vă interesaţi dumneavoastră.

- Şi când asta? întrebă Lucu.

- E mai bine de un ceas, poate chiar un ceas jumătate.

- Cum era îmbrăcată?

- N-aş putea să spun. Era însă foarte frumoasă. Pe întuneric părea grăbită. A oprit un taxi care tocmai trecea.

Lui Lucu nu-i mai rămânea decât să mulţumească, să salute şi să plece. Dar care nu-i fu uimirea când, trecând prin dreptul casei Feraru, văzu storurile de la ferestrele Matildei lăsate. O lumină străvezie se tăia în vârfurile plopilor, năpădea acoperişurile, străzile şi grădina. Lucu se apropie în grabă şi bătu încet la geam, de câteva ori. în sfârşit, storul se ridică. în chenarul îmbelşugat de bucle negre şi de şuviţe şerpuite şi rebele, chipul somnoros al Matildei apăru. Văzându-1 pe Lucu, se lumină deodată la faţă şi îi deschise larg fereastra.

- Ce-i cu tine? îl întrebă într-un sărut.

- Am fost la o petrecere cu nişte prieteni, şi trecând pe aici...

Din convorbirea care a urmat mai mult în şoapte şi care a fost din ce în ce mai aprigă şi mai însufleţită, Lucu a reţinut, o dată pentru totdeauna, sfârşitul:

- Sunt liberă şi ştiu cum să mă port. Nu mai sunt o copiliţă care poate fi ameţită şi sedusă. In dragoste, eu sunt aceea care alege şi culege, nu voi, bărbaţii... (Cu o zvârlire uşoară a mâinii prin aer, Matilda spulbera jumătatea bărbătească a omenirii în neant.) Mă pot duce oricând la cine vreau. Nu cred în viol. N-am întâlnit încă nici un Siegfried. Dar eu sunt totuşi o Brunhildă. Şi să mai ştii ceva: când am să te înşel, am să ţi-o spun.

Cu pielea ei de culoarea aurului vechi şi ochii ei de catran topit, Matilda era într-adevăr o Brunhildă. Cu gândul la clocotul de viaţă al făpturii ei mândre, Lucu s-a surprins adesea suspinând: niciodată nu va fi la înălţime. Totdeauna îi va rămâne Matildei un prisos nevătămat şi slobod, oricât s-ar sili el în mângâieri, în patima lui mereu vie. Gelozia nu i-a mai dat pace, mai ales noaptea. Treaz în pat sau adormit pe jumătate, i se părea că simte poftele rătăcitoare ale Matildei îndreptate spre micuţul Sabin. I-a şi spus-o într-una din acele dimineţi împărtăşite, pe când ea îl privea galeş şi

îi vorbea duios, cu acel scâncet în glas care e al femeii recunoscătoare şi răsfăţate:

- Toată noaptea ţi-am interceptat gândurile! Nici unul nu mi-a scăpat. Ştiu la cine te gândeai. Ştiu tot; neruşinate!

Un'hohot de răsfăţ, măgulit şi sfruntat, i-a fost răspunsul.

Da, surorile Feraru nu erau femei ca toate femeile. Mai întâi că nu se învoiau cu celelalte femei, amândouă i-o spuseseră deschis şi răspicat: ele nu se simţeau bine decât cu bărbaţi. Silion se strădui să nu se gândească la Sabin.

Si astăzi încă, Lucu se mai minunează cum de a putut să se lase stăpânit de sentimentul schimonosit al geloziei, semnul sigur al slăbiciunii şi al robiei care se îndoieşte de sine, de libertate şi de viaţă. Se bucură şi se felicită că de atunci încoace a depăşit această stare infantilă, în care o singură floare te împiedică să zăreşti grădina lui Dumnezeu plină de minunate despăgubiri.

Dar până să ajungă aici a mai trecut prin multe.

Toate acestea şi altele încă, Laura le aflase şi le îndurase de la el nu o dată. îl asculta ca pe un bolnav.

- Laura, numai tu poţi să mă lămureşti. Ochii tăi văd ce se vede şi ce nu se vede. Uită-te în sufletul Matildei. Caut-o. Spune-mi unde este acum, cu cine e, ce gândeşte, ce face.

Laura îi trecea mâna ei magică peste frunte.

- Laura, tu îl cunoşti pe Sabin mai bine decât mine. Nu e aşa că e prea mărunţel şi prea rotunjor pentru vârsta lui, şi prea vulgar ca să-i placă Matildei? Ţie, ştiu că nu-ţi place. Face glume ieftine, povesteşte anecdote, spune „bancuri" (cum zice el) culese de prin baruri şi bodegi, la un aperitiv. Le spune cu haz, e drept, fiindcă are ochii trişti şi bulbucaţi ca bufonii lui Velasquez şi un zâmbet zevzec şi comunicativ sub mustăcioara lui neagră de mitocan, tunsă perie! Nici un pic de personalitate, dar poate tocmai de aceea îl place Matilda. Mi-a spus chiar ea că inteligenţa o oboseşte. Şi mai e şi un dansator neobosit. Cu picioarele lui arcuite!... Iar Matilda dansează cu frenezie. Lucu suspină adânc. Eu nu dansez deloc. Matilda m-a sfătuit să renunţ. Dansez ca un manechin. Dar pot să-mi dau seama de avantajele dansului. Bineînţeles, pentru dansatori. în materie de dragoste, dansul e un mare *atout, il brule Ies etapes*[1], trebuie să recunoşti! Uneori e aproape totul, adăugă el cu glas scăzut.

- Nu pentru Matilda, râse Laura, ea nu e femeia jumătăţilor de măsură.

Arde etapele (fr.).

„Din partea unei fecioare, iată o replică ciudată", îşi zise Lucu şi rămase o clipă pe gânduri.

.- Şi pe urmă, el bea, continuă Silion, Sabin ăsta e un şampion al şpriţului, al coniacului, al whiskyului, al şampaniei. Matilda e nebună după şampanie... După câteva cupe nu mai vrea să ştie de nimic. Nici nu-şi dă seama de stârpenia lui Sabin, care se laudă că are exact talia lui d'Annunzio şi a tuturor oamenilor mari: de-abia un metru şaizeci şi patru. E un domnişor cu tocuri înalte şi mai poartă şi talonete pe dinăuntru. Caută să mai câştige doi-trei centimetri, ha-ha! Lucu se opri, ca şi cum propriul său râs îi sunase fals, şi reluă pe un ton minor: Eu nu ştiu să beau. Am paharul trist. Când nu mă cretinizează, mă adoarme. E drept că beau din când în când, de unul singur. Dar nu mă dau în spectacol.

- Văd că ai născocit un cuvânt nou: stârpenia! Eu nu l-am mai auzit.

- Văd că vrei să schimbi vorba. Te plictisesc, iartă-mă, dar nu pot altfel.

Lucu îi luă mâinile şi i le sărută pe rând.

- Dar ţi-am mai spus că stârpenia, cum îi zici tu, a lui Sabin e o garanţie pentru Matilda. Cu el e sigură că niciodată nu va îndrăzni... O amuză şi atâta tot. N-are pentru el decât prietenie si milă.

- Oh, mila femeilor! *Je m'en mefie!*[1] izbucni Silion. Să-ţi povestesc eu despre mila femeilor. E o scuză şi un pretext.

- Dar Matilda nu se înduioşează cu una, cu două.

- Oh, e foarte sentimentală, nici nu ştii. Dar nu se poate, nu-i aşa? Ar fi grotesc. Cu un maimuţoi...

Laura zâmbi. Silion cădea în greşeala bărbaţilor arătoşi şi cam încrezuţi. Tot ce se găsea sub nivelul zvelteţii lui i se părea dizgraţiat, scos de mai înainte din lupta pentru dragoste, ca printr-un ucaz al ursitelor.

- Cum o să se uite o femeie superbă la o stârpitură pe care trebuie să o privească de sus în jos? Spune-mi, Laura, n-am oare dreptate? Şi pe urmă mai e şi cu cinci ani mai tânăr decât ea. în ruptul capului Matilda nu şi-ar lua un amant mai tânăr decât ea! Tu ce crezi?

- De ce nu? răspunse Laura jucându-se cu el pisiceşte.

- E prea orgolioasă. E şi o chestiune de vanitate şi de prudenţă.

Nu am încredere în ea! (fr.).

De ce taci?

Răspunsu' Laurei întârzie niţel, dar sosi clar şi liniştitor.

- Matilda nu te are decât pe tine. Numai pe tine te iubeşte.

Lucu pkru mulţumit de acest răspuns. Dar peste o clipă sări de pe scaun.

- Laura, te-am prins. Umbli cu şiretlicuri. E ceva evaziv în cuvintele tale. O femeie te poate iubi şi te poate înşela în acelaşi timp. Am cunoscut eu una care-şi adora bărbatul şi-1 înşela totuşi, plângând cu lacrimi cât pumnul. E drept că avea grijă să-i întoarcă portretul din cui cu faţa la perete, să nu vadă nimic.

- Era o isterică.

- Dar Matilda e şi o femeie cu multă fantezie. Pretinde că e tot atât de liberă ca şi un bărbat, ceea ce eu nu contest; mai susţine că în amor ea e aceea care alege şi care atacă. In dragostea noastră are pretenţia că ea m-a ales şi m-a luat, ceea ce ştii bine că nu e adevărat.

Laura rîdea din toată inima.

- Vreau să spun că s-ar putea ca tocmai diferenţa de vârstă să fie ceea ce o apropie de Sabin. Pentru ea, un tinerel plăpând e un fel de Iosif. Ea e un Don Juan, un Casanova. Dacă ar fi vorba de căsătorie, nici nu s-ar gândi, desigur. Dar nu s-ar da în lături de la un capriciu.

- O femeie care iubeşte n-are asemenea capricii.

- Atunci, de ce-1 primeşte şi în timpul zilei, când nu sunt eu pe aici?

- Fiindcă preferă să fie singură cu tine când vii tu.

- Si de ce-1 tot piaptănă şi-i potriveşte cravata când e în lume?

- Fiindcă se ciufuleşte şi se strâmbă ca să-1 imite pe Charlot, pe Raimu, sau pe Jean Gabin. L-ai văzut, e *tordant*[1]. L-aş pieptăna şi eu dacă aş fi sigură pe mişcările mele, mărturisi Laura într-un suspin.

- *Voilă Ies femmes!*[2] exclamă dezolat Lucu. Şi după o pauză: Dar drumurile la moşie împreună? Adevărate călătorii de nuntă.

La întrebarea aceasta, care în convorbirile lor revenea cu o fatalitate mecanică, Laura îşi stăpânea un suspin. Căuta să varieze răspunsurile.

[1] Amuzant (fr.).
[2] Aşa-s femeile! (fr.).

- Ai fi preferat să plece fiecare pe furiş şi să se întâlnească acolo întâmplător?

- Ar fi fost mai normal să-mi încredinţeze mie procesul cu ţăranii şi să nu-mi facă o asemenea jignire...

Laura izbucni într-un hohot cristalin, fără sfârşit.

- De ce râzi?

- Aş fi vrut să o văd şi pe asta: „Consilierul" Lucu la judecătoria de ocol, cu ţăranii!

Şi hohotul izbucni din nou, limpede, muzical şi din plin, ca un şipot de munte.

- De ce nu s-a gândit că mi-ar fi plăcut şi mie să fiu singur cu ea douăzeci şi patru de ore la ţară?

- Din pricina mea. Ca să nu mă lase singură acasă. Eşti un sacriticat. Tii de urât unei femei bolnave. Bietul Lucu!

- Nu vorbi aşa, Laura. Tu ştii bine... Lucu se întrerupse şi reluă: Dar nu trebuia să plece cu Sabin. Măcar să mă fi întrebat...

Laura tăcea.

- Se găsesc avocaţi pe toate cărările. Nu era nevoie de cel mai prost. Chiar şi în cercul nostru, toţi băieţii sunt avocaţi.

- Dar sunt băieţi chipeşi!

- In ziua plecării nu mi-a spus cu cine pleacă. îmi pomenise de el cu o săptămână înainte, ca să aibe o acoperire. Când i-am reproşat, mi-a răspuns: „Cum, nu ţi-am spus? Nu mai ţii minte?" în felul ei, avea dreptate. Esenţialul este că în ziua plecării nu mi-a mai spus că nu pleacă singură. A tăcut. Sunt tăceri-minciună. De altfel, Matilda face tot ce vrea. Gândeşte-te: douăzeci şi patru de ore! Au luat masa de seară împreună pe faimoasa terasă de care vorbiţi mereu. Liniştea. Luna. Stelele. Miresmele câmpului. Unde mai pui vinul vechi de la pivniţă şi şampania din valiză?! Desigur, ea 1-a pus să-i cânte ceva.' în tăcerea ceea, vocea lui vulgară. Şi ţi-am spus că Matilda când bea şampanie...

I se părea lui Silion că în ceea ce priveşte şampania Laura nu vrea să discute.

- Nu ţi-a mai spus că pleacă la drum cu el, ei şi? A vrut să evite o discuţie inutilă. Sau pur şi simplu n-a dat importanţă faptului. Ai spus-o chiar tu: Sabin nu poate fi un bărbat în ochii Matildei.

- Ai putea să juri că la ţară nu s-a petrecut nimic între ei?

- Pot să jur că Matilda te iubeşte. Numai pe tine. Şi, îndrăgostită cum e, îl vezi pe Sabin atacând-o? Pe Matilda?

Laura râse din nou. Râdea cu ochii închişi, ca felinele. Parcă

încerca să-şi închipuie scena la care se gândea. Lui Lucu nu-i plăcu nici jurământul, nici râsul.

- Dar dacă lucrurile s-au petrecut altfel? Dacă Matilda a luat iniţiativa?

- Nu te înţeleg! Te preocupă soarta lui Sabin?

Lucu tresări, ca împuns de o floretă.

- Aşa merit, sunt un obsedat. Dar nu-mi iese din cap gândul că femeia e făcută să cedeze. Aşa e construită ea. Cedează oricui ştie să insiste. Orice pisălog poate fi un Don Juan. Iar Sabin e un teribil pisălog.

- Cedează, fie! Nu însă orişicui şi orişicând.

- Ba da! Oricărui mascul. Numai să fie de faţă atunci când trebuie. Cu condiţia asta, un valet poate avea o ducesă, un cocoşat o amazoană, un hotentot o pariziancă.

- Dacă îi dă un pumn în cap, se prea poate.

- Să ştii atunci că eu sunt fericitul, rânji Silion, care a întâlnit femeia din visuri: femeia care nu minte şi nu înşală... femeia pentru care nu există alt bărbat decât acela pe care-l iubeşte. Nu-mi rămâne decât să cred orbeşte în fericirea mea.

...Si, ca într-un canon muzical, ciclul de întrebări si răspunsuri se pornea din nou, de la început.

Gelozia e obositoare şi nu se lecuieşte decât o dată cu dragostea. Când pricinile mari şi mici au dispărut, se ivesc altele şi, ca o mană a deşertului, o hrănesc mai din nimic.

Uneori, câte un vizitator se mai abătea pe la ei, întrerupând dialogul monoton şi obositor pe care Laura îl suporta cu abnegaţie, îşi aprindea o ţigară, ca pentru a determina răstimpul vizitei, căuta să lege o conversaţie. în lumea lor, prestigiul Laurei avea ceva sacerdotal. Era un ciudat prestigiu, care jiu se putea explica numai prin inteligenţa ei. Poate că răspunsurile ei rare şi grele, privirile, care păreau uneori să contemple o a doua realitate, trăsăturile ei senine, nemişcarea şi chiar suferinţa ei îi dădeau ceva oracular. Dar când Silion era de faţă, vizitele deveneau rare şi nu durau. Un fel de înţelegere tacită îi izola în marginea micii şi zgomotoasei societăţi a Matildei. Obişnuiţii casei îi ştiau că se simt bine singuri, pălăvrăgind mai totdeauna despre lucruri de care le pasă numai lor.

Dincolo de pragul cu uşile date de perete se desfăşura uneori, în sunete de radio-jaz, pe care avocatul Sabin se pricepea ca nimeni altul să le capteze, obişnuita petrecere organizată de Matilda pentru desfătarea Laurei, dar mai cu seamă pentru deplina izbucnire a tumultuoasei sale vitalităţi. Conducea micul bal cvasi seral cu vigilenţa unui căpitan de vas în furtună. Avea grijă ca nimeni să nu tânjească şi să nu ducă lipsă de nimic, îndemna pe unul şi pe altul la joc, în vreme ce ea însăşi lua parte la toată mişcarea, înteţind-o din ritmul ei irezistibil şi cu exemplul ei molipsitor. Artur o supranumise „centrala electrică", şi această poreclă fusese aplaudată de întregul cerc, cu excepţia lui Silion. Când glasul ei nu mai străbătea tumultul cu accentele lui pline, însemna câteodată că Matilda dansează şi era de fiecare dată un spectacol de o graţie desăvârşită. Oprite, perechile făceau roată în jurul ei şi al partenerului. Dansa cu aceeaşi măiestrie dansurile tuturor epocilor şi nu ocolea nici boleroul, tarantella şi acel brâuleţ frenetic şi istovitor care punea vârf la toate. Un minut mai târziu, se aduna din acest delir într-un menuet măsurat şi melancolic, cu legănări nostalgice şi reverenţe pudrate. Apoi, când Artur Sabin, nelipsitul regizor, mânuind anumite abajururi de feerică ţiplă, inunda spaţiul cu o lumină de junglă de *music-hall,* Matilda se lichefia în ritmul unui tango leşinat şi senzual.

In seara de pomină, în care viaţa lui a luat o întorsătură neaşteptată şi hotărâtoare, petrecuse ore de nemaipomenită linişte la căpătâiul Laurei. Uitase de chinurile geloziei şi o scutise pe Laura de interogatoriul migălos prin care încerca să-i smulgă tainele sufletului femeii şi îndeosebi al Matildei. Convorbirea lor fusese potolită şi intimă cum nu mai fusese de mult. Părea că toată viaţa se mărgineşte la cercul de lumină tamizată pe care-o descriu neprecis lămpile de mătasă ale Laurei. Dincolo de uşile lor întredeschise, în încăperile alăturate, se desfăşura, printre acorduri sughiţate de saxofon şi sonorităţi metalice de tipsii muzicale, una din seratele cu dans ale Matildei. Afară, un vânt de sfârşit de octombrie jefuia arborii şi cutremura la răstimpuri cercevelele şubrede. Cât să fi trecut de atunci?

- Ce bine suntem aşa! h' spunea Laura, dându-i mâna. Minutele trec atât de line!

Aducea laude monotoniei. Se aflau ca pe o plajă deşartă, prin care se cerneau mii de nuanţe şi de nepăsări. Ochii Laurei, acel violet întunecat pe care Lucu nu-l mai întâlnise niciodată, păreau atunci să-i dăruie ceva din largurile şi mirajele visate.

- Câteodată, urmă Laura, nemişcarea asta detestabilă în care învăţ să mă deprind cu gândul morţii nu mi se mai pare atât de rea: nu-mi dau seama că am ajuns o infirmă, am iluzia că stau lungită dinadins, din lene sau din cochetărie. Atât mi-a mai rămas, sunt o

păpuşă uriaşă de muzeu, uitată printre lucruri acoperite de praful altor vremi şi înfăţişez pe cineva care a trăit demult.

Plutea în aer ca un tremur de violoncel sugrumat. Stăteau cufundaţi într-o penumbră prielnică fantasmagoriei şi schimbau cuvinte arare, ca un început de desfrunzire, şi al căror înţeles creştea în reculegerea lor întocmai ca tremurul unor cercuri de tăcere pe ape. Alcătuiau împreună un tablou şters şi desuet, ca în ilustraţiile sentimentale şi naive care însoţeau romanele tipărite spre sfârşitul veacului trecut. Camera cu grele draperii de brocart, cu mobilierul de tisă şi de nuc şi tapiseriile ei vieneze oferea decorul cel mai potrivit unui asemenea tablou, în care Lucu, adâncit într-un fotoliu încăpător şi arcuit, sta minute întregi în contemplare în faţa Laurei, rezemată în pernele brodate ale largului ei divan şi parcă oprită în plutire pe undele încremenite ale rochiei de tafta, care îi exagera subţirimea taliei şi micimea picioarelor prinse în pantofi de atlaz.

Intr-una din aceste pauze de tăcere, când discul îmbinase tobele, havaiana, saxofonul şi ferăstrăul într-o melodie sugrumată, cu zvâcniri păgâne, iar în cameră se revărsase lumina albastră a momentului de mare tensiune, Laura îi spuse lui Lucu:

- Dansează Matilda. Du-te să o vezi.

Lucu nu se mira când Laura îi ghicea gândurile şi îi prevenea dorinţele. Se îndreptă spre holul în care se dansa şi se opri în prag.

Totdeauna când îl ştia de faţă, Matilda îi arăta, cu o căutătură galeşă, că dansează cu gândul la el. Partenerul ei dispărea în această ocheadă complice. Acum, Lucu nu văzu decât vârtejul compact şi încetinit al dansatorilor doi câte doi, şovăind într-o rotire ritmică, de iureşuri stilizate şi legănări strunite. Ascultă freamătul de mătăsuri şi paşi în lunecare înfiorată prin paradisul ticluit. Toba jazului puncta în surdină mersul rotund şi sclivisit al acestor înlănţuiri premergătoare. De data asta, Laura nu ghicise. Matilda nu dansa nici pentru el, nici pentru publicul de oaspeţi, constată el căutând-o din ochi. E pe undeva, pierdută prin roiul dansatorilor. Deodată, o zări. Şi aproape imediat, Lucu se întoarse în camera Laurei şi se lăsă în fotoliu. Era atât de palid, încât, în ciuda luminii tamizate, Laura bănui că se petrecuse ceva nobişnuit.

- Ce ţi s-a întâmplat? Nu ţi-e bine?

Pe faţa lui Lucu se schimonosi un zâmbet amar.

- Dacă mi-a fost vreodată rău, sunt pe cale acum să mă vindec.

Laurei nu-i plăceau răspunsurile sibiline şi îşi manifestă nemulţumirea prin tăcere.

- Matilda dansează cu Sabin, reluă Lucu fără să fie întrebat; e un tango de Albeniz, care le place foarte mult şi pe care îl interpretează în felul lor.

Căuta să vorbească pe un ton de ironie calmă şi dispreţuitoare, care însă nu putea să înşele pe Laura.

- Spune, dragă, ce ţi s-a mai năzărit?

- îmi pare rău că n-ai făcut un efort până la uşă: ai fi avut ce vedea.

Dincolo, dansul se sparse deodată, într-o ciocnire de tipsii muzicale, lumina albă năvăli de pretutindeni în paradisul spulberat, şi glasul Matildei răsună vioi:

- Cine vrea să rămână la masă ridică un deget! Fără pretenţii: Avem ochiuri pe *puree* de spanac, mămăligă, unt, brânză, salată de roşii şi fructe.

Era felul ei de a-şi concedia sau de a-şi reţine oaspeţii. Apoi pătrunse mlădios în camera Laurei, răsuci comutatorul lămpii din tavan, potopind cu lumină încăperea.

- Ce fac astrologii? întrebă.

Folosise porecla pe care le-o dăduse cândva Sabin şi pe care bineînţeles că Lucu n-o preţuia câtuşi de puţin. Dintr-un fel de laşitate, el îi zâmbi totuşi Matildei. Vroia să o scruteze nebănuit. Nu descoperi pe faţa ei nici urmă de nelinişte. Matilda se purta ca şi cum nu se întâmplase nimic, şi tocmai acest lucru îl întărea pe Lucu în bănuielile lui.

- Peste cinci minute, toată lumea la masă! proclamă Matilda uitându-se la ceasul vetust din perete. Se aplecă uşor spre Laura. Glasul ei se făcu duios. Vrei să-ţi ajut, draga mea?

- Lăsaţi-mă singură, răspunse Laura, sosesc prin propriile mele mijloace.

Matilda se întoarse către Lucu.

- Dă-mi braţul, îi spuse, şi ajută-mă să punem masa. E sâmbătă şi sunt singură... Femeia e învoită în oraş...

*

După plecarea oaspeţilor, Lucu, poftit să rămână la ele peste noapte, se închisese într-o tăcere posomorâtă, ca să grăbească ora culcării. Era nerăbdător să afle părerea Laurei asupra celor ce avea să-i spună. Peste puţin, se auzi întrebarea sacramentală:

- Toată lumea gata? Şi casa întreagă se topi în întuneric. Puteţi

acum să mă bârfiţi în voie! strigă Matilda apropiind uşile dormitorului.

Linişte. Laura aştepta. Ameninţată cu destăinuiri şi spovedanii, ştia că nu trebuie să adoarmă. Nici nu-i era somn. II auzea pe Lucu zvârcolindu-se în aşternut.

Parcă plutea o nehotărâre îh pauza aceea de tăcere. Mai trebuia să treacă minute de aşteptare. într-un sfârşit, Lucu vorbi:

- Laura, dormi?

- Mă silesc, dar nu pot.

Şoaptele lor se căutau prin beznă ca liliecii.

- Să-ţi spun ce s-a întâmplat, continuă Lucu.

- E târziu, obiectă Laura.

- Vreau să mă sfătuiesc cu tine, stărui Lucu, de aceea am rămas.

Se auzi un suspin.

- Aşteaptă niţel, şopti Laura. Vin la tine.

Şi, vreme de un minut, care lui Lucu i se păru fără sfârşit, urmări cu auzul mişcările Laurei pe întuneric: foşnetul de mătasă al veşmintelor ei nocturne, paşii ei mărunţi, opririle ei dramatice, apropierea ei sincopată pe parchetul vechi şi nesigur, care trosnea înfiorător. In tot acest răstimp, Lucu trăgea cu urechea şi spre uşile Matildei. Nici un zgomot. Atunci, ca să curme chinul fără de sfârşit, sări din aşternut, înainta spre forma albă pe care o desluşea prin noaptea din încăpere, o ajunse, îşi petrecu braţul pe după mijlocul ei şi o ajută să se aşeze pe patul lui.

Rămaseră o clipă cu răsuflul oprit, ca doi copii după o ispravă neîngăduită. Lucu îşi dibui tabachera, apoi bricheta şi o scapără. La lumina ei slabă îşi văzură chipurile ciudat de palide.

îşi aprinseră câte o ţigară. Apropierea lor li se făcu acum mai uşoară; erau împreună două puncte de foc în hruba neagră a orei.

- Te ascult, spuse Laura încet.

- A dansat cu el, începu Silion cu gândul mereu la Sabin. Şi se opri să-şi dreagă glasul. Au dansat amândoi cu atâta neruşinare, încât dansul lor părea ceva firesc, ceva care aşa trebuie să fie, reluă Silion. Şoapta lui era sugrumată, arsă de patimă. Au dansat ca doi vechi complici; dacă i-ai fi văzut, ţi-ai fi dat seama.

- Ţi s-a părut aşa fiindcă nu dansezi, răspunse Laura. Dacă ai dansa, ai vedea lucrurile altfel.

- Le-am văzut aşa cum s-au petrecut, protestă Lucu: au dansat

cu pântecele şi coapsele lipite, el cu obrazul pe gâtul ei, şi în mişcarea lor parcă făceau un singur trup. înţelegi, Laura, nu era un dans, era o posesiune.

- Era o halucinaţie a geloziei.

- Dar am dovada! protestă el din nou. Lasă-mă să vorbesc.

- Te ascult.

- Erau aşa de însinguraţi în dansul lor, reluă Silion, că se credeau invizibili. Poate că şi melodia aia leşinată, cu eclerajul cela de operetă, îi susţinea în iluzia asta. Matilda îl domina pe Sabin în înlănţuirea lor... Era ca o iederă revărsată peste un arbust, ba nu, era o arătare cu totul indecentă, aveai impresia că Sabin se pierdea în ea ca un pui de cangur în marsupiul matern... Puah!

- Eşti bolnav! exclamă Laura, care se simţi roşind pe întuneric, asta nu mai e gelozie! Ar trebui să pleci undeva, să călătoreşti câtva timp. Cu ea, bineînţeles.

- Nu se mai poate, oftă Lucu, judecă şi tu: lunecau spre mine fără să mă vadă... Nici ea, care totdeauna îmi simţea prezenţa... Uitase că exist... când colo, la o cotitură a dansului, au dat cu ochii de mine, amândoi deodată... Şi atunci, s-au dezlipit brusc, au făcut un gol între corpurile lor, ca două paranteze care s-au depărtat. Ca să fiu precis, numai crupele lor s-au dezlipit grotesc, parcă aş fi apăsat pe un buton, şi au continuat să se bălăngăne fără rost într-o mişcare mai decentă. Matilda a încercat chiar să-mi surâdă, cum face de obicei când dansează cu altul. Mi-a zâmbit crispat, numai cu muşchii feţei, şi în privirea ei era ceva sticlos: o prinsesem cu o minciună. I-am întors spatele şi am venit la tine. Tu ai ghicit imediat că se întâmplase ceva.

- Da, dar numai în imaginaţia ta...

- îi văd şi în clipa asta cum au tresărit şi s-au smuls unul de altul, aşa cum s-ar smuci un pungaş prins cu mâna în buzunar. Nu se aşteptau să mă găsească în calea lor, s-au trădat printr-o singură mişcare. în copilăria mea, la ţară, în vacanţă, când hoinăream prin sat pe înnoptate, speriam îndrăgostiţii înghesuiţi la gard, pe întuneric. Tresăreau şi se dezlipeau tot aşa de grabnic, privindu-şi hainele uneori. N-o făceau dinadins. Dar acum, lucrurile se petreceau de faţă cu o duzină de perechi de orbeţi, care mai mult sau mai puţin aveau aceeaşi preocupare.

- Te compătimesc, dragul meu, eşti obsedat.

Şi, cu degetele ei lungi, Laura îi pipăi fruntea şi i-o mângâie. El îi prinse mâna şi o duse la buze.

- De ce o aperi cu orice preț? Am văzut cu ochii mei. N-ai să-mi scoți imaginea asta din cap, am s-o văd mereu, n-am încotro. Dacă erau așa de inocenți, de ce s-au dezlipit când au dat cu ochii de mine? Dacă nu se simțeau vinovați, de ce și-au schimbat atitudinea, continuând să danseze? Și de ce mi-a zâmbit ea ca o mască? Un zâmbet de panică. Și crupele lor, care-și pierduseră relieful, atât erau de teșite când dansau, singuri pe lume, de ce și-au recăpătat subit rotunjimile în clipa când s-au dezbinat? Sunt ridicul, știu, dar imaginea asta grotescă are să mă urmărească veșnic. Degeaba îi aperi, Laura, afară numai dacă nu vei susține că pe când se legăna așa cu Sabin se gândea intens la mine. Ha!

Șoapta lui ieșea dintr-un gâtlej uscat și ars, cu monotonia vântului de iarnă într-un horn încins și cu tresăririle lui de mânie stearpă și de suferință. Ascultându-1, Laura nu mai găsea ce să-i răspundă: el prevedea cu o stăruință de maniac tot ce ar fi putut ea spune în apărarea Matildei. Se resemna să-1 asculte cum reîncepea povestea de la început, cu amănunte răsucite pe toate fețele, până ce, istovită de sforțarea de a-1 urmări, nu mai prindea decât isonul veșnic al obsesiei lui arzând ca un tăciune care țiuie la nesfârșit pe jarul geloziei.

- încă un amănunt, reîncepu îndărătnic Silion. Ai observat atitudinea Matildei când s-a întors la tine în odaie și purtarea ei în timpul mesei? Dacă ar fi fost cât de cât cinstită, n-ar fi luat înfățișarea aceea de seninătate. Chiar dacă nu se știa vinovată cu nimic, nu se putea să nu-și dea seama că la surâsul ei am răspuns întorcându-i spatele. Trebuia măcar să-mi ceară socoteală. Dar prefera să evite o explicație. N-am dreptate?

- Nu mai pot să te ascult, sunt înghețată.

- Mai stai, se rugă Lucu, pe care îl înspăimânta eternitatea unei nopți de insomnie.

- M-a luat cu frig. Sunt istovită.

- Nu pleca încă, o rugă Lucu, să te acopăr cu ceva.

Dibui în jurul lui după un pled, fără să-1 găsească, și mâinile lui pipăiră halatul somptuos pe care Laura îl îmbrăcase peste cămașa de dantelă.

- Am înghețat, stărui Laura, trebuie să mă duc la mine în pat, ajută-mă, te rog.

- Bagă-ți picioarele sub plapumă, o îndemnă Lucu, îndărătnicit.

Cu gestul pe care-1 mai făcuse de zeci de ori când o ajuta să

pogoare pentru plimbare, îi cuprinse genunchii pe dedesubt. Dar de data asta îi ridică pe divan picioarele înghețate. Nu izbuti însă să tragă plapuma de sub corpul ei ca să o poată înveli cu ea, cum sta acum de-a latul așternutului. Se aplecă nițel, îi cuprinse amândouă gleznele într-o mână, pe când cu cealaltă o sprijini de ceafă, pe sub șuvițele subțiri și răcoroase, și o făcu să pivoteze cu ușurință, întinzând-o în lungul patului, la perete. Laura se lăsă în voia lui. Noaptea umedă și vicleană o pătrunsese până în oase. Cutreierată de fiori de gheață, începu să tremure. Printre dinți, care i se ciocneau, răsuflarea îi izbucnea șuierătoare pe vuietul unui geamăt sacadat și înăbușit. Fiorul înceta o clipă, apoi o plugărea din nou, cu întețiri. Lucu bâjbâi în sfârșit pledul, o acoperi și cu el, apoi se repezi, în vârful picioarelor, până în camera Laurei și la întoarcere grămădi peste ea tot ce adusese, ca pături și perne. In zadar! Se ridică iar, îi luă mâinile reci și i le frecționă, încercă apoi să-i încălzească, în palme, picioarele înghețate până în sloiurile mici ale genunchilor. Simți frigul morții în pulpele ei, în coapse, în șolduri, de-a lungul spinării. Fu cuprins de spaimă. Știa că Laura nu trebuie să' se îmbolnăvească. în starea ei, nimeni n-ar fi în măsură să prevadă urmările unei răceli. Fiorii o străbăteau tot mai des, o scuturau în clipe lungi și cu atâta putere, încât i se părea că se pregătește o minune și picioarele ei aproape moarte se vor dezlega prin tămăduire. îi dădu prin gând să o trezească pe Matilda. Ce-ar fi spus însă dânsa găsind-o pe Laura în toiul nopții și cu aproape tot așternutul ei mutată în patul lui? Nimic nu i se păru mai greu decât să se dezvinovățească în acel minut întunecat. Și să mai fie și nevoit să dea lămuriri, tocmai el, care avea să-i ceară o grea socoteală. Se văzu deci osândit să facă față singur împrejurărilor. Cu deznădejde, mâinile lui alunecau pe trupul Laurei, pe umeri, pe șale, pe glezne, fără să-1 încălzească. Se întinse istovit lângă ea, o cuprinse în brațe, își lipi obrazul de al ei, îi rosti în șoaptă numele, ca pe un descântec. In avântul lui ar fi vrut să fie un izvor de viață vie, din care s-o poată împărtăși cu darul sfânt al sănătății. Nu și-a dat seama cât a ținut lupta lui cu fiorii care la răstimpuri scurte se năpusteau ca șerpii asupra ei și o scuturau năprasnic. De fiecare dată, Laura își căuta adăpost îh îmbrățișarea lui, care se făcea tot mai strânsă, ca și cum ar fi căutat să-1 înăbușe. Pe încetul, tremurul se potoli. Furtuna o bântuia încă, dar cu o furie mai puțin răscolitoare. Răsuflul Laurei se îmblânzi. O arșiță i se răspândi cu încetul în sânge, izgonind treptat înghețul și spaima de moarte. își simți gura iarăși moale,

buzele umflate şi aprinse. O pace molcomă, nedesluşită, cu tresăriri de fericire, o învălui din îmbrăţişarea mereu trează a lui Silion. Fără să-şi dea seama, se cuibări mai adânc în el şi faţa ei, însufleţită iarăşi, îi căuta pieptul şi grumazul, cu o încredere copilărească. Mâinile lui, tinzând mereu să o liniştească, alunecară pe un trup neted şi lin la pipăit ca ovăzul. Mişcări domoale şi lungi şi o fiinţă care tresare cu ele. Mişcări încete şi leneşe, călăuzite acum de o luare-aminte duioasă, care le preschimbă pe nesimţite în mângâiere. E Laura, e lângă el. Apropierea ei îl umple şi îl turbură ca aburul unui vânt întunecat. Nu mai e Laura cuminte şi resemnată a mărturisirilor fără sfârşit, e o altă fiinţă, care îl îmbie cu darul ameţitor al vieţii si care la rândul ei îi cere totul. Si veşnicia toată e în clipa de faţă. Lucu pregetă şi se înclină ca pe o margine de abis. Răsuflarea Laurei îi dogoare obrazul. Minţile lui sunt mistuite de o flacără roşie.

Un braţ răcoros şi uşor ca o rază de lună i se încolăci pe după gât. Şi amândoi, sălbăticiţi deodată, se căutară orbeşte în noapte. In nebunia lor neaşteptată, închiseră ochii, să fie şi mai întuneric.

...Mai întâi se făcu lumină în camera Matildei. In aceeaşi clipă, la colţarul de sub scară, pe care zăceau obosiţi, se strecură o ceaţă rară şi aurie. Se zăriră unul pe altul. îşi traseră cearşafurile pe ei. Privirile lor se ocoliră; Matilda aprinsese desigur lampa de la căpătâi. Uitaseră de ea. Cu inima strânsă, priviră spre locul de unde venea acea lumină sfioasă aşa cum se uită osândiţii la zorile care le dau de veste că e cea din urmă zi. în jurul lor, în spălăceala dis-dimineţii, se desluşi treptat covorul vechi de pe parchet, lambriurile de stejar ale holului, rampa lustruită a scării, pernele şi pledurile învălmăşite. Se deschise o uşă. în tăcerea turbure şi ciudată, glasul Matildei se auzi.

— Laura, unde eşti?

Nici un răspuns. In ascunzişul lor, cei doi vinovaţi se simţiră pălind, schimonosiţi şi sluţi de o hâdă ruşine, care le storcea sudori reci. Timpul parcă s-a oprit din mers, în locul lui se aşezase tăcerea. Un gând năstruşnic îi fulgeră lui Lucu prin minte: o gaură de şarpe. O scorbură adâncă într-un copac scorţos şi ars de soare. Tot atunci, cu o sforţare deznădăjduită, Laura încercă să sară din pat. Rămase însă cu picioarele atârnând pe covor, cu trupul sprijinit în coate, în faldurile aşternutului, cu capul pe spate şi părul revărsat, ca o sirenă prizonieră pe uscat. Silion sări s-o ajute. S-o ridice, s-o ducă grabnic la ea ar fi fost scăparea. Laura însă nu se mai mişca. In trupul ei

greu ca plumbul nu mai era nici vomţa, nici putere. Zadarnic se strădui el să-1 mişte, să-1 însufleţească! Resemnat, se aplecă, o luă pe sub genunchi, o întinse şi o înveli, în culcuş. Statură în aşteptare, nemişcaţi, cu ochii la uşa înaltă, întredeschisă, de unde nu venea nici un zgomot. Prin sita deasă de storuri şi perdele, o pulbere sidefie limpezea penumbra din încăperi, străbătută şi de pârtia rară a lămpii aprinse. Şi, deodată, fantoma fastuoasă a Matildei se ivi nemişcată în prag. Au văzut-o cum ascultă nedumerită, să prindă un zvon cât de uşor în tăcerea compactă, cum şovăie o clipă şi apoi străbate repede şi fără zgomot holul şi dispare în iatacul Laurei. S-a oprit acolo în faţa patului fără perne şi pleduri şi fără stăpână. A aprins o şuviţă de lumină, de care au simţit că penumbrele se răresc şi mai mult. E ca şi cum un spirit răutăcios şi crud s-ar fi jucat cu ei, descoperindu-i şi dându-i îh vileag treptat. Matilda. La fel ca adineauri, o văzură din nou cum apare, dar de data asta în pragul celeilalte uşi. Pe trăsăturile ei, nedumerire şi teamă. Nu bănuia nimic. Buzele i se mişcară, spusese ceva, dar nu s-a auzit nimic. Se uita la ei, fără să-i vadă. N-are să uite el niciodată acea privire vastă, neagră, oarbă. Şi iar văzu pe gura ei acea şoaptă fără sunet. Ghicise: îl chemase pe nume. Poate că ar fi fost mai bine să răspundă. Dar fălcile îi erau încleştate. Atunci, ca la o poruncă, Matilda se îndreptă spre ei. Se opri la doi paşi, îi privi rătăcită. In sfârşit, înţelese. Un geamăt surd. Se clătină. Lucu sări din pat, vru s-o susţie. Cu un gest scurt, Matilda îl îndepărtă. Ochii îi jucau în cap cu repeziciune, se uita când la el, când la Laura, nemişcată şi tăcută în perne. îşi duse mâna la frunte. Trase aer în piept. Pe chipul ei se zugrăvi durere şi ură. Lucu se apropie din nou. Să spună ceva, să o ia de aci.

- Matilde, bâigui el.

Ea se întoarse, dreaptă deodată, cu flăcări în ochi.

— Pleacă! îi porunci, arătându-i uşa.

A fost o izbucnire înăbuşită şi aspră ca şoapta unei furtuni. Trecu pe lângă el ca o stăpână, se opri în prag la ea şi adăugă:

- Dar mai întâi du-o pe nefericita asta în patul ei.

Şi dispăru.

Lucu s-ar fi repezit pe urma ei, să se dezvinovăţească. Să-i spuie că totul a fost neaşteptat şi fără rost. Şi el, şi Laura au fost victimele unei împrejurări absurde. Să-şi ceară iertare şi în genunchi. Dar trebuia să se îmbrace. Nu se cere iertare într-o pijama mototolită. Un suspin slab în apropierea lui îi aduse aminte de Laura. Nu mai ştia cum să se împartă. Din camera Matildei ajunse până la el hohotul

unui plâns dezlănţuit. Şi numai la un pas, erau suspinele întretăiate ale unui plânset de copil. Laura. Se întoarse şi se aplecă spre ea. îi luă mâinile îngheţate şi inerte şi i le sărută în tăcere. Un bun rămas tăcut, ca de la mort. Pleoapele ei plăpânde clipiră mărunt, ochii ei rătăciţi îl priviră vag, de dincolo de lume. Nu putea s-o lase aşa. Cine ştie dacă după cele întâmplate va mai fi în stare să se târască singură până la ea în odaie?! Ca şi cum Matilda i-ar fi pândit şi ar fi vrut să-i ajute, lumina lămpii ei se stinse tocmai atunci. Lucu se apropie de căpătâiul divanului. Acum, spre norocul lor, semiîntunericul nu le mai îngăduia să se vadă desluşit. Ca un temnicer, Lucu îi puse o mână pe umăr. Laura se ridică îh aşternut.

- Să mergem, şopti ea.

Lucu se aplecă, îi găsi pe covor şi îi potrivi încălţările, aşa cum făcuse de atâtea ori mai înainte. La pornire, îşi încarcă pe un braţ pernele şi pledurile Laurei. Şi marşul lor jalnic şi grotesc, de umbre osândite şi bolnave, prin nemişcarea spectrală a lucrurilor familiare li se păru nesfârşit de lung şi anevoios. Ajunseră. Tăcut, Laura se prăbuşi în pat, cu faţa în jos, înăbuşind un hohot de plâns. Lucu o acoperi în grabă. Ar fi trebuit să-i spună ceva. Dar cum să-i spună că nu şi-a dat seama de ce s-a petrecut, că amândoi erau mult mai fericiţi înainte de această întâmplare neînţeleasă, fără să o jignească de moarte? Se depărta fără a rosti un cuvânt. Peste alte câteva clipe fu îmbrăcat gata. Grăbi pasul spre ieşire, de teamă să nu fie chemat înapoi. Nu mai avea ce căuta în acest loc, pe care-1 pângărise cu nesocotinţa lui.

Până în zorii zilei, rătăci pe străzile pustii. Felinarele albe îi aşterneau un drum palid prin noaptea umedă şi rară şi, urmându-1 în neştire, Lucu ajunse în cele din urmă printre arborii negri ai unui parc lacustru de la marginea oraşului. Se lăsă pe o bancă şi aşteptă acolo, cu capul între mâini, până la răsăritul soarelui, care nu-i aduse nici mângâiere, nici dezlegare.

Mare lucru nu se schimbase de atunci. Drumurile lui Lucu au rămas aceleaşi, orele pierdute - de asemeni.

Surorile îşi împărţiră locuinţa pe din două şi trăiră despărţite. Singura legătură dintre ele rămăsese scara de stejar dinlăuntru. Niciodată el n-a ştiut ce s-a mai petrecut între ele. Pesemne că o explicaţie tot a avut loc. Trebuie să fi fost foarte scurtă. E tot ce a

putut el prinde mai târziu de la Laura. L-a surprins liniştea ei.

- Poate că nu sunt atât de păcătoasă cât s-ar putea crede. Cel puţin n-am făcut-o dinadins. Nemesis însă ştie ce face. Se amestecă uneori în trebile oamenilor fără să fi fost rugată.

- Ce vrei să spui? a întrebat cu vioiciune Lucu.

L-a potolit cu un gest.

- Nu mă întreba. Ar fi inutil.

Lucu a mai hărţuit-o în două-trei rânduri în această privinţă. N-a mai aflat nimic.

- Am spus şi eu o vorbă, i-a răspuns Laura, am vrut să fiu interesantă.

Ceea ce l-a uimit pe Lucu, între altele, a fost că în plină dramă sentimentală femeile s-au folosit de prilejul casnic ce li se oferea, ca să zugrăvească apartamentele şi să cureţe parchetele, comunicând tot timpul între ele prin meşterii tocmiţi pentru lucru. Părea un armistiţiu pe front, pentru îngroparea morţilor, în care timp duşmanii fac schimb de ţigări şi de surâsuri. Pesemne că numai bărbaţilor, ca mai slabi de înger, li-e dat să lase totul vraişte când sufletul le este sfâşiat.

Din trei în trei luni, avocatul Sabin aducea Laurei socotelile averii comune, pe care Matilda continua, peste capul decorativului lor intendent şi unchi de văr (sau văr de unchi?) Iordanache, să o administreze cu o mână de fier. înălţarea şi menţinerea lui Sabin în slujba de Potemkin al Matildei i se păru lui Lucu o jignire cinică adusă defunctei iubiri. Dar astăzi, toate astea nu mai însemnau nimic pentru el. De-abia îl mai încerca o ciudă postumă, despuiată de incriminări şi îndulcită prin resemnare. Pe atunci însă, la începuturi de restrişte, i se păruse că o dată cu dragostea lor se sfârşise cu viaţa. întâmplările i-au arătat însă foarte curând cât de mult se înşelase. Crezuse că Matilda e zdrobită de durere. E singură şi deznădăjduită în sihăstria ei şi îşi răsuceşte cuţitul în rană. Negăsind-o, chemase în grabă pe şoferul Coman. Cu cascheta lui pe o ureche şi ciutul blond în bătaia luminii, cu ochii lui albaştri, rotunzi şi întrebători ca într-un ilustraţie de Poulbot, el i s-a înfăţişat fără întârziere.

- Tot la Fane Chiriac lucrezi? s-a interesat Lucu.

- Sunt în concediu. Domnul profesor a plecat pe opt zile la Berlin.

- Optzeci la dus, optzeci la întors, şoseaua asfaltată, pornim imediat si ne înapoiem în aceeaşi zi, i-a explicat Lucu. Ce zici?

- Singuri? a întrebat Coman.

-Da!

- Atunci, doamna ne aşteaptă acolo?

- Care doamnă?

Pamfil clătină din cap, râzând din strungăreaţă lui imaculată.

- Hei! Parcă eu nu ştiu cum stau lucrurile!

- Tot cu gândul la rele, Comane!

- Cum e turcul - şi pistolul, domnule Lucu!

- Ai ceva contra?

Coman îi aruncă o privire cu înţeles.

- Domnul Lucu trebuie să mai petreacă un an, doi.

- De ce numai un an, doi?

- Păi, până vine „năsulia", domnule Lucu. Atunci s-a isprăvit cu petrecerea.

- Crezi mereu în „năsulia" ceea?

- Cum cred în lumina soarelui, domnule Lucu.

- Să pornim, Comane! Şi până la „năsulie", cată să nu ne frângem gâtul!

- Las' pe mine... domnişorule!

Şi anticul Chevrolet fu scos grabnic din garajul în care ruginea, ca o armă veche într-un muzeu, pusă din nou în funcţiune când patria e în pericol. Ca viforul s-au fost năpustit la Fiereni. Dar nu găsiră pe nimeni la conac, nici chiar pe misteriosul Iordanache, plecat până la reşedinţa de plasă. Cum de nu se gândise, se mustra la întoarcere Lucu, să o caute mai întâi în Bucureşti, pe la prieteni? Să fi început cu aceea era mai simplu şi la mintea omului. Totdeauna încurca lucrurile. De-ar ajunge măcar la timp, să preîntâmpine o sinucidere! închidea ochii, să strivească imaginile sinistre care i se plăsmuiau în minte. Ar fi groaznic. Nu se poate!

- Ce facem, Comane, cum o mai găsim noi pe doamna?

Pusese întrebarea numai ca să rupă şirul iscoadelor cumplite ale tăcerii.

- N-am nici o idee, domnule Lucu, n-o cunosc şi nu-i ştiu obiceiurile.

- Ceva îmi spune că e în Bucureşti, totuşi.

Cu mâinile pe volan, cu ţigara în colţul gurii, Coman înălţă din umeri.

- Acul în carul cu fân, domnule Lucu: decât să o căutăm casă cu casă, mai bine vedem de alta.

Lucu se aplecă să-1 privească în faţă.

- Vorbeşti ca şi cum n-ai fi iubit niciodată.

- Ba de iubit, oi fi iubit eu, când eram mai tânăr, protestă Coman, mereu cu ochii ţintă înainte. Noiăştia care trudim n-avem la dispoziţie toată ziua şi toată noaptea pentru aşa ceva.

Lucu nu-i mai răspunse.

A aflat totuşi ceva care, înşelându-i aşteptările, i s-a părut mai rău decât moartea. N-a mai găsit-o pe Matilda nicăieri, nici chiar la Sabin, căruia, călcându-şi pe inimă, s-a încumetat să-i telefoneze. Si de-abia după câteva zile de chinuitoare şi zadarnice căutări, a aflat întâmplător adevărul. I l-a spus domnul Filip la „Esplanade". Domnul Filip avea darul să afle tot ce se petrece, fără să se deplaseze, necum să alerge după veşti şi mai ales fără să întrebe. Făcea el însuşi haz de acest dar al lui de a ispiti confidenţele, de a absorbi ca o hârtie sugativă tainele oamenilor, spovedaniile şi noutăţile.

- Vine lumea la mine ca la rabinul de la Buhuşi, îl întâmpină el. As fi fost poate un excelent reporter, mai tare decât Stanley, dar fără să umblu atât. Dacă te laşi de femei şi ajungi prim-ministru, să mă faci şef al Siguranţei sau al biroului doi.

- De ce sporovăieşti atât? îl întrebă Lucu, cuprins subit de teama că Filip ştie tot.

- Ia loc, îl pofti Filip, aşezându-se într-o boxă de pluş.

Trase un fum din veşnicul său trabuc parfumat.

- Ai un cap de înmormântare de clasa treia, nu-mi placi! Ţi s-a întâmplat iarăşi vreun lucru de ruşine?

- De ce de ruşine?

- Fiindcă te arată aşa cum eşti. Nici n-ai curajul să te mărturiseşti.

Silion ridică din umeri nerăbdător şi-şi întoarse privirile spre spectacolul străzii.

- O mai cauţi pe Matilda? E colea, peste drum.

Si cu trabucul nescuturat, care ameninţa cu o avalanşă de scrum, îi arătă înspre piaţa însorită a Episcopiei, sus, spre itenumăratele ferestre ale hotelului „Athenee Palace".

- S-a instalat de câteva zile într-o cameră la etaj, cu balcon, alcov, salonaş şi sală de baie. Duce o intensă viaţă de noapte: bar, bal, muzică, dans, şampanie, pilotată de Sabin, avocatul. Caută să se ameţească şi să uite, să uite ceva foarte dureros ce i s-a întâmplat de curând. Si consolatorii nu lipsesc, slavă Domnului!

Lucu n-a mai cerut amănunte. Fără să-i mulţumească, s-a

năpustit în uşa turnantă, rotită cu o iuţeală de furtună, şi a străbătut cu paşi mari şi repezi Piaţa Episcopiei (ar fi alergat dacă piaţa n-ar fi fost plină de vehicule şi de lume), până în holul hotelului „Athenee Palace".

- Doamna Matilda Feraru? se adresă el portarului.

- Doamna nu primeşte şi roagă pe oricine ar căuta-o să nu aştepte şi să nu insiste.

Răspunsul fusese rostit cu voce tare, să-1 audă şi alţii. Era vădit că portarul vroia să se descotorosească de el şi că vizita lui Silion nu-1 găsise nepregătit. Fraza fusese învăţată pe de rost şi ticluită anume pentru el. Se gândi să miruiască portarul. Dar îşi dădu seama că Matilda i-o luase înainte.

Se întoarse la „Esplanade", îngândurat. Filip îl aştepta. Lucu se lăsă pe canapea lângă el. îşi aprinse o ţigară.

- Ce e cu mutra asta? „A fi sau a nu fi?" îl mustră Filip. Ai făcut bine că te-ai întors numaidecât. Mă temeam că ai să te postezi la intrarea hotelului, să pândeşti apariţia Matildei. Ar fi fost o greşeală de psihologie. Unde mai pui şi ridicolul?!

Lucu pufăia nervos.

- Ce caută aici demnitatea şi psihologia? Vorbea răguşit şi slab. E un *malentendu*[1] îngrozitor. Nu-mi pasă de ridicol, nu-mi pasă de nimic. Trebuie să o văd şi să-i explic.

- Ce să-i explici? Filip se plecase niţel înainte, întors spre el să-1 privească drept în faţă. în starea ei, cu cât îi vorbeşti, mai rău te-nfunzi. Nici n-are timp să te asculte.

Un junghi îi trecu prin inimă.

- Cum adică?

- In astfel de împrejurări, îl lămuri Filip, o femeie ca Matilda nu mai aşteaptă vorbe. Trece la fapte.

Lucu păli. Filip îi puse o mână amicală pe umăr.

- Sper că n-ai să-ţi petreci nopţile la „Eldorado", s-o vezi cum dansează cu alţii şi cum pleacă în zori cu „rivalul". O greşeală trebuie plătită. Lasă lucrurile în voia lor. E dureros, dar nu e decât o problemă de amor-propriu. Ţi se pare nemaipomenit că Matilda, în loc să se prăbuşească, se consolează. Marele amor înlocuit în douăzeci şi patru de ore; iată ce nu poţi tu pricepe. Dar cu creolele astea... E o chestie de temperament.

Filip respiră adânc, făcând să fumege trabucul. Vorbea cu atâta

[1] Neînţelegere (fr.).

seninătate de lucrurile care-1 frământau pe Silion, încleştându-i gâtul şi inima cu o gheară de fier. Volutele de fum parfumate se destrămau azurii, pluteau ca un vis spre tavanul de zahăr şi se revărsau cu încetineli infinite în clopotele metalice, care le înghiţeau, ca nişte rechini cu gura în sus, nemişcaţi, prin unghere.

- Te-aş sfătui să călătoreşti niţel, reluă Filip, întinzându-se cu decenţă peste spătarul fotoliului. Remediul e clasic. Dar ce te faci cu Laura? Du-te la ea, e singură, e o soluţie... Mi se pare că ai oarecare răspunderi şi acolo.

Căscă încreţindu-şi nasul şi păzindu-şi gura cu palma şi trabucul, ţinute la distanţa cuvenită. Lucu se uită la el cu ciudă, vedea firele retezate scurt ale mustăţii lui, uşor ruginită pe margini de nicotină. De unde aflase Filip tot ce i se întâmplase?

- Nu mă întreba nimic, îi răspunse Filip ghicindu-i gândul şi zâmbind măgulit. Serviciul meu de informaţii nu dă greş niciodată. Nu e nevoie să faci mărturisiri. Nu cer nimic. Dar dau în schimb sfaturi. Fii cuminte. Fii cavaler. Şi totul se aranjează ca un joc de cărţi: figurile rămân aceleaşi, se schimbă numai poziţiile.

Filip se ridică, îi puse o mână pe umăr în chip de bun rămas şi porni printre mese, întorcând capul în toate părţile, ca un patron impunător şi harnic.

*

N-a fost atât de simplu să-i urmeze sfatul.

Când s-a dus pe înserate să o vadă, pentru întâia dată după noaptea care a despărţit în viaţa lor tot ce a fost de tot ce începea, i s-a făcut milă. Privirile ei violete îi cotropiseră faţa ca două lacuri bolnave, ale căror ape s-ar fi strecurat până la marginea cearcănelor ei de nesomn. Arăta istovită şi atât de palidă, că Lucu s-a temut că nu mai are scăpare. Şi mâinile pe care ea i le-a întins i se subţiaseră. Mâini descărnate, de sfântă. O deznădejde îi licărea în ochi.

- Credeam că nu mai vii, i-a spus.

El îi ţinea mâinile între ale lui şi i le pipăia, să-şi dea seama cât sunt de uşoare şi de suferinde. Venise cu hotărârea să discute prieteneşte, să scoată la lumină împreună întâmplările întunericului, să reaşeze lucrurile în matca lor de mai înainte.

- Laura, începu el cât putu mai blând şi mai liniştitor, trebuie să vorbim...

- Trebuie să vorbim, repetă ea în şoaptă.

Lucu zări în ochii ei o întunecare şi adăugă sfios:

- Dar nu acum... numai când ai să vrei...

S-a uitat la el cu teamă. Era o pasăre plăpândă şi ostenită.

- Da, Luc, nu acum... Când ai să vrei tu... Nu trebuia să vii... Lasă-mă singură...

Şi din ochi îl ruga să plece.

Lucu se vedea singur pe lume.

Se aşeză pe marginea patului. Ea îşi trase mâinile dintre ale lui. Se lăsă pe perne. Pe chip i se zugrăvise o suferinţă nouă.

- Mi-e frică... (vorbi ea ca numai pentru sine). Da, Luc, totul are să se îndrepte... ai să vezi... are să fie ca mai nainte...

Lucu asculta ca pe o sentinţă propriile lui cuvinte, repetate de Laura. înţelesul lor i se părea mai limpede aşa. îşi vor reface viaţa la umbra Matildei, aşa cum a fost. îi vor cere iertare. îi va ierta. Vor uita. E greu. E îngrozitor de greu, dar vor izbuti. Astfel îi vorbea uneori nădejdea lui în absurd.

- Lasă-mă, îl îndemnă Laura aproape în şoaptă, nu trebuie să ne mai vedem câtva timp.

El îi căută şi îi apucă din nou mâinile reci, inerte.

- Nu, Laura, nu se mai poate... Şi eu sunt singur; nu te mai am decât pe tine.

Vorbea însufleţit de adevărul care i se dezvăluia treptat. Pe buzele Laurei tremura o şoaptă. Clătină uşor din cap, şoptind ceva. Se aplecă spre ea. O auzi suspinând: „nu trebuie", un suspin repetat, ca un crâmpei dintr-o rugă zădărnicită, ca un vaier de ajutor. Prin fereastră, cea din urmă rază de soare se stinse cu o patetică înduioşare de chipul ei supranatural. Glasul ei îl silea să se aplece asupră-i, cu răsuflarea oprită, pe urmă raza dispăru. Lumina ei o părăsi ca un fel de părere de rău', ca ultimele note ale unei romanţe ce se stinge în romantica înserare a unui parc neadormit. Lucu rămase cu fruntea rezemată la căpătâiul ei, pe când .din perne, din pletele revărsate se înălţa spre el parfumul vag oare îi înfăşurase minţile în noaptea nedesluşită a rătăcirii lor. Clipele treceau. Sta de veghe lângă o dragoste nouă şi tristă, lângă amara taină a unei femei care a fost a lui şi nu mai este a nimănui. Matilda e pierdută pentru el, şi depărtându-se îi osândeşte să rămână împreună. Sunt amândoi sub povara blestemului ei nerostit, care îi apasă şi-i uneşte. Ar,vrea să se smulgă puterii lui, dar este în el o vrajă care îl subjugă.

Astfel şi-au înfrurrtat ei, o vreme, păcatul săvârşit. Si unul, si celălalt au încercat să se lepede de el, să dea înapoi, să uite, aşa cum te smuceşti dintr-un vis urât. Dar au lunecat în prăpastie, cu şovăieli, cu opriri de groază, cu dorinţa nebună de viaţă şi de moarte.

...Trecuseră alte săptămâni. Laura şi el se gândiseră să se mute şi să-i lase Matildei casa întreagă. Dar planul lor nu se putea înfăptui fără mari greutăţi. Iar ei erau prea obosiţi de schimbarea ameţitoare pe care o trăiau ca să mai ia şi hotărâri. Unde să găsească o locuinţă nouă pentru Laura, cum să pună la cale mutatul şi toate amănuntele care ţineau de el? S-o adăpostească vremelnic în casa lui din Dealul Spirii? Cuibul de piatră şi cristal devenit un cămin de lună de miere; ar fi fost pentru Lucu jertfa supremă, cuvântul desrinului. Un tainic îndemn, pornit dintr-o speranţă absurdă, îl înduplecă să nu spună Laurei nimic. Totul a rămas pe loc. E resemnarea în fericire, gândea Lucu.

Dar la răstimpuri mari i se făcea dor de Matilda. Numele ei răsuna dureros în pustiul inimii lui, rostit nostalgic de buzele amintirii, şi parcă se aştepta să i se ivească aievea, risipind realitatea ca pe un vis. îşi căuta un leac şi o consolare la gândul că nici ea nu fusese atât de nevinovată. Poate că totul fusese pus la cale cu o diabolică răbdare de către însăşi Matilda, ca să scape şi de el şi de Laura, lăsându-le lor şi vina şi ruşinea. Alunga însă repede aceste gânduri rătăcite, rod stricat al umilinţei neputincioase şi al orgoliului rănit. Cel puţin să păstreze trecutul intact. Fără bănuieli şi învinuiri, până la clipa infamantă a prăbuşirii. Şi să-şi poarte jugul cel nou de mătasă cum îşi poartă osândiţii florile albe şi roşii la gât.

Era nedrept cu Laura, îşi da seama şi ştia să răscumpere asemenea minute de nerecunoştinţa, pe care ea nici nu le bănuia. în jurul Laurei plutea o atmosferă de reculegere şi taină, de făgăduinţe nerostite, de şoapte defuncte, aşa cum Lucu nu mai simţise decât în penumbra târzie a unei săli de concert capitonate şi deşarte, în hruba orchestrei, acolo unde aşteaptă în părăsire instrumentele muzicale, interceptând vibraţiile singurătăţii. Lângă Laura i se părea că e mai aproape de celălalt înţeles al lucrurilor, ascuns muritorilor de rând, şi cu toate că ea nu l-a desluşit nimănui, îl mărturisea, ca o vestală, numai cu prezenţa ei. în preajma ei înţelegea fără cuvinte tot ce uita când se afla departe. Cu ea, şi fiorii, şi cutremurul dragostei se deosebeau de tot ce trăise şi-1 înălţau peste fire, dincolo de dragostea şi mândria lui. Să trezeşti atât de adânc şi de tragic bucuria într-un corp în care moartea şi-a distilat veninul îl

făcea să se simtă ca un virtuoz care smulge accente sublime dintr-o vioară bolnavă. Nu era deci de mirare că la răstimpuri se pomenea tânjind după dezmierdările sălbatece şi după sentimentele simple ale Matildei.

Nu poţi trăi pe piscuri la nesfârşit. Viaţa nu e toată ca un concert de Bach. Uneori ai vrea să mai auzi o romanţă banală sau tărăboiul unui jaz. Niciodată o fee, un înger nu va înlocui întru totul o bacantă.

Rumegând asemenea scuze, Lucu lua drumul spre Laura, încovoiat ca un slujbaş care, cu o umbrelă ponosită sub braţ, se duce la zilnica şi posomorâta lui datorie. îi va spune azi o poveste născocită de el, mâine va fi gata cu spusa lui despre un poet descoperit de curând, iar poimâine are să-i aducă ultimul disc al Clarei Haskil, toate pe rând, fiecare zi cu „surpriza" ei. O ţinea la curent cu progresele medicinei şi întreţinea speranţa Laurei în vindecare. Dar ea părea că nu mai ţine prea mult să se vindece.

- Patru pereţi, un fotoliu şi un culcuş, iată viaţa mea, îi spunea Laura.

Nu-i mai trebuia nimic afară de prezenţa şi de mângâierile lui.

- Eşti totul pentru mine!

Aceste vechi cuvinte şi răsauzite căpătau viaţă şi adevăr când le rostea Laura. Tremura în ele un ecou de veşnicie, o amintire nedesluşită şi o făgăduinţă de ceea ce niciodată nu va fi fost.

Un suspin adânc, suspinul unui copil care se trezeşte, ajunse prin întuneric până la el.

- Eşti aici? urmă, ca un cântec, întrebarea. Smuls arnintirilor, Lucu se ridică de pe canapeaua îngustă pe care zăcuse, intră în camera Laurei şi se apropie de căpătâiul ei.

Nu-1 auzise când a venit. Dar, ca întotdeauna, îi simţise prezenţa.

- Să nu aprinzi! o auzi el că-i spune, pe acelaşi ton de mângâiere şi răsfăţ.

In odaie ardea o veioză.

îl întâmpină cu surâsul ei de bucurie obişnuit şi atât de proaspăt şi de spontan, încât lui Lucu i se părea că îi dădea iluzia că într-adevăr el e în măsură, prin simpla lui sosire, să facă fericirea unei femei. Laura se înălţă în perne încet, şi mâinile ei luminoase

înfloriră fantastic spre Lucu, într-un elan de iubire şi rugă, în vreme ce genunchii tresăreau uşor sub pledul care îi acoperea. Părul i se despleti somptuos pe umeri, pe spate, în jurul ei, cu milioane de scântei şi licăriri preţioase de chihlibar întunecat. Fiece gest al Laurei vorbeşte şi dăruie. E o mare artistă a jocului fără cuvinte şi a nemişcării, gândi Lucu.

- Nu te-am văzut de un veac, îi spuse ea, ca o plângere care nu învinuieşte, nici nu cere mângâiere, ci îşi găseşte rostul numai în sunetul istovit şi plin ca o notă nostalgică dintr-o lamă de fierăstrău.

Lucu asculta fermecat.

îşi luă în stăpânire locul său de-a latul patului, la picioarele Laurei, cu spatele rezemat de covorul din perete. îi căută gleznele şi le păstră în mâna lui încăpătoare. Laura respira adânc, într-un suspin de recunoştinţă. Niciodată nu i-ar fi cerut socoteală de timpul petrecut departe de ea, necum să-i fi imputat că n-a venit să o vadă. Se uita la el ca şi cum azi l-ar vedea pentru întâia şi ultima oară.

- Ce bine că ai venit... Acum nu mai sunt singură...

Sunau în glasul ei două melodii, o bucurie şi o tristeţe. Glasul acesta încetinit şi muzical te silea să-1 asculţi ca pe o melodie îngânată, înfiorând auzul cu fermecate făgăduinţe. Lucu îl urmărea subjugat. Amintirile îl părăsiră, iar noua lui obsesie, chipul doamnei Ulmu, se risipi în conştiinţa lui ca o răsfrângere pe oglinda tremurătoare a unui lac. Gândul că ar putea pricinui o durere Laurei îl înspăimânta. Pe chipul ei, bucuriile şi întristările, uimirile şi părerile de rău, încrederile şi îndoielile, întoarcerile în trecut şi regăsirile în realitate se perindau cu o putere de expresie care îl silea să ia parte la tot ce se petrece într-însa. In privirile ei imense urmărea o necontenită şi ciudată spovedanie din adâncuri. In preajma ei se statornicea cu fruntarii vagi un domeniu de vrajă. Se teme de clar-vederea iubitei; în veghile ei nesfârşite i s-au ascuţit simţurile şi au înviat în ea puterile defuncte ale sibilelor antice.

- Când ai să mă înşeli, să nu mă minţi, zise ea deodată. Să vii la mine să te iert şi să te dezleg, altminteri să ştii că are să-ţi meargă rău.

De ce îi vorbeşte aşa tocmai astăzi? El îşi păstrează seninătatea celui care nu are nimic de ascuns. De altfel, nu s-a întâmplat nimic între el şi doamna Ulmu, nu are încă nici o vină, iar de măruntele lui păcate Laura nu trebuie să afle niciodată. Orice ar spune ea, Laura nu l-ar ierta dacă ar sti adevărul. Mândria ei n-ar lăsa-o să-1

ierte. Ar prefera să rămână singură în odaia ei întunecoasă, ca într-un cavou părăsit. Nu, niciodată nu va pricinui Laurei o asemenea durere.

Se auzi cheia de la intrare. Lucu şi Laura schimbară o privire.

- închide, îi şopti Laura.

Lucu se ridică în grabă şi închise uşa încet.

Să nu o vadă, să nu o audă trecând. Si o vedeau totuşi cu ochii minţii, dreaptă şi trufaşă, urcând scara spre încăperile ei. Pasul ei sprinten, înăbuşit în covoare, răsuna în simţirea lor ca pe un capac de sicriu. Era singurul sunet care de atât amar de vreme le tălmăcea dispreţul tăcut al Matildei. Nu se putuseră obişnui cu acest minut, care în fiecare seară îi smulgea din însingurarea lor, ca să-i confrunte ca pe doi complici cu trecutul. Numai când zgomotul înceta reluau anevoie firul întrerupt al convorbirii. Ecoul dăinuia în ei ca o apăsare.

- Am vorbit azi cu ea, începu Lucu, folosind prilejul.

- Cu Matilde?

Pe faţa ei se întipărise teama şi uimirea.

- Fireşte. Ea mi-a vorbit întâi, se grăbi el să adauge, ca şi cum s-ar fi dezvinovăţit: simţise nesiguranţa Laurei şi ascuţişul geloziei în uimirea ei. îl luă de mâini şi i le strânse cu putere:

- Ce vrea? Ce spune?

- Nimic rău. Dar nici bun.

Silion nu mai ştia cum să urmeze.

- Nu mă chinui, îl imploră Laura.

- Mi-a vorbit de planurile şi de afacerile ei. Vrea să plece în străinătate, să-şi schimbe felul de viaţă. A hotărât să vândă moşia şi casa şi m-a rugat să-ţi aduc la cunoştinţă gândul ei, cu mgărnintea să nu te opui. Pesemne că Sabin are să vie cu propuneri mai precise.

Se opri şi răsuflă uşurat. Pe faţa Laurei reapăruse surâsul, trăsăturile i se înseninaseră, Laura se lăsase în perne, ca liberată de o alarmă fără rost.

- Pleacă în străinătate? întrebă ea, şi parcă se făcuse lumină în glasul ei.

- Numai după ce vindeţi casele şi moşia, îi răspunse Lucu îngândurat.

Pentru întâia oară surprindea în cuvintele Laurei un interes atât de femeiesc şi de pământean.

- N-are decât! exclamă Laura. Averea noastră îi aparţine; nu-mi trebuie. Ea a salvat-o... n-am avut nici un merit, n-am nici un drept. Privirile li se întâlniră. Ochii Laurei se umplură de imaginea lui. Şi-am mai spus: nu te am decât pe tine. întinse braţele spre el. Numai tu eşti averea mea. Adăugă: mobilă şi poate şi imobilă. Şi n-aş vrea s-o împart cu nimeni!

Lucu o strânse la pieptul lui. Gest uzual. Nu găsea că momentul unor asemenea gingăşii fusese bine ales.

- Trebuie să examinăm situaţia, Laura, reluă el grav.

Cu un gest comic, Laura îşi astupă urechile.

- Sunt pierdută! exclamă ea... Mi-ai zis „Laura".

într-adevăr, îi rostise numele întreg. Era un semn că discuţia devine serioasă.

- Zi-mi altfel! îl rugă Laura, cu o vioiciune voit copilărească. Zi-mi cum îmi zici de obicei. Altfel, nu mă mai iubeşti.

- Dar, Laura...

- Nici o Laura! reteză ea obstinată. Eu nu sunt Laura! îşi împreună mâinile a rugăciune: Bitti, bitti! spune-mi aşa cum ştii.

Cu un zâmbet resemnat, Lucu o luă în braţe. Laura îl asculta, răsfăţată şi cuminte, cum asculţi un cântec de leagăn:

- Lo, Lu, Lur, Lar, Lol, Lara, Lora, Loli, Lalo!

Laura se desprinse încet din braţele lui. Rămase rezemată în perne.

- Fă niţică lumină! îşi alcătui o figură de extremă atenţie. Ia uită-te, e bine aşa? Şi acum spune, ascult!

- Chestiunea e foarte complicată, spuse Silion cu ochii în gol, ca şi cum ar fi cercetat noile lor orizonturi.

- Nu încreţi fruntea, îl rugă Laura, îţi faci un cap de prost...

- Sunt două lucruri deosebite, începu Lucu încurcat. (Nu era la largul său când vorbea despre afaceri.) E mai întâi moşia, pe urmă casa. Cu asta e mai simplu: o vindeţi şi împărţiţi suma. Vine apoi mutatul, cu tot ce se leagă de el; dar asta e altă chestie... (O chestie care mă priveşte, continuă el în gând, şi i se păru deodată că se împotmoleşte într-un noian de imagini nedesluşite: camioane, boccele, troace şi calabalâcuri, tabloul îmbâcsit al unui viitor de neajunsuri fără sfârşit.) O altă chestie, reluă el, adunându-şi gândurile. A, da, moşia, a doua problemă, şi aici aveţi două soluţii: ori o vindeţi acum îh întregime, ori ceri ieşirea din indivizie şi vindeţi atunci numai partea Matildei, adică cinci sute de pogoane, dimpreună cu conacul. Fiindcă nu e nimeni nebun să cumpere cinci sute de pogoane fără conac, afară poate de vreun vecin, pe care însă nu-l

văd nicăieri. Şi atunci eşti obligată, din banii luaţi pe jumătatea ta a conacului, să construieşti altul mai mic, mult mai mic, pentru administrarea jumătăţii care îţi rămâne. Va trebui să găseşti, hm, să găsim (se corectă Lucu) un alt administrator, mai sârguitor, că doar n-ai de gând să-1 ţii tot pe conu Iordanache, pe care nu-1 cunosc, dar ştiu câte parale face. Cinci sute de pogoane se administrează mai greu decât o mie, fiindcă ele trebuie într-adevăr administrate. Sau să găseşti, hm, să găsim un arendaş, dar ce arendă poţi lua pe cinci sute de pogoane... („De fapt, gândea Lucu, va trebui să mă ocup eu de toate acestea, să cumpăr materiale, să construiesc, să caut alt administrator, să-1 supraveghez, să ar, să semăn, să recoltez, să vând, să ţin socotelile, să port toată răspunderea. M-aşteaptă o viaţă grea.") Intr-un cuvânt, continuă el cu glas tare, totul depinde de tine: sau vânzare integrală, şi atunci, ce faci cu banii? cum îi plasezi? cu ce garanţii, cu ce venituri? sau ieşire din indivizie, *et caetera,* nu vreau să mă mai repet... Trebuie să ştii ce vrei, să iei o hotărâre. Aştept.

Şi, ca un om de afaceri hârşit în asemenea treburi, Lucu îşi scoase tabachera de aur, oferi ţigări şi foc şi tăcu. Tăcu.

- In definitiv, trebuie să ai şi tu o părere, spuse el blând, aşternându-şi un zâmbet peste impacienţă.

-Helas! Tout m'indiffere! răspunse Laura savurându-şi arhaismul, *tout hormis toi!'* expiră ea într-un tremolo suav, care, împletind ironia cu extazul, îşi crea cântecul prin lume lunecând ca o cascadă cristalină peste piedicele existenţei.

Străbătând ca printr-un vis de opium prin magia descântecului, gândul lui Lucu înţelegea că mai presus de toate pe Laura o preocupa plecarea Matildei, care o libera de teama nemărturisită a unei reîntoarceri năprasnice a surorii ei în viaţa lor. Casa, moşia, ieşirea din indivizie, conacul, banii şi greutăţile traiului nu mai însemnau pentru ea nimic. O ameninţă cu degetul ca pe un copil.

- E în joc, îi zise, toată existenţa ta... existenţa noastră, se corectă el şi gândi: „Cu fiece cuvânt, mă leg tot mai mult de un viitor fără scăpare, mă scufund într-o potecă de nisip şi ape, dar nu e momentul să fac o deosebire între viaţa ei şi a mea". Si reluă: Să ştii că mijloacele tale vor fi simţitor reduse...

- La jumătate, bineînţeles, îl întrerupse Laura, cu prefăcută îngrijorare.

Vai! Totul mi-e indiferent... totul, afară de tine! (fr.).

- Ar fi foarte bine, dar nu e aşa: cu o jumătate din moşia vândută nu realizezi nici pe departe o jumătate din venitul ei când e întreagă. Să ne mulţumim cu o treime. Şi, văzând pe chipul ei o plictisită sforţare de a pricepe, adăugă: Am să-ţi explic altă dată de ce. Nu uita apoi datoriile: trebuiesc plătite, şi Matilda ţi le va pune cu siguranţă la socoteală, de vreme ce au fost făcute pentru sănătatea ta, în străinătate.

- Fie, consimţi Laura, dar îmi rămâne totuşi destul pentru o existenţă modestă. Nu mai mănânc nimic. Un baton de şocolată şi un com pe zi. Am să caut să nu mai merg la baluri, serate, recepţii, ospeţe, premiere, apoi tot astfel tenisul, calul de călărie, patinajul şi partidele de hochei pe gheaţă, declară Laura solemn. Ajunge? Vând cărţile şi mă abonez la o bibliotecă de împrumut. Ai să-mi găseşti o garsonieră cu două camere şi hol; în cea mai frumoasă am să-ţi pun divanul, divanul nopţii noastre dintâi, pentru nopţile când rămâi la mine. N-am să-1 vând. E singurul lucru din toată casa pe care nu-1 vând.

Lucu îi luă mâinile şi i le sărută pe rând.

- Mi s-a urât, reluă ea schimbând tonul, trebuie să plecăm de aici. Mi s-a urât cu aceste ziduri trainice şi bătrâne. Prea au murit mulţi din neamul meu aici. Prea s-au uscat salcâmii şi plopii din grădină. Când au murit prea mulţi într-o locuinţă, se face, încet-încet, o atmosferă de capelă, miroase a flori putrede, a umezeală şi a penumbră. Miroase a doctorii trezite, ca într-o fostă farmacie, încă puţin, şi o să apară şi stafiile, în rochii de ceaţă; poate că au şi sosit, dar n-au debutat încă. Aşteaptă să mă părăseşti tu, care nu crezi în ele. Dar poate că n-ai să mă părăseşti aşa de curând dacă ne mutăm de aici. Vreau să te aştept într-o căsuţă nouă, cu perdeluţe de creton şi mobilă cubistă. E odios, dar vreau un bar în perete şi un divan-studio. Stafiile detestă mobila cubistă şi divanurile-studio.

încă o dată, Lucu îi sărută mâinile.

- Dar trebuie să dai un răspuns, Laura. Hai să vorbim serios.

- Ce înseamnă serios? întrebă Laura. Apoi decretă, imitându-1 pe Lucu: Tot ce e serios e şi trist. Serioasă e şi sărăcia, durerea şi suferinţa sunt lucru serios, bătrâneţea şi moartea sunt serioase, nu mai vreau să mă gândesc la ele.

- Nu chiar la ele... Dar până mâine, poimâine, o să ne hotărâm...

Lucu o dezmierdă cu duioşie pe obraji şi pe tâmple. O scăpa de grija de a lua o hotărâre. Asemenea fiinţe nu trebuie să aibe pre-

ocupări şi griji. Dacă ar avea puterea de a face minuni, i-ar porunci: „Ia-ţi patul tău şi umblă!" Şi viaţa s-ar îmbogăţi cu o podoabă mai mult. Dar Laura rămâne ţintuită în patul ei. Şi el rămâne legat lângă patul ei, în numele dragostei şi al datoriei. Lucu îşi cercetă ceasornicul pe furiş: poate că tot se va duce la doamna Ulmu în seara asta.

Laura îl pândea. Desprinsă de clipa de faţă, cu ochii în gol şi gândul aiurea, ca un orb viclean care te înfăşoară în plasa lui de tenebre, nu pierdea totuşi nimic din ce trebuia să vadă. Cel puţin aşa i se părea lui Lucu.

- Rămâi cu mine astă-seară, îl îndemnă ea, cu o şovăială sfioasă.

Numai o inimă de piatră ar fi putut lăsa pradă singurătăţii o fiinţă care se roagă atât de duios.

- Luăm masa împreună, îl îmbie, avem Tokay şi Bordeaux vechi, şi Armagnac din rezerva supremă...

Lucu îşi înăbuşi un suspin. Ştia ce înseamnă tremurul abia simţit din acea ispitire cu vinuri vechi din rezerva supremă. Se simţi un biet punct dintr-un program hotărât de mai înainte. Dorinţa Laurei nu porneşte dintr-un trup fericit şi puternic, ci din enervarea lungilor ore petrecute pe aşternutul ei de osândă. Dar nu mai era nimic de făcut. O măsuţă rotundă şi joasă, încărcată cu bunătăţi, scânteind de cristaluri şi argintării, fu gata, ca prin farmec, într-un colţ al încăperii. Vizita la doamna Ulmu se amâna, din oficiu.

încercă totuşi să-i vorbească de oboseală, de treburi care îl silesc să se scoale a doua zi foarte devreme, şi chiar de sănătatea ei, care trebuie să fie cruţată. Dar Laura întâmpină că ea însăşi e obosită, că după cină se vor odihni mai bine amândoi în somnul lor, în care, oricât ar fi de adânc, nu pierd bucuria de a se simţi unul lângă altul. Lucu o asculta cu un zâmbet măsluit de penumbră şi purtat în colţul gurii ca o floare de oiţă. E dureros şi umilitor să fie o simplă jucărie în mâinile altuia. Trebuie să ies din viaţa asta, să fug, să scap chiar cu preţul unei laşităţi trecătoare. Dar e prea târziu. Plecarea Matildei în străinătate înseamnă sfârşitul visului lui de libertate. înseamnă grija şi truda în locul existenţei lui de boemă confortabilă, dibaci sprijinită pe sinecuri. Dar dacă ar angaja un avocat tânăr pentru afacerile Laurei? Ce-ar fi dacă ar găsi un Sabin ***ad usum Laurae***[1]***!*** Un băiat zdravăn şi simplu, o ţoapă sportivă, un fante sărăntoc. Lucu se întrerupse,_ruşinat. Ii vin uneori gânduri atât de ciudate, că e aproape convins că i le suflă Necuratul. Spirite mari

[1] în folosul Laurei (lat.).

au crezut în existenţa lui. Altminteri, oamenii n-ar oscila la infinit între sublim şi abjecţiune. Numai o minune îl mai poate scoate din acest impas. Singura cale de mântuire ar fi minunea, vindecarea Laurei.

- Laura, am o rugăminte. Trebuie să mă asculţi.

- Trebuie să fie vorba de ceva foarte plictisitor, răspunse Laura, tonul ăsta dulceag şi patetic nu anunţă nimic bun.

- Ai să primeşti un doctor nou.

- Mă aşteptam. „Se respinge". Nu insista.

- Trebuie să-1 vezi, se rugă Silion, e un fost coleg, ***un brave copain***[1], întors din străinătate. N-o să te examineze. Ai să-1 primeşti ca pe un musafir.

- Nu mă joc de-a v-aţi ascunselea.

- E un savant adevărat, un mare artist al vindecărilor...

- Tu eşti vindecarea mea, îl întrerupse Laura, vrei poate să mă faci sănătoasă şi să mă dai altuia?

Glasul i se pierdu ca un ecou într-o pădure.

- A studiat medicina în Apus, apoi în Japonia, în China, în Tibet... Se spune că în materie de paralizii nervoase, asiaticii ştiu mai mult decât noi europenii... A fost şi prin Polinezia, a studiat medicina empirică de pe acolo. Se zice că vracii şi călugării lor posedă reminiscenţe din ştiinţa pierdută a atlanţilor, păstrată în tradiţii obscure, descântece, vrăjitorii...

- Vai mie! îmi cauţi pe cineva care să mă descânte şi să mă vrăjească... Unde am ajuns!

- Laura, tu n-ai voie să-ţi baţi joc de lucrurile astea. Prietenul meu s-a specializat în studiul veninurilor de şarpe, al acţiunii acestui venin asupra marelui simpatic şi asupra compoziţiei sângelui. E autorul unui vast tratat de medicină, în care arată unde sfârşeşte ştiinţa şi unde începe arta în această materie. E cât se poate de interesant. A consimţit să te vadă. E un mare noroc.

- Asta înseamnă o seară pierdută, oftă Laura, pierdută pentru noi, pentru mine.

- Dar dacă te vindecă?

- Cine ştie dacă ai să mă mai iubeşti când voi fi sănătoasă?!

în alte împrejurări, un asemenea răspuns l-ar fi încântat pe Silion. Astăzi nu vedea în el decât exagerare sentimentală: nu o preocupă nimic alt decât dragostea, şi în dragoste numai şi numai băr-

[1] Un prieten de nădejde (fr.).

barul iubit. Se cunoaşte că nu a mai avut a face cu alţi bărbaţi, îi făcea o vină până şi din nevinovăţia ei.

Sfârşiseră masa. Se aflau din nou pe divan.

- îmi dau seama că te obosesc, spuse deodată Laura, şi că într-o bună zi... mâinile ei fluturară îh gol, a despărţire. Si chipul i se întoarse înspre fereastră, urmărind un zbor imaginar, dincolo, în seara violetă. Cu o suavă melancolie, Lucu se şi văzu în chip de pasăre mare, vâslind cu imense aripi albe prin paradisul întunecat. Ştiu că ai să mă părăseşti, continuă Laura, şi gestul mâinii ei pecetlui pe gura lui Lucu cuvintele de protestare ce stau să iasă; ştiu, dar tocmai de aceea vreau să mă bucur de fiece minut în care mai eşti cu mine. Să mă bucur cât timp încă nu-mi rezişti.

Cuprins de remuşcări, Lucu îi luă mâinile. Mâinile de înger istovit ale Laurei. Ar fi vrut să-i ceară iertare, dar fără să se trădeze.

- Niciodată, îi şopti el, niciodată.

In turburarea lui, nu găsea nimic mai mult de spus. Laura clătină din cap.

- Eşti bun cu mine, poate chiar crezi ce spui. Ca să nu-i tremure glasul, îi vorbi în şoaptă, pe o notă înăbuşită şi gravă. într-o zi voi rămâne singură, cumplit de singură.

Apăsă pe acest cuvânt şi-1 ascultă în golul inimii ei.

- Toate femeile spun aşa, continuă Laura, ai mai auzit cântecul, dar să ştii că, dintre toate femeile, numai eu rămân cu adevărat singură. Uită-te la mine şi-ţi vei da seama. Toate femeile spun: „Sunt singură pe lume. Nu te mai am decât pe tine." Poate mint. Toate mai au ceva. Numai eu nu mai am pe nimeni. Am avut o soră, Matilda. Făcu un gest care spunea: „S-a dus." Lumea mea eşti tu. Aş vrea să mor în clipa când vei pleca. Şi să n-ai remuşcări. Din nefericire, nu poţi să mori când vrei, rămâi singur şi aştepţi.

Lucu o luă în braţe. Se legănară amândoi peste prăpastia singurătăţii evocate. Şi ca să nu vorbească, să nu-1 audă minţind, Laura îi lipi faţa de sânul ei. Lucu socoti că îi va fi peste putinţă să o părăsească vreodată pe Laura. Inima i se strânse dureros. Niciodată nu o va lăsa pe Laura. Vieţile lor sunt împletite strâns până îh rădăcini, ca două iedere gemene. Şi fiinţa ei respiră prin el. De el depind bucuriile ei şi tristeţea. Laura nu trebuie să afle nimic. Trebuie să se ştie mereu iubită, singura, unica iubită. Dorind acestea din toată inima, Lucu era sigur că gândurile lui răsună ca o armonie în sufletul Laurei. Buzele ei sunt mai roşii, mai pline ca de obicei, obrajii îi ard, privirile scânteiază. E însufleţită de un tremur

depărtat, de o sevă adâncă, pe care el o simte cum simţi venirea furtunii din fundul unei tăcute nopţi. Ar trebui să se ridice, să se depărteze, dar e ţinut pe loc, într-un fel de aşteptare magnetică. Laura s-a întors încet spre el, cu faţa plină de frumuseţea dorinţei.

- Sărută-mă, Luc!

Si el nu mai e decât o fântână pentru setea ei. Nu-i mai e dor de ea, şi totuşi apasă asupra lui o lege ştiută, care-1 înduplecă la dragoste. Ar ucide-o chiar acum în îmbrăţişarea lui de voluptate şi de ură, într-un spasm de fericire supremă pentru ea, de libertate pentru el.

Această ispită nu-1 încearcă pentru prima oară, o ştie bine. Mai ştie că e propria lui slăbiciune aceea care răbufneşte aşa. O strânge, o înlănţuie mai puternic, ca şi cum ar vrea să o smulgă morţii apropiate, şi fiecare suspin îngemănat luminează ca o imensă aripă, una după alta, aripi ce-şi răspund, iar ei nu mai sunt decât un zbor de fulgere peste adâncuri.

„Asta e totuşi femeia mea, gândeşte Silion, e iubirea mea, restul e rătăcire şi lăcomie." Un val se ridică în el vertiginos. Acum viaţa lui se avântă spre Laura ca un fluviu exaltat de apropierea mării. Un gând suprem îi fulgeră prin minte: „E femeia mea, până la moarte".

Si, înlănţuind-o ca un mântuitor pe un prag de întuneric, se spulberă cu ea în neant.

CAPITOLUL 9

SUB CANDELABRUL LUI SCAFA

„...Ce qui dominait, c'etait la soifdes jouissance et du luxe et la licence des gens qui avaient appris ă vivre de l'amour du sport et du sport de l'amour."[1]

GUSTAVE FLAUBERT

întârziase. N-a îndrăznit să sune pe întuneric la intrarea principală, o poartă masivă de fier forjat şi sticlă opacă, groasă de un deget. S-a temut să nu turbure din vreo greşeală pe vecinii de la celelalte etaje. Silindu-se să nu facă zgomot pe pavajul de bazalt al curţii, dădu ocol clădirii şi descoperi o uşiţă întredeschisă, pe care, după o şovăială de o clipă, intră. Dibui rampa unei scăriţe, şi iată-1 urcând, ca un răufăcător, pe o spirală de fier, întunecoasă ca un dulap, răsucită şi îngustă, ale cărei trepte metalice cu muchii ascuţite îl izbeau dureros în fluierele picioarelor şi răsunau nesuferit la fiece pas. *‚Ad augusta per augusta*[2], se îndenjyua. Silion făcându-şi curaj şi numărând palierele. Se opri si bătu.

O slujnică oacheşă îl întâmpină într-un cadru de.lumină. Pe obrazul ei rotund, doi negi coralii, cu peri sârmoşi şi răsuciţi ca nişte cârcei de vie, îi dădeau o înfăţişare de ghicitoare în cărţi şi în cafea.

- Doamna Ana Ulmu locuieşte aci?

- Dar cum de-aţi nimerit tocmai pe scara podului? îl întrebă, vorbind pe nas, ca un paracliser, servitoarea. Bine că nu v-aţi frânt

' Ceea ce domina era setea după plăceri şi lux, si necuviinţa oamenilor care învăţaseră să trăiască de dragul sportului şi din sportul dragostei (fr.).

- La ţeluri nobile se ajunge pe căi înguste (dificile) (lat.).

gâtul! - şi-i făcu semn s-o urmeze.

Străbătură un culoar destul de larg, până la o uşă, în fund. îi făcu loc şi, ca şi cum ar fi vrut să scape de el, deschise şi îl împinse într-o lumină orbitoare. I se păru că intrase în atelierul unui fotograf. Un focar central, răsfrânt cu violenţă în toate părţile, îi lua vederile. Se simţi ca un liliac prins între oglinzile paralele ale unui bal.

Când i se mai obişnuiră ochii, Lucu putu să admire un antic şi măreţ candelabru, care, pogorând din tavan ca o caracatiţă de cristal şi de foc, îşi răsfrângea pretutindeni, într-o feerică încremenire, braţele lui tentaculare, aprinse toate.

Se afla într-un salon spaţios, ale cărui amănunte îi scăpau deocamdată. Un pendul sepulcral legăna clipele în tăcere. Un pian negru, în fund, îi atrase atenţia prin masa lui întunecată. Era totuşi o nepotrivire între dimensiunile şi luxul acelui candelabru şi restul încăperii, mobilată desigur cu gust, dar fără pretenţii mari, ca o cameră de primire burgheză. Un candelabru de sală de recepţii într-un palat şi exilat aci prin cine ştie ce decăderi succesive, de care nu scapă nici oamenii, nici caii de curse, nici transatlanticele dacă nu pier la timp. O lume de schelete, în peruci, taftale şi mătăsuri, şi-a legănat vârtejul ei ritmic de malacoave la soarele lui factice, prin cine ştie ce cartier de faţade placide, azi dispărut. In sfârşit, clipind din ochi, Lucu descoperi pe stăpâna casei. îl cerceta în voie, din fundul unei berjere înalte de damasc, de lângă sobă. Purta o somptuoasă rochie de casă de brocart gaben pe negru şi papuci de sultană, bogat cusuţi cu fir, dar cu vârfurile amputate. Unghii de jar. O răzvrătire de bucle proaspete şi bogate îi încadrau figura îngustă: cap de meduză care a îndurat represiunea şi disciplina coaforului. Toate acestea, gândea Lucu apropitndu-se şi mereu preocupat de desfăşurarea cu putinţă a împrejurărilor, alcătuiau poate un semn al intenţiilor ei generoase.

- Am impresia că mă aflu la Curte sau la ambasadă, zise el cu o plecăciune exagerată.

Şi îi arătă înspre candelabru.

- O ambasadă în care se intră prin scara podului sau prin cea de serviciu, răspunse stăpâna casei.

Zâmbetul ei era un ciudat amestec de amărăciune şi maliţie.

- Contrastul e cu atât mai mare pentru mine, întări Silion, cu ochii la ţurţurii de cristal în care se zdrobeau luminile.

- E candelabrul lui Scafa, îl lămuri doamna Ulmu, pe un ton

de custode obişnuit a rosti cu băgare de seamă numele oamenilor iluştri, şi îi făcu semn să ia loc.

- Ah, da! exclamă Lucu încurcat, ca şi cum şi-ar fi adus aminte cine a putut fi Scafa. („E desigur vreun pirat frumos, pe care posteritatea îl mai pomeneşte mulţumită numeroaselor lui fărădelegi".) Dar nu-mi explic, reluă el cu un efort, cum a ajuns un aventurier levantin, care a străbătut toate mările, posesor al unui candelabru, adică al unei mobile de stare pe loc.

Pe faţa doamnei Ulmu se zugrăvi mirare şi compătimire.

- Faci o confuzie, domnul meu. Scafa n-a fost un aventurier levantin, ci un filantrop macedonean, mare proprietar de târle şi vapoare. A lăsat ţării o avere uriaşă pentru aşezările de binefacere. H confunzi pesemne cu Spada, banditul corsican de care sunt pline gazetele. Scafa e mort de mult.

- Atunci, reluă cu prudenţă Silion, fără să-şi desprindă ochii de la a şaptea minune, e poate un suvenir de familie.

- Răposatul meu soţ era nepotul lui Scafa. L-a şi moştenit pe marele filantrop, dar numai în ceea ce priveşte candelabrul, accentua doamna Ulmu cu o ironie amară. Restul s-a dus la spitalele, şcolile şi orfelinatele din ţară şi din Grecia.

Cu un surâs care osândea rătăcirile milionarilor vanitoşi, nesimţitori faţă de suferinţele rudelor sărace, Lucu se solidariza cu doamna Ulmu:

- Aşa sunt toţi unchii ăştia din America. Pe patul de moarte devin filantropi. Se mângâie cu gândul că le rămâne numele pe diverse frontispicii...

- Dar eu m-am răzbunat! Mi-am reluat numele de fată. Sună mai frumos decât Scafa.

- Mai românesc, întări Silion.

Nu-i displăcuse schima de fetiţă feroce pe care o făcuse doamna Ulmu când îi vorbise de mica ei răzbunare.

- Să ştii însă că numele răposatului meu soţ e ilustru în analele Fanarului. Figurează în *libro a" oro* al nobleţii bizantine. (Pe acelaşi chip de fetiţă se aşternu un văl de solemnitate.) Românii macedoneni, continuă ea, au avut în Răsărit un rol mult mai mare decât li se recunoaşte. Şi e foarte cu putinţă ca drepturile lor pe aceste locuri să fie mai vechi decât ale grecilor şi ale latinilor.

Doamna Ulmu înghiţi în sec şi-şi linse buzele cu o comică gravitate.

- Tot ce se poate, încuviinţă Silion intimidat.

Convorbirea lua o întorsătură primejdioasă pentru el. Nu

venise aci la această hamletică oră ca să asculte o prelegere asupra fraţilor din Pind.

Stăpână pe materie, Ana Ulmu continuă:

- Acest Scafa, străunchiul lui Lambe, a dat bani cu nemiluita şi Eteriei. Lordul Byron l-a felicitat printr-o scrisoare personală!

- Foarte frumos!

- Şi candelabrul ăsta, pe vremurile când ardea cu lumânări, a aparţinut lui Capo d'Istria, de la care a trecut în posesia regelui Otto de Bavaria. Când şi-a părăsit tronul din Atena, l-a vândut lui Scafa.

Toate acestea, Ana Ulmu le povestea cu un glas de femeie răsfăţată, puţintel zgâriat, ca o placă uzată de patefon, care la fiece rotire şovăie o clipă şi se abate uşor de la tonul iniţial, ca să-1 regăsească la rotirea următoare.

- Şi să mai ştii că Lambe a fost un aristocrat autentic, izbucni cu un accent de păpuşă mecanică doamna Ulmu.

- Dar cine e Lambe? se interesă Lucu.

- Fostul meu soţ, suspină amfitrioana, aşa îi spuneam eu: Lambe, vine de la Haralambie, aşa îl chema.

Şi numele răposatului îi expiră pe buze, cu sfârşeala unui vechi şi nestins regret.

- E lucru ştiut că Haralambie Scafa se trăgea dintr-o familie aristocratică, întări Silion cu autoritate. E un adevăr istoric, pe care-1 cunosc şi copiii de şcoală.

- Oh, marele lui regret era că n-avem copii. Şi-i dorea din tot sufletul, cu toate că ştia bine că nu mai apucă să-i vadă mari.

- Suferea, desigur, de o boală incurabilă.

- Era zdravăn ca Foişorul de foc! protestă doamna Ulmu. Dar ce vrei, vârsta!...

- Sunteţi de mult singură, doamnă? se interesă Lucu, precaut ca un felcer care desface pansamentul de pe o veche şi iremediabilă rană.

- Luna viitoare se împlinesc trei ani.

Ochii Anei se aţintiră în tavan, urmărind printre cristalele candelabrului umbra în plutire (şi vizibilă numai ei) a scumpului dispărut. Lacrimi nu se iviră, dar poate că miile şi negrele scântei le mărturiseau fiinţa.

- Aţi suferit mult, fireşte, compătimi baritonal şi elegiac Silion, gata să îndure o lungă poveste de doliu şi eventual să consoleze.

Se simţea gata să renunţe la încă o perioadă a vieţii sale, să-şi

amâne eroicele hotărâri, să lase deznodămintele la voia întâmplării. Ar fi vrut să poată ghici dacă fericirea lui cea nouă va fi să aibă un prompt început chiar în seara aceea. Dar din fundul fotoliului şi al trecutului încă viu, Ana Ulmu pornise să-i depene firul tristeţilor şi fericirilor ei conjugale. Totul fusese de o atât de scurtă durată, vai! Se măritase la numai nouăsprezece ani, cu un bărbat de aproape cincizeci şi cinci („Cum, chiar atât? De ce-aţi făcut asta?" „L-am iubit!"), dar care avea marea însuşire de a nu arăta nici măcar patruzeci şi care cu avântul şi cu fapta (aşa cel puţin reieşea din spusele obscure ale tinerei vădane) îndreptăţea, fără întrerupere, aceste aparenţe.

De pe o măsuţă joasă de nuc, Ana luă o fotografie ovală încadrată în argint şi o întinse lui Silion. Era portretul unui bărbat uscăţiv şi spân, cu păr buclat şi cărunt şi, pe cât se putea ghici, de o statură ciclopică, dar elegantă. într-adevăr, domnul Scafa părea încă tânăr. In etatea răposatului intervenise, sfidând cronologia, un fel de stabilizare. Se oprise la vârsta bărbat, acea vârstă care nu are cifră, ci arată o făptură ajunsă la împlinirea forţelor ei. Defunctul Scafa părea durat din piatră şi oţel.

Lucu îşi aduse aminte de tutorele Anei, de la „Esplanade". „E fidelă genului, gândi, dar răposatul a fost mult mai arătos şi mai viril. Era un brun mediteranean, gen contrabandist şi pirat, pe când tutorele e un brun circazian, moale şi catifelat, negustor de covoare, mirodenii şi, pe sub manta, ceva stupefiante."

- Frumos bărbat şi distins! se rosti Lucu restituind pios portretul. Aduce poate cu domnul cu care v-am văzut la „Esplanade".

- Ca statură şi culoare, poate că ai dreptate, se învoi Ana. Dar soţul meu era cu o palmă mai înalt. S-au cunoscut destul de bine. Bietul Lambe! Cu toate că era aşa de viril, nu putea suferi bărbaţii. Sau poate tocmai de aceea.

Pauză meditativă. Reluă:

- Prietenul casei era doctorul Leonte, nas-gât-urechi, pe care poate ai să-1 cunoşti. Ana culese un alt portret de pe măsuţa de nuc şi i-1 întinse lui Lucu. E Puiu Leonte, cel mai bun prieten al lui Lambe şi al meu. A fost singurul meu sprijin în nenorocirea care m-a lovit. Locuieşte aci, în vecinătate.

Ana se apleca în fotoliu să pună un lemn pe foc. Trupul i se contura subţiratec şi armonios în teaca lui de mătasă brodată.

Silion îşi aruncă ochii pe fotografie. Hotărât lucru, gentlemenii care alcătuiau anturajul doamnei Ulmu păreau plăsmuiţi în serie.

Acest al treilea personaj cu care făcea cunoştinţă părea şi el o rudă a defunctului Scafa şi prin urmare şi al avocatului Arghir. Era mai chipeş, mai mlădios, mai tânăr. Sprâncenele subţiri şi codate îi adumbreau pleoapele, gene lungi şi aduse la vârf îi strecurau luminile galeşe. Silion se încruntă uşor, strânse din pleoape. „Acuma ştiu, îşi zise, Scafa te aţinteşte cu privirea scrutătoare şi neîndurată a corsarului, Arghir te măsoară cu privirea scârbită a unui paşă în surghiun, iar acest Leonte, atlet între atleţi, te scaldă în apele albastre şi dulcege ale căutăturii lui de fante binecrescut şi răsfăţat. Ce sunt eu pe lângă el?" se întrebă umilit. Se simţea ca un plop argintiu şi firav pus în front cu zmeii codrilor.

Doamna Ulmu îl observă cu luare-aminte. Părea că pune preţ pe impresia pe care i-o va face Leonte şi că îi aşteaptă părerea ca pe un verdict.

- Ce zici?

- Frumos bărbat, fără îndoială! opina Lucu.

- Dezgustător de frumos. Mă întreb cum poate să-ţi placă aşa ceva.

Doamna Ulmu îi surâsese totuşi cu încredere şi satisfacţie. Lucu Silion căpătase un certificat de bun-gust.

- Nu găseşti o oarecare asemănare şi între dumneavoastră doi? îl întrebă, răspunzându-i gândului nerostit, Ana. Tăcerea lui Lucu cerea lămuriri. Aveţi ceva la fel: croiala obrazului, privirea, statura... toate astea la o scară mai mică... Doamna Ulmu continuă: Eşti mult mai tânăr, fireşte, esti mai scund, mai subţiratic, mai paj. Ce vârstă ai?

- Treizeci şi trei! E o vârstă matusalemică pentru un paj.

- Ce înălţime?

- Un metru şaptezeci şi opt, după fişa de la recrutare.

- Mda, e o statură mai umană. Ceilalţi prea sunt din Olimp! râse doamna Ulmu. Eşti departe de a fi frumos ca dânsul, dar asta poate fi în avantajul dumitale. El e blond, dumneata eşti brun. Totuşi, semănaţi. Doamna Ulmu se încruntă ca pentru a-şi aduna gândurile. Da, semeni cu el cum seamănă un diminutiv cu numele propriu. Asta e!

Silion înălţă din umeri.

- N-am nici o vină.

- Eşti în diplomaţie?

- Sunt avocat.

- Păcat! Credeam că eşti în diplomaţie.

Silion căuta să descopere trăsătura care lega fiziceşte tipul don juanului modern, al paşalei dizgraţiate, şi al piratului domesticit de înfăţişarea de ataşat de legaţie.

- Vrei să spui că în comparaţie cu titanii din jurul dumitale par niţel degenerat...

- Complimente nu vreau să-ţi fac; nu încă!

Rămăsese cu fotografia lui Puiu Leonte.

- Eşti însurat?

- Nu, doamnă.

- Nici o dragoste? Nici o legătură statornică?

Silion şovăi.

- Da şi nu!

- Ce fel de răspuns e acesta: „Da şi nu"?

Lucu oferi o ţigaretă. Ana refuză. Aştepta răspunsul. El şi-o aprinse pe a lui pe îndelete, să poată reflecta.

- Am avut o dragoste, o legătură; chestie veche.

- Si de atunci?

- Iubita mea s-a îmbolnăvit grav şi e bolnavă şi astăzi. Dar legătura, cum o numeşti dumneata, a rămas. Dragostea însă s-a transformat. Ce a fost nu mai poate fi. Am devenit un amant platonic, sunt, în sfârşit, un mfirmier devotat, aş putea spune pasionat.

Silion se opri. Socotea că a dat un răspuns mulţumitor. Nici liber şi nici rob, dar pe de-a-ntregul disponibil pentru o aventură amoroasă.

- Şi locuiţi, fireşte, împreună?

- Dimpotrivă, doamnă, locuiesc singur: la periferie, pe un deal, într-un cuib de granit, o mică cetăţuie...

- A dragostei? întrerupse Ana.

- Poarta mea e totdeauna întredeschisă, doamnă; nimeni, însă, nu mi-a dat-o de perete...

- E păzită de un câine rău...

- E păzită de aşteptarea mea întru ideal.

- Atunci poţi aştepta mult şi bine.

- Nu desper niciodată, doamnă.

In auzul lui Lucu, propriile sale cuvinte răsunau ruşinos de patetic. Doamna Ulmu păru că vrea să schimbe vorba.

- Trebuie să-mi faci confidenţe, domnule... am şi uitat cum te cheamă; ador confidenţele., pentru conţinutul lor de minciună...

- Nu prea înţeleg.

- Preţuiesc bărbaţii după cum ştiu să mintă. Te rog, începe.

Lucu tăcu.

Paşi pe culoar. Un clinchet de chei. Se deschise undeva o uşă.

- E chiriaşul meu, Jean Baudat. Ocupă o garsonieră care ţine de apartamentul meu.

- Francez?

- Da, reprezentant de rujuri, pudre şi parfumuri.

Maşinal, privirile lui Lucu cercetară măsuţa de nuc, în căutarea unui al patrulea document fotografic. Ana Ulmu surâse.

- Domnul Baudat nu face parte din galeria mea de portrete. Nu-i deloc reuşit. E o fărâmă de om. Dar foarte cumsecade.

- Precum văd, sunteţi o mare preţuitoare a forţei masculine.

- A frumuseţii, corectă doamna Ulmu. Un suflet ales se cuibăreşte mai degrabă într-un corp frumos. Nimeni nu e slut din întâmplare. Sunt, fireşte, şi excepţii. Dar prefer să nu risc. Frumuseţea e un indiciu aproape sigur. Bunică-mea, de pildă, era o femeie de o bunătate îngerească. Fii, te rog, bun şi dă-mi fotografia de pe pian. Originalul în ulei se află la pinacotecă. Ia te uită: ochii... mâinile... ce zici?

- E nemaipomenit de frumoasă. Şi semănaţi: ovalul, privirea. Un aer de familie.

- Soră mea, Elena, îi semăna însă mai bine. Vezi, te rog, pe etajeră. Mulţumesc!

Era portretul unei femei cu vreo zece ani mai în vârstă decât doamna Ulmu. Aceleaşi trăsături, aceeaşi expresie, aceeaşi linie, totul, însă, idealizat în tonuri blonde, în seninătate.

- Semănaţi ca sfânta Măria cu sfânta Ana în tabloul lui Da Vinci, constată Lucu. Dar în cazul de faţă, dumneata nu eşti Ana, ci Măria.

Cu un zâmbet îngăduitor, Ana îi arătă că preţuieşte acest compliment întortocheat.

In ramele lor de argint, portretele din camera sa se adunaseră pe măsuţa de lângă ei, martori nemişcaţi, turburând cu tăcerea lor târziul de toamnă.

Ochii migdalaţi ai bunicii şi ai surorii mai mari îl priveau cu o nepăsare plină de superioritate şi poate cu o nuanţă de dispreţ: „Ce caută la noi veneticul acesta?" Iar căutările falnicilor bărbaţi, croiţi ca grenadierii din Pomerania, îl scrutau cu un aer complice: „Nu ne duci pe noi cu şiretlicuri... ştim ce urmăreşti."

Lucu fu cuprins de nelinişte. Se temea de una din acele prăpăstii de tăcere care se deschid între doi inşi ce de-abia s-au cunos-

cut sau care sunt stânjeniți de gânduri ascunse. Dacă el n-ar fi fost hărțuit de intenția cu care venise, vizita lui s-ar fi desfășurat mai firesc. Căuta zadarnic un gând pe care să-1 arunce în golul dintre ei ca pe o jertfă. Dar mintea lui e un deșert secetos. Nu mijește în el nici un scaiete. Si tăcerea îi apăsa cu timpuri îndoite. In fotoliul ei, Ana Ulmu aștepta, în neclintirea unei statui funerare. într-un sfârșit, luă scrumiera, se aplecă încet, deschise portița sobei și îi azvârli conținutul în jăratec. Rămase o clipă înclinată spre feeria focului zdrobit. Nici o buclă nu i se clinti din artistica ei așezare. Pe ceafă, părul i se rărea în cârcei răzleți și plăpânzi. Lucu zări un luminiș între ei. Părea locul de pogorâre, plăsmuit anume, al unui sărut care pândește, rotindu-se ca un erete, din înălțime., Acum ar fi momentul, gândi turburat Silion, acum, acum, acum... și dacă n-o fac, mă paște plictiseala și eșecul."

Deci Lucu se hotărî la sărut, ca unii tirani la război ca să evite o criză. Fulgerător, eretele se năpusti din văzduh, de-a dreptul pe locul ales. Ana se întoarse încet. Nu părea surprinsă. Nu se zbătu, nici nu i se lăsă în voie.

Cinematograful a perfecționat pentru toată lumea și pentru toate vârstele arta sărutării, din întreitul punct de vedere: al atitudinii, al intensității și al duratei. Amanții secolului al XX-lea, inițiați în mase compacte prin sălile de spectacol, nu fac decât să reproducă mașinal fazele unui film american, încă de la prima lor îmbrățișare. E de bun augur, e semnul cel mai sigur al armoniei finale, un sărut izbutit dintru început. Cu astfel de învățături ale experienței se depărtează amanții adulți de prospețimea iubirilor dintâi.

Ana Ulmu căuta să-și arate nemulțumirea prin absența ei din sărutare, printr-o supunere resemnată față de abuzul de ospitalitate și putere. Buzele ei inerte, dinții încleștați, ceafa și trupul țepene, privirile glaciale păreau a-i spune: „N-ai decât să continui dacă îți place să săruți un manechin."

Stăruința, totuși, are virtuți diavolești. în cele din urmă, Lucu surprinse în ochii Anei o ceață ușoară. Prin pielea ei se strecura un fior împrăștiat, foarte asemănător cu vibrația difuză pe care,o poate cineva pipăi pe suprafața unui reșou electric când vrea să se convingă dacă are curent. Pesemne că și Ana se simțea înfrigurată de acel snop insidios. întreaga ei ființă se opinti ca pe un povârniș. Sprâncenele i se încruntară, scrutând cu ochii realitatea de dincolo de vedenie. Printre tăndările unei clipe, sărutul lor culmina biruitor.

f



Cu o supremă sforțare, Ana izbuti să i se smulgă. își dădu seama, cu satisfacție, că împotrivirea ei nu avusese nimic grotesc.

Pentru Lucu, restul nu mai avea însemnătate. Nu trebuia ca totul să se încheie pe loc și cu luptă. O lăsă pe Ana să se desprindă cu totul din îmbrățișarea care nu mai era numai a lui, ci și a ei.

Cu mâinile ei mate, Ana își repotrivi coafura, cutele veșmântului și își reluă, posomorâtă, nepăsarea ei statuară, pe fotoliu. Lucu își îndreptă nodul cravatei, care o luase pieziș. Zâmbea încurcat și duios. Nu cutezau să se privească. O bătaie la ușă le verii providențial în ajutor. Amândoi se reașezară mai bine în fundul fotoliilor, nemișcați, ca la fotograf.

Ușa se deschise foarte încet. în prag se ivi un tânăr mărunțel și bine îmbrăcat. Se ținea drept și cu umerii trași înapoi ca un ofițeraș în civil. Se înțepenea pentru a-și ascunde timiditatea. în mână avea o cutiuță de metal alb.

- Mă scuzați, se adresă el doamnei Ulmu, dar am văzut lumină în salon și am venit să vă rog...

Vorbea românește cu băgare de seamă, străduindu-se să nu graseieze și să-și învingă accentul francez. Era vădit că nu se așteptase să-1 găsească pe Silion acolo și că nutrea pentru el o antipatie spontană. Doamna Ulmu îl reținu cu un gest.

- *Monsieur* Jean Baudat, prezentă ea, chiriașul și elevul meu cel mai bun. Cel mai bun pentru că e unicul.

Cei doi bărbați se înclinară ceremonios.

- Venisem numai să vă rog, reluă Jean Baudat, de data asta în franțuzește, dacă n-aveți cumva nițică esență pentru bricheta mea (domnul Jean Baudat îi arătă cutiuța de metal alb, prezentând-o ca pe un chivot, pe vârful degetelor); sau poate un plic de chibrituri... dar numai dacă le aveți la îndemână, adăugă el pe românește, n-as vrea să vă deranjez.

- La îndemână, repetă doamna Ulmu, îngânându-1. Domnule Baudat, sunt mândră de dumneata, ai făcut niște progrese uimitoare.

Baudat surâse modest și intimidat.

Lucu interveni:

- Vă pot oferi un plic de chibrituri, dacă-mi permiteți. Vă rog să-1 păstrați, n-am nevoie de el.

Se gândea totdeodată: „Dacă gazda îl poftește să șadă, totul e pierdut".

Baudat luă plicul de chibrituri și mulțumi cu oarecare exage-

rare, ceea ce trăda sforțarea lui de a-şi acoperi nemulțumirea. Doamna Ulmu nu-1 pofti să ia loc, astfel că elevul Baudat fu nevoit să se încline şi să se retragă în mijlocul unei tăceri nemiloase, care-1 sili să se izbească nițel de uşă, în încercarea lui de a ieşi de-a-nda-ratelea, neturburat şi calm ca un desăvârşit om de lume.

Ana şi Lucu se priviră în sfârşit. Acest neînsemnat incident îi apropiase. Aveau un secret. începuseră a fi complici. Lucu îi căută şi-i pipăi mâinile. Ana şi le retrase încet, dar cu dinadinsul. Lucu lăsă o mână în jos şi-i cuprinse o gleznă care se legăna în spațiul restrâns dintre cele două fotolii. Ana şi-o liberă ridicându-se în picioare.

- Numai o clipă, îl rugă ea, şi părăsi încăperea.

Se întoarse de-abia peste câteva minute, care i se părură lui Lucu nesfârşit de lungi. Puse pe măsuță o tavă, pe care se aflau cafele fumegânde în ceşti de cobalt, struguri negri tardivi şi mere radioase ca rodiile, alături de două talere de argint şi două cuțitaşe fumurii cu plăselele cizelate. In ochii lui Lucu, toată această natură moartă însemna că seara era pierdută pentru el.

- Mi-ar fi fost mult mai plăcut să n-am pe nimeni în casă, reluă Ana ca şi cum ar fi recitat un monolog, cu toate că garsoniera pe care o ocupă domnul Baudat e cu totul separată, iar dumnealui e un om subțire şi simțit. Dar de la moartea bărbatului meu a trebuit să mă restrâng. Familia nu s-a purtat frumos cu mine. Aşteptau din partea mea nici eu nu ştiu ce. N-am vrut să le cer nimic. Nici măcar drepturile mele, cu toate că o scot la capăt destul de greu.

Zâmbetul ei de amărăciune şi neaşteptata ei spovedanie treziră din nou bănuielile lui Lucu. După sărutarea ei de adineauri, trecută sub tăcere, iată şi mărturisirile de strâmtoare bănească. Dacă lucrurile stau astfel, totul se simplifică. Etapele se precipită şi se împuținează. Jurămintele şi făgăduielile nu-şi mai au rostul. Si de-a lungul unui ritual dezbărat de vorbe mari, recoltezi plăcerea şi-ți păstrezi libertatea. E tocmai ceea ce îşi dorise Lucu în sinea lui. Cineva nevăzut şi puternic veghează asupra dorințelor lui. Ştie providența ce face!

- Păstrezi legăturile cu familia defunctului?

- Ne scrim din când în când. Scrisorile lor mi-aduc ceva din parfumul Bărăganului. Ele mi-amintesc de viața mea de acolo.

- Domnul Scafa a fost agricultor?

- Da. Locuiam într-un arman fără pereche, în mijlocul unui parc de salcâmi şi de pini maritimi. Pentru mine, care sunt musce-

leancă, viața din Bărăgan mi s-a părut cu totul extraordinară, mai cu seamă verile. închipuie-ți că de la opt dimineața trăieşti închis în casă, cu storurile şi perdelele trase. Afară, cât vezi cu ochii, e numai o văpaie. Orbeşti. Respiri focul soarelui. Câteodată, stogurile şi chiar lanurile de grâu se aprind, fără de veste, de la sine. In casă e umbră şi răcoare. Dar trebuie să stai nemişcat ca o mumie. Orice mişcare parcă adaugă o liniuță la termometrul din perete. Lambe pleca pe moşie cu noaptea-n cap. îl însoțeam uneori până la poartă. Era întuneric încă. Se mai vedeau câteva stele pe cer. Orizontul se rumenea la răsărit. Auzeam cum se trezesc păsările, greierii, lăcustele. Lambe se întorcea pe la opt şi se culca din nou lângă mine. Zăceam până la nămiezi, pe un pat imens, alături. După masă, la fel.

Pleoapele Anei Ulmu se închiseră, trupul i se întinse uşor în fotoliu, nările i se zbătură delicat.

- Somnul de după-amiază dura până la şase. Dar nu se putea încă ieşi pe terasa dinspre nord, atât de cumplit era pârjolul de afară. Până începea să se însereze, ne aflam tot mereu împreună. Slugile nu aveau voie să intre în casă şi în dormitor decât după şapte, ora duşului. Proaspeți şi dichisiți, porneam atunci în trăsură sau cu maşina la proprietarii vecini. Câmpul înspre apus ardea încă: aramă topită şi mărgean. De multe ori, însă, nici nu mai ieşeam. Luam mesele în doi pe terasă, la lumina marilor focuri aprinse ceva mai departe pentru țânțari. O adiere se ridica întețindu-se dinspre Dunăre. Aducea mireasmă de baltă şi corul uriaş al broaştelor. Ce nostalgic e corul haotic al broaştelor! Umple toate prăpăstiile lumii, Aşteptam aşa, numărând stelele, până după miezul nopții. Lambe cunoştea foarte bine harta cerului. Mi-a recomandat toate stelele şi zodiile, una câte una. La fiecare cunoştință nouă, mă ridicam şi făceam o reverență, iar ele îmi făceau cu ochiul, uite-aşa. (Ana clipi din ochi ştrengăreşte.) Asta îl amuza grozav pe Lambe. Mă trata ca pe o fetiță - fetița lui. Cred că l-am făcut fericit. Câteodată, însă, era trist.

— îl supărai?

• - Eu să-1 supăr? protestă doamna Ulmu. Dar îl muncea gândul deosebirii noastre de vârstă: treizeci şi mai bine de ani. E ceva! Din când în când, îmi spunea: „Va veni o zi când n-ai să mă mai iubeşti. Vremea trece, şi eu nu întineresc. Când n-am să mai fiu cum sunt, când n-am să te mai țin în brațe zi şi noapte, n-ai să mai vezi în mine decât un biet bătrân."

- Cu alte cuvinte, şi în ciuda deosebirii de vârstă, erați ca doi tineri îndrăgostiţi! opina Silion, mulţumit de întorsătura erotică pe care o lua convorbirea.

- Extraordinar! întări doamna Ulmu cu o convingere nestrămutată. Nu cred să mai fi fost pe lume un amant ca Lambe.

- *Qu'en savez-vous?** spuse Silion , cu un surâs plin de subînţelesuri şi îngâmfări.

- Am şi eu mica mea experienţă, îl sfida Ana.

- Ai mai fost măritată?

- Ce idee! Când m-am măritat nici nu împlinisem douăzeci de ani.

- Dar mi-ai vorbit de mica dumitale experienţă, se scuză Lucu.

- E vorba de mica mea experienţă ulterioară, preciza apăsat şi glacial doamna Ulmu.

- Ciudat debut pentru o fecioară din zilele noastre... să-i fie mire tocmai Booz sau Matusalem...

- Mai degrabă Samson. Că era păros şi puternic ca un Samson, exclamă Ana Ulmu cu entuziasm retrospectiv, iar ca om era minunat. Un înger, un sfânt. Dacă n-ar fi avut meteahna cu care s-a ales de pe front, nu m-ar fi chinuit niciodată. Dar nu era din vina lui.

- Ce meteahnă?

- îi zic aşa fiindcă nu era o maladie propriu-zisă. Fusese rănit la cap în război. Doctorii spuneau că de aici i se trăgea beteşugul.

- Păcat! oftă Lucu.

- O, nu era ceva grav. Avea din când în când momente în care îşi pierdea luciditatea. Un minut, poate două. Apoi se trezea ca din vis. Cine ştie ce se petrecea în mintea lui?! Rămânea trist şi ursuz pe tot restul zilei. Bănuitor şi gelos, într-un chip absurd. Cumplit de gelos. Dar nu ţinea mult. îi trecea repede.

- Poate că gelozia nu avea nici o legătură cu boala. O fi avut omul motivele lui... mai ştii?...

- Nu-ţi dau voie! protestă Ana Ulmu. Cu mentalitatea şi creşterea mea... în pustiul acela!

- Ce-are a face pustiul cu fidelitatea? întâmpină Lucu. Ascultă! (îşi drese glasul.) A fost odată un zmeu năprasnic. Se zice că era zmeul zmeilor în persoană. Mergea prin lume cu o colivie în cap. Ţinea încuiată în colivie o femeie minunat de tânără şi de frumoaşă. Nimeni nu putea să se apropie de ea. Dar, în schimb, nici el nu putea să se atingă de dânsa. Prea era năprasnic zmeul, prea era cât turnul Colţei, ca să se atingă de o fiică a oamenilor. Şi zmeul era gelos şi trist. Şi de la un timp, colivia i se păru zmeului tot mai grea, şi câteodată, în toiul nopţii, foarte grea, dar el tot pe creştet o purta, „îmbătrânesc, îşi zicea zmeul cu întristare. (Clătina din cap şi umbla necontenit.) Timpul trece şi puterile mă părăsesc. Odinioară o duceam pe femeia asta ca pe un fulg. Şi acum îmi simt povara. Am să mă întorc la mine acasă, am s-o împrejmuiesc cu zid nou până la cer şi am s-o încui în grădină." Şi, făcând cale-ntoarsă, zmeul o porni spre casă. Mai greu, tot mai greu, dar într-un sfârşit ajunse. Ajunse, puse colivia jos, o descuie şi o deschise. Care nu-i fu mirarea când îşi văzu femeia alăptând un nou-născut. Si în jurul ei se strângeau îngroziţi o jumătate de duzină de ţânci de etăţi deosebite. Iar la picioarele femeii văzu o cheie cu totul şi cu totul de aur. Cheia coliviei: o cheie falsă.

- Povestea dumitale e stupidă, exclamă doamna Ulmu. Te rog, nici în glumă să nu mai vorbeşti de aşa ceva. Mă superi.

Accentul Anei era sincer. „Doamna Ulmu e o doamnă de provincie, gândi Lucu. A pogorât din Muscel pe Bărăgan ca să stea închisă într-un conac spaţios cu un soţ vârstnic şi libidinos. După moartea lui a rămas în Bucureşti, să se scuture de polenul trecutului."

- Şi câtă vreme aţi locuit la ţară? se interesă Lucu, pe care insuccesul istorioarei lui îl făcuse niţeluş posac.

- Numai cinci ani. A trebuit să plecăm, răspunse Ana, şi se înfiora deodată. S-a întâmplat ceva foarte dureros, aproape tragic. A fost într-una din crizele de gelozie ale soţului meu... Ana se reculese şi continuă: Ultimii doi ani i-am petrecut la Bucureşti, unde Lambe fusese numit director la o societate de asigurare. Nu ne mai duceam la moşie decât de sărbători şi uneori vara, ca să-1 prăznuim pe Gâri.

- Aţi avut un copil de suflet?

- N-ai nimerit-o. Gâri a fost singura fiinţă cu care l-am înşelat niţel pe Lambe, suspină Ana suflecându-şi buza de jos în semn copilăresc de întristare. Venea când îl strigai, venea în goană, legănându-se ca o matroană, şi-şi ascundea capul în poala mea. Era sensibil şi cutezător ca un paj. Nu mânca decât din mâna mea: suprema lui satisfacţie! Seara când ne întorceam de la plimbare ne întâmpina cu braţele deschise. Dimineţile, ne trezea din somn cu un salut

* Ce ştiţi dumneavoastră? (fr.).

năprasnic. Când slujnica intra în casă, Gâri da buzna în dormitor si zup în pat, şi ne privea pieziş când cu un ochi, când cu celălalt, parcă ne suspecta şi-şi stăpânea gelozia. Se înfiora în toată făptura lui albă şi creață când îl mângâiam.

- Dar e un tablou foarte gingaş! exclamă Silion. E ceva care aduce cu *Leda şi Lebăda* lui Leonardo!

- Adevărat? N-am ştiut că Leonardo se îndeletnicea şi cu pictura. Il credeam simplu tenor...

- Leonardo, tenor!

Lucu părea buimăcit.

- Să ştii că sunt foarte incultă, aşa m-a vrut familia. Numai Lambe găsea că am o inteligență naturală, care ține loc de orice!

- Sunt cu totul de părerea răposatului.

Ana îl amenință cu degetul.

- Ştiu să fac şi pe proasta.

- N-am remarcat încă.

- Nu fi amabil! Fac pe proasta fiindcă nu-mi vine greu; cunoşti desigur părerea profesorului Pierre Janet: *„On n'imite bien que ce qu'on est."*[1]

Lucu o privi în adâncul ochilor.

- Iți bați joc de mine.

Ana bătu din palme.

- Te uiți la mine exact ca Gâri-gâri... cu toate că între el şi mine nu era decât un sentiment curat şi fără amestec: întocmai ca poezia pură!

- Dar parcă era şi nițel gelos...

- Ca un eunuc. Ura câinii, pisicile şi chiar şi pe Lambe, pentru că se apropiau de mine. Dar amorul nostru n-a durat mult. A fost o greşeală a mea. într-o zi pe înserate, când Lambe şi cu mine ne pregăteam de plecare, am chemat pe o fată de la bucătărie să-i dau ordine pentru cină. Fusese angajată de curând. Lambe avea invitați şi ținea să le dea friptură de pasăre. Ne-am dus cu fata în poiată să alegem o gâscă. Cum m-a văzut, Gâri-gâri s-a şi desprins din cârd şi a venit gâgâind spre mine. L-am mângâiat pe cap ca de obicei şi i-am spus fetei: „Taie oricare vrei, afară de ăsta. M-ai înțeles? Afară de ăsta!" Fata a dat din cap că a înțeles şi a plecat îh grabă. Am plecat şi noi. Seara, la întoarcere, am aflat că musafirii sosiseră de mult şi ne aşteptau. Noi eram cei cu întârzierea. Nici n-am băgat de

[1] Nu imiți bine decât ceea ce ești (fr.).

seamă că Gâri-gâri nu ne ieşise înainte. Asta se mai întâmpla câteodată. Ne-am aşezat grabnic la masă. Ca gazdă nu prea mă simțeam bine în seara aceea. N-avusesem grijă de nimic. Dar lucrurile se desfăşurau normal. Servitoarea aduse pe tavă o gâscă bine rumenită şi de o mărime care făcu senzație. Ovații. „E cât un purcel!" a exclamat unul din oaspeți. M-a năpădit deodată o presimțire sinistră. Mi s-a strâns inima. Fără să-mi cer iertare de la comeseni, m-am ridicat şi, ca o nebună, m-am repezit la bucătărie. „Gâri-gâri, unde e Gâri-gâri?" „Păi, n-ați dat ordin să-1 tăiem, coniță?" Mi s-au tăiat mie picioarele. M-am frânt. Am căzut moale pe podele, parcă eram făcută câlți. N-am leşinat. Simțeam că mor. Mai întâi Lambe, si după el musafirii toți s-au înființat buluc la bucătărie. Unii cu şervetele la gât, alții cu gura încă plină. Unul îmi dădea apă să beau, altul mă fricționa cu colonie. M-au luat pe sus, m-au dus în dormitor şi m-au culcat. Apoi au încercat să mă consoleze, ba chiar să mă înduplece să mă întorc cu ei la masă. S-au întors ei şi fără mine şi au continuat ospățul, şi-1 devorau cu o poftă canibalică pe sărmanul Gâri-gâri şi mă compătimeau cu vorbe de adâncă înțelegere, la fiece îmbucătură. Nici până astăzi nu m-am mângâiat de moartea lui Gâri-gâri. Remuşcările nu m-au părăsit, că n-am fost mai energică, mai explicită. S-o fi pus să repete ordinul ca la militărie, şi nu s-ar fi întâmplat nimic. Aş fi dorit ca Gâri-gâri să moară de bătrânețe în poiata lui, ca un pensionar care s-a apucat de grădinărie. Dumnezeule! S-o fi lămurit mai bine pe toanta aceea! Cum de n-am băgat de seamă că era atât de guşată?

- Lucrul ăsta nu se bagă de seamă aşa, dintr-o singură dată. Nici n-ai avut prilejul să stai de vorbă cu ea! încercă Lucu s-o consoleze.

- Cum nu se bagă de seamă? Avea o guşă cât un cimpoi!

Ana Ulmu tăcu, pironind în candelabrul lui Scafa priviri de imposibilă resemnare.

- Cum ți se pare romanul meu? întrebă ea cu o bruscă vioiciune. Te aşteptai, desigur, la o spovedanie mai picantă. Şi când colo, ți-am servit o poveste tot atât de anostă ca şi a dumitale. A mea, însă, are dezavantajul că e adevărată.

- Şi e şi pricina pentru care ați părăsit Bărăganul...

- O, nu! Alta a fost pricina: mult mai dureroasă, mult mai gravă. Dar asta e cu totul altă poveste. Ascultă mai bine ce s-a mai întâmplat.

Si Lucu urmări cu luare-aminte continuarea: Doamna şi dom-

nul Scafa se mutaseră deci la Bucureşti. Ana a făcut cunoştinţă cu luxul muzical şi catifelat al vieţii de noapte. A strălucit în rochii de seară prin baluri, la recepţii, la legaţii, prin dancinguri, prin restaurante. Puiu Leonte, singurul lor prieten, îşi lăsa nevasta vârstnică şi ursuză acasă şi, înfruntând furtunile casnice, îi însoţea pretutindeni. Era cu aproape cincisprezece ani mai tânăr decât Lambe şi purta fracul tot atât de impresionant ca şi el. Prietenia lor devenise şi mai strânsă după ce trecuse printr-o neînţelegere tragică, pe care Ana Ulmu n-a vrut să i-o destăinuiască lui Lucu. Câteodată îşi mai punea urechea pe inima năvalnică a lui Lambe, asculta şi iar asculta, îi lua pulsul şi tensiunea, îi da să bea digitală, adusă chiar de el, şi ordona plecarea reconfortantă în oraş. Alcătuiau amândoi o gardă de corp a doamnei Ana, şi frumuseţea lor bărbătească o încadra ca pe o arătare candidă între coloane negre. Astfel îi apucau, noapte după noapte, apusul stelelor şi cele dintâi mijiri ale aurorei. Lambe nu mai avea timp decât să facă un duş, să-şi schimbe hainele, să soarbă în grabă o stacană de cafea fierbinte şi tare şi să plece cu o vitalitate biciuită şi împrospătată la birou. Datoria nu-i îngăduia să se odihnească în orele de lucru. Puiu Leonte mai întârzia câteva clipe, o sfătuia pe Ana să tragă storurile şi să doarmă până la amiază şi, în sfârşit, pleca să se certe cu neadormita lui nevastă.

In tablouri fugare şi bine închegate, trecutul Anei Ulmu se realcătuia cu reliefuri tari în mintea lui Lucu. O vedea palidă şi împietrită, în cadrul unei uşi, când a întâmpinat pe brancardieriii ambulanţei în care i l-au adus pe Lambe în nesimţire acasă. Un anevrism îl doborâse chiar în cabinetul său de la societatea de asigurare la care lucra. Până în seară, Lambe şi-a dat sfârşitul fără să-şi mai vină în fire. Poate că ar fi fost o mângâiere pentru el dacă şi-ar fi dat seama că se sfârşeşte în braţele unei soţii desperate. Ea n-a mai cules din genele lui nici o privire. Lambe n-a mai deschis ochii, oricât l-a strigat ea de sfâşietor pe nume. în zadar i-a ridicat cu degete tremurătoare pleoapele inerte: n-a mai găsit în ele decât abisul alb, răsfrângerea neantului.

Şi după aceea au trecut de-abia câteva ore, şi Ana nu l-a mai recunoscut. Era un altul. Se depărtase în somnul lui de veci cu graba cumplită a morţii, care întrece timpul. Se depărtase cu zece, cu cincisprezece, cu douăzeci de ani. Nu mai era bărbatul zdravăn din ajun şi al cărui chip neted şi aspru cu trăsături sculpturale aparţinuse unei tinereţi fără de vârstă. în locul lui zăcea un moşneag scofâlcit şi veşted, o mască tragică şi descompusă de actor octogenar care jucase comedia tinereţii şi, o dată ieşit din scenă, se prăbuşise ca într-o prăpastie în propria lui etate. Parcă o minune se risipise, iar acum se înfiripa dezminţirea hidoasă. Poate că dragostea lor mistuise în el mai mult decât o viaţă.

- Nu-mi puteam crede ochilor, eram îngrozită, spunea Ana Ulmu. Bătrânul acela sinistru nu putea să fie Lambe. Nu cumva m-a păcălit toată viaţa, m-a vrăjit şi m-a făcut să-1 văd altfel de cum era? Nu se poate! îl văzusem de atâtea ori lângă mine, cufundat în somn adânc... Tânăr ca în portretul pe care l-ai văzut. Nimeni nu se preface în somn. Am stat aşa cu coatele rezemate de catafalc, hărţuită de gânduri. Poate că dragostea e tinereţe, şi eu sunt o biată bătrână, sulemenită şi dornică de iubire, şi când o fi să mor o să mi se vadă adevărata faţă... Mă simt atât de obosită... Şi deodată am dat un ţipăt. „Luaţi-1 de-aici! am strigat. Nu-1 cunosc. Nu e el. Luaţi-1!" Si nu mai ştiu când l-am înmormântat. Nu-mi aduc bine aminte.

Părea că povestea doamnei Ulmu se opreşte aci. Doliul i se înteţea în privirile triste şi întunecate. Tăcerea umplu salonul bătrânesc şi un ecou armonios zvoni din corpul lustruit al pianului vetust. Ana tresări. Silion îi ghici gândul. Era spiritul lui Lambe Scafa, care, turburat din repaosul său sideral, se întoarce, în nepăsarea unei clipe, să-şi manifeste prezenţa în măruntaiele metalice ale pianului, potrivit ciudatelor apucături ale celor de dincolo de prag.

- N-aş fi putut îndura singurătatea, continuă Ana Ulmu, răguşită de emoţie, n-aş fi putut-o îndura, repetă ea împletind desperarea cu recunoştinţa. într-o zi a intrat pe uşă el! M-a surprins cu revolverul în mână. Revolverul lui Lambe. Mi l-a luat. O, dacă Puiu Leonte n-ar fi sosit tocmai atunci...

Doamna Ulmu îşi termină fraza cu un gest vag al mâinii, o mână de fantomă străbătând infinitul şi eternitatea. Alcătuindu-şi o mască de ascultare întristată, Lucu nu se putu împiedica să constate: „Care va să zică, acest Puiu Leonte poseda o cheie a apartamentului sau cel puţin dreptul de a intra pe scara de din dos ca la el acasă. Altfel, n-ar fi putut interveni atât de oportun să împiedice sinuciderea Anei Ulmu."

Mai stăpână pe sine, Ana continuă:

- Şase luni m-am luptat cu devotamentul şi supravegherea lui Leonte. După asta, criza a trecut. Nu pentru că m-ar fi convins cei care susţineau că n-am dreptul să-mi pun capăt zilelor. Dar am simţit că e mai bine să sufăr: e un drum tot atât de sinpnr ca şi si-

nuciderea, încă mai viu, mai omenesc, mai nobil.

- Nu trebuie, glăsui Lucu, n-ai voie să gândeşti aşa. Eşti tânără, ai să-ţi refaci viaţa.

Spunând aceasta, îşi dădea seama că repetă fraze pe care Ana Ulmu trebuie să le fi auzit de zeci de ori. Şi, cu toată sinceritatea spuselor sale, adăugă în sinea sa: „Idiot, joci un rol cu totul idiot, şi dacă te-ar vedea şi auzi cineva, ai roşi."

- La ce bun? răspunse Ana Ulmu. Ce-a fost, a fost... şi nu mai poate să fie.

Silion fu cât p-aci să rostească replica inevitabilă că nu se ştie ce surprize îi păstrează viaţa în cutele ei... Se temu însă că acest adevăr răsuflat ar putea fi luat ca una din acele făgăduinţe vagi care înlesnesc femeilor pasul cel mare, atrase fiind de perspectiva unei viitoare căsătorii. Orgoliul însă nu-i îngăduia să folosească astfel de mijloace — năzuise totdeauna să fie ales fără promisiuni şi jurăminte, pentru simplul său prestigiu animal. Se mulţumi să ia cu oarecare solemnitate mâna doamnei Ulmu şi să i-o sărute în semn de înţelegere şi devotament până la moarte. Ana nu-şi retrase mâna, Silion i-o luă şi pe cealaltă. Mâinile doamnei Ulmu, ţinute strâns cu stăruinţă, nu păreau părăsite în neştire, ci pline de o încredere caldă.

- Du-te, îi zise ea, şi vino altă dată, când nu mai sunt atât de tristă.

Dar mâinile ei plăpânde tremurau în calda lor captivitate. Singurătatea îi găzduia pe amândoi în plasa ei de penumbre. Silion pregeta pe marginea fericirii iminente. „Sunt la o vârstă, îşi zise, când toate emoţiile, chiar cele mai curate, sosesc premerse şi vătămate de o rece constatare. Ce departe sunt de animalul pur şi idiot de sentimentalitate care eram la douăzeci de ani! Această floare uriaşă, catifelată din faţa mea... Nu mă aşteptam... O floare uriaşă... Un bondar ameţit în abisul de miresme al unei corole... O corolă înfiorată... Unde mi-e gândul?"

- Mă iubeşti? îl întrebă Ana cu severitate,

întrebarea îl dezmetici.

- Te doresc, răspunse Lucu în şoaptă.

I se părea că şoapta înteţeşte violenţa expresiei.

- De câte ori ai fost în viaţă sincer ca acum?

- Ori de câte ori mi-a plăcut nebuneşte o femeie.

- Plăcut? Asta e la dumneata iubirea?

Lucu socoti că a sosit clipa să-şi ia toate măsurile de prevedere pentru viitor.

- Să ne iubim fără cuvinte mari... Nu vrei?

- Asta nu e decât dorinţă, protestă ea.

- Spune-i aşa dacă vrei... Restul e literatură.

Tăcere. Lucu se temu că a mers prea departe. Adăugă:

- Cei ce se doresc cu adevărat nu au nevoie de asemenea cuvinte... Cei ce se doresc din adâncurile fiinţei lor...

Şi o cuprinse în braţe. Ana se lăsă în voia lui, dar privirile ei îl ocoliră şi căutară înspre pendulul sepulcral din perete, ca şi cum ar fi cerut o consimţire de la ora care va suna.

- Fie! şopti ea ca prin vis.

„O clipă încă, şi vom călători împreună pe un ocean de suspine, dincolo de speranţe şi de amintiri."

Simţi deodată o tresărire în trupul Anei Ulmu, ca o trezire speriată dintr-un somn adânc. O văzu ridicându-se cu ochii aţintiţi în vag, cu o expresie de teamă pe faţă şi ascultând cu încordare ceva în noapte.

- Ai auzit? îl întrebă. El nu auzise nimic. Ana se desprinse, se repezi la un fotoliu pe care zăceau demiul şi pălăria lui Lucu, le culese şi i le aruncă în braţe. Vino! îi porunci. E Puiu Leonte!

De data asta i se păru şi lui Silion că aude un pas rar afară, pe asfaltul din curte. Se ridică în grabă şi căută din ochi o ieşire.

— Pe aici, îi spuse ea, ajută-mă. Cu mâinile ei subţiri şi tremurătoare, căuta să urnească din loc divanul greu, aşezat în dreptul unui covor din perete. Ajută-mă, îl rugă.

Divanul fu clintit din loc ca de vreo jumătate de pas. Ana trecu de cealaltă parte, între divan şi perete, ridică de colţ covorul vertical şi descoperi o uşă îngustă.

- Intră aici, îi spuse, împingându-1 în întunericul unei încăperi pe care el nu o bănuise. Camera se lumină deodată. Ana duse degetul la gură. Pe chipul ei văzut prin deschizătură se zugrăvise o grabă înfrigurată. Să nu faci zgomot, îl sfătui ea. Mă întorc îndată.

Si, fără să fi trecut pragul, îl mai îndemnă o dată la tăcere, tot cu degetul pe buze, şi dispăru. Silion o auzi, dincolo, cum împingea divanul la loc.

Se afla într-o debara plină de blănuri şi haine înfăşurate ca nişte spectre în cearşafuri albe şi atârnate de cuiere pe afară şi prin dulapurile deschise. In aerul închis şi greu plutea un miros intens de camfor şi naftalină. Lucu vru să deschidă un geam peste care se ţintuise hârtie albastră. Dar se împiedică de un sul de covoare trântit pe jos la întâmplare, scuturând de pe el o promoroacă brumărie:

mâna gospodinei le ninsese şi pe ele cu straturi polare de naftalină. Se răzgândi. N-ar fi lucru cuminte să deschidă fereastra. N-ar mai putea să ai *di* ce se petrece în apartamentul Anei Ulmu. Zgomotele pătrundeau foarte uşor până la el.

Din salonul învecinat se auzea un glas bărbătesc. Un murmur limpede şi niţel nazal. Glasul unui bărbat care se ascultă vorbind. Al unui om încântat de sine însuşi. Lucu auzi ţăcănitul repetat al unei brichete. Puiu Leonte, stăpânul netăgăduit al locului, îşi aprinse ţigara. Tiptil şi ferindu-se de poticneli, Lucu se apropie de uşiţă. Pe un balot masiv şi lunguieţ, de lângă sobă, şi cusut în madipolon alb, îşi aruncă pălăria şi pardesiul cu care rămăsese pe braţ. Trase cu urechea. Nu se poate spune că era prea mândru de purtările sale. Ana Ulmu şi vizitatorul ei nocturn stăteau de vorbă, desigur lângă măsuţa cu portrete. Prin zumzetul acrişor de tenorino de operetă al lui Leonte, accentele Anei străbăteau agresive ca nişte vârfuri de stilet. Leonte nu izbutea să-şi ducă un argument până la capăt. Era întrerupt fără încetare. Se certau? Lucu prinse câteva cuvinte răzleţe şi înţelese că domnul Leonte era dojenit pentru vizita lui neaşteptată la o oră cât se poate de nepotrivită. Pe domnul Leonte, această imputare îl uimeşte: i se făcuse dor. Un hohot de râs. Se prea poate să i se fi făcut dor de ea. Nu încape îndoială. Dar dorul ăsta e de o calitate care n-o măguleşte pe Ana câtuşi de puţin. Si chiar asa cum stau lucrurile, dorul acesta i se năzare foarte rar. E mai mult un capriciu de stăpân şi se manifestă (ca să zic aşa) la nişte ore când nu trezeşti din somn nici chiar pe o subretă. Vai! Cum poate vorbi atât de urât o femeie atât de frumoasă? Atât de rafinată. O aristocrată. Dar sunt singurele ore când stăpânul casei - ce? nu e el stăpânul? nu plăteşte oare chiria? - scapă de supravegherea vârstnicei sale neveste. Şi catadicseşte să se abată pe la metresa lui de mahala... Oh, de ce-i aduce mereu aminte de grelele lanţuri... De ce? de ce? pentru că nu sunt decât nişte lanţuri metaforice. Nişte lanţuri de aur. Iar acum bătrâna doamnă, care pas cu pas îl urmăreşte la telefon, îl ştie plecat pe jos (plimbare nocturnă, de digestie), de la Automobil Club spre domiciliu. Si e foarte greu să-1 cronometreze până într-atât, mai ales că popasul pe care-1 face el la sărmana lui metresă e foarte măsurat. De multe ori e cu taxiul la poartă, ca să se înapoieze cât mai neîntârziat la antica lui soaţă legitimă. Vai, cât de greşit şi cât de vulgar, da! îşi îngăduie să spună lucrurilor pe nume, interpretează Ana, împrejurările grele prin care el... dar mai întâi de toate, ea singură l-a rugat şi a stăruit

sâ-şi rărească şi să-şi scurteze vizitele. Şi trebuie în treacăt să protesteze împotriva cuvântului metresă. Afară numai dacă-1 lasă să-1 accepte în înţelesul cel mai cavaleresc şi mai feudal cu putinţă. Ha-ha! Iată unde s-a cuibărit cavalerismul feudal! Puiu Leonte în armură medievală! Te pomeneşti că ai venit călare?! Grăbeşte-te! Necheează Rosinanta de acasă. Ha-ha!

Glasurile au coborât niţel, ca să înăbuşe parcă vrajba care se ascuţea în ele. O clipă, două, Lucu a pierdut firul pasionantului dialog, apoi, limpede, se ridică protestul Anei:

- Scuteşte-mă cel puţin de lirismul dumitale de fante! Şi nu mă mai sili să suport reproşurile bătrânei doamne...

Glasurile scad din nou. Lucu nu mai prinde decât crâmpeie în privinţa unei vizite foarte umilitoare, pe care doamna Leonte o făcuse Anei ca s-o roage să nu-1 mai primească la ea pe Puiu Leonte. Anei i se făcuse milă de biata femeie, fardată şi dichisită cu exagerare. Dar i se făcuse şi scârbă de Puiu Leonte, şi de laşitatea lui bărbătească.

- Când mă gândesc că eşti nevoit să te culci cu aşa ceva... Are un cap de broască-ţestoasă, garnisit cu pieliţe de o mie de ani, şi nişte priviri chele... Ah! Privirile ei de vrăjitoare vlăguită, pri\irile ei alburii... Cum poţi să te culci cu aşa ceva? Cum te-am mai putut suporta? Ai stomac, n-am ce zice!

Si a făgăduit bătrânei doamne să nu-1 mai primească pe Leonte, şi vrea să-şi ţină făgăduiala. Să nu se mire dacă în ultimul timp se schimbaseră multe în sufletul ei, atât de multe încât s-a obişnuit şi cu vizitele acestea rare şi pe apucate, aproape să-1 uite de tot. Aci Leonte o întrerupe şi, pe un ton de imputare patetică: el nu o poate uita, nu concepe viaţa fără de ea, şi, oricât de rar a venit în ultimul timp să o vadă, i-a dat totuşi necontenit dovezi, i-a dat concrete dovezi că se gândeşte mereu la ea, că ea e singura lui grijă pe lume... că ea ştie bine de ce trebuie să-şi menajeze nevasta, că e în interesul lui şi al ei deopotrivă să-şi menajeze nevasta. Ştii bine că fără ea nu se poate.

- Socotelile dumitale nu mă interesează, s-a ridicat tăios glasul doamnei Ulmu; eşti odios, vrei să mă faci complicea dumitale.

- Eşti aşa de frumoasă când te superi! a răspuns domnul Leonte.

- Sunt obosită, a suspinat doamna Ana Ulmu, vreau să dorm, du-te acasă; altfel, bătrâna doamnă e în stare să te caute aici.

- Nu fi rea, Ana! a răspuns vocea domnului Leonte şi a prins

a vorbi pe un ton stăruitor, din care se desprindea o făgăduință pasionată: toată noaptea! toată noaptea!

- Nu, nu, nu! Toate sunt minciuni. Nu te interesează îh mine decât tinerețea. Ia-ți mai bine o baletistă, e mai convenabil.

Pașii ei ascuțiți răsunară în odaie, se ridicase desigur și se plimba agitată încoace și încolo, urmărită de exclamațiile guturale ale lui Leonte. Apoi un suspin de femeie resemnată, o ușă care se deschidea mai departe și glasurile care se depărtau, pe urmă tăcere. O ușă se încjiise în urma lor. I se păru lui Silion că e mai singur acum și că vremea trece mai încet. își descheie gulerul sub cravată, ca să respire mai ușor; într-adevăr, aerul de camfor și de naftalină îl amețise. Se întinse pe balotul lunguieț de lângă sobă și se acoperi cu un șal de lână găsit. Vasăzică, domnul Puiu Leonte mai avea drepturi în această casă din care fusese poftit afară, nu însă cu destulă energie. Poate că erau unele interese la mijloc, sau numai o slăbiciune de femeie pusă în fața unui bărbat atât de statuar. Iar el e desigur dat uitării. Altfel, doamna Ulmu nu l-ar fi lăsat să se înăbușe aici, în această atmosferă de puf și fulgi, de blănuri și de lână, în loc să facă fățiș prezentările, ca orice femeie stăpână pe destinele sale. Nu se mai auzea riimic, nici un glas, nici o șoaptă nu mai venea de dincolo de ușa îngustă și eră lucru sigur că doamna Ulmu și domnul Leonte nu adormiseră. Nu știa cât va mai rămâne aci. N-are decât să deschidă ușița și să se strecoare prin salon spre culoar, pe scara de serviciu. Dacă e auzit și surprins, cu atât mai rău pertru cei care îl vor surprinde: vor avea mai multe de vorbit pe urma lui. Dar își aduse aminte de chipul înspăimântat al doamnei Ulmu în clipa când s-a smuls de lângă el.

Se duse la fereastră, o deschise cu hotărâre și privi: trei ziduri cenușii îi mărgineau vederea, apropiate ca înlăuntrul unui puț. Silion părăsi și gândul de fugă, care-1 încercase o clipă. îi era cam frig. Scotoci prin dulapuri și dezgropa câteva pleduri vechi. Se întinse pe balotul confortabil de lângă sobă și se acoperi cu ele. își mai aprinse o țigară, ca să lupte cu o greață care îl sâcâia, agresivă, și închise ochii.

Se trezi în întuneric. Cineva se apropia de el. Cineva care, după ce stinsese lumina, făcea sforțări trudnice să se apropie de el. O șoaptă:

- Nu te mișca; sunt eu, Ana.

Fără să se ridice, Lucu scapără bricheta și făcu lumină. La doi pași de el, Ana Ulmu, în penoarul ei de brocart, se tot căznea cu un

vas mare chinezesc, involt și zvelt, zugrăvit cu mandarini și flori, cu păsări și balauri, să-1 care ținându-1 aplecat și rotindu-1 pe baza lui, spre colțul încăperii. îi venea până aproape de șold. Cu această fragilă și prețioasă povară, pe care o ferise cu grijă de ciocnire, se strecurase anevoie și în taină prin ușă. De-a lungul piciorului ei dezgolit și al gleznei nervoase, mușchi subțirateci dar plastici se încordau cu o putere grațioasă. O urmărea uimit. Nu înțelegea rostul acestei manevre. In sfârșit, tot rotindu-1 și împingându-1, Ana izbuti să așeze vasul într-un colț lângă ușiță. Aprinse electrica.

- Of! Puteai să te deranjezi! gâfâi ea, roșie la față. Ți l-am adus pentru orice nevoie.

Lucu făcu ochii mari. *Mergi.* Nu se așteptase la atâta solicitudine și prevedere.

- Cât să fie ceasul?

Ana nu răspunse. îl privea cu severitatea maternă a tuturor femeilor când au asemenea îngrijorări. Vasul chinezesc lua parte la această scenă mută.

- Cât ai de gând să mă ții aici?
- Vorbește încet! Ai răbdare și nu face zgomot.
- Mi-e sete. Aerul ăsta...
- Am să-ți aduc apă. Iată țigări.
- Mulțumesc, am și eu.
- Fii cuminte și așteaptă. S-a auzit ceva?
- Ce să se audă?
- Ne-am cam certat și am vorbit prea tare.
- N-am auzit nimic.

Ca un temnicer, Ana Ulmu îi întoarse spatele, stinse lumina, deschise ușița, dădu la o parte covorul de dincolo, care o masca, și se strecură, pieziș și plecând capul, în salon. Un zvon de ape curgătoare, în apartament, departe. Se deșerta cu vuiet o baie. Apoi o exclamație de surprindere a Anei:

- M-ai speriat.
- Dar ce cauți în debara la ora asta?

Era glasul dulceag și acrișor al lui Puiu Leonte.

- Niște boarfe, sună răspunsul țipător al Anei.
- La ora asta? se miră Leonte.
- Caut când pot. Ți-ai făcut dușul?
- Da. Si acum trebuie să plec. Aștept un telefon din provincie. (Mințea.) Ai văzut că am rămas la tine toată noaptea. N-aveai dreptate, prin urmare, când susțineai că mi-e frică de doamna Leonte.

De acum încolo am să te plictisesc mai des.

- Te rog să te abţii.

- Ai poate un amant?

- De ce nu?

- Poate că l-ai ascuns acolo... în debara. Nu te văd cu nici o boarfă în mână.

- Ai ghicit! răspunse Ana. Din ascunzătoarea lui înăbuşitoare, Silion o auzi cum împinge divanul la loc. Aici e omul cu care am să te înşel, continuă ea, ridicând glasul. II păstrez la naftalină. Ce te uiţi? Nu sunt liberă? N-am dreptul? Caută, caută, nu glumesc. E chiar aici şi ne ascultă vorbind.

Silion aşteptă zadarnic răspunsul lui Leonte. Tăcere. Dar îi auzi paşii rari şi apăsaţi apropiindu-se. O zguduitură urmată de târşitul unei mobile. Dizlocase divanul, pesemne, cu piciorul, căci doamna Ulmu izbucni:

- Ce sunt manierele astea? Nu cumva domnul e gelos?

Râsul suna limpede şi plin, dar în cascada lui, urechea deprinsă a lui Silion desluşea tremurul abia simţit al fricii şi al prefăcătoriei. Zvârlind de pe el şalurile, sări pe balot fără zgomot îşi dibui pălăria şi demiul, pe care şi-1 înfăşură cu înfrigurare pe braţ, aşa cum citise, copil fiind, că trebuie să facă, în broşura intitulată *Les cent moyens de se defendre dans la rue'*, şi îşi puse mănuşile de porc, care îi măreau simţitor volumul pumnului. Se deprinsese foarte de timpuriu cu boxul, în vederea unui pugilat ipotetic. Perspectiva unei încăierări nocturne, într-o casă străină, nu-1 încânta defel, dar făcea de mult parte din aşteptările lui eroice. Poate că sunase ceasul. Era din fericire gata îmbrăcat. Totdeauna se temuse ca o asemenea întâmplare să nu-1 surprindă în pielea goală. întunericul, greu de mirosul naftalinei, se înfiora de clipe lungi.

- Ce mai aştepţi? Intră!

Sfidarea ironică a doamnei Ulmu îl întărâta pe Leonte. Răsunară doi paşi grei şi războinici. Cu ochii minţii, Lucu îl vedea pe Leonte cum îşi umflă pieptul şi înaintează ca un Lohengrin în primejdie. Simţi cum i se schimonoseşte faţa: uşiţa se deschisese din nou, dând drumul unei dâre de lumină. Totuşi, nu-i era frică. Electrica se aprinse din nou. Lucu se dădu strâns lipit de sobă.

Zări .mai întâi o mână uriaşă, robustă şi albă, acoperită până la cot de fire roşcate, mişcându-se ca un păianjen monstruos pe

* O sută de mijloace de a te apăra pe stradă (fr.).

peretele dinspre salon. Dibuia după comutatorul electric, să mai aprindă un rând de becuri. Apăru apoi capul prudent şi sclivisit al lui Leonte, un cap rozaliu şi blond, împrospătat, ca într-o reclamă de cosmetică, de duşul abia luat şi de o fricţiune parfumată cu *Birkenwasser.* în sfârşit, liberându-se ca de un cadru prea îngust de pervazul uşiţei, înaintară în încăpere grumazul înalt şi zdravăn, urmat de umerii titanici care susţineau acel cap de fante bălan şi de căpcăun. Cu restul trupului său herculean, Leonte rămăsese nemişcat şi strâmb, în poziţia înclinată a turnului din Pisa. Silion nu mai respira. Un fior de gheaţă îl străbătu şi se pierdu în pământ. Dar nici de data asta nu-i era frică. Ar fi dorit să se poată apropia şi folcfsi vasul chinezesc din apropierea lui Lohengrin. Când e vorba de luptă, e totdeauna preferabil să combaţi cu băşica deşartă.

Ochii spălăciţi şi cam bulbucaţi, cu gene lungi de borangic, ai lui Leonte cercetau atmosfera stătută şi deasă a odăii. Se opriră nedumeriţi asupra vasului chinezesc de lângă uşiţă. Nu-şi puteau lămuri surghiunul acestui obiect de artă aci. Mâna lui apucă vasul, îl înclină, şi ochii lui sentimentali priviră stupid şi fără rezultat înăuntru. Silion se gândea: Poate că ar fi bine să se arate acum şi să nu mai aştepte să fie prins pitit pe după sobă. Sau chiar să tabere pe el şi să-1 buşească, fără avertisment, ca japonezii. Momentul strategic e minunat. Dar după jalnica izgonire a lui Puiu Leonte va trebui să preia moştenirea totală: Ana şi angaralele ei. Şi nu în căutarea fericirii depline venise el aici. Inima îi bătea repejor. Rămase locului nehotărât şi, în culmea neliniştii, îl văzu pe Leonte cum adulmecă în colbul textil al încăperii, ca un zăvod. Adversarul nu-i păru primejdios, cu toată împărăteasca lui măreţie. Era un colos grăsuliu şi blajin, cu totul lipsit de agresivitate, pus pe trai tihnit şi bun. Nu părea într-adevăr convins că în camera de naftalină se adăposteşte vreun mister. Ar fi, dimpotrivă, foarte mirat dacă ar descoperi aici vreunul. întârzia, acoperind uşiţa cu făptura lui de biftec învelită în piele roz-albă, roşcat şi creţ, îmblănită pe latul ei piept, cu şoldurile mănoase prinse în nişte pantaloni de pijama de mătasă, cu picioarele goale în nişte papuci lătăreţi de^ marochin roşu. îşi are tot dichisul depozitat aici, gândi Silion. întârzie de ochii Anei. Pozează îh amant gelos şi feroce. Lucu îşi ţine mereu răsuflarea. I se părea că aerul trecând prin nări şi trahee face un zgomot nesuferit. De s-ar sfârşi odată într-un fel sau altul! Şi, deodată, camera de naftalină se cutremură de un răsunet năprasnic. Silion tresări. Si de trei ori la rând colosul strănută, cu pauze dramatice

între strănuturi, trăgându-şi răsuflarea ca dintr-o nevăzută aţă, cu ochii ieşiţi din cap, cu obrazul congestionat şi schimonosit şi lăsându-se spasmodic pe vine.

După care se uită îndărăt pe perete, stinse lumina, se chirci să reîncapă în cadrul uşiţei şi, îndoit de şale, sprijinit cu mâinile în lături, deschise şi se retrase anevoie în salonul luminat, astupând o clipă orizontul lui Silion cu emisferele învelite în mătasă ale unui trup copios.

Silion răsuflă. II auzi pe colos cum împinge divanul, tot cu piciorul, de unde-1 urnise. Dincolo, glasul Anei Ulmu se înălţă ca un tril de ciocârlie:

- Hai, v-aţi bătut în duel? Mi-ai adus capul lui în vârful spadei? Sau i-ai sucit gâtul şi l-ai tăiat apoi în bucăţele?

Droturile divanului gemură prelung, întocmai ca măruntaiele calului troian.

- Fă-mi o cafea, te rog. Nu mai am puls. Am strănutat adineauri.

Ana Ulmu dădu frâu slobod nervilor ei prea mult stăpâniţi:

- O cafea? Şi mai ce încă?

- Puţină amabilitate, se rugă Puiu Leonte, pe care Lucu şi-1 închipui lungit de-a latul pe divan, lenevit şi umil şi mai ales foarte dornic să evite o ceartă.

- O clipă numai, şi conaşul e servit!

- Dacă-ţi vine atât de greu... mormăi Leonte împăciuitor.

- Din ce în ce mai greu, reteză doamna Ulmu, n-ai băgat de seamă încă? De luni de zile îţi repet acelaşi lucru şi parcă vorbesc cu pereţii. Când cred că, în sfârşit, ai înţeles, domnul îşi face din nou apariţia, cum îi abate, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, stă un ceas, face o scenă de gelozie, cere o cafea şi pleacă.

Jale metalică: Leonte se urnise de pe divan. Sub paşii lui, parchetul trosnea. începu să fluiere *E drum lung până la Tipperary,* dar se opri cuviincios şi prudent.

- Calcă mai uşor, ai să scoli vecinii, îi porunci doamna Ulmu.

- Nu-mi găsesc cravata, o lămuri Leonte, am lăsat-o aici.

- Uite-o jos, lângă berjeră... Şi doamna Ulmu i-o culese şi i-o întinse, pesemne cu o reverenţă şi arătându-şi colţii. Stăpâne!

- Oh, mulţumesc! răspunse Puiu Leonte cu recunoştinţă exagerată.

Silion'şi-1 închipuia cum îşi înnoadă cravata, fără să pară că se zoreşte şi căutând să fie cât mai repede gata.

- Bătrâna doamnă Leonte va fi fericită să-şi întrerupă somnul

şi să-ţi facă loc în aşternut. Nu cred însă că va mai obţine mare lucru. Ia seama. O să te dea afară din slujbă.

Un suspin resemnat îi întâmpină cuvintele, suspinul unui om care a mai auzit-o vorbind astfel, dar nu catadicseşte să mai discute. Amândoi se depărtară spre culoar într-un zvon confuz de paşi şi de glasuri. Silion aşteptă.

- Vino!

în sfârşit, Ana Ulmu era lângă el. Strâns lipită de el, îşi rezemă capul de umărul lui.

- Mi-a fost îngrozitor de frică.

- îmi închipui.

- Pentru tine, dragul meu - îl tutuia pentru întâia oară - să nu te bată.

- Vrei să spui să nu ne batem, corectă Silion, jignit de afirmaţia ei că într-o astfel de încăierare el ar fi fost de mai înainte sortit să mănânce bătaie.

- N-am avut, ca tine, prilejul să-mi dau seama...

- Să ştii însă că nici eu nu sunt un pui de găină.

O ridică uşor de la pământ, dar ea se desprinse încet, cu hotărâre.

- Un minut, dragule, se rugă ea şi, lăsându-1 singur, fugi în sala de baie. Aproape îndată, o văzu din nou lângă el, cu un pulverizator în mână: închide ochii!

Se supuse, şi câteva trâmbe de aburi parfumaţi îi răcoriră obrajii, părul, pleoapele, gâtul, mâinile, cămaşa şi hainele... Pulverizatorul se rostogoli moale pe covor. Ana şi-aruncă braţele pe după gâtul lui şi-1 privi cu duioşie.

- Miroseai atât de tare a naftalină, dragul meu!

Ca pe o pană, Lucu o luă în braţe, dar şoapta ei răguşită şi patetică îi tăie avântul, i-1 îndreptă înspre alte vârtejuri.

- Nu acum, îl rugă, nu încă, nu astăzi; te implor, cruţă-mă!

Dacă ar fi fost mult mai tânăr, Silion n-ar fi înţeles-o şi n-ar fi ascultat-o. Dar avea destulă experienţă ca să renunţe la o izbândă prematură şi să-i exalte viitorul, amânând-o. Cu resemnare mai întâi, iar apoi cu elan, o urmă pe spiralele lirismului ei curat, de început de dragoste.

Si la plecare, Ana îi spuse, în felul ei misterios, turburător:

- Mâine, te aştept mâine seară; dar nu mai devreme de zece.

...In seara următoare, mai punctual ca niciodată, Lucu suia, pentru a doua oară, treptele metalice, cu muchii tăioase, ale scării în spirală. De data asta o luase pe acolo dinadins. Era mai înfrigurat şi mai hărţuit de întrebări decât ar fi vrut să-şi mărturisească. Aproape la fiecare pas se izbea amarnic de scara de fier. Dar nu mai lua seama. Cu mâna încleştată pe rampă, înainta încet, cu întunericul pe ochi. Tot pe aci suise şi Puiu Leonte de atâtea ori. Iară si iară, Lucu retrăia întâmplările din ajun. N-avea câtuşi de puţine cuvinte să fie mândru, fără îndoială. Noaptea petrecută în camera de camfor şi naftalină părea născocirea unui umorist, dar faptele, din nenorocire, nu se petrecuseră în literatură. Păţania lui fusese o întâmplare aievea. Şi, colac peste pupăză, tocmai în acel răstimp al lui de silnică veghere printre dulapuri şi boccele şi la câtiva metri de el, Puiu Leonte se desfăta ca un stăpân, în aşternut de dantelă. Adevărat. Umilitor de adevărat. Iar în zori, când i s-au deschis, spre salon, uşile libertăţii, aceleaşi împrejurări l-au împins pe culmile cavalerismului. O jertfă pe hotarul dintre sublim şi ridicol şi pe care Ana poate că nici nu o preţuieşte. Ana. O destrăbălată sau o curtezană. Sau poate o victimă. Desigur, candelabrul lui Scafa, pianul dreptunghiular de eben, pendulul şi fotografiile de familie sunt martori oneşti ai unei vieţi aşezate, dar cele petrecute şi aluziile ei la reaua ei stare materială dau de gândit. Şi iată-1 azi pe aceleaşi trepte, gârbov şi îngândurat ca pe un drum de pocăinţă. Nedumeririle nu i-au mai dat pace. Se dusese a doua zi devreme la „Esplanade" şi aşteptase. La un ceas după amiază a sosit Ana Ulmu, însoţită de Arghir, în flenderiţa lui ponosită, şi de doamna cea blondă pe care o cunoscuse. A salutat şi de-abia i s-a răspuns. Ana nici nu s-a uitat la el. Avea cearcăne şi părea obosită, bineînţeles. Arăta cum arată o femeie după o noapte de emoţii şi senzaţii. Asculta spusele lui Arghir cu ochii măriţi de luare-arninte, ochii elevului care din tot ce i se spune nu aude şi nu reţine nimic. Lucu nu mai exista nicăieri. E o cochetă ieftină şi crudă. Dar în duelul dragostei, tocmai aceste mijloace ieftine şi crude sunt cele mai bune. Femeile proaste izbutesc totdeauna, pentru că nu renunţă la ele. Lucu o ştie, dar o să se răzbune. O să se răzbune dacă va fi primit diseară, nu mai devreme de ora zece.

A ajuns. I-a deschis aceeaşi subretă oacheşă, cu aluniţe sârmoase şi păr de papuaş, tăcută şi vorbindu-i prin semne, ca un

eunuc in serai.

De data aceasta, candelabrul cu luminile lui zodiacale era stins. Un sfeşnic de argint cu trei lumânări ardea în fund, pe o măsuţă de lac. Trebui s-o descopere pe Ana ghemuită în fotoliul ei de lângă sobă. S-a apropiat de ea, cuprins de sfială. Dar nu se schimbase nimic. Şi pe buzele ei a cules răspunsul la toate întrebările lui de prisos.

...Spre ziuă, timpul, cu miile-i de clipe, care pierise dintre ei prin magia suverană a închipuirii, se întoarse pe nesimţite, ca un roi de musculiţe de vară, într-o zi cu soare, în jurul capetelor unor drumeţi istoviţi. Realitatea se furişa de-a binelea între ei. Ferestrele, draperiile şi lucrurile din încăpere îşi reluau conturul obişnuit. Un ascensor se urni bâzâind ca un bondar în colivia lui de beton verticală, ţevi de apă se cutremurară în perete, din etaj în etaj se chemară si îşi răspunseră zvonurile unui imobil care se trezeşte. Iar Ana îi şoptea la ureche, imperios, dar cu duioşia unei femei care nu e o ingrată:

- Acum, dragule, trebuie să pleci... E atât de bine împreună, dar trebuie să pleci.

Lucu se uită la ceas.

- E şase, spuse el, ca şi cum i-ar fi cerut un răgaz,

- S-au trezit vecinii, îl lămuri Ana dezmierdându-i părul, şi n-ai să mai poţi pleca până în prânz. Dacă vrei, rămâi. Dacă vine cineva, te ascund îh cămară.

Cu puterea lui de a-şi închipui lucrurile, Lucu se şi văzu într-un fel de carceră cu iz de unt topit, înghesuit între rafturi pestriţe cu borcane de marmeladă şi murături, cutii de conserve şi marinate, pe când din tavanul întunecat îl ameninţă ca nişte stalactite şuncile rubiconde şi afumate şi momâile sărate de crapi şi de scrumbii. în câteva clipe, fu gata pentru sărutarea de bun rămas, (Ca să nu urmeze întocmai ritualul casei, refuzase duşul la care, întocmai ca şi Puiu Leonte, fusese îndemnat.) Ana Ulmu îl însoţi până la scara în spirală, de care el îşi aminti cu neplăcere. I se păru în clipa despărţirii că aude scârţâitul suspect al unei uşi. Se îmbrăţişară ca în pragul unei absenţe îndelungi.

- Diseară la zece, nu întârzia, diseară la zece, îi repetă Ana închizând uşa în urma lui.

Vântul gonea nori de plumb pe cer. Paşii lui Lucu răsunară prin curtea pustie încă. Aerul unei dimineţi de toamnă sură îl învioră de-a binelea. La poartă se opri. Se întoarse şi-şi ridică ochii

spre ferestrele Anei Ulmu. Se strădui să ghicească pervazul dincolo de care fusese atât de fericit. Toate storurile erau trase, afară de unul singur. Fereastra era însă închisă. Lucu îi scrută adâncurile spălăcite. Pe încetul, desluşi o pată ovală şi gălbuie, nemişcată şi aproape lipită de geam. Se uită mai stăruitor şi, în sfârşit, îşi dădu seama că e figura palidă a unui bărbat bălan şi spân, ai cărui ochi cețoşi şi bulbucați îl priveau țintă. După nasul cărnos şi rozaliu şi bărbia abia conturată, îl recunoscu pe Jean Baudat. în leşia privirilor lui i se păru că sticlesc două scântei duşmănoase. Fără să-şi dea seama ce face, Lucu îşi duse mâna la pălărie şi salută. Jean Baudat se retrase brusc, şi paloarea lui tragică se topi în umbra dinlăuntru.

„Ce-o fi pândind, cu noaptea-n cap, insul ăsta? se întrebă Lucu, depărtându-se. O fi fost bolnav? Părea că n-a închis ochii toată noaptea: era verde la față. Oare nu l-am lăsat să doarmă? Lucu rânji: Ha-ha! Ciudate satisfacții îi rezervă curiozitatea! Sărmanul! E tânăr încă."

Şi, cu superioritatea celui convins că a biruit de mult în el apucăturile geloziei, Lucu înălță din umeri şi se afundă înalt în ceața rară.

De la un magazin de lux din Piața Teatrului, Silion cumpără cel mai arătos ambalaj de parfum cu putință, cu trei flacoane de diferite esențe, foarte la modă, în interiorul capitonat. Adăugă o duzină de trandafiri, fireşte roşii. în fața unei vitrine cu galanterii şovăi câteva clipe: o cutie cu ciorapi arahneieni, de mătasă, nu e niciodată de prisos în scrinul bine garnisit al unei chipeşe femei. Dar momentul unui asemenea plocon nu sosise încă. Ceea ce poate fi binevenit şi folositor mâine, astăzi nu e decât stângăcie şi jignire. Se mărgini la parfumuri şi la flori şi le expedie. Ele nu pot fi socotite niciodată ca o răsplată, cu toate că prin valoarea lor alcătuiesc una.

Seara. Acasă. Din cutia lui poştală, de la poartă, Lucu scoase un pachet şi două scrisori. Pachetul conținea ambalajul cu flacoanele de parfum. Cu un fior de neplăcere, îl recunoscu. Rupse înfrigurat plicul. „Dragă prietene, îi scria doamna Ulmu, îți mulțumesc din inimă pentru florile trimise, nu ştii câtă bucurie îmi fac totdeauna florile. Din greşeală însă, ai trimis o dată cu ele flacoanele de parfum, pe care mă grăbesc să ți le înapoiez, fiindcă nu

se putea să-mi fie destinate mie. Prietenia noastră atât de recentă nu justifică asemenea sacrificii. Te rog expediază-le de urgență adevăratei destinatare, care te va scuza pentru întârziere şi zăpăceală. Cu multă prietenie, Ana Ulmu." Iar în *post-scriptum:* „Mie îmi plac oamenii zăpăciți".

Lucu reciti scrisoarea. „Iată, îşi zise, încă o dovadă că genul epistolar e apanajul femeilor... Dar ce scris plin de hotărâre agresivă si de liniştită bravură!" îl cercetă cu atenția unui grafolog încercat, îşi aduse aminte de povestea neroadă şi mironosiță cu Gâri-gâri gâscanul şi i se păru că a fost mistificat. Iar în privința moravurilor doamnei Ulmu rămase mai nelămurit ca oricând. Cealaltă scrisoare era de la Oficiul Intercultural. Lucu nu găsi cu cale s-o mai deschidă.

CAPITOLUL 10

VRACIUL

...Iar acum, fără să știe, fără să se cunoască, cele două femei își împart zilele și nopțile lui. Ca luna cu soarele, una răsare când apune cealaltă, și din această necontenită goană între ele, Lucu se alege gâfâitor și năuc.

In după-amiaza de joi se duse să o vadă pe Laura. Așa se cuvenea, îi venise rândul, iar în cugetul lui, împotrivindu-se ispitei, Lucu nu-și îngăduia să facă o nedreptate.

L-a primit ca de obicei: nici o privire de reproș, nici un cuvânt de imputare.

— Ești palid astăzi. Ai slăbit de când nu te-am văzut.

Că a slăbit își dă seama și el. Nu-i de mirare. Sunt nopți întregi de când n-a mai dormit. Nopțile lui sunt toate pentru Ana. Iar pentru Laura - numai diminețile și după-amiezile spre seară. Da, e atât de prins și de hărțuit de când s-a hotărât să se ia de piept cu viața...

- Sărmanul Lucu! începuturile sunt totdeauna atât de grele!

„Crede tot ce-i spun, gândi Lucu, și se rușina. In ochii ei sunt un avocat în devenire, și-mi urmărește primii pași pe drumul gloriei și averii. Ce priviri exaltate! Și trebuie să mint mai mult ca oricând."

Minciunile lui. E ținut să i le înșire, una după alta, ca într-o poveste pentru copii, să le potrivească atât de bine, îmbinând adevărul cu născocirea, ce se poate cu ce nu se poate, încât să închipuie pentru Laura o altă existență, între fantastic și real. Numai așa n-are să poată fi prins niciodată în domeniul de umbre, neguri și lumini, în care cuvintele lui sună după cum vrea: a descântec sau aiurare,

sau a mărturisire făcută în pieritoare șoaptă.

Astăzi îi vine mai ușor. Ii aduce o veste.

- Știi că am vorbit cu doctorul Barbu. A consimțit să treacă să te vadă. E un om interesant. Nu te bucuri?

- Si când vine? întrebă Laura, cu un comic oftat de resemnare.

- Cât de curând, răspunse Lucu; poate chiar acum, poate mai pe seară.

Cu un geamăt nedesluşit, se tolăni pe divan. Cât mai aproape de ea, ca să aibe cât mai puțin de spus. Să-și poată roti gândurile în voie în jurul obsesiei lui: Ana și nopțile lor comune.

întinse un braț pe sub umerii Laurei și îi luă capul pe pieptul lui. Amândoi nemișcați. Trup lângă trup. Graiul mut al gesturilor îi va îngădui să tacă și să viseze mai departe. închise ochii a somn. Laurei îi place să-1 vegheze când e obosit. Tăcere. Ana. Unde e Ana? E în el. Cu viața lor ciudată, între îngăduit și neîngăduit. Iată. E în așternutul ei neted și parfumat, în care el trăiește clipe de așteptare halucinantă în fiece miez de noapte, până se întoarce Ana din oraș. De ce întârzie atât? Unde umblă? Nu simte oare că minutele trec? E o veșnicie un minut. Unde e, cu cine? De fiece dată o așteaptă cu patimă, cu durere. Așteptarea e un suspin necontenit în hornul unei cocioabe troienite de iarnă. Ana a venit. Noaptea h învăluie. Noaptea e o floare lacomă, vânătă, care se închide peste cei doi bondari de catifea, în cutremur. în clopotul ei moale de miresme, Ana și Lucu își jertfesc glorios puterile tinereții, înlănțuiți pe rugul nevăzut și nemilos care le cere totul, într-o ardere când mocnită, când sălbatecă, până la scrum. Focul acesta nu se mai stinge în el. Ii rămâne cu Ana în văz, în auz, în pipăit, în suflu, îh sângele biciuit de o alarmă neîncetată, aprigă și dulce, și în simțirea lui, legănată de o beție fără de sfârșit.

- Nu vrei să stai de vorbă cu mine nițel? întrebă Laura blând.

Ah, mlădierea nemaiauzită a glasului ei, de care și uitase... Nu răspunse numaidecât. Glasul îl rechema brusc din miezul nopților evocate, fără să sfâșie și fără să năpustească imaginile vădite numai lui. 1 se părea că se joacă cu focul când se deda acestor amintiri chiar în preajma Laurei, în chiar ddmeniul ei de vrajă.

Nu cumva gândul ei s-a strecurat într-al lui și a prins filmul obscen al minții lui, desfășurat în spațiul închipuit?

- De ce taci? stărui Laura, și sunetele lunecară alene, ca să fie mai mult o mângâiere decât un apel la realitate.

- Totdeauna cuvintele tale plutesc între noi și întârzie fără

înțeles, în aer, mult după ce au fost rostite, răspunse Lucu fără să se clintească din poziția lui de vis în veghe; lasă-mă cu ele puțin.

Asemenea răspunsuri erau pe placul ei.

Ii dovedeau că sunt *altfel* de amanți și *altfel* de oameni, că amândoi sunt cu luare-aminte la o *altfel* de lume decât a muritorilor de rând. In fața ei, care descoperea îh toate lucrurile *alte* înfățișări și *alte* înțelesuri, Lucu se simțea o făptură profană, dusă de mâna unei zâne prin pădurea fermecată a existenței. Veghile ei prelungi o adânciseră, o subțiaseră, o făcuseră mai vulnerabilă, ca o plantă crescută la lumina lunii. Un rumic putea să o sufle ca pe o umbră. Se depărtase cu totul. El singur o urma în negurile ei melodioase, cu toate că viața îl chema îndărăt cu puterea elementară a gravitației pământului.

- Nu vrei să-mi spui și mie la ce te gândești? se rugă Laura din nemișcarea ei de ceară.

Lucu răspunse printr-un gest larg deasupra și în jurul lor, să spulbere imaginile evocate mai înainte ca ele să se înfiripe ochilor de sibilă ai Laurei în priveliști care i-ar fi destăinuit totul.

- Mă gândeam la ce mi s-a întâmplat mai alaltăieri, începu el, neștiind cum o să continue; o întâmplare destul de neobișnuită, da, neobișnuit de stranie...

Trebuia să arunce cuvinte în golul tăcerii. Era ca un călător într-o sanie urmărită de lupi. Lupii sunt gândurile avide ale Laurei. Trebuie să-i oprească, să le arunce o jertfă, să câștige timp, să câștige spațiu.

- O întâmplare stranie! repetă cu o voce încântată și copilărească, și aproape silabisind, Laura, dar de ce taci? De ce nu mi-ai spus-o încă?

- Dinadins nu ți-am spus-o, replică Lucu, astfel de lucruri nu se povestesc.

- Vai, ce urât! Ai secrete față de mine... Of!

- N-am secrete față de tine, o liniști Lucu, n-am secrete față de nimeni, dar a venit iarna, și toate lucrurile, toate, chiar cele mai firești, par de necrezut. Cum era să-ți spun?

Laura se întoarse, se lipi de el, îl strânse în brațe.

- Spune-mi, spune-mi, tu știi bine că eu cred tot ce-mi spui.

Lucu își adună gândurile cu o sforțare deznădăjduită de a născoci. Din crâmpeie de vis, din năzuințe neînfăptuite și din năzdrăvănii uitate se avântă în povestire ca un trapezist care se aruncă în gol.

- Treceam pe strada Frumoasă, începu el, și mă oprisem în colț, unde e castanul cela uriaș, îl stii si tu.

- Da, mi-amintesc, rosti Laura, care nu văzuse castanul acela nicicând.

Lucu se înălță într-un cot.

- Era desfrunzit și uscat. Era frig. Primul frig mai serios în sezonul ăsta. în fața arborelui văzui opriți vreo douăzeci de bărbați și femei de toate vârstele, de toate stările. Dădui să trec. Dar m-a oprit un tânăr înalt și costeliv, pe umeri cu un macferlan păros și verzui și pe cap cu o borsalină. Purta lavalieră. „Domnule, mi-a zis, fii bun și așteaptă o clipă. Te rog să fii martor la ceea ce am de gând să fac. Uită-te la copacul acesta."

M-au impresionat ochii lui albaștri. Aveau pupilele atât de dilatate, încât păreau negri. Ochi mari de albastrul întunecat al Mării Negre. Purta o bărbuță de un blond metalic, moale, și de sub pălărie îi izbucneau plete inelate, de același blond și ele. Glasul lui era prea sonor pentru făptura lui firavă.

- Da, îl văd... șopti Laura cu încântare.

- Mi-am dat seama, urmă el, că toată lumea care era de față și murmura nemulțumită fusese oprită de el în același chip. Era pesemne un scamator, sau așa ceva. Plin de autoritate de altminteri. Cătai săTmi văd de drum, dar tânărul mă împinse cu un gest blând în gloata care aștepta, se întoarse cu spatele spre noi, se îndreptă statuar și făcu doi-trei pași mari și solemni spre arbore. Și deodată, ridică mâinile spre el, ca un dirijor spre orchestră. Niște mâini albe, lungi, mate, așa cum le zugrăvesc pictorii de icoane. Se făcuse tăcere. L-am auzit spunând ceva într-o limbă necunoscută, cu glasul lui domol și vibrant. Niște silabe misterioase. Pretind unii că a spus „Arbore, înflorește!" Cu toții ne uitam la arborele scheletic. Nu da nici un semn de viață. Ca și cum n-ar fi fost auzit, tânărul porunci din nou, de data asta ceva mai tare și poate cu aceleași cuvinte, rostite răspicat: „Arbore, înflorește!" Și arborele - rumic! Nemișcat, țeapăn, scheletic, așa cum era mai înainte. Un birjar care tocmai trecea opri caii, se ridică în picioare pe capră și se uită și el. Pentru a treia oară și cu o voce de tunet, dar minunat de curată și de sonoră, tânărul porunci, silabisind cu putere: „Arbore, înflorește!" Spun așa fiindcă așa a înțeles toată lumea, eu, însă, nu. Și în singurătatea lui, arborele acela de oțel iată-1 că se învăluie ca într-o ceață fumurie și se acoperă treptat și totuși miraculos de repede de o spuzeală umedă, din care se ivesc muguri verzi și noi pe toate ramurile lui zgârcite de frig, de sus și până jos. Acum tânărul parcă-și pierdu răbdarea și strigă a patra oară: „Arbore, înflorește!" Și arborele se acoperi, în sfârșit, de frun-

ze mari şi de flori de castan şi străluci, verde şi alb, în mijlocul iernii. Un murmur de uimire şi de admiraţie crescu de jur împrejur. O doamnă tânără şi elegantă, o babă peticită şi gârbovă, o fetiţă de şcoală cu ghiozdanul în spate ieşiră din rânduri, se repeziră la el, se aplecară, îi îmbrăţişară genunchii, sărutându-i mâinile. Doi inşi căzură în rugăciune, alţii se prosternară cu faţa la pământ. Glasuri strigau: „Minune, minune!" Doamna cea elegantă se agăţase de el, în culmea exaltării. „Te recunosc, ştiu acum cine eşti!" Mulţimea sporea, se auzeau întrebări: „Ce s-a întâmplat?" Dar tânărul se smulse din cercul de adoratori, bătu nervos din picior şi exclamă: „Eu n-am vrut asta, eu n-am vrut asta!" Şi întâlnindu-mi privirile, îmi spuse ca şi cum m-ar fi luat de martor: , JJomnul meu, crede-mă, te rog, eu n-am vrut asta!" Intre timp, un sergent de stradă se apropie încet, se uită la copac o clipă, ridică din umeri şi se adresă publicului: „Circulaţi, vă rog!" Atunci, ca un răufăcător, tânărul îşi înfundă pălăria pe ochi, îşi ridică gulerul macferlanului şi, ocolind grabnic mulţimea, sări în birjă şi strigă birjarului, care se mai crucea încă: „Mână, birjar!" în urma lui, copacul se stinse deodată şi rămase de tuci, ca mai înainte, gloata se sparse şi se împrăştie, numai doamna, baba şi fetiţa mai rămaseră, stane de piatră, pe marginea trotuarului, în faţa arborelui desfrunzit şi stins...

- Ce păcat! suspină Laura, lăsându-se dezamăgită în perne. Aş fi dorit aşa de mult ca arborele să rămână verde în tot timpul iernii...

- Numai coniferele şi unele plante vivace înverzesc tot anul, se auzi din prag vocea de bariton, liniştită şi egală, a doctorului Barbu.

Tresărind, Lucu şi Laura se ridicară pe divan în capul oaselor.

- Castanaceele n-au astfel de virtuţi, continuă Barbu înaintând în odaie cu o plecăciune scurtă în faţa Laurei, iar povestea colegului meu Silion, să fie cu iertare, n-are nici un chichirez... Dar, vă rog, mai multă lumină.

Dezmeticit de această imperativă rugăminte, Lucu sări în picioare, dar Laura, cu o simplă apăsare pe un buton aprinsese câteva ciuperci răzleţe, cu berete mari de atlazuri violete.

Camera vastă se coloră ca un acvarium.

- Pe mine să nu mă luaţi aşa, îi preveni doctorul zâmbind, eu n-am venit la *music-hall.* încă o dată vă rog: lumină!

Lucu şi Laura se priviră o clipă nedumeriţi. „Doctorul ăsta are nişte maniere de şarlatan", gândi Laura, şi îşi lăsă capul în perne, cu o revărsare somptuoasă de plete metalice. Doctorul se uita la ei cu o ascuţită şi lacomă căutătură profesională. Cercetă apoi

covoarele adânci, draperiile grele şi aproape ermetice, tapetul întunecat, cu turburătoare răsfrângeri de ţesuturi vitale, înaltele vaze, cu lungi tulpini sfârşite în corole extatice, şi răsfirarea sfeşnicelor de argint ce se înmulţeau în oglindă. Scăldaţi în amurgul spectral din odaie, tustrei aveau nişte chipuri străvezii, de panopticum.

- Ha-ha! izbucni doctorul, înveselit deodată, un bolnav de nervi în decorul acesta!

Lucu n-apucă să-i răspundă, când Laura, pe un ton stăpânit şi egal, luă cuvântul:

- Protestez, domnule doctor, nu sunt deloc bolnavă de nervi. Diagnosticul ecara pripit. în tot cazul, e dat pe nevăzute. Poate că asta e tehnica dumneavoastră.

Barbu se înclină uşor.

- Nu polemizez cu pacienţii, doamnă. S-ar putea să aveţi dreptate. O să trebuiască, desigur, să vă examinez.

- Ah, bietele mele reflexe! suspină Laura.

- Cât despre tehnica mea, nu sunt eu de vină că se intră în casa dumneavoastră ca într-o biserică.

De-abia acum, Lucu îi oferi un scaun.

Barbu rămase în picioare.

- Mulţumesc, nu încă. Panorama e prea interesantă ca să mă asez. Dar nu există nici un bec de o sută de lumini în hardughia asta?

Lucu aprinse candelabrul auriu şi gingaş din tavan. Se făcu o lumină albă, clară, necruţătoare. O clipă, Laura închise ochii. Genele îi tremurară. Barbu se apropie de căpătâiul pacientei, se aşeză pe unul din fotoliile mici şi joase de lângă divan şi, în tăcerea care se făcu, începu să cerceteze una câte una sticluţele, fiolele şi cutiile de medicamente de pe măsuţă. Mai întâi Lucu, şi pe urmă Laura, care în sfârşit se obişnuise cu lumina sălbatecă revărsată în juru-i, căutau să citească pe trăsăturile nemişcate ale figurii lui palide şi pietroase efectul acestei treceri în revistă. Când isprăvi, doctorul se uită întrebător la Lucu.

- Numai atât?

- Mai sunt şi apele minerale. Să le aduc?

- Nu-i nevoie. Dar în afară de ele?

- Mai sunt şi aparatele electrice de masaj, vibratoarele şi mai multe lămpi cu fel de fel de lumini. Vrei să le vezi?

- Mulţumesc, le cunosc. Asta e tot?

- Sunt şi niscai alifii... ceaiuri medicinale... laxative...

Doctorul se ridică.

- Aveţi prin casă vreun coşuleţ în care să încapă toată gunoiştea asta? întrebă el arătând spre încărcătura fragilă şi pestriţă a măsuţelor Laurei.

Lucu se uită la el, aşteptând urmarea.

- Strânge-le toate şi aruncă-le unde ştii! Te-aş sfătui să le vinzi, dar nu le cumpără nimeni. Bolnavii n-au încredere decât în flacoanele neîncepute.

- Aveţi desigur vreun elixir misterios, vreun panaceu infailibil? interveni Laura, şi fiecare cuvânt purtat de glasul ei pluti în auzul celor doi bărbaţi ca un început de stranie cantilenă.

- Ar fi prea simplu dacă ar fi aşa.

- Si eu care auzisem că sunteţi făcător de minuni! exclamă Laura pe o notă de violoncel întristat.

- Făcătorii de minuni nu se mai întâlnesc decât în poveştile cam suspecte ale lui Silion; eu nu-s decât un biet medic, un începător, un ucenic. Dar dacă vrei să te laşi îngrijită de mine, trebuie să mă asculţi.

- înţeleg,.se resemna Laura, mai întâi examenul reflexelor...

- Putem începe şi altfel, spuse cu nepăsare Barbu. Se apropie cu paşi mărunţi şi luă loc în faţa ei, pe divan. O privea ţintă. De pildă aşa. Uită-te la mine!

Imenşii ochi ai Laurei se înfruntară cu ochii struniţi şi negri ai lui Barbu.

- Nu, nu aşa! o corectă el. Nu te lupta cu mine. Ajută-mă!

îi puse palma lui stângă pe ochiul stâng, închizându-i-1. Apoi îşi roti arătătorul mâinii drepte în faţa ochiului ei drept, larg deschis.

- Ce vezi acum? o întrebă el.

- Degetul dumitale, fireşte, răspunse Laura.

Arătătorul lui Barbu continua să se rotească încet, apoi mai repede, în faţa ochiului ei violet.

- Dar acum?

- Degetul dumitale, repetă Laura, cu o voce mai slabă.

Arătătorul continua să se rotească din ce în ce mai repede.

- Nu e adevărat, tăgădui doctorul, şi adăugă: e degetul dumitale, uită-te bine, e degetul dumitale.

Şi întrebă din nou:

- Ce vezi acum?

Laura şovăi. Respira greu, vorbea mai încet:

- E degetul meu, consimţi ea, în sfârşit.

Trecură câteva clipe.

- Ţi s-a părut, îi spuse Barbu încet, luându-şi mâna de pe ochiul ei. O mângâie pe obraji. Era, desigur, degetul meu. Te-am păcălit.

Se ridică.

- O să stăm acum niţel de vorbă împreună. Să ai încredere în mine. Am să încerc să te fac bine. Nu vrei?

Laura îl privea cu ciudă. Era niţel ruşinată.

- Nu vrei să uiţi mica farsă pe care ţi-am făcut-o adineauri? Ne-am jucat niţel de-a hocus-pocus. Prea m-ai sâcâit şi dumneata cu reflexele! Să fim prieteni!

Laura strânse mâna care i se întinsese.

- Trebuie să-mi destăinuieşti ce fel de paradis pierdut realcătuiai dumneata cu toată recuzita asta.

Şi, cu un gest rotund, doctorul îi designa măsuţele scunde şi lustruite, ciupercile luminoase, abajururile de taină, sfeşnicele, cădelniţele, crucifixele vechi, draperiile, ţesăturile scumpe, risipite pretutindeni. întâlnind privirile lui Lucu, doctorul îi făcu semn să-i lase singuri.

...Când doctorul îl chemă înapoi în odaie, Lucu se afla în faţa unei scrumiere, pe care o umpluse cu proaspete mucuri de ţigară. O găsi pe Laura liniştită pe perne. I se păru lui Silion că e mai odihnită, cu toate că era mai palidă şi mai trasă la faţă.

- Ne-am înţeles de minune: parcă ne cunoaştem de când lumea, îi raportă Barbu. Am să mă ocup de dumneaei. Deocamdată nu pot făgădui mai mult.

- Dar, doctore..., se rugă Lucu.

- Să ştii că merită felicitări. A rezistat de minune tratamentului criminal care i se aplică de ani de zile. Cu atâtea otrăvuri, puteaţi ucide şi un zimbru. E foarte robustă. Şi, punctându-i fruntea candidă cu arătătorul lui energic, adăugă: Boala ei e numai aici!

Barbu îşi căută pălăria, şi-aminti că o atârnase în cuier în vestiar şi promise să treacă de două-trei ori pe săptămână, „poate mai des, poate mai rar, cum îmi abate", preciza, şi se găti să plece. Cu discreţie şi stângăcie, Lucu îi strecură în mână un plic.

- Ce e asta? .

- Vizita, doctore.

- Mulţumesc, trebuie să primesc. N-am nevoie de banii voştri, dar, dacă îi refuz, nu mă mai luaţi în serios: în medicină, asta e totul.

CAPITOLUL 11

A PATRA PUTERE

Aşadar, Lucu nu deschisese plicul primit de la Oficiul Intercultural şi de Turism. Amânase, ca de obicei, până în ultima clipă, ca să-şi cruţe poate o neplăcere. într-adevăr, nu se aştepta la nimic bun. Şi această ultimă clipă sosise şi ea, când Lucu suia fără grabă treptele stâlciate ale scării care, descriind o curbă primejdioasă înclinată în afară, ducea la redacţia gazetei *Opinia publică.* Trebuia să se hotărască. Nu putea să intre la profesorul Chiriac fără să fi citit scrisoarea. Deasupra palierului, un ornic hârbuit şi rotund îi arăta, cu singurul său braţ, ciuntit şi el, că e trecut de amiază. Lucu se opri, rupse plicul şi-şi aruncă ochii peste rândurile dactilografiate.

Chipul său tras şi palid se schimonosi într-un zâmbet pieziş. Zâmbet de Mefisto de afiş, zâmbet de ciudă şi de satisfacţie. Trecuse cu succes un „examen de perspicacitate". Aşa se numea, pentru el şi câţiva iniţiaţi, unul din exerciţiile spirituale pe care le învăţase de la Fane Chiriac. Când pentru întâia oară s-a văzut în posesia plicului cu *en-tete* al Oficiului Intercultural şi de Turism, el nu s-a grăbit să-i afle conţinutul. Ca un telepat, a rămas un minut pe gânduri. Ştia, fireşte, despre ce putea fi vorba. Dar nu sensul misivei primite îl interesa, nu aci era jignirea, ci tonul, termenii folosiţi, întorsătura frazelor şi nuanţele în comunicarea ce i se făcea. Şi tocmai pe acestea le ghicise. Câteva clipe de adâncire, şi parcă citise cu adevărat textul adresei pe care o avea în mână.

Nu era vorba de o concediere. Nu încă. Amidon nu îndrăznise. Ci numai de un avertisment premergător. I se punea în vedere să se

conformeze programului instituţiei. Să semneze personal, şi nu prin mâna altora, în condica de prezenţă. (Bădăranul de Amidon intro-. dusese în înaltul său for condica de prezenţă...) Să fie neapărat de faţă la serviciu în toate orele fixate prin amintitul program. în caz de noi abateri, direcţia Oficiului îi punea în vedere că îi va da un înlocuitor. Fără întârziere şi fără preaviz.

Cu răsuflarea oprită, Lucu mai sui o treaptă, stătu din nou locului, se încruntă. Cine o fi redactat adresa? Stilul acesta hermafrodit, amestec de proces-verbal şi de notă diplomatică ultimativă... Reciti textul. îl ştiuse şi pe necitite, dar acum, când luase aievea cunoştinţă de el, i se păru cu desăvârşire neaşteptat şi surprinzător. Acel ton autoritar şi agresiv era de o nemaipomenită îndrăzneală. E ceva mai greu de mistuit decât o piatră de moară, închise pleoapele, ameţit. Chipul de albinos al lui Amidon îi apăru într-o negură de sânge şi văpaie. E el! L-ar fi străfulgerat pe loc, dacă gândul lui ar fi avut puteri de nimicire. Moluscă! Stârpitura! Cum de cutează acest pui de lele, feciorul unui funcţionăraş poştal, să-1 cenzureze pe el, pe Lucu Silion, şi să-1 ia de sus? Uitase oare de unde vine şi cine e? Mamă-sa, funcţionară la Poştă şi ea, o iazmă boită şi oxigenată, în veşnic echilibru pe nişte tocuri acrobatice, se pusese bine cu toţi şefii ierarhici ca să dobândească avansarea ei şi a unui soţ cu guler şi manşete de celuloid, care se făcea că n-aude, n-a vede. Mai rar aşa „poştă", nimic de zis! Dar ce straşnică orânduială e aceea care-1 pune pe el la cheremul unui asemenea ipochimen!

Când a rămas văduvă, mama lui Amidon a deschis o casă de *rendez-vous* pe cheiul gârlei, pe lângă prefectura de Ilfov. O casă de încredere; nici un incident, nici un flagrant delict, nici un scandal, de-a lungul a cincisprezece ani. Un salon de dans, de muzică şi de artă, în care un provincial fără experienţă s-ar fi putut duce cu soacra, cu nevasta, cu sora de măritat şi copiii, fără să-şi dea seama unde se află. Intrarea însă nu era îngăduită oricui. Trebuiau două recomandaţii de la veteranii instituţiei. Iscusită femeie! Şi-a trimis feciorul să-şi facă Dreptul la Paris, cu o bursă de stat rotunjită cu bani de acasă. Floare la ureche pentru fosta patroană de pe Cheiul Gârlei! Amidon a descins de-a dreptul într-un hotel deocheat din Cartierul Latin. Nimerise acolo fără adresă. Colegii spuneau că l-a tras aţa. Dar l-au acceptat fără şovăire, fiindcă plătea consumaţiile. De pe atunci, din cârdăşiile lui de la Paris, i-a intrat în cap lui Amidon că face parte din protipendadă. Bun de cinste şi linguşitor

şi tot împărţind la împrumuturi mărunte, şi-a făcut cu vremea chiar şi prieteni. După şase ani de vesel exil, ce obârşie oare nu se şterge? Lasă-lasă... Dacă va fi nevoie, Lucu are să-i amintească toate astea. Când va veni momentul. Ah! Ce sălbatică şi supremă voluptate: să-ţi striveşti duşmanul sub picioare! Tăcere, deocamdată. Răbdare şi pregătire. Asta e tactica celor calmi şi puternici.

Şi Lucu porni din nou, suind treptele arar şi câte una, ca şi cum le-ar fi numărat. Pe lângă el se perindau, în sus şi-n jos, siluete fără chip, repezi umbre, care din când în când îl salutau moţăind grăbit din cap sau ducând două degete la pălărie. Dar nu-1 vedea decât pe Amidon, scăldat, ca un cadavru spelb şi lichefiat, într-o aureolă lipicioasă şi purpurie. Tâmplele îi zvâcneau. Se silea totuşi să gândească. Aşa. In postul lui de înalt demnitar, Amidon stă ca un comandant de cetate. Cuvântul lui e lege. Te scoate din pâine cu o simplă parafă. Cât ai bate din palme, te pomeneşti şomer, purtător de jalbe şi memorii, o nobilă victimă care bate la uşi istorisindu-şi necazul - un nepoftit plicticos şi ridicol. E greu să te mai altoieşti pe locul din care ai fost scos ca o măsea stricată. Nu trebuie să ajungă aci. Are să rămână pe dinlăuntru, orice s-ar întâmpla, are să se dea la fund ca o cârtiţă, are să facă pe mortul. Cu preţul unor umiliri trecătoare, va sta pe loc. Slavă Domnului, mai există mijloace! Amidon nu e invincibil. Are rude la Ierusalim, desigur, dar are şi duşmani: sunt toţi aceia care vor să-i ia locul. Sunt mulţi, dar răzleţi, deşi nu stau cu mâinile-n sân. Trebuie să-i adune şi să-i asmuţă. Peste câteva clipe, Lucu are să-1 vadă pe Chiriac, profesorul de carte şi de viaţă: de la el o să înveţe ce e de făcut. Rău a ajuns: să-şi caute aliaţi şi protectori împotriva lui Amidon! Ah, dacă întâmplarea i l-ar scoate o dată în cale, pe o potecă de codru... Intr-o noapte fără lună... N-ar mai avea nevoie nici de aliaţi, nici de protectori. Acolo numai puterea năprasnică şi sfânta mânie au cuvântul.

Lucu se opri la primul etaj, într-un fel de tindă prăfuită şi care, lărgindu-se ca o arie din ultimul palier al scării, servea de sală de aşteptare. Se lăsă, obosit, pe o canapea desfundată şi-şi rezemă capul pe spătarul ei. O mobilă de stil, pogorâtă aci din muzeul anonim al podurilor caselor bătrâneşti. Rezemătoarea se alcătuia din trei medalioane mari, încadrate în lemn de nuc şi a căror umplutură de câlţi răzbea prin învelitoarea destrămată ca nişte cârcei mustăcioşi într-un obraz scofâlcit de babă. Lucu îşi căută un locşor să se cuibărească. Prin materialul de rips decolorat, droturile ieşite pe

alocuri la iveală îl treziră dureros la realitate. O mizeră privelişte îl înconjura. Nici o măsuţă, nici un scaun împrejur, afară doar de o scuipătoare albă de metal smălţuit, în care se descompuneau fără grabă, într-o apă deasă şi gălbuie, cam o duzină de mucuri moi. Un dreptunghi de carton alb, şnuruit, atârna strâmb de un cui în peretele din faţă. Lucu citi: „Domnii reporteri sunt rugaţi să nu plece înainte de a veni". Lucu îşi alese alene, schimbându-se de pe o coapsă pe alta, o poziţie mai prielnică şi privi în jurul lui, sucindu-şi gâtul în toate părţile. Nimeni care să-1 anunţe. Nimic nu se schimbase în aspectul păgubos şi jalnic al sălii de aşteptare, care părea că ţine mai degrabă de vreunul din acele „birouri de plasare", cu duşumele pătrunse de praf şi stropite cu pâlnia de apă, ale Bucureştilor de altădată, decât de redacţia simandicoasă a unui organ de atitudine şi control. Nici infuzia de aur făcută de inginerul Androne gazetuţei muribunde de odinioară, nici intrarea lui Fane Chiriac în redacţie nu clintiseră starea de lucruri găsită rând pe rând la sosirea lor. Praful se încrustase cu dâre cenuşii în parchetul mişcător şi nesigur ca într-o locuinţă cu stafii. Poate că atâta sărăcie menţinută cu sfinţenie trebuia să ofere vizitatorilor o privelişte de boemă eroică, în care vreo duzină de idealişti flămânzeau scriind de zor pentru binele obştesc. Sau nu era decât urmarea firească a neglijenţei, cu amânările ei fără sfârşit... Sau, poate, corolarul unei tradiţii potrivit căreia un ziar nu putea să aibă altă reşedinţă decât în păduchernița suprapoluată a Sărindarului. Numai cu mare greutate izbutise *Opinia publică,* la începuturile ei, să-şi găsească un local modest pe un coridor al acestei hardughii uriaşe. O parte a ferestrelor dădeau în stradă, iar celelalte se deschideau sus, deasupra grădinii unei ospătarii de lux, adăpostită de holul de sub redacţie, un hol imens şi scânteietor serile, ca o căpăţână de zahăr. In prelungirea lui, câteva „separeuri" clarobscure, fireşte, şi un şir de oficii şi bucătării, din care pornea spre toate caturile migraţia mistică si fără de sfârşit a gângăniilor culinare. Camerele de lucru ale redactorilor erau năpădite de toate soiurile cunoscute, începând cu şvabii lunguieţi, mustăcioşi şi blonzi, adăpostiţi mai ales prin sertare, şi cuhriinând cu gândacii în ţinută de gală, negri şi lăcuiţi, repezi la nevoie ca glonţul şi care forfoteau prin coşurile de hârtii. Scribii se obişnuiseră cu aceşti iscoditori musafiri tot aşa cum se resemnaseră şi cu duhoarea vagă, de câmp de bătălie, care plutea în permanenţă în văzduhul de celuloză, suind din cuptoarele vulcanice ale marelui restaurant. Taraful ţigănesc, dirijat de doi faimoşi lăutari, care

făceau cu schimbul la baghetă, îi desfăta, vrând-nevrând, de două ori pe zi. Dar ziariştii, cu nasul obsedat de mirodenii şi descompuneri animale fumegânde, se bucurau totuşi de avantajul de a pogorî numai o scară interioară, ca să prânzească sau să cineze cu zece la sută rabat şi uneori pe credit lung.

Lucu trăgea cu urechea. Mânia îi trecuse. Se scurseră aşa câteva minute. îşi dădu seama că picase tocmai în scurta pauză dintre două răbufniri. Stia că tăcerea asta neobişnuită nu era decât o acalmie. într-adevăr, prin înaltele uşi capitonate izbucni deodată o larmă de glasuri, o întretăiere de zbierete care căutau să se încalece, să-şi impună silabele, vorbele, argumentele, făcute căluş pentru gâtlejul „celorlalţi". Apoi un puhoi de hohote, răcnete şi clamori pasionate, care se căţărau pe scara sunetelor. Silion cunoştea înţelesul acestui vacarm: redacţia e în „conferinţă", se fixează atitudinea ziarului faţă de evenimentele zilei. O sonerie stridentă se porni să ciuruiască aerul la răstimpuri dese, ca printre cabinele unei nave în perdiţie. In nodul de năpârci al glasurilor întărâtate, Lucu recunoaşte pe-al fiecăruia. Iată-1 pe-al directorului. Beregăţit şi prelung şi strangulat în suire, ca de câine urlând singur la lună. E în mijlocul redactorilor. Ca să nu gesticuleze (ceea ce n-ar fi elegant), se lasă, în schimb, încet pe vine, cu atât mai jos cu cât e argumentul mai hotărâtor şi mai sfântă indignarea. Cel care spumegă acum şi răguşeşte şi se îneacă e desigur Răsvan Casapu. Tună şi fulgeră şi-şi duce batista la colţul gurii, unde s-a închegat o virgulă de salivă. S-a făcut tăcere; un alt glas a izbutit să se ridice la diapazonul cel mai de sus, de unde se prăvăleşte răspicat şi doctoral. E al profesorului Chriac. E tonul celui care pune lucrurile la punct. Iar cel ce hohoteşte piţigăiat, ca o capră gâdilată, e desigur... Un hohot de râs se umflă băieţeşte, dominând tărăboiul. Cu grabă şcolărească, Lucu îşi luă o poziţie pe care o socotea mai corectă. Uşi se dădură de perete, paşi duduiră încoace şi încolo. Trepăduşi cu mauscrise sau cu şpalturi de corectură fluturând în mână trecură pe lângă el, suind sau coborând scările în fugă. De la Cameră şi Senat începură a sosi reporterii, luând şi ei treptele câte două: fusese şedinţă de dimineaţă. Mai puteau strecura câte o însemnare la „ediţie", o simplă informaţie, un elogiu discret sau-o insinuare perfidă, până nu se încheia pagina ultimă. Dar trebuiau să se grăbească. Vor îndupleca paginatorul cu un pachet de ţigări, sau, la nevoie, vor mitui pe colegul lor, ajutor de secretar de redacţie.

Răsuflând anevoie, un bărbat rumen, cam ţeapăn însă şi îndesat, străbătu cu o siguranţă musculară sala. Era Paul Plahida, şeful „cartelului", adică al reporterilor de ministere, care se întâlnesc zilnic să facă schimb de informaţii şi impresii. E o demnitate onorifică, dar care nu se capătă decât dacă eşti ţanţoş şi înfipt, când şi unde e de trebuinţă. E o veche cunoştinţă a lui Lucu. Celălalt însă nu luă seama la el. Intre ei legăturile, deşi amicale, nu par bine lămurite. Silion simţea că nu înseamnă mare lucru pentru Plahida, care la rându-i n-are nici o îndoială că nu reprezintă pentru Lucu nimic. Viaţa îi atrăgea în chip diferit pe fiecare.

- Pe mine, i-a declarat într-un rând şi fără nici o introducere Plahida, nu mă interesează nici muierile, nici băuturile, nici cărţile.

- Ce pot să-ţi fac, i-a răspuns Lucu, eu nu pot fi un izvor de informaţii.

Au râs amândoi, strângându-şi mâna. De atunci, salutul scurt al lui Plahida, privirea lui metalică şi piezişă i-arată, în trecere, că lucrurile au ajuns între ei la un punct mort. Privirea lui Plahida îl urmăreşte totuşi. Metalică ea este, desigur. Dar de un metal şters, ca un fund de tabacheră de duzină.

Paul Plahida dispăru. E iureşul cel mare al amiezii. Câte un vizitator intimidat tuşea formal în mijlocul sălii, se oprea nedumerit la o uşă, bătea fără să capete răspuns, iar în cele din urmă lua o hotărâre şi intra.

- Vasile! Unde e Vasile? Sun de o juma' de ceas. (Soneria încetase.)

Izvorul acestei energice plângeri era beregata noduroasă a unui tânăr şi firav bărbat, mijlociu şi adus de spate, lemnos şi scobit ca o cobiliţă oltenească - apărut cu eleganţă în cadrul uneia din uşi. Prin ochelarii săi cu ramă de aur căuta furios prin sala aproape deşartă o fantomă veşnic absentă, ceea ce nu-1 împiedica să-şi tot treacă prin părul castaniu şi lucios un pieptene de buzunar. Ochii săi de culoarea cleiului străluceau vioi, cu sticlirea inteligentă a miopilor când privesc prin lentile. Lucu se ghemui pe locul său. O clipă, avu nesocotita nădejde că Ifrim, secretarul *Opiniei,* omul de încredere al direcţiei şi mâna de fier a întreprinderii, nu-1 va zări. Dar acesta, cu un zâmbet gata făcut, îi şi întinsese o mână cordială.

- Să trăieşti, frate Lucule, de ce stai pe sală? Ne-ai adus ceva? Şi, interpretând just mutra spăsită şi gestul dezolat al lui Silion, adăugă: Nu face nimic, ai să ne dai un foileton pentru numărul de Crăciun. îi strânse mâna privind printr-însul, ca printr-o ceaţă, în golul dimprejur. Nu cumva l-ai văzut pe Vasile? Unde mă-sa o fi?

își mai roti o dată ochii și oftă, cu o prefăcută resemnare de blând seminarist. Las', că dau io de el! Mata poftește, rogu-te, la mine. îl cauți, desigur, pe profesor. E ocupat: chestie de câteva minute.

Și, împingându-1 cu politeță, îi dădu pasul spre secretariat. Urmându-1, își petrecea mereu pieptenele prin pletele lucioase, care se despărțeau, totuși, de-a lungul unei cărărui de sidef, căzând în două șuvițe late și rebele, de o parte și de alta a capului, încadrându-1 ca două urechi de prepelicar. Lucu își stăpâni un surâs. Șuvițele acestea îl preocupau veșnic pe Ifrim. îl sâcâiau ca o insurecție permanentă, ca o activitate perpetuă de contrabandiști într-o zonă de frontieră... O anarhie capilară foarte nepotrivită cu estetica de birocrat a lui Ifrim și cu tipul ideal pe care și-1 croise în închipuire și în oglindă.

Se găseau într-o încăpere nu prea mare, cu pereții albi, de curând văruiți, netezi și goi ca într-un arhondaric. Un vast birou de fals abanos,^ un fotoliu și două scaune la fel. Nici covor, nici podoabe. în schimb, nelipsita scuipătoare într-un colț. „Seminaristul ăsta, gândi Lucu, și-a realcătuit un cadru bisericesc în plină redacție. E un fel de a-și potoli păreri de rău și căințe vechi. M-aș mira să nu-1 întâlnesc și pe Mareș pe aici. Mă simt ca în biroul unui dricar."

Când Silion și Ifrim își făcură intrarea în secretariat, doi vizitatori care așteptau în picioare se înclinară cu respect.

- Poftim! exclamă Ifrim, fără să le răspundă la salut, adineauri nu era nimeni aici. Pas de mai lucrează în condițiile astea! Și, întorcându-se spre ei: Domnii mei, pe unde ați intrat? în tot cazul, nu v-am introdus eu. Regret, dar nu putem sta de vorbă acum. Diseară la opt vă stau la dispoziție. Și, deschizându-le ușa: Fiți buni, vă rog, nu vă rețin.

Lucu se uită cu admirație la omul acesta care știe ce vrea și, pe când necunoscuții se strecurau binișor afară, Ifrim reluă cu aceeași voce de stentor:

- Vasile! Vasile! Unde mă-ta ești? Și, apăsând cu palma pe toate butoanele de pe masă deodată, stârni până departe o alarmă metalică prelungită. Am căpiat strigând!

In sfârșit, un bărbat scund și oacheș, cu o barbă nerasă, neagră și numai țepi, și cu ochii injectați, tiviți cu roșu, apăru gâfâind și încremeni în fața lui Ifrim.

- Unde mi-ai fost?

- Să mă iertați, dom' Ifrim, la tipografie.

- Ce-ai căutat?

- M-a trimis domnu... domnu...

- Minți, brută, iar ai băut!

- S'trăiți, dom' Ifrim, n-am băut.

- Ai cincisprezece zile preaviz: ești concediat.

Figura buhăită și roșie a lui Vasile se învineți.

- Dom' secretar! imploră el.

- Nici un secretar! tăie Ifrim. Lași pe toți gușații să intre la mine. Mișună agenții Siguranței prin birouri, cotrobăiesc prin manuscrise, știu mai bine decât mine ce-o să apară mâine în ziar. Hai, cară-te!

Vasile se făcu nevăzut. Ifrim se instala în fotoliu și făcu semn lui Lucu să ia loc.

- Uite-așa mă freacă toată lumea, se tângui Ifrim, întinzându-i o tabacheră de aur deschisă. O țigară?

Scăpărând apoi dintr-o brichetă galbenă, i-o aprinse. Rotocoale de fum. Clipe de liniște. Lucu rupse tăcerea:

- Nu știu cum aș face să pot vorbi cu Fane între patru ochi, zise, arătându-i spre una din uși.

Ifrim se uită la el zâmbitor. Pleoapele i se încrețiseră pe la colțuri.

- Se cunoaște că n-ai mai dat pe aici. Profesorul nu mai lucrează în sala cea mare. I s-a pus la dispoziție un birou somptuos. S-au mutat niște misiți din imobil și am pus mâna pe camerele lor de pe coridor, adăugă el.

- Și de când asta?

- Sunt câteva săptămâni.

- Când a intrat la ziar, de-abia își găsea loc la câte-un colț de masă, observă Lucu.

- I-a încălecat pe toți.

- A mai rămas Răsvan Casapu. Vioara-primă a gazetei. Acesta nu-1 înghite pe Fane, opina Lucu.

- Ii vine greu să-1 recunoască de mai-mare. Dar îi sar pernele una câte una.

- Nu-mi vine a crede, întâmpină Lucu, prefăcându-se că știe tot, când în realitate nu pricepea mai nimic. Era însă singura metodă să afle câte ceva. Ghicise că e vorba de o intrigă. Nu există redacție fără intrigi. E vreo luptă între Chiriac și Casapu. Ca să nu-și trădeze ignoranța, Lucu urmă evaziv: Răsvan Casapu nu e prost, e numai vanitos. își apără locul.

- „Eu îmi apăr sărăcia, şi nevoile, şi neamul", recită încet Ifrim.

- Şi pe bună dreptate: *Opinia* e creaţia lui. El a înfiinţat-o. El l-a găsit pe Androne şi l-a făcut să vină cu bani la gazetă.

- Nu ni-i nouă dat să judecăm, ci numai să alegem, rosti sentenţios şi prudent Ifrim. Toată „chestia" e între ei doi. Care pe care! Noi, ceilalţi, nu contăm: simpli chibiţi. E un război de toată frumuseţea. Stau şi mă uit şi mă simt gata să sar în ajutorul învingătorului.

- Numai s-o faci la timp: nici prea târziu, nici prea devreme.

- Aici e-aici! exclamă Ifrim, aplecându-se în fotoliu şi punctând cu arătătorul în văzduh. Cred că nu mai e mult de aşteptat. Ce spectacol! Să-1 vezi pe Răsvan Casapu... Mai zbuciumat ca oricând. Fumează ţigară după ţigară, horcăie, râcâie, scuipă, răcneşte, dă din mâini, clocotitor şi zgomotos ca o motocicletă. Şi în faţa lui stă Chiriac. Calm şi stăpân pe sine, măsurat, aţintit la nu ştiu ce glas lăuntric, dar gata să se destindă ca un arc, la nevoie. Iţi vine să crezi uneori că o să se încaiere ţigăneşte. Se apropie unul de altul atât de mult, că-şi tamponează mutrele între ele, şi fiecare îşi vede chipul oglindit în lumina ochilor celuilalt. Nimic! Nu e decât o discuţie pasionată. Adevărata luptă se dă pe sub pământ, pe tăcute, prin salturi de apropiere pe întuneric, prin câte-o hrubă dibuită cu sapa. Eu ca teolog ştiu să preţuiesc o astfel de lucrare.

Ifrim clătină din cap admirativ şi tăcu.

Lucu aflase despre ce e vorba. Dar se feri să-şi dea pe faţă uimirea.

- Prin urmare, zise el cu o indiferenţă prefăcută şi lacom de a şti cât mai multe, Răsvan Casapu a încetat de a mai fi şeful de redacţie?

- N-am zis asta, protestă Ifrim, dar profesorul nu e om să-şi facă un obstacol din titulaturi. Ehei!...

Lucu aşteptă continuarea. Ifrim tăcea. „Face pe sfinxul", gândi Lucu. Trebuia negreşit să-şi dea bine seama cum stau lucrurile şi care e poziţia lui Chiriac, biet venetic într-o redacţie în care totul era Casapu, iar Androne, directorul, un simplu finanţator cu interese limitate la Căile Ferate.

- Ciudat! exclamă el. Eu nu sunt de părere că profesorul nu se preocupă de titulaturi. în fond, e dornic de măriri şi onoruri. E slăbiciunea lui. Nu-1 văd în chip de om de paie. E drept că ştie să se stăpânească. Dar e prea orgolios şi conştient ca să se resemneze. Nu-i convine să lucreze ca o carie la umbra lui Răsvan Casapu sau

chiar a lui Androne. Şi dacă se strânge ca un resort, e ca să se destindă mai cu putere la o adică.

Zicând acestea, Lucu se întreba dacă nu cumva simplifica prea mult psihologia straniului său profesor. Ifrim vorbi:

- Eu n-am zis că nu-1 preocupă titulaturile. Am zis că nu-şi face din ele un obstacol; asta e altceva.

- Fii mai explicit, îl îndemnă Lucu.

Ifrim oftă ca un pedagog ce se pregăteşte să ţină o prelegere unui elev naiv sau greu de cap.

- Există, începu el, mai multe modalităţi de a te descurca în materie de titulaturi...

- Dintre care cea mai bună e să le desfiinţezi pe toate, îl întrerupse Lucu.

- Asta se cheamă a lua taurul de coarne. Aşa procedează un ageamiu. Dar profesorul nu e un ageamiu. N-are nici un interes să întărâte taurul. Va căuta un alt procedeu. Ghici!

Lucu rămase pe gânduri.

- Nu încreţi fruntea, îl dojeni Ifrim. Caută bine.

- Am găsit. Va face să se golească titulaturile de conţinutul lor. Aşa cum îi laşi unui general gradul, dar îi iei comanda.

- Te-ai apropiat, îl încuraja Ifrim. Mai caută!

- Va înălţa în acelaşi grad şi pe alţii: bagatelizarea, printr-un fel de inflaţie.

- Te-ai depărtat! Treci la loc! Să-ţi spun eu.

Şi, rezemându-şi coatele pe masă, Ifrim continuă pe un ton confidenţial:

- Profesorul şi-a luat şi el un titlu - din iniţiativa directorului, fireşte! Subdirector! Ai înţeles? Androne director, Chiriac subdirector, Casapu redactor-şef. A băgat un fel de pană între direcţie şi şefia de redacţie. Deocamdată e numai o funcţie de interior. Mâine-poimâine o să apară şi pe *en-tete-ul Opiniei.* Şi atunci, adio Răsvan Casapu!

Lucu socoti că e nimerit să se mire niţel.

- Dar Casapu e cel mai bun condei al gazetei. Pamfletele lui au făcut succesul *Opiniei.* Eu nu le citesc, nu-mi plac violenţele...

- Nici bădărăniile...

- Dar suta de mii de cititori e de altă părere. Fane Chiriac nu e tocmai un gazetar. Zi-i eseist, zi-i filozof, dar nu ziarist. O spun tocmai pentru că-1 admir prea mult.

- I-ai fost elev, nu se poate să nu-1 admiri.

- E un bărbat de stat, afirmă Lucu.

- E un om subțire, corectă Ifrim.

- El e briciul, Răsvan Casapu e târnăcopul, încheie Lucu.

- Vrei cumva să insinuezi că profesorul nostru e un *raseurl*

- Vreau să spun că la gazetă e mai multă nevoie de un târnăcop decât de un brici.

- Cu condiția - preciza Ifrim — ca târnăcopul să nu stea pe măsuța de toaletă, ci la magazie.

Ifrim își lăsă alene capul pe spătarul fotoliului. Cu trăsături line de pieptene își readuse la ascultare pletele rebele.

- Ca să schimbăm vorba, cum stai cu finanțele, frate Lucule?

- In privința asta n-aş putea să-ți spun nimic bun.

- Fii bun, te rog, şi semnează-mi un bon „pentru colaborări".

Şi, clipind şiret, Ifrim trase sertarul şi îi întinse un bon de casă imprimat.

- Ce te uiți?

- E o greşeală, răspunse Lucu intimidat; săptămânile astea n-am colaborat deloc.

- Cum poți spune una ca asta, scumpe confrate? răsună dulce imputarea lui Ifrim. Aici la gazetă numai eu sunt cel în măsură să ştie cine colaborează şi cine nu. Ai colaborat la *Opinia.* E clar? Iscăleşte!

Ca şi cum ar fi semnat un pact de Mefisto, Lucu îşi contemplă melancolic semnătura.

- Ce nu fac eu pentru dumneata, ispititorule?! Şi mărturisi: Nici nu ştii ce bine pică.

Ifrim se ridică în picioare, cu acel oftat suprem prin care arăta că vicisitudinile vieții îl silesc să pună capăt unei plăceri dintre cele mai rare. Poate găsea şi că vorbise prea mult.

- Dacă nu-ți vine prea greu, fii bun şi aminteşte-i profesorului că sunt omul dumisale. Țin „musai" să i-o strecori când veți fi între patru ochi. Şi nu uita să treci pe la casă.

Ii strânse mâna cu un zâmbet mieros.

- Iți făgăduiesc, declară Lucu, fără solemnitate; şi n-are să ştie stânga ce face dreapta.

Se despărțiră râzând.

Cu toate că se grăbea să ajungă la fostul său magister, Lucu mai întârzie pe la casierie, să-şi ridice banii cu care-1 căpătuise

Ifrim. Urma cu sfințenie sfatul pe care i-1 dăduse cândva venerabilul Resch, fondatorul băncii cu acelaşi nume şi părintele lui Alcibiade Resch, soțul faimoasei Trude şi tainicul protector al regretabilului Amidon: „Grăbeşte-te când ai de luat, zăboveşte când ai de dat". Căptuşit cu un teanc subțire de bilete cu filigrană, Lucu se simți ca un spadasin care poartă pe sub veşminte un pieptar de oțel. Dar pătrunse cu precauție în uriaşa încăpere în care lucrau corifeii gazetei. Vopsită şi reparchetată de curând, sala fusese răscumpărată cu filodormă de la un speculant care o închiria seral pentru baluri, nunți şi sărbători de familie. Un înalt spațiu dreptunghiular, în care lumina de miazăzi se revărsa prin opt ferestre mari şi prin două duble uşi ale unui balcon pe care în zilele festive se arbora tricolorul. Față în față, în dreapta şi în stânga odăii, se înşirau şase mese de scris, drepte şi simple, înzestrate fiecare cu câte un fotoliu basculant. La fiecare din capetele acestor rânduri, închizând aria destul de largă dintre ele, trona pe platforma lui de lemn câte un birou monumental, cu suprastructură de sertare şi sertarele şi prevăzut cu oblon, totul în culoarea naturală a stejarului. Nimeni însă nu părea să lucreze la aceste construcții de tip american, în care scriitorul ar fi dispărut ca într-o cuşcă de sufleur.

Intrarea lui Lucu nu turbură câtuşi de puțin tăcerea care domnea în încăperea potopită de soare. Cei câțiva redactori, risipiți fiecare pe la mesele lor, nici nu-şi ridicară ochii de pe manuscrise. Pentru ei, Lucu se categorisise printre acei chibiți de presă atraşi de atmosfera magnetică a gazetelor. Spiritul tolerant şi sceptic al ziaristului, veşnic pripit şi cu ochii în patru, îi accepta pe aceşti musafiri scutiți de însărcinări şi răspunderi care, trăind în marginea presei, nu se ațin decât la firimiturile ei. Ei se înființează la redacție numai atunci când nu supără pe nimeni, la ora anecdotelor piperate, a ştirilor de senzație şi a filtrului de cafea. Sfiala lor şi respectul cu care-1 înconjoară întrețin în cugetul profesionistului iluzia însemnătății lui în vârtejul zilelor spulberate în neant. Din când în când, câte un asemenea chibiț sfârşeşte prin a căpăta un post fix şi o leafă simbolică, pe care, dacă e băiat isteț, învață destul de repede cum s-o rotunjească, învârtind la manivela madrigalelor răsuflate sau fluturând o batistă de neguri şi furtuni. Dar cei mai mulți se mărginesc la o muncă prestată din afară, la răstimpuri regulate, în cuprinsul unei rubrici sau al unui foileton de specialitate, plătit cu bucata. Se mulțumesc astfel să-şi mențină linia de plutire pe apele turburi ale cotidianului, păstrându-şi în acelaşi timp tot ce

e mai de preț: speranța că odată și odată, la ora H a existenței lor, se vor curăța de rugină și vor urma viforos chemarea irezistibilă a unei iluzorii trompete. Mai hrănesc în sinea lor și credința că această mică revoluție lăuntrică, mereu amânată între un „La ce bun?" și „Nu încă", depinde numai de voința lor.

Lucu știa bine ce gândesc despre ei mai-marii gazetei. își alcătui un chip nepăsător și sigur de sine. Ar fi dorit totuși să străbată sala cât mai neobservat. S-ar fi strecurat pe sub mese, ca un câine de pripas, dacă i-ar fi fost cu putință. N-avea legături prietenești decât cu trei dintre cei de față. Iată-i. Păreau absorbiți în lucrul lor.

Văzu capul inelat și cărunt al colegului Kiriazy, cu obrazul lui cărămiziu atârnând botos deasupra unui bloc de hârtie. Cu vârful limbii, plimbată circular și încet pe buza de sus, urmărea mersul stiloului său pe pagini. Prezența lui aci îi aduse aminte lui Silion că e sâmbătă. Specializat în ironia fină, Kiriazy trecea în revistă întâmplările mai de seamă ale ultimelor șapte zile, într-un articol hebdomadar intitulat *Cronica săptămânii.* Gurile rele susțineau că imită revistele de ecouri și cancanuri ale Parisului. Mai spuneau că el singur își expediază la gazetă scrisorile și cărțile poștale pe care le primea de la numeroșii săi admiratori. Și mai spuneau că la treaba asta este înhămată întreaga familie Kiriazy: doamna mamă cu cele două domnișoare mari și cei doi băieți de la Litere și Drept. Un secretariat în toată regula, în care se muncea, în numele tatălui, în fiece zi. Dresajul nu lăsa nimic de dorit și fiecare dintre secretari știa să-și varieze, după trebuință, stilul, argumentele și semnătura, ca să se facă dovada că scrisul lui Kiriazy e urmărit cu interes, în saloane, în cafenele, în cercurile parlamentare. Lui Kiriazy îi plăcea să afirme cu modestie (Kiriazy se pricepea să fie impertinent cu modestie) că el singur își frânează succesul, care altminteri ar fi cuprins toate păturile sociale.

- Trebuie să țin caii, spunea el, ca înalt demnitar, eu n-am voie să fiu mojic. Am oroare de popularitate și scandal.

Vădită referire la gălăgioasa carieră a lui Răsvan Casapu și totodată o mostră a manierei aluzive a lui Kiriazy.

La masa alăturată îl descoperi, după o dâră de parfum, pe junele Dini Vareli, sclivisit și însingurat într-o zonă proprie, alcătuită din exalații de apă de păr și de colonie, și îmbrăcat cu eleganța liniară a omului deprins să frecventeze o lume înaltă... Figura lui micuță și spirituală, cu acei ochi de maimuță de buzunar, două puncte umede și negre, în veșnic neastâmpăr, apărea la capătul unui

gât exagerat de lung și înfășurat în mătasă ca în portretele lui Lawrence. Pururi gata să prindă o vorbă de duh și să-i dea pe loc răspunsul, ca un jucător de tenis care pândește mingile în zbor spre el... Părea că face haz în sinea lui de spusele lui Plahida. Oprit în picioare lângă el, Plahida îi vorbea, bineînțeles la ureche, cu mâna dusă cofidențial la gură, în chip de pâlnie și paravan. Obrazul lui brutal și lipsit de orice tresărire îi displăcea suprem lui Lucu, dar îl și atrăgea, cu atracția oricărui semn de forță sigură de sine și pentru care îndoielile n-au nici un rost. Nasul lui borcănat și turtit îl ducea cu gândul la cine știe ce pugilat petrecut cândva într-o speluncă nocturnă, iar urechile lui clăpăuge și neargăsite păreau făcute să fie pironit prin ele de vreun buștean de măcelărie. întâlni ochii lui spălăciți și pieziși, cu pleoapele grase, tivite și chele. Dar, ca și adineauri pe scări, în sala de așteptare, Plahida păru că nu-l vede și nu-l recunoaște. Privirea lui ursuză îl cântărise totuși și-l cercetase până în adâncuri. Se aplecă mai tare la urechea cizelată și trandafirie a lui Vareli și, de-abia mișcându-și buzele crețe și subțiri, continuă să-i vorbească în taină. „Ce gură de fost ocnaș!" gândi Lucu, în mintea căruia se năzări fantasticul *Gefängnishof*[1] al lui Van Gogh - gură care vorbește ca o piatră, gură confidențială, conspirativă, pe care nici surdomuții n-ar putea s-o descifreze. Nu cumva?... Vareli îl asculta încântat și la răstimpuri lua câte o notă. Ca șef de rubrică, își aduna material pentru zilnicul său reportaj politic, potrivit adagiului: când evenimentele nu există, ele trebuiese create - iar Plahida, subalternul său, trecea drept cel mai bine informat reporter, cu toate că niciodată nu punea mâna pe condei... Inventator al gazetăriei vorbite, el nu-și șoptea informațiile, totdeauna precise și controlate, decât la urechea celui menit să le redacteze.

Nici nu ajunse Lucu în dreptul lor, când Vareli, scăpând creionul din mână, își repezi brațele spre tavan și, deschizându-și gurița lui stupefiată, îi făcu spasmodic semne să se apropie mai curând. Plahida îi puse repede mâna pe umăr, ceea ce avu darul să oprească pe loc inevitabila explozie a acestei mute manifestări de prietenie. Avea dreptate. La câteva mese mai departe, Cyrus scria de zor. Cyrus Burdea. Nu trebuia deranjat. Era unul dintre puținii ziariști care nu pot să lucreze când e zgomot. îi văzuse, le zâmbise — un zâmbet forțat „zigomatic" — și își depusese ostentativ stiloul

[1] Curtea închisorii (germ.).

pe masă. Aştepta. Ceilalţi trei se uitară la el cu ironie şi teamă.

Cyrus trecuse de patruzeci de ani. Smead, sclivisit şi monoclat, îşi menţinea monoclul în arcada oculară numai printr-o schimonosire fără sfârşit a muşchiului feţei. îşi dădea fără voia lui o expresie de măreţie scârbită. Omul de pe stradă l-ar fi luat drept ceea ce vulgar *Ae* numeşte un ciocoi borât. Ne grăbim a spune că Cyrus nu merita o asemenea caracterizare. Avea, dimpotrivă, o faimă de băiat de viaţă şi de bun camarad. Cu ajutorul monoclului, îşi masca un beteşug ocular care altminteri l-ar fi osândit să poarte nişte ochelari cu lentile indiscret bombate, ceea ce l-ar fi îmbătrânit peste măsură. Unde mai pui că se mai războia şi cu o chelie care, pe creştetul capului, îşi croia un luminiş lărgit pe zi ce trecea! Dar cu un creion dermatograf, Cyrus îşi desena dimineaţa pe ţeastă o chică iluzorie, peste care mai aşternea puţinele şuviţe gălbui aduse ca nişte întăriri din împrejurimi şi aglutinate cu cosmeticuri vâscoase pe locul de ruşine. Se apăra de bătrâneţea care-1 asedia fără milă, din aer, de pe apă şi de pe uscat, ca un vrăjmaş neobosit. Peste toate aceste cotidiene mizerii, el flutura totuşi, ca pe un drapel de pace, un hohot de râs strălucitor şi răsfăţat, dar prea imaculat şi impecabil ca să nu trădeze contribuţia din plin a dentistului.

Cyrus fusese adus la redacţie de Fane Chiriac şi pus să scrie pamflete virulente, ca să-1 dubleze pe Răsvan Casapu, iar la o adică să-1 şi înlocuiască. II culesese din grădinile de mucava ale teatrului de bulevard, unde verva lui nesecată se risipea în snopuri de lumini efemere. Nu se poate spune că Cyrus nu şi-a luat misiunea în serios, dar opintelile lui de a se arăta câinos şi teribil erau zădărnicite de firea lui voluptuoasă şi îndatoritoare. Fane greşise când a pus un carlin gălăgios şi jucăuş (şi puţintel cam obosit de molatece năravuri) să mârâie fioros ca un mops de măcelărie.

In sfârşit, într-o tăcere de bibliotecă şi cu înaintări line de lunatec, Lucu ateriza capitulând în acolada pregătită de Dini şi, peste umărul acestuia, strânse şi mâna pe care i-o întinse, scurt şi bărbăteşte, Plahida.

- Ce e cu tine? îl întrebă în şoaptă Dini, privindu-1 ca pe o arătare din altă lume. Era felul său de a se uita la oameni. Constatase că oamenilor le place să fie priviţi ca nişte făpturi neînţelese. Sunt uluit că te văd. Am auzit atâtea lucruri...

- Ce fel de lucruri?

- Hai, lasă... nu te mai ascunde după deget. N-am timp acum. Dar fii atent. Ce înseamnă tenul ăsta de hârtie de bulin? Ai ejaculat

tot. Mai lasă-te!

Mulţumit de sine, Dini se aşeză în fotoliu şi-şi vârî năsucul în . foile manuscrisului, pe când Plahida, întinzându-i peste masă mâna robustă şi ţinându-i-o strâns pe a lui Lucu, îl petrecu vreo doi paşi prin faţa biroului, ca pe un manechin, şi-i dădu astfel direcţia spre ieşire.

Dar de după suprastructura marelui birou, înălţat ca o proră pe platforma lui şi care închidea ringul celor două rânduri de mese ale sălii, se iviră - trifoi - trei tinere capete netunse şi inelate, care-1 priviră iscoditor. Trei capete. Era vădit că bărbierul, cu foarfecele lui, se străduise a le fasona după tipul convenţional care înfăţişează un poet inspirat în veşnica ascultare a unor glasuri de dincolo de lume. Din când în când, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de o poruncă neclintită, privirea lor se aţintea extatic într-un punct sideral din alte sfere, vizibile numai celor iniţiaţi. Unul singur îşi ştirbea dantesca înfăţişare de laureat, prin nişte ochelari de profesoraş agăţaţi cu ciupitură, hăt-sus, pe şeaua nasului.

Silion nu-1 cunoscuse decât în treacăt... Nu mai ţinea minte cum îl cheamă. Alcătuiau secţia mistică a gazetei. Kiriazy le zicea „mistagocii". Ei se autobotezaseră „falangiştii" - şi pentru debutul lor în presă porniseră o campanie de ei înşişi aleasă şi zilnic hrănită prin scurte interviuri. Nu publicau, fireşte, decât răspunsurile care le veneau la socoteală.

Profesoraşul cu ochelari părăsi biroul ca şi cum ar fi debarcat de pe o punte plutitoare şi, ocolindu-1 prin stânga, îl acostă pe Silion cu o plecăciune care se transmise şi glasului:

- Vă salut, maestre!

Dar nu sfârşi bine vorba, şi parcă avu o clipă de absenţă. îl privi pe deasupra capului, ca o fiinţă desprinsă de orice realitate, setoasă numai de ceea ce nu se vede, întocmai ca principele Hamlet în scena cu regina şi fantoma.

- Am o ragăminte, dacă binevoiţi...

Aceste cuvinte le rosti cu tonul cel mai pozitiv şi ceremonios cu putinţă.

De pe ambarcaţiunea cu oblon pogorî un al doilea tânăr, pântecos şi masiv, o figură de corsar din mările Sudului, oacheş şi creţ, cu nas de statuie şi ochi imenşi de smoală topită, străjuiţi de gene dese şi lungi, aduse în chip de virgulă pe lungile lui pleoape. Corsarul îl cântări cu o privire materială, grea, care te pipăie ca pe

o pasăre în piață, la vânzare.

- Cu ce vă pot fi agreabil? întrebă Lucu intimidat.

înainte de a primi vreun răspuns, se simți ușor împins de o mână care i se așezase cu politeță pe talie, pe când atletul cel pieptos și ventripotent îi tăia retragerea, poftindu-1 sus, pe bordul biroului cu oblon, ca pe un vas de război, și se văzu înconjurat.

- Să ne dați un răspuns la ancheta noastră cu crematoriul, grăi, în sfârșit, profesorașul.

- Care crematoriu?

- Crematoriul din București! îl informă uimit profesorașul. Nu citiți gazeta? *Opinia* duce o campanie pentru desființarea crematoriului capitalei.

- Dar ce zor are?

- Cum „ce zor are"? se încruntă corsarul, străduindu-se totuși să nu ridice tonul. Crematoriul acesta e un scandal. E o crimă.

- Ce fel de crimă? întrebă Silion, intrigat.

Un zâmbet ironic și amar fu răspunsul.

- Presupunem că știți că la crematoriu se ard cadavrele.

- Se ard oare și cadavre vii?

Corsarul clătină disprețuitor din cap.

- Prietenul nostru vrea să spună că e vorba de o crimă împotriva tradiției și a credinței, interveni junele profesor.

- Iertați-mă, nu pricep. Nu văd logica.

- Că e o crimă împotriva datinii, asta nu mai are nevoie de demonstrație, îl întrerupse profesorașul. Până în anii din urmă, morții la noi se îngropau în pământ, cum scrie la carte: din pământ te-ai născut, și în pământ... Dar de când cu crematoriul, morții noștri încep să nu se mai întoarcă în pământ. E o erezie.

- Cred că vă înșelați, se împotrivi Silion. Morții noștri, fie că-i îngropăm, fie că-i incinerăm, tot în pământ se întorc.

- Dar numai în parte! obiectă corsarul. Ce faci cu fumul? Cum îngropi fumul? Veeezi?!

- Colegul meu merge prea departe cu analiza, se amestecă împăciuitor profesorașul. Părerea noastră e că incinerarea contravine neaoșei tradiții. Părinții noștri, străbunii noștri nu s-au incinerat - s-au înmormântat.

- Ca să aștepte în mormânt învierea, îl completă cu solemnitate corsarul.

- Dar de ce n-ar aștepta-o și într-o mică urnă? întâmpină Silion. Nu văd dificultatea!

- Pentru ca se strică rânduiala, proclamă corsarul.

- Care rânduiala?

- Rânduiala cucernică și tradițională care cere ca morții să odihnească după un anume tipic: capul la răsărit, mâinile la piept *et caeteral* (Corsarul părea mâniat.)

De data asta, profesorașul nu-1 mai întrerupse. Se mulțumi să aprobe din cap, cu arătătorul întins spre el, ca și cum i-ar fi spus lui Silion: „Ia aminte!" Toată această vorbărie se desfășura pe un ton înăbușit, ca să nu turbure pe redactorii care scriau. Lucu își dădu seama de zădărnicia ei. Mai puse totuși o întrebare:

- Dar de ce trebuie neapărat ca morții să odihnească numai în felul acesta?

- Ca să-i găsească ziua de apoi în poziția tradițională. Când arhanghelul o să sune din trâmbiță, morții trebuie să se ridice din mormintele lor. Cum o să sară un mort din urnă afară?

- Nimic mai simplu, exclamă Lucu, de vreme ce admiteți miracolul!

- Ești un cinic și dezdrumat!

Cel care-1 apostrofase astfel, înăbușindu-și revolta vulcanică, era chiar Mareș, predicatorul cu bărbuța cănită, veșnicul lider al generațiilor noi.

Silion se uită pe rând la tustrei. Căuta să ghicească dacă nu cumva echipajul ciudatei ambarcațiuni își bate joc de el. „Băieții ăștia, tobă de carte, își zicea, cugetă și vorbesc ca niște babecloanțe. Niște farsori, desigur, sau niște nebuni în libertate." Căuta să le citească în suflet. Nimic. Dar corsarul și profesorașul și profetul Mareș, care până acum nu mai suflase un cuvânt, păstrau o tăcere grea de convingeri mari.

- Să vă dăm un chestionar, reluă insinuant profesorașul. Puteți să vă redactați răspunsul chiar aci. Nu trebuie vorbărie.

La cuvintele acestea, Mareș, predicatorul, muie un toc în călimară și-1 ținu suspendat, gata să-1 înmâneze lui Silion.

- Mă iertați, spuse Silion , dar sunt un biet ignorant. Nu mă pricep nici în filozofie, nici în religie, necum în chestiunile pur bisericești.

- Dar colegul nostru a lămurit chestiunea, stărui profesorașul: ziua de apoi, rânduiala, crematoriul...

- Sunt un biet profan, întrerupse cu umilință Lucu. Problemele astea sunt mai presus de mintea mea... (Așa îl învățase Fane: printr-o modestie, fie și excesivă, să cruțe amorul-propriu al adver-

sarului.) Vă rog din nou să mă iertați, dar prefer să n-am nici un amestec în treaba asta.

- Dar în chestiunea reintroducerii titlurilor de noblețâ ce părere aveți?

Lucu nu răspunse.

Corsarul stătea cu pleoapele închise, cu mâinile astupându-şi urechile ca unul care nu mai vrea să vadă şi să audă nimic. Profesoraşul clătină din cap a mustrare, iar Mareş, cu o schimă scârbită, zvârli tocul pe masă, în semn că nu e nimic de făcut. Tustrei se depărtară de el cu o înclinare abia simțită, lăsându-i loc de trecere ca unui sol vrăjmaş.

Nimeni în cameră...

Pe biroul lui Fane, o havană, cu un capăt strivit de fundul unei scrumiere de jad, fumega mistuindu-se în tăcere. Printre draperiile aurii şi peste fotoliile şi canapeaua de piele, de culoarea zațului de cafea, plutea o mireasmă dulceagă de cumarin. Ca într-un sanctuar, fumul capriţios al ţigării părea închinat unei tainice aşteptări.

Cu toată nerăbdarea care îl mânase aici, lui Lucu îi păru bine că e pentru câteva clipe singur. Privi împrejurul lui cu o lacomă curiozitate. Nimic nu-i mai amintea de odăiţa rece şi mizeră a hotelului deocheat de lângă gară. Numai un cuieraş de lemn, bătut în perete lângă sobă, şi o pălărie veştedă de lucru, de fetru, cu panglica dungată de un praf soios, spânzurând acolo de cine ştie când, contrasta cu luxul căutat al încăperii. Masa de lucru din stejar lustruit în tonul întunecat şi cald al mierii de viespe îi atrase atenţia. Era o mobilă florentină din veacul al şaptesprezecelea. Lucrată cu o rustică şi parcă voită stângăcie, cu balamale rudimentare de fier la pupitru, ce putea fi tras mult în afară, ici şi colo cu pene din acelaşi metal înfipte pe la încheieturi şi cu rozete de tablă oxidată aplicate la broaştele sertarelor greoaie, ea părea scoasă, răsturnată şi adusă dintre rămăşiţele unui castel în ruină. Pe un ceaslov cu scoarţele lucioase şi plesnite, un sfeşnic scund, de o formă uitată, alcătuit dintr-un taler negricios cu marginea încreţită de ciocan şi cu o lumânare scurtă de ceară gălbuie înfiptă într-o ţeapă crescută din centrul lui,părea şi acesta dezgropat din hrubele altor veacuri. Nici un tablou, afară de câteva icoane de sticlă şi lemn, chipuri pământ-



tii scăldate în purpură, în soare şi argint. în schimb, o tapiserie franceză, cu arbori, cu cerbi, cu haite de copoi, de prepelicari, de ogari şi baseţi, cu vânători cu goarnele în vânt, călări pe cai cabraţi sau în plin galop, acoperea în întregime şi fără zgomot un perete. Pe parchet, un covor *Savonnerie* de un alb ivoriu se întindea mătăsos peste tot mijlocul odăii. Silion clătină din cap... îşi aminti din nou de profesorul înfrigurat şi neras, în halatul său fibros, plimbându-se slab ca un lup pe poteca decolorată a covoraşului destrămat al chiliei lui, pe care o măsura din trei paşi, pe când de pe palierul scării pătrundea pe sub uşă un iz iritant de pisici.

Din camera vecină îl trezi la realitate glasul cavernos al lui Fane. După tonul răspicat şi clar, după debitul ciocănit, după accentele suspensive care invitau auditoriul la nişte completări ce nu veneau, Lucu înţelese că profesorul făcea o expunere şi un rezumat. Dar între timp, în sala de aşteptare izbucni cu furii reînnoite soneria. Tot mai lung, mai des, mai stăruitor. Uşa se deschise şi capul lui Fane, triunghiular şi scofâlcit:

- Niciodată nu-i găseşti când îi cauţi...

Şi în aceeaşi clipă Lucu se pomeni faţă-n faţă cu fostul său profesor. Cu toate că nu-1 văzuse de atâta vreme, Chiriac nu se arătă câtuşi de puţin surprins că-1 găseşte tocmai acolo.

- Fii bun şi adu-mi-1 pe Ifrim. Pofteşte-i şi pe domnii redactori. Vii cu ei.

Şi, fără măcar să-i fi strâns mâna, Fane dispăru în cabinetul patronului, trăgând uşa după el.

In amiaza aceea, petrecută în biroul lui Androne, Lucu Silion a fost destul de uimit de cele văzute şi auzite.

Se găsea acum într-o încăpere spaţioasă, somptuos mobilată cu tot ce ar putea oferi mai de preţ fabrica lui Szekely şi Retty: totul imitaţie, totul de-a gata: camera de lucru a unui birocrat.

Intrase la director cel mai din urmă, numai după ce-şi îndeplinise însărcinarea dată de Fane. Căpătase dintr-o dată drept de cetate: nu mai era un străin şi un nepoftit în redacţie, de vreme ce aduna lumea la o conferinţă la care lua parte şi el. Devenise unul de-ai casei. Dar nici acum apariţia lui nu fu luată în seamă. „Pesemne că m-am înşelat: nu sunt un om interesant... La Oficiul de Turism sunt o pasăre rară, o apariţie bizară, pe când într-o sală de redacţie nimeni nu se uită la mine, chiar dacă mi-aş lăsa cioc..."

Cei de faţă se strânseră în jurul lui Androne şi al mesei lui, un birou trandafiriu cu picioare înalte şi recurbate şi cu aplicaţiuni de

bronz aurit. Peste capul şi umerii directorului, colaboratorii cercetează din ochi un exemplar al *Opiniei* desfăcut şi întins dinainte-i. Febril şi ascetic, profesorul Fane, cu un creion colorat în mână, îşi continua expunerea. Lucu, mereu hărţuit de imagini picturale, se gândi la *Lecţia de anatomie* a lui Rembrandt. Căuta asemănări între capetele din faimosul tablou şi mutrele celor de faţă. Coala de hârtie tipărită ţinea locul cadavrului asupra căruia se înclinau capetele atente ale ciracilor. Se uită la Androne. înfundat în fotoliu, directorul părea un prizonier încurcat şi plictisit. Nu se simţea la largul său printre aceşti lefegii parazitari şi pretenţioşi, care semănau aşa de puţin cu slujbaşii linguşitori şi cu frica stăpânului, aşa cum îi ştia el de la întreprinderile inginereşti. Se silea totuşi să pară la largul său. Din când în când tuşea sec şi înfundat, trecându-şi batista parfumată peste mustaţa neagră, retezată scurt, peste buzele roşii, care contrastau cu paloarea catifelată a obrazului său uscăţiv. Se prefăcea că ascultă cu mult interes expunerea lui Fane, ca şi cum ar fi fost ceva cu totul nou pentru el, si moţăia în semn de aprobare la fiece sfârşit de frază, fără să-1 privească totuşi.

- Se gândeşte la madam Resch, şopti Vareli la urechea lui Kiriazy.

Tinându-se cu dinadinsul în afara grupului, Răsvan Casapu sta rezemat de soba de teracotă, de culoarea vişinei putrede, lângă uşă. Se străduia în zadar să-şi alcătuiască din trăsăturile largi şi neregulate ale figurii lui oacheşe şi expresive, încadrată de o coamă rebelă, masca nepăsării suverane. Pe buzele întunecate şi cărnoase îi întârzia un rânjet dureros. în ochii lui bulbucaţi şi focoşi, lumini suferinde se fugăreau cu fulgere scurte. Spre a-şi stăpâni pornirile de mânie care îi străbăteau din când în când trupul vânjos, Răsvan se alipea tot mai tare de soba de plăci răcoroase, dându-şi capul pe spate şi aplecat niţel spre un umăr, într-o poză de răstignit. O ţigaretă stinsă îi atârna în colţul gurii. I se părea că e osândit să-şi asculte prohodul. Era furios şi amărât mai ales din pricina lui Androne, spre care holba, fără voie, priviri de ură şi dispreţ. „Un gangster fără scrupule, gândea el, asta eşti... Şi un idealist în orele de digestie. Un aventurier cincantenar, pe care l-am găbuit din neant, să-1 fac patron de gazetă." (Cu Androne, el avusese, totuşi, o înţelegere clară, deşi alcătuită numai din jumătăţi de cuvinte şi de înţelesuri.) „Tu investeşti în *Opinia* două sau trei milioane, ca să-ţi recâştigi câteva zeci pe care guvernul refuză să ţi le plătească, în



ciuda Curţii de Casaţie, pentru că guvernele cunosc tariful înaltei Curţi, iar miniştrii ştiu cum se amână la calende plata unei creanţe asupra statului, prin simpla ei neînscriere în buget. Eu vin şi-ţi pun la îndemână o armă veche, pe care cu niţel praf de aur o cureţi de rugină şi taie ca briciul... Acum, graţie mie, ai ajuns un om de temut şi eşti pe cale să-ţi capeţi banii toţi. Nu ţi-am cerut nimic. Mă mulţumeam cu ce aveam: conducerea de fapt a gazetei. Si tocmai acum îţi calci cuvântul. Te-ai aliat cu iezuitul de la Dunăre, cu Fane Chiriac, si până la urmă tot Fane o să-ti mănânce capul Canalia!"

Sprijinit mereu de plăcile de teracotă, capul lui Samson, zbârlit şi creţ, continua să se clatine bolnăvicios la dreapta şi la stânga, ca şi cum s-ar fi legănat pe nişte perne de spital, pe când ochii lui bazedovieni, pe al căror luciu sticlos părea că se oprise o lacrimă îngheţată, galopau divergent ca doi cai nărăvaşi: semn de indignare greu stăpânită sau de jale abia ţinută în frâu. Răsvan totuşi nu-1 urăşte pe Fane. „Nu poţi urî un şarpe, îşi repeta el, cu toate că bucuros i-ai slei creierii sub călcâi."

- Colegul Răsvan nu se poate să nu fie şi el de aceeaşi părere!

Răsvan tresări. Afirmaţia pornise tot de la Fane. Debitul lui egal şi ţăcănit, de belfer deprins să vorbească în buiestru, aproape că-1 toropise. Se uită la cei din jur. Urmăreau expunerea lui Fane cu o rece atenţie profesională. Sub ochii lor neutri se desfăşura, fără spectacol, una din luptele care duceau la stăpânirea gazetei. Ştiau că Răsvan Casapu urma să fie scos, fără zarvă, dintr-una din „poziţiile-cheie" ale acesteia. Poziţie conturată precis, cu creionul albastru, drept în mijlocul paginii întâi a *Opiniei,* desfăcută sub nasul de vulpoi al lui Androne. Loc păstrat cu sfinţenie pentru articolul zilnic, tipărit cu aldine, al lui Răsvan, care tot aşa de bine ca şi ceilalţi ştia şi el despre ce e vorba. Nu se simţea părăsit, dar nici susţinut. Ca un cor antic, strânşi în jurul protagoniştilor, redactorii asistau la acest spectacol unic fără să ia partea nimănui deocamdată.

- Neutralitate şi expectativă, le şoptise la venire Kiriazy, care îşi compusese un chip de piatră, cioplit pentru eternitate.

Lângă el, Plahida, cu rictusul său strunit şi dezgustat, urmărea scena cu coada ochiului. în dreptul unei ferestre, Lucu îi regăsi pe cei trei piraţi al căror prizonier fusese. Foarte încălzit, Mareş îşi trecea la răstimpuri dese pe obraji şi pe tâmple veşnica lui foiţă pudrată, apoi o mototolea, zvârlind-o cu energie în coşul de hârtii.

Ardea de dorinţa de a lua parte la discuţie, dar pentru el scena era prea interesantă ca să-i turbure desfăşurarea. Ceilalţi doi ascultau cuminţi ca la liturghie... Ceva mai departe, Cyrus se rezemase de peretele din fund, lângă harta strategică a gazetei, o Românie pe a cărei suprafaţă nişte steguleţe tricolore, cu prăjini minuscule de ac, arătau pătrunderea *Opiniei* până în cele mai anonime cătunuri. Adulmecând atmosfera însorită, plină de spirale de fum şi de snopi moleculari de praf, Dinu Vareli, cu năsucul său şugubăţ, părea că face haz de tot ce se petrece.

- Ce importanţă mai are părerea mea? sună deodată glasul răguşit al lui Răsvan.

Răspunsul lui întârziat căzu în tăcerea penibilă a celor de faţă ca un bolovan într-o baltă stătută.

Cu o mişcare înceată, de dascăl plin de răbdare care se adresează unui elev îndărătnic şi aiurit, Fane se întoarse spre el, să-1 lămurească. Ţinea în mână o foaie de hârtie.

- Precum spuneam, reluă el rotunjind cu grijă cuvintele, directorul nostru a hotărât să pună capăt monotoniei acestei gazete.

- Hâc-hâc! îşi drese vocea Androne, înclinat peste foaia de ziar.

- Elogiile directe dau tignafes, şopti Kiriazy către Vareli.

- Depinde de gâtlej, răspunse tot în şoaptă Vareli; chestiune de perimetru.

- Directorul nostru şi cu mine, reluă Fane, am căzut de acord - şi cred că Răsvan va fi de aceeaşi părere - că „monotonia" gazetei se datoreşte mai ales felului cum este paginată.

- Exact! sări de lângă fereastră Mareş, înălţându-se pe vârfuri. Am spus-o din capul locului: paginaţia noastră e sinistră! E ţeapănă, e mereu aceeaşi. Să trecem la una mai variată, mai mobilă, mai vie! O paginaţie modernă!

Se opri, răsuflă, şi peste obrazul smead şi transpirat îşi mai trecu o fiţuică pudrată.

- în ruptul capului! protestă Fane, respingând, spre uimirea lui Mareş, ajutorul acestuia. *Opinia* nu va deveni niciodată un ziar de bulevard. Nu ne interesează construcţii fanteziste, eşafodajele savante, echilibristica titlurilor şi textelor care se încalecă, se întretaie în pagina întâi şi-1 trimit pe cititor să bâjbâie continuarea unui articol printre coloanele de reclamă de la coada gazetei. Nu ne preocupă nici pozele, nici fotomontajele. Numai şi numai textul. Gazeta noastră e de citit, nu e o gazetă de „abţibilduri".

Cei de față îl priviră nedumeriți. Chiar și Răsvan se opri din legănarea lui occipitală, așteptând continuarea.

- Dar atunci, cum? întrebă Mareș, opărit.

- Cum? repetară câteva glasuri.

- Foarte simplu! rosti Fane, subțiindu-și glasul și însoțindu-și exclamația cu un gest de scamator gata să repete o demonstrație; rămânem la paginația fixă, paginația noastră cu cele șapte coloane de gazetă pe care apar invariabil cele șase articole ale noastre, plus foiletonul. Dar de azi înainte, continuă el punând pedală glasului său redevenit cavernos, noi ăștia, cei șapte articlieri, vom face cu rândul, adică ne vom perinda cu semnătura noastră pe la toate cele șapte rubrici. Pe la toate, fără excepție. Asta e deosebirea. E clar?

Privirile tuturora se îndreptară spre Răsvan. Pauză grea. Redactorii așteptau nemișcați. Cu coatele pe birou și capul între mâini, absorbit parcă în geometria desenată cu linii albastre pe pagina *Opiniei,* Androne îl cerceta pe Răsvan pe sub sprâncene. Primise lovitura în plin. Dar clocotul dureros pe care-1 citi pe figura-crispată a redactorului îl neliniști. „Asta coace ceva... nu se poate altfel. Căci toată reforma paginației avea un singur scop: să-1 scoată pe Casapu din așa-zisul mijloc al gazetei, mijloc în care articolul său dădea zilnic tonul *Opiniei".*

Răsvan ridică din umeri.

- Mie mi-i totuna! Puneți-mă unde vreți! Omul sfințește locul!

Tăcu și-și mușcă buzele vineții și cărnoase. I se părea că vorbise prea mult, că glasul i se despotmolise anevoie din răgușeala unei emoții rău ascunse. Nu găsise nota justă, dorita notă a nepăsării auguste, ci dimpotrivă, orgoliul lui exasperat se trădase prin anumite pițigăieli, de care cel puțin el își dădea bine seama.

Pe sub sprâncenele lui circumflexe, Fane se uită pe rând la toate chipurile, ca și cum le-ar fi luat de mărturie într-o gravă clipă. Reluă:

- Eu nu mă îndoiesc că temperamentul impetuos al lui Răsvan se va afirma cu aceeași vigoare și în rubricile din care a lipsit până acum. Ceea ce va pierde în amploare va câștiga prin *raccourci.* Desigur, un „cursiv" nu oferă posibilitățile de desfășurare ale unui „mijloc". Dar adesea un torent e mai primejdios decât un fluviu.

- Mi se pare că ai impresia că m-ai îndatorat, zise Răsvan, cu o plecăciune.

Scoase batista și-și tampona fruntea. Era furios mai ales pe sine.

Fane clătină din cap cu o amărăciune de profesor,

- Nu mă înțelegi, Răsvan! Eu n-am ambiții de gazetar. Mă aflu doar în trecere prin gazetărie. Vreau numai să realizez o economie de timp și de forțe pentru toată lumea, într-o cât mai mare varietate a gazetei.

- Ba te înțeleg mai bine decât crezi. Nu ești atât de indescifrabil, rânji Răsvan.

Fane se întoarse spre Ifrim. îi întinse foaia de hârtie pe care o ținuse tot timpul în mână.

- Am schițat aici un fel de țintar, un program săptămânal văzut și aprobat de directorul nostru. E de-ajuns să te uiți la el, și afli ce anume articol ai de scris în ziua aceea... N-ar fi rău să-1 afișezi la secretariat și în sălile de redacție.

Ifrim se înclină cu demnitate și supunere și începu să examineze „țintarul".

- Teologii ăștia sunt niște maeștri ai reverenței, spuse Kiriazy, în șoaptă, lui Vareli. Se ploconesc exact cât trebuie.

- Si tocmai când trebuie.

- Exatrordinar! exclamă încântat Ifrim când sfârși de parcurs „țintarul". Simplu și ingenios!

Si, pornind de la Ifrim, „țintarul" călători din mână în mână, pe sub mimica redactorilor, stârnind cuvintele lor de laudă:

- Minunat! Nemaipomenit!

Ajunse în cele din urmă în mâna lui Răsvan, care-1 restitui fără măcar să-1 fi privit.

Lucu îl cercetă cel din urmă.

Era un lucru într-adevăr simplu și îndeajuns de ingenios.

Un dreptunghi mare, cuprinzând în lungime șapte dreptunghiuri, despărțite între ele prin câte o linie orizontală. Cinci verticale împărțeau suprafața întreagă în casete mici, dreptunghiulare și ele. în afară, pe latura din dreapta, de sus în jos, zilele săptămânii. Deasupra laturii de sus - titlurile de rubrică, șapte la număr. Numele articlierilor, unul câte unul, umpleau lăuntrul casetelor. Citind pe marginea din stânga ziua și pe marginea din dreapta rubrica, fiece redactor știa ce are de făcut. Nu-i mai lipsea decât „subiectul" și inspirația, care - se știe - vine scriind.

- Țintarul ăsta, declară Ifrim, mă face inutil. Mă scoate din pâine.

Androne dădu semnalul felicitărilor, strângând cel dintâi mâna lui Fane. Ceilalți îl imitară pe rând. Răsvan șovăi o clipă. Să-și arate

mânia şi necazul înseamnă să facă pe placul duşmanilor lui făţarnici. Să se stăpânească, şi apoi cu o seninătate olimpică să-i strângă şi el mâna lui Fane, ar fi ceva forţat şi nefiresc: i s-ar strâmba obrazul, i s-ar încăleca privirile a turbare.

- Ar trebui să-ţi brevetezi invenţia, zise, şi îşi muşcă buzele.

Se întoarse apoi cu spatele şi începu să urmărească pe stegulețele hărţii din perete progresele *Opiniei* în satele din Ardeal. Rămase aşa până ce momentul felicitărilor trecu. Un claxon nevăzut, strănutând năprasnic sub ferestre, puse capăt acestei solemnităţi.

- Mi-a venit maşina! sări Androne ridicându-se din fotoliul directorial.

Ifrim se repezi pe culoar şi cât ai clipi din ochi se întoarse cu pardesiul directorului pe braţ.

- Iată cum se aduce un pardesiu patronal când nu eşti un ingrat, şopti Kiriazy.

- Promptitudinea gestului îi anulează slugărnicia, tălmăci tot lângă ureche Vareli.

- Aş dori să ştiu ce am de scris pe luni - după ţintar, fireşte! se răsfaţă Androne, supus şi cuminte.

Ifrim îşi aruncă pardesiul pe un umăr. îşi potrivi ochelarii, consultă ţintarul.

- Aveţi „mijlocul", domnule director. Şi să fie într-un ceas bun!

Cei trei piraţi de lângă fereastră bătură scurt din palme. Urarea lui Ifrim sublinia înfrângerea lui Răsvan. Androne îşi va scrie astăzi primul „mijloc".

- Am înţeles, spuse acesta pe un ton de supunere militară care-1 scotea din încurcătură. Pomeţii lui catifelaţi se rumeniră uşor. Adăugă:

- Plec la fermă. Articolul ţi-1 voi trimite mâine, cu şoferul.

Şi, luându-şi pardesiul, pe care i-1 îmbia, cu un egalitar respect, secretarul de redacţie, se înclină ceremonios şi dispăru.

Ceilalţi se grăbiră să plece. Fane se uita Ia ei cu o privire care lui Lucu i se păru a unui repetitor muţumit de felul cum i s-au purtat elevii la curs şi în recreaţie. Cu ţintarul în mână, Ifrim, vădit amuzat de noua sa jucărie, comunica fiecărui scrib ce rubrică avea în seamă pe ziua de luni. Trebuia să ajungă la Răsvan. îl căută din ochi. II găsi stând tot lângă sobă, cu ochii în tavan, cu sprâncenele crispate pe un gând neadormit.

- Domnu Casapu are de dat un „cursiv unu".

Răsvan tresări. în câteva clipe recapitulase lungile luni de luptă surdă, care se încheiau pentru el cu un eşec. *Opinia* îi scăpase din mâini. Din *leader* al ziarului, ajunsese un simplu redactor, prăvălit între ceilalţi lefegii, ca un hultan într-un fund de poiată. în faţa lui se desfăşurau cotiturile, multe şi anevoioase, ale unui nou urcuş. îşi drese glasul şi rosti cu nepăsare:

- Mâine seară îl ai negreşit.

- Stai o clipă!

Ifrim îşi duse un deget la tâmplă.

- Aşteaptă până la opt. Dacă până atunci nu ţi-am telefonat, scrii „cursivul". Dacă însă îţi telefonez să scrii „rnijlocui", înseamnă că directorul n-a avut răgaz să-1 scrie.

- Dama voalată! exclamă Vareli, făcând ştrengăreşte cu ochiul.

- Plăcerea primează, datoria dă pasul, întări Kiriazy.

- Dacă e aşa, de ce să-mi stric eu duminica? protestă cam moale Răsvan. Pune-1 pe Cyrus.

Cu toţii îl căutară din ochi pe Cyrus. Cyrus plecase.

- L-ai scris totdeauna dumneata. Eşti cel mai indicat.

Ifrim şi Fane schimbară o privire pe furiş.

„Sunt mulţumit de tine!" spusese privirea lui Fane.

„Sluga dumitale!" răspunsese privirea lui Ifrim.

Vădit încurcat, Răsvan se adresă lui Ifrim:

- Mă duci cu zăhărelul! Fie! Dac-o trebui, am să-1 fac.

Şi, fără să mai dea mâna cu nimeni, părăsi grăbit încăperea. Paşii lui duduiră pe scări.

- Nu-ţi plac execuţiile capitale, spuse Kiriazy.

- Preferi să tai coada câinelui în rate, îl completă ca un ecou Vareli.

Zâmbind cu modestie, Ifrim îşi plecă privirile în pământ.

- Caut să împac lucrurile.

*

- Iată-ne singuri! suspină teatral Fane când rămase faţă în faţă cu Silion: se retrăseseră amândoi în cabinetul profesorului.

Cu mâinile proptite pe marginea mesei de lucru, Fane îşi împinse de perete fotoliul pe care şedea, întinzându-şi peste vetustul birou florentin picioarele, încălţate'în pantofi de antilopă şi

şosete cu romburi tricolore „cubiste".

- Ce zici de ciorăpeii ăştia? întrebă el dezmierdându-i cu buricele degetelor. Ia pune mâna: sunt londoneji.

Lucu se apropie şi ciupi ciorapii cu băgare de seamă, încercându-le elasticitatea.

- Excelenţi, dar cam fistichii... ăştia se poartă în Montparnasse. Prefer ciorapii Derby.

Fane făcu ochii mari.

- Derby? Adică cum?

Drept răspuns, Lucu îşi săltă pantalonul, apucându-1 gingaş cu două degete de dungă. Fane putu să-i admire nu fără invidie ciorapii Derby, tricotaţi din *fii d Ecosse* de culoare tutunie, cu baghete subţiri de o nuanţă mai deschisă. Apoi îşi ţinti acuzator spre el arătătorul.

- Norocul tău că eşti sinecurist şi nu profesor! Eu sunt ţinut să fac pe năzdrăvanul ca să mă depărtez de gravitatea solemnă a belferiei.

Ca pentru a face pe loc o demonstraţie de năzdrăvănie, exclamă pe un ton de copil răsfăţat:

- Dar nici nu vezi că am hăinuţe noi! Ce naiba?! Ia te uită, stofă!

Lucu se apropie mai tare de el, îi pipăi reverul hainei.

- Lână australiană, ţesătură englezească, model francez, pictor Delauney, spuse pe nerăsuflate, dând debitului său verbal monotonia unei expertize fără importanţă.

- Ştiam că te pricepi! aprobă Fane. Suspină adânc. Numai cu tine mai pot discuta de marafeturile astea... Dar vii atât de rar pe aici!... Ia loc, te rog.

Dintr-o cutie plată de lemn parfumat şi subţire, îi oferi lui Lucu o ţigară de foi. Lucu refuză. Fane îşi alese o ţigară, muşcă scurt din ea de la un capăt, scuipă apoi cu graţie şi, scăpărându-şi bricheta de aur, aprinse şi pufăi alene şi prelung. Executase tot şirul acesta de mişcări cu o precizie rituală şi cu voluptatea unui fumător de opium care îşi prepară o pipă. Volute de fum. Priviri de reverie. Fane zâmbi unui gând.

- O făcui şi p-asta!

- N-am înţeles mare lucru.

Fane se îndreptă şi se uită la el pe sub sprâncene. Era ca şi cum i-ar fi zis: „Te credeam mai deştept!" Luă cuvântul:

- Nu e o problemă. Trebuie să înţelegi doar atât: că Răsvan se

plasase dintr-o dată şi *for ever*[1] pe centrul de gravitate al paginii întâi. Cu semnătura lui, parcă ne lua pe toţi pe garanţie. El - cloşca; noi - puişorii. Dar l-am dizlocat. De azi înainte suntem cu toţii şi cloşcă, şi puişori - rând pe rând.

- Şi în poiata asta cocoşul vei fi tu.

- Aşa va fi, dar nu pentru că sunt mai breaz. Eu n-am talentul lui Răsvan. Poate că n-am talent deloc. (îşi duse un deget la frunte.) Dar în schimb am cap!

- Mi se pare că Răsvan a cedat cam repede.

- N-avea încotro. Prea era singur. în faţa lui, eu apăram interesele întregii redacţii.

Mai trase un fum, se îndreptă niţel în fotoliu, îşi drese glasul.

- Să nu lucrezi niciodată numai pentru tine: te izolezi! Io mă plasez totdeauna din punctul de vedere al colectivităţii; şi ce-i al meu e pus deoparte!

- Se prea poate. Dar Ifrim a ştiut ce-o să se întâmple şi fără teoria asta.

- Ce spunea?

- Că lui Răsvan îi sar pernele, una câte una.

Pe figura lui Fane se despică un surâs de satisfacţie. Nu era frumos când râdea. în zâmbet, chipul lui, făcut pentru meditaţie şi concentrare, se schimonosea.

- Tactica asta, cum îi zici tu, îmi pune în mână cartea cea bună. Joc la sigur, fără să trişez.

- Vrei să spui că Răsvan...

- Răsvan îşi vede de micile lui operaţii extraprofesionale. Mendicitate şi gangsterism. Şantaj şi marşandaj. „Te văd, te văd! Dă şi mie, că te spun!"

- Asta e presa. Toţi fac la fel.

Fane înălţă din umeri.

- Chestie de perdea. Când am venit la ziar, am văzut şi am tăcut. M-am pus pe lucru. Mi-am câştigat încrederea patronului. Pe urmă l-am făcut om.

- L-ai făcut om! îngăimă Lucu. Ce enormitate!

- Chiar aşa! susţinu Fane. Ce era el la început? Un biet elefant: „barosanul" care acoperă paguba. El plătea, ceilalţi încasau. îl costa scump cinstea de a figura pe frontispiciul gazetei. Dar nimeni nu „caschează" la infinit. Nici în presă, nici în politică, nici la curse,

[1] Pentru totdeauna (engl.).

nici la dame. Până la urmă, barosanul se lasă păgubaş. Şi s-ar fi lăsat şi Androne, mai ales că şantajul asupra Căilor Ferate nu prea dădea roade.

Fane se întrerupse şi scoase din buzunar o batistă imaculată. Apoi, cu opintiri minuscule şi stoarceri repetate, îşi extirpă un punct negru de pe nas. Când termină dureroasa operaţie avea ochii înlăcrimaţi.

- Iartă-mă, zise, nu e frumos ce fac. Unde am rămas? A, da, directorul! încet-încet, m-am furişat în destinele lui. Pe uşiţa din dos. M-am insinuat. Şi din ziarist diletant, am făcut din el un profesionist. Adică tocmai ce nu-i convenea lui Răsvan et comp.

- I-ai dat cumva lecţii de ziaristică?

- N-a fost greu. Elevul nu e chiar un nătărău, iar profesorul necunoscând meseria şi-a îngăduit să devină inovator.

Obişnuit cu acest fel de a vorbi, Lucu surâse. Lui Fane îi plăcea să se declare un ignorant fără pereche, ca să poată apoi arăta cât e de spontan şi de meşter oriunde şi ori la ce treabă l-ai pune. în realitate era un laborios şi un căznit care se trudeşte pe tăcute.

- Si din lecţie în lecţie...

1 * »

- Nu mă lua repede! îl întrerupse Fane. Curând după intrarea mea la gazetă, directorul şi-a putut da seama că n-am în mine nimic dintr-un boem sau dintr-un artist de teapa celor ce-i împuiază redacţia. Io ştiam că după doi ani de deficite trebuie să se fi săturat până-n gât de hibridul ăsta, cabotin şi parazit, care e gazetarul, împrejurările m-au ajutat să-l conving că io sunt făcut din altă plămadă.

- Cred că nu ţi-a fost greu.

- Io nu dispreţuiesc succesele uşoare.

- Numai proştii umblă după dificultăţi.

- Adică cei care fac pe deştepţii...

- Destul! Să ne întoarcem la Androne.

- Androne e lacom de ştiri. Trăim vremuri grele - toate vremurile au fost grele. Situaţia se schimbă din zi în zi, din ceas în ceas. Războiul bate la uşă, evenimentele se precipită, cum spun dumnealor, gazetarii. Nu e deci de mirare că vrea şi Androne să fie informat. Mai ales că afaceriştii din jurul său îl iau drept director de ziar. Si-i cer mereu noutăţi.

- N-are decât să le spună pe de rost din *Opinia.*

- N-ajunge. Trebuie să le cunoască mai înainte de a fi apărut: aşa cere prestigiul!

- înţeleg. Şi n-ar fi rău să le ştie mai nainte de a se fi întâmplat.

- Tocmai. Dar redactorii îl ţineau departe de izvorul informaţiilor. Adică de foile agenţiilor. Pentru ei, un director ideal e acela care habar nu are de nimic.

- Dar tu ce interes aveai să-i turburi fecioria?

- Să-i curăţ pe ceilalţi!

- Şi pe urmă?

- Văzând şi făcând.

- Nu te temi că un director prea „iniţiat" te poate curăţa şi pe tine? Eşti departe de a fi un sfetnic *de tout repos'!*

- Mai e până atunci! Vorba poetului: *„Je ne saurais prevoir des malheurs si lointains!*[2]*"* Cine-a spus asta?

Lucu făcu un gest de nerăbdare. Fane înţelese. Vorbi.

- Cu venirea mea, lucrurile s-au schimbat la *Opinia.* Dacă nu pentru toţi, cel puţin pentru Androne. De câte ori zbârnâia telefonul, îl întâmpina mereu aceeaşi voce: „Ordonaţi, domnule director!" „Da cine-i acolo?" întreba. Mă lăsam în beregată. „Profesorul Chiriac." Veşnic profesorul Chiriac. La orice oră din zi şi din noapte, profesorul Chiriac. Cu sepulcralul său „Ordonaţi, domnule director!" Că Androne, ca orice nevropat, suferă de insomnie. E obsedat de atentate, incidente de frontieră, insulte la drapel, ultimatumuri şi conflagraţii. Poate că are şi nevoie de aşa ceva, pentru combinaţiile lui la Bursă. Dar nu-l puteam servi: n-aveam în buzunar războiul şi pacea. Stam însă ca un cerber neadormit la datorie. Ham-ham! Şi adesea cerberul i-o lua înainte. Venea, de pildă, o informaţie, sau vreo telegramă mai importantă în cursul nopţii. - Vreun Havas, vreun Reuter, vreun Tass, sau mai ştiu eu ce. Ham-ham! Cerberul - la telefon. Chema pe director. îl scula de la masă. îl scotea din pat, noaptea, de lângă damă, şi-i da textului citire. „Ce zici, directore? Nu-i aşa că ştirea asta merită un comentar?" „Hâc-hâc", tuşea directorul, adormit şi afirmativ. „In ce sens?" întreba Cerberul. îl silea respectuos să-şi dea cu părerea. Abia dezmeticit, Androne bolborosea în pâlnie câteva banalităţi inevitabile. „Aşa, chiar aşa! îl aproba Cerberul; ai aruncat o fâşie de lumină asupra situaţiei. Trebuie să-l somăm pe agresor să-şi retragă trupele din regiunea litigioasă." „Să-l somăm, întărea directorul, chiar ăsta tre-

De toată încrederea (fr.).
2 N-aş şti să prevăd nenorociri atât de îndepărtate (fr.).

buie să fie sensul comentariului nostru." „Fă-1 dumneata, domnule director." „Hâc-hâc! De ce nu l-ai face dumneata?" se apăra, măgulit, Androne. Cerberul nu-1 slăbea: „Numai douăzeci de rânduri, domnule director! Nimeni nu le poate face ca dumneata... Avem nevoie de formularea dumitale concisă şi lapidară. Avem nevoie de numele dumitale în coloanele ziarului. Mare păcat! Eşti cel mai mare gazetar!" „Hâc-hâc! Dar de ce păcat?" „Fiindcă nu-ţi dai drumul. Din modestie, nu-ţi valorifici darul pe care ţi l-a hărăzit providenţa. Te implor, domnule director, ce atâta timiditate? Trimit chiar acum curierul. Dumneata redactezi uşor: până ajunge băiatul, gata şi manuscrisul! Sau poate preferi să dictezi la telefon?" „Nu-nu! se împotrivea Androne. Prefer să vie curierul. Vreau să redactez mai pe îndelete. E o problemă dintre cele mai grave." „Grave, domnule director!"

Fane se opri. îşi schimbă trabucul dintr-un colţ al gurii în celălalt şi-şi adânci privirea de îmblânzitor de şerpi în ochii lui Lucu.

- Mi-am dat seama, după acest adaos din coadă, cu problema din cele mai grave, că vorbea în acelaşi timp şi pentru o gingaşă făptură care, parc-o văd, îl asculta despletită şi îmbufnată, cu coatele adâncite în perne şi cu bărbia sprijinită în palme. Mare plăcere trebuie să-i fi făcut io lui conu Androne scoţându-1 din aşternut în noaptea aia! I-am dat prilejul să facă pe bărbatu' de stat în faţa iubitei. Măcar atât! Cred că de-acolo i se trage. De unde la început se mărginise să inspire câte-un articol financiar cât se poate de anost sau să procure materiale pentru o campanie despre furnituri şi comenzi de stat, iată că omul nostru a prins gust, sub oblăduirea mea, de politică externă. Al meu e! Polemizează astăzi cu Downing Street-ul, cu Kremlinul şi cu Casa Albă. Dă sfaturi miniştrilor şi-1 ia de sus pe preşedintele de consiliu. Am făcut un *Presseleiter*[1] dintr-un inginer de poduri. Şi articolele lui nu-s mai rele decât ale oricărui scrib cu renume, crede-mă!

Şi, luându-şi un aer de modestie ipocrită, Fane tăcu. Aştepta un cuvânt de laudă.

•- Si cum a devenit cazul cu Răsvan? întrebă Lucu, vădit interesat şi dându-şi seama că, fără să vrea, imită vorbirea apăsată, sfătoasă şi cu subînţelesuri a lui Fane.

- Nimic mai simplu: când i-am deschis ochii patronului asupra veniturilor lăturalnice ale ziarului, de care el, fireşte, habar n-avea,

1 Conducător de presă (germ.).

a căscat gura şi a început să se încredinţeze că jucărioara asta de hârtie îl costă cam scump şi ca s-o poată duce mai departe îi trebuie un vătaf serios. Am uitat să-ţi spun că între timp încurajasem, prin toate mijloacele, spiritul de anarhie şi de chiul în redacţie. Vrea unul să nu scrie nimic în ziua aceea? Avea sigur izbăvire de la mine şi făceam eu articolul în locul lui. Vrea un altul să plece acasă pe două-trei zile, îi dam binecuvântarea şi pleca. Le făceam rost de parale pe la ministere, bani pentru vreo carte, vreo lucrare, vreun raport confidenţial şi câte şi mai câte. Când ziaristul are bani, chiuleşte mai uşor. De ce făceam asta? întâi ca să pot lucra mai liber. în al doilea rând, ca să fie şi mai vădit că sunt singurul om de nădejde în complexul *Opiniei.* în sfârşit, Androne mi-a dat depline puteri. I-am adunat atunci pe articlierii ăştia fuduli, care îşi umpleau buzunarele pe tăcute, şi pe găinarii ăia de reporteri şi le-am spus ritos: „Sau facem de-adevăratelea pe nebunii şi devenim oficiosul lui Vlad Ţepeş dincoace de mormânt, atunci basta cu dijmuirile, cu şperţurile şi subvenţiile de tot felul, sau ne punem serios pe jaf, dar sistematic şi căutând să nu ne compromitem! Dar dacă ne-am hotărât să jefuim, să fim barem cogeamite tâlharii, nu manglitori şi borfaşi de duzină! Să jefuim cu metodă şi în stil mare."

Fane se încălzise vorbind. Se opri să-şi astâmpere răsuflarea şi reluă, măsurat şi tacticos:

- „Să ne croim, le spusei, o traistă încăpătoare, în care să-şi toarne fiecare aportul de pradă, dar nu tot: trei sferturi la traistă, adică pentru gazdă, şi un sfert pentru individul care a venit cu pontul şi cu biştarii. Iar împărţeala cea mare, la sfârşitul anului, ca la orice încheiere de bilanţ."

Lucu se uită la el nedumerit.

- Parcă ziceai că nu te pricepi în meserie!

- *Cest un fagon de parler!*[1] în tinereţea dintâi am robotit o vreme la *Cotidianul,* marele ziar de atitudine. La început corector, pe urmă ajutor de secretar de noapte, apoi de zi, până m-am pomenit, din treaptă în treaptă, reporter şi articlier de pagina întâi, însărcinat cu Camera şi Senatul, plus contactul cu două ministere, cele mai grele: finaţele şi industria. Un fel de femeie la toate. Nu mai prididearn. îmi ieşea sufletul. Acolo am învăţat eu ceea ce numeşti tu meserie, într-o împrejurare pe care să-mi dai voie să ţi-o povestesc.

1 E un fel de-a zice (fr.).

- Ce leafă aveai? îl întrebă Lucu, încurajându-1 să continue printr-un semn din cap.

- Nouă mii de lei. Cât să mănânc o singură dată pe zi, dar cu măsură. Şi aveam o foame de lup. Nici nu e de mirare. Serile însă, mă aciuisem la masa unor evrei cu dare de mână, unde aveam tacâm. Eram în dragoste păcătoasă cu domnişoara casei şi părinţii mă socoteau viitor ginere, cu toate că habar n-aveam. Prejudecăţi religioase, ioc! Iar eu cu atât mai puţin. Dar n-aveam de gând să mă însor. La vârsta aceea prea băteau darabanele în capul meu o şarjă eroică şi ameţitoare. Nu-mi plăcea să fac pe escrocul sentimental. Nu-ţi mai descriu în ce hal erau veşmintele şi cămăşile mele. Intr-o bună zi, m-am hotărât să vorbesc. La urma urmei, nu riscam decât un simplu refuz. M-am dus la Petrişor Vrabie, directorul *Cotidianului,* ziarist de talent, conducător dibaci, om de spirit, de convingeri şi de inimă. Şi delicat. Şi grăsun. Şi grăsun, şi delicat! Toate guvernele şi opoziţia veneau la el ca la Mafalda ghicitoarea, să-i ceară sfatul. Parcă-1 văd: rotofei şi îndesat, cap spân de prelat, în care ironia corecta solemnitatea, două guşi una peste alta, ochii niţel bazedovieni şi blânzi, răsuflarea scurtă, glasul catifelat şi duios! M-a poftit să stau. „Ce te aduce la mine?"

In aşteptare, se tot juca cu manşetele, le băga şi le scotea din mânecă maşinal, cu unghiile mari, şlefuite, ca ale unui cartofor. Mi-am dres glasul, am uitat de toate frazele de efect pregătite şi i-am spus, pe nerăsuflate, necazurile mele. I-am spus şi cât de multă treabă făceam zilnic la *Cotidianul.* Ştia tot. „Unde mai pui, a adăugat el, că gazeta noastră trage cinci ediţii şi la fiecare «schimbare» trebuie să mai dai manuscris!" „Aşa e!" oftai eu. „Lucrezi de fapt la cinci gazete, pentru un singur biet salariu!" m-a jeluit Vrabie. Si s-a uitat la mine cu ochii lui bobosati si sentimentali.

„Ce leafă ai acum?" „Nouă mii". „Puţin! Şi cât ai vrea să ai?"

„Ce om înţelegător! gândii eu. O să mă majoreze cu cel puţin cincizeci la sută." Si ca să-i las satisfacţia de a se arăta mărinimos, mi-am plecat fruntea şi am răspuns, mironosit: „Zece mii!"

A căzut pe gânduri. Reflecta desigur la modestia cererii mele.

„Nu-ţi dau!" „Poftim?"

Crezusem că n-am auzit bine. Nu mă aşteptasem la un astfel de răspuns. „Sunteţi nemulţumit de mine?" l-am întrebat, cu oarecare nedumerire. „Dimpotrivă!"

Răspunsul acesta trezi în mine o curiozitate care mă ajută să mă stăpânesc. „Atunci, de ce nu-mi acordaţi mia de lei în plus pe

care v-o cer?" „Fiindcă nu.ţi-ajunge!"

Parcă îmi tăiase respiraţia. „Individul ăsta, mi-am zis, e uns cu toate alifiile. Ce-o fi vrând să înţeleagă cu vorba asta «nu-ţi ajunge»?!" Si nu m-am ridicat să plec. Venisem hotărât să capăt un drept al meu. „Atunci... atunci daţi-mi... unsprezece..." i-am răspuns, cu pauză între cuvinte.

A dat turceşte din cap, de jos în sus. „Nu-ţi ajunge!" „Daţi-mi douăsprezece!"

Acelaşi gest al zădărnicie: „Tot nu-ţi ajunge!"

începusem să sper. îl judecasem greşit. îl priveam cu recunoştinţă: „Ce om minunat!"

„Daţi-mi... (am ezitat cu ipocrizie) daţi-mi paisprezece... cincisprezece."

Văzându-1 că râde părinteşte, eram sigur de izbândă. îl băgasem în cofă.

„Nu-ţi dau, mi-a zis. Nu-ţi ajunge. Nici şaisprezece, nici douăzeci. Ar fi de altfel prea puţin pentru serviciile dumitale. Nu, nici chiar treizeci. Asta e blestemul salariului: să nu-ţi ajungă niciodată, oricât ar fi de mare. Uită-te la mine: am o sută cincizeci de mii. Nu beau decât apă, nu mănânc decât tăiţei: sunt la regim... Cărţi nu joc, femeile nu mă interesează, nevasta se îmbracă numai în stambă, nu mă duc la băi, insulina nu mă costă mai nimic... Nu sunt filantrop, nu sunt bibliofil, nici filatelist, nici colecţionar de tablouri, nici fumător, nici toxicoman, şi leafa tot nu mi-ajunge!"

Cu glas subţiat de emoţie şi de mânie, l-am întrebat de pe culmile disperării: „Ce e de făcut... atunci?"

Aveam o poftă straşnică să mă ridic, să-1 las şi să ies trântind uşile. Dar curiozitatea mă ţintui pe loc. Şi unde pui că - bun sau rău - nu ţinusem defel să-mi pierd postul.

Mi-a vorbit încet şi confidenţial, pe un ton de sfat şi de imputare blajină, cu pauze pline de reticenţe şi de subînţelesuri: „Eşti redactor la *Cotidianul.* Semnezi în pagina întâi. Ai Camera şi Senatul, ai Finanţele şi Industria. Şi îţi mai pui probleme de salar..."

Spunând acestea îşi lăsase buza în jos cu scârbă şi clătina din cap amarnic. Pierdusem în ochii lui orice prestigiu. Eram un pigmeu, era un gigant. Poate că avea dreptate. Continuă: , JDar salariul dumitale nu-ţi ajunge nici pentru maşini. Nu trebuie să-ţi ajungă! E un biet simbol, e o simplă expresie contractuală, bună doar pentru declaraţia la fisc."

Am crezut că sunt de o amabilitate diabolică dacă mă umilesc

si-1 înduioşez prin inexperienta si tinerețea mea. „Nu stiu ce să mă fac!"

Şi astăzi încă regret acest răspuns sfios şi dezolat, care i-a prilejuit un mic triumf uşor, trădat printr-o îngâmfare de guşă. Dar oamenii în vârstă îmi impuneau încă un fel de respect. Mai puteam încă avea un tată şi eram un orfan. Treacă de la mine!

S-a ridicat încet şi mi-a întins, cu un zâmbet onctuos, mâna lui moale, catifelată, cu degete grăsune cu gropițe, mâna lui de cardinal. Dar nu mi-a dat-o nici s-o strâng, nici s-o pup, nici nu m-a binecuvântat. A lăsat-o s-atârne în aer ca un adio. A pus surdină glasului, ca nu cumva cuvintele să sune marțial, ca din goarnă: „Trage umerii 'napoi, scoate pieptul, capu' sus... aşa... aşa... (Am executat, fără voie, ca un hipnotizat, porunca lui dulceagă.) Şi acum, descurcă-te! m-a îndemnat el cu aceeaşi moderație... nu te mai milogi, nu mai gunguri, ci pune pumnul pe masă: revendică, protestează, *exigel* Iar dacă nu te simți în stare de aşa ceva, renunță, resemnează-te, fă-te funcționar, dă lecții de limbi moarte. Sau - mai ştii? - spânzură-te!"

M-a văzut că tresar, a şovăit, şi-a pironit privirea serafic în tavan şi a rostit, ca numai pentru sine: „Nu, nu! Nu trebuie să ți-o dau! Ar fi să-ți fac un rău serviciu. Nu-ți dau mia de lei. Descurcă-te!"

Şi mi-a vârât în palmă două degete adipoase, în semn că audiența s-a sfârşit.

Iată care a fost prima mea lecție de gazetărie, încheie Fane stingându-şi trabucul de fundul scrumierii de jad, culoarea ochilor lui diavoleşti. Şi acum te întreb şi eu, întocmai ca Petrişor Vrabie: Ce te aduce la mine - afară, bineînțeles, de simțul datoriei?...

Punând întrebarea, Fane se ridică o clipă de pe fotoliu şi-şi potrivi pantalonii, cu gestul caracteristic al cavaleristului pe care cutele pantalonilor îl jenează la stinghie. Se reaşează, îşi întinse iarăşi picioarele peste masă, luându-şi cea mai comodă poziție pentru ascultat: cu mâinile sub cap.

— Părerea mea, dacă ții s-o cunoşti, începu el după ce luă cunoştință de necazurile lui Lucu, e că Amidon are dreptate.

Zicând acestea, îi înapoie adresa emisă de Oficiul Intercultural.

- Voi ăştia de la Oficiu sunteți o clică de bugetivori cocoțați în vârful piramidei sinecuriste. Amidon, mulțumită legăturilor sale, vă duce în cârcă pe toți, ca un atlet de iarmaroc. în cârcă, pe brațe, pe creştet, pe bărbie — cum poate. Mişcările tale dezordonate riscă să-i

năruie tot eşafodajul. De ce n-ai astâmpăr?

- Eu n-am venit la avocatul lui Amidon, eu am venit la maestrul meu, să-mi dea o mână de ajutor.

- Tu vrei să practici un superparazitism în dauna unui organism el însuşi parazitar. Nu merge!

- De ce nu? Păduchii de trandafir n-au şi ei paraziții lor? Pasărea crocodilului n-are şi ea păduchi? Te dezminte natura? protestă Silion.

- Dacă te-ai pune pe lucru şi ai semna zilnic într-una din paginile *Opiniei,* sunt sigur că Amidon s-ar purta cu tine mai cu mănuşi.

- Ar însemna să-mi asum o corvoadă grea în locul alteia care nu-i decât plicticoasă.

- îi dai zor cu ideea ta fixă: să fii liber, dar altoit pe alții!

- Formula nu e rea şi mă exprimă destul de bine.

- Eşti un trântor dublat de un şantajist, ambii într-un burduf de băiat simpatic.

- E unul din puținele mele avantaje în viață.

- Când mă gândesc că mi-ai fost elev!... Şi vrei să-l terorizezi pe Amidon pentru că, vorba ovreiului, *ştii de afacere!*

- Fiecare cu tehnica lui...

- Si Amidon cu a lui.

Glasul lui Lucu se făcu rugător şi insistent.

- Vreau să-i țiu piept. învață-mă cum să fac!

- Eşti prea izolat: cântă şi tu într-o strană.

- N-am glas.

- Şi vrei să faci pe altul să cânte?

- De ce să n-am şi eu nițică bucurie?

- E odios!

- E şi mai odios s-ajungi pe rogojină!

- Uiți că nu-ți datorează nimeni nimic.

în răspunsul lui Lucu se simți acum o hotărâre fermă de a vorbi răspicat, dar calm:

- Nu m-am născut ca să mă chinui. Nu vreau să fiu la porunca nimănui. Şi nu pot îngădui unui gangster vulgar să mă ia de sus...

Fane aştepta tăcut continuarea. Nervos, Lucu scoase din buzunar adresa mototolită a Oficiului, o netezi şi o desfăcu.

- Ia te uită: „pentru neglijență în serviciu", aşa scrie aici. Dar ce înseamnă neglijența într-un serviciu care nici nu există? Ce fel

de serviciu e ăsta în care domnul preşedinte iscăleşte două-trei hârtii pe zi, dă telefoane doamnelor din societate, pelotează dactilografele şi rezolvă cuvinte încrucişate când se încuie în cabinetul lui somptuos?

- Fă şi tu la fel în modestul tău cabinet; el nu-ţi pretinde mai mult.

- Să nu-mi pretindă nimic. Să fie totul ca înainte!

Din poziţia lui răsturnată, Fane întoarse capul spre el şi-l privi în adâncul ochilor.

- Il ai la mână. Ca să vorbeşti aşa, trebuie să-l ai cu ceva la mână. S-auzim!

- Umblă să vândă statului, fără licitaţie, palatul în care e instalat Oficiul. Vrea să cumpere, tot fără licitaţie, adică prin surprindere, tipografia în care se tipăreau afişele şi broşurile Oficiului. Are de gând să achiziţioneze, din străinătate, câteva autocare, pentru extinderea Oficiului. Toate de la Resch sau prin Resch.

Fane îşi lăsă din nou capul pe speteaza fotoliului. Se luminase la faţă. Cât timp vorbise Lucu, îl ascultase în tăcere, punctându-i numai fiecare frază cu un „aha-aha" plin de îndemnuri şi de înţeles. Acum, cu ochii în tavan, părea un demon care meditează. în sfârşit, declară:

- Ei, atunci se schimbă lucrurile. Am să te ajut.

Şi sprijinindu-se pe mânerele fotoliului, se învârti în capul oaselor ca pe un compas şi după o amplă mişcare giratorie îşi aduse picioarele pe pământ. Se uită la Patekul de aur de la mână şi tresări.

- Trecut de două; sunt aşteptat.

Lucu se ridică. Obţinuse o făgăduinţă şi era aproape recunoscător.

- *Mergi.* De o mie de ori *mergi.* Şi iartă-mă că am abuzat.

Fane se apropie de el şi îi puse mâinile pe umeri.

- Nu pui destul preţ pe tine: aici e buba.

Lucu îşi lăsă privirile în jos, ca un elev prins asupra faptului.

- N-am nici un preţ. Nimic n-are preţ.

Fane zâmbi compătimitor.

- Nu vrei nimic serios în viaţă. Mai mare jalea!

- Vreau să-mi menţin linia de plutire; nu e asta ceva serios?

- *Cest la politique de chien creve au fii de l'eau',* dragul meu.

Lucu făcu un gest de renunţare neputincioasă. Fane se uită din

E o politică de ratat (fr.).

nou la ceas, înălţă răbdător din umeri, dar rămase locului, nehotărât. Nu putea să plece şi să-l lase chiar în clipa aceea, trebuia să-i mai spună ceva, dar ce? Unul în faţa celuilalt în lumina orbitoare a după-amiezii, în acea singurătate a sălilor de redacţie pustii, care le amintea de tăcerile claselor goale în vacanţele de vară, ochii li se întâlniră îndelung. Şi în privirea lor reînvie atunci o încredere veche, uitata comuniune a trecutului lor abolit. Fane îşi adună gândurile, izgonind înduioşarea care-l încercase chiar şi pe

Se retrase încet şi merse de se aşeză la masa lui de scris, fără să-şi ia ochii de la Lucu, parcă păstrând astfel cu el o legătură de taină, o idee care-i venise de-a dreptul din sufletul celuilalt. In cele din urmă începu să tragă treptat şi cu un fel de precauţie sertarul, ţinându-şi mereu privirile aţintite asupra lui Lucu.

- Nu cumva vrei să dai drumul la vreun porumbel sau la vreo dropie?

- E tot o scamatorie şi asta, sună cavernos răspunsul lui Fane, care scoase la iveală ca pe un lucru rar, de preţ, un vechi volum bine păstrat, legat în piele de viţel castanie, cu muchia dungată transversal şi în relief şi presărată cu floricele şi litere de aur. îl deschise şi îl răsfoi, netezindu-i paginile cu luare-aminte şi cu o satisfacţie de îndrăgostit. Rămas în picioare, Lucu înainta şi-l privi peste umăr. După legătură, după formatul îngust şi slova foarte neagră, citeaţă şi clară, şi după majusculele ornamentale din începuturile de capitoi, el recunoscu una din acele tipărituri elegante, trainice şi luxoase care apăreau la Paris pe la începutul celui de-al optsprezecelea secol.

- Cartea asta... fac prinsoare că e din teascurile de lemn ale lui Prault-tatăl, librar şi tipograf pe Quai de Greves, cu firma „La Paradis".

- Exact. E poate prima ei traducere franţuzească... E o carte aridă şi aspră, pe care am practicat-o îndelung... O mai recitesc din când în când, aşa cum reciţiţi voi pe Baudelaire şi pe Rilke. Ia-o şi citeşte-o. Te mai poate salva.

- De cine e?

- De Sfântul Ignat! De un om al cărui nume nu înseamnă încă nimic pentru tine. Un om care a fost la un pas de înfrângere şi prăbuşire...

Fane se opri, de teamă să nu declame îşi stinse glasul, coborându-l într-un tremur înăbuşit de violoncel.

- ...dar s-a ridicat mai presus de sine, adică de rănile şi de beteşugurile lui, cucerindu-şi lumea şi veacurile care i-au urmat. Asta e o carte scrisă cu măduva şi sângele lui. Te învață filă cu filă cum să-ți aduni şi să-ți creşti puterile şi să le năpusteşti înainte ca într-un bolid.

Lucu îi luă din mână volumul, pe care Fane i-l oferea cu un fel de solemnitate, dar îl depuse imediat pe marginea biroului.

- Mai crezi în minuni?

- Nu vreau să fac din tine un sfânt. Nici eu nu sunt unul. Dar vreau să devii „cineva"!

- Grație acestei bucoavne?

Fane se întoarse de-a binelea spre el, aruncându-şi piciorul peste mânerul fotoliului. Cu palma apăsată pe copertă, îi vorbi ca un clinician care explică pacientului întrebuințarea unei rețete.

- Mai întâi, o citeşti toată, din scoarță-n scorță. E un text care o să ți se pară ciudat...

- E o carte plictisitoare?

- Pentru unul ca tine.

- Atunci?...

- O citeşti totuşi, spuse Fane pe un ton apăsat. Şi pe urmă o reciteşti. Şi zi cu zi, la o oră pe care ți-ai ales-o singur, execuți cu sfințenie tot ce-ai citit.

- Si de ce?

- Ca să te dezbari de slăbiciuni, de patimi şi de vicii. Să termini cu zăpăceala şi dezordinea vieții tale... Să ştii să taci, să aştepți, să cumpăneşti, să-ți faci loc, să înaintezi pe nesimțite... Să pleci, să inspiri încredere, să vrăjeşti, să înduplеci, să conduci şi să porunceşti fără să se bage de seamă... Să-ți potriveşti conştiința după legile naturii sau, dacă preferi, ale divinității, cum scrie aici.

- Toate astea au un iz de predică...

- Scopul cărții ăsteia e să te facă stăpân pe voința ta, să te foloseşti de ea ca de o unealtă în mâinile tale...

Fane se opri şi-şi împlântă privirile în el, ca pe două pumnale.

- Si la ce-ar servi atâta osteneală?

Punându-i întrebarea, Lucu nu-şi dădea bine seama dacă e sincer, sau dacă nu vroia decât să-şi sâcâie magistrul. Nu-i plăcea să se simtă dominat şi călăuzit ca un ucenic la vârsta lui - fie chiar şi de fostul său profesor. Il supăra ceva mai cu dinadinsul: că Fane ştia tot ce se petrece în el. Făcea să vibreze într-însul struna tainică a temerilor lui nemărturisite.

Şi tocmai atunci, Fane îl pofti mai aproape.

- De ce stai în picioare?

Lucu îşi alese un loc pe o margine de fotoliu. Fane reluă:

- Autorul acestui manual incomparabil îți porunceşte să te duci cu voința ta la biserică şi, ca un cavaler cu platoşă şi spadă, să i te dăruieşti pe viață. Dar numai când eşti gata. Nu rânji, rogu-te, ştiu că asemenea perspective nu te încântă. Dar tu, când ai ajuns un om care s-a biruit pe sine, un om care să nu poată fi nici surprins, nici intimidat, nici ispitit sau scos din ritmul lui, nici... Fane căută un cuvânt hotărâtor, pe care negăsindu-l trecu pe lângă el azvârlindu-l cu un gest în balanța infinitului... tu atunci îți bagi voința în buzunar (Fane, cu o mimică fioroasă, făcu mişcările cuiva care-şi vâră un revolver în taşca de la spatele pantalonilor), te întorci apoi cu dosul la biserică (Fane îşi răsuci trunchiul în fotoliu, ca să sugereze o întoarcere de 180 de grade) şi, înarmat până-n dinți, porneşti cu paşi siguri în viață şi în lume.

Rostind aceste finale cuvinte, în glasul adânc şi teluric al profesorului răsună un ecou wagnerian ca de orgă, şi totuşi, în ochii lui de coclеală se aprinse o vâlvătaie palustră, iar pe figura lui triunghiulară fâlfâi o expresie suspectă şi vicleană de derbedeu care-ți face cu ochiul.

- Puteai să fii un teribil actor, îi spuse Lucu; poate că ți-ai greşit cariera.

Fane expiră plictisit:

- Cu sfertul sfertului din făptura mea poți construi un personaj complet, de o individualitate excepțională.

- Şi atunci?... (Cu o privire, Lucu îl făcu să se întoarcă la cartea miraculoasă.)

- Şi atunci, îl îngână Fane ridicând un deget, atunci *it must follow as the night the day,* precum ziua urmează nopții - că ori de câte ori te vei găsi în viața ta în fața unui adversar oricât de redutabil, superioritatea ta va fi negreşit covârşitoare... Ca un boxeur în fața unui ignorant în ale luptei... Ca un gangster care îți vâră sub nas un pistol: „Punga, sau viața..." Şi cu deosebirea enormă că adversarul nu va şti niciodată prin ce anume mijloace a fost înfrânt instantaneu.

Fane sări brusc în picioare şi luând în mână volumul miraculos i-l prezentă lui Lucu Silion ca pe o spadă, lovindu-l zdravăn pe umăr ca într-un ritual de inițiere medievală.

- *In Ritterschlag!'*, proclamă el, surâzându-i cu acel surâs ermetic şi costeliv care nu-1 înfrumuseţa câtuşi de puţin. Ia-o!

îi aruncă volumul pe genunchi şi-şi deschise braţele către el, dar soneria veşnicului telefon ciurui tocmai atunci solemnitatea momentului, ca pe o pagină perforată pentru a fi desprinsă din carnet.

- Da, da, sunt eu. Iertare, sosesc într-un suflet. A fost ceva important şi urgent... Cât p-aci să vă anunţ că nu mai viu. începeţi fără mine, în cinci minute sunt între voi.

Şi, punând la loc receptorul, grăi liniştit către Lucu:

- Sâmbătă seară la şapte, vii să mă iei de la „Esplanade". Mergem undeva. Ai să vezi cum se hotărăşte soarta milionarului Androne şi a speluncii ăsteia. Plecăm.

In tăcere, Lucu se pregăti să-1 urmeze. Pe faţa lui se citea dezamăgirea. Ce-i păsa lui de toate acestea? Fane îi ghici gândul: „Tu caută să câştigi timp. Fă pe bolnavul. Cere Oficiului să-ţi trimită doctorul, plăteşte-i bine vizita... Uzează de toate trucurile mărunte vrednice de o cauză meschină. Şi pe urmă, văzând şi făcând."

[1] În acoladă! (germ.) (Formulă rostită la investitura Cavalerilor.)

CAPITOLUL 13

PRAZNICUL CALICILOR

„Qu'on dise de moi tout ce qu'on voudra (car je n'ignore pas comme la Folie est decriee tous Ies jours, meme par ceux qui sont Ies plus fous), c'est pourtant moi, c est moi seule qui par mes influences divines repands la joie sur Ies dieux et Ies hommes.

ERASME

Sâmbătă seară. Pe larga platformă a scării de la intrare, Fane Chiriac şi Lucu aşteptară mai bine de un minut. O negură întunecată plutea între arborii negri de tuia care străjuiau treptele slab luminate cu electricitate. în sfârşit, uşa de fier şi cristal se deschise.

Feciorul Ambrozie îi pofti în holul pustiu şi adânc.

Era un vlăjgan zvelt, îmbarcat în haine scumpe, ţărăneşti, cu broderii negre şi mâneci de borangic. Făt-frumos de carte poştală, cu părul ondulat, cu faţa,\ buzele şi unghiile uşor sulemenite. Ambrozie preîntâmpină întrebarea:

- Conaşului i-a fost rău aseară. L-a ţinut criza vreo trei ceasuri. Am fost noaptea după doctor. Credeam că nu mai scapă.

In privirea şi în felul de a vorbi, rar şi apăsat, al lui Ambrozie, Lucu observă o linişte, o nepăsare rjepotrivită cu starea lui de slugă.

- Acum e în sufragerie. A stat cu invitaţii, dar n-a mâncat nimic. Masa e pe sfârşite. Vă rog să luaţi loc.

' Să spună despre mine ce vor (căci,ştiu că Nebunia e renegată tot timpul, chiar de către cei mai nebuni), şi totuşi eu, doar eu sunt aceea care prin influenţele mele divine răspândesc bucuria printre zei şi oameni (fr.).

Şi Ambrozie se depărta la fel de calm şi legănat cum apăruse.

Silion se obişnuise cu penumbra în care se aflau. Pe parchet, pe divanurile lungi de lângă pereţi zări un belşug de blănuri de leopard, iar la picioarele unui fotoliu monumental din fund - o singură piele de leu, terminată cu un cap majestuos de felină fioros rânjită. Deasupra uşii — o inscripţie.

- *„Jiic sunt leones!"'* citi Fane. Suntem în Camera Leoparzilor. Aşa îi zice. Aici ţin leoparzii şi celelalte lighioane sfat. Puţină răbdare, şi ai să vezi leii, leoparzii şi şacalii. în carne şi oase. Când se adună laolaltă, alcătuiesc dimpreună jungla, pe care o prezidează un leu-paraleu, domnul Adam Gună, gazda noastră.

- O francmasonerie, o mafie?

- Dacă vrei!... încuviinţă Fane. Cu deosebirea că intri şi ieşi din ea când vrei, fără formalităţi de înscriere şi iniţiere. Si te pomeneşti dintr-o dată şacal sau leopard, sau chiar leu - după calităţile de care dai dovadă. O carte, un discurs, o aventură galantă sau orice fel de ispravă te pot promova leu-paraleu, în admiraţia junglei. Dar până astăzi, acest titlu aparţine numai amfitrionului.

Se deschise o altă uşă. In pervazul alb apăru o femeie înaltă şi frumoasă, care rămase stană de piatră, ca să fie admirată în voie. Se ridicară. Ea merse de-a dreptul la Fane, îi întinse mâna, i-o duse grabnic la gură şi se porni cu o volubilitate mecanică, aproape fără oprire între fraze:

- Bine ai venit, trădătorule! de ce aşa de rar pe la noi, închipuie-ţi că ieri era să trimit să te cheme - nu te speria, nu ţi-am pus gând rău, mi-a trecut *beguin-xA* care-1 aveam pentru tine, dar mi-era dor să citim versuri împreună (ţii minte: „şi tu, Alcibiade, dorit adolescent, te duci jucând în togă superbe rotunjimi..."), ştii că nenorocitul ăla de Diaconu mi-a scris în album o poezie nouă, în care e un vers foarte frumos, i-a plăcut şi lui Adam, stai, cum începea, da: „să te sărut mai jos de cingătoare", nu-i aşa că-ţi place şi ţie? Are talent individul - nu ştiu pe cine dracu copiază, ce păcat că uită să se spele! dar ia priveşte cine a venit! ce mai faci, mă Stolz, când ai picat? ştii, se vorbesc o groază de lucruri despre tine, ca si

Aici sunt lei! (lat.).

despre Fane de altfel, nişte femei, nişte aventuri, nişte complicaţii...

Stolz se roşi până la rădăcina părului şi, cu vinele tâmplelor umflate, cu ochii lui tiviţi, mai injectaţi ca niciodată, se înclină să sărute mâna care tardiv i se întinsese, se înclină exagerat şi cu o eleganţă voit ireproşabilă de curtean neizbutit, care vrea să acrediteze că încă din copilărie a fost deprins cu asemenea exerciţii. O clipă, femeia schiţă şi ea o atitudine învăţată, de doamnă mare, dar părea că se interesează cu totul de altceva. îşi proptea ochii.

- Cine e domnu? Nu l-am mai văzut pe aici.

Fane prezentă:

- Lucu Silion, prinţul rataţilor; doamna Iada Gună.

Silion simţi strângerea caldă a Iadei, mâna ei încăpătoare şi senzuală.

- Prinţ veritabil, sau prinţ papal? îi surâse Iada, surâsul ei oblic şi corupt; dinţii albi, mărunţi şi rari şi un sâsâit imperceptibil, care se accentua în emoţie...

Iada purta părul ei bogat tuns *à la* Jeanne d'Arc şi părea o întruchipare modernizată şi pervertită a războinicei fecioare. Ochi verzi şi pieziş într-o figură neregulată, dar mică. O frunte viperină, sterilă, implacabil îngustă. în schimb, gâtul era generos, o comoară de reflexe calde, umerii şi sânii — de o amploare statuară, sub bluza de mătasă şi sub cravata băieţească; veşminte de o calitate ostentativ de fină, pe un corp zvelt, în care forţa se cumpănea cu moliciunea.

- Dar şedeţi, vă rog!

Din nou un scurt gest de cucoană mare, apoi Iada se instala între ei, săltându-se pe droturi, ştrengăreşte.

- Adam e încă la masă cu băieţii, i-am plantat acolo şi m-am dus în anticameră la Ambrozie, el e respectuos, deşi are o privire neruşinată şi un zâmbet de pederast patentat, sunt foarte necăjită, Adam m-a repezit de faţă cu toţi invitaţii fiindcă m-am amestecat într-o discuţie despre Nietzsche, mi-a spus să nu mă mai amestec în lucruri de care habar n-am şi că nimic nu mă obligă să am câte o părere în toate chestiunile, auzi colo, ca şi cum eu nu l-aş fi citit pe Nietzsche, a cărui filozofie spune că omul trebuie să fie mai tare decât toţi şi că pentru asta trebuie să se întreacă pe sine, să lepede tot, să n-aibe nici un scrupul, şi că se întoarce mereu în viaţa asta tot aia şi tot aia, adică *der ewige,* cum dracu-i zice, *der ewige,* zi-i pe nume, Fane, de ce râzi? sau ţii şi tu cu parşivul ăla de Adam, iartă-mă, prinţe, că mă exprim astfel, deşi sunt de origine poloneză,

apropo, să ştii că şi eu sunt nobilă. *Der ewige...* ah! *Wiederlcehr!*'

Ii întinse un deget, în care purta un inel gros de aur, cu o coroană de conte pe el.

- Adam este şi el nobil, un biet boier valah, dumneata eşti pesemne fanariot, bizantin, eu am auzit că fanarioţii sunt continuarea directă a aristocraţiei Bizanţului şi Romei, dumneavoastră şi cu noi avem o nobleţă autentică, selecţionată, aici la Adam ai să întâlneşti cavaleri care au învăţat manierele elegante la şcoala pregătitoare de ofiţeri de rezervă, l-ai văzut pe Stolzuleţ adineauri? Unii din ei îşi mai bat călcâiele când se înclină să-ţi sărute mâna, dar Adam îi subţiază încet-încet, uită-te la Ambrozie de pildă, să juri că e de rasă, apropo, Fane, ce-ţi mai face câinele pe care ţi l-am dăruit, mi-ai rămas dator 500 pe el, ştii, prinţule, am nişte buldogi pursânge, şi în fiecare an am o recoltă de căţei, căţeaua e foarte libidinoasă, seamănă cu stăpână-sa, eu însă nu fac copii, sunt stearpă, cu mine n-are omul complicaţii, şi dacă mi se întâmplă şi mie uneori, doctorul Istrate să trăiască! mânuieşte linguriţele ca Sfântu Gheorghe sabia, uite, uite, mi se pare că vin şacalii, fug, am să budez toată noaptea, Ambrozie, Ambrozie, mă ascund la tine în odaie, vreau să dorm niţel.

Iada se ridică şi ieşi alergând.

Din încăperea vecină răzbăteau hohotele şi clinchetele unui sfârşit de lung ospăţ. Apoi zgomotul scaunelor trase de la locul lor.

- Azi e praznicul calicilor, rosti cu gravitate Stolz; şi aplecându-se confidenţial spre Silion îl lămuri cu o volubilitate de spicher: de două ori pe săptămână, casa lui Adam Gună e deschisă, prânz şi seara, tuturora. Vin aici boieri scăpătaţi, snobi şi snobinete, scriitori, artişti. Mai rar, gazetari şi politicieni: se tem să nu-şi pericliteze cariera. Reputaţia de cavaler de industrie şi aventurier a lui Gună se războieşte cu aceea de om de lume şi de artă, boier de neam, mecena şi colecţionar de monede vechi. Renumele acesta s-a format în 30 de ani de străduinţe, peste nouă mări şi ţări, în vreo 44 temniţe de sub aproape tot atâtea drapele şi în câteva expulzări definitive, dintre care una singură îl doare pe Gună: hotărârea care-i închidea vămile Franţei, *la douce France,* gargarisi, cu suspine şi cu accentul de melancolie al lui Adam foarte bine redat, Stolz. De ciudă şi de răzbunare, Adam Gună se făcuse în timpul neutralităţii româneşti în 1915 omul Puterilor Centrale, şi unele guri rele şi pene

1 Etema întoarcere (germ.).

îl învinuiseră chiar de spionaj şi trădare. Asta nu dovedeşte din partea detractorilor decât o regretabilă uşurinţă, comentă Stolz; în momentele lui de curaj, Gună nu este capabil decât cel mult de escrocherie... De altfel, ofertele n-au lipsit nici din tabăra adversă... Gună, repet, le-a respins dintr-un sentiment de răzbunare. Blondei, ministrul Franţei, i-a reproşat cu stăruinţă că tocmai el, fostul elev al liceului „Louis le Grand", fostul student al nu mai ştiu cărei facultăţi din Paris susţine la Bucureşti politica adversarilor.

Adam nu l-a lăsat să termine.

- *Permettez, excellence, ce ri est pas ă V oei VJ*

- ...Autorităţile străine în timpul ocupaţiei au ştiut ce fac şi cu cine au de-a face când l-au arestat pe Adam. Dar nu l-au trimis într-un lagăr, ci l-au silit să execute şi o sentinţă, mereu eludată, a tribunalelor româneşti, „pentru un delict vulgar", gargarisi din nou, imitativ, netezindu-şi cu mâna în aer un barbişon imaginar, Stolz. Adam Gună trece cu o linişte nealterată şi cu un superior punct de vedere prin toate. Era, după spusele sale, un prigonit politic. Pătimea pentru ideile lui anarhiste, pe care le-a propagat din cea mai fragedă tinereţe. Să-1 auzi povestindu-şi singur noilor-veniţi aventurile... Stoltz se ridică şi-şi debită rolul cu glasul, atitudinea şi gesturile pline de demnitate şi de umor grav ale personajului: „Eu am fost cel care a dat cea dintâi lovitură oligarhiei latifundiare române (Stoltz alegea de predilecţie cuvinte în care putea să graseieze, răsfirându-şi în aer barbişonul ipotetic); în 1906 m-am ales în opoziţie ca reprezentant al ţărănimii, la Colegiul al III-lea. Treceam prin sate îmbrăcat în togă albă, cu o barbă de Hristos şi o cruce neagră pe plex şi călare pe un măgar înalt. O frumuseţe de măgar, cenuşiu ca un şobolan, un adevărat măgar de profet. Ţăranii îmi aşterneau în cale velinţe şi veşminte, şi femeile îmi aduceau flori, căutând să-mi sărute mâna sau să-mi atingă poalele în treacăt, sau cel puţin să smulgă un fir din coada măgarului. Alegerile au fost casate, dar scrutinul următor m-a scos tot pe mine. Au trebuit să trimită cavaleria şi ceva tunuri."

în momentul acesta, parcă acelaşi glas atât de bine imitat de Stoltz se înălţă şi din camera vecină, cu tonuri profetice, peste un tumult de alte voci, care ajunse la ei.

- Asta e Adam, zise Stolz. Silion a putut astfel să constate justeţea imitaţiei.

îmi daţi voie, excelenţă, dar n-o fac pe gratis! (fr.)

-...bicarbonatul, domnilor şi doamnelor, marchează sfârşitul tinereţii. Intrarea lui în obiceiurile cotidiene e de un funest augur.

-...Gună e un om ocolit de lume, continuă Stolz. El însă împarte oamenii în sinceri şi făţarnici şi nu-şi recunoaşte altă vină decât de a fi spus totdeauna lucrurilor pe nume, ceea ce se cheamă astăzi, pe nedrept, cinism. Are un dar netăgăduit de a povesti şi o plăcere sadică să asculte bârfeli şi anecdote. Aceasta e justificarea întinselor ospeţe din sufrageria gotică, boltită ca o pivniţă, cu ferestre ascuţite şi colorate. Amănunt: Gună a trecut în tinereţe la catolicism. Nimeni nu poate spune de ce.

...Adam se îngrijeşte de ospeţele lui, de la cele mai mici detalii de culină până la distribuirea locurilor şi la varietatea florilor. Le răspândeşte cu potriviri atente, cu aluziuni discrete, cu omagii nuanţate, în faţa tacâmurilor.

Tot oraşul vorbeşte de banchetele lui Adam Gună, şi clevetirile celor ce nu iau parte la ele întrec chiar bârfa crâncenă la care se dedau comesenii. Este singurul viciu al acestor mese cuviincioase şi de o distincţie strictă cât timp se desfăşoară numai în sufragerie. Se consumă enorme cantităţi de merinde, menite să sature un întreg Pamas flămând. Pentru unii oaspeţi, invitaţia permanentă la Gună e un prilej de reconfortare a unui organism hărţuit de foame în spaţiul dintre cele două mese săptămânale. Se ghiftuie şi se îmbuibă şi pentru zilele slabe. Casa e plină de eroi balzacieni, care în oraşul ăsta fără mansarde dorm prin subsoluri şi mănâncă mezeluri la hârtie.

-...Adam îi prezidează şi de-abia gustă din bucate. Felul lui de a fi e pentru ei o şcoală de rafinament şi de bun-gust. Vin aici juveţi de pe cucuiele Olteniei şi emigranţi intelectuali din buzunările Moldovei, care pătrund pentru întâia oară într-o casă bogată de ciocoi, de cărturari şi de esteţi. Gună îi ia sub protecţie ca un maestru de scrimă pe noii săi elevi, şi cu o abilitate soră cu minunea îi iniţiază în folosirea cuţitului şi a furculiţei, la care aceşti discipoli ai lui Proust şi Valery se uită ca la nişte instrumente de chirurgie şi tortură. Cu aceeaşi iscusinţă îi previne contra exagerărilor, fiindcă unii din ei se pripesc să-şi vopsească roşu-aprins unghiile de-abia despotmolite din pieliţele natale şi să abunde în cosmeticuri şi esenţe violente. Oricum, în două-trei luni, cavalerii stângaci, sosiţi să dea lupta cu metropola precară a Bucureştilor, devin, dacă nu eroi de roman, cel puţin oameni de bunăcuviinţă, cu toate că nu e tocmai potrivit să te înhăitezi prea devreme cu ei.

Ascultându-1 pe Stolz, proaspătul prinţ Silion cerceta decorul dimprejur. încăperile se înghesuiseră treptat cu socluri, tablouri şi mobile de muzeu. Trebuia să umbli cu băgare de seamă printre ele. Elita plasticii române contemporane era înfăţişată aici: cele mai bune pânze ale lui Luchian şi Andreescu alături de primele sculpturi ale lui Brâncuşi şi Paciurea. Ele contrastau cu actualităţile lui Predescu-Găină, înşirate de-a lungul scării şi prelungite până în sala de baie, unde subiectele deveneau pornografice.

- Uşile, uşile, cu înţelepciune să luăm aminte... psalmodie pe nas Stolz.

Purtându-şi capul blond ca pe un potir, Ambrozie trecu, trase draperiile şi deschise uşile de cristal dinspre sufragerie.

Pe sub un glas victorios de femeie, vreo douăzeci de oaspeţi se revărsară încet în marele hol, urmaţi de doi feciori de la „Esplanade", care aduceau tipsii cu îngheţată şi cafele. Femeile se tolăniră pe canapele şi fotolii cu o înfrigurare greu stăpânită.

- Umblă ca nişte amazoane descălecate, şopti Stolz, încă imitând glasul lui Adam Gună, nişte amazoane cu capul Gretei Garbo.

Oxigenate, platinate sau date cu *henne,* toate îşi scoaseră, ca la un semn, rujurile de buze şi-şi restaurară gurile, gras.

- Hai la bucătărie, propuse Fane, poate găsim în sfârşit o femeie.

- Sunteţi nedrepţi, protestă Lucu, cele mai multe sunt superbe.

O doamnă, care era evident izvorul acelor triluri, îşi trecu pe la buzele noilor-veniţi, ca pe nişte moaşte, o mână sclipitoare şi par- * fumată şi intonând cu inflexiuni de fericire:

- La revedere, domnilor, la revedere, doamnelor... cât de rău îmi pare că trebuie să vă părăsesc!

- Asta e Rita Şendrea de la Teatrul de Artă, îl informă Stolz pe Silion.

Salutul ei fu rostit cu tonul Ofeliei în scena nebuniei, apoi Rita se îndreptă spre ieşire, ca *Madame* Roland spre eşafod, un mers model, creat să rămână în istorie. Adam Gună, ieşind din sufragerie, o petrecu până în hol.

Când se întoarse, Gună strânse mâna lui Silion, pe care Fane i-l prezentă. Gună se situa în mijlocul odăii, cu atitudinea unui muşchetar care aşteaptă o provocare.

- Aţi văzut-o? Ce repede s-a consolat!

O voce de femeie spuse:

- Iar cleveteşti, coane Adamache? Uiţi că e o artistă de talent?

Lucu tresări. Era glasul lui Trude Resch. Vorbea cu autoritatea unui prieten al casei. O panglică albastră îi încingea fruntea, idealizându-i privirile blonde.

- Dar nu bârfesc câtuşi de puţin, se apără Gună, tot ce spun e spre lauda ei.

Oaspeţii, un roi colorat de bărbaţi şi femei, se instalau confortabil în fotoliile de piele sumbră, parfumată, pentru a savura pe-ndelete momentul cafelei şi povestirea ce se anunţa. Cei mai în vârstă se grupau în picioare, să-şi înlesnească digestia.

Atunci răsunară, deodată, silabe energice, pe un timbru ciclopic, de tunet înfundat:

- Iar au rămas o mulţime de bunătăţi neconsumate!

Era regretul unui uriaş de vreo cincizeci de ani, cu fălci preistorice, cu figura de un roşu de sfeclă şi pântecele de Falstaff.

- La datorie, domnule gheneral! aprobă Trude Resch.

- E ministrul Căilor Ferate şi ad-interim la Interne; omul zilei, îi şopti Fane lui Lucu la ureche.

- Generaţia de azi nu ştie să mănânce, observă generalul, şi se înapoie orgolios la bufet.

- S-a consolat!

Gună rămăsese cu faţa spre uşă, cu degetul întins, ca un fachir, urmărind dincolo de ziduri retragerea invizibilă a Ritei. Cu această atitudine bizară izbuti se ralieze pe toţi oaspeţii în jurul povestirii pe care se vedea că ţine cu dinadinsul să o debiteze.

- Dă-i drumu! tună de departe generalul.

- S-a consolat, şi nici nu e de mirare. Ca să o cunoaşteţi pe Rita, faceţi abstracţie de purtările ei rafinate, de cultura ei poetică şi poliglotă. Nu ţineţi seama nici de felul admirabil - n-am ce zice - cum recită în limba lor pe Rilke, pe Valery, pe Keats... Să nu vă uitaţi la ea din faţă, fiindcă are ochi frumoşi şi un aer iluminat, care o să vă înşele. Priviţi-o din spate, accentua el cu pasiune, numai din spate - şi se bucură de nedumerirea iscată. Şi veţi vedea că talia ei de libelulă şi umerii ei de marchiză se termină cu o ceafă lată de birjar de lux, de scapet din Piaţa Teatrului. *Mes chers amis,* tot sufletul ei e în ceafă.

- într-adevăr! exclamă cu nestăpânită satisfacţie Trude Resch.

- Ultima ei victimă a fost Roro, ştiţi, Rodrig Robescu: câte un Ro de la fiecare nume, pe vremuri lider al Partidului Conservator, om subţire şi bogat şi, cu toate că tare bătrân, încă verde. L-a zăpăcit şi l-a stors de ultima vlagă şi, *naturalmente,* de ultimul ban. L-am văzut aici la mine, venise să-mi ceară un împrumut, cu ifosul lui demn şi vulturesc. I-am dat cu 35 la sută pe lună. Avea încă o privire bărbătească. L-am poftit să aştepte şi, *naturalmente,* după câteva momente s-a spovedit: toate mezaventurile lui cu Rita. S-a întâmplat să-1 dea afară din casă (în micul auditoriu se observă o mişcare, fiecare se aşeza mai comod în locul lui, să asculte mai bine), da, în toiul nopţii, după o scenă de isterie, pricinuită de vreo tentativă nu tocmai izbutită. A! Nu numai din vina lui Roro. Pre câte am aflat, după o anchetă, *naturalmente* discretă, nici o astfel de încercare, *jamais, au grand jamais*[1], nu izbuteşte cu o parteneră ca Rita. E pentru ea un fel de caznă demonică dar zadarnică, o plăcere acută dar fără culminaţie şi fără dezlegare. Fenomenul are, *naturalmente,* o explicaţie, pe care o dă chiar Rita viitorilor ei amanţi când se află cu ei încă în faza introductivă, de camaraderie şi confidenţă. Iubise, chipurile, pe un individ în prima *primissima* ei tinereţe, şi acela a trebuit să plece la război, ca în romanele de altădată. Era feciorul unui barcagiu din Brăila. Un băiat frumos, buclat şi oacheş, cu ochii galeşi, ca orice june-prim, talent puţintel de tot, şi prostuţ şi îngâmfat, menit să placă femeilor, şi ea s-a măritat, de ciudă şi de sărăcie, cu altul, îl cunoaşteţi pe primul ei soţ: un cărturar bălan, zbârlit şi constipat. Avea parale, dar făcea pe anarhistul, ca să-şi construiască o personalitate. în tot timpul căsătoriei, cât a lipsit iubitul, Rita şi-a interzis orice voluptate, soţul ei nu avea în ea decât o sclavă inertă, o amantă inhibitivă, care spera îndărătnic în întoarcerea celuilalt. Şi când s-a întors platonicul iubit, Rita a dat buzna. Dar, vai! după atâta aşteptare, s-a ales cu o dezamăgire cumplită, de, *ma chirie,* se adresă el lui Trude Resch, după ce ai refuzat să cunoşti într-adevăr voluptatea într-alt fel decât ca pe un exerciţiu steril, după ce ţi-ai domesticit simţurile şi ţi-ai cultivat dezgustul ca să nu luneci pe panta plăcerii, nu e uşor să-ţi mai dezlănţui elanul, chiar când eşti în braţele celui mai aşteptat.

- Trebuia să persevereze! spuse Kiriazy, mângâindu-şi o cravată înnodată fără greş.

- *Naturalmente]* Şi era cât p-aci să-1 dea gata pe ăla, şi tot nimic, până ce individul s-a speriat, sau s-a plictisit de această funcţie de gater mecanizat şi a dat bir cu fugiţii.

[1] Niciodată, absolut niciodată (fr.).

— Si Rita?

— S-a încăpățânat! Nu însă cu ibovnicul ei, ci cu alții, într-un fel de căutare exasperată, de frenezie sterilă, până ce, într-un târziu, a prins de veste soțul ei și a lăsat-o. Curând după aceea, legitimul a murit de tuberculoză galopantă - *naturalmente!* — și i-a lăsat numele și o parte din avere dintr-un acces de generozitate *in extremis.* Rita s-a dat tot la băieți frumoși și tineri, s-a mai abătut și prin marină, a mai pus la încercare pe câte un don juan de la hale, a pândit toate reputațiile de matador în materie, și cu toate astea n-a înțeles absolut nimic. Utima ei dragoste, Jean Proca, tenorul cunoscut, un fel de macedonean, o corcitură, cel mai frumos exemplar al generației *de moins de trente ans*[1] și cel mai înzestrat de zeul Priap, ce să vă mai spun? - Gună făcu o pauză - *habet*[2], slavă Domnului, știu asta de la o prietenă comună, și până și pe ăsta l-a pus pe fugă. Intr-un rând, după o noapte albă, către zori bietul băiat adormise, frânt, înfrânt, când fu deșteptat de un hohot de plâns înăbușit. Deschise ochii; Rita, goală, sta în clarul de lună în pervazul ușilor care dădeau în balcon, zgâlțâită de suspine. „Ce ai? Ce s-a întâmplat?" „Sunt nefericită, s-a bocit ea, sunt blestemată! Nu mi-e dat și mie să am a face măcar o singură dată cu un bărbat adevărat!"

— Hi-hi-hi, *Ies amants bizarres* hohoti Kiriazy.

— Vă puteți închipui — vibra glasul, totuși voalat, al lui Adam, și râsul se potoli ca de obicei de îndată ce debitul lui sacadat își reluă cursul - ce s-a ales din septuagenarul Roro, pus să joace rolul lui Booz pe lângă Rita. Ea s-a agățat imediat de el, mai întâi fiindcă îi plac boierii, e friandă de blazoane, ca și de intelectualitate, și l-ar fi despărțit pe moș Roro de nevastă-sa dacă zeii n-ar fi decis altfel. I-a băgat în cap că există în viața bărbatului și o a treia înflorire, care se întâmplă pe la vârsta psalmistului, și că Roro, scuturat într-adevăr de câteva tresăriri virile, dar fără durată...

— Pardon, avea pornire automată, interveni Kiriazy.

— ...că Roro s-ar afla într-o asemenea a treia înflorire... Si l-a supus unui regim delicios. După o săptămână, patriarhul era, *naturalmente, hors-jeu*[3]. Atunci au început certurile, concedierile în toiul nopții, rupturile pe câte o săptămână, două, urmate de împăcăciuni mai întâi epistolare, cu eterna incantație despre reînflorire, apoi, cum să zic? „pe teren", că Roro profita de concediu și, sigur că va

[1] De sub treizeci de ani (fr.).

[2] Are (lat.).

[3] Scos din joc (fr.).

fi rechemat, se îndopa cu afrodiziace, își făcea injecții cu extrase glandulare, îl consulta telefonic București-Paris pe Voronoff, mânca numai fudulii de berbec, se culca devreme și aștepta cu încredere, fiindcă știa că nevoia de bani și de aristocrație i-o va aduce iarăși pe Rita pe pieptul lui păros și sub sprâncenele lui de antart.

Dar într-una din aceste pauze, atât de viclean utilizate, în scopul unor isprăvi herculeene, Roro s-a îmbolnăvit de gripă pulmonară și a decedat a treia zi.

Eram pe Calea Victoriei, oprit printre curioșii care așteptau să treacă dricul lui Roro, copleșit de coroane, precedat de perna cu decorații și însoțit de tot corpul politic și diplomatic, când deodată, ca din pământ, iată pe Rita, repezită, volubilă, că mă apucă de braț. *„J3onjour* Adamache, ce mai faci, îl caut pe Roro de opt zile, am înnebunit căutându-1, *jamais une brouille na dure autant*[1], telefonul lui nu răspunde, spune-mi, ce e de făcut?" (Gună rostise toată fraza cu un glas pițigăiat, de hermafrodit, căutând să imite timbrul muzical al Ritei.) „Il cauți pe Roro?" „Firește". „Uite-1, i-am zis punctând cu degetul carul mortuar cum înainta solemn și pavoazat de panglici, jerbe și coroane înspre eternitate, uite-1, i-am zis, e a patra înflorire, și încă ce înflorire!"

Am salutat dricul, am salutat-o și pe ea, profund, *naturalmente,* și am văzut-o un moment cum se-nclina cu *face-â-main-ul,* să citească *imprime-mile* de pe panglicile funerare, am văzut și cum își scapă *face-ă-main-vl* anacronic pe trotuar și îl face țăndări. I l-am cules grabnic și i l-am pus în mâna ei înmănușată și, ca să nu asist la un leșin obligator, m-am eclipsat în mulțime. De atunci n-am mai văzut-o decât azi la masă, când am evitat, *naturalmente,* amândoi, să mai vorbim de aceste triste evenimente.

- Dar parcă mai rămăseseră niște sarailii!

întrebarea fără nici o legătură cu povestea lui Gună o rostise generalul Someșan, întors de câteva clipe din sufragerie și care pândea o pauză ca să poată vorbi. Adam îi aruncă o privire disprețuitoare.

- Stiu eu unde sunt. Ți le aduc imediat!

Și Trude, ca un înger al casei, se ridică să-l ajute,

în așteptare, pe când atenția tuturor se împărțea între cupele de șampanie, care circulau fără întrerupere, și povestirile amfitrionu-

[1] Niciodată o ceartă n-a ținut atât (fr.).

lui, generalul începu de unul singur un exercițiu foarte ciudat. Era un spectacol -iou pentru Silion. Ministrul se înălța mult pe vârfuri și se trântea ritmic pe călcâie, cu putere, numărând șoptit: „Unu-doi, unu-doi". După ce repetă mișcarea de vreo zece ori, luă un scaun de sufragerie, un scaun de stejar masiv, care-i sta la îndemână, și se prăbuși cu fesele pe el, tot ridicându-se și așezându-se cu izbire vreme cam de un minut.

- Nu râde, că te bate! auzi Lucu la ureche șoapta lui Fane.

Dar Someșan observase nedumerirea de pe figura străinului.

- Tinere, îi zise cu un glas catacombal, să vii la mine dacă vrei să înveți să mănânci. Numai cu sistemul acesta (și se mai prăbuși o dată, icnind, pe scaun) se așază bine alimentele; se „tasează" la fund, și pe urmă poți să mai adaugi.

- Generale, au sosit sarailiile! îl anunță Trude.

- Câte sunt?

- O duzină.

- N-am ce alege! declară cu dispreț generalul.

- In schimb, conița Trudchen, reluă Adam, aparține altui gen, poate mai vătămător: se dedă și la devastări platonice, ea poate să desființeze un om nu numai când i se dă, dar și când i se refuză. Ia uitați-vă acolo!

Privirile se întoarseră în direcția arătată de Gună. Pe fondul verde-întunecat al draperiilor se desprindea profilul de ceară al doctorului Felix, pierdut într-o atitudine de prostrație cinematică. în fața lui, pe jumătate golită, sta o sticlă de gin.

- Ar fi timpul, adăugă Adam către Trude, să fii mai blândă cu el. Nu de alta, dar s-ar putea să ai odată și odată nevoie de arta lui.

- Ești foarte amabil, replică Trude, dar timpul acela e încă foarte departe de mine... Și cu o sfidare grațioasă în toată ființa, îl întrebă: Sau poate ești de altă părere?

- Ferit-a Sfântul, protestă Gună, dar sunt superstițios; faptul că doctorul s-a amorezat de dumneata nu-mi spune mie nimic bun!

- Tocmai de aceea îl las s-aștepte, încheie Trude. Și râseră amândoi ca de un secret cunoscut de toată lumea. Se știa că doctorul Felix se specializase în chirurgia estetică. Ațînea calea frumuseților în declin, cărora le propunea inima lui și o deplină restaurație.

- Eu unul, dacă aș fi femeie, m-aș feri de doctorul Felix, adăugă Adam, uitând de intervenția sa miloasă de adineauri. Omul acesta adulmecă bătrânețea sub învelișul strălucitor al frumuseții ca

hienele hoitul sub iarba fragedă.

- Se face că nu aude, observă Stolz.

Cu un gest de renunțare, Gună îl precipită pe Felix în afara preocupărilor celor de față, ca și cum cu o singură mișcare a mâinii l-ar fi dizolvat în atmosfera de miresme și fum a încăperii.

- Precum vedeți, își reluă el disertația (și se adresă cu dinadinsul lui Lucu Silion), unele femei nu se mulțumesc numai cu seva omului, ele atacă și materia cenușie: există oameni a căror predilecție stă în a fi vampirizați de femei. (Gună se înclină spre Silion.) Complimentele mele, *mon cher,* e fermecătoare! e un as! un as între ași! Dar adu-ți aminte de spusa răposatului meu prieten Multedo Y Cortina: *Jl n'y a pas de femmes fatales, il n'y a que d'hommes sots*"[1]. Admir-o, cânt-o, *couche avec*[2], dar n-o iubi! E încă pui, dar e din rasa primejdioasă, crede-mă, că mă pricep; păzește-ți materia cenușie!

- Ce vrei să spui? se apără Silion cu un surâs idiot și agresiv.

Cei de față îl priveau ironic. Era încurcat. Secretul vieții lui e în gura lumii. De bună seamă, oamenii aceștia sălbatici și neînduratori vor tăbărî curând asupră-i cu glumele lor nerușinate.

- Cunoști istoria cu cruciații? întâmpină Adam.

Pe figura lui Lucu se zugrăvi o curiozitate amestecată cu neîncredere, întreg grupul se pregăti să asculte.

Adam își netezi barbișonul.

- Când au pornit cruciații să libereze Locurile Sfinte, cei mai grăbiți și mai viteji au fost călări, *naturalmente.* Drumurile erau lungi și mizerabile, satele și populațiile pe care le întâlneau nici nu făcea să te uiți la ele. Ajunseră într-un sfârșit în părțile răsăritene și când intrară învingători în împrejurimile străvechiului Constantinopol îi întâmpinară grecoaicele cu flori, cu vin și cu limonada. Se ațineau smerite pe lângă cai și ridicau spre cavaleri mâinile încărcate cu fleacuri și de-abia cutezau să-i privească pe sub gene, surâzând cu sfielnică modestie. Cu pielea lor mată și brună, cu mișcările rotunde și piezișe, cu pletele lor negre, au făcut, *naturalmente,* o puternică impresie asupra cruciaților, sosiți, după atâta drum singuratec, din țările fadelor blonde. Cu toții au simțit în ei, *naturalmente,* tresărirea ispitei. Dar unii și-au amintit de Mormântul Domnului, s-au stăpânit și și-au văzut de drum fără

Nu există femei fatale, există numai bărbați proști (fr.).
Culcă-te cu ea (fr.).

măcar să se oprească sau să privească înapoi. Aceştia au fost cei mai tari şi au ajuns cei dintâi la Locurile Sfinte. Alţii însă au sărit de pe cal lângă femei, le-au trântit, *naturalmente,* pe marginea şanţului, au plătit, au încălecat şi au pornit pe urma celorlalţi. Si aceştia au ajuns la Locurile Sfinte, dar mai greu şi mai târziu, iar în Paradis, tot aşa, cu zăbavă. Şi au mai fost şi cei care după ce au descălecat şi s-au desfătat *stanţe pede* li s-a părut că fericirea asta, la botul calului, a fost de scurtă durată, iar calea rămasă li s-a părut lungă şi pustie. S-au gândit să le ia cu ei în şea o bucată de drum călare, să le ţie de urât şi de cald. Şi le-au luat. Şi a trebuit să meargă la pas, sau în trap domol, să poposească des, să treacă de pe cai la căruţe şi să rămână prin sate, că femeile erau fătătoare. Si au fost întrecuţi de cei care soseau din urmă pe jos, şi niciodată, *au grand jamais,* n-au mai ajuns la Locurile Sfinte.

— *Naturalmente!* completară în cor auditorii.

— Şi acum, să vă dezvelesc bustul lui Firuletz!

La auzul acestui nume, adunarea izbucni în exclamaţii cu *double sens* şi urmă, ca un stat-major, pe Gună spre o schelă mică din fundul unei încăperi vecine, improvizată în atelier. Dar n-apucă să treacă bine pragul, şi grupul se opri deodată, ca în faţa unui spectacol neaşteptat. La fereastra din stânga, dinspre stradă, proptit pe o margine de scaun, mai mult în picioare decât aşezat, un bărbăţel spânatec şi scofâlcit încremenise cu palmele întinse paralel în văzduh. I se vedea în plin obrazul fără tresăriri, dat niţel pe ceafă, ca şi cum ar fi contemplat în tavan o viziune cerească, şi ochii negri, rotunzi şi icterini fixaţi asupra unei femei zvelte care îi făcea faţă.

Pe mâinile omului se înfăşurau fire de lână, pe care femeia le depăna cu mişcări încete şi precise, la infinit. Pe parchet, în jurul acestei perechi stinghere, zăceau ghemuri de felurite culori.

— Diaconul exclamară deodată cei ce intraseră.

— Grea meserie! se minună Gună, ia priveşte-1, a căzut în catalepsie!

— Ba mai curând pare în extaz, rectifică Kiriazy.

Diaconu rămase nemişcat şi absent, cu mâinile ţepene în aerul încăperii, ca un manechin de ceară. Numai Iada întoarse o clipă capul şi rosti, ca pentru sine:

— Nici aici nu scapă lumea de nebuni! - şi continuă să-si depene, cu gesturile ei antice, lâna.

Adam le întoarse spatele. Cu băgare de seamă, ca o soră de

caritate, desfăcu pânzele gălbui şi umede, care înfăşurau, ca un pansament uriaş, sculptura. Le lăsă să cadă pe rând. Murmure de aprobare. Era bustul unui adolescent, cu fruntea îngustă şi voluntară, cu ochi severi şi leneşi, cu profilul curb şi un surâs sfidător, de o tinerească neştiinţă, o arătare imberbă de arhonte sirian.

- Ce titlu are?

- învingătorul! scanda cu emfază Adam. Iar colo, alături, e bustul meu, pe care nu vi-1 pot arăta; nu e gata încă.

- Ce titlu-i puneţi? întrebă aceeaşi voce de adineauri.

- învinsul! proclamă Trude Resch.

Lăsându-1 pe Diaconu în poza lui cataleptică în faţa Iadei, invitaţii părăsiră atelierul încet. Se regrupară în hol şi prin saloane. Curând însă, un incident curios se petrecu în sufragerie. Oaspeţii se îmbulziră, unii cu paharele în mână, într-acolo. Fane şi Stolz auziră glasul lui Adam, poruncitor ca al unui căpitan de vas prins în furtună:

- Ambrozie, prepară-i bicarbonat de sodiu: o doză de porc-de-câine!

Pe un fotoliu, lângă masă, zăcea generalul Someşan, cu capul pe spate, cu mâinile atârnând umflate şi vinete. Răsufla greu, cu un fel de plescăit cleios printre spumele care i se clăbuceau pe gură. Pe faţa roşie se împrăştiau vine mici, violete. O spaimă subită îl opinti de pe spătarul acoperit cu un patrafir bisericesc. Se ridică şi, scăpat de sacrilegiu, se prăbuşi pe fotoliul de alături, sufocat de efortul său supraomenesc. Cei de faţă izbucniră în hohote: au înţeles că bolnavul nu voia să se aşeze pe un patrafir, mai ales în clipele când îl pândea o sincopă. Doctorul Felix îşi făcu loc lângă bolnav, se aplecă, îi luă pulsul, se pregăti să-i asculte inima.

- Ia lasă-ne, doctore, îi zise Adam, cu fiţele dumitale medicale aici! Stim noi ce-i trebuie!

Când Ambrozie sosi cu bicarbonatul, generalul refuză din cap.

- Sare amară! gâfâi el. Multă!

Se vede că Ambrozie cunoştea tratamentul şi că era pregătit; în mai puţin de un minut, se întoarse cu o soluţie preparată într-un pahar înalt. Cu mâinile ei subţiri şi nervoase, Trude Resch desfăcu gulerul şi cravata generalului, îi propti palma în frunte şi-1 ajută să înghită doctoria.

- Priviţi-1, îl arătă Adam, parcă e Socrate bând cucută.

Doi şacali îl sprijiniră pe general şi-1 duseră să zacă pe un divan.

- Să nu mă lăsaţi singur, gâfâi Someşan, vreau să mor între voi, aici.

- Vorbeşte ca dintr-o damigeana, zise Kiriazy.

Ieşind cu ceilalţi oaspeţi din sufragerie, Stolz întâlni pe pictorul Predescu zis Găină.

- Te descompui pe picioare, i se adresă el amabil; la toamnă ţi-aducem tuberoze.

Cu o mină dezgustată, Găină încercă să-l depărteze. Dar Stolz continuă, potrivindu-şi monoclul:

- Bag de seamă că nu eşti mai frumos când te strâmbi şi mă simt dator să ţi-o spun... Mă întreb de ce nu te foloseşti şi dumneata de chirurgia estetică a doctorului Felix. Ce de nasuri a mai dres, fără să se gândească la al dumitale! E o mare nedreptate. Afară numai dacă nu te-ai convins că arta e neputincioasă şi că nu e nimic de făcut. In tot cazul, ai fi fericit inspirat dacă ţi-ai putea schimba mutra. Nu văd ce alt mijloc ai fi găsit să te apropii de o femeie.

O melodie stridentă de jaz îi întrerupse. Câteva perechi înfiripate îi despărţiră cu vârtejele lor de bumbac şi mătasă.

- O fi murit generalul? se interesă Lucu la urechea lui Fane.

Tolăniţi alături pe un fotoliu în formă de S, căutau să-şi alunge ameţeala şampaniei fumând trabucuri parfumate.

- Nu mai are nici pe dracu. Tratează cu Androne în salonaşul turcesc.

- In atmosfera asta?

- E prielnică marilor afaceri. Gună se alege cu un comision serios.

- Dar generalul?

- Juma-juma.

- Ce jecmăneală, bietul Androne!

- îi rămân cincizeci de milioane, din care, la drept vorbind, nu merită nici cinci.

- Dar partea ta?

- Câte o părticică de la fiecare. încep şi eu să prind cheag.

- Te burghezeşti.

- Ţi se pare. Am alte scopuri.

- Să fii ministru.

Fane rânji.

- Nu mă cunoşti! Eu vreau să stăpânesc. Ascultă: eu nu pot fi ministrul cuiva. Şi nici nu pot fi rege, postul e ocupat.

- Atunci?

- Pot fi însă mitropolit: patriarhul ţării.

- Glumeşti?

- Dacă dau greş, atunci am glumit.

- Aiurezi, îi spuse Lucu, şi închise ochii.

în camera vecină, Adam Gună ridică un pahar.

- în sănătatea lui Alcibiade Resch şi a marii finanţe! în sănătatea es-a-em-ului! Cine are bani, să subscrie! Acţiunile se vor urca vertiginos! Garantez o primă fantastică.

- Aşa va fi în prima lună, rânji în surdină Fane către Silion. Dar acesta nu-l asculta. Sub acţiunea vaporilor de alcool, mintea i se oprea în loc.

Treptat, adunarea se desfăcu în mici grupuri, ameninţate de congestie şi exagerat tolănite în fotolii. Cei mai tineri dintre oaspeţi stăteau întinşi pe blănurile de leopard, pe care odihneau, în tecile lor de mătasă, picioarele femeilor. Lucu îşi lăsă într-o reverie grea privirile să fluture printre ele.

Erau picioare subţiri, cu linia plăpândă şi nervoasă, graţios arcuite, mândre şi aristocratice în prefăcuta lor nepăsare. Erau altele, sprintene până şi în nemişcare, zvelte şi musculoase, făcute pentru dans, pentru avânturi supreme. Picioare de silfide şi diane, şi lângă ele - altele mai materiale, cu gleznele mai plastice, cu pulpele mai leneşe, mai pline, chemând dezmierdarea ochiului şi întârzierea leneşă a pipăitului. Şi picioare mai grele, de femeie răsăriteană şi de odaliscă. Şi erau altele de bacantă, rotunde şi vânjoase, în care fineţea şi moliciunea se îmbinau cu voinicia muşchilor ghiciţi, picioare tainice şi primejdioase ca şerpii în repaos. Picioare agresive şi apucătoare ca un cleşte, lacome în deschiderea lor ca pantele unui abis. Unele stăteau la pândă, jivine atente, altele îşi spuneau răsfăţul de a se şti dorite, altele se aţineau trufaşe ca păunii. Picioare care chemau visul şi rugăciunea păgână a unui idolatru. Picioare viclene şi trădătoare, falnice şi sfidătoare, mute şi somnoroase, Lucu le simţi deodată pe toate în jurul lui, ca pe un vârtej magnetic. O, de-ar fi putut să-şi facă un mănunchi pasionat, o roată dezmetică din ele toate...

In ureche, frazele lui Adam i se aşterneau desluşit, cuvânt cu cuvânt, rotunjite şi cântate.

- Ia priviţi-l, zicea el, are o mutră de intelectual păgubos, atât de nefericită şi pizmăreaţă, că pare a fi fost făcută pentru a palmelor găzduire. Ai impresia că a fost maltrat în toate prigoanele din ulti-

mul sfert de veac... (De altfel nu neg că sălbăticia e eroismul poltronilor.) Şi te mai face să crezi că e la a suta reîncarnare şi tot printre paria s-a renăscut şi că se bucură de facultatea nenorocită de a-şi aminti de toate aceste existenţe anterioare...

Surâsuri încurajau pe portretist. Adam continuă:

- Mai are şi mania să însemne pe hârtie tot ce-i trece prin cap, şi absolut tot ce-i trece prin cap i se pare prodigios de interesant. Nimic din activitatea lui cerebrală nu-i scapă... Trăieşte cu creionul şi cu caietul în mână, sau la îndemână, pe stradă, la masă şi încă şi aiurea. Cred că şi în dragoste şi-ar lua catastiful şi plaivazul alături dacă natura (căreia nu-i place să se perpetueze prin monştri) nu l-ar fi creat eunuc.

Un tinerel spân, subţirel, cu o frunte de-abia cât un lat de panglică, roşu la faţă şi schimonosit ca o frunză uscată, asculta cu un zâmbet silit această prezentare. Era Diaconu, de data asta fără prezenţa ocrotitoare a Iadei.

- Nu te scandaliza, îi şopti Fane lui Silion. Asişti la un exerciţiu de supleţe la care amfitrionul îşi supune protejaţii.

Ambrozie, precedat de o servitoare blondă pe care Lucu o mai remarcase, intră purtând noi tăvi de argint şi noi cupe de şampanie. In acelaşi timp, uşa salonaşului turcesc se deschise şi generalul Someşan apăru, clătinându-se niţel şi cumpănindu-se, cu câte o sticlă desfundată în fiecare mână. In urma lui, ca un strigoi, venea Androne, cu ochii învăpăiaţi şi muşcândii-şi mustaţa.

- Domnilor! se beregăţi Someşan, dar glasul i se înecă într-o tuse grasă, pleoapele i se închiseră, sticlele îi scăpară din mâini.

Şovăi şi se frânse ca un turn surpat de cutremur. O clipă după aceea, generalul Someşan, prăbuşit pe un divan prea scurt pentru el, dormea dus. Si voiosul tumult se înălţa din nou.

- Ia te uită, exclamă Adam Gună designând din cioc pe cel adormit, cu cine îmi pierd eu vremea; vreau să fac un *cineva* din eroul ăsta, din năsălia asta de decoraţii... Să creez un mit în jurul lui, un mit la care să mă închin şi eu; eu cu ideile, Alcibiade cu banii, voi cu propaganda. Mitul Someşan: mâna de fier, omul ordinii, Radames, *il salvatore della patria;* un burduf de şpriţuri şi sarmale.

Dădu cu ochii de Lucu, pe care-1 luă martor, din privire, că adevăr grăise. Ocrotitor, îi puse mâna în ceafă, o mână ca o floare uriaşă, şi se aplecă spre el. Lucu înţelegea că scena e mai mult pentru public decât pentru el. Adam nu împărtăşea părerea că nu trebuie

să ştie stânga ce face dreapta. Gună continuă, ca şi cum această parte a convorbirii ar fi interesat pe toată lumea:

- Ocupă-te niţel de Resch... stai de vorbă cu el... îţi va fi de folos... vrea să finanţeze nişte cercetări şi săpături istorice... mai lasă femeile şi ocupă-te de el.

Lucu Silion se folosi de această întrerupere ca să se strecoare afară din cerc. O făcu repede şi umil, ca un câine izgonit din sufragerie. Se temea să nu-1 prindă Adam sau să nu i se pună piedică.

- C e multe picioare au doamnele acestea! răsuflă el cu năduf, pierzându-se într-un grup în care se povesteau anecdote.

Când Adam îşi aminti de el, nu-1 mai găsi. îi trebuia negreşit un cal de bătaie. Căută printre musafiri o „bobină" care să-1 inspire. întorcându-se către un ins lung, negru şi uscat care se ţinea discret oarecum în afara grupului, îl designa cu ostentaţie:

- Prietenul meu, domnul Găină, artist-pictor.

Găină îl fulgeră cu o căutătură ucigaşă şi rosti răspicat şi rectificativ:

- Predescu! Nu sunt prieten cu domnul.

- Nici eu, interveni Adam Gună, nu sunt prieten cu domnul Predescu. Pentru mine nici nu există domnul Predescu. Cât despre Găină, se schimbă lucrurile: cu Găină suntem într-o perpetuă lună de miere. L-am poreclit aşa în amintirea unei găinuşe golaşe, costelive şi negre care venea când o chemam şi-mi ciugulea din palmă. Seamănă leit cu ea. Aceeaşi privire, pe o parte, de jos în sus, acelaşi gât, stacojiu şi noduros, acelaşi gest întins spre cer când înghite apă sau şampanie... Dar să-1 vedeţi pe Găină bând şampanie! Oferită de mine, *naturalmentel*

- Pe mine mă iertaţi, trebuie să plec, zise domnul Găină, care între timp îşi culesese cu o abia stăpânită mânie ampla şi vetusta lui borsalino, mănuşile şi bastonul cu mâner de argint. Se roşise la faţă astfel încât gâtul lui vânos şi subţire, pe care ţopăia ca o suveică un uriaş măr al lui Adam printre clapele scrobite ale gulerului, şi chipul lui oacheş şi acvilin erau de o singură culoare: sfeclie.

- De ce te grăbeşti? îl reţinu Gună. Apoi continuă: Dumnealui vine dintr-un lagăr de suspecţi din Bulgaria, unde a stat pentru delictul de dublă personalitate, ca să zic aşa, spuse Adam Gună.

- Asta e o infamie şi poate cea mai mare pe care a comis-o acest scelerat! se apără Găină furios.

- O farsă, tipule, vrei să zici o farsă, şi încă una foarte reuşită!

- Omul acesta, continuă spumegând Găină, m-a denunţat autorităţilor ocupante ca fiind autorul unor desene injurioase la adresa Kaiserului...

- E adevărat, rosti cu gravitate Adam Gună (şi prelung îşi netezi ciocul); e adevărat că ţi-am făcut acest mare serviciu... te-am silit să ai o linie de conduită, să ai caracter, să treci adică în rândurile martirilor.

- Am fost arestat şi deportat de nemţi în Bulgaria pe baza dovezilor furnizate de acest trădător. N-aveam pe mine decât un pardesiu de ploaie şi pantofi de lac în toiul iernii şi doi poli în buzunar!

Adam Gună se socoti dator să se explice:

- L-aş fi ajutat, *naturalmente,* să-şi petreacă la Văcăreşti captivitatea (fiindcă cu bani totul este posibil) daci nu s-ar fi comportat faţă de mine într-un chip impertinent! Atunci, i-am spus, luându-mi bun rămas de la dânsul: „Penitenciarul e pentru escroci, lagărul e pentru eroi!"

Dar Găină nu părea dispus să-i cruţe efectele.

- Adevărul e că individu' încerca să înduplece pe ocupanţi să intervină la Justiţie să i se revizuiască procesul chiar în timpul prielnic lui, al ocupaţiei. De aceea le făcea mici servicii de delator... dar n-a izbutit...

- Ce sunt eu de vină dacă marfa pe care le-am livrat-o era lipsită de importanţă? Dar să lăsăm gluma! Adevărul e - continuă pe un von mai firesc Adam - că eram închis la Văcăreşti şi mă plictiseam literalmente. Nimeni nu venea să mă vadă. Prietenii mei se găseau parte în Moldova, sub drapel, parte căzuţi pe câmpul de onoare (făcu o pauză comemorativă şi se trase de cioc) - pentru patrie - parte angrenaţi în acţiunea politică de la Bucureşti. Pierduseră, din toate aceste motive, care de care mai binecuvântate, contactul cu mine. Nevasta venea joile şi duminica să mă vadă... Singur pe lume! Atunci m-am gândit la bunul meu complice Găină!

Fără îndoială că Adam Gună poseda secretul cuvintelor exasperante, că Găină se repezi, impetuos:

- Nu-ţi permit, ţi-am mai spus! Se opri o clipă, înfipt în faţa lui Adam Gună, ca şi cum din acea nemişcare şi din privirile lui, în care se mistuiau flăcări negre, trebuia să ţâşnească o forţă de blestem, o forţă de nimicire.

Dar nici un fenomen supranatural nu se produse. Adam rămase întreg, plastic şi viu pe locul lui, iar Găină, strângând în dinţi

măciuca de argint a bastonului, începu să se plimbe cu pasi mari, cu o iuţeală crescândă.

Mânia lui Găină era atât de sinceră şi de năvalnică, încât el nu mai putea să ţină seama de prezenţa doamnelor. Pentru cei de faţă era de mirare cum izbutea să şi-o stăpânească sau cum nu căuta să scape dintr-o asemenea stare luându-şi câmpii. Lucu Silion ar fi vrut doar să ghicească tâlcul acestei răbdări supraomeneşti. I se părea cu neputinţă ca totul să se explice numai prin nevoia de bani. Poate să fie vorba de o lipsă totală de voinţă, de o aproape sadică nevoie de sâcâieli, de ofense, de batjocuri. Dacă e aşa, Adam Gună e singurul om în stare să se ocupe de un nevoiaş şi de un îngâmfat maniac ca Găină şi să găsească prin el prilejuri de glumă şi desfătare. Atunci Găină e legat cu un fir nevăzut, dar solid, de existenţa lui Adam Gună, ca un osândit de stâlpul lui de chinuri. De câteva ori în decursul acestei altercaţii a fost vădit că Găină şovăia pe pragul unei supreme hotărâri de a se smulge pentru totdeauna din preajma lui Adam. Dar cu o titanică sforţare lăuntrică şi-a potolit pornirile şi a rămas pe loc, frământat de un clocot care ameninţa să-i rupă zăgazurile firii. Il cerceta cu îngrijorare. Observă că era îmbrăcat cu un costum de şeviot negru, ros şi luciu, cu mânecile scurtate desigur de prea multele treceri pe la spălătoria chimică. Purta pantofi de lac - aceiaşi desigur care străbătuseră o iarnă de captivitate în Bulgaria. Pantofi fără îndoială năzdrăvani.

Cu toate că de o înfăţişare atât de deosebită, Adam şi Găină se asemănau printr-un amănunt care se impunea tuturora. Amândoi păreau sosiţi din alte veacuri în prezentul nostru tern. Doi anacronici, mai precis doi medievali, în ciuda deghizamentului lor semiartistic - pălărie largă şi lavalieră - prin care voiau să pară de-abia demodaţi. Pe Adam însă toate veşmintele erau de preţ, în nepăsarea lui dispreţuitoare. Intre el şi Găină, ca între Franţa şi Spania, se înălţau Pirineii despărţitori. Găină semăna cu gentilomul nefericit, cavalerul păgubos şi calic din romane, în necurmatul război cu toate amănuntele existenţei. Capul lui mic şi păsăresc, de care se vedea că e mândru, era pentru Adam Gună o microcefalie, un stigmat de degenerescenţă, cauza tuturor neajunsurilor.

- Isprăveşte, tipule! i se adresă din cioc Adam, fără să-i pese de apoplectica mânie a lui Găină, care părea gata să se năpustească asupră-i ca acvila. Isprăveşte, că parc-ai fi o sperietoare luată de vânt! Stai locului, că ne dai *mal de mer.*

în culmea exasperării, Găină se prăbuşi pe un fotoliu şi, drept

orice răspuns, îşi duse din nou bastonul la gură şi îşi înfipse dinţii în el cu atâta violenţă, că se auzi lemnul trosnind.

- Bine, foarte bine, Găină, gargarisi aprobativ Adam; ştiţi, doamnelor şi domnilor, că numărul e cât se poate de greu, trebuie dinţi de oţel: iar bastonul acesta - priviţi, şi vă veţi convinge, dă-i drumu', Găină! - e din lemn de corn!

Merse de smuci bastonul din gura lui Găină, care, palid şi năduşit, nici nu se mai uită la el şi îl prezentă cu gesturi de cunoscător.

- Iată urmele dinţilor până şi în măciulia de argint: dinţii lui Găină sunt un fenomen, un miracol! La aşa dinţi, aşa foame! Şi ironia soartei a vrut să n-aibe ce mânca cu ei!

- Poti să trăncăneşti cât vrei, n-am să plec până nu te dau de gol!

Gună ridică din umeri şi reluă:

„Eram deci închis şi dat uitării;
o temniţă-adâncă îmi e locuinţa.
Prin dese, prin negre zăbrele de fier
O rază pierdută îmi spune fiinţa
cerescului soare, seninului cer..."

Pentru a nu ştiu câta oară i-am tot trimis vorbă lui Găină, l-am rugat, l-am implorat să vie să mă vadă. A promis. Am aşteptat. N-a venit! Se vede că dăduse peste vreun izvor de venituri din care se adăpa, uite-aşa.

Gună întinse gâtul, îşi dădu capul pe spate şi ciuguli în văzduh ca o pasăre care bea şi înghite apă. Găină îl urmări cu ochiul stâng, privind de jos îh sus, cu capul păsăreşte aplecat pe dreapta.

- Ţine, îi zise Adam aruncându-i bastonul, mai muşcă niţel.

Bastonul se rostogoli la picioarele lui Găină, care nu-1 ridică.

- într-o după-amiază de plictiseală cumplită, continuă vorbitorul, m-am hotărât. Folosisem toate mijloacele să-1 fac să vină să mă vadă... ştia că urăsc singurătatea... nu sunt dintre aceia care pretind că se simt tari când sunt singuri... tăcerea dintre patru pereţi mi-e odioasă, îmi trebuie prezenţa cuiva, a unei fiinţe omeneşti, fie chiar a unui imbecil ca Găină. Ah, ingratul! Cum cocheta cu nevoia mea de a schimba două cuvinte cu cineva de dincolo de puşcărie... Dar înainte de a folosi mijlocul suveran, mijlocul despre care ştiam că nu dă greş, am făcut o supremă încercare. Am făcut-o cu toată

umilinţa intimă pe care mi-o pricinuia, fiindcă mai tresar în mine uneori rămăşiţe din acea slăbiciune care se numeşte demnitate, amor-propriu - *naturalmente...* Cu multă dibăcie i-am dat de veste lui Găină că mă găsesc greu bolnav la infirmeria penitenciarului... că aveam nevoie grabnică de o transfuzie de sânge... numai o transfuzie de sânge şi chiar mai multe m-ar fi putut salva... Dumneavoastră, doamnelor şi domnilor, trebuie să aflaţi de-abia acum că Găină e ceea ce se cheamă un *donneur de sang* emerit. Poate că o să vi se pară curios, doamnelor, reluă Adam, ca sângele de găină să se potrivească tuturor bolnavilor şi să-i scape de la moarte... Nu mai puţin nedumerit sunt şi eu, dar faptele sunt fapte! Poate că prostia masivă a lui Găină se acordă cu doza variabilă de prostie care zace în fiecare din noi... E sigur că sângele lui Găină e un elixir fermecat şi sunt cazuri când spitalele se bat pe el să-1 capete. In materia asta, prietenul Găină e săritor şi generos. îşi dăruie seva în dreapta şi-n stânga, fără să se uite, fără să primească altă plată - m-am informat - decât mulţumirile bolnavilor şi mai ales marea lui mulţumire sufletească. L-am văzut de câteva ori când se întorcea de la căpătâiul vreunui suferind căruia îi dăduse sânge şi viaţă; era transfigurat! Găină ăsta, cât e de pământiu şi gălbejit, se lumina la ' faţă. L-am văzut eu! Semăna cu o pacientă mistică de la ospiciu care cânta toată ziua imnuri religioase. Alteori îmi făcea impresia unui om în aşteptarea unui strănut care nu mai vine. Aţi băgat de seamă ce fericiţi sunt oamenii care aşteaptă să strănute! Parcă s-au înscris în *l'Armee du Salut.* In sfârşit, asta e pentru Găină fericirea pe pământ: să se infuzeze în vinele femeilor şi ale bărbaţilor şi să trăiască în ei — e poate ceva freudian la mijloc, o perversiune, o farsă a imaginaţiei, seringa, sângele, pielea, cine ştie ce se petrece în capul acestui galinaceu?! A fost şi el în stare - el, care nu s-ar deranja dintre ploşniţe nici dacă ar lua foc casa - să se scoale din aşternut în toiul nopţii şi să alerge la spitalul unde era chemat să-şi dea picăturile lui miraculoase! Tocmai de aceea am făcut să i se dea ştire că mă zbat între viaţă şi moarte şi că numai el cu sângele lui m-ar putea mântui. îi zgândăream de la distanţă coarda lui cea mai simţitoare, făceam apel la mania lui cea irezistibilă, şi unde pui că îi dădeam prilejul să devină binefăcătorul meu, să se libereze de toată datoria de recunoştinţă faţă de mine şi să mă preschimbe în debitorul lui pe viaţă! Era cu neputinţă ca Găină să-mi precupeţească o picătură din sângele hrănit din ospeţele mele! Era

la fel de imposibil să-şi dea seama că e vorba de o farsă. Mă pricep în materie de minciună, ştiu să o ticluiesc până în cele mai mici amănunte, ca să dau iluzia adevărului. Şi pe urmă, contam pe totala lui lipsă de imaginaţie. Nici un moment Găină nu s-a îndoit că sunt în primejdie de moarte şi că am nevoie de ajutorul lui. Dar el, care dădea buzna la cea dintâi chemare a vreunui necunoscut, nici nu s-a sinchisit când a aflat că e vorba de mine! A refuzat cu liniştită încăpăţânare să vie în ajutorul unui prieten şi nu s-a îndurat să dea vreo explicaţie convenabilă refuzului său sălbatec. „Nu vreau să vin! i-a spus mfirmierului de la Văcăreşti, trimis dinadins să-l aducă, nu vreau ca sângele meu să circule în vine de porc-de-câine! Şi cu asta, basta! Şterge-o de-aici!" Iată care a fost răspunsul lui Găină! Poate că ar fi fost mai nimerit să-l chem pur şi simplu la infirmerie, fără să i se spuie despre cine e vorba şi atunci, închipuindu-şi că era vorba despre vreun deţinut de rând, ar fi alergat într-un suflet. Câteodată nu-ţi dă prin gând tocmai ce este mai la mintea omului... şi eşti nevoit să recurgi la mijloace mai complicate şi mai brutale pentru un scop de nimica toată.

- Nu te mai scuza! Continuă! rânji Găină.

— Şi atunci, precum vă spuneam, m-am hotărât! N-am făcut în viaţa mea un denunţ sau vreo scrisoare anonimă, *naturalmente,* dar scopul scuză mijloacele, mai ales când scopul e o farsă nostimă. Liber, sau în lanţuri. Să-l arestez. Să-l aduc la penitenciar, să-mi ţie de urât până e anchetat şi i se dă drumul: aşa era procedura de război... *naturalmente..* Am adresat un denunţ anonim autorităţilor ocupante, prin care le arătam că autorul unei campanii de desene apărute înainte de intrarea noastră în război şi neiscălite este desenatorul politic şi portretistul Nae Predescu zis Găină. Erau desene injurioase la adresa kaiserului Wilhelm... E drept, nu prea erau în maniera lui Găină şi nici nu se potriveau cu părerile lui politice diametral opuse şi mărturisite în mod public. Dar la urma urmei, puteau să şi fie! Pentru că erau corect desenate, dar lipsite de spirit, iar unele de-a dreptul vulgare. Găină are tehnică, prinde la milimetru asemănările, are şi uşurinţă, dar îi lipseşte ceva (Gună înălţă ochii spre cer şi, descriind semnul crucii în aer, rosti sacerdotal): G r a ţ i a ! . . . De-aceea îl şi chinuiesc eu din când în când... poate că am să smintesc în el vreo rotiţă sau vreun şurub interior, şi prin lacuna astfel creată de mine îl va invada Spiritul Sfânt!... Am trăit câteva clipe în aşteptarea înfrigurată a lui Găină. Il vedeam intrând în camera mea de arest, ca o curcă plouată, fără guler, fără cravată, cum

se cuvine unui deţinut, cu gâtul rozaliu, noduros şi golaş, oferit în toată splendoarea. ...începusem să pierd nădejdea. De nerăbdare, făceam tot felul de presupuneri... Nu ştiţi ce importanţă capătă gândurile când eşti închis! Că denunţul meu n-a fost luat în serios, fiindcă îi lipseau amănuntele şi o semnătură, că nici nu o fi ajuns la destinaţie prin cine ştie ce fatalitate poştală... Eram înfocat că autorităţile erau blazate în materie de denunţuri. Zilnic camioanele Comandaturii transportau la marginea oraşului saci întregi de asemenea corespondenţă... Mulţumită acestei măsuri, faimoasele gropi ale lui Ouatu nu mai sunt azi decât o amintire. Eu însă nu m-am deşeurajat şi am trimis un nou denunţ, de rândul ăsta iscălit şi datat de la Văcăreşti. Fie ce-o fi! Numai să-l văd pe Găină - restul n-avea importanţă. Tot eu îl voi descurca! Cu bani se poate orice, mai ales la închisoare. Pentru asta eram gata la toate sacrificiile... *Naturalmentel* încă două-trei zile de aşteptare. într-o după-masă m-am pomenit în camera mea de arest - cea mai bună din toată instituţia! — cu directorul penitenciarului. Părea cam plictisit. Fără alt preambul, mi se adresă astfel: „Scumpe amice, pentru ce îmi faci din astea?" Mă lăsă câteva secunde în prada unui examen de conştiinţă care nu ducea la nimic. Şi cum îi opusei privirile mele cele mai mirate şi mai inocente, mi-a reproşat că trimisesem de-a dreptul la poştă un denunţ iscălit fără să-l mai trec pe la cancelaria directorială, cum cere regulamentul. „Trebuia cel puţin să mă previi, să nu fiu luat pe neştiute, m-a dojenit amical directorul: să fi văzut, zicea el, ce cap am făcut (m-am zărit în oglindă) când judecătorul de instrucţie şi ofiţerul neamţ m-au pus în faţa scrisorii dumitale... «Deţinuţii dumneavoastră comunică liber cu exteriorul?» m-a întrebat judele... *mon cher ami,* sunt nevoit să-ţi dau o pedeapsă, cea mai uşoară, fiindcă eşti la prima abatere, ai un avertisment. E mai puţin grav decât ce-am căpătat eu", mă lămuri el scuzându-se. Tăcu. In ce mă priveşte, eram dezolat. Planul mi se spulberase. Nici scrisoarea iscălită nu fusese luată în seamă, afară de faptul că prilejuise o observaţie directorului, iar mie un avertisment. Dar directorul reluă, satisfăcut de modul cum îşi pregăteşte efectele: „Şi acum te rog pofteşte la cancelarie pentru o confruntare... Am venit eu în persoană să te chem..." Mă sfredeli cu privirea lui de vulpoi. „Ce confruntare?" „Judele şi ofiţerul au adus un individ cam răpănos, pe gerul ăsta e îmbrăcat cu un pardesiu de ploaie, cică trebuie să te confrunte cu el fiindcă l-ai denunţat că a făcut nişte desene..." „Găină! am izbucnit eu cu atâta bucurie, că directorul a tresărit, a

venit Găină! Bine, directore, de ce nu spuneai mai repede? Unde e? Du-mă la el! Hai, mişcă!" Pe coridoare a trebuit să fac un efort ca să nu iau pas alergător. Directorul părea hărţuit de curiozitate, care era mai tare decât demnitatea lui ofensată. Dar ceea ce a contribuit să mă mai calmeze niţel era prezenţa judecătorului de instrucţie. Niciodată nu m-am avut bine cu aceste specimene. *Ils ont toujours eu la pretention de jouer au plus fin avec moi!*[1] şi niciodată n-am catadicsit să le las vreo satisfacţie de amor-propriu. Aveam o poziţie destul de dificilă, desigur. Nu puteam să-mi îmbrăţişez prietenul în faţa oamenilor justiţiei, *naturalmentel* Nimeni nu a văzut un călău sărutându-şi victima, dar vă jur că asta era unica şi sincera mea pornire: să-1 sărut pe Găină. In acele momente l-am înţeles pe Iuda! *Enfinl* în drum spre cancelaria închisorii a trebuit să străbatem o curte interioară pe o potecă pavată şi am avut vreme să mă calmez niţel şi să-mi fac *grosso modo* un plan, aşa încât să-1 păstrez pe Găină pentru câteva zile la închisoare, dar fără să-1 înfund de tot. Până acum nu mă gândisem la greutăţile pe care mi le crea postura mea de denunţător. Voi spune anchetatorilor că în calitatea mea de colecţionar şi expert în materie de artă l-am bănuit din capul locului pe Găină că a fost autorul desenelor incriminate: o campanie bestială contra Puterilor Centrale... Că n-aveam, *naturalmente,* nici o altă dovadă decât flerul meu artistic, simţul meu de cunoscător şi nimic mai mult... Voi propune citarea şi altor critici, o expertiză artistică. Afacerea ar fi devenit amuzantă şi-mi închipuiam cum o să râd cu Găină de toate astea, în care el n-avea nimic de pierdut şi-şi câştiga pe deasupra şi o aureolă de martir... Fiindcă tăgăduirile lui hotărâte nu puteau fi combătute decât cu probe materiale pe care absolut nimeni n-ar fi fost în stare să le producă: expertiza artistică, *c'est une grosse blague!*[2] Numai prestigiul meu ar fi ieşit cam mototolit din toată întâmplarea; dar ce-mi păsa mie de părerea unor străini care mâine-poimâine se vor întoarce în ţara lor? Cu aceste gânduri am intrat în cancelaria penitenciarului şi am dat ochi cu Găină, cu care am schimbat un salut scurt şi plin de demnitate. In situaţia noastră aveam tot interesul să facem un schimb de semne de reciproc respect, care să ne ridice valoarea în faţa spectatorilor. Am surprins însă mirarea din ochii lui Găină: nici nu se aştepta să mă vadă aici. Mă credea greu bolnav la infirmerie, canalia!

[1] Au avut întotdeauna pretenţia să mă tragă pe sfoară (fr.).
[2] E o glumă de prost gust! (fr.)

- Bestie! întrerupse Găină.

-*Sancta simplicitasl* continuă Adam. Dar nu mi-am dat seama că nu ştie, că nu i-a spus nimic despre denunţul meu şi mărturisesc că acest amănunt m-a turburat deodată. Bietul Găină! Până să se lămurească, avea să treacă printr-un ceas greu. Dar zarurile fuseseră aruncate. Aveam fiecare un rol de susţinut: eu eram acuzatorul, el acuzatul. îl voi acuza cu sfială, n-avea decât să se apere şi să nege cu aceeaşi energie ca şi până acum. Era nevinovat doară! Ancheta a început cu obişnuitele întrebări de identitate şi a stabilit repede că Găină şi cu mine suntem cunoştinţe vechi. în cadrul acestor relaţii eram un admirator şi un client statornic al lui Găină, căruia îi inspiram subiecte indecente pentru desene cu care mi-am decorat interiorul meu cel mai intim: sala de baie şi dependinţele, apoi desene politice pe care i le „treceam" la ziarele partidului... Pentru dumneavoastră, doamnelor, dau aceste ştiute amănunte... Sosi în sfârşit şi momentul redutabil când judele, scoţând din dosar denunţul meu (scris, parcă-1 văd, pe o hârtie fină albastră cu iniţialele mele, coroana de baron şi *en-tete-ul* închisorii dedesubt), rosti limpede şi cam apăsat:

„Aţi adresat autorităţilor ocupante un denunţ cum că domnul Predescu zis Găină este autorul nemărturisit al desenelor injurioase cuprinse în albumul intitulat *Noi şi ei* şi care circulă încă pe ascuns. Recunoaşteţi că e scrisul şi semnătura dumneavoastră?", J^ecunosc", am zis, dar în clipa aceea mi s-a făcut cam frig. Am vrut să nu mă uit la Găină, curiozitatea însă a fost mai puternică. Era livid. Mă privea cu ochii ieşiţi din orbite şi cu cearcăne violete pe dedesubt. Deşi stătuse tot timpul nemişcat, părea că încremenise a doua oară. Buzele i se subţiaseră şi îi tremurau, parcă ar fi vrut să spuie ceva, şi nu izbutea decât să-şi soarbă saliva de la comisuri... îl priveam şi nu ştiam ce să cred. Eram mişcat. Prin urmare, Găină crezuse în mine! Eram profund nenorocit nu pentru situaţia în care se găsea, dar pentru că eu, Adam Gună, fusesem în stare să-i fac o porcărie atât de mare! Aş fi vrut să-i spun un cuvânt de îmbărbătare, să-i dau curaj. Mă simţeam gata să dau pe faţă totul, să mă autodenunţ, să mă acuz! în aceeaşi clipă judele mă fixă, mă străbătu cu privirea lui profesională: „Mai susţineţi cele afirmate în denunţul dumneavoastră?" *Naturalmente*! răspunsei, e evident că Găină e autorul desenelor infamante, asta şi un profan poate să o vadă!" Zicând acestea, mă ascultam şi mă minunam ce liniştit îmi suna glasul, de parcă altcineva s-ar fi servit de el, cineva străin de

bătăile inimii mele. „Dați-i un scaun!" se auzi un ordin în încăpere. Mă întorsei. Ordinul îl privea pe Găină, care se muiase pe picioare şi se rezema galben şi gâfâind de masa grefierului. Se lăsă greu pe scaunul oferit şi țin minte că n-a uitat să moțăie din cap în semn de mulțumire; chiar şi în momentele grele ale existenței, Găină e un băiat binecrescut. A băut un pahar cu apă, a mulțumit din nou. Dar când a întâlnit privirile mele duioase, a făcut un gest de scârbă şi de ură şi s-a întors cu o expresie de martir extenuat spre judecător. „Domnule Predescu, i-a spus acesta cu o blândeță care m-a mirat, ați tăgăduit că sunteți autorul albumului... tăgăduiți şi acum, când ați aflat că domnul Gună, un cunoscător, o autoritate incontestabilă în materie de artă, este cel care vă acuză?" Privirile lui Găină se întoarseră cu spaimă de la judecător la mine. Simțeam cum toată lumea mă cercetează cu dezgust. Ofițerul german mă măsura şi el prin monoclu cu un fel de nedumerire scârbită. „Dacă-mi dați voie, domnule judecător, se porni din nou glasul meu din mine, acuzația mea nu e bazată numai pe priceperea mea artistică, adică pe datele posibile ale unei vagi expertize; eu ştiu, domnule judecător - şi apăsai cu energie pe cuvântul ştiu - că Găină e autorul albumului... ştiu asta încă de pe timpul când lucra la aceste desene infame... S-au făcut indiscreții... (Tăcui. Eram mirat eu însumi că mersesem atât de departe cu născocirea şi căutam cu gândul ce voi spune, cum voi bate în retragere când mi se vor cere preciziuni. Socotii că e nimerit să atenuez tăria afirmațiunilor mele şi adăugai pe un ton de compătimire:) Şi dacă ați şti, domnule judecător, ce biată simbrie a căpătat domnul Găină pentru serviciile astea!" Acum ar fi fost rândul lui Găină să bâiguie câteva cuvinte şi să se indigneze, cum auzisem că făcuse la interogatoriile de până acum. Eram hotărât să nu merg mai departe (de altfel nici nu mai aveam încotro) şi să susțin că la apariția albumului circulase insistent zvonul că Găină i-ar fi fost autorul; atât, şi nimic mai mult. Aş fi adăugat câteva argumente de detaliu privitor la maniera şi la stilul acelor desene, îmi dam seama că mă voi face ridicol şi odios în toate privințele. Mă aşteptam şi la o izbucnire violentă a lui Găină, la câteva epitete care, mă gândeam, îmi vor uşura situația. Dar n-am apucat să mai rostesc un singur cuvânt. S-a întâmplat deodată ceva cu totul neprevăzut. Nu din vina mea. Nu e vina mea. Găină, care o viață întreagă m-a socotit mincinos şi farsor, care m-a tratat în clipele mele de entuziasm sau de furie drept cabotin şi fățarnic, de data asta s-a lăsat înşelat de tonul meu convins si acuzator si tocmai când nu trebuia a crezut în mine. Niciodată n-am mințit mai neruşinat, n-am născocit ceva mai din nimic şi mai de-a-ntregul, şi iată, chiar în această clipă, Găină crede în sinceritatea mea şi în buna mea credință. Nemaipomenit! Şi, colac peste pupăză, mi-a venit şi mie rândul să rămân cu gura căscată de asemenea întorsătură. Şi cum să nu fi rămas, când l-am văzut pe Găină mai palid încă de cum fusese până atunci - omul ăsta epuizase gama posibilă a palorilor - l-am văzut ridicându-se şi vorbind ca în vis. „Da, zicea el, e adevărat ce spune domnul Gună... eu sunt acela... care... eu sunt autorul albumului..." Si pe măsură ce vorbeşte, îşi recapătă glasul şi, cu o resemnare liniştită, aproape cu nepăsare, face mărturisiri depline, adaugă amănunte nebănuite, citează nume şi mărturii, compromite vreo douăzeci de persoane care de mult contribuiseră ca subscriitori la tipărirea albumului. Ascultam fără putință de a-l opri, că nici nu se uita la mine. îmi evita privirea: era felul lui de a strivi sub dispreț pe denunțător. Eram buimac de uimire: Găină e vinovat, şi eu nu ştiam nimic! Născocisem o minciună şi iată că fără voia mea - vi-o jur! - spusesem adevărul. Şi, simțindu-mă cu musca pe căciulă, la intrarea mea în scenă, Găină, care negase totul, iată-1: capitulează ca un nătărău, face mărturisiri complete!

2

- Minte, ticălosul, izbucni din tăcerea sa Găină; în chestiunea asta de-abia acuma minte! Ştiuse totul, şi m-a denunțat ca să se puie bine cu autoritățile. Nu-i el omul care să se joace de-a denunțurile şi să le mai şi semneze. Cât despre denunțul cel neiscălit, e evident că nici n-a existat. Nu se neglijează pe vreme de război astfel de corespondență.

- Dar pe cei douăzeci de subscriitori tot eu i-am denunțat? întrebă sarcastic Gună, şi îşi netezi barbişonul cu un gest agresiv care spunea: „Vezi că te-am înfundat cu întrebarea asta?"

- E foarte cu putință să-mi fi pierdut capul în momentele acelea, conveni cu părere de rău Găini Nu sunt familiarizat cu arestările şi interogatoriile... Am vorbit desigur mai mult decât a trebuit... Dar şi fără asta Gună ar fi pus ancheta pe urmele subscriitorilor... Ştiam cum se procedează în materie de ediții de artă... El e răspunzător, întări Găină, de toate nenorocirile întâmplate... Cât despre mine, mi-am lăsat sănătatea în lagărul de la Târnovo! Uite!

Găină tuşi, duse batista la gură şi o arătă pătată de sânge.

- Teatru! exclamă Adam. Dar glasul îi şovăi nițel şi pe fața lui trecu o paloare. Nu pot suferi vederea sângelui, explică el. Găină ăsta e de un prost gust care te descurajează. Un exhibiționist al

suferinței... Nu e nimic de făcut cu el... Dovada e felul cum se cramponează de explicația lui grosolană și absurdă. Măcar de frumusețǎ, chiar dacă nu m-ar crede, ar trebui să accepte explicația mea, mult mai originală și mai plauzibilă. Dar nu vrea să renunțe la efectul lui de melodramă: o batistă pătată de sânge... Un adevărat abuz: neveste-mii i-o arată de câte ori e cu ea între patru ochi! E trucul lui cu femeile!

- Calomnie! scrâșni Găină.

- Nu te mai roși! N-ai decât să te răfuiești cu Iada. Ea mi-a spus! Dar ia seama!

Amenințând părintește cu degetul, Adam Gună se ridică să curme într-un minut favorabil lui această convorbire, căreia îi dăduse tot timpul o întorsătură pe plac. Silion avea impresia că asistase la un duel între un spadasin și un copil. Apoi, făcând semn lui Găină cu o demnitate exagerată, aproape solemnă, ca un actor de tragicomedie care recită, cu tremolizări grave și stăpânite, lungind vocalele, într-un crescendo pus la punct, un sfârșit de rol:

- Să vii și tu, martirule, la masă... De câte ori vrei, adică mereu, că prea rămâne multă mâncare pentru câini... Vino, că ogarii mei și-au pierdut silueta, buldogul s-a rotunjit ca o focă, iar basetul gâfâie și capătă bătaie de inimă... Haide, tipule, și mai luminează-te la față... Grăbește-te, Găină, să fii mai amuzant pe drum... *car il me semble que vous avez des vapeurs aujourd'hui*[1].

Strident, telefonul ciurui tăcerea de miez de noapte. Gună ridică receptorul. Figura i se luminase brusc.

- Alo! Ha! Tu ești, Popă-Iapă? Cristelnița mă-tii de ticălos! (Mă iertați, doamnelor!!) Ha! Ce zici, bă? Da barba ta la ce servește? Dă-o-ncoa, să te învăț io... Am auzit că te-nsori cu maica Filofteia. Bravo!... Ia-o, ascultă-mă pe mine... S-a cam beșondrit, dar e fată bună... Personal am apreciat-o foarte mult... A fost caritabilă cu boierii, dar nici pe golani nu-i năpăstuia când erau bine făcuți... Am ajutat-o cu parale să-și plătească tratamentul... Ho, că nu-ți cer banii napoi, nătărăule... Suntem chit, am avut noi grijă... ia seama la profilaxie, țap bătrân!

Convorbirea, în care dintr-un sentiment de pudoare care ca autor mă caracterizează am atenuat expresiile, convorbirea continua pe același ton, într-un ritm din ce în ce mai repezit, cu tot mai energice invective și accente. De la capătul celălalt al firului, o voce

1 Căci am impresia că nu ești în apele dumitale azi (fr.).

spartă dădea replici viguroase și triviale, care-i ațâțau verva lui Adam, îl însuflețeau până la bucurie, îi inspirau riposte ingenioase, inedite, ce culminau în simple înjurături și huiduieli prelungite, ca talazurile ce se sparg și se aștern pe stânci. Adversarii cătau, care de care, să închidă telefonul înaintea celuilalt, dar numai pe câte o expresie mai fericită sau pe câte un urlet emis mai cu dibăcie. Partenerul nevăzut, pe care Adam îl botezase Popa-Iapă, fusese caterisit pentru fărădelegi și moravuri urâte. Duelul telefonic cu Gună era și pentru el un excitant, un derivativ la monotoniile singurătății. Aplecat calm peste pâlnia sonoră, pândea o clipă de oboseală, când Gună, răgușit, se va opri să răsufle, ca să-i trântească un răspuns buimăcitor pregătit din vreme și să închidă discuția pe o biruință.

- Huo-huo-huideo-ho! vocifera ritmic, ca scos din minți, Gună, când deodată năvăli în odaie Iada, în *peignoir* roșu, cu părul răvășit.

- Ce zbieri așa, Adame, fire-ai al dracului de șantajist! Scoli mahalaua, adică cartieru'. Ai înnebunit?

Gună se opri surprins, tresări, vru să mai spună ceva, dar, prinzându-i ezitarea, Popa-Iapă, de la capătul celălalt al firului, îi închisese în nas telefonul cu vreo închinare mai reușită, așa că nu mai avu alt de făcut decât să așeze receptorul la loc și, cu o supremă sforțare de autostăpânire, să se adreseze plin de demnitate soției sale:

- *De la tenue, madame, s'il vous plaît!*[1]... Nu sunteți singură.

Dar cei mai apropiați auziră în completare și o energică invocare a dumnezeirii, intercalată în replică și scrâșnită printe dinți, cu barbisonul dus la gură: confidențial, nu pentru vecini, numai pentru Iada.

Râsetul, printre cei de față, degenerase în spasm; cineva se simți rău.

- Domnilor, domnilor, *il y a une vierge parmi nous!*[2]

- Imposibil, absurd!

- E de necrezut!

- *Parole d'honneur!*

- Afară! Rușine!

Ca și cum văzuseră și auziseră destul, șacalii și leoparzii se ridicară deodată cu toții, să plece.

1 Puțină ținută, doamnă, v-aș ruga! (fr.).

2 E o fecioară printre noi! (fr.).

Lui Lucu i se încâlcesc gândurile. Nu mai ştie prin ce împrejurare s-a reg?sit singur într-o oglindă dintr-o vastă şi feerică încăpere de marmură şi porţelan, luminată *a giorno,* imaculată ca o vestală. Urechile îi sunt pline de susurul etern al dezgheţurilor polare. Dar chipul lui nu-i place: e verde la faţă. Lângă el, aplecat deasupra unui lavabou uriaş, Androne, livid şi asudat, icneşte amarnic, cu horcăieli de agonie. Plastronul său scrobit se umflă ca o cocoaşă, îşi tot potriveşte fluturele de mătasă neagră de la gâtul lui costeliv şi noduros ca o gâlcă şi se clatină pe escarpenii lui subţiri, peste o băltoacă nevăzută. Pe lângă el, aţintit şi calm ca de obicei, se aţine Fane, ca un temnicer, îl sprijină - nu cumva să cadă - , îi moaie batiste la robinet, i le aplică rând pe rând pe frunte, îl mută de la un lavabou la altul.

- Cum te simţi, şefule?

Şi Androne se întoarce spre el cu gura strâmbă. Sughiţe şi spumegă: Două firicele albe şi elastice i se întind şi se destind la colţurile buzelor lui mereu roşii. Vrea să spună ceva, dar limba lui îngreunată nu-i dă ascultare, împingând anevoie cuvintele ca pe nişte dumicaturi cleioase.

- Rabordu, clefăi el, să vă dau rabordu... (în strădania lui de a vorbi desluşit, întărea consoanele cuvintelor.)

Cu o mişcare bruscă, neaşteptat de vioaie, Androne, ca un cocoş moleşit dar care mai bate din aripi, îşi aruncă braţele amândouă pe după gâtul lui Silion şi al lui Chiriac. Făcu un fel de pas de dans pe lespezile colilii şi, sigur acum pe echilibrul său, îşi lăsă capul să-i atârne într-o meditaţie grea. Câte un sughiţ îi zgâlţâia întreg trupul astfel suspendat. Fane şi Lucu aşteptau, ca în preajma unuî logos testamentar sau a unei revelaţii.

- Să vedeţi, începu el, şi-şi drese cu străduinţă glasul. Un zgâlţâit dureros îl zgudui până în temelii. Se uita la ei cu o privire confidenţială, încărcată de subînţelesuri: M-a înghis gu el în zalonajul durgesc... Gună în berzoană... ne-a adus oala cu zarmale... pe o măzuză... mare zmecher!

Expunerea lui continuă printre zgâlţâieli şi suspine:

- A trebuit ză mănâng zarmale... voarde mulde zarmale... gam uri hârdău.. greg gă aşa l-am gugerid... ha-ha! E un om şarmant... gu doade gă bădăran... *charmant ce milidairel*

In clipa asta păru că descoperă cu mirare pe Lucu, se uită nedumerit, căutând să-l confrunte în amintire cu vreo figură cunoscută, apoi întoarse capul spre Fane şi, arătându-1 pe împricinat cu mâna care i se bălăbănea peste gâtul lui, întrebă:

- Dar mudra azda... gui abardzine?

- Băiat bun, patroane: unul din colaboratorii dumitale cei mai de talent. Nici o grijă! (îi vorbea ca unui surd, în urechi.)

Androne moţăi între capetele lor, în semn că a înţeles.

- Ză-i măreşti leafa... ai auzid?

- S-a făcut, şefule!

- Nu zbiera, de rog; mă doare gabu!

- Dă-i drumu', şefule, ard de nerăbdare! îl îndemnă Fane mai domol.

în jurul lor, susurul fântânilor polare se înteţea cu vuiet la răstimpuri. Câte un musafir întârziat trecea pe lângă ei împleticit şi potrivindu-şi veşmintele.

- Si am băud... gu nemiluida... voarde mulde bahare... nu le-am numărat... Gună a zbuz... nu ne dăm drumu' bână nu ne înzelegem... aţi brigebud?

- Si v-aţi înţeles? întrebă Silion cu naivitate.

- Se înseledze că ne-am înzeles... răspunse cu un fel de indignare Androne; la îngebud zbunea gă n-are vonduri... hm... nu-ji gunoajde bugedu... gabar n-a'e... i-am arădad la ge gabidol zând bani dizbonibili. Dar zigea gă-i drebuie bendru mineri... minerii ger zbor de zalariu... I-am zis: „Lază-i be mineri... ge vagi gu noi?... e o ogazie unigă... am şi hodărâre judegătoreasgă..." Mi-a zpuz că face ceva pe hodărârea judegătoreasgă. „Na! Mai bea! Na! Mai mănângă!" I-am spus: „dumneada fagi gum vrei! Eşdi minizdru... dar gu o «locma» ga azda nu de mai îndâlneşjti..." ji m-am ridicat să bleg: uşa înguiadă! Adungi a dad gu bumnu' în mază şi a răgnid: „La dragu gu minerii... am ză le dau bani la anu!" I-am zis: *,£cce homo* Eşti un bărbad de zdad... mână de vier..." Şi îi dă zor: „Na! Mai bea!... Na! Mai mănângă!..." M-a omorâd!

Tot spânzurat între ei doi, Androne se lăsă jos, îndoind genunchii. Fane şi Lucu îi petrecură câte un braţ pe după mijloc.

- Tin-te bine, şefule!

- Nu vage nimig... are ză dreagă... dar bentru gingizeci de milioane., vage!

...Afară ningea. Zăpada s-a aşternut de o palmă, aerul e aprig şi înviorător. Lucu îşi umflă plămânii. Fulgi mari şi deşi flutură perdelele de tăcere peste feeria înaltelor lampadare ce fac de strajă până-n depărtările bulevardului luminat. Dar trotuarul se afundă sub paşi, ca o scândură pe apă, se ridică şi se lasă de la un capăt la

altul, legănat ca pe o pârghie nevăzută. Lucu își caută un punct de sprijin.

- N-ai nici o grijă, sunt aici.

E glasul lui Kiriazy! Dar se simte apucat de braț de o mânuță rahitică. Cineva se vârâse între ei.

- Bună seara, Lucule; bună seara, Kiriazy!

Era junele pipernicit, cu privirile încrucișate și cu vocea de scapet enervat. Recunoscu pe victima lui Adam din seara aceea, victima exercițiului de supleță. Se lipise de el cu o mișcare de tandrețâ și răsfăț. Diaconu. Iacob Diaconu. îl mai cunoscuse cândva. Porni cu el prin ninsoare, ca un câine cu o tinichea în coadă, braț la braț cu trecutul lui cu tot, așa cum îl cam știa, așa cum îl auzea, vrând-nevrând, acum încă o dată. Da, își părăsise târgușorul de baștină din nordul moldovenesc, împins de voință și curiozitate. Nimeni nu era mai ospitalier cu tinerii plini de ambiție, cu necunoscuții care debarcau pe peronul Gării de Nord fără scrisori de recomandație decât Adam. Nici Silion, nici Kiriazy nu erau prieteni cu noul-venit. Dar îl știau sfios dincolo de orice margini, de aceea îi uimiră îndrăzneala și familiaritatea pe care și le îngăduise acum.

- Ce mai puneți la cale, conspiratorilor, ariviștilor? le zise cu un subit entuziasm, împingându-i înainte de coate, ca un mânz pus la ham întâia oară. Și tu, Kiriazy, cum stai cu damele? Te mai țin puterile?

Kiriazy îl măsură din mers cu privirea lui rece, pe care celălalt o înfruntă cu ochii lui piezişi și sticloși, cu întreaga lui figură scâlciată și aprinsă și cu râsul lui schimonosit, care duhnea a alcool. Kiriazy se opri lângă un felinar, care îi punea în evidență și profilul de proconsul, și statura lui impunătoare.

- Ascultă, tipule, îi zise dezmierdându-și un barbișon imaginar și imitând fără să vrea vorbirea lui Adam, astă-seară poți să-ți permiți orice... poți chiar să mă și tutuiești, fiindcă am îh vedere că ești beat. Dar mâine te poftesc să schimbi vorba, că dtminteri te sictiresc!

Se întoarse către Lucu și îi întinse mâna.

- îmi pare rău, dar trebuie să te părăsesc: ipochimenul ăsta e teribil de anmerdant.

Și se depărta. Lucu stătu locului, așteptând și plecarea nepoftitului.

- Te conduc până acasă, îi propuse acesta; am atâtea să-ți

spun... Și, într-un elan sentimental, i se agăță mai tare de braț. Lucu se degajă și grăbi pasul. Nu fugi de mine, sunt așa de singur... Doream de mult să mă apropii de tine să-ți vorbesc. Și tu ești singur, știu. Mă numesc Iacob Diaconu...

Se ținea după Lucu împleticindu-se și stârnind zăpada proaspătă. Din când în când izbutea să-1 apuce de braț, dar Lucu scăpa dintr-o smucitură, și pașii lui mari îl sileau pe celălalt să alerge.

La fiecare răspântie, Lucu încercase să se dezbare de acest însoțitor inoportun, care-și dezvăluia secretele de familie numai pentru că cinicul de Stolz îl numise chiar în acea seară „intelectual semit", tocmai într-un moment îh care sensibilitatea alcoolizată a lui Iacob Diaconu îndura mai anevoie nedreptățile.

Silion nu-1 mai urmărea. Nu numai pentru că nu-1 interesa povestea, dar tocmai cotiseră pe strada suitoare care ducea la locuința sa. Iar ceea ce zărea de la un timp în depărtare i se părea atât de ciudat, încât toată atenția lui era atrasă înspre acel punct, de la care nici un cuvânt de-al lui Diaconu, oricât ar fi fost de năzdrăvan, nu l-ar fi putut abate. Mai întâi crezu că locuința lui de pe deal luase foc. Ferestrele ei străluceau de o lumină palâ, ce se întețea la fiece pas. Dar poate că erau alte ferestre, ale altei locuințe. Se opri să le deosebească. Privi îndelung. Nu mai încăpea îndoială. Numai casa lui se ridica pe cucuiul acela, dominând toată valea cu Schitul Maicilor și mahalaua de dincolo de râpă. Erau negreșit ferestrele lui și erau de-a binelea luminate. Dar nu se arătau nici vâlvătăi, nici vibrații, nici fum. O lumină statornică, liniștită, înghețată, venind dinlăuntrul locuinței. Inima lui, care bătuse mai tare, se potoli. Nu putea fi vorba de un incendiu. Cineva îi intrase în casă. Hoții. Hoții însă nu aprind lumina electrică. Totuși, la ceasul acela, nimeni, nici chiar Brândușa, nu putea fi prin odăi. îi dădu prin gând că numai Trude Resch, cu îndrăzneala ei cutezătoare, s-a folosit de lipsa lui, i-a luat-o înainte ieșind de la Gună și i-a pătruns în casă. Vrea să-i facă o surpriză. îl așteaptă, sau vrea numai să retrăiască singură întâmplări pe care nu se hotărăște să le uite, să le retrăiască între zidurile și lucrurile de demult. De câte lucruri nu e în stare în romantismul ei nerușinat! Toată seara s-a uitat la el cu o privire grea, posesivă și provocatoare. Dar cum de i-a pătruns îh casă fără cheie? S-o fi dus acasă la Brândușa, o fi trezit-o din somn, i-o fi dat bani și a convins-o. Nici un cerber din lume nu rezistă fanteziilor și mijloacelor de ispitire ale Trudei Resch. Fără îndoială că îh clipa

asta e întinsă pe divanul din hol, cu gleznele şi genunchii ei goi în plină iarnă. O vede cum şi le priveşte încântată, cum fumează îndelung şi se uită în jurul ei şi caută să ghicească. îi e de-ajuns un amănunt, cât de mic, ca să afle ce legături mai are Lucu în clipa de faţă. Pândeşte ca un păianjen gata să alunece până la el, să-l învăluie, să-l golească de vlagă şi să dispară poate. Trude ştie să se mulţumească şi cu puţin, şi cu mult, după împrejurări. Şi pentru că e cea mai împăciuitoare dintre femei, izbuteşte să fie şi cea mai inoportună. Silion se opri din nou. E gata să se întoarcă, să rătăcească prin iarnă, să aştepte până se vor stinge ferestrele, semn că Trude va fi plecat. Apoi, împins de curiozitate, înaintează iarăşi, cu Diaconu agăţat de braţul lui, ca un copil găsit. Au ajuns la portiţa de fier. în zăpada proaspătă - urme de paşi de femeie. Diaconu cercetă cu o uimire naivă zidul masiv şi înalt.

- Locuieşti aici?

Silion şovăi. Dar chipul amărât şi duios al lui Diaconu şi gândul că-1 va mai purta după el cine ştie pe câte străzi i se păru o caznă de nesuferit. Mai bine o lămurire aspră cu Trude. Şi îi întinse mâna cu hotărâre.

- Noapte bună, domnule Diaconu! îţi mulţumesc. Du-te la culcare!

Dar Diaconu i-o prinse ca pe o pradă între amândouă mâinile lui micuţe şi aspre.

- Nu pleca, imploră el, mai rămâi niţel cu mine! Numai o clipă.

- Nu se poate, mi-e somn. Mâine am treabă.

- Ia-mă la tine, îl imploră Diaconu. Am să stau toată noaptea într-un fotoliu. N-am să te supăr.

- Ba ai să mă superi. Nu primesc pe nimeni în casa mea. Nu sunt ospitalier.

Cu o mişcare neaşteptată, Diaconu i se agăţă cu amândouă mâinile de revenirile hainei. Faţa i se schimonosi mai tare. Buzele îi tremurau.

- Nu mă lăsa! N-am unde dormi în noaptea asta.

- Te priveşte! Du-te la hotel!

înţepenindu-se pe picioare, Lucu se căută în buzunar, scoase o bancnotă şi i-o întinse lui Diaconu, care-1 ţinea mereu de reverul hainei.

- Poftim!

- Lasă-mă să mă culc aici sub poartă, stărui Diaconu, refuzând

banii.

încet, pe tăcute, Silion îi desfăcu pe rând pumnii plăpânzi, apăsând pe intervalele dintre degetele încleştate pe haină.

- N-ai decât!

Diaconu se prăbuşi în genunchi, scuturat de un plâns cu sughiţuri, apoi se întinse pe trotuar, de-a curmezişul intrării.

- Treci peste mine, dacă te rabdă inima.

Lucu îl măsură cu ură şi dezgust. L-ar fi izgonit cu lovituri de picior, dacă gândul că va trebui să se atingă de acel trup mititel nu 1-ar fi umplut de un amestec de groază şi de silă. Se aplecă repede şi descuie poarta, apoi trecu peste el cu un pas uriaş, aproape un salt, ferindu-se, nu cumva să-l calce, ca pe un excrement zvârcolit care ar fi prins viaţă. O dată ajuns dincolo de prag, trânti poarta şi trase zăvorul cu o grabă înfricoşată. Răsuflă. In lumina felinarului, fulgi mari, luminaţi, cădeau în tăcere.

CAPITOLUL 14

... în vestibul dădu peste o damigeana pântecoasă, se poticni pe întunerec de coşuri mari de răchită, cusute la gură cu pânză de sac, şi se repezi în hol cu un strigăt de bucurie:

- *Maman*

Aretie Silion se arătă în pragul camerei din fund. Purta cu eleganţă străvechea ei pufoaică de mătasă - halat veştejit şi ros de vremi, ca o potecă de frunze putrezite de toamnă: darul de nuntă al răposatului Gabriel. înaintară unul spre celălalt, se îmbrăţişară cu emoţie. Niciodată nu mai fuseseră despărţiţi atâta vreme. Se priviră îndelung. Nimic nu-1 mişca mai mult pe Lucu decât acel chip sfielnic de fată pe care-1 străvedea, ca într-un filigran, prin trăsăturile expresive şi în privirile uşor întristate ale mamei sale. Era ca şi cum ar fi auzit o melodie nostalgică şi depărtată, cântată cu stânga la pian, când acompaniamentul trece la mâna dreaptă. Arăta palidă şi obosită.

- Cum a fost drumul, *maman!* Nu cumva eşti bolnavă?

Aretie îl linişti cu un surâs. Nu. Nu a fost bolnavă. E bătrâneţea şi alt nimic. Lucu uită mereu că are o mamă bătrână.

- Eşti minunată, *maman.* Nu-ţi dă nimeni vârsta. Sunt ca un frate mai mare pe lângă tine.

- Ba chiar ca un tată! De ce nu spui tot?

Lucu nu luă în seamă întreruperea.

- Spune, *maman,* ai venit de mult?! Trebuie să-ţi fie foame.

Ţi-a fost urât singură, desigur.

încă o dată, cu acelaşi surâs placid pe care-1 opunea veşnic împrejurărilor, Aretie îşi linişti fiul. Da, au trecut vreo cinci ore de când sosise, dar şi-a folosit bine timpul. A făcut un duş, s-a îmbrăcat mai comod, a mâncat ceva, dar nu de la frigider, ci din proviziile aduse de ea de la ţară. A luat apoi din bibliotecă o carte de Somerset Maugham, nişte nuvele „adorabile", şi era gata să aţipească, dar i-a auzit glasul. Iar acum e rândul ei, al Aretiei, să întrebe. îşi dă seama că are foarte puţin de întrebat, cu toate că el are multe de povestit. Foarte multe lucruri, şi încurcate.

- Să lăsăm pe mâine, *maman,* e târziu... am să mă spovedesc mâine. Sper să fim multă vreme împreună de rândul ăsta, adăugă Lucu, însoţind-o în salonaş.

Se opriră lângă o masă rotundă de tisă, dar rămaseră în picioare.

- Să fie însă o spovedanie, şi nu o pledoarie, insinua cu acelaşi zâmbet Aretie.

- Las'pe mine, *maman.* Nici nu ştii ce bine mă simt de când ai venit. Am să dorm ca într-un cărucior sau ca într-un leagăn. N-am să mai visez urât la noapte.

Aretie îl privi cu înţeles.

- N-ai să mai iei femeile în serios, *mon fils.* Dar nici n-ai să-ţi mai baţi joc de ele.

- N-ai ghicit, *maman.* Nu mi-am bătut joc de nimeni pe lume. Niciodată.

Părea convins de ceea ce spune. Aretie clătină din cap:

- Sunt aliată cu tine, nu cu ele. Am să te ajut.

Ridicase o mână, cu palma întinsă în aer, ca o paletă care oprea din calea lor, abătându-le, desfăşurările fatalităţii.

- *T'enfaispas\'* Am venit! Noapte bună, bietul meu copil.

Şi Aretie se retrase spre camera din fund, hărăzită ei când venea de la vie.

A doua zi, luau masa împreună la „Esplanade". Lucu era mândru de mama sa, de aceea o condusese în localul în care-1 cunoştea mai toată lumea. Prinseseră boxa din vitrină, cu vederea înspre grădina Episcopiei şi piaţa care, prin două străzi lăturalnice, o luau în braţe. Lucu băgase de seamă că tot timpul Aretie atrăgea privirile curioase şi admirative ale trecătorilor. Vedea, poate, în tinereţea tar-

Nu-ţi face sânge rău! (fr.)

divă a mamei sale o făgăduială a destinului şi pentru urmaşii ei. Oberchelnerul Niculaie îi servea tăcut şi respectuos. Nici o clipă nu încercase să înjghebe un crâmpei de conversaţie.

- *Maman,* ştii că ai succes?

Aretie se roşi.

- Si nu numai bărbaţii se uită cu admiraţie la tine, ceea ce n-ar fi mare lucru. Dar şi femeile întorc după tine capul, să te mai măsoare o dată, şi asta spune mult.

- E pentru că sunt demodată şi bătrână. O biată provincială.

Lucu se uită la ea. In părul ei des, strâns sub o pălărie uşoară de fetru, firele albe dispăreau într-o luminoasă puzderie solară.

- Câţi ani ai, *mamanl*

- Cincizeci şi patru, *helasl*

- Ai semnat pactul cu diavolul, într-un miez de noapte...

- Ah, de s-ar putea una ca asta!

- La cincizeci şi patru de ani am să arăt ca un arac înnegrit şi putred.

Spre uimirea lui, doamna Silion nu protestă, nici nu-i adresă complimente.

- *Mon cher fils,* îi zise, cu viaţa pe care o duci, n-ar fi de mirare.

- Ce ştii tu de viaţa pe care o duc, *mamanl*

- Crezi oare că-i atât de greu de ghicit?

Privirile li se întâlniră ca pentru a se înfrunta. Dar amândoi izbucniră într-un râs prietenesc şi cuminte.

- Şi pe urmă, continuă Lucu, eu nu cred în virtuţile conservative ale castităţii... Nici chiar când am sub ochi o pildă vie cum eşti tu, *maman;* tinereţea ta miraculoasă o datoreşti castităţii.

- Fireşte că nu, întări cu un zâmbet în doi peri Aretie, câte un mic păcat ici şi colo...

- E un stimulent, completă Lucu; de unde o ştii, *mamanl*

Aretie îşi lăsă pleoapele în jos, cu un aer mironosit:

- îmi închipui.

Peste masă, Lucu îşi puse mâna lui încăpătoare peste mâna de ctitoriță a mamei sale:

- Te lauzi, Aretie, sau îţi place să te ponegreşti.

- Copiii îşi închipuie că mamele lor au fost nişte sfinte. Dar bagă de seamă, râse Aretie, în privinţa asta n-am declarat nimic.

- Cât despre păcatele mele mari sau mici, reluă Lucu stăpânit de demonul mărturisirilor, ce sunt eu de vină că voi femeile luaţi

veşnic amorul în serios?

- Poate că eşti de vină, oftă Aretie; nu totdeauna ştim unde începe răspunderea noastră.

- Dacă e aşa, răspunderea e numai a ta, *mamanl*

Ochii ei verzui şi oblici se făcură rotunzi şi mari.

- Răspunderea mea?

Degetul lui Lucu o punctă acuzator, de la distanţă:

- Farmecul tău, maman.

- Farmecul meu?

- Se transmite, pare-se, din mamă-n fiu.

Un suspin de comică deznădejde:

- Nu m-am aşteptat ca fiul meu să devină un încrezut. *Un fat,* preciza ea şi mai spuse: dublat de un cinic.

- Simplă poză, mamă scumpă, se apără Lucu, altminteri ar trebui să-mi iau lumea în cap.

Toate acestea n-aveau decât un singur înţeles: Lucu vrea să se destăinuiască, dar nu ştie cum să înceapă. Are să înceapă ea.

- Nu vreau să mă amestec în viaţa ta, Luc, dar cu vârsta devin curioasă ca babele. Ce-ai făcut cu Laura?

- Mă străduiesc să o vindec. Atât deocamdată.

- O iubeşti?

- E singura femeie pentru care mi-aş da viaţa.

- Hm! Cine dă prea mult vrea să răscumpere ceva... Sau să se răscumpere. E un păcat dedesubt!

- Niciodată n-am să mă despart de Laura. Ce s-ar face ea fără mine?

Vorbise pe două tonuri diferite, aşa cum li se întâmplă unora când spun o minciună. Dar adevărata pricină stă îh efortul făcut de a nu fi solemn şi melodramatic, lucru de care Aretie nu-şi dădu seama. Gândul ei se întorcea mereu la ultima scrisoare a lui Lucu şi care o înspăimântase: „mă paşte sărăcia şi boala şi, până la urmă, azilul de noapte". îl întrebă:

- Cine a fost doamna de astă-noapte, Lucu?

- Ce doamnă?

- La telefon, astă-noapte, stărui Aretie; am decroşat maşinal receptorul când a sunat. Eram buimacă de somn. Te-am auzit vorbind cu o doamnă care nu putea fi Laura. Mi s-a părut cam exaltată. Nu fi îngrijorat, n-am fost indiscretă. Am închis numaidecât şi am adormit din nou.

Un suspin de uşurare.

- Bine ai făcut, *maman;* ai fi auzit nişte „propouri" nu tocmai ortodoxe.

- Nu căuta să mă amăgeşti, Luc; tonul doamnei era mai curând patetic, aproape tragic, nu părea deloc pusă pe glume. O victimă, nu o parteneră.

- Aici e miezul conflictului, *chere maman;* femeilor nu le place să le consideri partenere. Preferă să fie călăi sau victime. îsi asigură astfel stăpânirea lor asupra noastră.

- Dacă este aşa, atunci tu eşti o femeie, Luc, nu un bărbat: călăul celei de astă-noapte şi victima celei de totdeauna. Pierdut, în orice caz.

- Cu alte cuvinte, interpretă Lucu, sunt victima Laurei!

- Eşti victima lipsei tale de voinţă, *mon enfant;* nu ştii ce vrei!

De câte ori ataca, glasul Aretiei se făcea mai duios şi mai blând.

- Ce lucru vulgar e voinţa, *ne trouves-tu pas, maman!}* Bun pentru arivіştii de toate categoriile. Un paner plin cu raci care se zbat să răzbească la suprafaţă e numai voinţă. (Lucu făcu un gest de dispreţ.) Nu-i de mine. Prefer să aştept. Eu cred că totul vine de la sine, când eşti bine plasat.

- Trece viaţa, Luc! îl avertiză Aretie.

- Timpul dezleagă şi jurămintele şi situaţiile, răspunse Lucu, sentenţios. Şi întrebarea care pândea în conştiinţa lui izbucni deodată: Crezi oare că Laura şi Ana mă vor iubi la infinit?

- Nu cunoşti femeile, Luc! în tot cazul, n-ai voie să le minţi la infinit.

Tăcură. Niculaie se apropie şi le aduse umede felii de portocale tăiate rotund şi în care praful de zahăr se absoarbe îndată, ca picăturile de ploaie într-un pământ flămând.

- Spune-mi, mamă, la ce te gândeşti?

- Poate că ar fi bine să facem o pauză, zise Aretie, răsfăţându-şi privirea pe suprafaţa însoritelor şi suculentelor rotocoale.

Cu două degete mate şi lungi duce o ţigaretă la gură şi aşteaptă foc. Uşor încruntată, părea că se străduieşte să-şi adune gândurile. Umbra ce i se adâncea între sprâncenele subţiri, vădind şi mai mult frumuseţea trăsăturilor, vorbea de la sine de suferinţi nedesluşite şi şterse de trecerea anilor, suportabile, dar fără vindecare.

Nu eşti de aceeaşi părere, mamă? (fr.)

Pentru Lucu momentul devenea solemn. Aştepta de la el o desluşire pe care o căuta de mult, ca pe o cheie părăsită în praful unei firide, o desluşire, în sfârşit, despre sine însuşi. Bănuiala că dezbinarea din sufletul său se obârşeşte din cine ştie ce faptă întâmplată în trecutul părinţilor îl hărţuie din nou şi-i dă speranţe neîngăduite. Ar fi preferat totuşi, pentru ceasul destăinuirilor care i-aduc vindecarea, o mai desăvârşită singurătate cu maică-sa decât această izolare precară în boxa de catifea din furnicarul unui restaurant de lux. Dar după ce Niculaie veni încă o dată şi aduse în două filtre de lut ars licoarea grea şi neagră a cărei aromă străbate până la izvorul gândurilor, agerindu-le, Lucu luă iarăşi mâna Aretiei într-ale sale şi o îndemnă:

- Haide, mamă, te rog, spune-mi tot, spune-mi tot.

Iar Aretie, care ştie că în clipele grave fiul ei nu-i mai spune *,/naman",* ci numai „mamă", îi dădu ascultare şi îi povesti tot.

- Nu-mi place că te eschivezi, începu ea; mă faci să vorbesc eu în loc să vorbeşti tu. Vrei să câştigi timp. Fie!

Şi romanul Aretiei se desfăşură pe acest suspin.

*

... Lucu nu află decât ceea ce bănuise de mult: că vina o purta în mare măsură bunică-sa, coana Petruţa, mama lui Gavril. Rea şi pizmătareţă, întruchipare desăvârşită a soacrei infernale, coana Petruţa era geloasă pe frumuseţea unei nurori peste care dăduse norocul să fie aleasa nemaipomenitului ei fiu, un copil excepţional, un băiat cu dare-de-mână, viitor deputat şi ministru, o minune a neamului, iar în ceea ce o priveşte pe Aretie, o pleaşcă. Şi de vreme ce nu putuse să împiedice căsătoria, că bietul Gaby, îmbrobodit cum era, ameninţase să-şi zboare creierii dacă nu se însoară cu fata sărăntoacă - numai ifose şi pretenţii - Petruţa şi-a propus să vegheze asupra soartei lui. Să stea pe lângă el. Măcar atât. Şi ea, mândra Petruţa, temută ca un tăiş, semeaţă cu oamenii - că înalta ei statură îi îngăduia să privească lumea de sus - se făcea mângâioasă ca o pisică şi tremurător de sfielnică, dacă se apropia de vreunul din fiii ei. înfăţişarea ei de bătrână falnică şi miloasă, cu zâmbetul moale şi roşu încă, cu părul strâns deasupra urechilor mici, ca un coif de imaculât argint, cu obrazul întins şi trandafiriu, din care ochii se aţinteau cu două puncte intense de scrobeală albastră, cum au copiii în ilustraţiile din *Jugend* - aspectul acesta de stareţă războinică şi

cuminte, al cărei glas legendar conținea rafale de clopote scufundate — îi înlesnea și mai mult mironoselile ei siropoase și blajine. Părea că spune: iată cât sunt de blândă și roabă ție tocmai eu, care, dacă mi-ar abate, te-aș putea tăvăli și călca în picioare, prin simplul drept de forță și de statură. Era de ajuns, spunea Aretie, să o auzi cum rostea cuvintele „Gaby, măicuță", cu care își începea neschimbat insinuările, ca să-ți dai seama de prefăcătoria de care o maternitate tiranică și perversă e în stare. Chiar în timpul logodnei, acel timp pe care, în așteptare, toate soacrele îl respectă înăbușindu-și fulgerele în poșetă, Aretie a avut de suferit de pe urma necurmatului ei amestec, totdeauna mieros și împănat de suspine, în viața lor neîncepută încă. Era o meșteră a cuvintelor în doi peri, stăpânindu-le cum stăpânesc unii slujbași referatul, și unii diplomați raportul confidențial, așa încât Aretie nu mai știa cum să le mai ia si să le facă față.

Cât despre Gavril, el părea că nu bagă de seamă nimic. Dar privirea lui de câine bătut, speriată și rugătoare, îl arăta cât se simțea de hărțuit. In orice clipă vicleniile piezișe ale Perniței puteau să se preschimbe îh mânie fățișă. Iar răbdarea îngerească a logodnicei sale avea o margine și ea.

De patru ori pe săptămână, la prânz, o ducea pe Aretie să ia masa în sânul viitoarei ei familii. Venea de o lua cu măreața lor trăsură de casă, sclivisită și înaltă pe roate - numai lac, velur și cauciuc - și trasă de cai albi împărătești, iar pe capră cu un vizitiu în joben și livrea și gătit ca un ambasador într-o seară de recepție. Totdeauna, la venire, îndrăgostitul Gaby i-aducea Aretiei un buchet de flori comandate la București, cu care ea pogora pe peronul arătoasei locuințe a Silionilor. Astfel își plimba Aretie zilnicul tribut de orhidee la masa Petruței, printre mătuși și alte rubedenii, apoi, după un repaos obligator pe divanul din salon, la promenada orașului, înainte de a fi petrecută, îh același echipaj, înapoi în casa încăpătoare și dărăpănată în care se mai adăposteau ai săi.

Intr-o zi, pe când în trap solemn se apropiau de locuința lui, Gavril prinse a da semne de neastâmpăr. își dregea glasul, tușea, își mușca buzele, își frământa mâinile. Părea că are ceva de spus și nu îndrăznește.

- Vreau să te rog ceva, începu el, într-un sfârșit, dar mă tem să nu mi-o iei în nume de rău... Aș dori...

Se opri și înghiți în sec. Aretie îl asculta, ascunzându-și uimirea. Nu înțelegea nimic. Gavril se răsucea în perne. Nu-și mai găsea loc. Zâmbea silit și încurcat.

- Dar ce se întâmplă? întrebă Aretie, mai mult curioasă decât speriată.

Echipajul încetini, intră în curte pe sub porțile deschise și se opri la scară.

- Te rog, lasă florile îh trăsură, bâigui Gavril, înghițindu-și cuvintele, am să-ți iau altele mult mai frumoase.

- Dar sunt minunate, protestă Aretie, mie îmi plac foarte mult.

- Lasă-le, te rog, am să-ți explic, insistă Gavril înfrigurat. Și repetă: am să-ți iau altele, mai frumoase.

Aretie înălță din umeri, nu fără dispreț:

- E absurd, zise ea, dar fiindcă vrei tu...

Si cu aere de regină ofensată, fără să ia mâna întinsă a lui Gavril, care o aștepta palid și crispat, pogorî.

- Nu te supăra, îi șopti el pe când urcau treptele de piatră ale scării, dar nu vreau să le mai vadă mama... nu știu ce are, e geloasă... Stii tu cum sunt mamele... Altă dată ar fi mai bine să lași florile acasă.

Aretie se opri și-1 măsură cu privirea. Ca să nu se încrunte, își ridicase sprâncenele.

- Dar să te ții de cuvânt, îi zise, să-mi cumperi altele: mai multe și mai frumoase. Numai așa ai să ștergi impresia pe care mi-ai făcut-o.

Si, fără să-i dea timp să mai răspundă, se întoarse cu repeziciune și intră în casă.

Nenorocul în ziua aceea se ținu scai de Gaby. La sfârșitul ospățului, tocmai când încordarea spiritelor se mai potolise, răsună prelung soneria de la poartă. Ce să fie oare? Servitoarea se ivi în prag cu un buchet în mână. Vorbi către coana Petruța, care trona la capul mesei:

- A venit vizitiul și a adus florile astea... spune că domnișoara le-a uitat în trăsură.

Mai trecu o vreme. Aretie aștepta mereu ca Gavril să-și vie în fire. Credea că îndelunga lui criză de lașitate filială va avea un sfârșit. Când însă își dădu seama că florile ei sunt sortite să rămână veșnic în pernele trăsurii, îi spuse cât putu mai blând:

- Te rog să mă scutești de aceste daruri simbolice: e păcat de bani.

De-abia acum Gaby se hotărî să schimbe ora buchetului: i-1 trimise dimineața, mult înaintea prânzului.

Linişte un răstimp.

Dar într-o zi în care, ca de obicei, logodnicul venise să o ia la masă, Aretie găsi la poartă, în locul echipajului de lux, o banală trăsură de piaţă. Nu-1 întrebă pe Gaby nimic şi se feri să se uite la el, să nu-1 silească să mintă. Gaby tăcu şi el, iar pe drum îi vorbi de viitor, fireşte.

Data următoare, la fel: în loc de landou, un fiacru, în loc de vizitiu, un birjar. Ochii verzi ai Aretiei îşi împlântară fulgerele în cei albaştri, spălăciţi ai lui Gavril şi care căutau zadarnic o scăpare: întrebarea îi trăsnea din toate părţile.

- Ni s-a îmbolnăvit vizitiul, făcu el, cam sugrumat, l-am internat în spital: o hernie.

„Nu ştie să mintă", gândi Aretie. Totuşi nu se aştepta la ceea ce avea să mai urmeze.

Drumul care ducea de-a dreptul la locuinţa Silionilor fiind barat, birjarul fu nevoit să facă iarăşi un ocol. Trecând prin piaţa de fructe, un echipaj binecunoscut le tăie calea şi pentru o clipă logodnicii se găsiră aproape faţă în faţă cu coana Petruţa, foarte demnă şi statuară în pernele nou-nouţe ale trăsurii. Petruţa întâmpină cordial şi corect salutul nurorii sale, dar chipul i se lumină dând ochii cu fiul. Cu mâna lui înmănuşată în alb, vizitiul sănătos tun se descoperi cu respect, închizând pe cap în cuprinsul jobenului său o cantitate de aer proaspăt. Trapul întins şi avântat al cailor îi răpi într-un soi de triumf şi i se păru Aretiei că sub potcoavele lor caldarâmul scotea scântei. Se uită la Gaby. Gaby îngălbenise.

Astfel se apropiau ei de ziua nunţii. Aretie o aştepta cu resemnare. Nici astăzi, după treizeci şi patru de ani, nu-şi dă seama dacă, măcar la început, 1-a iubit sau nu pe Gavril. Poate că da. Era timid şi drăgăstos, şi mai ales devotat şi bun. De o bunătate care te înduioşează. Femeile îl găseau bărbat frumos. Moştenise statura Petruţei şi chipul ei de Miriervă germanică. Aretie se străduia să uite această asemănare. Pe atunci nu se socotea încă nenorocită. Au mai fost fete de neam, silite să se mărite cu bărbaţi dintr-altă lume decât a lor. Unele au nimerit bine, altele au dat peste bădărani boccii, neîngrijiţi şi brutali, sau peste bătrâni matofiţi şi vicioşi. Gaby nu se categorisea nici cu unii, nici cu alţii. Gaby merita să fie iubit, cu toate că e cap tăiat coana Petruţa. Asta pune dragostea

Aretiei la grea încercare. Şi pe urmă, logodna durează prea mult. Zi cu zi, ca într-o vâltoare, Aretie e târâtă în viaţa de familie a Silionilor. Tocmai ceea ce n-a vrut. Suferă. Nu şe poate împăca, de pildă, cu felul lor de a vorbi. Silionii vorbesc totdeauna prea tare. Parcă au de-a face numai cu surzi. Le place să-şi audă glasurile, se strigă unul pe altul, prin casă, ca de la o stână la alta: între baia din fund şi terasa dinspre grădină, sau între mansardă şi subsol. încep să-şi vorbească încă de la poartă, din stradă. Ca nişte tragedieni de periferie, pun un fel de patos în tot ce rostesc, ceea ce nu înseamnă totuşi că nu sunt veseli, prea veseli chiar, şi nu izbucnesc în hohote de râs la tot pasul. Nu se iubesc cine ştie cât, dar sunt fără de greş în păr la fiece prilej de solidaritate de clan: botezuri, logodne, nunţi, înmormântări, parastase şi toate felurile de aniversări de familie. Firesc a fost ca şi nunta lui Gavril să dea loc unui chiolhan de care s-a dus vestea în tot judeţul şi la care mâncăi şi băutori faimoşi s-au războit pe întrecute, făcând să dispară în burduhanele lor cu înfăţişări diferite, movile şi burdufuri de bucate şi brânzeturi şi conţinutul unui număr respectabil de sticle şi balerci de şampanie şi vin.

...Orchestra de ţigani intonase tradiţionalul „zorile de dimineaţă", iar prin ferestrele deschise năvălea o larmă asurzitoare de claxoane în uruit de motoare şi roţi, pe când turma îmbulzită a trăsurilor şi automobilelor se perinda, prin faţa peronului plin de lumea care pleca. în sala ospăţului, ultimii oaspeţi aplaudau în picioare, soacra, cu nasul înroşit de plâns îşi ştergea lacrimile, iar Aretie, căreia naşa îi scosese voalul de mireasă, se lăsa sărutată ca nişte moaşte de noile ei rubedenii, iar la sfârşit, de părinţii ei foarte mişcaţi, şi în cele din urmă de sora ei mai mare, Marta, tăcută şi întunecată în hainele ei de călugărie.

- De ce or fi plângând cu toţii? se întreba Aretie, stingheră şi înstrăinată până şi de ai săi - poate că aşa trebuie să fie, şi fără plâns nu se poate... Era uşor ameţită de şampanie, de muzică şi ovaţii şi parcă îi părea bine că nu are nimic de făcut, că a devenit o arătare feeric împopoţonată - toată seara s-a legănat pe un murmur de admiraţie - o arătare care zâmbeşte şi dă din cap, pe când valsurile şi tangou! o poartă de colo până colo, ca pe un puf de păpădie printre oglinzi. Aburii aceştia ireali dar parfumaţi, care îi plutesc dinaintea ochilor, îi luau minţile şi vederile, în jurul ei s-a încins o horă finală, în care s-au prins duduind nu numai femeile şi bărbaţii, dar si mesele, scaunele si cele două bufete, zidurile, candelabrele si

arborii din grădină - ar dori să respire nițel aer curat, dar poate că pașii nu vor izbuti să o poarte, în rochiile ei de păpușă.

Pe urmă un fel de cortină de pâslă a despărțit-o de zgomote și oameni. Dar nici acum n-are aer. O învăluie o mireasmă deasă de flori închise. Liniște grea. S-a apropiat anevoie de fereastră și a privit, printre draperii, ziua spălăcită de afară. Atunci și-a dat seama că se afla în camera lor de culcare. Ar rămâne așa, până ce zorile s-ar limpezi pe încetul, s-ar face lumină, s-ar trezi vrăbiile toate. Ca o rămășiță a necuratei nopți, frânturi dintr-un cântec tărăgănat de beție se târau alene până aici: e un ultim careu hotărât să reziste până la ziuă. Auzea respirația lui Gavril pe aproape, o respirație căznită: e din pricina gulerului prea țeapăn și îngust, sau poate prea multele cupe de șampanie sunt de vină... ținuta de gală nu-i priește și nici nu-1 prinde, e prea voinic și zdravăn să poarte fracul. II vede prin geam: stă într-un fotoliu prea scund, genunchii îi sunt prea sus și se uită cu de-amănuntul prin încăpere, să vadă dacă nu lipsește ceva. Parcă se teme să se miște. S-ar apropia desigur de ea, dar nu cutează. E o priveliște penibilă, atâta putere și atâta sfiiciune în același om. Aretie s-a întors și l-a privit în ochi. Nu vrea să pară nici victimă, nici mironosiță. El s-a ridicat, i-a pus mâinile pe umeri și i-a surâs.

- Te simți bine? a întrebat. Și fără să mai aștepte răspunsul: să scot florile, i-a propus, n-ai să poți dormi cu atâtea lalele și crini în odaie.

Aretie consimți cu un semn din cap.

- Trebuie să fii foarte obosită, i-a mai spus, culcă-te și dormi. Eu am să mă întind pe sofaua din salonaș. Sunt alături. Mâine suni.

Aretie era uimită. Rostise tocmai cuvintele la care se aștepta mai puțin din partea lui. Un val de recunoștință o năpădi. Și cum el îi săruta mâinile și-i ura noapte bună:

- Nu pleca încă, îi zise, stai și cu mine puțin.

Se așezară pe o canapea îngustă, cu spatele la cămin. Se țineau de mână, fiecare cu gândurile lui. In fața lor sta patul baroc și alb, cu sculpturi îh relief, numai lebede și îngerași, cu spătarul înalt și îmbrăcat în romburi palide de atlaz, cu imensa lui plapumă desfăcută, cu dantelele lui imaculate în revărsare rigidă până pe parchet. Privindu-1, Aretie se înfiora. îi va fi frig, desigur, singură, în acele cearceafuri polare.

Atunci bătu cineva la ușă. Două bătăi pe care le-a mai auzit apoi ani de-a rândul, pe care le mai aude încă și astăzi: două bătăi

discrete, rare, dar pline de hotărârea unui gând viclean. Ei se alăturară mai strâns unul de altul, ca în așteptarea unui vrăjmaș. A fost clipa în care s-au simțit mai uniți ca niciodată în toată viața lor. Au tăcut. Bătăile s-au repetat.

Glasul coanei Petruța s-a auzit apoi, tremurător de blândețe și discreție:

- Gaby puiule, sunt io, măicuța ta... V-ați culcat?

Amândoi tresăriră. Glasul de afară reluă:

- Iartă-mă că deranjez taman acu. Dar trebuie să-ți spun negreșit ceva.

Aplecându-se la urechea Aretiei, Gavril șopti:

- Ce-o fi vrând?

Aretie pălise. Mâna îi tremura îh mâna lui Gaby.

- Deschide-i, îl îndemnă ea, tot în șoaptă.

Se auziră iarăși cele două bătăi, apăsate, rare, cuprinzând parcă, în spațiul dintre ele, o hotărâre care trecea peste propria-i sfială. Apoi, Petruța vorbi din nou, cu același tremolo de mioară răzgâiată și dulce:

- Vino, te rog io, măicuța ta, numai o clipă; Aretie n-o să se supere că te iau de lângă ea un minut.

- Du-te, îl îndemnă încă o dată Aretie, la ureche.

Gaby se ridică îh silă, îi sărută amândouă mâinile, să câștige timp, și se îndreptă, fără grabă, la ușă. Aretie se duse să încuie după el, de două ori. Rămase singură, în așteptare. Lumina lămpilor o supăra, timpul i se părea mai lung pe lumină. Stinse câteva din ele. Se plimbă în lung și-n lat prin încăpere. Din când în când se oprea. E prizonieră între patru pereți. E ceva nespus de ciudat: cum a ajuns aici? E o străină printre lucruri străine, pe un loc străin. De undeva tictacul ceasornicului umple tăcerea, măsurând un timp care nu e al ei. Aretie așteaptă. De ce trebuie să aștepte? Pe cine? Ridică din umeri și surâde. De s-ar putea regăsi într-altă parte, fără nimic din ce vede acum în jurul ei, poate acasă, poate în odaia ei de copil, dar 'nu, s-ar simți prea mică, i-ar fi teamă. Undeva unde să poată simți că trăiește. Să nu mai fie un manechin care se mișcă fără rost. Obosi deodată. O nesfârșită oboseală. Căzu încet într-un fotoliu. Unde sunt?

Auzi pași. O bătaie în ușă. Una singură, o poruncă. E Gavril, e Gaby. Cine e Gavril, cine e Gaby? Ce caută aci? încearcă ivărul ușii. E la el acasă, trebuie să-i deschidă. Aretie se ridică.

Cu chipul tras și palid, cu fălcile încleștate și respirația oprită, Gavril o cerceta, fără un cuvânt. Stăteau în picioare, față în față, și

se priveau.

- Nu-mi spui nimic?

Cu glasul sugrumat, dar blând, Gavril o întrebă:

- De ce te sacrifici?

Aretie văzu în ochii lui o mare tristețe.

- Nu înțeleg! îi răspunse.

- De ce nu-mi spui adevărul? Ştiu tot: nu e nevoie să mă cruți. (Rostise aceste vorbe întretăiat, cu o grea sforțare.)

- Să te cruț? Cum adică? Şi, fiindcă privirile lui Gavril cerşeau un răspuns, adăugă: Ți-am mai spus, nu înțeleg nimic.

Gavril îşi trecu batista peste frunte. Glasul îi era înecat când îi spuse:

- Nu eşti sinceră, te prefaci.

Aretie îşi înălță fruntea:

- Să mă prefac? Eu? In ce scop?

O jignise. Vorbi repede şi încet, un şir de şoapte arse de chin:

- Sora ta Marta a povestit totul unei prietene. I-a povestit în biserică, în timpul slujbei.

- Sora mea, repetă Aretie pe gânduri. Uimirea luase în ea locul mâniei. Ce-a povestit? Care prietenă?

- Mama n-a vrut să-mi spună cum o cheamă. Dar a auzit toată convorbirea. A şi vorbit cu acea prietenă, care la început s-a cam codit. Dar până la urmă i-a repetat şi i-a confirmat totul.

Gavril tăcu. îşi simțea gâtlejul uscat. înghiți anevoie şi reluă:

- M-a jurat să nu-ți spun nimic... Nu m-am putut stăpâni. Iartă-mă, te rog. Nu-ți mai cer să-mi răspunzi. Noapte bună.

Dar Aretie era cu mâna pe ivărul uşii:

- N-ai să pleci încă. Am dreptul să ştiu tot.

Gavril se întoarse încet şi se îndreptă cu paşi mărunți şi rari spre un colțar alcătuit dintr-o canapea unghiulară pusă la perete, iar în fața ei cu o măsuță de santal situată în deschizătura unghiului. Merse cu capul în piept, ca un osândit, cu mâinile inerte de-a lungul trupului. Se aşeză, îşi rezemă coatele pe masă şi-şi lăsă fruntea grea pe ele. Aretie îl urmă în tăcere şi luă loc, fantomă albă, vaporoasă, lângă el. Nu-i era milă. Sta cu ochii pironiți pe creştetul lui Gavril: un rotocol mic de sidef, ca o tonsură, în buclele lui blonde; un început de chelie. Printre draperiile de catifea şi perdeaua de ceață a ferestrelor pătrundea fulguirea zorilor alburii. Afară, nici un zgomot. Ultimul vehicul plecase de mult.

• în sfârşit, Gavril îşi ridică de pe masă capul răvăşit, arătându-şi fața cărămizie şi buhăită. Cu ochii lui de metal spălăcit şi pleoapele

uşor înroşite, îi păru Aretiei un bețiv trezit din somn. Din răsuflarea lui se alegea un iz acru de şampanie. Să fi băut în odaia Pernițeі? se întrebă Aretie. Acest fel de a-şi stinge focul n-ar fi nepotrivit cu firea Silionilor. Dar ce l-o fi îndemnat oare? Pentru ce? In clipa aceea, Gavril vorbi. Rar şi căutându-şi cuvintele; cu opriri fără rost, răguşit, sincopat, şi vorbind ca de unul singur.

Deci, în biserica plină de lume, când Gavril şi Aretie se găseau la altar, Petruța, rezemată de o coloană de piatră, a aflat, fără voia ei, ceea ce a numit ea „tristul adevăr". A surprins, adică, o convorbire între Marta, călugărița, sora Aretiei, şi o fostă a lor colegă de şcoală, venită la nuntă întâmplător. Vorbeau destul de tare, cu toate că pe şoptite. Poate că accentele puternice ale corului bisericesc le silea să-şi întețească glasurile. Petruța şi-a dat seama că era vorba de o taină şi ar fi preferat să se arate, ca să le întrerupă, sau măcar să plece. Dar nu i-a fost cu putință din pricina prea marii înghesuieli. A fost silită să asculte toată povestea, povestea sacrificiului Aretiei. Că, Hotărându-se să se mărite cu Gavril, Aretie se sacrificase. Se mărita, dar nu de dragul lui, ci de al părinților ei: să-i scape de o povară şi de neliniştea lor de a o şti nemăritată. Li-era prea de-ajuns că fata lor cea mai mare se făcuse călugăriță. Că Aretie nu-l iubea pe Gavril o ştiau toate rudele şi toți prietenii ei. Nici nu putea fi vorba de iubire între ei. Nici acum, nici mai ales în viitor. Prea multe lucruri îi deosebeau. Mai întâi, vârsta: o diferență de cincisprezece ani. Apoi, rangul, creşterea, gusturile: fiecare, din alt aluat, fiecare, din altă lume. Şi fizicul, atât de diferit; n-ai decât să te uiți la ei şi să-ți dai seama. Uită-te şi la neamurile mirelui: sunt în biserică. Nişte țoape. Sărmana fată. Ce lung calvar o aşteaptă.

Sfârşind, Gavril îşi stăpâni un fel de horcăit.

Aretie protestă. E o minciună. îşi cunoştea bine sora. Ea n-a putut spune asemenea lucruri. Niciodată. Convorbirea pe care mama lui Gavril pretinde că a auzit-o e o născocire, e o intrigă josnică. Şi nu e cea dintâi. Au mai fost şi altele pe care nici n-a vrut să le ia în seamă. Şi jigniri destule. Gavril n-are decât să-şi aducă aminte de comedia cu buchetele de flori, de minciuna penibilă si umilitoare cu trăsura de casă. Dar cele ce s-au petrecut în noaptea asta pun vârf la toate.

Vorbeau încet, să nu fie auziți, se plimbau şi se opreau prin odaie, în hainele lor de sărbătoare, punând în cuvântul lor izbucniri de patimă şi vehemente stăpânite. în indignarea ei, Aretie îl învinui pe Gavril că numai dragostea oarbă pe care o păstra doamnei Petruța Silion şi supunerea lui caraghioasă față de o femeie de cali-

tatea ei a încurajat răutatea ei criminală şi meschină şi înclinarea patologică pe care o avea pentru intrigă şi fărădelege. Numai slăbiciunea lui a încurajat agresiunile sale. Aretie nu poate îndura o astfel de existenţă. E chiar mai bine că în noaptea asta s-a întâmplat ce s-a întâmplat. în felul acesta ea va fi fost cruţată de cine ştie câte umilinţe.

Şi Aretie îi spuse lui Gavril hotărârea ei neînduplecată de a pleca.

Gavril căzu în genunchi. îl privi uimită. Nu se aştepta din partea lui la manifestări de acestea. La picioarele ei, un om în toată firea, un munte de om, o implora, ca un copil, să nu-1 părăsească. îi spunea că nu mai poate trăi fără ea. Dacă Aretie pleacă, el îşi face seama. Plângea. îl sili să se ridice. II linişti. îi propuse să caute împreună o dezlegare, să vadă ce e de făcut.

O rugă să mai aştepte, să-1 păsuiască, să rămână. Va găsi o „soluţie". Deocamdată e legat de mâini şi de picioare. Să aibă încredere în el. Poate că Aretie se înşală. Nu de tot, dar măcar în parte. Petruţa nu poate fi atât de rea. A fost minţită desigur de vreun răuvoitor şi e vina ei că a dat crezare acelor spuse viclene. în dragostea ei de mamă...

- Mamă? întrerupse Aretie ridicându-se. Nu, femeia asta nu e o mamă. Si fiul ei să nu-si facă iluzii. Petruţa îl minţise cu dinadinsul, îşi ticluise îndelung infama poveste, premeditase totul din gelozie şi din ură. N-a avut decât un singur scop. (Aretie se opri o clipă, ca şi cum ar fi ascultat. Se făcu mai palidă încă, un zâmbet straniu îi schimonosi chipul armonios şi clătină din cap ca şi cum ar fi înţeles. Dar continuă cu mai multă hotărâre:) Un singur scop! Să-i despartă. Să înveninеze şi să lovească. Şi a nimerit bine: Aretie are să plece - si imediat! /

- Nu!

A fost un răcnet de om înjunghiat. Gavril îşi dăduse seama că greşise când a trecut la apărarea, fie cât de sfioasă, a Perniţei. îşi împreună mâinile în faţa Aretiei şi o implоră din nou. încruntată şi necruţătoare, Aretie îl apucă de mână, şi cu puterea subită a indignării, îl trase spre uşă:

- Vino, îi zice, vreau să'ţi arăt ceva. Pe buze îi reapăruse zâmbetul rătăcit de adineauri. Vino.

Gavril şovăi. Buzele îi tremurau, figura lui plânsă era zgâlţâită de ticuri. O roşeaţă întunecată o acoperea până la rădăcina părului.

- N-ai să mă părăseşti, nu e aşa? Jură-mi!

- Vino, îl îndemnă Aretie iarăşi şi, trăgându-1 doi paşi încă,

deschise brusc uşa dormitorului şi o dădu cu pocnet de perete.

Un ţipăt uşor de femeie speriată.

- Mamă! fu strigătul de uimire al lui Gavril.

Statura înaltă a Perniţei, în rochie de ceremonie încă, parcă stăvilea coridorul obscur ce trece de-a lungul odăilor. îşi acoperise faţa cu mâinile într-un gest spontan de spaimă şi ruşine. Se gârbovi. Dar îşi reveni imediat:

- Gaby măicuţă, nu te supăra, mi s-a părut că m-ai chemat. Parcă te-am auzit strigând şi am venit. Dar n-am bătut la uşă, mi s-a părut că vă certaţi şi până să iau o hotărâre...

Ca trăsnit, Gaby se prăbuşi pe covor, dintr-o bucată. Parchetul răsună sub el. Aretie se repezi şi aplecată asupră-i desfăcu cravata şi gulerul tare.

- Apă! îi porunci ea Perniţei, şi cu înfrigurare începu să-1 plesnească pe Gaby repetat şi din ce îh ce mai înteţit cu palmele pe obraji.

Petruţa însă nu se mişcă. Izbucni în bocete deznădăjduite:

- Băiatul meu, aoleu, băiatul meu.

- Lasă plânsul! Ajută-mă să-1 duc în pat!

- Aoleu, băiatul meu, pe părutul lui de nuntă să-1 duc pe băiatul meu.

Dar se strădui zadarnic dimpreună cu Aretie să urnească acel trup masiv şi greu. Gâfâiau. Renunţară.

- Cheamă pe cineva! porunci din nou Aretie. Şi adu apă! Mai repede!

Şi iarăşi se porni cu palmele pe obrajii celui leşinat.

Ascultătoare deodată, Petruţa se depărta, împiedicându-se îh rochia ei lungă de ceremonie si ţipând patetic de-a lungul culoarului:

- Un doctor! Să vie un doctor! Aoleu, băiatul meu!

Din leşinu-i năprasnic Gavril se trezi, dar nu se ridică.

De a doua zi căzuse la pat, galben la faţă ca şofranul şi cu ochii năclăiţi într-o umoare de chihlibar topit care bătea îh verzui. Scuturat de friguri, vorbea în somn - un somn aproape neîntrerupt - şi printre vorbele lui fără şir se desluşea necontenit numele Aretiei. O chema.

La căpătâiul lui, mama şi soţia făcură cu rândul. Petruţa se îmbrăcase în negru. In mintea ei, doliul acesta preventiv avea darul

vrăjitoresc de a preîntâmpina, printr-o realizare simbolică, nenorociri adevărate şi fără leac. Arunca în jurul ei priviri tragice, care luau de mărturie pe toţi prietenii casei de nemărginita ei suferinţă. Dar, neînstare de cel mai mic serviciu, se ţinea ţeapănă şi nemişcată ca o sentinelă a destinului. Se mărginea să fie de faţă, veşnic de pază, între cei doi soţi, dezbinaţi şi ferecaţi laolaltă de noaptea înveninată a propriei lor nunţi. Compresele reci, masajele, doctoriile si ceaiurile date cu linguriţa rămăseseră pe seama Aretiei.

în zilele următoare, Gavril fu mutat într-o cameră mai mică, dar luminoasă şi sumar mobilată, pe acelaşi coridor. O soră de caritate, adusă de la Bucureşti, se aşeza în chip de înger berc de aripi, oxigenat şi scrobit la căpătâiul bolnavului. Petruţa o lămuri că trebuie să aibe grijă mai mult de sufletul decât de trupul băiatului ei, căci boala lui e numai sufletească. Prea mari şi neaşteptate dezamăgiri l-au doborât în pragul unei căsnicii în care se avântase cu încrederea şi nădejdile tinereţii. Petruţa făcea aluzie la ciudatele zvonuri care umblau privitor la neaşteptata îmbolnăvire a fiului ei, zvonuri şoptite cu clipiri din ochi şi zâmbete cu tâlc, numai la urechile prietenilor încercaţi şi a rubedeniilor până la a şaptea spiţă. Sora de caritate a clătinat din cap în semn de înţelegere şi compătimire. înlocuia la vreme o Aretie slăbănoagă şi vlăguită.

Astfel deci începuse pentru Gavril şi Aretie o despărţire care i-a ţinut totuşi laolaltă întreaga lor viaţă. Poate că dacă ar fi avut tăria, în clipa când simţise că Petruţa ascultă la uşă, să renunţe la o izbândă şi să nu o dea de gol - existenţa ei ar fi luat o altă cale. Ar fi plecat sau l-ar fi silit pe Gavril să caute o altă locuinţă, cât de modestă, numai pentru ei doi.

Mai târziu, l-au avut pe Lucu. Semăna la chip cu Aretie, dar ea n-a fost înduioşată de această asemănare. Câtă vreme nu avusese un copil, speranţele ei tainice, visurile ei romanţioase mai găseau, la urma urmei, o îndreptăţire. N-ar fi fost cu neputinţă ca din spiralele unui vals, din undele lungi ale unui tango să se işte vârtejul unei dezrobiri, ca în romanele ce se citesc în tren. Din roiul curtenilor ei de provincie, care îi îmbiau în fel şi chip adulterul, să se aleagă zburătorul nebunatec, dar bogat şi de neam bun, care să o răpească în slăvile unei nunţi împărăteşti. Dar micul Lucu pusese capăt acestui film conspirativ şi, cu variante sărace, îl tăiase ca pe un simplu cordon ombilical, răpindu-i Aretiei tot ce-i mai rămăsese: speranţa. Şi Aretie s-a resemnat la rolul ei de mamă ex"emplară, în vreme ce dispreţuitul Gavril devenea din ce în ce mai mult un vânător de jivine şi de femei de duzină.

Ascultând astăzi romanul Aretiei, Lucu a înţeles că în ochii mamei sale el n-a fost, pentru o bucată de vreme, decât lanţul care a încătuşat-o pe butucul căsniciei. Un temnicer în scutece, şi mai apoi un temnicer cu chip de heruvim, cu guler de dantelă şi pantalonaşi de catifea, un gingaş temnicer gălăgios, care-şi face datoria în neştire... Până ce în singurătate, din monotonie şi renunţare s-a născut, în sfârşit, în inima cenuşie a mamei sale, dragostea pentru singurul ei fiu.

Şi Lucu îşi continuă gândul cu glas tare:

- Bănuiam eu, mamă, că am venit pe lume nepoftit. Acum o ştiu. De aceea poate nu mă împac nici cu lumea şi nici cu mine însumi. N-am încotro.

Aretie nu răspunse. Părea că nici nu-i păsa. Tăcea.

- Ştii tu ce m-a urmărit ca un blestem în toată povestea asta? N-ai cum să ştii. Nici nu-ţi dă prin gând.

Aşteptă o clipă şi urmă:

- Află că Petruţa a avut dreptate. Amintit, dar a avut dreptate. A născocit cu neruşinare convorbirea din biserică a sorei mele, o născocire infamă, dar adevărată. E adevărat că nu-l iubeam pe Gavril. E adevărat că, măritându-mă cu el, mă sacrificam: pentru mine şi pentru ai mei.

Tăcu, şi apoi adăugă:

- Şi dacă totuşi n-am plecat în noaptea nunţii şi nici în zilele şi-n săptămânile care au urmat a fost desigur din oboseală... dar si din laşitate... şi poate şi din calcul. Da, din calcul.

- Ce fel de calcul, *maman!*

Limpede şi simplu, răspunsul nu zăbovi:

- Calculul oboselii şi al laşităţii, Luc. E aşa de greu de înţeles?

Şi pentru că Lucu se uita lung la ea, îi mai spuse fără să plece ophii, fără să coboare glasul:

- Nu vreau să-ţi par numaidecât o martiră, Luc. Nici o eroină... necum o sfântă. O femeie ca toate femeile, Luc.

El ar fi vrut să-i spună ceva care s-o liniştească. Se simţea, în virtutea împrejurării, oarecurn judecător. Dar Aretie nu părea neliniştită, nici măcar turburată. în cugetul ei, toate lucrurile erau de mult lămurite, aşezate. Iar el nu găsea în mintea şi îh inima lui decât neantul. Se uită deci în jurul său, ceru din privire Aretiei o încuviinţare:

- Niculaie, fă, te rog, plata!

CAPITOLUL 15

In întunericul orb Lucu deschide ochii mari. E treaz. Visuri încâlcite îl purtaseră prin lumea lor vagă. Tăcerea umple beznele troienite în juru-i. Nu-şi aduce aminte unde se află. îşi aţinteşte auzul. Ţăcănitul unui ornic obosit i se desluşeşte în ureche: îl însoţise aşa în tot lungul nopţii. Ca o jivină, Lucu adulmecă prin aerul captiv. Se aştepta la mireasma demodată şi stăruitoare de mosc din casa Feraru. Dar parfumul capitos şi ameţitor al dormitorului Anei îl pătrunde, cu un îndemn dulce, la leşin. Parfumul ales de el. Botezat de el la Paris, la un concurs al casei Guerlain la care a ieşit învingător. El a deprins-o pe Ana cu acest parfum. A fost mai întâi parfumul Matildei. E deci aici şi nu dincolo. Regăseşte cu întreg trupul, cu fiece por, cu fiece fibră atingerea cu aşternutul ei proaspăt, cu greutatea de umbră a plăpumii de puf. Mâinile lui pipăie pernele, lunecă de-a lungul şi de-a latul cearceafului. Nimeni lângă el. E singur. Trebuie să fi dormit mult. E odihnit şi întremat cum nu s-a mai simţit de mult, dar parcă ar mai dormi niţel, numai de răsfăţ. Caută lampa de la căpătâi, apasă şi aprinde. Ca un abur uscat, lumina electrică se tălăzuieşte între covor, plafon şi perdele, înlocuind taina de până atunci cu o melancolică izolare.

Un suspin. Şi-aminteşte de toată existenţa lui, la care se obişnuise a nu se mai gândi. O vede ca într-o veche gravură îh lemn, în care, cu trăsături subţiri si uscate, regimente încremenite

alcătuiesc spectrul unei bătălii. Viaţa lui e încremenită la fel. Mereu aceeaşi. Nu mai ştie de câtă vreme nu mai face altceva decât asta. Da, asta numeşte el viaţă. A trecut iarna, s-a topit zăpada şi s-au pornit vânturile umede de sfârşit de martie. Când ieşea din casă îl învăluia un aer jilav în care plutea mireasma mugurilor cleioşi, a ierbii crude abia răsărite. Au trecut alte săptămâni. Vara e la începutul ei şi are să izbucnească tot mai bogată, cotropind cu frunzare oraşul. Iar el, ca un halucinat, o să gonească mereu pe aceleaşi drumuri. între timp, buzunarul lui se îmbogăţise cu încă o cheie. Are două chei acum, şi cu a lui, trei. Laura, Ana şi el. Trei chei, trei locuinţe... Zilele şi nopţile lui sunt ca un fuior încâlcit.

în fiece seară lua masa cu Laura, după vechiul obicei. Fiece seară, la fel cu cea din ajun şi cu următoarea: cărţi şi discuri, lectură, muzică şi ţigări. Şi pauze mari, ca nişte ochiuri de apă într-o privelişte lacustră, umpleau siestele lor vesperale. Nu mai vorbeau nimic nici despre doctorul Barbu, nici despre sănătatea Laurei. Tacită înţelegere. Cuvintele deveneau de prisos, gândurile se lipseau de ele, se întâlneau de la sine, în tăcerile lor pline de o extatică aşteptare şi care uneori se încheia aşa cum era firesc să se încheie. Atunci Lucu mai zăbovea niţel peste ceea ce era hotărât.

Dar nu totdeauna lucrurile se petreceau aşa. Cam după orele zece, Lucu de-abia mai stătea locului. Cu sforţări care i se păreau supraomeneşti, izbutea să nu-şi trădeze nerăbdarea. Minutele se perindau anevoie, ca nişte reptile de lână. Intr-un sfârşit, după întârzieri prelungi şi socotite, şovăind ca unul care numai cu părere de rău se îndură să plece, dar n-are încotro, Lucu ajungea să-şi ia rămas bun. Sosirea Aretiei la Bucureşti îl scutea de sarcina de a născoci, iară şi iară, minciuni căznite şi cusute cu aţă albă. Despărţirea lor din fiece seară se desfăşura după acelaşi tipic făţarnic şi amoros, care îşi avusese cândva prospeţimea lui, dar se teşise cu vremea, ca efigia de pe un ban de argint prea mult umblat, îmbrăţişări, priviri ochi în ochi, întoarceri din pragul uşii pentru încă un ultim sărut, un suprem gest de adio, fără patetism, cu măsură şi discreţie. Apoi, străbătea curtea pustie, pe sub salcâmii uriaşi şi gârbovi, fără grabă, alene, cu regret, ca un osândit, dar strivind în el nerăbdarea chircită ca un resort ce sta să-1 năpustească. Si remuşcarea, făcută ghem în el. Ajungea la poartă cu aceiaşi paşi înceţi, puşi la cale ca să înşele, şi tot astfel se depărta pe trotuar de-a lungul grilajului; ochii Laurei, desigur, îl urmăreau cât timp mai putea fi urmărit. Când se socotea ieşit din raza privirii

ei, o rupea deodată la fugă, fără să se sinchisească de rarii trecători ai acelei ore şi care puteau să-l ia drept un răufăcător. Gâfâind ca un fugar, dădea buzna şi se înfunda într-unui din taxiurile staţiei din coltul străzii. Şoferii îl cunoşteau si nu-l mai întrebau de adresă. Prins în vârtejul magnetic al dublei lui existenţe, nici nu simţea oboseala care, ca o apă vicleană, îl fura treptat. Aşa a fost desigur şi aseară... Dar Ana? N-o găsea mai niciodată, cum n-a putut-o găsi nici azi. Se dezbrăca în grabă şi se strecura în aşternutul ei, pregătit. La început îl mâna un fel de neastâmpăr înfrigurat. Acum, profita de întârzierile ei, ca să mai fure o oră, două, de somn. Somnul devenise marea grijă a vieţii lui. Pândea jumătăţile şi sferturile de oră să poată aţipi, ca Napoleon între două biruinţe. El şi Napoleon, ha! Lucu se saltă, cu ciudă, în perne.

...Unde o fi Ana? Ca de obicei, întârziase. Dar niciodată atât. Şi niciodată nu o aşteptase aşa. Somnul lui nu fusese decât o aşteptare, o întrerupere a vieţii lui, ca să se trezească la deşteptare faţă în faţă cu Ana. De ce întârzie oare? Cine ştie pe unde o fi şi cu cine. Numai nerăbdarea îi dă astfel de gânduri. Ştie prea bine cu cine anume şi cam pe unde se găseşte Ana. E mereu tot aceeaşi poveste. Şi el şi ea îşi trăiesc viaţa lor oarecum tăinuită şi se mint unul pe altul cu băgare de seamă să nu alunece în preciziuni. Ea e la restaurant, în grădină, cu Arghir şi cu banda lui. Aşa îi place. Toate au aceleaşi gusturi. „Ador viaţa de noapte, îi mărturiseşte şi ea, mor după restaurantele de lux, după preţurile lor neruşinate, după lumea lor în haine scumpe şi elegante, după luminile, orchestrele şi «aura» lor..." Cine o învăţase oare să vorbească aşa? Mai auzise el astfel de cuvinte, dar spuse cu alt glas de o altă femeie, cu acelaşi accent pătimaş, mai autentic însă şi câtuşi de puţin ciudat. De unde o fi prins Ana cuvântul „aura"? Nu face parte din glosarul ei. Ana evoluează... E cu Arghir mai tot timpul. Cu Arghir, cu Resch, cu toţi cei din clica lui. Poate că dumnealor se ocupă acum şi de educaţia ei literară. Prea e necitită şi provincială, vor să o mai subţieze. Se socot culţi şi rafinaţi. Arghir e unul din ultimii cititori ai lui Paul de Kock, dar baronul Resch l-a săltat, prin împrumuturi din biblioteca lui personală, până la Pitigrilli şi Dekobra. L-a descoperit singur pe Georges Simenon. Cincantenarul se ţine în pas cu vremea. Iar la masa lui mai vin tot felul de feţe simandicoase, cu ifose de boierie şi pretenţii de intelectualitate. Şi cu toate că manşetele lor sunt scămoşate şi cravatele obosite, mai toţi se împăunează cu nume cronicăreşti şi poartă inele groase de

aur, cu iniţialele săpate în ele în aşa chip, încât să slujească şi de pecete. Dar bineînţeles că n-au ce sigila cu ele. Nişte porci cu sângele albastru! Dar Ana închină un respect duios boierimii decavare. S-ar părea că preţuieşte mai mult o avere pierdută decât o bogăţie actuală. Ascultă totuşi cu luare-aminte încântată parantezele baronului Pelopide Resch, financiarul binecunoscut. Cum de a ajuns Arghir la soţul lui Trude, iar acesta cum de l-a descoperit pe Arghir? Ce-a putut găsi interesant baronul la acest soitariu amărât, sonor şi găunos? Cine e Arghir? De unde are banii? Ce învârteşte acest boier scăpătat, cu mutra vânătă ca un ficat, cu aerele lui de paşă mofluz, care se ţine în dâra de parfum a doamnei Ulmu, se ţine în ritmul orchestrelor vesperale, de-a lungul unui asediu erotic de o medievală lungime, şi dus cu temporizări de strateg răsuflat? El, Lucu, nu poate fi gelos pe acest berbant iernatec şi care noapte de noapte îşi găseşte fericirea însoţind-o pe Ana până la poartă, ca să-i sărute mâinile, cu o plecăciune plină de praf. Părăginitul cavaler are totuşi simţul sacrificiului. Lucu aflase chiar de la Ana că Arghir, pretextând o dietă severă, nu consuma serile decât iaurt, ca să-şi poată ospăta invitata. Pe Lucu amănuntul acesta îl înduioşase. Era urât din partea Anei că primeşte acest sacrificiu, ştiind totodată că, în vreme ce Arghir îşi frământă mintea cu socoteli de plată, pe ea, acasă, o aşteaptă amantul, gol ca un guşter, pitulat în cute de mătasă şi puf.

Dar, încă o dată, prietenia asta mult prea ciudată, dintre Arghir şi Resch, ce temeiuri poate să aibă? Trebuie să fie ceva la mijloc, dar ce anume? Nu cumva?... Hm! Hâde bănuieli îi trec din când în când prin minte, şi înţelesul lor nedesluşit nu-i face cinste, ci mai degrabă ruşine. De aceea poate, îhtr-o discuţie aprinsă pe care a avut-o mai demult cu Ana, el l-a făcut pe Resch maimuţoi bătrân. Da, cu ochii aceia rotunzi, duşi în fundul orbitelor subţiri şi osoase, ca nişte chenare ascuţite, pe care se taie o piele gălbuie de mumie, da, cu ochii aceia ale căror gămălii umede şi în perpetuă mişcare nu scapă nimic din ce se petrece împrejur, da, cu ochii aceia punctaţi în hârca lui spână, scofâlcită şi dinţată rar şi tare, baronul Resch seamănă leit cu un maimuţoi bătrân. Un gibon apelpisit care se căzneşte să-şi convertească rânjetul în zâmbet. Dar Ana atunci s-a revoltat. Şedea pe pat lângă el. Tocmai sosise cine ştie de unde, şi mai să sară în sus de revoltă. Cum? Maimuţoi? Gibon? Un bărbat aşa de bine! Şi care nu e bătrân deloc. Şi plin de haz pe deasupra. Nu-i oare el omul care, la câteva minute numai după ce i-a fost

prezentat, i-a spus, potrivindu-şi monoclul şi întorcându-se spre ea, ţeapăn şi încorsetat ca un cavalerist prusac din husarii morţii, şi măsurând-o cu o respectuoasă impertinenţă (ah, ce bine dozat era totul!): „Observ, doamnă, că ţi-am plăcut. Sunt dispus, dacă ştii cum să mă iei, să-ţi cedez. Mă dau, dar cu o condiţie: să nu-mi strici reputaţia. Şi să nu cauţi ca delicioasa noastră aventură, fiindcă va fi delicioasă! să degenereze într-o mezalianţă". „Mezalianţă?" tresare Ana, uimită şi încruntată. Dar Resch i-a surâs împăciuitor, ajustându-şi iarăşi monoclul.

„Există o ierarhie în lume, trebuie să ţinem seamă de ea. (Avea un glas sfios şi sugrumat, ca de adolescent care se dezvinovăţeşte.) Sunt cămătar de lux şi autor de cărţi rare. Şi pe lângă toate mai am şi nevastă şi copii. Nevastă-mea mă înşeală, dar o respect. Sărmana Trude! Copiii, totuşi, sunt ai mei. Nu râde. Mai bine ajută-mă să mă răzbun. Sunt cam obraznic, ştiu. Dar în schimb - făcu o pauză suspensivă - generozitatea mea e proverbială... într-adevăr, doamnă, sunt departe de a fi un ingrat."

Privindu-1 întrebător pe Lucu:

- Hei, ce zici? nu-i aşa că e epatant? Şi fiindcă Lucu tăcea posomorât, ea urmă: Ţi-am mai spus, mi se pare, că Oltea, nepoţica lui Arghir, e nelipsită de la mesele lui unchi-său. Nici n-a împlinit bine şaptesprezece ani şi o sileşte să-şi piardă nopţile cu noi, numai aşa, ca să avem un aer ca în familie. Biata fetiţă. I se lipesc ochii de somn, dar tutorele ei e un egoist, nu vede nimic. Resch a remarcat-o din primul moment. S-a aplecat spre ea şi i-a vorbit în surdină. Am tras cu urechea. Ţin minte vorbele lui, una câte una. I-a spus: „Ador, domniţă, nevinovăţia, cu toate că are un anume iz. Dar pe mine nu mă deranjează: aş putea spune chiar dimpotrivă. Mă ofer să te iniţiez şi să te instruiesc. Se petrec între pământ şi ceruri lucruri la care nici cu gândul nu gândeşti. Domniţă! E bine să le cunoşti cu un ceas mai devreme." Şi în şoaptă, apoi, către mine: *„Une poule d'essai, epatante!"*

După acest citat, Ana se opri din nou şi căută zadarnic pe chipul lui Lucu un semn de aprobare.

- Nu spui nimic?

- Spun că toate mârlăniile astea fac parte dintr-un repertoar. L-a învăţat pe de rost şi-1 debitează la ocazii.

- Degeaba! îl mfruntă Ana.

O bucăţică grozavă, cu care să-ţi încerci puterile! (fr.)

Şedea mereu pe marginea patului. Cu mişcări atente şi gingaşe îşi scotea ciorapii de fir de păianjen, punând în această operaţie toate precauţiile unui florar care mânuieşte orhideele.

- Degeaba! N-ai să mă convingi, întări ea, isprăvind cu această gravă preocupare. Ar trebui să-1 auzi vorbind. E numai spirit, vervă şi fineţe.

- Nu eşti deloc pretenţioasă.

- Ai tot dreptul să crezi aşa ceva: iubesc pe unul ca tine.

- Iubesc! repetă Lucu, imitând-o. Ştiu că mi-ai rezervat un anume rol în viaţa ta... Nu îndrăznesc să pretind mai mult.

- Se vede că aşa îţi convine.

- Ce vrei să fac? N-am nici comorile lui Arghir, nici talentele lui Resch.

- Comorile lui Arghir! îl dojeni Ana. Nu e frumos să-ţi baţi joc de un om sărac şi onest!

- Are o prietenă îh floarea frumuseţii şi o nepoţică pe cale de" a înflori... Nu e asta o comoară, un capital?

- Vrei cu dinadinsul să mă jigneşti. Dar cuvintele tale nu mă ating. Eşti gelos. Şi, schimbând deodată tonul: Mai bine încălzeşte-mi picioarele!

Si, stăruind în tonul unei fetiţe răsfăţate, adăugă:

- Uite, pune mâna: sunt îngheţate, na!

Erau într-adevăr îngheţate. Dar Silion continuă, înciudat:

- Cât despre talentul baronului, să fim serioşi!

- Eşti ros de gelozie. Eşti invidios!

- Mai întâi nu e baron nici cât negru sub unghie. M-am interesat. Tat-su a fost bancher, dar e nepotul unui cârnăţar. Şi-a cumpărat baronia de la Papă. A fost în audienţă la Vatican. Papii vând astfel de titluri de nobleţă cum vindeau pe vremuri indulgenţe. Poţi deveni orice vrei: baron, conte, marchiz - numai să plăteşti. Depinde de tarif. De ce nu-i ceri lui Resch să te facă şi pe tine contesă?

Ana făcu o schimă dispreţuitoare:

- Mă trag din Rucăreni. Sunt boieroaică.

- Pardon, uitasem. Credeam că pot să-ţi dau o idee.

- Nu te obosi! reteză Ana. Nu eşti îh stare să-mi cumperi un biet parfum şi-mi propui să mă faci contesă: pe banii altuia. Resch, • cel puţin, poate să cumpere tot ce pofteşte: şi pentru el, şi pentru semenii săi.

- Plăteşte bine. Ţi-a şi spus-o.

- *Noblesse obligel* Am o idee: nu vrei să te fac „ban"? Am să-1

rog eu. Banu Lucu Silion. Ți se potrivește. Râse și bătu din palme: Ar fi singurul mijloc să ai și tu un ban. Fals și ăla, ca și tine.

Lucu strâmbă din nas.

- Lasă-te de calambur. E vulgar și ieftin. Cât despre Resch, e adevărat că-și poate cumpăra orice. Așa cum își cumpără și gloriola. Cred că știi că toate cărțile lui i le scrie un secretar al său, un anume Felix. Un evreu foarte învățat... și poate și înțelept. Poate că l-ai zărit și tu pe la „Esplanade".

- Așa vorbesc invidioșii și ratații.

Lucu înălță din umeri și urmă:

- Un martir, secretarul ăsta. Nu pentru că nu-și iscălește operele, dar pentru că mai trebuie să-l și convingă pe baron că nu altul, ci dumnealui în persoană își scrie „opurile" pe care le semnează. Felix e silit să-l asculte când i se spovedește. Felix ăsta e numai urechi, la propriu și la figurat. Tipul intelectualului descărnat și al șoarecelui de bibliotecă: miop și scofâlcit, palid, chelbos și urecheat, cu spatele cobiliță și pieptii înfundați, și veșnic cu sticlele ochelarilor și cu nasul în cărți. Și ce nas! înmugurit și noduros ca o rădăcină de mătrăgună, și purpuriu ca soarele când asfințește în lacul de la Techirghiol. Resch îi povestește amorurile lui. Are aventuri pe toate cărările, mai cu seamă în lumea mare, printre boieroaice. Cum să nu aibe, dacă plătește? Din când în când scoate la iveală și câte o reflecție, câte o maximă de o rară originalitate: de pildă, despre caracterul capricios și schimbător al femeii. Secretarul își extrage numaidecât catastiful din buzunar și ia însemnare după cugetările patronului. Peste o zi, două, Resch le regăsește intercalate în transcrierile franțuzești ale secretarului și rămâne convins că e autorul întregului op. Cu Resch însă nu poți fi niciodată sigur până la ce limită se lasă înșelat și în ce măsură se înșală pe sine. Stii numai de ce grozavă dibăcie dă dovadă când fură căciula altora.

- Astea toate sunt răutăți. Eu am aflat că își dictează cărțile. E metoda lui de lucru. Scrisul îl plictisește. Așa i-a ieșit vorba că secretarul îi scrie și el iscălește.

- Precum văd, îl aperi cu foc.

- N-are nici un rost să faci pe gelosul...

Și, deodată, fără nici o legătură aparentă cu cele vorbite până atunci, Ana, cu o voce scăzută și calmă, dar care se întețea în pofida hotărârii ei:

- Eu nu te-am întrebat niciodată ce e cu domnișoara Laura Feraru, nici cum o duce cu sănătatea. Poate n-o fi asa de

„prăpădită" cum o găsești tu. Nu e prima femeie care se face interesantă prin suferință.

- Ușor de zis, când ești o bestiolă gingașă și sănătoasă.

- Nu e nevoie să fie cineva neapărat beteag ca să inspire sentimente delicate.

Lucu nu răspunse. Când convorbirile lor ajungeau aici, își compunea un chip nepăsător și spoit cu o vagă plictiseală, dar totodată amuzat de atâta neînțelegere a situației. Se socotea un meșter în jocurile de fizionomie, dar se temea ca Ana, nu atât prin pătrunderea ei femeiască, ci prin simpla și neobosita ei vorbărie, va străbate până în taina vieții lui, numai pentru că va fi parcurs toată gama presupunerilor cu putință. O simțea și o auzea cum se apropie, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea, de cele mai ferite unghere ale existenței lui cu Laura.

- Fără doar și poate, spunea Ana, e ceva necurat în legătura voastră. Cine știe ce crimă, sau ce minciună mârșavă (e tot aia) vă ține așa laolaltă. Lipiți ca niște gemeni siamezi. Vă leagă o remușcare. Numai păcatul leagă așa. Păcatul, sângele amestecat, incestul. Să vă fie rușine.

Lucu ține minte că își trecuse mâna peste obrazul schimonosit, își potrivea parcă trăsăturile clintite din loc.

- Aiurezi! Pune-ți termometrul.

Cu ochii scânteietori și obrajii în flăcări, Ana dădu iureș:

- Am ghicit. Am pus degetul pe rană. Uită-te în oglindă: arăți ca un ucigaș prins asupra faptului.

Lucu încercă un oftat adânc și plictisit. Gura i se strâmbă mtr-un surâs:

- Ce păcat că n-ai făcut tu conservatorul... Ai fi fost o excelentă tragediană.

Ana însă:

- Lasă-te de șiretlicuri. Eu nu sunt Laura. Am să aflu tot. Am să fac o cercetare la fața locului. Tresari? Fii liniștit. N-am să vă profanez altarul. Ți-ai băgat în cap că Laura nu poate trăi fără tine. Ești pentru ea izvorul vieții și al tămăduirii. Se prăpădește dacă o lași. Moare! Cu asta te ține. Ha-ha! Naivule! Că, pe lângă toate, mai ești și naiv!

Sarcasmul ei însemna începutul sfârșitului. Criza, care se desfășurase ca un discurs și culmina într-un patetism vehement, se potolea acum, cu răbufniri tot mai rare și mai obosite.

- E târziu, Ana, e foarte târziu. Să ne culcăm.

- Să ne culcăm, da! E tot ce ne mai rămâne de făcut. Să ne culcăm, iubitule, ai dreptate. Nu vreau să mai scormonesc în secretele voastre. Mi-e silă. Suntem liberi să facem fiecare ce vrem. Fiecare face ce vrea, ai înțeles? Dar să nu mă înșeli. Aflu eu totul. Să te ferească Dumnezeu. Atât îți spun.

- Mă dor ochii, Ana. Stinge, te rog.

- Bietul băiat, îl dor ochii. Ochișorii lui negri, cu gene de vițel. E obosită canalia. Vrea nani acum.

Și zbuciumul ei se topea treptat în furtuna care se pregătea prin întunerecul mărginit.

*

...Lucu nu poate să uite insolențele lui Resch. II urmăresc, îl scot din sărite. E de neconceput! Cum își putea îngădui cineva să-i vorbească Anei în acest fel, de-a călare, într-un fel pe care el, și tocmai aci e marea lui durere, nu-1 va putea imita niciodată... Dar unde să fi avut loc o asemenea convorbire? Lucu nu și-o închipuia la restaurantul „Sărindar", locul n-ar fi fost prielnic. Adeseori, mult după ultimele cupe de șampanie, când orchestra lui Dinicu se pregătea de plecare, Arghir și Ana și comesenii lor porneau în mașini la Șosea, pe sub castanii poleiți de lampadare. Ana da semnalul. Cu veșnicul ei buchet de sezon în mâini, își făcea loc printre scaunele și mesele dezertate de clienți. în fiecare seară Ana își însușea, fără formalități inutile, câte un șervet al restaurantului, să-și ferească mâinile de buchetul ghimpos și umed. Șervetele se înmulțeau în coșul de rufe de acasă. Arghir le plătea în tăcere. Ana nu știa nimic. Lincolnul de nichel și crom, de piele și cristal, mașina fostului cadet din husarii morții, ajuns general în marea finanța bucureșteană, îi aștepta la trotuar. Arghir se așeza lângă șofer, iar în fund, Ana, baronul și câte un oaspete suplimentar luau loc în întunerecul promiscuu. Străbăteau noaptea feerică, pe urma snopilor de lumină ai farurilor holbate, se lăsau în voia nopții ospitaliere și viclene și ascultau ca și atunci, într-o noapte la fel de amețitoare, propunerile cinice ale bancherului Resch, atenuate de molcoma lunecare a roților de gumă pe drumul de bitum. Nu e grăbită să se întoarcă, ea știe că Lucu o aștepta, prizonierul unei pijamale de mătasă și al unei plăpumi de atlaz. II ținea aici, la îndemâna ei: e soarta lui cea nouă, așa cum i-a hotărât-o ea. Asta e realitatea. Și, de ciudă, Lucu izbește cu pumnul în pernele care se înfundă cu un

zgomot mat. Ce înseamnă el pentru ea? Cât are s-o mai aștepte? Și la ce bun?

Mai e puțin și se face ziuă. încă puțin și va trebui să plece. Chiar dacă în clipa asta Ana ar intra pe ușă, el va mai zăbovi nițel și va trebui să plece. Iar Ana o să rămână în pat până la amiază. Nici n-are să treacă el bine pragul și Ana își va închide pleoapele obosite, pe când el va rătăci prin orașul zăvorât, printre storurile și obloanele trase... Ca un străin, ca un spion, printre prostituatele întârziate.

Un gând: ce-ar fi să se îmbrace în grabă, să se strecoare afară, să plece, să fugă? Să găsească Ana locul gol. Ar fi o pedeapsă. Să o lipsească de acele îmbrățișări care îi dezleagă nopțile, priponite altminteri de piatra albă a insomniei. Nopțile pe care ea le așteaptă ca pe o jerbă de suspine, oferite în fastul catifelatelor bezne, spectral luminate de trupurile lor. Cum s-ar uita cu ochii ei mari la patul desfăcut și deșert, în camera pustie. N-ar crede. L-ar căuta și n-ar înțelege. S-ar mânia, s-ar întrista și până la urmă ar podidi-o plânsul, poate. Să plece, deci, da, asta e mișcarea cea bună, strategia care nu dă greș. Dar n-are să o facă. N-are curaj, nici demnitate nu are. Cel ce iubește cu adevărat nu duce grija demnității. Demnitatea e o poză, un cabotinaj, o pelerină uzată. Pe când o dragoste, oricum ar fi ea, îți împlinește viața.

Oricum ar fi, el singur este aci stăpânul. Aci, unde nu mai pătrunde nici o ființă vie, aci se află altarul vieții lor secrete, la care slujesc numai ei doi, ca doi preoți bezmetici, închinați unui cult păgân și absurd. Iar între ei doi, ea e cea nevinovată și fără prihană, fiindcă e numai a lui, e sigur de asta. E oare atât de sigur? Dar nu se oprește mult asupra întrebării. E o întrebare ce nu pornește din gelozie, ci dintr-un fel de lașitate vicleană. Să nu-și mai scormonească adâncurile. Să nu se rușineze de sine însuși!

Lucu sare în picioare pe covorul de lângă pat și dă să se îmbrace, dar un zgomot surd i se strecoară în auz. Ca printr-un gang, un vuiet de furtună se înfundase în stradă și amuțise la poartă.

Lucu dibuie comutatorul și stinge. Pe întunerec înaintează la fereastră și se uită hoțește printre draperii. Vede în fața casei Lincolnul alb al lui Resch,-luminat pe dinăuntru de un felinar. In spatele acestuia, ca o cenușăreasă cernită și vetustă, e o mașină de piață, în umilită așteptare. Lucu își apropie mai tare draperiile, ca pe o mască, în jurul ochilor. Nu-și dă seama de zădărnicia gestului, Din odaia de alături îi ajunge prin perete un zvon înăbușit. Un

duduit de călcâie goale pe parchet. E desigur eternul Jean Baudat, care, trezit din somn şi el, şi credincios năravului său vechi, s-a repezit, avid, la geam.

Jos, pe trotuarul de dincolo de grilajul curţii, zăreşte un grup omenesc, scund, pestriţ şi agitat, iar în mijlocul grupului, cu un maldăr de flori pe braţ, iat-o pe Ana. Cu pălăriile în mână, câţiva bărbaţi o înconjură cu plecăciuni repetate. Sunt negri, mărunţi şi încetiniţi, ca o adunare de pinguini. De la înălţimea şi depărtarea de la care îi priveşte, îi par cu toţii înfundaţi în asfalt sau infirmi, ca şi cum s-ar fi mişcat de-a dreptul pe genunchi. Cu ochiul ascuţit al antipatiei şi al nerăbdării Lucu ghiceşte că un lucru neobişnuit se petrece acolo, sub lampadarul pălit de mijirea zorilor. Acolo jos, un fel de exagerare solemnă şi voioasă însufleţea ceremonialul despărţirii, care de data asta se prelungea neobişnuit de mult. în spatele lor, depăşindu-i cu mai bine de o palmă, Lucu îl ghici pe Androne, palid, supt şi cambrat, şi cu veşnica lui guriţă roşie sub mustăcioara bine înnegrită. îşi ţinea rândul la sărutatul mâinilor. Ana zâmbea cu gura deschisă, arătându-şi dinţii, ca un prepelicar însetat, şi uitându-se îh toate părţile în jurul ei, nu cumva să rămână domn sau cucoană neîmpărtăşită din darul acelui surâs de o demonstrativă fericire. Terorizată de grija de a fi drăgăstoasă şi egală cu toată lumea, nu ştia cum să se mai împartă. O descoperi pe Oltea, care, firavă ca un vrej, se pierdea sfioasă printre gătitele doamne, se smulse din încleştarea lui Resch, înainta spre ea şi, ca spre un crucifix mântuitor, o cuprinse într-o îmbrăţişare extatică şi ocrotitoare şi-i strânse la sân capul sumbru cu tâmplele înguste. Intr-o clipă cercul întreg se realcătui şi rămase îh nemişcare, ca îh jurul unei duioase scene de familie. în mijlocul grupului, şi nu fără uirriire, Lucu o recunoaşte pe Trude Resch. O recunoaşte după casca metalică a părului ei de cruciat şi după nibelungica svelteţe a trupului. Venise pesemne să-şi dea seama ce se întâmplă cu soţul ei. Curioziatea ei leneşă şi lăsătoare se trezea ori de câte ori baronul stăruia prea îndelung în câte o întreprindere galantă mai nouă.

Dar îmbrăţişările nu ţin o veşnicie. Ana şi Oltea se despart, în sfârşit, şovăind ca două fântâni extenuate de vânt. Şi, rupând chenarul, domnii şi doamnele trecură la asalt printre ele. Ana e prizonieră. Cu mâinile întinse pretutindeni, ca pentru o apărare disperată, ea strânge cu înfrigurare mâini de bărbat, mâini de femeie, mâini goale, mâini înmănuşate, mâini puternice sau duioase, mâini galante, mâini de bun rămas, loiale sau mincinoase, încleştate,

sfielnice sau obosite. Ana schimbă sărutări roată în juru-i, se înclină ca la Curte, se desprinde din încercuire şi, retrăgându-se de-a-ndaratelea spre poarta casei, face semne supreme de adio cu mănuşile. Porneşte în sfârşit prin curte spre uşa de la intrare, pe când însoţitorii degajaţi se îmbarcă zgomotind din portiere trântite cu energie inutilă. Plecarea.

Singur Arghir a rămas pe trotuar, înalt şi niţel adus, cu faţa trasă şi gălbejită, cu priviri imense de neagră melancolie şi care cerşesc un ultim salut. Dar Ana nu întoarse capul. Arghir se depărta încet, gârbovit deodată.

Lucu lasă draperiile să atârne la loc şi se repede în pat. Aude liftul suind în colivia lui de sticlă şi fier..

îşi duce mâna la inimă să-i astâmpere bătăile repezite.

- Iată-mă!

Ana i se iveşte într-o exorbitantă revărsare de lumină.

Lăsase pretutindeni uşile deschise, aprinzând în urma ei toate lămpile. In centrul acestei feerii domestice, caracatiţa de foc a lui Scafa strălucea fantastic din duzinele sale de braţe. Lucu se uită la Ana cu ochii mici, sub chiciura de scânteieri.

- Ţi-a fost dor de mine? întrebă ea. Şi, fără să mai aştepte răspunsul: Să nu minţi: ai dormit ca un paşă.

Glasul ei parcă devia. Dar se ţinea dreaptă şi trufaşă îh cadrul uşii. Purta un fel de teacă de argint cu răsfrângeri verzui din care ţâşnea trupul subţire şi înalt cu gâtul lung şi chipul îngust, cu acei ochi magnetici şi aţintiţi, care îl duceau cu gândul la o stranie şi sacră reptilă, aşa cum şi-o închipuia că va fi existat în templele de altădată. „Aşteaptă un compliment, îşi zise Lucu. Dar n-am să i-1 fac. Mi-ascunde ceva. Tăcerea mea o s-o turbure."

- Aşa mă primeşti? Nu-mi spui nimic?

- Mi se pare că tu eşti aceea care ai ceva de spus.

- Eu? Ana făcu o schimă de nedumerire, apoi, ca şi cum s-ar fi întors la ceea ce părea că o preocupă: Cum îţi place noua mea toaletă? Toată lumea a găsit-o superbă.

- Şi pe drept cuvânt.

- Să ştii că da, întăreşte Ana, descumpănită niţel de ostilitatea lui Lucu. Dar după o clipă: Să-1 fi văzut pe Arghir: mă mânca din ochi! Uitase cât l-a costat, o avere!

- Ce vorbe! Ce gânduri!

- Purul adevăr!

Cu un gest al mâinilor de-a lungul şoldurilor îşi descrise

gătelile:

- Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lucu sări din pat, se apropie de ea cu vioiciune şi-i puse mâinile pe umeri.

- Spune-mi, o imploră el, spune-mi cine e bărbatul care are dreptul să-mi zboare creierul, în casa asta?

îşi închipuia că întrebarea lui, rugătoare şi glumeaţă - rostită parcă în genunchi, pe marginea răbdării - o va scoate pe Ana din acea linişte suverană, în care se drapa ca un înger, ori de câte ori o furtună mijea la orizont. Ana însă, în rochia ei scânteietoare şi în condurii de fir ai dansurilor nocturne, rămânea neturburată în mijlocul norului de parfum care o însoţea.

- Sunt liberă, ţi-am mai spus-o. Sunt chiar mai liberă decât ai fi dorit.

- Cum adică?

Glasul de răsfăţ al Anei Ulmu, glasul ei uşor zgâriat sună răguşit şi sarcastic: /

- Ai vrea să mă faci să cred/că nu-ţi convine?

Lucu se simţi ca un spadasin atins sub crucea pieptului:

- Fireşte că nu-mi convine: nu eşti de capul tău pe lumea asta!

- Atunci eşti singurul meu stăpân... îţi iei răspunderea? Şi, după o scurtă pauză, îi hohoti în obraz: Ha-ha!

Nemişcată ca un manechin, şi cu o intonaţie mecanică şi rece, pronunţase acest „ha-ha" ca şi cum ar fi silabisit ceva, sau ar fi repetat la un examen medical „treizeci şi trei".

Lucu nu se dădu bătut:

- Dacă e aşa, de ce-mi impui acest orar de strigoi? De ce nu mă primeşti la începutul sau la sfârşitul nopţii? Aş mai putea să dorm şi eu câteva ore. Chiar şi la oaste „schimbul doi" e cel mai greu.

Ana îl măsură cu dispreţ. Gelozia şi cuvintele lui i se păreau vulgare şi agresive, menite doar să-l apere de un ridicol eventual.

- Vrei să ne ştie vecinii? Să mă vorbească rudele lui Lambe?

Tonul ei evoca un întreg venerabil clan, o galerie de portrete cu ochii aţintiţi asupra lor.

- Află totuşi, îi spuse Lucu apăsând silabele, că avem un martor ocular. De câte ori vin şi plec la orele mele de fantomă, domnul Baudat mă pândeşte nelipsit prin perdele. Ii simt privirea ca pe un pumnal în ceafă.

Ana înălţă din umeri:

- Ce vrei să fac?

- Nu înţeleg de ce nu concediezi un chiriaş atât de indiscret.

- Nu mă incomodează câtuşi de puţin.

- îţi place să-l ştii mereu cu urechea la perete? numărându-ţi suspinele?

- Ce imaginaţie! Pfui!

- De unde vii? întrebă Lucu, brusc.

- Din lumea largă, râse Ana. De vreme ce nu vrei să mă crezi.

- Istoria cu logodna? Găseşte altceva!

Cu acelaşi gest al mâinilor, pe care Lucu îl socoate destul de vulgar, Ana îşi descrise din nou gătelile:

- Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lui Lucu îi zvâcnesc tâmplele. Se stăpâneşte, hotărât să aleagă în minte cuvintele care să doară ca un harapnic de plumb:

- Nu te felicit. Cu frumuseţea ta, puteai să-ţi găseşti un elefant mai acătării. Un Resch, un Androne, un Gună... Aşa elefant mai înţeleg. Dar oamenii ăştia preferă să lucreze acoperit, fără riscuri: prin comanditar.

Ana e roşie la faţă şi nările îi tremură. Şovăie între deznădejde şi mânie. îşi drege glasul. E un răsunet de tristeţe şi durere la început. Şi treptat, o înfruntare resemnată în care mai dăinuie, parcă, o rămăşiţă de speranţă:

- Un elefant, da... Poate nu unul, ci zece. Dar un logodnic, nu. Un soţ, nu. Şi rochia asta e un dar de logodnă şi de nuntă. De la viitorul meu soţ; ai aflat totul acum. El îmi dă totul. Fără nici un partaj. Iată.

Lucu o scrutează, neîncrezător:

- Teatru! Si nu de cea mai bună calitate.

- Nu ţi-am spus decât adevărul.

- Comedie!

- Ştiu de mult că nu-ţi convin situaţiile clare, răspunde Ana. Mai bine ajută-mă să mă dezbrac.

Şi, întorcându-se, îi lasă pe mâini mica mantilă de vizon care îi acoperea umerii:

- Află totuşi că ţi-ai atins scopul: ai scăpat de „schimbul doi", cum îi zici... Ai să poţi dormi toată noaptea, somnorosule!

Ii vorbise ca un copil răzgâiat. După o clipă, se depărta pe tocurile ei înalte în odaia de baie, învecinată.

Rămas singur, Lucu pare că înţelege, în sfârşit.

Un şipot puternic umplea cu zgomot cada de faianţă, de alături.

- Ana! strigă el, ca trezit dintr-un vis urât.

- N-aud nimic, aşteaptă niţel.

- Ana! vin'odată!

Sipotul încetează. Ana scoate pe uşă un cap de meduză:

- Ce porunceşte stăpânu'?

Ca să nu-şi piardă cumpătul, Lucu îşi aţinteşte ochii în tavan:

- Care va să zică, recită el, doamna era logodită şi nici măcar nu mi-a trimis *unfaire-part.*

- Logodită? Desigur, m-am logodit chiar în seara asta la restaurant. Cum era să-ţi trimit *unfaire-partl* Am primit felicitările chiar în local.

Ana înainta de-a binelea pe prag, înfăşurată într-un vast prosop de baie:

- Toată lumea, urmă ea, a prins de veste că la masa noastră se petrece ceva deosebit. S-au ridicat cupe şi de la mesele vecine, de către necunoscuţi. O adevărată manifestaţie. Maestrul Dinicu a pus orchestra să cânte „Mulţi ani trăiască!" A fost superb!

înşirase toate acestea pe nerăsuflate, cu aceeaşi nevinovată şi comică uimire. Parcă îşi luase o grijă. Răsuflă uşurată şi se retrase în sala de baie. Şipotul fremăta din nou.

- Prin urmare, a fost o hotărâre neaşteptată! rânjeşte Lucu, mereu cu ochii îh tavan.

Glasul Anei străbătu ca un tăiş până la el:

- N-aud ce spui. Vin imediat.

Fu nevoit să aştepte. îşi adună gândurile, cum şi-ar fi pregătit armele. Ana se întoarse într-o hlamidă episcopală, de culoare ametist, vârstată cu aur, nou-nouţă. Dar dibuise nişte papuci de mătasă cu fir, cam uzaţi şi care contrastau cu luxul proaspăt al halatului.

- Şi nota la croitoreasă tot la restaurant a fost plătită? atacă Lucu.

Punea mult preţ pe această întrebare. Răspunsul Anei fu dezarmant de naiv şi de simplu, răspunsul nevinovăţiei înseşi:

- Arghir a venit să mă vadă după-masă pe la şase. Eram în salon cu fata care tocmai îmi adusese rochia de la croitoreasă. Nu mă aşteptam la vizita lui, am crezut că vine să se scuze pentru diseară. Mi-a spus că are de vorbit cu mine ceva important. Părea grăbit, aşa că am rugat-o pe fată să mă aştepte în hol. Nici n-am apucat să rămânem singuri şi m-a şi cerut în căsătorie!

- Emoţionant!

- Mai degrabă comic decât emoţionant. Tremura ca un băieţandru care nu-şi găsea cuvintele. Şi o lua mereu de la început. Nu pot spune că era dezagreabil.

- Mai cu seamă că profitând de acest moment solemn i-ai prezentat şi nota croitoresei.

Ana nici nu clinti:

- Ai darul ghicirii. Numai că lucrurile nu s-au petrecut chiar aşa.

- înţeleg. Trebuia mai întâi niţică poezie.

Ana îl privi cu ochi mari şi nemişcaţi ca de statuie. îi vorbi cu buzele nemişcate ca de statuie.

- Nu cauţi decât să mă loveşti. Nu înţelegi nimic.

Lucu se îndreptă în culcuşul său, se aplecă spre ea, în afară, şi continuă cu o înverşunare duşmănoasă şi plină de satisfacţie:

- Şi după scena consimţământului, parcă te aud spunând un „da" cu o şoaptă tremurată şi cu genele tale plecate şi mironosiţe spânzurând o lacrimă în ele, a urmat scena rochiei festive... O văd: era întinsă pe un fotoliu, ca la o expoziţie de mode. Moş Arghir şi-a mărturisit admiraţia lui pentru această minune vestimentară... Din vorbă îh vorbă s-a ajuns nu numai la costul rochiei, dar şi la amănuntul că nu e încă plătită şi că fata care a adus-o aşteaptă să i se numere gologanii. Atunci moş Arghir a implorat pe proaspăta sa logodnică - fiindcă ce poate fi mai proaspăt decât o logodnică de un sfert de oră? - a implorat să i se acorde favoarea de a achita... Logodnica însă nu s-a lăsat înduplecată cu una, cu două, a refuzat categoric, a opus viitorului ei stăpân o rezistenţă îndârjită, dar, vai! orice rezistenţă are un sfârşit... Şi când moş Arghir, ca un adevărat fiu al secolului trecut, s-a arătat gata să pună un genunchi în pământ, doamna Ulmu s-a dovedit o femeie de gust şi a consimţit să i se achite nota.

Lucu privi zâmbind îh ochii victimei, căutând în ei efectul tiradei sale. Ii văzu plini de lacrimi. îşi plecă fruntea în pământ.

Ana:

- Te rog să pleci. Imediat.

- Nici nu mă gândesc.

Ana:

- Eşti o canalie. Dacă n-ai fi o canalie, m-ai ucide sau măcar m-ai bate. Sau ai pleca şi nu te-ai mai întoarce. Dar nu poţi pleca, nu poţi bate, nu poţi ucide. Insulţi. Şi nu poţi decât să aştepţi să treacă momentul cel greu, vrei ca lucrurile să se taseze... si să con-

tinue.

- Aştept, răspunse Lucu privind-o iarăşi în faţă, să văd până unde mergi cu cinismul sau cu inconştienţa.

- Aştepţi, pentru că nu poţi renunţa la mine. Nu te-ai săturat încă. De durut, sigur că te doare, dar te gândeşti că, la urma urmei, căsătoria mea te scoate din încurcătură şi-ţi dă dreptul să te împărţi, aşa cum mă voi împărţi. O, nimeni nu te cunoaşte mai bine ca mine, eu nu sunt Laura, ţi-am mai spus.

- Cafe va să zică, rânji câineşte Lucu, a mea e vina! A mea e vina că te-ai logodit cu lăutari într-un local de noapte şi...

- Nu e vorba de vină, îl întrerupse Ana, ci de socoteala pe care ţi-o faci. Ai scăpat de mine, tocmai în măsura care ţi-a convenit. Mă mărit cu Arghir şi te poţi consacra scumpei tale infirme. Fără teama că am să te pun să alegi între mine şi ea. Nu mai pot să-ţi cer asta, simt măritată. Ai să te mai întâlneşti cu mine, dar numai din când în când. Războiul pe două fronturi te cam obosise *à la longue*[1]... din fericire pentru tine, nu mai sunt liberă. Te iubesc şi nu mă pierzi de tot. Mărturiseşte că îţi convine!

- Nu pot fără tine, Ana, izbucni Lucu, te iubesc.

- Ca o canalie! încheie Ana, cuprinzându-1 cu braţele de după gât într-o pornire de patimă şi de mânie.

Rămaseră înlănţuiţi, să stăpânească împreună durerea care creştea din ei ca un foc mocnit care răsufla.

- Mă doare, gemu Ana.

Glasul ei suna răguşit.

- De ce ai făcut asta? De ce?

- Nu se mai putea altfel. E mai bine aşa.

îşi auzeau inimile cum băteau înăbuşit într-un ritm de îngropăciune. Se ştiau prizonierii unui destin vrăjmaş pe care nu l-au vrut şi nu-1 pot înlătura decât uitându-1 şi ferecându-se vremelnic în cătuşele suspinelor lor.

...Târziu, Ana se ridică din pat, se duse la ferestre. O dimineaţă tristă se strecoară printre perdele. Feţele lor palide şi trase strălucesc în penumbra din odaie.

- Ştiu, îi spune Lucu, trebuie să plec... Ca întotdeauna.

Ana ridică din umeri:

- Aşa ai vrut tu. A depins numai de tine...

Şi, privind speriată la lumina care se înteţea între pereţii

1 în cele din urmă (fr.).

obscuri, adăugă:

- îmbracă-te repede... trebuie să pleci... trebuie...

- Eşti ca un temnicer care vine să anunţe ora supremă. Ora călăului. La noapte...

- La noapte, iubitul meu, tu n-ai să mai vii.

Ana se apropie de el, se aşeză şi îi trecu mâinile prin păr, cu o mângâiere înceată, stăruitoare şi dureroasă. Il priveşte cu privirea care se desparte greu de un bolnav pe care ar vrea să-l mai ţină în viaţă. Un cântec de bun rămas ca un suflu de noiembrie în glasul ei uşor zgâriat, glasul ei de vaier şi de răsfăţ, de totdeauna.

- La noapte nu mai viu, îngână Lucu, noaptea care vine nu mai e a mea, nu mai e pentru mine.

Ana clătină din cap. Şuviţele ei inelate se împărţiră pe umeri.

- Nu, iubitule, nu, călăule. La noapte nu vine încă nimeni. Nimeni nu are încă acest drept.

Tăcere.

- N-am să i-1 dau acest drept, n-am să i-1 dau cât se va mai putea încă. Vreau să mai fiu încă a ta, un răstimp atât de greu, cu toate că nu meriţi. E urât ce fac, dar sunt prea slabă ca să mă lupt cu mine însămi. Şi pe urmă, adăugă ea după o clipă de şovăire, sunt o păcătoasă: dar ţin eu la asta.

Câteva minute mai vorbiră aşa, mână în mână, ochi în ochi, gând în gând, ca doi osândiţi cărora li s-a hărăzit* o supremă întrevedere. încet, sufletele lor istovite se ridicară, vrând-nevrând, la întâlnirea cu ziua cea nouă care crescuse, care creştea străină şi rece în jurul lor.

în pragul plecării, Lucu luă cunoştinţă de condiţiile vieţii lor celei noi, pe o durată nehotărâtă încă. în luminile care se limpezeau treptat, Ana îi vorbi potolit şi cuminte, ca o femeie trăită care se gândeşte pentru toţi şi la toate, ca o mamă al cărei copil e bolnav şi obosit. Un surâs trist îi sprijini cuvintele. Câte un suspin abia stăpânit i le despărţea.

...Din poartă, Silion se mai întoarse şi o mai privi. Ferestrele dormitorului Anei rămăseseră oarbe, acoperite ca de un linţoliu. Dar la geamul de alături, între perdele, zări figura gălbejită a veşnicului Jean Baudat.

„Iată unul care a scăpat de mine definitiv", îşi zise Silion.

Si, aproape fără să-şi dea seama ce face, îşi trase batista din buzunarul'de la piept şi i-o flutură stăruitor în aer, în chip de bun rămas.

* în textul de bază: năzărit.

Jean Baudat dispăru, spulberat.

Lucu porneşte.

Pe drum, prin oraşul care se trezise, cuvinte răzleţe îl urmăresc, ca un roi de ţânţari, şi îi sună tomnatec îh minte:

„Aşa trebuie, dragul meu... Iubitul meu, aşa a fost să fie... Să ne spunem mereu că aşa a fost să fie, că nu se mai putea altfel. Si e mai bine aşa, preaiubitule..."

Niciodată până în această din urmă noapte, în această noapte de la capătul tuturor nopţilor, ea nu-1 mai numise astfel... Grav şi duios, solemn şi nesigur, glasul ei, ca un tremur, glasul ei, ca un copil care intră singur în biserică, îi umple, îi chinuie şi mângâie sufletul.

Jubitule, iubitul meu", această chemare banală, străveche i-a sunat în inimă toată noaptea: ca o talangă răguşită, prin ploi, prin neguri, prin bezne. „Iubitul meu, îi spunea, să nii mai fim trişti. Să nu ne luăm în serios: nu e voie! Să fim cum ai vrut tu, asta e fericirea noastră. Să ne facem datoria, ce cuvânt urât, ce cuvânt ursuz, datoria faţă de alţii. Altfel se întâmplă o nebunie şi ar fi mai rău. O nebunie, şi nu suntem la înălţimea ei. Nu vei avea curaj să o duci până la capăt, şi eu nu vreau să am curaj pentru doi - te-aş dispreţui prea mult. Nu. Tu eşti mai mare decât mine, dar eu sunt mult mai bătrână, pentru că mă gândesc la toate şi prevăd ce nu e încă. De-acum încolo ai să mă aştepţi la tine acasă, ziua-n amiaza mare. Poţi să răsufli nopţile, în sfârşit, sunt numai ale tale. Am să vin şi eu la tine, acolo pe unde au trecut toate celelalte; ce sunt eu, ce-am fost eu mai mult decât ele? La mine se mută Arghir. Logodnicul, viitorul meu soţ, bărbatul meu, Arghir. Apartamentul e destul de mare pentru amândoi. Peste un ceas m-apuc să scot lucrurile din camera de lângă hol, o ţii tu minte: camera de naftalină. Acolo îl instalez. Mî-a fost atât de teamă atunci să nu ţi se facă rău, să nu orbeşti: se zice că naftalina orbeşte. Iubitul meu! Eu şi cu Arghir ne-am făcut socotelile burghezeşte: ar fi păcat să mai plătească el chirie la garsoniera unde stă, încă pe un trimestru. Săptămâna care vine îşi trimite valizele şi lichidează. Din fericire, îşi vinde mobila toată. Am oroare de troace. Facem căsătoria civilă peste trei săptămâni. De ce tresari? Eu n-am să-i fiu soţie adevărată decât după ceremonia religioasă. Nu zâmbi, iubitul meu, nu fi cinic, cel puţin în noaptea asta. N-am hotărât încă data ceremoniei. Am s-o amân cât s-o putea mai mult. Să mai fiu o vreme numai a ta."

Ca un sunet de talangă glasul răguşeşte şi se îneacă, o talangă rostogolită în ierburi muiate de toamnă şi lovită şi târâtă în paşii fără de număr ai turmelor seculare. Şi ultimele ei tresăriri se pierd, spulberând înţelesuri grave, gemete şi blesteme prin hăurile unui suflet pustiu.

Mergea cu fruntea în pământ, istovit şi îngândurat. Se atingea fără voie de zidurile caselor, dar paşii îl duceau îh neştire înainte. Rare maşini treceau în goană pe lângă trotuar, vestind iureşul de mai târziu. Miresme de câmp ploios, boarea dulceagă a ghioceilor se amestecă în văzduhul străzilor înalte, aduse de vântul proaspăt şi cenuşiu. Lucu ajunse maşinal în faţa cafenelei „Esplanade". O găsi pustie şi deschisă. Globurile electrice mate şi enorme dinlăuntru alungau umbra stătătoare din ungherele uriaşei încăperi. Terasa era pregătită, mesele în găteală matinală, cu feţe de in vărgate cu galben, aşteptau clientela. Un chelner ras şi coliliu căsca plictisit în ceaţa rară însăilată vag de soare.

Lucu pătrunse în cafeneaua aproape goală, se aşeză şi ceru o cafea filtru. îşi aprinse o ţigară şi răsfoi teancul gazetelor puse la îndemână de un portjurnal. Niciodată dimineaţa nu întârziase atât de mult la Ana. Se uită la ceas: trecuse de şapte. Se simţea uşor şi la voia întâmplării, ca un convalescent. Treptat, în tristeţea lui se strecura o îmbărbătare. Poate că Ana Ulmu avea dreptate. E mai bine aşa. Viaţa lui de nopţi albe şi împărţite între două femei, minciuna pe două portative, cacofonia crescândă în el trebuie să înceteze.

Adevărul ar fi ieşit la iveală şi cine ştie ce s-ar fi ales din Laura. Acum totul are să se dezlege de la sine, fără sforţări, fără chinuri. S-o ia fiecare pe drumul lui, şi cât mai banal şi mai simplu să şi-1 dorească. Ana Ulmu o să-şi refacă viaţa, e o măiastră femeie. N-a dovedit-o oare, obţinând de la Resch să-1 numească pe Arghir avocat şi consilier la una din numeroasele întreprinderi pe care le finanţează? Cu o privire şi un surâs, Ana Ulmu obţine orice, numai să vrea - cu atât şi nimic mai mult. *Avocat-conseil* - o astfel de sinecură i-ar conveni şi lui. Cum de-a uitat de acest amănunt? *Avocat-conseil,* alt cadou spontan de logodnă şi care ar fi meritat o mică discuţie de limpezire; dar e prea târziu, nu-1 mai priveşte nimic de aici înainte.

Se uită din nou la ceas; plăti şi se ridică să plece. Dimineaţa cenuşie prinsese a se polei cu soare. Se vestea o zi călduţă şi umedă, un fel de moină primăvăratecă. Nu se hotăra încotro să apuce, era

şi prea devreme ca să se poată duce undeva.

Ar fi trebui* să treacă pe la Oficiu. De când cu noul orar stabilit în conferinţa cu Albinosul, mandarinii de acolo semnează la opt în registru. Nişte lipitori, nişte râme... Slugi ipocrite. Fumează trabucuri şi citesc romane poliţiste sau fac ochi dulci dactilografelor, aşteptând ora liberării, cum aşteaptă elevii la şcoală sau soldaţii la cazarmă să sune clopotul. Desigur că de la vicepreşedinte până la portar, toată lumea ştie de somaţia care i s-a trimis.

Apariţia lui acolo, oricât de fugară, ar fi socotită ca o capitulare. Şi pe urmă nici nu e pregătit să-şi înfrunte colegii. De câteva săptămâni nu mai citise nici *,Aux Ecoutes"*, nici *,JLe Crapouillot"*, nici *,£implicissimus"*, nici *^unch"*, aşa că nu se afla în măsură să-şi distreze colegii şi superiorii cu anecdote şi intimităţi din marea politică şi finanţa internaţională. Pe lângă toate, nu se simţea în vervă câtuşi de puţin. Mai bine ar fi să se ducă acasă. Ar mai putea să doarmă vreo patru ore şi să se prezinte apoi în faţa Laurei cu un chip mai omenesc. (îşi zărise într-una din marile oglinzi ale „Esplanadei" chipul palid şi nebărbierit). Şi până va adormi o să recapituleze întâmplările nopţii şi ale dimineţii. O să-şi mai amintească din cele ce-i spusese Ana pe întunerec. Cântecul ei nocturn nu-1 va uita niciodată: „Tu, iubitule, ai să te cam simţi singur la ziuă. Mi-e milă de tine, te văd rătăcind ca pe un câine fără adăpost. Ai să te strecori prin cafenele şi prin localuri şi n-ai să-ţi găseşti nicăieri locul. Lasă-mă să-ţi dau un sfat, cu toate că mă costă să ţi-1 dau. Dacă ai să te simţi prea trist, să nu şovăi, să nu lupţi. Iubitul meu, tu nu eşti făcut pentru luptă. Du-te la Laura şi stai la ea. Nu-i spune nimic, ea va şti că ai nevoie de mângâiere şi nu-ţi va pune întrebări, e prea şireată şi prea laşă ca să vrea să descopere totul. Poţi rămâne la ea chiar şi noaptea. Dar să nu mă uiţi. Că pe mine n-are cine să mă mângâie şi să-mi ţie de urât."

Lucu apropie scaunul de masă şi dădu să plece. Dar o mână amicală îl apăsă pe umăr, îl sili să se aşeze iar, E Filip, trandafiriu şi ras cu perdaf, turnat în hainele lui închise, care îi scot pectoralii de cocoş sub cămaşa imaculată. Duhneşte şi îmbălsămează a paciuli, apă de păr şi lavandă.

- Ce încântare, începu el, să-mi deschizi localul chiar tu. Dar eşti verde la faţă, amice. Ai făcut-o lată iar. Dramă de amor sau indigestie?

Filip îşi trase cu satisfacţie un scaun lângă el şi luă loc. Se pregătea să savureze confidenţe noi. Dar Silion se ridică brusc şi,

fără o privire, fără un salut, se depărta ca un obsedat.

Filip se uită după el buimăcit. Peste o clipă îl ajungea, îl depăşea, îi tăia drumul:

- Ce e cu tine, faci pe nebunu'?

Lucu îl aţinti cu nişte ochi fără priviri, orbiţi de scântei de mânie.

- Nu FAC pe nebunu', mormăi el, sunt nebun. Nebun, ai înţeles?

Si părea totuşi că nu-1 vede, cu ochii lui aţintiţi şi furioşi.

Filip l-ar fi lăsat bucuros în plata Domnului, dar nu trebuia să pară intimidat.

- Ce tot te lauzi, mă băiete, eşti turmentat: ţi s-a suit şampania la cap. Uiţi că prostu' nu-şi poate pierde minţile. Cum o să piardă ce n-are.

- Dă-te la o parte şi slăbeşte-mă cu familiarităţile, îl somă Lucu; ia mâna de pe mine, continuă el cu un glas înăbuşit şi duduind ca o conductă de apă într-un zid, ia mâna că n-am păscut porcii împreună.

Stăteau nemişcaţi faţă în faţă. Filip aruncă o căutătură în jurul său, apoi îl scrută din nou pe Lucu. Spera încă într-o glumă proastă. Dar citi în ochii lui o pornire ucigaşă.

Cum stăteau nemişcaţi şi corecţi faţă în faţă, nimeni din puţinii clienţi şi chelneri ai acelei ore n-ar fi bănuit schimbul lor de cuvinte.

Lucu îl aţintea mereu, cu pupilele micşorate. Nările îi tremurau, muşchii feţei îi tresăriră:

- Scuteşte-mă azi, îi spuse el pe un ton schimbat, dar încă ameninţător, dispari cu mutra ta cu tot, fă-mi loc, te rog.

Si înainta spre el. Filip dădu înapoi cu un pas, cu doi, fără a-1 pierde din ochi, şovăind între nedumerire şi frică. Ii întoarse deodată spatele, aruncându-i în grabă:

- Ai să regreţi... ar trebui să vezi un doctor.

Cu paşi mărunţi şi nesigur, Lucu se îndreptă spre cartierul Sărindar. I se părea totuşi că merge ţeapăn şl ferm ca un automat, în calea lui obloanele se ridicau cu zgomot. O lume tânără, funcţionari şi vânzătoare de magazin, în trenduri şi fulgarine, avocaţi cu serviete sub braţ, cotropise centrul oraşului. Cu ruşine, Lucu izgoni din minte scena proaspătă dintre el şi Filip. Ce-a fost asta? O criză de nervi, fireşte. Din nimic sau din oboseală. Dar n-a mai putut suferi făptura sfătoasă a lui Filip. S-a comportat ca un

copil răzgâiat, ca o femeie isterică, lată la ce i-au servit „exercițiile spirituale" din cartea dată de Fane, *Je dirige mon corps et mon esprit*[1]. Intr-adevăr. își dăduse o faimoasă dovadă de stăpânire de sine. Nu-i mai rămânea decât să urmeze sfatul Anei. Şi fără ezitare se întoarse din drum şi o luă grăbit spre casa Feraru. '

[1] îmi conduc trupul şi spiritul (fr.).

CAPITOLUL 16

Holul casei Feraru îl primi îh plasa lui de penumbre îh care dăinuia, ca o amintire, mireasma pătrunzătoare de mosc. Nimeni nu-1 auzise intrând. Lăuntrul părea pustiu şi părăsit. Se adânci într-o aşteptare fără scop.

Din tapetele obosite, din covoarele şterse, din draperiile prăfuite, din atmosfera închisă, nimic nu se desprindea să-1 odihnească şi să-1 întremeze. Ce greşeală, să renunțe la cele câteva ore de somn la el acasă şi să vină aci unde va fi nevoie din nou să se prefacă, să născocească vrute şi nevrute, ca să nu deştepte bănuielile Laurei. Căutase un adăpost şi găsise un fel de zid al plângerii la care soarta îl îngenunchea zilnic, dar în zadar... E ca într-un rum întunecat: afară a rămas lumea care-1 uită şi Ana pe care a pierdut-o pentru că a jertfit-o poate unui gând născut din închipuirea lui rătăcită. N-a avut curajul, un anumit curaj... Iar el se afundă îh tăcerea casei Feraru, ca un văduv osândit să vegheze cât i-a mai rămas de trăit lângă două pleoape care s-au stins. Deznădejdea sporea în el, încet, cum se desluşeşte un vaier în noapte. I se părea că a făcut, de bunăvoie, un târg în care a schimbat un surâs pe o lacrimă, în care a vândut iubirea unei ființe în came şi oase pe apropierea de gheață a unei fantome. Trăia un vis bolnav de necroman în care tânjeşte după atingerea unui trup neînsuflețit. îi e groază şi ruşine. Dar nu mai ştie ce gândeşte, nu mai e răspunzător de gândurile lui, mintea lui veghează ca o flacără orbitoare şi uscată într-un labirint de

azbest. Nopțile nedormite și frământarea ultimei nopți îl mistuie până la istovire. Nu mai poate rămâne aici. Se ridică să plece așa cum venise, fără să-l simtă Laura, care desigur încă doarme în camera ei. Să plece de aci. Afară poate că-1 mai așteaptă o speranță sau numai o amânare, poate că mai e ceva de făcut. Pas cu pas se apropie de ieșire. Parchetul vechi trosnește urnit din albia lui. De fiecare dată Silion se oprește cu auzul ațintit îndărăt spre dormitor. Nici un semn. E gata să treacă în vestibul, când își dă deodată seama că în casă domnește ceva neobișnuit. Tăcerea e parcă altfel decât întotdeauna. Se uită de jur împrejur. Faldurile grele ale draperiei, care în timpul verii înlocuia ușile și despărțea dormitorul Laurei de hol, tresăreau încet de un suflu ce nu izbutea să le agite. Un tremur abia simțit. Era ciudat, pentru că niciodată nu se deschideau ferestrele în dormitor la ceasul acesta. Vru să se încredințeze că Laura e în patul ei și doarme încă. Se întoarse tiptil pe parchetul sonor. Un pat desfăcut și ferestrele deschise larg, ca într-o cameră în care a murit de curând cineva. Nimeni. Salcâmii trecutului încă despuiați de frunze tremurau, negri, în umbra pe care înaltele ziduri vecine o păstrau aci răcoroasă ca într-o fântână. Respiră adânc. Camera era pătrunsă de răcoarea dimineții. E aproape un ceas de când a deschis și a plecat, socoti el. Trezit din beția uscată a nesomnului, cutreieră neliniștit prin încăperi. „Laura!" Nici un răspuns. Trecu prin culoarul din fața oficiului și a bucătăriei și se opri uimit pe terasa îngustă de lemn din dos. în adâncul curții, văzuse pe Laura, într-un penioar somptuos și vătuit, șezând pe singura bancă din fund. Cu fruntea ridicată, părea că ascultă cu supunere spusele unui bărbat străin, care sta în fața ei în picioare. Silion îl vedea din spate: scund, uscățiv și cambrat, cu umerii înguști și gesturi încete, dar autoritare. Privirile Laurei îl priveau atât de intense, că păreau din depărtare o panglică albastră plutindu-i pe pleoape. Părul, îmbelșugat și greu, adunat în graba dimineții, îi făcea un coif de metal. Pe buze îi înflorise un surâs sfios. Lucu se ascunse după una din grinzile de susținere ale terasei și asculta avid. Nu-și putea lămuri cum ajunsese și ce căuta Laura în fundul curții. Fără îndoială că necunoscutul din fața ei o ajutase. Nu se auzea ce vorbeau. Laura făcea din cap semne de înțelegere. Străinul tăcuse. Mâna îi rămăsese ridicată în aer. Lucu văzu surâsul Laurei crispându-i-se pe figură, ca și cum ar fi înghețat. Era surâsul de mărgean al călăreței de circ suită cu picioarele pe șa și pregătindu-se pentru saltul mortal în arenă. Cu palmele apăsate pe

marginea băncii și cu o exagerată sforțare a întregului trup, Laura dădu să se ridice, păstrându-și zâmbetul, ca pe o floare mototolită pe gura dureroasă. Dilatați, ochii îi sticleau. în sfârșit, fu pe picioare.

- Ce-i asta? Așa ne-a fost vorba?

Laura se frânse și se așeză, dintr-o bucată.

Străinul își împreună mâinile a descurajare. Făcu câțiva pași, ocoli banca și se opri în fața Laurei, ca mai înainte. Silion îl recunoscu. Era doctorul Barbu. îl auzi din nou:

- Ești în toane rele azi. (îi vorbea răspicat, dar blând.) Știu unde ți-e gândul. Dar ne-am înțeles o dată pentru totdeauna că gândul dumitale cel mai de seamă e sănătatea. Lasă dragostea și fericirea. Ele vin numai pe urmă. Vin singure, vin sigur, dacă ești sănătoasă și voinică. Dacă mă asculți, am să te fac bine. Ți-am găsit leacul. Dar nu ajunge, trebuie să mă și ajuți. Haide, încă o dată. Nu te mai codi. Copăcel.

Surâsul de călăreață de circ reînflori mașinal pe buzele Laurei. Palmele în care ținuse tot timpul marginea băncii se încordară o clipă, tresări și se ridică deodată în picioare ca o statuie cu ochii în gol.

Doctorul biciui văzduhul cu o cravașa nevăzută.

- Nu e bine. La loc mișcarea.

Din nou, Laura se frânse și se așeză, cu zdruncinătură. Surâsul i se stinse. Ca iedera, privirile i se agățară de Barbu.

- De ce atitudinea asta de tragediană în actul al cincilea? (Demonstrativ, doctorul luă o poză exagerată, ca și cum ar fi vrut să iasă din propria piele.) Ai un fel de a te ridica și a te opri plin de efect, dar care trădează nesiguranța interioară. Te temi să nu cazi, te înțepenești toată. Fă cum ai făcut ieri, ți-aduci aminte? A mers de minune ieri.

- Nu mai pot.

- *Allons, allonsl* Ai să aprinzi o țigară și ai să vii spre mine, ușor, natural, cu grație. Se apropie, îi dădu o țigară, i-o aprinse, făcu doi pași înapoi. Atențiune, pornește!

Arborându-și surâsul poruncit și cu ochii mai larg deschiși în albastrul lor, Laura se dezlipi de pe bancă; se înălță...

„Ce frumoasă e și ciudată, gândi Lucu, nici o femeie nu-i seamănă".

- Fără aere de fantomă, interveni doctorul aproape răstit (cum îndrăznește cineva să-i vorbească pe tonul acesta?). Nu te clătina,

mai trage un fum, aşa, acum porneşte.

Laura făcu un pas sfios şi brusc, ca şi cum la capătul lui ar fi redescoperit pământul sub picior.

- înainte, înainte, porunci Barbu.

Un al doilea, un al treilea pas. Pe mucegaiul verde al aleii Lucu văzu cum Laura e desculţă şi se gândi că acest amănunt face parte din terapeutica doctorului.

- Nu depărta mâinile, observă doctorul, nu umbla ca pe sârmă; opreşte-te şi simte pământul sub tălpi.

Laura se oprea şi pipăia aleea de lichen cu tălpile, ca şi cum seva i s-ar sui până în creştet, colorându-i buzele, ochii şi părul.

- Aşa, o îndemna doctorul, mai trage un fum, mai repede, tot mai repede.

Ţinându-se pe marginea potecii, doctorul mergea de-a-ndăratelea, gata de ajutor. Silion urmărea cu teamă înaintarea Laurei. Cunoştea mersul ei sacadat printre lucrurile din casă şi era pentru el vădit că Laura se mişca ceva mai uşor şi mai iute, cu toate că nu mai avea nici un punct de sprijin. O văzu întinzând mâna spre mâinile doctorului pe care îl depăşea în înălţime, dar acesta feri contactul:

- Nu te înţepeni, nu te gândi la picioare, mergi, mergi, mai repede, mult mai repede, scoate ţigara din gură, nu te opri.

Inima lui Lucu bătea repezit. In faţa lui, viziune de o clipă, se ivise o altă Laură, cum numai în vis cutezase să o vadă.

Din mers, Laura dădu să-şi ia ţigara înfiptă în surâsul ei ţeapăn - o spaimă i se lărgi din ochi pe tot chipul, cu o umbră de apă, bătu cu mâinile în jurul ei şi căzu deodată cu faţa în jos. Silion se repezi. Cu braţul întins, doctorul îi tăie calea, îl sili să se alinieze la marginea potecii fără măcar să se uite la el şi se întoarse spre Laura ale cărei plete înflăcărate se împrăştiară în jurul capului prăbuşit.

- Iar îmi faci de-alde astea, o dojeni el, ca şi cum nimic nefiresc nu s-ar fi întâmplat. Fă bine şi ridică-te singură.

Laura începu să se ridice, mai întâi în coate, apoi în mâini, cu trunchiul întreg. Cât a zăcut, păruse o uriaşă pasăre abătută din zbor şi care îşi aduna aripile anevoie. De teamă să nu fie certată, sau de ruşine, ţinea capul în jos. Părul îi şerpuia până în pământ, izolând-o într-o umbră de aur. Rămase în odihnă, ca o salcie.

- Nu zăbovi, stărui neînduplecat doctorul, care cu o mână hotărâtă îl prinse din nou pe Silion de braţ şi-1 ţinu pe loc. Sfârşeşte, te rog, adăugă el, cu această poză de *mater dolorosa.*

Sub ondulările de metal topit ale pletelor ei, capul şi umerii Laurei fură scuturaţi de câteva ori, ca de un fior, în tăcere. în turburarea lui, Silion nu ştia dacă e un semn de plânset sau de multă ilaritate.

- Uite, îi şopti doctorul şi îi arătă spre picioarele ei, dezgolite în cădere până peste genunchi.

Prin pielea de culoarea grâului însorit, muşchii coapselor şi ai pulpelor se arcuiau subţiri şi viguroşi, se pierdeau lin în scobitura gleznelor. Avea dreptate doctorul, dar gândul acesta Silion îl gândise mult mai mult. Cinci ani de zăcere izbutiseră să vatăme picioarele Laurei în aspectul lor de forţă şi frumuseţe. Schimbară amândoi o privire care îi lega laolaltă într-un complot al speranţei.

Lăsată acum îh cotul stâng, Laura se ajuta cu mâna liberă să-şi strângă genunchii lângă trup. Se ghicea în tăcerea ei că sforţarea pe care o făcea era foarte grea şi obositoare. Părul i-acoperea mereu faţa.

- Trebuie să te căzneşti, o încuraja doctorul, prea te-ai deprins cu renunţarea, cu lenea voinţei şi a trupului. E aşa de comod să te declari neputincios, când are cine să te răsfeţe şi să nu mai vrei nimic, când cei din jur îţi preîntâmpină toate dorinţele. Cu vremea boala devine un sclav care-ţi ţine de urât, te leagănă, te bântuie, te linguşeşte, îţi spune basme...

De jos, continuându-şi efortul, Laura îl întrerupse:

- Literatură, doctore, şi nu din cea mai bună.

- Mulţumesc, te prefer aşa.

Intre timp, Laura izbutise să stea într-un genunchi. Se odihnea după fiece mişcare. Dibui cu degetele îh jurul ei ca o oarbă si Barbu găsi cu cale să-i întindă mâna. Se sprijini din răsputeri. In clipa următoare, o clipă dureros de lungă, Laura smulse pământului genunchiul rămas, se înălţă, se îndreptă în toată statura ei. Răsufla greu. Părul i se împărţise în două coame bogate peste umeri. Silion se desprinse din paza doctorului şi făcu un pas, să vadă mai bine. Laura privi în jurul ei, dădu cu ochii de Lucu, îşi duse mâna la inimă, se îndoi de la genunchi. Doctorul Barbu o prinse în cădere de subsuori. Trupul inert al Laurei îl copleşea. Capul blond i-atâma moale, revărsându-i-se în plete peste umăr.

- Mişcă-te, Silion!

Era un accent de mânie în chemarea doctorului. Silion sări şi cuprinzând-o pe Laura o ridică pe braţe. Faţa şi pleoapele i-erau galbene.

- Bagă de seamă: îi calci pe plete.
- S-o ducem în casă, propuse Silion.
- Du-o unde vrei, îi răspunse şi îi aruncă o privire rea.

Se grăbiră împreună spre intrare. Doctorul îi adună părul şi-1 ţinu ca pe o beteală.

- Cine te-a pus să te arăţi? De două ori te-am împins, credeam că ai înţeles. Trebuia să te dau afară. Ah, unde mi-a fost capul!
- Crezi că e grav? întrebă Silion pocăit şi gâfâind. Oboseala şi emoţia îi turburau minţile. Se aştepta să se întâlnească pe sine pândind ca adineauri pe după coloanele peronului.
- Nu pot să ştiu nimic.

O întinseră pe divan în odaia ei. Fruntea şi obrajii de ceară, picioarele palide, tălpile mânjite verde-cenuşiu. Doctorul o privi cercetător.

- Nu-i iei pulsul? îndrăzni Silion, aproape şoptit.

Barbu îi dispreţui sfatul.

- Peste câteva minute îşi vine în fire.

Silion s-ar fi prăbuşit cu fruntea pe gleznele Laurei şi ar fi oftat. Dar nu îndrăzni.

- Poate că nu-i va fi mai rău, nu-i aşa, doctore, sunt şi emoţiuni salutare?
- Emoţiuni salutare - repetă doctorul, rar şi cu o voită plictiseală care sublinia neghiobia întrebării - emoţiuni salutare, în împrejurarea de astăzi?

Silion se lăsă pe un fotoliu, îşi rezemă coatele pe genunchi, îşi luă capul între mâini. Abătut.

- Două luni, exclamă Barbu, mai mult pentru sine, m-ai dat înapoi cu două luni. Noroc că am realizat progrese care rămân câştigate definitiv.

Tăcu. Silion îl privi rugător.

- Vorbeşte, doctore.
- Am scos din sângele ei toate gunoaiele pe care i le-au băgat doctorii, an cu an. Nu ştiu câte zeci de feluri de fiole şi tablete, când pe gură, când pe sub piele, toată producţia laboratoarelor moderne. Aşa, ca să fie. Cum de a rezistat la atâta ştiinţă şi industrie, e de mirare. încă şase luni de asemenea experienţe şi nu mai era nimic de făcut. Medicii de astăzi urmează moda lor ştiinţifică, la fel cu croitoresele şi modistele pe a lor proprie. Pe socoteala şi pe spinarea pacienţilor. Am înlăturat şi aşa-zisele mijloace mecanice cu ajutorul cărora îi gâdilau până la exasperare centrii nervoşi, am

aruncat pe fereastră lămpile cu cuarţ, lumânările ultra şi infra, vibratoarele electrice - şi pe lângă ele faimoasele vitamine A până la Z, sulfamidele, extrasele glandulare mascule şi feminine, şi hepatraţii şi cerebrinele, într-un cuvânt toată farmacopeea. Acum trupul ei e curat pe dinăuntru ca al unui copil şi gata să reacţioneze la remediul bine ales pe care cred că i-1 voi administra. Bine ales: nu un ghiveci medical, ci un singur element care ca un proiectil să nimerească tocmai în camera de muniţii. Fără să mă laud, cred că am găsit. Nu e mare ispravă. Nu mi-a fost greu să constat, când am examinat-o şi observat-o după atâta vreme, că bolnava noastră e victima unei greşeli de diagnostic. Oricare medicastru ruginit ar fi făcut aceeaşi descoperire, dacă şi-ar fi dat osteneala să examineze problema sau măcar pacienta din nou. Dar în asemenea materie există şi la noi, medicii, autoritatea lucrului judecat. O dată stabilit de un sanhedrin medical oarecare, diagnosticul capătă o putere de tradiţie şi, cu cât trec anii, devine mai sacrosanct. *Perseverare medicalum.*

Silion se ridică turburat.

- Cum? Nu e ce s-a crezut? Urmările unei poliomielite?
- In ruptul capului! Dar nu mă legăn cu gândul că e un simplu proces nervos. Şi chiar aşa de-ar fi, în cinci ani de zăcere paralitică se petrec în organism modificări care te duc la depărtări astronomice de punctul de pornire. Nu mai poate fi vorba de un şoc emoţional care să o vindece. Ceea ce nu înseamnă că un şoc emoţional nu-i poate da lovitura de graţie. De data asta cred că a scăpat. Bagă de seamă. Porţi o răspundere grea.
- Ştiu, suspină Silion, dar tratamentul?
- E secretul meu, nu ţin să-l discut cu nimeni. Un tratament e 0 chestiune de credinţă, se Ştie. Trebuie să creadă în el atât bolnavul, cât şi medicul. Orice discuţie, orice comentar, un gest, o privire sunt în stare dacă nu să-mi zdruncine, cel puţin să-mi yatăme credinţa.
- Ai spus că port o răspundere grea. Pot să-ţi fiu de vreun folos?

Privirile lui Barbu zâmbiră de după ochelari.

- Numai dacă mi-ai face rost de un caz acut de poliomielită.

Tonul lui punea capăt discuţiei. Silion nu se dădu bătut:

- Să sperăm atunci într-o mică epidemie?
- Căile Domnului sunt nenumărate...
- Cum rămâne cu ştiinţa, doctore?

- Să afle care sunt căile Domnului şi să ne îndrume pe ele. Asta e tot, şi e enorm de mult. O rețetă nu e decât o adresă, zâmbi doctorul, gânditor.

- Zi mai bine căile naturii, îl sâcâi Lucu.

- Zi-le cum vrei, concedă Barbu şi trecând pragul se opri din nou. Am ajuns, continuă el, la o concepție unitară a patologiei integrale. Există o singură boală pe lume, una şi aceeaşi, sub miile ei de aspecte. Autointoxicația! Ea şi numai ea, accentua doctorul, restul nu e decât un carnaval sau, dacă preferi, o comparație muzicală, variațiuni pe aceeaşi temă. Microbul, şi prin urmare diagnosticul, nu exprimă decât alegerea pe care o face organismul autointoxicat, în vederea unei crize liberatoare. Remediul, deci, trebuie să fie un auxiliar al acestei crize. Doctorul nu e, în ultimă analiză, decât un soi de mamoş al frământărilor organismului autointoxicat.

Ultimele cuvinte le scanda clătinându-şi amenințător arătătorul în aer. Apoi cu acelaşi arătător țintui fruntea lui Silion, ca şi cum ar fi vrut să facă loc cuvintelor sale spre creierul acestuia. Şi se apropie de divanul pe care zăcea Laura. După câteva clipe ea deschise ochii, îşi aminti şi surâse.

- Mi se pare că pot să plec, anunță Barbu. în acelaşi timp Laura tresări violent, genunchii i se îndoiră uşor. Reflexele se trezesc. Ameliorarea se menține. Cu unghiile lui tari şi aduse doctorul o zgâriase la tălpi şi zâmbea uşurat: Acum vă las.

Singuri.

- Ce rău îmi pare, Luc. Credeam că am să-ți pot face o surpriză. L-am chemat pe Barbu fără să-ți spun, m-am înțeles cu el să nu afli nimic până mă fac, poate, nițel mai bine. Nu de tot. Numai nițel, să pot veni o singură dată să te văd la tine acasă. Să stau numai un ceas. Pe urmă să mă duc înapoi, aci, şi, dacă trebuie, să zac din nou. Văd însă că n-am să pot. Şi ştii totul. Să nu fii supărat pe mine că ți-am ascuns ceva!

Aplecat ca de atâtea ori peste patul ei de suferință, Silion se străduia să o liniştească. Nu găsea însă cuvântul şi mângâierea care să-i redea speranța. în zadar o încredința că a văzut-o în răstimpul a câtorva clipe mergând ca un om sănătos, clipele acelea aduceau dovada că vindecarea e cu putință, Laura tăgăduia îndărătnic, şi ceea ce părea că o chinuie mai aprig era că în toată scena din fundul grădinii fusese ridicolă şi demnă de compătimire.

- E penibil, e de nesuferit. Inspir milă, stârnesc ilaritate. Dar sunteți prea buni cu mine să mi-o spuneți.

Poate că Silion ar fi găsit ceva s-o mângâie, dacă n-ar fi fost atât de obosit. Acum când ştia că Laura nu se va îmbolnăvi mai rău pe urma spaimei din grădină, nu mai găsea puteri să lupte cu noaptea care-1 pătrundea de pretutindeni. Simțea un gol negru sub frunte, mintea i se oprea ca o roată peste un iaz secătuit, ochii deschişi cu de-a sila nu mai vedeau. Icoane fantastice şi gânduri fără şir se împleteau cu realitatea de care se agăța cu o sforțare deznădăjduită a voinței şi a simțurilor.

- Mi-e somn, exclamă el răzbit, nu vrei să ne odihnim nițel împreună?

Laura crezu că îi vorbeşte ca unui bolnav care a trecut printr-o spaimă, că o minte.

- Dar mie nu mi-i somn deloc, nu sunt obosită. Nu mă înțelegi, Luc, gândurile astea nu-mi vin din întâmplarea de azi, nici nu sunt de ieri, de alaltăieri.

- Numai un sfert de oră, continuă Silion, care simțea că gândul i-alunecă îh imagini halucinante, şi graiul i se împleticeşte. N-am închis ochii toată noaptea, am studiat un dosar, nu te pot urmări, să tăcem câteva minute.

Ca şi cum l-ar fi ghicit şi şi-ar fi propus să-1 chinuie, Laura îl întrebă:

- Ai vreun proces? Şi mie nu-mi spui?

Din prăpastia în care se prăbuşea şi revenea mereu la suprafață, ca un înotător istovit, el rosti întretăiat:

- La Jurați: o femeie... Ana... Adică Ada... Aucis... pe amant... Ada Fulga...

- Aiurezi?

întrebarea îl smulse întunerecului, se trezi, şi-aduse aminte ce-a spus, surâse prosteşte:

- Nu aiurez. Nu ştii cine e Ada Fulga? Am să-ți povestesc mai târziu... să dormim nițel.

O mai auzi pe Laura întrebându-1, cu cea mai argintie dintre melodiile ei:

- Rămâi cu mine azi, Luc? Toată dimineața?

Si înțelese că fericirea e uneori doar un tremur muzical de cuvinte risipite în auz.

- Rămân până-n prânz... toată seara... toată noaptea.

Brațele Laurei îl încercuiră.

Si-aminteşte că s-a mai trezit între timp. Somn greu din care se deşteptau pentru a luneca împreună până în marginea morții. Şi

adormeau din nou. I se părea lui Silion că Laura îl veghea. Câteodată i se făcea o lumină orbitoare în cap, îndărătul ochilor, o caracatiță de scânteieri i se legăna înăuntrul craniului său mărit în proporții uriaşe, ca o ocnă: e candelabrul lui Scafa, îl recunoştea surâzând în vis şi lumina stăruia, îi lua vederile.

S-au ridicat pentru dejunul în doi. Apoi somnul s-a reîntors, l-a pândit numai pe el, a aruncat din nou asupră-i zăbranicul lui negru, ca pe o plasă. Ce minunată e frumusețea Laurei şi ce adânc îi e sărutul. Cade, fără zguduiri, cade la infinit, se trezeşte cu ea în brațe, pe un țărm efemer, necunoscut. Şi-aminteşte de o taină care e numai a lui, nu trebuie împărtăşită nimănui, mai ales Laurei: parcă i-a făgăduit cândva să nu-i spună nimic, să nu-i facă rău. Se trezeşte din greu, i-e teamă să nu se trădeze. Să nu mai vorbească. Nu cumva să vorbească în somn. Cineva îi pune întrebări şi el fără voia lui răspunde, dar răspunsurile nu se potrivesc, prea sunt închipuite ca să fie crezute, îşi dă seama de asta după uimirea Laurei pe care nu o vede, dar o simte. Să nu se trădeze, să doarmă. în somn nu-l mai urmăreşte nimeni, e numai linişte, nu se aude nici un pas. Doar semnalul de alarmă izbucneşte deodată, se împrăştie în bănuți de argint în toate cutele nopții. De zbârnâiala lui se cutremură şi candelabrul lui Scafa, se aprinde, scânteiază. De ce nu vrea să adoarmă semnalul de alarmă în loc să stea de vorbă în toiul nopții cu Laura? Silion se ridică brusc, tocmai când candelabrul se rostogolea cu zgomot peste el, împrăştiind cu țăndări de stele domul nopții, o mână i s-a înfipt în umăr, îl stăpâneşte, îl trage înapoi în realitate. E seară adânc, e întunerec. Laura e lângă el şi-i întinse receptorul.

- E o femeie la telefon, îi spuse ea, şi insistă să-ți vorbească. Nu vrea să-şi spună numele, zice că ştii tu de cine e vorba, că e femeia care e în stare de o crimă, am impresia că nu e în toate mințile. Cine e, Luc? Ce să-i răspund?

Lucu se ridică în aşternut, îşi trecu o mână pe frunte, o bănuială îi dădu un fior pe şira spinării, într-o clipă fu leoarcă de apă. Să nu se trădeze. Aproape smulse receptorul din mâna Laurei.

-Alo.

Ghicise. Era glasul Anei Ulmu. Se încumetase să-l cheme aci, la locuința Laurei. Pesemne că îl chemase mai întâi acasă, în mai multe rânduri, în zadar. N-a mai putut răbda şi i-a telefonat acolo unde se află. Da, a avut această îndrăzneală. Nu s-a întâmplat nimic deosebit, atâta doar că e singură. Arghir nu s-a putut muta încă, l-a

amânat cu o zi şi acum Ana e singură. S-a gândit să-l cheme la ea, să fie împreună această cea din urmă noapte a lor. Să nu o părăsească în noaptea asta, să facă ce o şti, numai să vină fără zăbavă. Nu există piedici pentru cine iubeşte adevărat.

Silion sări din pat, îşi căută hainele.

- Trebuie să mă duc, Laura. Mă odihneam aşa de bine, era aşa de bine împreună. E păcat, dar trebuie să mă duc.

Se îmbrăcă alergând de colo până colo sub privirile neliniştite ale Laurei.

- De mult nu m-am mai odihnit aşa de bine, n-am mai dormit de mult la ora asta. îmi pare rău că trebuie să plec, ştiu că ți-am promis să stau cu tine toată noaptea... Nu se poate, mă cheamă... e clienta mea. Ana... Adică Ada Fulga... Am să-ți povestesc altă dată... Un caz complicat. Eu i-am lăsat numărul tău de telefon, pentru cazuri urgente, eu însumi, ca s-o liniştesc. Ai dreptate, Laura, eşti o femeie deşteaptă. A făcut o mare greşeală... De aceea mă cheamă... Mă întreb cum am să dreg situația. Şi îmi pare atât de nespus de rău, n-am încotro, noapte bună, Laura.

Privirile de friguri, şoapta arsă şi întretăiată, gura lacomă, crâncenă:

- Iubitule, ce dor mi-a fost de tine. Să nu mă cerți că te-am chemat. Iubitul meu adorat şi scump, sunt nebună, ajută-mă, nu mai puteam îndura singurătatea. De ce te-ai dus la ea, în loc să vii la mine? Nu mai pot răbda să te împart cu alta. De ce n-ai trecut peste toate piedicile, de ce nu eşti în stare de o nebunie? De ce te-ai dus la ea, canalie? Trebuia să suferi ca un câine, să urli ca mine în singurătate. Dar nu eşti în stare, canalie iubită. Nu mă iubeşti destul.

CAPITOLUL 17

Minciuna „aruncată" de Lucu la întâmplare, într-o noapte, ca să justifice chemarea Anei, crescuse ca o buruiană între el şi Laura şi ameninţa să strice toată încrederea, cu atâta trudă înfiripată. De fiecare dată, citea o întrebare nerostită în privirile Laurei, care-1 aţinteau cu un fel de curiozitate nouă, plină de neastâmpăr. Ocolise mereu explicaţiile.

Până într-o zi, când, pe negândite, a început să vorbească.

Se găsea la Laura pe înserat, după câteva ceasuri minunate petrecute cu Ana la el acasă. Acum se schimbase rânduiala. Pe Ana 0 vede ziua, iar Laurei îi închină nopţile. Se apucase, chipurile, să recâştige timpul pierdut. Ideea i-a venit deodată, pe nepregătite, i-a suflat-o cineva nevăzut, ascuns, ca pe Tabor, între două spaţii misterioase - a fost ca o inspiraţie.

Mai mult ca oricând arăta ca un noctambul înverşunat. Mina lui veştedă şi scofâlcită o îngrozise pe Laura. îl primise ca totdeauna, cu linişte şi nerăbdare, cu mâinile şi cu privirile, cu acea mişcare în care 1 se dăruia trup şi suflet, îh clipă şi in veşnicie. O fi citit ceva pe chipul lui palid şi tras, sau îh ochii lui mai mari, mai negri ca de obicei.

- Ce e cu tine? l-a întrebat, pipăind ca o oarbă în însăşi viaţa lui, spune-mi ce s-a întâmplat?

Silion a crezut că Laura aflase totul, aşa cum se temea el necontenit şi din capul locului şi că sosise acum clipa de neocolit în care teama lui superstiţioasă îşi găsea împlinirea: Laura aflase tot,

cum află o ghicitoare care ar citi cele mai ascunse gânduri ale cuiva, prin simplă ascultare lăuntrică. Laura creştea în faţa lui ca o sibilă, ca o urnă fermecată îh care existenţa lui, cu amănuntele ei cele mai primejdioase, se deşerta torenţial, aşa cum luna pe o dâră îşi revarsă lumina în cioburile unui fluviu.

- Spune-mi, Luc, îl îndemna iar, şi, ca de atâtea ori, pe buzele ei palide şoaptele cele mai obişnuite tremurau de o aşteptare înfrigurată.

Silion nu răspunse numaidecât. Ar fi vrut să pătrundă gândul Laurei, să mai smulgă un cuvânt.

- Stiu, Luc, urmă Laura încet, ştiu că mi-ascunzi ceva.

în apărare, Silion înălţă din umeri. Se pregătea de o împotrivire îndoielnică, fără speranţe, ca un inculpat încolţit. Ochii aceia cu lumini violete, aţintiţi fără umbră de bănuială asupra lui, vedeau totuşi dincolo de ceea ce se vede. Ar fi poate mai bine să spună tot, pe nerăsuflate. Nu va mai fi apoi eroul din poveste, ci un om ca toţi oamenii, despovărat şi odihnit, şi, după câteva frământări, viaţa lor se va potoli într-o dulce banalitate.

- Da, Laura, îţi ascund ceva.

Laura păli uşor. Surâse cu amărăciune şi resemnare.

Silion se înspăimântă de propriile lui cuvinte. Cine oare i le rostise? Vorbise parcă altul decât el. Se aşeză domol pe marginea divanului, îi luă mâinile şi i le sărută. Sub privirile flămânde ale Laurei, căuta să câştige timp cu fiece mişcare, dar numai atât: nu era în măsură să gândească alt nimic.

- Am pledat! zise el, cu un surâs liniştit şi simplu, care parcă ar fi vrut să adauge: iată secretul meu în toată grozăvia lui.

Se minuna el însuşi de liniştea şi limpezimea cu care răspunsese. Ştia doară că, din teama de a fi prins, mintea i se oprise îh loc mai dinainte, aşa încât nici n-ar fi putut premedita şi nici să născocească ceva n-ar fi fost în stare. Dar atunci de unde oare îi venise gândul salvator, când nici măcar nu auzise glasuri, ca Jeana d'Arc? A fost, da, o inspiraţie, într-adevăr.

Faţa Laurei, însufleţită de o fericire neaşteptată, se înălţă spre el ca o mângâiere.

- Ai pledat? repetă ea, într-un cântec.

Era gata să creadă orice, chiar şi acest miracol în care de mult renunţase să spere.

- închipuie-ţi, întări Lucu, calm şi privind-o fără înfruntare drept în ochi, s-a întâmplat şi asta: trebuia o dată! şi adăugă: *Mieux*

vaut tard que jamais^.

Dar Laura îi frământa mâinile, cu nerăbdare.

- Spune, Luc, ai avut succes?

- Cel puțin așa pretind colegii, răspunse el cu modestie. Unii afirmă că a fost chiar un mic triumf... o revelație... după ședință m-au felicitat și procurorul și președintele. „Ar fi mai mult decât păcat, mi-a spus procurorul (care mi-a fost adversar în proces), să nu perseverezi: ar fi o crimă. Unde te-ai ascuns până acum?" Eh! își încheie Lucu povestirea cu un surâs pieziș, plin de dispreț pentru aceste deșertăciuni, sunt exagerările unui adversar care a vrut să-mi arate că are spirit sportiv: *fair play*.

Laura îl cuprinse cu brațele pe după gât.

- Ce bine-mi pare, Luc! Dar de ce nu mi-ai spus mai demult?

In îmbrățișare, Silion regăsi, ca pe un ecou, fiorul și emoțiile vii de totdeauna. Ca la un semn, nopțile cu doamna Ulmu se depărtară într-un haos de uitare. Gândul se opinti cu deznădejde să găsească un răspuns. Trebuia să mintă mai departe:

- Nu ți-am spus nimic. Doar ți-am mai vorbit o dată de procesul acela...

O cuprinse de mijloc. în legănarea lor căuta un răgaz, o amânare. Laura însă își desfăcu brațele, îl luă de mâini cu vioiciune.

- Vreau acum. Vreau să știu cum s-a petrecut.

El își stăpâni un suspin. își da seama că nu mai are încotro.

Dacă trebuie neapărat să vorbească de el însuși și de acea întâmplare neînsemnată care a trecut și care nu merită nici o luare-aminte, se va supune, vrând-nevrând.

- Să nu-ți închipui cine știe ce, continuă el cu resemnare. Isprava mea n-o să treacă în analele proceselor celebre. Nici public numeros, nici fotografi, nici reporteri, nici defilare de martori, nici ședințe de noapte.

Arunca vorbele în golul ascultării ei, cu disperarea unui vânător urmărit de lupi și care, întors în sanie spre ei, deșerta în calea lor tolba cu vânat, bucată cu bucată, să-i mai întârzie... Avu dinaintea ochilor acest tablou de cromo, văzut cândva pe peretele de arme din casa părintească.

- E o întreagă poveste cum am ajuns eu să pledez la Jurați. îl cunoști pe avocatul Tima? Parcă ți-am mai vorbit de el. (Stia bine că nu-i maj vorbise de el niciodată, de vreme ce acest Tima nici nu

[1] Mai bine mai târziu decât niciodată (fr.).

exista. Si, în același timp, îi și găsea un nume de botez: Mircea, da, Mircea Tima suna bine de tot. Acest fel de a înfățișa lucrurile dădea mai mult adevăr povestirii.) L-am întâlnit la Tribunal, acum câtăva vreme, continuă el fără să-i mai aștepte răspunsul: era galben și scofâlcit, mai să nu-l recunosc. A venit la mine cu mâna întinsă, cu cealaltă își ținea servieta, care îi spânzura greu de vârful degetelor. Avea ochii turburi și stinși, un glas șovăitor și vorbea atât de repede, că nici n-am avut răgaz să-l întreb cum îi este. „Fă-mi un mare serviciu, m-a rugat, trebuie să mă duc să mă bag în pat, deabia mă țin pe picioare. Am un proces la Jurați, nu mă pot ocupa de el. Ti-1 trec dumitale". Mi-a dat câteva lămuriri descusute, cu glas întretăiat, fără să mă mai întrebe dacă accept. Se agățase de nasturele pardesiului meu, ca un înecat de un colac de salvare, și nu m-a slăbit până nu și-a terminat darea de seamă. M-a lăsat locului deodată și s-a depărtat, parcă ne-am fi jucat de-a v-ați ascunselea. M-a uluit, pur și simplu. Când am vrut să mă reped după el, prin furnicarul de lume, dispăruse. M-am îndreptat *â contre coeur*[1] spre grefă, țineam în mână o țidulă cu numărul dosarului cu pricina și l-am cerut, fără tragere de inimă și fără curiozitate. Nu mă legasem prin nici o făgăduială, îmi spuneam, pe când răsfoiam și pe alocuri descifram niște file pălite, cu scrisul șters și plictisit. Cazul era destul de interesant și m-am văzut silit să recitesc d-a capo și cu atenție aproape filă cu filă. Să-ți mai povestesc?

- Mă mai întrebi? Gândește-te că eu n-am fost de față... că niciodată n-am să pot fi de față la vreun succes de-al tău, îl imploră Laura.

Lucu se opri. Era un candidat în plină eclipsă de memorie și care caută cu deznădejde să-și amintească de un text învățat cândva, încrederea din ochii Laurei îi străbătea cu un fior inima. Tot astfel l-au privit, demult, blânzi și credincioși, ochii lui Ajax, bătrânul câine de vânătoare, în ziua când l-a fluierat ca să-l împuște pe la spate. Trădarea nu e un joc atât de simplu cum și-l închipuise.

- De ce te-ai întristat deodată?

- Putină oboseală, minți el. Si urmă: Un caz destul de neobisnuit de crimă din gelozie. Andu Fulga, moșier din Bărăgan, și-a ucis cu focuri de pușcă prietenul... pe Pușí Istrati, bănuit a fi fost amantul nevestei lui Fulga, Ada Fulga. (Găsea numele, la întâmplare, pipăind cu mintea într-un haos de necunoscuți.)

[1] împotriva voinței (fr.).

- De ce n-a ucis-o pe soţie?

- Ca s-o păstreze numai pentru el.

Răspunsese cu vioiciune. Se socotea salvat. Povestea se închega de la sine. Parcă se afla de mult în apele turburi ale subconştientului, îşi amintea de ea cu un fel de cazną obscură a memoriei, ca un lucru de sapă, de arheologie. Trebuia numai să-şi fixeze bine în minte numele eroilor, să nu se încurce. Aşadar Andu Fulga, soţul, Ada, soţia, Puşi Istrati, amantul şi victima...

- Iar ai căzut pe gânduri, Luc.

- Fulga şi Istrati s-au cunoscut în timpul războiului. Fulga a luat parte la şarja de la Robăneşti, din care n-au scăpat decât câţiva inşi, îi numeri pe degete. Fulga fusese rănit la cap şi a zăcut luni de zile într-un spital din Moldova. O vindecare miraculoasă. Acolo se împrietenise cu tânărul intern Istrati. Când a intrat în convalescenţă, Istrati nu-1 părăsea o clipă. îl încuraja cu prezenţa. Astfel de amintiri te leagă pe tot restul vieţii. Nu s-au mai văzut câţiva ani. S-a întâmplat ca Istrati să fie trimis şef al spitalului chiar în reşedinţa de plasă de care ţinea moşia lui Fulga. S-au întâlnit, s-au îmbrăţişat şi Istrati a devenit prietenul nelipsit al casei. Venea adesea cu maşina în conacul primitor de pe Bărăgan. Locuiau într-un arman fără pereche în mijlocul unui parc de salcâmi şi de pini... Ai fost vreodată în Bărăgan, Laura?! Casele acelea de piatră pline de umbră şi răcoare. Trăieşti acolo ferecat, cu storurile şi perdelele trase, în timp ce afară, cât vezi cu ochii, e numai o văpaie...

- Şi Puşi Istrati a devenit pe dată amantul romanticei doamne Fulga, care se plictisea cumplit la ţară?

- Nu chiar atât de simplu.

Nu e nimic dovedit. La interogator doamna Fulga a tăgăduit că ar fi fost amanta lul Istrati. întrebate şi ele, slugile n-au putut spune decât că umblau într-adevăr vorbe despre vizitele lungi, aproape zilnice, ale „domnului inspector", cum i se zicea lui Istrati în casa lui Fulga. Nimeni însă nu ştia nimic, - singurul fapt care îndreptăţea aceste şoapte erau convorbirile nesfârşite dintre Puşi Istrati şi Ada Fulga. Chiar şi la convorbirile acestea, Andu se afla mai totdeauna de faţă, afară de puţinele ceasuri când pleca pe moşie, cu noaptea în cap. La ţară însă nu e lucru decât la răstimpuri, aşa încât soţia şi prietenul casei n-aveau prea mult prilej să rămână singuri. Şi totuşi Fulga a tras în Istrati. A condamnat şi executat!

O eroare judiciară a unui soţ gelos: nu prea e extraordinar.

Lucu şi-a aprins o ţigară. Laura îi întinse o scrumieră.

- Fulga nu era de tot sănătos, cu vremea începuse să sufere de urmările vechii sale răni. Mai ales după-mesele. O toropeală grea, un somn de neînvins care-1 cuprindea treptat, ca după o digestie copioasă, chiar pe fotoliul pe care se afla, un fel de dare la fund îl făcea să piardă amintirea locului şi a oamenilor, cu toate că rămânea cu ochii deschişi, dar albi, fără vedere. Fulga pretinde că nu dormea în aceste clipe, că numai capul i se golea de orice gând şi nu mai vedea şi nu mai auzea în jurul lui nimic. Cădea într-un fel de gol, cădea din ce în ce mai iute, până uita. Cu vremea, pierderile acestea de conştiinţă i se întâmplau de două şi chiar de trei ori pe zi, dar numai când sta locului şi se odihnea, niciodată când se îndeletnicea cu ceva. Se obişnuise cu stările acestea, le presimţea după toropeala şi adormirea simţurilor şi se aşeza de bunăvoie într-un fotoliu confortabil de lângă soba din sufragerie, căutând să ia parte la convorbirea cu Puşi Istrati şi cu soţia sa, cât mai mult cu putinţă. Le aştepta cum te pregăteşti de somn. Cu toate sforţările sale de luare-aminte, nu-şi dădea seama de clipa în care se petrecea trecerea lui în viaţa cealaltă, în nesimţire. Se trezea dintr-o dată, ca şi cum şi-ar fi amintit de ceva care-1 făcea să tresară şi se afla din nou între ai săi, între Ada şi Puşi, a căror convorbire se desfăşura mai departe pe acelaşi sunet molcom, care uneori îi înlesnea lui lunecarea în somn. Ca să nu-1 stingherească, ei se prefăceau că n-au observat nici pierderea, nici trezirea lui, nu-i dădeau mai multă însemnătate ca unei sieste de fiece zi, ceva mai prelungite, mai adânci şi mai grele. Starea lui Fulga se agrava mai ales la schimbarea vremii, când bătea vântul, şi pe ploaie şi furtună. Din înfăţişarea lui nu se putea ghici nimic şi, dacă medicul de plasă n-ar fi răspândit zvonul prin vecini, nimeni n-ar fi bănuit că lui Fulga îi merge prost cu sănătatea.

Istrati venea mai ales la masa de seară şi rămânea până târziu. De multe ori când Fulga se trezea în fotoliul său de letargie, nu mai găsea de veghe lângă el decât pe Ada. Prietenul plecase. Trecând pe lângă el, Istrati îi punea o mână pe umăr şi-1 apăsa cu dragoste. Fulga nu simţea sau nu-şi amintea nimic. Era unul din riturile prieteniei lor acest fel de a se despărţi pe un hotar ciudat, în lunile din urmă.

într-o seară târzie de toamnă, Fulga tresărise în fotoliul său din sufragerie. Poate că a deschis ochii şi a văzut, poate că ochii săi erau deschişi ca de obicei şi s-au umplut de vederi de-abia atunci. A şi auzit. A auzit un suspin. A vrut să-şi ridice capul prăbuşit în

piept, dar n-a izbutit. Simțea pe umăr, ca pe ceva rămas, apăsarea prietenească a mâinii lui Istrati, și, ca într-un vis, îl ajunse glasul doamnei Fulga pe tonul de totdeauna: „De ce nu mai stai?" și răspunsul lui Istrati: „E trecut de miezul nopții și mâine am treabă foarte devreme". Pașii lor se depărtară spre ieșire. Fulga se trezise de-a binelea. Era singur acum. Auzi vuietul vântului, arborii care își spulberau frunza și o fereastră uitată deschisă care se zbătea, fără ritm, undeva. încercă să se ridice, dar parcă trupul său cântărea mii de tone. Nici glas n-avea ca să cheme. II apucă groaza. Nu i se mai întâmplase așa ceva. Nu cumva paralizase? Cineva întorcea în lacăt cheia greoaie a porții din tindă, la ieșire. Despărțindu-se, Ada și Istrati vorbeau încă. Fulga trase cu urechea. Și fu izbit deodată de schimbarea bruscă și misterioasă care se făcuse în glasurile lor. Nu erau șoapte, era numai o coborâre de ton, mult mai jos, ca pentru o taină, sau ca și cum s-ar fi îngânat unul pe altul, grăbiți și singuri, ei între ei. Ce puteau să-și spună atât? Fulga se căzni să se smulgă din fotoliu. Izbuti chiar să-și ridice fruntea. Greutatea de plumb a trupului îl țintui pe loc, istovit. Capul îi căzu în piept. îi ardeau tâmplele. Gulerul cămășii îl strângea, rece și ud. Tăcere. Apoi din nou glasurile se înălțară scurt și nelămurit, recăpătându-și tonul firesc o dată cu respirația. Auzi cum se deschise și se închise poarta. „Pe mâine", spuseră ei într-un glas. Pașii lui Istrati se depărtau prin curte. Ada zăbovea. II urmărea cu auzul. în sfârșit, se întoarse în sufragerie. Când l-a văzut pe Fulga treaz în fotoliu și cu obrazul întors spre ea, a tresărit. O tresărire vădită, neîndoielnică, asupra căreia Fulga insistă în declarațiile sale. Tresărise, ca și cum ar fi vrut să stea locului. în aceeași clipă lui Fulga îi căzură cătușele. S-a silit să o întrebe în felul cel mai firesc cu putință, dar fără să-și poată ascunde nemulțumirea: „Ce-ați mai avut să vă mai spuneți pe întunerec?" Ada însă n-a mai fost surprinsă. N-a vrut decât să-l înduplece pe Istrati să vie a doua zi la masă la prânz; ca să nu mai vie seara. Serile acestea prelungite îl obosesc și pe el și pe ea, nu-i așa? Dar Istrati s-a lăsat greu și a făgăduit cu jumătate gură.

In aceeași noapte, Fulga, împins mai mult de gelozie decât de dorință, a vrut să se apropie de Ada. Dar a fost respins. S-a întors singur și turburat în patul lui. Nu se mai îndoia că e înșelat. Nu putea să adoarmă. Mânia îi rostogolea prin minte fel de fel de planuri de pândă și de răzbunare. Se zvârcolea. Anevoie se liniști. Dar somnul nu venea cu una, cu două. Se trezi de mai multe ori. în răstimpuri visa un vis curios care nu semăna cu celelalte vise, ci mai degrabă cu amintirea unor vise de care nu mai știa când le-a visat. Vedea și auzea pe Ada și pe Istrati în salonul din sufragerie, seara. Seară de furtună. Seară de lună. Mereu altă seară, dar toate amestecat. Stăteau de vorbă. Se ridicau să plece. El zăcea toropit în berjeră. Simțea mâna lui Istrati apăsându-i-se pe umăr. Treceau în spatele lui. Se depărtau amândoi vorbind, prin săli, spre ieșire. Și o dată ajunși, tăceau. Și acum vorbeau mult mai încet. Clipe după clipe. Ada se întorcea singură. Ocolea o dată fotoliul în care zăcea Fulga. Se așeza pe o canapea să-l aștepte. Filmul acesta i se perindă de mai multe ori în acel somn întretăiat de ațipiri, cu mici schimbăii de amănunte. Se făcu lumină în capul lui Fulga: nu visa. Era convins că își amintea. își amintea de mai multe lucruri întâmplate pe când lui nu-i era bine și care semănau toate cu întâmplarea de pe urmă de care își da seama prea bine.

A doua zi, pe la amiază, Istrati sosi la conac. Fulga tocmai ieșea. „Trebuie să plec, îi spuse el, Ada e în salon. Să nu i te potrivești, să vii serile ca totdeauna." „Ce vrei să spui?" l-a întrebat Istrati. „Te-a rugat Ada să nu mai vii serile, ca să ne putem culca mai devreme. Nu sunt de aceeași părere." Istrati se încruntă. „A, da, mi-aduc aminte." Era vădit că nu-și aducea aminte de nimic. „Să vii ca și până acum, serile, adăugă Fulga, nu văd defel de ce să ne schimbăm tabietul." Și plecă.

Ada l-a primit pe Istrati în sufragerie. Ferestrele mari și ușile dădeau printr-o terasă de-a dreptul în grădină.

Fulga se întoarse de-abia peste vreo două ceasuri. Intrase peste pragul din față, opus terasei. S-a oprit în cadrul ușii. De data asta avea o pușcă pe umeri. Ada croșeta liniștită la un capăt de divan, la celălalt ședea Istrati și fuma. Lângă el o scrumieră făcută dintr-o jumătate de grenadă de mână, un suvenir din război. Fulga holba ochii la tabloul acesta familial, ca și cum ar fi vrut să priceapă ceva. încremenise. Istrati a vorbit cel dintâi, în franțuzește: „E/i *quoi,* i-a spus arătându-i cu degetul înspre pușcă, *tu veux donc nous tuer?* "' Drept răspuns Fulga l-a luat la ochi și a tras. Prea repede. încărcătura de alice mari s-a împroșcat mai toată în perete. Câteva însă l-au nimerit pe Istrati. însângerat, Istrati a luat-o la fugă prin terasă, clătinându-se greoi spre grădină. Fulga s-a năpustit după el, l-a luat la ochi încă o dată, mai cu grijă, și a tras din nou, de aproape. Istrati s-a prăbușit lângă un arbore. Palid ca un mort, Fulga s-a întors în

Ascultă,... vrei să ne omori? (fr.)

sufragerie, a scăpat puşca pe covor, a căzut într-un fotoliu şi n-a mai luat parte la nimic. Ada nu leşinase. S-a repezit spre locul unde căzuse Istrati, a strigat, a dat alarma, s-a căznit să-1 ridice, i-a luat capul între mâini. Au venit slugile, au îndepărtat-o şi l-au ridicat de acolo, în stare disperată. Apoi au venit jandarmii şi l-au luat pe Fulga, care s-a lăsat dus fără să spuie un cuvânt. Nu mai ştiu din ce pricină judecata s-a ţinut la Bucureşti, instrucţia n-a avut prea mult de lucru. Singurul amănunt nelămurit şi totodată cel mai însemnat era vinovăţia doamnei Fulga. Nici o clipă n-a vrut să mărturisească ce i se cerea, cu toate că o asemenea mărturie ar fi uşurat hotărâtor situaţia lui Fulga. Ciudată femeie, care ţine mai mult la reputaţia ei decât la libertatea bărbatului în pragul ocnei. Nici un indiciu mai elocvent n-a putut fi cules pe seama ei. Trăia ca o pustnică în casa lor de la moşie, nu ieşea niciodată, vizite alte nu primea decât pe ale lui Istrati, şi acestea mai totdeauna faţă cu soţul ei, care susţinea morţiş că a fost totuşi înşelat. Improvizat şi incomod adulter desfăşurat pe apucate sub stare de veşnică alarmă. Scena nevăzută din tindă, în noaptea din ajunul crimei, schimbarea neaşteptată a glasurilor pe întunerec nu-i ieşea din minte şi alcătuiesc pentru el dovada vinovăţiei. Şi e încredinţat cu atât mai mult, când şi-aminteşte că în aceaşi noapte Ada Fulga şi-a îngăduit capriciul de a-i respinge dezmierdările.

- Odios argument! exclamă cu femeiască indignare Laura.

- De altfel, acest lucru nu i se întâmpla pentru întâia oară: soţul se plânge că în vremea din urmă a fost aproape neîntrerupt lipsit de drepturile sale, că soţia lui se înstrăinase cu totul de el şi-1 privea ca pe un bolnav. Toate acestea nu ajung însă pentru a dovedi vinovăţia doamnei Fulga.

- Dar e negreşit nevoie ca femeia să fie vinovată?

- Fără vinovăţia ei, Andu Fulga riscă sigur cinci ani de muncă silnică, pentru că, faţă de judecătorii de azi, gelozia fără temei nu ajunge să uşureze vina, iar felul cum Fulga s-a îngrijit din vreme de puşcă şi cum şi-a încărcat-o cu alice mari dovedeşte premeditarea, cu prisosinţă. Autorităţile au scotocit cu luare-arninte locuinţa soţilor Fulga şi deopotrivă locuinţa victimei, au răsturnat sertarele, au răsfoit bibliotecile. Nici urmă de corespondenţă amoroasă, nici un bilet, nici un portret, nici o panglică, nici o buclă. Prudenţă de amanţi maturi, care simplifică şi reţin esenţialul.

- Eşti nedrept!

- Purtarea Adei Fulga după săvârşirea crimei a fost de asemenea scrutată de aproape. Slugile au auzit-o cutreierând ca o bezmetică prin odăi, în nopţile de nesomn de la început, au văzut-o, ziua, izbucnind deodată în plâns, când se afla singură la masă şi se căznea să mănânce: dar abia se atingea de bucate. De mai multe ori pe zi se ducea cu flori, de ea însăşi culese, la copacul lângă care se prăbuşise Istrati. Pusese acolo, într-o scorbură, o icoană şi o candelă care ardea neîntrerupt, şi în faţa ei cădea într-o adâncă tăcere şi tristeţe ceasuri întregi. Ţi-am spus, mi se pare, că trunchiul copacului fusese stropit de sângele nenorocitului. Ada Fulga a fost văzută cum pipăia cu degetele, cum atingea urmele acestea şi cum în mai multe rânduri le-a sărutat cu evlavie, poate cu patimă, bolborosind în neştire cuvinte pe care nu le-a auzit nimeni. Intr-o dimineaţă, după o grozavă furtună de noapte, Ada n-a mai găsit nici un vestigiu din aceste urme sfinte. Le spălase ploaia cu nepăsare. A rămas locului, încremenită, cu ochii mari, cu lacrimi şiroaie, parcă nu-i venea a crede că nu-i mai rămânea nimic din ce-i mai rămăsese.

în pledoaria mea, urmă Silion, scurtând vitejeşte povestirea, m-am folosit cu dinadinsul tocmai de acest amănunt. Procurorul s-a străduit să demonstreze că purtarea doamnei Fulga după crimă n-avusese nimic nefiresc, că nervii ei erau zdruncinaţi de scena groaznică a omorului, că inima ei de femeie a fost zdrobită de sfârşitul tragic al lui Istrati, împuşcat fără vină, şi mai ales împuşcat din pricina ei. I-am admis tot ce a vrut, ca să nu prelungesc discuţia în jurul candelei, a crucii şi a rugăciunilor îh lacrimi la copacul funebru. Dar m-am agăţat de unicul amănunt al petelor de sânge de pe trunchiul arborelui, petele acelea de care Ada Fulga îşi lipea buzele tremurate de şoapte neînţelese, desigur numele iubitului, repetat cu disperare, petele de sânge pe care le săruta şi le ştergea în lacrimi. Numai o amantă, am susţinut eu, numai o femeie care s-a dat şi cu sufetul şi cu trupul unui bărbat iubit, ar putea să facă un asemenea lucru: să sărute urmele de sânge pe un copac, ale mortului. Poate chiar şi o mamă, am susţinut eu, ar fi fost oprită în loc de o firească reţinere faţă de asemenea resturi - poate chiar şi o mamă - şi numai o amantă, îh pasiunea ei oarbă şi care şi-aminteşte şi de alte clipe, nu poate şovăi. Bineînţeles că înainte de asta am avut câte ceva de spus şi în privinţa înstrăinării soţiei de soţul ei şi am avut norocul că procurorul, cu toate că e o inteligenţă de temut şi un mare talent oratoric, să fie un om cu foarte puţină experienţă în ceea ce priveşte dragostea şi femeile. Nu aci a fost-pentru mine tot greul, ci pentru că a trebuit să trag toate consecinţele unei

situații, să o înfățişez în toată goliciunea ei fără să scandalizez o duzină de burtă-verzi cumsecade pe care un tablou prea realist al celor întâmplate, vreau să zic o reconstituire a unui adulter anevoios, i-ar fi pus pe goană. A fost nevoie de mult tact şi de un vocabular care nu e la îndemâna oricui, ca să dau a înțelege că boala misterioasă a lui Andu Fulga făcea din el un martor comod şi neştiutor, un n-aude-na-vede, ba chiar un alibi al mtâlnirilor, extrem de precare - e drept - ale celor doi amanți. Dar argumentul meu măciucă a rămas, cum ți-am spus, sărutarea sângelui închegat, pecetea tragică depusă pe hrisovul unei taine de iubire. Şi i-am convins pe domnii jurați, pe onorabilii, că Ada Fulga a fost amanta lui Istrati. Restul era o jucărie: eroismul de război al lui Fulga, şarja de la Robăneşti (un tablou *â la* Delacroix), decorațiile, rana mortală la cap, iresponsabilitatea, da, iresponsabilitatea... Nu mai țin bine minte tot ce am spus, am învins pe toată linia şi Andu Fulga a fost achitat cu şapte la cinci, proporția nu importă. Au urmat felicitările, ca la o teză de doctorat. Tu ce zici?

Laura îl îmbrățişa.

- Sunt fericită, Luc... Dar puteai s-o cruți pe Ada Fulga.

Avea lacrimi în ochi.

- Spune-mi. E frumoasă? întrebă Laura cu o nestăpânită curiozitate.

- Da, desigur! spuse cu avânt Lucu, prins de propria lui povestire. E o femeie înaltă...

- O văd... îl întrerupse Laura, să-ți spun eu: E palidă, cu un aer ciudat şi puțin sălbatec, cu ochi migdalați de Şeherezadă şi plete negre fluturând.

Laura traduce în cuvinte întocmai prima lui impresie când a întâlnit-o pe Ana.

„Ce ticăloşie", se ruşina Silion: nici nu-şi închipuise că poate minți cu atâta şir, se întrecuse pe sine. Dar minciuna lui nu făcea nici un rău, dimpotrivă: scopul scuză mijloacele, mai ales în dragoste, în acest imperiu al anarhiei totale, unde totul e permis. Liniştea Laurei merită în ochii lui Silion sacrificiul de a minți.

- Fleacul acesta de proces, spuse el tare, m-a scos din nepăsarea mea, m-a pus pe lucru. Mă simt un altul. Trebuie să mă ajuți să mă țin de treabă.

- Vreau să te afirmi, să câştigi, să te impui. Ce păcat că nu sunt secretara ta. Ce să fac? Am timp destul.

- Poti mult mai mult decât atât. Altul e rolul tău. Să mă îndemni, să mă stimulezi, să mă goneşti când huzuresc lângă tine. Să nu mă cruți, să nu fii niciodată mulțumită.

- Să lucrăm împreună, Luc! exclamă Laura. îți fac biroul în odaia din fund: ai la îndemână cărțile de drept ale tatii. Am să învăț maşina de scris. Am să-ți redactez...

- Numai asta nu, se împotrivi el, căruia sinceritatea şi avântul Laurei îi pricinuiau un fel de neajuns în toți nervii şi în plexus, ca şi cum acolo s-ar fi cuibărit îl el conştiința şi onoarea. N-am să te fac dactilografă. Şi nu vreau ore de consultație aici, nici clienți, nici sonerii, nici telefoane. Aici, la noi, gândeşte-te: ar fi o profanare.

- Ai să vii mai rar pe la mine, Luc? Glasul îi tremură.

- Ca mai înainte. Nimic nu se schimbă. Poate că am să-ți par mai preocupat, mai obosit. S-ar putea, câteodată, dar în mod cu totul excepțional, să lipsesc. Promite-mi că ai să mă suporți. Altminteri, mă las păgubaş. Dragostea, mai presus de toate. Prefer să ratez la picioarele tale, decât să birui mai departe de ele.

Silion se aplecă şi îşi apăsă fața şi buzele pe picioarele Laurei. încă o dată avu prilejul să vadă că femeile, când sunt îndrăgostite, cred tot ce le convine, mai ales când li se pare că li-e dat să transforme viața cuiva. Pe Laura, refuzul lui Silion o încântă, în loc să-i dea de bănuit.

- N-ai să rămâi toată viața un paj, protestă ea. Prefer un bărbat obosit unui adolescent întârziat. Lucrează. Am nevoie de tine, încheie Laura, încredințată că acest din urmă apel trezeşte în Lucu instinctele de ocrotire şi energiile latente ale bărbatului.

îşi strânseră mâinile ca doi logodnici noi şi ca doi aliați. Silion găsea că pentru el totul se petrecuse neaşteptat de bine. Şi mai ales i se părea că a fost chiar fără premeditare, totul fusese atât de spontan, era cu sufletul mai împăcat. Avea acum cu Laura un legământ care-i va îngădui să se mişte liber, să o poată vedea cât mai des pe Ana Ulmu, să poată fi distrat şi lenevit fără să mai născocească alte explicații; şi mai ştia că Laura e dintre acele firi care îşi țin legămintele.

- Ți-am adus ceva, îi spuse el cu oarecare sfială.

Laura îl întrebă din ochi şi aşteptă.

- Numai un moment: l-am uitat la vestiar.

' Şi dispăru.

Cât se poate de nimerit, această din urmă idee îi venise în ultima clipă, în acea zi care fusese, neîndoielnic, a inspirațiilor fericite şi a improvizației.

Se întoarse în iatac şi îi întinse flaconul de parfum refuzat mai demult de Ana Ulmu. îl luase cu sine să i-1 ofere Laurei. Intre Ana şi el trecuse momentul răsfăţurilor mărunte.

Laura luă darul şi-1 cuprinse în mâinile ei de orhidee. închise ochii, genele îi tremurară. Cât era de fericită că Silion se gândise la ea în ziua când şi-a primit cel dintâi onorar de avocat pledant.

...De atunci, născocirile lui Lucu au tot desfăşurat în auzul ei mărunţişurile sublime ale unei cariere eroice: nu e nimica toată să răscumperi prin sforţări supraomeneşti şi prin răsunătoare succese la bară cincisprezece ani de lene şi nepăsare. Imaginaţia lui, pusă la grea încercare, se hrănea cu întâmplările zilnice din tribunal şi cu anecdotele auzite în parloarul avocaţilor. Acolo zăbovea el către prânz, când avea de împlinit unele vagi formalităţi pentru contencioasele de la care prevala un tribut amical o dată pe lună. Din tot ce afla, îşi sporea romanul în care el însuşi era eroul. Dacă şi-ar fi făcut bine socotelile, Silion şi-ar fi dat seama că elaborarea acestui, foileton biografic vorbit îi cerea mai multă vreme şi muncă decât dacă s-ar fi pus pe lucru cu adevărat. Imaginea unui Lucu Silion pălind nopţi întregi peste dosare pentru ca ziua să-şi răpună adversarii în lupte retorice se întreţinea foarte cu greu. Era mare efortul ca să-şi schimbe năravurile, obiceiurile. Totuşi, cu povestea carierei lui reînviate izbutise să-şi libereze zilele şi nopţile de tirania Laurei, care pentru un atât de nobil scop îl vedea aproape cu plăcere plecând. Din perne, se mulţumea cu o patetică sărutare de bun rămas. Hm. Nici Hector despărţindu-se de Andromaca, înainte de luptă, nu primise asemenea sărut. Un sărut viu şi agresiv, menit să trăiască în el, ca o binecuvântare, de-a lungul nesfârşitei nopţi de departe de Laura. Dar nu trăia. In el pândeau milioanele de sărutări ale celeilalte, îl cutreierau ca globulele roşii, în raiul vieţii.

De-abia sosit lângă Laura şi era nevoit să-şi stăpânească nerăbdarea care-1 îndemna să plece cât mai repede, oriunde, numaidecât. Şi numai gândindu-se la Ana se putea stăpâni. „E pentru ea!" îşi repeta, ca să rămână. Timpul trece anevoie, se târăşte între el şi Laura, greoi şi leşios ca o apă stătută. Nu va povesti nimic ;izi. La tribunal e acalmie. Numai mărunţişuri. Puzderie de mărunţişuri plictisitoare. Nu face să i le mai spună. Simpla lor arnintire şi e de ajuns să-1 mai obosească încă o dată pe atât. Aşa e în avocatură,

când în sus, când în jos, ca în foile de febră. Cum regretă orele de odinioară când nu aveau nimic de făcut. Să se bucure cel puţin acum de acest repaos trecător, să se bucure împreună.

Mâna Laurei se răsfăţa într-a lui. îi pipăia palma, se cuibărea în ea, căuta să-i transmită căldura ei stăruitoare. E o dorinţă, un apel insidios, un ordin. Mâna lui Silion rămâne inertă. Nu vrea să simtă, necum să răspundă. Dorinţa Laurei e mereu trează. Se înteţeşte din chiar nemişcarea ei. De câte ori sunt împreună, Lucu încearcă să o evite. E greul acestor seri cu ea. Şi astăzi, ca întotdeauna de la un timp, o doreşte lângă el ca pe o soră. *„Calme un peu tes transports fievreux, o, mon amante.* "[1] I-ar spune-o dacă nu l-ar opri banalitatea citatului, iar el nu mai e în stare să găsească ceva la înălţime. Cum s-ar schimba totul în bine, dacă ea l-ar înţelege, dacă ar renunţa. O priveşte cu coada ochiului. Se străduieşte prin toate mijloacele să amâne ora somnului, care de cele mai multe ori însemna ora sacrificiului, şi se simţea umilit în demnitatea lui bărbătească. „Sunt ca fecioarele de odinioară care se măritau fără să le fi cerut cineva părerea. Şi tot era mai bun destinul acestor mirese, îşi spunea el, nimic nu le silea să-şi iasă din pasivitatea pe care le-o dicta starea lor de femeie şi de nevinovăţie... pe când eu..." Muncit de aceste preocupări, Lucu se căznea să mai găsească ceva de povestit. Dar doi amanţi care se văd îh fiecare zi nu mai au multe să-şi spună, iar Laura, spre marea nelinişte a lui Lucu, se afla îhtr-una din acele stări lirice care îl intimidau. Nimic din cele pământeşti, nimic din lumea din afară nu o mai interesa pe Laura. Nimic, în afară de iubire şi de iubirea lor îndeosebi, şi totul pe tonul cel mai pătruns de o adâncă emoţie şi pe cât cu putinţă într-o vorbire nouă, plină de nuanţe, de constatări şi descoperiri care arătau dragostea lor mai diferită, mai perfectă, şi mai ales eternă. Uneori a vorbit şi el în acest fel, a fost chiar nevoie să vorbească asa. Si a crezut îh vorbele sale. I-a şi plăcut să încerce puterea cuvântului şi a imaginaţiei sale pe o temă atât de folosită şi să-şi dea seama de exaltarea care îi cuprindea pe amândoi, dar nu totdeauna putea fi la înălţime. I-era cu neputinţă să nu repete mereu aceleaşi lucruri, oricât de numeroase i-ar fi fost variaţiunile. în zadar îşi constrângea mintea să mai născocească ceva, în zadar apela în memoria lui la poeţii dragostei, de la sanscriţi până la contemporani, trecând prin toate şcolile, nu mai găsea nimic neexplorat. Şi atunci se vedea nevoit să recurgă la

1 Calmează-ţi puţin pasiunea ta febrilă, amanta mea (fr.).

veşnicul gungurit care în clipele de oboseală îl făcea să se asemene cu o doică aplecată peste leagăn. In acea seară nici o diversiune n-a mai fost cu putinţă. Nici ziarul, nici cartea, nici radioul, nici controversa. Si Silion trebui să se culce ca o cântăreaţă întreţinută care plăteşte în felul ei o datorie de recunoştinţă sau de caritate.

CAPITOLUL 18

Silion se închidea în hotărârea lui de acceptare resemnată, i se părea că îşi ucide sufletul o dată cu dragostea. Pentru că în ziua de neocolit în care, cu ştiinţa şi învoirea lui, Ana va fi a lui Arghir, atunci i se va veşteji sufletul. Din ziua aceea, în care Ana se va fi prostituat cu binecuvântarea lui, el se va simţi un alt om, mult mai puţin decât a fost, cel din urmă dintre oameni. Va fi mai rău decât un mort între vii şi poate că Laura, lângă care se va refugia ca în dimineaţa de după logodnă, are să-i simtă putreziciunea.

Intr-o după-amiază dintre cele din urmă, Ana i-a spus:

- Ştii că nu se mai poate tărăgăna, trebuie să plec la noi acasă la Ulmeni să-mi văd pe ai mei şi să-mi aduc actele necesare. Vroia să vină cu mine (el, Arghir, dar Ana îi rostea numele cât mai puţin cu putinţă). Mi-a fost foarte greu să-l conving să mă lase să plec singură. Am invocat sănătatea mamei şi a sorei mele. In zadar. A trebuit să-i spun, Ana ezită, să-i spun că trebuie să le pun în faţa faptului împlinit, că altfel n-ar consimţi iarăşi la o căsătorie cu un om mult mai în vârstă decât mine. Săracu! Ai să mă însoţeşti. Nu vreau să ştiu nimic. Vom fi două zile singuri. Nu ne vom vedea mult, îţi dai seama cum e în provincie. Dar te ştiu al meu, în oraşul meu, la mine acasă. Şi mai ales departe, ai să fii departe de Laura. Aş vrea să n-o mai vezi până la despărţirea noastră. Măcar atât. Ah, o urăsc.

După-amiezele, Ana găsea mijlocul să se mai repeadă până la

el, într-un suflet. Nu zăbovea. Nu era totdeauna drăgăstoasă. I-a spus, nu o singură dată:

- Te chinuiesc, îmi dau bine seama. Ai clipe în care eşti sătul de mine. Trebuie să-ţi faci timp să te mai duci şi pe la Laura, să o mai minţi, să o linişteşti cu prezenţa. Aştepţi să vie noaptea, să fii liber, să fii cu ea. Noaptea nu te mai pot găsi. îţi continui viaţa ta de sacrificiu şi de infamie. Uneori mă întreb care din noi e mai laş şi mai infam. Ah, dacă te-aş urî destul, dacă te-aş urî fără întrerupere, ţi-aş dori să fii numai o clipă în pielea mea.

Intr-o tresărire de energie Silion crezu că a găsit ideea salvatoare, compromisul ingenios care va face tuturora viaţa cu putinţă.

- Ce-ar fi să mă mut eu în locul lui Jean Baudat? Logodnicul tău mă cunoaşte prea puţin. Ne vom face străini unul de altul. Vom fi mereu aproape, vom găsi mult mai lesne mijlocul să ne vedem. Dă-1 afară pe maimuţoi şi totul se aranjează.

Ana nu-i răspunse numaidecât.

- Mă dezgusti, îi zise.

Silion o privi ca un câine bătut.

In sfârşit, Ana îi dădu de ştire:

- Fii gata. Mâine dimineaţă plecăm. Spune-i Laurei că ai un proces piramidal în provincie. Du-te la gară foarte devreme si ascunde-te în tren. Să nu te arăţi, va fi şi el în gară. Pleacă şi el, dar înspre Moldova. A primit o telegramă că mama sa â murit. Inchipuie-ţi, la vârsta lui mai avea mamă.

Urmând îndreptările Anei, o luă pe jos spre unicul hotel al târguşorului. Un amestec de casă românească şi de vilă elveţiană cu storuri de lemn şi grinzi castanii aparente, cu un foarte larg pridvor, o clădire hibridă care îl surprinse totuşi plăcut.

I se dădu o cameră la etaj, cu ferestrele deschise spre munţii tălăzuiţi, spre depărtări nostalgice. Spaţiul însorit se întuneca în fund, într-un albastru păgân. încăperea era potopită de soare tânăr, metalic şi uşor, de începuturi de lume.

Mobilierul fusese refăcut în întregime şi de curând, dulapul, patul şi masa de brad ars miroseau a proaspăt, iar marginile cuverturii şi perdelele de creton înflorat şerpuiau în cute neofilite. Cu un gest maşinal de călător obişnuit, Silion dezveli patul. înfăţişarea imaculată a aşternutului îi alungă cele din urmă nelinişti, poftindu-1, după oboseala călătoriei, la un repaos virginal şi neîntârziat. O chiuvetă de faianţă şi nichel şi rufăria de zăpadă a patului se armonizau într-un alb imaculat. Silion întoarse robinetul. Şipotul umplu încăperea cu freamătul lui de izvor, care i se păru atât de răcoros după funinginea şi praful trenului.

îsi aminti că e ora prânzului. Văzuse, alături de intrare, prin geamul larg, restaurantul rustic, care-şi aştepta muşteriii absenţi, cu feţele de masă vărgate şi de culori crude, totul de o înfăţişare sumară si curată. Nu vroia să renunţe la liniştea şi armonia care-1 despărţeau şi de timp, şi de lume, şi de locul în care se găsea, şi de Ana Ulmu, cu care venise.

Se tolăni cu capul îh perne, cu ochii deschişi la priveliştea imensă şi luminoasă din cadrul ferestrelor. O adiere primăvăratecă de flori şi de răşină tremura la răstimpuri în perdele.

Hotare infinite şi vagi se interpuneau cu un miraj fără contururi între el şi întreaga lui viaţă şi i se părea că niciodată nu fusese atât de stăpân pe el însuşi şi pe destinul său, limpezit de această singurătate între pereţii de curând văruiţi şi de faţă cu spaţiul scânteietor şi sprijinit de piscuri. îi sta în putinţă să pună oricând capăt farmecului clipei, să cheme în gândul lui tot ceea ce a vrut să uite, să pogoare pe pământ, să reînvie chipul Anei Ulmu, să-şi aducă aminte de Laura Feraru. Dar preferă să se piardă în această legănare fără trup, prin care i se risipea întreaga fiinţă, dilatată de la sine prin întretăierile imateriale şi fulgerările străvezii ale oglinzilor amiezei.

S-a trezit din somn în plină lumină şi a strigat maşinal: „Intră!" S-a gândit că nimeni alt nu putea bate la uşă decât Ana, că Ana va trece peste temerile ei exagerate şi sfidând opinia provinciei natale a suit până la el scările hanului. La invitaţia lui o mână nevăzută apăsă pe ivărul uşii, în zadar. „Oare cât să fi dormit?" se întrebă Lucu, amintindu-şi că la despărţire Ana îi spusese că va trece să-1 ia la plimbare pe la orele patru.

- Intră, repetă el nerăbdător şi cu intensa şi tainica dorinţă să o vadă pe Ana pătrunzând în după-amiaza răcoroasă în care el a pogorât, întremat din visu-i extatic, pe pământ.

- E încuiat, îi răspunse un glas străin de femeie, doamna Ulmu vă aşteaptă jos, vă rog să poftiţi imediat.

Se îmbrăcă în grabă. O senzaţie de gol în stomac. Era nemâncat din ajun.

Ana îl aştepta pe trotuar la distanţă prudentă de intrarea hotelului prin faţa căruia trecătorii se arătau ici şi colo, rari, ca stâlpii de

telegraf. Purta un pachet legat cu sfoară - darul pentru maica Varvara, lămuri ea. Lucu i-l luă din mâini. Văzu şi un mănunchi de lumânări puse în poşeta ei de pai împletit.

- N-ai fost la masă? se interesă Ana cu un accent consternat, ştii că la ora asta nu se mai găseşte nicăieri nimic: şi avem mai bine de o oră de drum până la schit.

- Nu mi-e foame, minţi Lucu, şi parcă niciodată o minciună nu-i fusese mai dureroasă, dar la care schit mergem?

- La schitul nostru, răspunse Ana, a fost săpat în piatra muntelui acum mai bine de două sute de ani.

Spuse acestea cu o voce importantă şi voit comică, imitând mimica serioasă şi speriată a unei şcolăriţe care spune ceva pe de rost. Vroia să atingă, fără aere grave, efectul urmărit, să pară că nu a vrut să atragă atenţia lui Silion că îl duce să vadă o ctitorie a strămoşilor ei şi că ea e departe de a se mândri cu asemenea deşertăciuni.

- Schitul din stâncă, adăugă Ana Ulmu, e la doi paşi, adică la vreo cinci kilometri de aici. Nu e o zidire propriu-zisă, ci o simplă scobitură în munte, totul e scobit şi cioplit în piatră, altarul, stranele, stâlpii, catapeteasma... Ai să vezi.

Lucu măsură din ochi distanţa care, în pantă suitoare pierzân-du-se de-a lungul străzii principale, îl despărţea de nevăzutul schit.

- Ştii să umbli? îl întrebă Ana.

- Ca Sfântul Petru.

- Dacă vrei, putem lua o birjă până la o troiţă, de-acolo începe urcuşul.

In propunerea ei desluşi dispreţul uşor al oamenilor de munte, care-şi închipuie că numai lor li-i dat să ştie să umble.

- Să mergem, hotărî Silion.

Foamea îi smulgea accente eroice.

înaintau de-a lungul unui bulevard larg, tradiţionala prome-nadă, croit pe dreapta şi pe stânga unei alei de pământ granulos, străjuită, în chenarul ei de granit, de platani patriarhali şi destinată unor călăreţi ipotetici. Din loc în loc, aleea îmbrăţişa chioşcuri albe de mesteacăn cojit. într-una din aceste construcţii Lucu recunoscu inevitabilul chioşc de muzică al oraşelor de vilegiatură.

- Cum îţi place? îl întrebă Ana.

- Mi-aminteşte o mulţime de lucruri...

Şi el când era copil ascultase, la marginea trotuarului, cuibărit pe o bancă dintre brazi, orchestra militară. Vântul legăna globurile albe al luminii electrice în ritmul valsurilor de Strauss. Mulţimea în

culori de vară forfotea pe două rânduri, despletindu-şi şuvoaiele potrivnice de-a lungul promenadei. Din când în când câte o birjă spărgea, cu semnale stridente de clopot, carnavalul paşnic şi fără măşti care se întrunea în fiece seară, treptat, ca o conspiraţie a unui cult secret, fără parole şi fără catacombe. Micul Lucu se înfrupta şi el din acea atmosferă de fericire colectivă, o ieftină fericire burgheză, de repaos între două sezoane, un roi de vieţi printre talazurile moi ale întunericului albastru, lâncezit de orchestre. Unde, în care orăşel din Carpaţi, cum e şi acesta, s-au petrecut toate - şi cât a trecut de când doamna Silion-mama lua premiile de frumuseţe ale sezonului şi era proclamată regina tuturor balurilor, spre inutila încântare a soţului ei fericit? Vilele printre care acum, în exaltarea solară, trecea dimpreună cu Ana semănau cu toate vilele de odinioară, ca şi bulevardul fără trecători; ca şi ocolul tăcut al munţilor pe treptele lor de smarald. Poate că a fost chiar pe aci. Orăşelul Anei îi dădea sentimentul de *deja vu*. îi era sete. Cu fusta ei simplă, cu un tricou vărgat alb cu albastru părea o şcolăriţă în vacanţă, tot farmecul ei ciudat şi misterul i se risipise; Lucu nu i-ar fi dat mai mult de optsprezece ani. Intrară într-una din multele cofetării ale căror mese rotunde se încingeau pe trotuar la soare. In interiorul de umbră, pe rafturi de foiţă, putinici de brad şi borcane etichetate ofereau zadarnic recoltele de şerbet de zmeură şi de dulceaţă de vişine ale anilor trecuţi.

- Apa noastră e minunată, se lăudă Ana.

Era grăbită să o pornească numaidecât. Dar Lucu îşi astâmpără foamea cu un pahar înalt de şerbet de zmeură în care chelnăriţa îndesase zăpada multicoloră, lucioasă şi aburită a mai multor feluri de îngheţată, aşa cum i se ceruse.

Suiau acum pantele în serpentină de dincolo de barieră. De o adiere uşoară se îmblânzise pojarul văzduhului şi stâncile toride. Ana se opri pe o înălţime. Vedeau în vale oraşul încercuit de munţi, culcat ca un balaur cu solzi roşiatici şi verzi, de ardezie şi de metal şi cucuiat de clopotniţe rare.

- Uite, acolo între brazi, acoperişul acela, e casa noastră, îi zise Ana, totdeauna m-am oprit aci să o privesc. Chipul ei palid se aprinsese de o însufleţire curată. Coana Tanti trebuie să fie în gră-dină acum, urmă ea: taie trandafirii şi se gândeşte la noi... e necăjită că mă ştie cu tine la drum: cu tine!

Si-1 învălui în privirea ei de bucurie că şi-a primit iubitul pe locurile copilăriei ei. Ana plimba priviri de fericire şi de posesiune

eterna, ca un latifundiar beat de sentimentul de proprietate. Porniră din nou.

- Şi de ce să fie necăjită când te ştie cu mine? se interesă Lucu. Ana îl privi surprinsă.

- Nu poţi îndura gândul că poate fi pe lume o femeie care să-ţi reziste. Fie chiar o femeie vârstnică şi retrasă cum e mama.

Râseră amândoi.

- Cine ştie ce i-ai spus de mine!

- Nu te-am poetizat deloc. Cu toate că e din alte vremuri, mama înţelege totul, nu se scandalizează de nimic, dar judecă fără cruţare. îmi pare rău: nici nu vrea să te vadă, spune că te cunoaşte îndeajuns ca să renunţe la curiozitatea de a sta de vorbă cu tine.

- Coana Tanti, cum îi spui tu, trebuie să aibe o vastă experienţă de viaţă.

- A fost o cucoană mare şi o mare cochetă. Dar a iubit un singur om: pe tata.

- Aşa cred toate fiicele din lume despre mamele lor. E felul lor de a-şi răscumpăra propriile păcate: eu sunt o păcătoasă, în schimb mama mea a fost o sfântă.

- Tata o făcea să sufere, era un tip misterios şi fluşturatec, cam în felul tău, care mai eşti pe deasupra şi cinic. Chiar coana Tanti mi-a confirmat această asemănare şi mi-a spus că tu vei fi nenorocirea mea.

- Aşa cum coana Tanti a fost nenorocirea soţului domniei sale. Ce meserie avea tatăl tău?

- Colonel. A murit de un accident la manevre, comanda regimentul de aci din garnizoană. Eu nu l-am cunoscut. Era un bărbat foarte frumos şi coana'Tanti, care-1 bănuia, îl urmărea pas cu pas.

- Avea timp, constată Silion: tu n-ai răgazul să mă urmăreşti.

- Nu te culca pe urechea aia... Şi eu n-aş putea să fac ceea ce făcea mama. Intr-o zi, când tata întârziase de la masă, s-a urcat într-o trăsură şi s-a dus să-1 caute la patru kilometri de oraş, la Dumbravă. L-a găsit la restaurantul de acolo, liniştit şi singur la o masă în faţa unui aperitiv. Când a văzut-o, căpitanul Ulmu s-a înfuriat, a plătit birjarul şi l-a gonit, iar el s-a dus. Mama a fost nevoită să se întoarcă singură pe jos, aşa cum era: încorsetată ca pe atunci, cu turnură şi brasiere de volănaşe, cu umbreluţă de soare şi tocurile înalte; înalte, pe drumul de bolovani, care suie la oraş. Parcă o văd. Ana râdea cu multă poftă de păţania coanei Tanti, umilită şi furioasă, pe drumul de întoarcere pe care-şi scâlcia pantofii, căutându-şi echilibrul, în arşiţă, cu parasolul.

Ajunseseră pe un fel de nod uriaş, printre care potecile se întretăiau adâncite ca tranşeele, şi de unde se zăreau locuinţe risipite ca nişte zaruri de var, la oarecare distanţă de cupola unei stânci despărţite de grupul de case printr-o cărare lăturalnică. Brazi rari întunecau pe alocuri peisajul străveziu.

- Mă aştepţi acolo, îi preîntâmpină Ana întrebarea. Mă duc cu pachetul la mătuşa Varvara, numai câteva minute. Sprintenă, se depărta pe un urcuş de granit. Şoldurile ei zvelte jucau în fusta strâmtă de in. Se opri şi se întoarse îh drum să-i strige: Să nu intri în schit până nu viu şi eu. Şi îl ameninţă cu degetul.

în faţa peretelui de granit în care se încadra poarta de stejar ferecat a schitului, Lucu fu ispitit să treacă peste consemnul sever al Anei. O luă pe un urcuş lunecos şi scurt ca un crâmpei de paloş şi poposi pe o platformă ovală şi acoperită de muşchi. Neaşteptata lui sosire trezi un sfârâit de guşteri puşi pe fugă prin iarba deasă şi aspră. Se afla chiar pe cupola schitului săpat în bolovanul rotund pe care el se odihnea ca o furnică pe un ou de vultur.

într-o tăcere solemnă, soarele se lăsa spre apus. Silion tresări dintr-o scurtă visare în care auzise paşii Anei apropiindu-se pe drumul sonor şi dur, apoi, pornind în jos, glasul oprit sub el, răstit şi plin de nerăbdare.

- Hai! vino jos, repede, repede, e tocmai momentul.

O bătaie din palme, cu ecoul ei repercutat de stânci, accentua acest apel a cărui nerăbdare Lucu nu şi-o putea tălmăci. Poarta ferecată a schitului era dată de perete, un perete masiv de cetăţuie ciclopică.

Ana se aşeză îh prag. îi tăia intrarea.

- Te-am adus într-un loc sfânt şi prielnic mie, îi zise, cu un surâs plin de înţelesuri şi cu un glas misterios. Bagă de seamă, urmă ea pe acelaşi ton ciudat, cine mă minte aici îşi pierde norocul.

- N-am ce pierde, nu l-am avut niciodată.

- Dar s-ar putea să-ţi meargă şi mai rău decât înainte.

- Ce trebuie să fac? întrebă Lucu, imitând-o.

Ana ridică un deget sentenţios şi ironic:

- Ai şti prea bine ce ai de făcut, dar n-ai curajul să-ţi pui singur întrebarea: intră şi te vei lumina poate.

Lucu făcu un pas. Se opri orbit de torentul de foc care dădea pieziş înlăuntru prin singurele două ferestre cioplite dreptunghiular, sus, în dreapta altarului. O atmosferă de pivniţă rece îi umplu

I

respirația. Când se obişnui cu revărsarea incendiară din ferestre si cu penumbrele dese din unghere, Lucu desluşi interiorul unei capele de cremene boltită, în care, aşa cum îi spunea Ana, stranele, catapeteasma şi sfeşnicele grele şi nemişcate, totul era săpat şi cioplit în piatră. Ana înfipse câteva lumânări în sfeşnice şi le aprinse, închinându-se cu evlavie de fiecare dată. încăperea înaltă fusese, pesemne, o simplă grotă, pe care dalta şi târnăcopul o amplificase până la dimensiunile unui schit de forma hexagonală a locaşurilor de rugăciune. Formele şi conturul icoanelor erau cioplite şi zugrăvite în culori mate, înnegrite de timp, dar îmbibate adânc în grăunțele stâncii.

La flacăra şovăitoare a lumânărilor, Lucu zări o icoană de ctitori: ca o cunoştinţă veche, străbunica doamnei Ulmu, aceeaşi din copia picturii în ulei din apartamentul Anei, îi surâdea veşted din firida seculară. Ana Ulmu îi urmărea mişcările şi părea că scrutează chipul lui Lucu, efectul descoperirilor lui. Ana continuă să sădească în tăcere lumânări prin sfeşnice şi năsălii, însoţindu-şi fiecare închinare cu aceeaşi reverenţă deprinsă pe vremuri la călugăriţe. Lucu cercetă cu atenție pereţii pictaţi, din care emana răcoarea muntelui. Icoana cea mare a ctitoritei îl atrăgea prin asemănarea ei în trăsături cu Ana Ulmu.

- E Sfânta Ana, patroana schitului şi, din două în două generaţii, a femeilor din neamul nostru, îi spuse Ana Ulmu.

- Eşti mai frumoasă, răspunse Lucu. Ar fi vrut-o strânsă de el, măcar o clipă. Cât suiseră până aci, nici nu-i dăduse mâna pe furiş. Terorizată de ochii nevăzuţi ai oraşelului natal, Ana îl ţinea *cîi stricteţe la o distanţă de protocol.

- Bagă de seamă, îi spunea ea, nu mă compromite.

Iar acum, în acest adăpost inexpugnabil, privirile ei severe îi impuneau respectul datorit locului. Intre timp, cele două fulgere încremenite ale asfinţitului revărsat în capelă se abătură imperceptibil din înclinarea lor, şi snopii de lumină se răsfrânseră cu dinadinsul pe chipul întunecat al Sfintei Ana. întreaga încăpere fu cotropită de flacăra orbitoare şi rece în care lumânările păliră uimite. O linişte de glorie şi de reculegere pluti între pereţii aspri din oasele muntelui. Ana păruse a fi aşteptat această clipă. Lucu îi simţi degetele reci încleştate pe mâna lui, cu înfrigurare. îl privi cu ochi măriţi si întunecaţi.

,Vino!

îl trase cu un pas mai lângă icoană, sub privirile sfintei, de un albastru uitat. Mişcările Anei trădau o premeditare ciudată, un neastâmpăr. Un surâs rătăcit îi flutura pe buze.

- Roagă-te Sfintei Ana, îi zise, roagă-te să binecuvânteze dragostea noastră. Roagă-te în gând, îl sfătui ea! Păstrară o clipă de tăcere în faţa icoanei. Lipită de braţul lui, Lucu o simţi pe Ana vibrând de o intensitate lăuntrică. Imperioasă, înfiorată, şoapta ei se ridică din nou. Jură, îi zise, jură că mă iubeşti: Ridică mâna şi jură că mă iubeşti numai pe mine.

Cu toată solemnitatea accentului, scena se desfăşură simplu, fără gesturi. Lucu Silion şovăia. îşi amintise de Laura Feraru. Era ca si cum ar fi uitat-o de mult. Acum se ivise din nou între ei.

- De ce nu juri?

Lucu ridică mâna încet. Trebuia să jure. Poate că n-ar fi minţit jurând dragoste numai Anei. Exaltarea momentului acestuia singuratec era, la urma urmei, numai al ei. Ana se strânse de el, cutremurată.

- Uite, strigă ea gâtuită de emoţie, şi mâna stângă, cu arătătorul întins, vru să săgeteze înainte. Dar mişcarea i se lenevi, legănată, neputincioasă. Uite... Lucu îi urmări gestul şi privirile halucinate. Nu vezi? întrebarea ei era o şoaptă pierdută, uite, plânge!

- Cine plânge? întrebă Lucu nedumerit şi, simţindu-i, prin veşminte, bătăile inimii, o adăposti în braţe, ca pe un copil.

în aceeaşi clipă văzu şi înţelese. De uimire îşi desfăcu îmbrăţişarea şi rămase aţintit la icoană. Un fior îl străbătu. Era vădit că ochii albaştri ai Sfintei Ana se umeziseră, şi acum, sub privirile lui înmărmurite, se umpleau de lacrimi, străluceau tot mai tare în bătaia razelor, se prelingeau în tăcere pe obrajii galbeni de piatră. Nemişcată în veşnicia ei, Sfânta Ana plângea. Lucu întinse mâna să pipăie în izvorul lor de granit acele mărgele de apă, dar Ana i se încleşta de braţ.

- Nu te atinge de ea, îi porunci ea, sugrumată de plâns şi spaimă, e păcat. Şi adăugă într-un hohot: e semn rău... o să mi se întâmple o nenorocire.

- Nu e nimic, o îndemnă Lucu, linişteşte-te, şi ca să o smulgă din vraja locului o împinse încet spre ieşire, să mergem, îi zise.

Cu părere de rău, Ana se lăsă în voia lui. Cu paşii rari şi înfrânţi, cu spinarea încovoiată, se mai întoarse o dată din prag, ca în vis, şi privi înapoi cu frică, dar cu setea de a mai vedea o dată. Lucu se uită şi el. Sfânta nu mai plângea. Ochii ei de cremene arătau seci, de un albastru mineral, sub poleiala lichidă a asfinţitului.

Afară, Ana se lăsă pe un bloc de piatră şi îşi ascunse faţa în

palme. Tremura. Lucu, lângă ea, o cuprinse cu brațele peste umăr, încurcat şi neîndemânatec.

- Ana, o mângâie el, fii cuminte... nu trebuie... nu s-a întâmplat nimic extraordinar... nu trebuie...

Cu un gest pierdut, Ana spulberă tot ce ar fi putut să mai urmeze.

- Lasă! glasul sleit cerea cruțare.

Lucu înțelese că Ana refuza nu atât consolările, cât mai ales tălmăcirile cuminți ale întâmplării. Ana tăcu îndelung. Uitase de Lucu. Se însera.

într-un târziu se îndreptară spre orăşelul înflăcărat.

Pe drum, văzând-o mai liniştită, Lucu găsi nimerit să încerce a-i explica fenomenul. Ana îl asculta cum se ascultă lucruri ştiute, cu o cuviincioasă şi plictisită răbdare.

- *Mergi, mergi, H* întrerupse ea, dar cum ai să mă faci să înțeleg de ce un fenomen atât de natural, o minune atât de simplă se întâmplă tocmai într-un anume moment şi nu într-altul?

O privi întrebător.

- Adică tocmai când se întâmpla ceva deosebit de solemn.

- Anume ce?

- Cununia noastră! izbucni Ana, şi glasul îi tremură, solemn, iar ochii i se înecară îh lacrimi.

Lucu se opri, uimit. Erau singuri în amurg şi în tăcerea munților. Ana îl apucă de umeri şi îl zgudui:

- A fost nunta noastră, asta, îi spuse, cu un accent deznădăjduit, triumfal şi sălbatec, nunta noastră fără nuni şi fără martori. Eşti mirele meu, urmă ea - glasul i se înălță din nou, sul, ca un vâjâit de vânt -, noaptea care vine e noaptea nunții, e adevărata noastră noapte: eşti mirele meu în fața lui Dumnezeu şi a Sfintei Ana.

Tremura. Lucu o strânse la piept ca într-un adăpost în care ar fi ferit-o de propriile ei gânduri. Ana se desprinse uşor şi îl privi în față cu spaimă:

- Ai să vezi, Luc, că tot se va întâmpla o nenorocire, fiindcă sacrilegiul se pedepseşte, iubitul meu, pentru că eu voi săvârşi o nelegiuire când mă voi duce la altar cu acel om, după cele întâmplate azi. De două ori a mai plâns Sfânta Ana şi de două ori s-a întâmplat moarte de om: când mi-am pierdut soțul şi mai demult, când a murit tata. Şi ai să vezi acum, încheie ea mdărătnică şi întunecată. Numai să mi se întâmple numai mie, atâta cer, numai şi -numai mie. îl privi cu dragoste, ca pe un copil. Numai mie, iubitule: îmi iau asupră-mi tot păcatul.

Păru mai liniştită. Se rezemă de brațul lui. Se mai opri o dată:

- Ştii de ce a plâns Sfânta Ana? Mă prind că n-ai să ghiceşti! râse, şi ochii îi sticleau ciudat. Pentru că ai mințit! Adineauri, în fața ei, ai mințit.

Biciuit, Lucu potestă:

- Nu-i adevărat! Pe tăcerea asta a munților, îți jur că nu e adevărat.

Dar sprâncenele admirabil încruntate ale Anei şi privirile ei atât de hotărâte îh sumbra lor tristețe îi arătară că orice tăgadă e de prisos.

- Lasă tăcerea munților, Luc. E soarta mea: să mă mulțumesc cu ce poți tu să dai... tu, mirele meu iubit. Se opri cu ochii țintă la el, plini de o lumină neagră, şi repetă cu glas solemn, pătruns de adevăr şi de patimă. Bărbatul meu, în fața sfintei lui Dumnezeu.

„Iată femeile, gândi Silion, care încerca să-şi ție cumpătul. Are un logodnic la Bucureşti, cu care se va mărita, după legile oamenilor. Ceea ce nu o împiedică să se mărite, prealabil, după rituri mistice, în fața Sfintei Ana, cu mine. Mă crede mincinos, dar mă pune să jur la icoane şi se pregăteşte să jure în fața altarului credință lui Arghir."

Ar fi fost ispitit să discute cu Ana toate aceste contradicții, dar a doua zi plecau la Bucureşti şi nu vroia să strice noaptea făgăduită lui, mirelui secret, cu aceste amănunte lucide, realiste.

CAPITOLUL 19

La întoarcere îşi lăsară valizele în gară şi luară un taxi.

Drumul fusese searbăd şi posomorât. O întoarcere fără sfârşit la viaţa de toate zilele, după o rătăcire voioasă prin soare şi stânci, după noaptea înalt luminată, a nunţii lor. In yecii vecilor n-are să uite Lucu şoapta de friguri de dragoste a Anei, şoptită în întunerecul înflăcărat:

— In noaptea asta uit tot ce a fost şi tot ce va fi... Eu mă nasc şi mor în noaptea asta... De ce nu putem muri împreună?

Şi totuşi acum se întorceau. Se ţineau de mână, tăcuţi, în taxi. O singură dată, Ana rupse tăcerea:

- Parcă venim de la cimitir!

Lui Lucu, dimpotrivă, i se părea că e avocatul care, în trăsura unei temniţe, îşi însoţeşte clientul la potoul de execuţie. Nici un cuvânt. La un colţ de stradă opriră şi o luară pe jos spre locuinţa doamnei Ulmu. Nu trebuia să poposească amândoi în taxi la poarta casei. Fără glas merseră unul lângă altul parcă rostind câte o rugăciune în gând. Iar Lucu luă acum locul duhovnicului care-1 duce pe osândit până la locul supliciului. Se întunecase uşor când cotiră pe strada doamnei Ulmu.

- Rămâi cu bine, Luc. Trebuie să ne despărţim.

— Te urmez la trei paşi, se împotrivi Lucu, să nu piardă nici o clipă din puţinele câte le mai puteau trăi împreună.

Ana i-o luă înainte. Pasul ei sprinten, portul ei uşor şi mândru

,^ nu se potriveau cu întunecarea din suflet. înaintau imul după altul, ca doi străini. în dreptul porţii de fier ştiute, o umbră masivă şi '-. înaltă se desprinse.

- Mă aşteptai? întrebă Ana.

- Ce surpriză! răspunse Arghir. Nu credeam că vii în seara asta. Altfel, veneam la gară.

Un glas mângâios de tenor răguşit. Trecând pe lângă Arghir, Lucu văzu că e palid şi tras la faţă şi poartă o cravată de doliu. îi simţi privirea, ca păcura, care îl scruta,'care desigur îl recunoştea. Un talaz de vrăjmăşie îi sui spre inimă. Fără îndoială că amândoi au simţit în acea clipă la fel. I se păru lui Silion că privirea lui Arghir ar fi vrut să-l ţie în loc, să-l descifreze. Şi, ca şi cum ar fi apărat-o pe Ana de uneltirile acelui necunoscut care părea că o urmăreşte, îi petrecu o mână imensă pe după umeri şi o îndreptă spre casă, învăluind-o cu înălţimea lui mătăhăloasă şi impertinentă, ca un stăpân care-şi ia în primire ceea ce îi aparţine.

Lucu îşi văzu de drum.

Când ajunse acasă, o găsi pe doamna Silion.

Se feri să-i arate cât de mult îl încurcă sosirea ei neaşteptată. „Unde se va întâlni cu Ana?" Se aflau la ultimele lor mtâlniri, tragice mtâlniri care nu îngăduiau un adăpost întâmplător. Poate că le-a fost dat să se despartă în acest fel, fără îmbrăţişări sfâşietoare.

Se duse în iatacul ei să-i sărute mâna şi o dojeni că nu se culcase până la ora aceea.

- Te-am aşteptat, zâmbi Aretie, ştiam că te întorci.

îşi urară noapte bună. Telefonul rămase în hol. Să-l lase să sune dacă o suna în timpul nopţii. (îşi aduse aminte de Laura.)

- Pentru nimeni pe lume nu vreau să-mi stric somnul, mamă. Sunt foarte obosit. Pentru nimeni, orice s-ar întâmpla. Să sune până o răguşi. Noapte bună.

Aretie se uită lung în urma lui şi oftă.

„Aşa a fost Luc totdeauna, gândi ea. Urmărit, hăituit de iubire. Ca şi tatăl lui."

Doamna Silion nu-şi putu stăpâni o schimă de dezgust începu să se dezbrace încet, adâncită în gânduri.

*

Telefonul zbârnâi prelung, făcând-o să tresară. îl lăsă să sune până osteni. Dar după câteva clipe, se porni iar să zbârnâie, îndărăt-

nic. Doamna Silion se temu că zgomotul îl va trezi pe Lucu şi se duse să ridice receptorul.

O voce de femeie care se înălţă agresiv, îmbufnată, când auzi glasul doamnei Silion:

- Vreau să vorbesc cu Lucu. Cine eşti dumneata?

Doamna Silion îşi declină identitatea cu răbdarea şi bună-cuviinţa pe care le deprinsese la călugăriţe. Necunoscuta stărui să-l cheme pe Lucu, însă Aretie se arătă neînduplecată. Atunci femeia ameninţă că va veni acolo, că e vorba de viaţa ei. Oftând, Aretie se îndreptă spre dormitorul lui Lucu.

Singur, pe întunerec, Lucu nu adormise încă. îi păru rău că n-a telefonat Laurei că s-a întors. Măcar atât, celeia care veşnic îl aşteaptă şi care doarme acum în desăvârşita ei încredere în el: un bun găsit, rostit din depărtare, să acopere uriaşa minciună a trei zile de absenţă petrecute cu Ana în munţi. Nu-i mai rămase acum decât să născocească, pentru a i-1 povesti, procesul imaginar pe care l-a pledat în provincie. Poate că în Curierul Judiciar va găsi o temă. Pe mâine, însă. Oboseala îl sorbea ca un mormânt. Cu un suspin înlătură toate aceste griji, ca un copil care se dezbăra de temerile de a doua zi. Gândul că doamna Silion e aci aproape îl umplea de o linişte de mult uitată. Nu, nimic rău nu se va întâmpla. E absurd să creadă că Laura Ferara are să afle, odată şi odată, totul. îşi face spaime fără de rost. Căzu în veacuri de somn.

- Mamă, de ce m-ai trezit?

In jurul lui, tăcere şi întunerec. Amintirile, luate de apa neagră a somnului, unduiră anevoios la suprafaţă. Dincolo de parg e mama. De ce l-a trezit tocmai ea, pe care o făcuse paznica nopţii lui? O rugase atât de stăruitor să nu-1 trezească, întâmplă-se orice, întunerecul abolise timpul şi i se părea că nicicând nu se despărţise de mama lui, de vreme ce îşi îngăduia să-i impute că l-a trezit în ciuda consemnului. Glasul ei.

- Iartă-mă, Luc, dar e o femeie care plânge la telefon, a sunat atât de mult, că m-am dus să văd ce e, m-a implorat să te trezesc, spune că e viaţa ei în joc.

Sări din pat: să nu i se fi întâmplat ceva Laurei.

-Alo.

- Cine e femeia care e la tine?

E vocea rugăşită şi stranie a Anei.

- E mama, se dezvinovăţi el surprins, de asta m-ai trezit?

Un rânjet de îndoială:

- Fie! Să mă fac a te crede.

- A sosit aseară, întări Silion.

- Luc, reluă Ana pe un ton îngrozit, trebuie să vii numaidecât.

- Să vin la tine? Bine, dar....

- Dacă nu vii, n-ai să mă mai vezi niciodată.

- Să nurmi pierd capul, îşi zise, respirând adânc. Ascultă, Ano... Dar ea trântise receptorul.

într-un *peignoir,* doamna Aretie îl privea cu nelinişte şi curiozitate.

- Ai auzit, mamă? Trebuie să mă duc. Mă tem să nu facă vreo prostie.

Şi trecu în camera lui, să se îmbrace.

- Că rău mai sunt încolţit! suspină el, potrivindu-şi bretelele în silă.

Totuşi, nu putea să nu se ducă. Avea şi acum în auz glasul Anei. Era în el o presimţire funestă care-i dăduse un fior de gheaţă. Cu Ana nu era de glumit. Din ce în ce mai mult se încredinţa că nu era de glumit.

CAPITOLUL 20

După ce rătăci prin odăile pustii, strigând-o de câteva ori, Lucu o descoperi pe Ana îh pernele de mătasă ale unui pat îngust, într-o cameră rotundă pe care o recunoscu numaidecât. Camera, pentru el faimoasă, în care veghease printre molii uscate şi ninsori de naftalină când îi trecuse pragul casei întâi şi întâi. Deci Ana nu-1 mințise când i-a spus că şi-a cedat lui Arghir dormitorul ei şi se mutase aci. Palidă, cu cearcăne adânci şi abătută, Ana părea totuşi plină de hotărâre. Nu-i înapoie sărutul. Mirosea puternic a tutun: respirația ei, hainele, odaia. Pe măsuța din apropiere o scrumieră încărcată de mucuri şi cenuşă arăta că petrecuse o noapte de frământări şi nesomn. Cu storurile trase, cu lămpile stinse, casa crepusculară părea în doliu. Afară, sub ultimele stele, zorile se sfâşiau cenuşii ca într-o dimineață de toamnă. Lucu se simțea stingherit. Pentru întâia oară intra ca un stăpân aci. Pe scara de • onoare. Nici un duşman nu-i disputa câmpul de luptă. Servitoarea care i-a deschis nu l-a mai salutat cu graba şi tăcerea complice de mai înainte. I-a deschis ca unui om care se întoarce la el acasă. Părea năucă şi speriată. în fața Anei, care-1 țintuia cu privirea ei întunecată, Lucu se simți stânjenit. Se plimba ca un actor care nu ştie ce să facă cu mâinile.

Ana se adâncise într-un mutism şi o nesimțire de piatră. O nesimțire aşa cum urmează după marile lovituri ale sorții, o desprindere de viață aşa cum dă o văduvie adevărată. O rochie de

casă, de catifea neagră, îi da cuvenita înfățişare de văduvă inaccesibilă. Dar privirile ei de statuă culcată nu pierdeau nici una din mişcările lui. îl cântăreau. Lucu e ca un bănuit, ca o victimă. Tăcerea ei aştepta ceva din parte-i. înțelegea că trebuie să vorbească şi să spună cuvinte hotărâtoare, cuvinte care leagă. E ceva grav la mijloc. Nu mai e o încheiere, e de-abia un început.

- Unde e Arghir? rupse tăcerea.

Un surâs al buzelor închise, un surâs pieziş, plin de subînțelesuri, îi răspunse:

- Unde vrei să fie? E la morgă. Nu te bucuri?

- Cum? Ce s-a întâmplat?

Soarta lui Arghir nu-1 mişca deloc. Parcă murise de mult. Murise într-un fel legitim, o moarte cum nu se poate mai firească, de vreme ce o găsea logică. Murise la cincizeci şi cinci de ani, adevărată vârstă a sinuciderilor din amor, când cazi în greşeala de a te îndrăgosti la cincizeci şi cinci de ani.

Nu o întrebare aştepta doamna Ulmu din parte-i. înainta şi se aşeză lângă ea pe pat, o înaintare care acoperea deruta, năzuința lui de fugă.

- Spune-mi! S-a sinucis? Ana făcu semn că da. N-a fost nimeni? stărui el.

- A fost Jean Baudat... (Glasul ei suna plictisit, dar nu învins.) Apoi un doctor, autoritățile... mai pe urmă Titus Androne, baronul Resch şi Viorica... Toată lumea, afară de tine.

Lucu primi acest ascuțiş cu o linişte de porunceală.

- Dar rudele? rudele lui? (Se agățase de amănunte.)

- Arghir nu avea rude; se întorsese de la înmormântarea mamei lui: ultima rudă şi probabil cea mai apropiată... („E îh vervă agresivă, totuşi!" gândi Lucu.) Mai are un fel de nepoată de vară, internată într-o şcoală oarecare... Nici nu ştiu de unde să o iau. N-are importanță: în lumea noastră, cine n-are bani n-are rude.

Silion asculta mulțumit că se depărtau cu vorba de preocuparea tacită şi spinoasă: ce e de făcut? In sinea lui se îngrijora la gândul că această lipsă de emoție față de atrocea taină pe care încă nu o cunoştea bine alcătuieşte pentru el un semn de secătuire. „Să fiu oare un om sfârşit?" Epitetul şi-1 mai dăduse în clipe de cochetărie solitară. Dar dragostea lui pentru Laura Feraru, devotamentul lui către ea îi stăteau dovadă că nu e un om sfârşit.

- Spune-mi, Ana, reîncepu Lucu, aplecându-se şi apăsând-o uşor pe amândoi umerii, ați avut vreo discuție? Cum s-a întâmplat?

Vorbeşte!

Tăcere. Ana însă nu-şi dădu seama cât de mult o ajuta tăcerea şi că, pentru a o umple, Silion ar fi spus orice, ar fi rostit cuvântul hotărâtor. Vorbi:

- O discuţie? Crezi oare că Arghir a fost fericit cât a locuit la mine?

- N-am zis asta.

- N-ai să ştii niciodată cum am izbutit să rămân numai a ta până azi. De multe ori se făcea ziuă şi el era tot în genunchi pe pragul uşii mele. Alteori ameninţa să o spargă... sau pleca jurând că nu se mai întoarce. într-o noapte am strigat ajutor şi, de n-ar fi sărit Jean Baudat, nu scăpăm. N-am vrut să afli nimic şi n-ai fi aflat, dacă nu se întâmpla nenorocirea. Nici nu-mi dau seama cum a fost, continuă Ana coborând tonul. Şi în cuvinte întretăiate, cu opriri şi înfiorări, povesti groaza prin care trecuse.

...*La* întoarcerea de la gară, Ana îl urmase pe Arghir pe terasă.

In umbra străveche şi prielnică a serii se aşezară în jilţuri adânci. Chipul lui Arghir se desluşea foarte palid şi brăzdat, privirile-i străluceau obosite şi triste. Plânsese? Ana căuta cu disperare în gând un cuvânt de mângâiere şi nu găsea. îi era milă de acest fiu bătrân şi de durerea lui, dar l-ar fi vrut cât mai departe de ea în aceste clipe. îi strânse mâna şi oftă, umilită şi ruşinată. Arghir se gârbovi şi mai mult în întunerec.

- S-a dus, făcu el, resemnat. Cu mâna rămasă liberă îşi mătură cuvintele în neant.

- Ai ajuns la timp? întrebă Ana, fericită că şi-a recăpătat graiul.

- Am găsit-o pe masa din salon între făclii. O veghea un rândaş. Optzeci şi opt de ani! De altfel - continuă el pe alt ton - e mai bine aşa: n-am fi avut mare lucru să ne spunem. Cred chiar că biata mama s-ar fi jenat să dea ochii cu mine. Ar fi fost să ne minţim unul pe altul. Amândoi am fi ştiut la ce ne gândim şi am fi vorbit de altceva. Ipocrizie *in articulo mortis.* Destinul a fost blând cu ea. O să ne socotim pe lumea ailaltă.

- Dumnezeu s-o ierte! exclamă Ana, ca să spună ceva. Vedea bine că pe Arghir îl durea mult moartea mamei. Şi înmormântarea? întrebă ea cu o feminină curiozitate.

- Grandioasă, bineînţeles! Cu atâtea rubedenii câte avea, nici nu se putea altfel. A fost o cataractă de flori şi la biserică şi la cimitir. Si bocete, de nu se mai auzeau clopotele. Mama era o sfântă. Avea

săracii ei pe care-i ajuta. Se ruinase făcând binefaceri.

- Poate că durerea lor era sinceră! obiectă Ana.

- Ca şi a mea, desigur! oftă Arghir. Toţi aceşti nemângâiaţi boceau de recunoştinţă că bocetul lor îi deosebeşte de oamenii de rând din sat. Se simt viţă de boier, întocmai ca mine, fericitul herede! în ce mă priveşte, i-eram şi eu recunoscător cu ceva: scăpasem ieftin cu înmormântarea. S-a adus atâta colivă, că-mi vine a crede că a rămas şi pentru porci.

- Arghir! exclamă Ana scandalizată.

- Si să-ţi mai dau un amănunt, continuă Arghir fără să se turbure, într-un plic în birou am găsit nişte bani. Scria pe el: „Pentru înmormântarea mea". Mi-au prins bine. Când oi muri eu, continuase Arghir pe un ton lugubru, să mă îngropi cu dricul primăriei. Să nu vii la groapă: te dispensez. Personalul „tehnic" mi-ajunge. Tot ce te rog e să nu mă trimiteţi la crematoriu. Mi-e frică. Nimic nu-mi garantează că nervii unui cadavru recent nu-şi recapătă, câteva clipe, sensibilitatea, sub acţiunea unei călduri de mii de grade. Promite-mi! insistă Arghir.

- Copilării!

- Ti-am adus un cadou, suspină el, şi parcă se mai lumină la faţă. Din partea răposatei mele mame. E un obiect care i-a aparţinut, E darul ei de nuntă. E tot ce-am mai salvat din falimentul de familie. Ai să-l vezi în dormitorul tău, după masă, nu înainte. Mă turbur când îl văd.

Ana tresări, ca o gazdă surprinsă în flagrant delict de neglijenţă.

- Ti-e foame! exclamă ea. Unde mi-a fost capul.

Fericită că găsise un pretext să se depărteze, Ana se ridică şi pregăti masa. O aşternu chiar pe terasă şi aprinse o lampă albastră, să nu se adune ţânţarii şi fluturii. O cină improvizată din răcituri, cu vinul, însă, bun. Cu toată silinţa lui, Arghir nu izbuti să se dezbare de povara de tristeţe cu care venise. Bău mai mult ca de obicei, să-şi regăsească verva lui de om de lume care domină eroic împrejurările. O întrebă pe Ana de felul cum şi-a petrecut timpul în provincie, la familie. Vru să ştie ce părere şi-au făcut de el viitoarele lui rude şi mai ales dacă Ana şi-a adus actele în vederea căsătoriei şi dacă nu lipseşte nimic. Nu. Nu lipseşte nimic, îl asigură Ana, privindu-1 cu milă. Arghir surâdea în vag. Vinul îi colorase uşor obrajii căzuţi, îi aprinsese o scânteie în ochii melancolici cu pleoapele grele. Lumina albastră poleia fruntea pleşuvită la jumătate şi tâmplele adânci, mărginite de departe în rare bucle cărunte.

„Nu lipsea nimic, într-adevăr, gândea Ana. Numai dragostea şi tinereţea lipseau şi, pe deasupra, şi speranţa vagă într-o problematică moştenire spulberată."

Cu oarecare solemnitate şi mister Arghir o conduse în dormitor să-i arate darul. înaintară pe întunerec până în mijlocul încăperii şi Arghir aprinse electricitatea. Cu o exclamaţie de plăcere, Ana se zări în apele verzui ale unei oglinzi de cristal de mărimea omului, încadrată în argint, cu picioare la fel, şi stâlpi alcătuind, ca un leagăn, un al doilea cadru, şi cu sertare în părţi, din argint masiv, de asemenea. In faţă, un fotoliu scund şi mic, de damasc uzat. Pe măsuţa de sub oglinzi se risipeau piesele unui *necessaire* antic, perii, piepteni, oglinzi de mână, pudriere şi flacoane căptuşite cu aur. Era o mobilă de preţ făcută anume după gustul cuiva de demult, într-un stil niţel baroc, scumpă şi bogată, cum nu se mai lucrează nicăieri de aproape un veac. într-adevăr nu se putea un mai nimerit dar pentru o femeie. Turburată, Ana se întoarse spre Arghir şi îi întinse mâna.

- Nu mă săruţi? întrebă el. Ana se apropie să-1 sărute pe obraji. Arghir însă eschivă acest searbăd sărut şi-i prinse gura într-o îmbrăţişare care i se păru Anei indiscretă şi abuzivă. Duhnea a vin, iar firele bărbii, în vârstă de o zi, îi râcâiră obrajii. Plăcerea de adineauri, din faţa darului adus, pieri pe loc, stâlcită de o sărutare, în sfârşit, Arghir îi dete drumul. Se aşeză pe o *causeuză* într-un colt îşi trecu degetele între grumaji şi gulerul scrobit, ca pentru a-1 lărgi. Răsuflă adânc de câteva ori, să-şi recapete ritmul. Ana păru că nu observă. Se duse lângă toaleta de argint, îi dădu ocol, luă în mână fiecare lucru, ca pentru a-1 cumpăni, şi îl cercetă cu admiraţie. Se aşeză în fotoliul plăpând şi scund, se privi prelung în oglindă şi avu un râs copilăresc când văzu că se poate învârti cu fotoliu cu tot, pe o roată nevăzută, fără să-1 deplaseze. Rămase aşa în faţa lui Arghir, care o mânca din ochi. Minutele trecură încete, din ce în ce mai încete. Ana se aştepta să-1 vadă ridicându-se, să-i sărute mâna şi să plece, aşa cum cu o oarecare trudă îl deprinsese. îi spuse că e obosită. Nici o mişcare. Că îi e somn. Arghir fuma. Ana căscă de câteva ori, pe sub ascuns, să-i aducă aminte. Nimic. încet, Arghir întinse mâinile spre ea. Crezând că îh sfârşit vrea să-şi ia rămas bun, Ana îi dădu mâinile, amândouă. Arghir o trase spre el. Ana vru să se aşeze alături, pe *causeuză.* El o sili să-i şadă pe genunchi. Ana nu se împotrivi: era mai bine să nu dea importanţă gestului. Arghir o înlănţui. Dar când vru să o cuprindă, să o salte şi să şi-o cuibărească la piept, se zbătu delicat şi izbuti să se ridice.

- Mi-e somn, îi repetă. Vreau să dorm.

- Si eu, şopti Arghir, cu respiraţia întretăiată.

- Atunci, noapte bună, îi ură Ana, cu mijlocul prins îh braţul lui, şi frânt ca să-şi depărteze de el bustul şi faţa.

- Locul meu e aici! îi spuse calm şi cald Arghir, fără să o lase.

Scena ştiută şi de care se temuse Ana se desfăşura fatal. Arghir îşi cerea drepturile de soţ, bătându-şi joc de faţă de spusa ei că nu sunt încă soţ şi soţie.

- Toată lumea ne socoate ca atare, îi zise el îh vorbirea lui avocăţească, toată lumea ştie că locuim împreună, crezi că e cineva care să creadă că trăim ca frate şi soră?

- Nu-mi pasă ce crede cineva, replică Ana; important e numai ce ştiu eu.

Mai auzise Arghir acest argument.

- Ţii mult să-mi pari uşă de biserică, râse el înciudat, şi nu te înţeleg. Eşti văduvă. Ai avut o legătură cu Leonte. O ştiu precis. Prin urmare nu eşti uşă de biserică. Sau, dacă vrei, nu eşti uşă ermetic închisă. Ana tresări şi se desprinse de el. E altceva la mijloc, continuă Arghir, pe gânduri, cu privirile aţintite pe covor, e o dragoste la mijloc. Stiu şi cu cine. Tipul acela brun, subţiratec, pe care l-am întâlnit de câteva ori... Chiar în seara asta pe urmele tale. Nu te face... tipul acela de paj bătrân... Ceva îmi spune că el e cu pricina. Cum îl cheamă? Te faci că nu ştii. Răspunde. Ştiu tot: absolut tot.

- Dacă ştii, ce mă mai întrebi?

O apucă de pumn şi o trase lângă el.

- Spune-mi, stărui el, ştiu tot. E penibil să te văd, să te aud minţind.

- Aiurezi, răspunse Ana, turburată.

- Dacă-mi spui adevărul, te liberez de mine, îi propuse Arghir, sau dacă vrei altfel, uite, aştept până îţi trece dragostea: o lună, două, trei, cât ţine o dragoste... ca a voastră.

- Eşti nebun, protestă Ana cu o tărie regăsită, nu cunosc nici un tip. Mă jigneşti.

- Dacă e aşa, de ce mă respingi? îi impută Arghir, de ce te încăpăţânezi să mă faci să cred că-ţi trebuie negreşit binecuvântarea clerului şi a primarului ca să fii a mea? Ştiu bine că ai fost a lui Leonte, ştiu bine. Am şi amănunte. De ce-ţi baţi joc de mine atunci? De ce?

- Glasul îi tremurase adânc şi înecat.

- Nu-mi bat joc de tine, Arghir. Cu tine e altceva. Dacă ţiu la

anumite lucruri e tocmai pentru că am vrut să fiu nevasta ta.

- Te înțeleg, dar te dezleg eu de toate astea. Eu, bărbatul tău. Ana, nu mai pot aştepta.

Din nou o atrase la el, o înlănțui. Ana se împotrivi.

- Nu încape dezlegare în asemenea lucruri... îți cer aşa de puțin, se rugă ea, am nevoie de cruțarea asta pentru mine.

Arghir clătină obstinat din cap.

- Nu te cred... nu te mai cred... ai o dragoste... asta e!

O privi. Drept răspuns, Ana ridică din umeri. Dacă ar fi vorbit, ar fi trădat-o glasul.

- Poți să mă convingi printr-un singur mijloc, declară Arghir, răsturnându-se în *causeuză,* ca şi cum s-ar fi pregătit de o tocmeală.

- Anume?

- Să fii a mea.

îndărătnică, hotărâtă, Ana făcu semn că nu. încă o dată o apucă de umeri, o apropie atât de mult de el, încât păru îngenuncheat în fața ei. Capul şi buclele lui cărunte se lipiră de rochia Anei, într-o mişcare de dezmierdare şi răsfăț. Dar ochii ei căzură pe luminişul pe care anii i-l lărgiseră pe creştetul lui despodobit. „JE un bătrân", gândi, e un om sfârşit. Mâinile lui încăpătoare şi puternice îi țineau în mângâieri largi întreg trupul. Se simți ridicată de la pământ şi cumpănită pe brațe.

- Dă-mi drumul! glasul i se schimbase.

Ca printr-o ceață, Arghir îi văzu fața schimonosită, pe când, cu pumnii sprijiniți de pieptul lui, se opintea să se elibereze.

- Eşti a mea, gâfâi el, pătimaş şi sfruntat totodată.

Ținând-o mereu strânsă de el şi ridicată de la pământ, o duse şi o întinse pe patul din fundul odăii. Se aşeză lângă ea. Respirațiile lor repezite se întretăiau.

- E grotesc ce faci.

- E grotesc să rezişti. Arghir îşi petrecu stânga pe după mijlocul ei. Ana se zvârcoli o clipă, în zadar. Părul i se răvăşise, ochii îi scânteiau. Eşti frumoasă.

- Dacă nu pleci imediat, s-a sfârşit între noi.

Umerii şi bustul lui Arghir o înăbuşeau ca un mal între ea şi lume. Ar fi vrut să-l împingă departe, dar îi luase amândouă mâinile într-o mână şi se străduia să i le ducă încet, fără violență, la spate. Se aplecă şi îşi alipi obrazul de al ei.

- Mi-e silă, pleacă! îi porunci Ana. Cu un efort deznădăjduit se depărta nițel, se trase anevoie în sus spre capătul patului; înțelege

că s-a sfârşit, îi zise, nu mai ai nici un drept.

- Eşti a mea. O dogorea cu respirația lui scurtă, cu ochii înflăcărați ai melancoliei. O venă albastră, umflată îi şerpuia pe sub tâmplă, în zvâcniri întețite. Buzele lui cărnoase şi uscate repetau: a mea, a mea.

- Mă dezguşti, nu înțelegi? scrâşni Ana.

- Nu-mi pasă, eşti a mea, o sfida cu mânie Arghir şi adăugă: întâmplă-se orice s-o întâmpla.

Ana îşi răsuci mâinile încătuşate.

- Mă doare, se rugă, dă-mi drumul numai o clipă- Ochii i-erau plini de lacrimi. Arghir îşi slăbi încleştarea. Pe un ton schimbat, Ana continuă: Vii de la cimitir şi te porți ca o brută; de la groapa mamei tale şi eşti încă în doliu. Miroşi a cadavru, adăugă ea într-un hohot de plâns, ce fel de om eşti?

Trupul întreg i se zgudui de lacrimi. Arghir păli îngrozitor.

- E mirosul meu natural, spuse cu un rânjet dement. Nu sunt eu Fiul Cadavrului?

Se ridicase încet. Țeapăn, se îndreptase spre uşă şi, cu paşi de automat, ieşi din odaie.

*

Printre suspine, Ana îl urmări cu auzul, cum trece la el, cum se plimbă agitat în lung şi în lat o vreme. îl auzi apoi cum se îndreaptă din nou spre uşa ei. Teama îi dădu puteri. Se repezi, încuie şi stinse, Fără să bată, Arghir a încercat clanța. O întrebă dacă doarme. De câteva ori îşi repetă întrebarea. De fiecare dată părea mai intimidat. Cu o voce ca şi cum s-ar fi trezit din primul somn, Ana îi răspunse că s-a culcat.

- Nu deschizi?

- Mi-e rău, vreau să dorm, a răspuns Ana.

Se aştepta la scena obişnuită: are să o anunțe că se culcă pe prag până dimineața şi are să o şi facă, aşa cum a mai făcut-o. Când colo, a zgâlțâit clanța cu violență. încerca să forțeze uşa. Apăsa încet, cu stăruință. E de mirare că uşa n-a cedat sub umerii lui ciclopici.

- Nu vrei să deschizi? glas înăbuşit şi tremurător de amenințare.

- Nu.

- Sparg uşa!

- N-ai decât! răspunse Ana, chem vecinii.

Vecinii, adică pe Jean Baudat. Arghir renunţă. Ştia din experienţă că Ana e în stare să se ţină de cuvânt.

- Ai să regreţi, îi spuse, noapte bună.

- Noapte bună.

Dar a mai aşteptat o clipă.

- Asta-i tot? a mai întrebat el o dată.

- Vreau să dorm.

S-a depărtat cu paşi grei şi rari.

Ana crezuse că a scăpat. Dincolo de prag, nici un zgomot. Se gândi la necazurile şi dezamăgirile lui Arghir: bietul om! Sperase mult în moştenirea părintească şi primise o lovitură grea. Toate planurile i se năruiseră. Avea o leafă la banca Sturm, dar cu viaţa pe care o duceau, şi la care el ştia bine că Ana nu era înclinată să renunţe, n-o scoteau la capăt nici pe o săptămână. Nu-şi dădu seama cât a stat aşa pe gânduri. întunericul o apăsa ca o pădure. Obosise. într-un târziu, aţipi. Cu o tresărire, se trezi. Auzise din nou uşa, pe urmă paşii lui Arghir. Călca cu băgare de seamă pe covor, încet şi rar să nu o trezească, se apropie de uşa ei, cu opriri prudente, parcă ar fi vrut să o surprindă. Nu aprinsese lumina, se mişca pe întunerec. Parchetul trosnea. Ana îşi ţinu răsuflarea. II simţi la uşă o clipă. A foşnit ceva. Umbletul apoi s-a depărtat îndelung, aşa cum venise. Deodată, pe sub uşă intră o dungă de lumină. Arghir aprinsese candelabrul din hol. Ana profită să-şi aprindă şi ea lampa de lângă pat, fără ca lucrul să se observe de dincolo. Pe covor, cu un colţ sub uşă, se afla o scrisoare. O luă şi o deschise. „începe şantajul cu sinuciderea", îşi zise Ana. Sau poate a renunţat şi-i anunţă despărţirea. Era mânioasă şi dezgustată de-a binelea, plină de speranţă şi hărţuită de nelinişti. Citi. îi scria că ştie tot, dar că a vrut să fie înţelegător. Spunea că sperase în loialitatea ei, că totul se va termina între ea şi acel „individ" a doua zi după căsătorie. S-a convins însă că Ana nu-1 va iubi niciodată şi că nu mai are nimic de aşteptat de la viaţă. îşi lua adio de la ea pentru totdeauna. Ana stinse lampa şi închise ochii. Mai primise ea asemenea scrisori. Chiar şi de la Arghir, vreo două-trei. Dunga de lumină de sub uşă stăruia încă. îşi da seama că Arghir lăsase deschisă uşa dintre dormitorul lui şi hol şi că trecea dintr-o încăpere într-alta, cu grija vădită de a nu face zgomot. Ana şi-a zis că poate împachetează şi pleacă. Gândul acesta o uşura: întâmplă-se orice, dar nu aci la mine. îi bate inima. Acum nu se mai îndoia că Arghir are să se omoare, nu mai

credea într-un simplu şantaj. Felul tainic în care îi pusese scrisoarea sub uşă i se părea o destulă dovadă, pentru că Ana trebuia să o citească a doua zi. Dar ce putea ea face? Ar trebui să se ducă în cameră la el. Să-1 certe, să-1 roage, să-1 zguduie, să plângă poate... Gândul însă că din nou va fi singură cu el o paraliza. I-era frică. Si mai ales frică să nu se omoare noaptea la ea în casă. Ca şi cum moartea nu era tot moarte oriunde s-ar fi întâmplat! Astea sunt gândurile fantastice ale întunerecului, căută ea să se îmbărbăteze. Tremura. Prinse să asculte din răsputeri, să desluşească fiece pas, fiece tresărire, în tăcerea din casă. Deodată se pomi pe râs. Ce proastă e. Cum de s-a mai îndoit de asta? Arghir fuge. îşi face bagajul şi o şterge în toiul nopţii, fericit că iese onorabil dintr-o încurcătură matrimonială. Renunţă la o căsnicie pe care n-o mai poate înjgheba şi pleacă izgonit, adică fără să poarte răspunderea rupturii. Asta e tot. Se răsuci pe culcuşul ei, căutând să adoarmă. Neliniştea o cuprinse însă din nou. Arghir se mişca încet, ca o felină, trăia, îl simţea cum trăieşte, când la el în odaie, când în hol, la răstimpuri largi, infinite. Ana aşteaptă. Poate că dintr-o clipă într-alta o să audă un pocnet de pistol. Ştie că Arghir are un Steyer îh sertar. îşi grămădi toate pernele pe cap, să n-audă. Nu mai tremura. încremenise. Şi totuşi fiece zgomot străbătea până la ea, cu toate că nu mai era decât un ghem ridicol, sub o movilă de perne, de pleduri şi de plăpumi. Un struţ într-o cameră de culcare. Auzea şi uneori îl şi vedea pe Arghir, galben şi tras, cum se plimbă prin încăperi, vânturând costume, papuci, pijamale... Auzi desluşit cum trăgea un fotoliu: desigur ca să-şi aşeze o valiză deasupra. Şi are nevoie de lumina puternică din hol ca să lucreze mai lesne. Tresări: auzise o bufnitură, dincolo, pe covor, şi un clinchet aerian ca de clopoţei de sanie, depărtat, într-un vis de iarnă. Căzuse un fotoliu. Arghir e neîndemânatic ca de obicei. Ah, de s-ar isprăvi, de-ar pleca mai repede. Nici n-a mai ridicat fotoliul. A rămas locului să asculte dacă nu cumva a trezit-o pe Ana din somn. Asta era. Parcă îl vede, cu figura lui galbenă şi crispată, cu ochii speriaţi şi trişti, în ascultare. Ana se înăbuşă în reduta ei de lână şi puf. Scoate capul şi vede lumina de sub uşă, care acum apărea şi dispărea într-un ritm de leagăn, înaintând uneori pe covor în odaie. Apoi s-a oprit din nou într-o dungă nemişcată. îndărătul ei, tăcere. „Ce se petrece?" se îhtreabă Ana. Arghir nu mai împachetează, nu mai pleacă. Poate că se odihneşte niţel şi fumează. Ar fi vrut să-1 strige, dar n-avea glas. încercă de câteva ori. Dar numele lui se alcătuia numai în gând, nerostit. Ana

nu poate mişca nici buzele. întinse mâna printr-un frig de gheaţă şi sună. Urmări cu auzul soneria, departe. Nimeni. Acum paşii de pâslă se aud din nou, parchetul trosneşte rar sub ei. Arghir e la pândă. Are ceva de gând. Şi deodată, dunga de lumină s-a urnit iar. Se insinuează tăcută şi se lungeşte în odaie. Ana îşi duse degetele la gură şi-şi înfipse dinţii în ele. Auzise din nou un clinchet scurt, o scuturătură de zurgălăi de cristal. Feeric, arpegii confuze cutreieră tăcerea. Şi dunga de lumină înaintează, se retrage, înaintează, vrea parcă să ajungă la Ana. Să fie însuşi Arghir care se strecoară pe sub uşă aşa? Ana s-a grămădit în fundul patului, ca în faţa unei reptile de foc. îşi duce mâinile la tâmple să-şi astâmpere gândurile. E candelabrul din hol care se leagănă şi cântă din ţurţurii lui de cristal, e numai dunga lui de lumină care apare şi dispare sub uşă. Si deodată cristalele toate au răsunat violent peste un bubuit înăbuşit,' de obiect greu în cădere. Concertul confuz de triluri şi arpegii s-a spulberat ca năpustit de o răbufnire de vânt şi s-a stins treptat în adieri line. Dintr-un salt, Ana e în mijlocul odăii şi ascultă încremenită. Dunga de lumină s-a întins pe covor, apoi a pierit de tot şi din nou s-a întors, ca o undă vicleană, tăcută. Mişcarea s-a potolit încet până a rămas numai linia de lumină între parchet şi uşă. „Doamne, îşi zise Ana, s-a întâmplat ceva." Luptând cu leşinul care o sleia de puteri, Ana porni. Gândul că e, în toiul nopţii, în puterea lui Arghir care plănuieşte ceva, o îndemnă să ajungă la fereastră, să deschidă, să strige. Jean Baudat îi răspunse. Ca de obicei, era treaz şi aştepta.

- Vino să-mi deschizi, îi zise, culoarul e încuiat.

Glasul lui îi dădu curaj. Tot întrebându-se cine şi de ce o fi încuiat culoarul, dibui ceva pe întunerec, şi-1 aruncă pe umeri şi cu hotărâre deschise uşa spre hol. Dar se opri în prag orbită. Ca un arbore de foc, cu coroana în jos, candelabrul scânteia din toate lămpile. Sus, între ramurile lui feerice, într-o orgie de lumină, atârna Argţiir. O privea nemişcat din apoteoză, cu ochii negri holbaţi spre ea, cu limba niţel vânătă ţinută între dinţi, ca la un copil idiot, cu mâinile atârnând, aduse ca nişte cobiliţe. Sub el un fotoliu trântit pe covor. Şi candelabrul prinse a se învârti ca un corp ceresc, înmulţind pe Arghir cu zece, douăzeci de trupuri, holul se prinse şi el în hora de foc, tot mai repede. Ana dădu un răcnet şi căzu. Aşa a găsit-o Jean Baudat. A trebuit să spargă uşa ca să pătrundă în casă.

Ana tăcu. Vreo câteva clipe încă, Silion îi mai auzi glasul răguşit, şoapte întretăiate, ferestruindu-i nervii.

- Nici o milă pentru Arghir, zise, prea multă răzbunare în moartea lui.

- Dar si-a dat singur moartea, răspunse Ana.

- A stricat tot! susţinu Lucu, absolut tot; să fi făcut cum ţi-ai închipuit tu: să-şi fi luat catrafusele şi să fi plecat să se spânzure aiurea, nu aci în casă la tine. Să se împuşte, nu să se spânzure. Asta nu e amor adevărat, miroase a neurastenie, a boală incurabilă, ştiam doar că e nebun. E o necuviinţă de sinucigaş în gestul acesta; domnii sinucigaşi îsi închipuie că au dreptul să se călătorească lăsând pe supravieţuitori să se descurce cu un cadavru, cu morga, cu cimitirul şi uneori cu poliţia. Arghir al tău...

- Tu n-ai fi în stare să te sinucizi pentru o femeie! îl întrerupse Ana.

- Dar sunt în stare să trăiesc pentru una...

- Chiar pentru două! rânji Ana, prinzând prilejul să aducă vorba despre ceea ce o interesa mai mult în cele câteva ore de când se ştia singură pe lume.

Lucu amuţi. Plecă fruntea şi îşi ţinu răsuflarea, ca un înotător când vede talazul care o să-l acopere. Talazul nu veni.

Ca un orator politic care şi-a precizat atitudinea faţă de adversar, Ana adăugă, liniştită, cu o uşoară ameninţare în glas:

- Mai vorbim noi... peste o zi, două... ai văzut, nimic nu depinde de noi. Numai sfânta a ştiut ce trebuie să se întâmple. Nu, n-ai vrut să crezi. Ce mai zici acum?

Lucu nu găsi nimerit să-şi susţină punctul de vedere. întrebarea îi fusese pusă cu un fel de triumf calm şi de mai înainte ştiut, care nu admitea replică.

- De-ar fi această nenorocire singura, urmă Ana, luându-1 părtaş la restriştea ei.

Lucu fu străbătut de un fior.

- Ascultă! îi zise Ana, ridicându-se încet într-un cot şi privindu-1 sub frunte, trebuie să te limpezeşti! Lucu dădu din cap. Ana se lăsă în perne. Sunt obosită, aş^ vrea să dorm. Du-te şi profită de libertatea care ţi-a mai rămas. îşi însoţi îndemnul cu o privire ironică si duioasă. îl compătimea ca pe o victimă care nu-şi dă seama de fericirea de a fi pradă. Să nu mă uiţi! fu cuvântul ei din urmă.

Lucu se retrase cu destulă încetineală, ca să-şi ascundă graba de a se găsi o dată afară.

Respiră adânc şi cu nesaţ aerul provizor al libertăţii. Un ochi trandafiriu şi plâns se străduia sus printre norii trenţuiţi şi repezi. „Nu încape îndoială, îşi zise, acesta nu e soarele de la Austerlitz."

Gârbov şi îngândurat, ajunse la poarta de fier. Vechiul obicei al nopţilor spulberate îl făcu să se întoarcă. Storuri date la o parte la o singură fereastră. Palid ca un sfânt, Jean Baudat plutea îh pervaz. Lucu tresări. Se întoarse de-a binelea. Jean Baudat nu dispăru ca odinioară. Nu se mai ascundea. Privirile lui umflate şi ceţoase îl măsurau din înălţime. Atunci Lucu îl salută larg, exagerat, vânturând cu gestul şi pălăria un suveran sentiment de revanşă. „Iată-mă, spunea salutul lui, sunt tot eu cel de altădată, n-ai scăpat încă de mine."

Ar fi fost îh stare să-i strige înţelesul acesta, numai să şteargă impresia pe care spinarea lui încovoiată şi mersul obosit o făcuse. I se păru că Jean Baudat moţăie din cap de câteva ori. „Da, da, tălmăci Lucu răspunsul, te recunosc, eşti omul zilei; dar încă o biruinţă ca asta şi eSti pierdut."

CAPITOLUL 21

Nu toţi morţii pleacă repede, constatase Lucu, după dispariţia lui Arghir. Formalităţi complicate, intervenţia medicului legist, ancheta l-au mai întârziat printre vii. Murise în noaptea dinspre duminică, dar înmormântarea n-avusese loc decât în după-amiaza de miercuri, pe o ploaie rece de primăvară vântoasă.

Un mic convoi de trăsuri de piaţă cu burduful ridicat, câteva umbrele desfăcute ca nişte monstruoase flori de doliu au urmat dricul pornit de la o biserică de pe lângă morgă. Amănuntele şi alergătura căzuseră pe seama lui Baudat, care se îngrijise de bani. Arghir nu lăsase nici cu ce să fie îngropat. Cum se şi cuvine, Lucu n-a luat parte la nimic, şi n-a fost de faţă nici o clipă şi nicăieri în toate acestea.

Avu parte Arghir de un mic cortegiu. Pe lungul drum dintre biserica morgii şi cimitirul Bellu s-a legănat un dric de smoală şi argint, cu patru cai înveşmântaţi în falduri negre, urmat de câteva birje cu burduful ridicat. Burdufuri negre ce bat pe alocuri în cafeniu, ca pielea bivolilor plouaţi şi arşi din smârcurile Dunării, şi birjele se legănau ca o cireada veche şi tristă spre abator. Ploua subţire, şi un vânt poznaş se lupta cu norii, cu umbrelele şi pălăriile întâlnite şi cu băltoacele din caldarâm.

Dintr-un avânt generos, desigur, Jean Baudat îşi luase asupră-şi cheltuielile funerare, un avânt menit să-1 ridice în ochii văduvei neconsacrate. îi luase înainte lui Titus Androne, care şi el ar fi fost bucuros să se înhame băneşte la carul lui Arghir. De ciudă, s-a răzbunat cu o strâmbătură din nas când a luat loc în birja străveche, cu pernele cu miros de umplutură de câlţi udă, alături de doamna Ulmu, sobru îndoliată. (Cu mult gust s-a priceput Ana să cumpănească acest doliu, nici prea mult, nici prea puţin, tocmai cât trebuie.) Au schimbat doar o privire, în care însă s-au înţeles: francezii aceştia fac totdeauna lucrurile cu economie. Prea multă economie. Dacă în loc de şubrede birje, ar fi închiriat două-trei

automobile, cortegiul nu s-ar fi târât amarnic prin ploaie, de-a lungul Dâmboviţei triste şi murdare, o veşinicie. Şi maşina lui Sturm se afla la reparat.

Intre timp, Lucu Silion îşi făcea somnul de după-amiază, pe divanul Laurei Feraru', întins alături de ea. Se bucura de o pace neţărmurită în acest răgaz voluptuos care nu avea nimic jalnic pentru el, ba dimpotrivă! Ar fi fost în stare să-i pară rău că nu se află o clipă la cimitir, ascuns printre îngeri de piatră, să arunce o ochire asupra ceremoniei care se desfăşura la locul de veci. O satanică satisfacţie îl încerca în faţa închipuitei privelişti a micului grup, adunat într-o prefăcută reculegere, deasupra raclei uriaşe în care odihnea, masiv, sculptat în ceară, adormitul Arghir. întocmai ca Hamlet la înmormântarea Ofeliei ar fi vrut să vadă şi el toate acestea.

Lucu a trăit câteva zile libere de vacanţă, pe care le-a împărţit cum s-a priceput între mama sa şi Laura.

A surprins-o cum umbla prin casă printre lucruri, fără să se ţie de ele, umbla domol, dar aproape ca toată lumea. Era îh chiar dimineaţa funestei duminici. N-o mai părăsise de mult un timp atât de lung. Aproape că s-a repezit şi a luat-o în braţe. A privit-o. Mai tânără, dacă se poate, mai frumoasă ca înainte, mişcată că îl vede şi liniştită în aşteptarea ei. L-a primit cu o imputare:

- Te-ai întors azi-noapte şi nu mi-ai telefonat.

- N-am vrut să te trezesc din somn... Cum ai aflat?

- Am vorbit cu mama ta la telefon. Mi-a spus că ai sosit. Ce mult aş vrea să o cunosc pe mama ta. Să n-o aduci la mine, adăugă ea, roşindu-se. Nu vreau să mă vadă decât când am să fiu bine de tot. Atunci am să mă duc să o văd... Spune-mi, ţi-a fost dor de mine?

Nu bănuia nimic. Pe faţa lui Lucu nu se citea nimic. Se temuse; s-ar fi putut să aibă, măcar atunci, o faţă nouă: îşi încărcase cugetul cu încă o taină. Purta o oarecare răspundere îh moartea lui Arghir. Şi acum mortul are să se răzbune pe el cu încetul. Soarta îl încolţea treptat. Intr-o zi nu va mai avea încotro, va fi înghesuit şi prins, are să se afle totul. Trebuia să-şi încordeze atenţia, să nu facă un păs greşit, să nu se afle. Până atunci, e atât de bine lângă Laura. E la el acasă aici. Ea nu-l întreabă ce are de gând, ci aşteaptă şi primeşte cuminte poveştile lui una după alta. îi plac poveştile şi o mulţumesc. Cu un singur lucru nu se împacă Laura azi. I-a si spus-o de mai multe ori. Când s-a întors noaptea de la drum, cum de nu i-a dat de veste numaidecât? Mai ales că ea tot n-a dormit prea bine.

Clienta care mai întrebase mai de mult de el în toiul nopţii a mai trezit-o şi de data asta în vreo două rânduri. Ea era. I-a recunoscut glasul. Â trimis-o la plimbare. Dar mai bine o trezea el decât ea.

Nimicurile astea au o mare însemnătate pentru Laura, mai mare chiar decât lipsa lui în provincie. Dacă ar şti! Lucu îşi îngroapă faţa în grumazul ei plin, să uite de adevăr, să rămână singur cu ea. înlănţuiţi, se apropie de vechiul divan şi i se pare o minune să vadă paşii ei noi, mişcările ei dezrobite.

- Mi-e mult mai bine, nu găseşti? Pot să mă şi aplec din mers, ai să vezi. Dar obosesc repede.

...Pentru că şi-a jertfit Laurei Feraru după-amiaza de miercuri si seara toată, de-abia către miezul nopţii ajunse Lucu la doamna Ulmu.

Nici nu intrase pe uşă:

- Văd că te-ai grăbit să vii, să-mi ţii de urât, îl întâmpină Ana fără să se clintească din încăpătoarea ei berjeră.

Păstra nemişcarea unei femei care voia să arate frumos. Trăsăturile i se însufleţiră însă, iar prin inelele părului ei de meduză parcă trecu un suflu războinic. Un zâmbet amar şi ostil îi crispa buzele aprinse, ochii îi străluceau cu o înteţire sporită de paloarea .mortală a feţei. Schimbase portul îndoliat din zorii zilei. Purta hlamida ei episcopală şi aurită, darul de logodnă al lui Arghir, pe care se răsfrângeau scânteierile jăratecului din cămin. Făcuse puţin foc: răcoarea serii îi dăduse pretextul. în mireasma de lemn ars din odaie şerpuia fiorul unui parfum de preţ. Pe covor, la picioarele fotoliului, o carte. Totul părea ticluit dinadins, după estampe sau după descrieri. Dar paloarea ei, mânia mistuită în priviri şi ciudăţenia surâsului învăpăiat, apoi meşteşugită orânduială, acea grijă de punere îh scenă, manifestată în împrejurările dramatice pe care Ana le trăia, cuprindeau ceva smintit şi îl nelinişti.

- De unde vii? se porni aspru un început de interogator.

- De la club, minţi Lucu spontan.

- Ha, ha, eşti larg.

- Viu de-a dreptul de la Automobil Club, stărui el, sfios şi totodată iritat că nu i se acoperă minciuna. E singurul loc unde-mi pot întâlni şeful în afară serviciului. Altfel se uită. Şi n-ar fi bine.

Destul de judicios rostise acest „n-ar fi bine".

Ana luase o ţigaretă, o aprinse la foc.

- Minţi, Luc, îi spuse ea blândă şi prefăcut nepăsătoare. Vii de-a dreptul de la Laura. Tot timpul ai fost cu ea.

- Viu de la club, de ce nu mă crezi? se miră Silion şi luă loc pe o *chauffeuse* de cealaltă parte a vetrei. Am fost fireşte şi la Laura, dar n-am stat decât foarte puţin. Uiţi că mai e şi mama în Bucureşti.

- Las-o pe „mama"! reteză, îngânându-1, Ana. Pauză grea. Reluă, parcă înşiruind lucruri gândite de mai înainte şi care trebuiau spuse. La Laura ai fost. E la ordinea zilei. Ai fost la ea să te odihneşti de grija pe care ţi-o fac. Am devenit o femeie plictisitoare. Până ieri, Laura era povara, eu, libertatea şi plăcerea. Peste noapte s-au răsturnat rolurile. Dar eu nu sunt femeia care zace şi aşteaptă, aşteaptă şi zace. Eu te întreb: Ce faci cu mine?

- Te iubesc! răspunse Lucu, care cunoştea virtuţile potolitoare ale acestui cuvânt. II folosi ca un jucător de şah care, cu o mutare simplă, parează un atac primejdios.

- Mă iubeşti, râse Ana, mă iubeşti ca să mă sacrifici unei femei de care nu te leagă decât mila...

In pornirea ei desluşi un tremur. Se temea oare de un adevăr pe care nu-1 ştie şi ar putea să-l afle pe neaşteptate? Mila, bunăoară, de care-i vorbeşte, pentru că tot pe el 1-auzise vorbindu-i, s-ar putea să nu fie numai milă.

Sau fiindcă sosise momentul suprem al răfuielii, tremura, chiar în pornirea ei?

.Cum sta, răsucită aşa spre el şi adunată în fundul fotoliului, Ana părea întruchipată din văpăi. Nu trebuia să piardă o astfel de femeie. Răfuiala pe care ea o căuta nu trebuia să aibe loc. Dar nici să-i făgăduiască ceea ce încă nu se poate nu se cădea. Totuşi întrebarea ei îl ţintuise ca pe un fluture într-un insectar.

- Ana, se zbătu el, îmi răsuceşti cuţitul în rană.

- Smulge cuţitul! sună aspru sfatul ei neîndurat.

- Ştii bine că nu pot încă, se rugă Lucu.

- Dacă e aşa, renunţă la mine. Eu nu mai pot răbda. De ce să mă chinui?

- Pentru că nu pot fără tine. Trebuie să mă înţelegi, Ana.

- Să mă chinui, să mă umilesc, ca s-o faci pe Laura fericită... cu minciuni... dacă sunt minciuni... „asta" trebuie să înţeleg?

Lui Silion îi fugea pământul de sub picioare.

- Să fii a mea. Să fii cu mine. Să mă asculţi, să mă asişti, să mă ajuţi.

- Până când? Şi în ce scop?

- Până când îi voi putea spune ce nu-i pot spune acum.

Ana hohoti. Un hohot de suferinţă şi dispreţ.

- Ca să nu moară de durere că iubeşti pe alta... mi-ai mai spus povestea; scorneşte altceva, caută ceva mai de crezut.

- Nu cunoşti starea Laurei, protestă Lucu, îngrozit la gândul că s-ar putea să ajungă ceva la urechile Laurei tocmai acum, când o uşoară întremare îndreptăţea oarecare sfioase speranţe. Da, ar fi pentru ea o lovitură de moarte. „Pentru nimic în lume nu i-aş spune astăzi adevărul." Ana, trebuie să mă asculţi.

Făcu o mişcare ca şi cum ar fi vrut să se apropie de ea în genunchi. Ana îl opri:

- Eşti gata, văd, să renunţi la mine, ca să nu moară Laura. A izbutit să-ţi inspire teama asta romantică şi absurdă. Am să-ţi dovedesc eu ceva, continuă Ana într-un crescendo ameninţător, dar stăpânit şi surd. Am să-ţi arăt că Laura nu moare... cunosc eu egoismul feroce al bolnavilor..., dar moare în schimb altcineva, care nu ţi-a spus până azi nici o vorbă umflată.

O privea cu ochii măriţi.

- Ce vrei să faci? N-ai voie să te foloseşti de destăinuirile mele. Nu ştii nimic, nu cunoşti pe nimeni, nu poţi să ai de-a face decât cu mine.

Ana tresări ca în faţa unei sfidări.

- Mă jertfeşti pentru o biată mfirmă, de teamă să nu moară, zici tu, şi în realitate mă ucizi pe mine, fiindcă am nenorocul să fiu validă, om ca toţi oamenii... Şi mă legi mai tare de tine, să-ţi ajut, să te mângâi, să te îmbărbătez, zi cu zi, oră cu oră, să te ştiu lângă ea şi să te aştept.

Se potoli deodată. încet:

- Am să mor eu. Dar nu fără să afle şi ea cum şi ce fel. Am să-i trimit testamentul meu. Şi n-are să moară, ai să vezi! îşi va găsi o menire nouă: să te consoleze de pierderea mea.

- E un şantaj?

- Nu cer nimic.

- Nu mă sili să ucid, Ana.

- Fii liniştit. N-ai s-o ucizi pe ea, ci pe mine.

Silion se ridică hotărât. Nu mai avea decât un gând: cum să o păzească pe Laura. Să nu ajungă nimic până la ea. In ameninţările Anei nu credea decât pe jumătate. Că îi va scrie Laurei o simţea în stare si îşi da seama că n-ar fi bine să mai caute să-i arate că n-are

dreptul s-o facă. Ar fi îndârjit-o mai rău.

- Noapte bună, Ana, îi ură el într-un suspin resemnat, sper că până mâine te vei răzgândi.

- Petrecere frumoasă, râse Ana palidă şi crispată, noapte bună în braţele Laurei.

Consternat, se opri locului.

- Ai ales de minune noaptea în care să mă laşi singură. Nu te jena, eşti liber!

Şi din fotoliu, îi făcu o plecăciune.

- Rămân, se codi Lucu. Dacă nu mă goneşti, rămân.

„...Cât de ciudate sunt femeile şi pline de voinţă şi credincioase rostului lor", gândi Lucu aţipind în cântecul de noapte al cocoşilor. Şi îşi cuibări faţa în pletele cu mireasmă de ambru ale Anei Ulmu. îşi aminti că între timp Arghir zace neînsufleţit sub îngheţate bolţi, într-un sicriu. De vină că îşi amintise era izul bisericesc al parfumului de ambru.

Când se trezi era singur în pat. Ceasornicul pe cămin i-arăta chiorâş ceas târziu de nămiaza. Se luptase în somn cu un zgomot surd, să mai doarmă. Desluşi paşi apăsaţi, glasuri bărbăteşti, rāsuriul greu al unei echipe de lucru, în hol. Parcă se făceau pregătiri de mutare. Din pernele din care nu se putea încă smulge, trase cu urechea. Paşii înăbuşiţi şi parcă respiraţii grele se amestecau cu un zornet muzical de cristale multe. Zornetul se repetă la răstimpuri, cu un sunet înţesat. „E candelabrul", gândi Lucu. îl străbătu un fior. Se sprijini într-un cot să mai asculte. Şi-aminti de Arghir, de noaptea de groază a Anei. Fără ritm, zornetul se lăsă în jos, se târî prelung şi spasmodic pe parchet. Lucu se cutremură. Un gând de spaimă îl ridică în pat. Părul i se lipi de fruntea umedă şi îngheţată. Nu cumva? S-ar fi repezit să vadă, dar nu putea nici să se mişte, nici să strige.

Se deschise uşa. Ana, în halat şi papuci brodaţi, cu şuviţele fluturându-i inelat peste faţă, cu ochii roşiţi de plâns, cu batista mototolită şi udă în mână...

- Ce s-a întâmplat? întrebă Lucu, uşurat, dar gata să accepte noi nenorociri.

Buzele Anei tremurau.

- Au venit să-l ia.

Glasul suna răguşit.

- Pe cine? întrebă Lucu nedumerit.

Nu putea fi vorba de Arghir. îl ştia îngropat la Bellu.

- Candelabrul! rosti încet Ana. Au venit să ia candelabrul lui Scafa. îşi stăpâni un sughiţ de plâns şi urmă: Nu-l mai puteam ţine. Mi-am dat seama că l-aş fi văzut veşnic pe Arghir spânzurat de unul din braţele candelabrului. A trebuit să-l vând. Şi acum, l-au luat. Parcă se rupe din mine.

Cu faţa în jos, căzu pe pat lângă Lucu, într-un plâns hohotit. Singurul ei plâns în legătură cu moartea lui Arghir.

- Cui l-ai vândut? întrebă Lucu după un răstimp.

- Baronului Resch. îi plăcea. Se oferise să-l cumpere de mult. N-a profitat de situaţie, mi-a dat preţ bun. Zice că o să-i poarte noroc.

Ciudată înlănţuire de fapte!... Lucu nu se putu opri să nu admire maliţiozitatea destinului, care făcea să treacă măreţul candelabru de la o iubită a lui la alta.

...încă o dată paşii îl purtară în inima oraşului printre oameni, trăsuri şi vitrine. Asfaltul e umed. Vremea turbure se resfiră, se limpezeşte... Miresme de tei...

Lucu soarbe aerul adânc în plămâni. Să se simtă trăind. E în el un somn ce nu se risipeşte, cu icoane de vis care de-a valma-l urmăresc. Nu s-a trezit la viaţă de-a binelea. Laura, Ana, un colţ de cameră cu draperii întunecate, un foc metalic spart într-un cămin, altundeva. Trece prin locuri pe care nu le cunoaşte, pe sub faţadele unui cartier nemaivăzut până atunci. Ca şi cum ar fi rătăcit deodată. Priveşte şi nu recunoaşte, gândul nu prinde lucrurile, se aţinteşte asupra lor cu deznădejde şi rămâne între ele, străin. Ceva neobişnuit se petrece. A văzut odată un câine bolnav muşcând aerul în jurul lui, nu muşca decât aerul. Aşa e şi gândul lui acum, cu o gură care hăpăie zadarnic şi nu apucă nimic.

Intrarea cafeului „Esplanade" i se desluşi ca o amintire şi pătrunse înlăuntru prin uşa turnantă, ca dus de un scop anumit. O raită, numai o raită, să ia din nou legăturile cu lumea, legăturile pe care le-a pierdut. într-un ungher, în faţa meselor goale, îl zări pe Filip. Trăgea liniştit din trabuc, aşteptând pe obişnuiţii localului: era prea devreme încă. E confortabil instalat într-un fotoliu, la o măsuţă lângă casă. Ţine capul ca totdeauna, dat niţel pe spate, ochii apăraţi de ochelari şi înfruntă existenţa cu nările lui trandafirii. Priveliştea lui Filip îl face să arunce o ancoră pe pământ. Legănarea de care ameţea se potoleşte. Totul e la fel cum a fost. Dar n-avea încă puterea să-l întâmpine pe Filip, să-i suporte glumele şi mai ales întrebările. Se dădu după o coloană şi aşteptă.

Un cunoscut îi trimise un salut, un altul i se opri în faţă şi îi strânse mâna. Lucu îl privi drept în ochi, cu o atenţie de hipnotizator, ca şi cum ar fi fost într-adevăr de faţă la fugara lor întrevedere. A şi uitat cum îl cheamă, nu pentru că i-a slăbit memoria, dar nu mai are nevoie să ştie nimic. L-a ascultat fără să-1 înţeleagă şi totul s-a sfârşit cu o strâmbătură de o parte şi de alta: un surâs. Tot ce vede şi întâlneşte e o alcătuire de umbre: e numai o părere ceea ce e în afară de el, îh afară de Laura, de Ana şi de tot ce-1 doare. Numai asta e viu şi adevărat. Sforţarea de a trăi şi cu ceilalţi îl oboseşte. E ca un bolnav care se mistuie de dorul unei otrăvi cu care s-a obişnuit. Să fie lăsat în pace.

...încă unul: prea cunoaşte multă lume, într-adevăr. E unul care nu se lasă, îl descoase. Privirile lui Lucu fug îh dreapta şi în stânga, răspunde în neştire, mulţumeşte, de-abia stă locului; ar vrea să alerge la Laura, unde, nu ştie de ce, dar trebuie să se fi întâmplat ceva foarte însemnat, să afle ce anume, şi de-acolo să plece la doamna Ulmu, unde negreşit că e nevoie de el, sau poate să se închidă îh casă cu el însuşi să caute ce e de făcut. Rămase nemişcat, ţintindu-şi călăul cu o văpaie de ură în priviri. Celălalt îl sâcâia prieteneşte. Era un calamburgiu nărăvit: „Ce e cu tine, Silion, tot amorezat?" Şi râdea, mulţumit de sine. Un fel de pâclă roşie se învârteji în minţile lui Lucu. Calamburgiul se depărta. Pumnul strâns se destinse.

Teatrul lumii se realcătui, ca o searbădă născocire, cu mutre de ceară într-o înlănţuire fără început şi fără sfârşit. Se perindară prin faţa lui. Fiecare ar fi vrut să-1 mai ţină de vorbă, dar el se uita peste mese cercetător:

- Da, caut pe cineva.

O mogâldeaţă îi tăie cărarea:

- Te-ai mai gândit la proiectul nostru, domnule Silion? Recunoscu pe domnul Giuseppe. întocmesc listele, continuă mogâldeaţă sacadat, listele de nume şi adrese, să ştii că o să facem treabă bună, numai să ne apucăm: aştept să dai semnalul.

- Da, caut pe cineva.

Giuseppe îi prinse mâna şi i-o scutură grăbit, ca şi cum el ar fi fost cel care se străduia să se dezbare de un pisălog.

- Nu vii la slujbă? îl salută în treacăt un coleg de la Consiliu.

Ar fi avut timpul să se abată pe la Consiliu, ar fi fost chiar foarte nimerit. Dar la gândul că ar fi trebuit să-şi iasă din adevărul lui, să salute, să surâdă, să întrebe şi să răspundă, să se poarte aşa

ca şi cum ar crede că tot ce întâlneşte nu sunt nici păpuşi, nici stafii, nici vedenii, ci că există aievea, mânia îl cuprinse din nou, întocmai ca îh prezenţa calamburgiului.

- Du-te singur!

Nu se va duce la forul cinstit, unde funcţionarii îşi fac plecăciuni între ei, îşi dau cu „domnule consilier" şi străbat culoarele spre closet, solemni ca ambasadorii Regelui Soare, şi unde şi dactilografele până n-au ieşit pe poartă au un ifos ţeapăn şi doctoral - e searbăd acolo şi trist ca un pahar cu apă sălcie.

Rătăci din loc în loc, dejuna în neştire la „Cina", unde n-avea prieteni şi putea fi singur; între timp, soarele biruitor încorona primăvara. Lucu se duse în Cişmigiu, unde hrăni porumbeii şi vrăbiile. Adormi la un cinematograf.

Spre seară, Ana l-a căutat la telefon să-i dea de ştire sosirea surorii ei, Elena. Nu l-a găsit, fireşte, dar a vorbit cu Aretie, de la care a şi aflat vestea. Elena rămâne numai o noapte la doamna Ulmu. Sosise, adusă de moartea neaşteptată a lui Arghir, cumnatul necunoscut. Dar trebuie să fi fost moralul Anei minunat, de vreme ce nu zăboveşte, ci are de gând să plece în zori, chiar a doua zi. între timp Lucu e liber la noapte şi nu-i pare rău. E de mirare numai cum de n-a folosit Ana prilejul ca să-1 prezinte pe Silion ca succesor. Hm! cu felul ei galopant de a lua lucrurile, e într-adevăr de mirare.

- Alo, Ana, eu sunt.

- De unde vorbeşti?

- De acasă.

- închide, să te chem eu. Pauză. Alo, cum se face că n-ai minţit? Te credeam la Laura. Te-am căutat acolo la telefon. Te poftesc să dormi acasă, numai acasă. Te mai chem eu îh timpul nopţii.

Glasul Anei sunase aspru. Avea şi ceva şugubăţ în asprimea lui, dar Lucu nu mai era sigur de nimic. De când Ana începuse să-i telefoneze, trăia într-o necontenită alarmă. Vedea în asta o îndrăzneală repetată şi o intenţie rea. Are să vegheze mai mult ca oricând să nu se întâlnească nici de aproape, nici de departe gândurile celor două femei. Necum să se şi vadă.

CAPITOLUL 22

Ana nu se ținuse de cuvânt. Nu-i dăduse de veste.

Trezit de la nouă dimineața, Lucu ridică storul. Soare şi vânt. Zumzetul agresiv al aspiratorului electric pătrunse la el din încăperile vecine. E bătălia fără sfârşit pe care doamna Silion o duce dintr-un început şi de oriunde s-ar găsi împotriva prafului. E lângă el doamna Silion. Sunt din nou împreună. Ca odinioară. Se făcea mic. Avea nevoie de ocrotire. Pe vremuri, își spunea că, atât cât unul din părinți trăieşte, urmaşul lui se simte acoperit în fața morții, ca de o strajă. Acum însă moartea nu-1 nelinişteşte. Nu l-a neliniştit adânc niciodată. Dar e în el o aşteptare de rău. Are să i se întâmple ceva. E o teamă care nu-1 mai iasă, cu toate că se străduieşte să o scoată cu gândul la lumină.

Visase urât şi nu putea să uite. în toiul nopții se întorcea acasă, dar poarta era încuiată şi n-avea cum să o deschidă. Ploua mărunt, felinarele lăcrămau în bezne. In tăcere, burlanele cântau monoton, streşinile răpăiau nemărginit şi domol.

Silion apucă poarta cu zăbrele şi o zgâlțâi. Poarta cedă încet, se întredeschise, pieptănă umbrela şi se împotmoli. N-avu loc să intre. Pe lespezile de bazalt, lângă treapta dintâi, zări un pachet legat cu sfoară. II împinse întinzând piciorul şi poarta se dădu de perete. Ridică pachetul. Era lunguieț şi uşor ca pachetele mari de vată şi învelit în pânză subțire şi dată cu ceară. Silion înlătură învelişul cernit. Dar dedesubt dădu peste altul, alcătuit din tifon subțire, şi începu să-l desfăşoare ca de pe un mosor, pe când pachetul întreg se învârtea cu tresărituri la fiece ocol. Faldurile tifonului se grămădeau moi la piciorul scării şi pe măsura desfăşurării lui arăta mai galben şi mai lipicios. Un miros dulceag îi stânjenea răsuflarea. De câteva ori fu nevoit să se oprească să respire fiorul umed al tainicei nopți. Mâinile tot mai obosite depanau pachetul care scădea, desfăşurându-se smucit şi mereu. în jurul lui, întunerecul se rărise, şi el sta într-un miez luminos care-1 despărțea de noapte şi-i îngăduia să vadă ca într-o aureolă. Deodată pachetul se opri, smucind uşor. Ultimul fald se desprinse de sub Q greutate care căzu pe treaptă de la o înălțime de o palmă, căzu cu un scâncet scurt. Un prunc gol şi pipernicit se reşchira sub ochii lui. „E născut înainte de vreme, își zise, dar cum de nu s-a înăbuşit oare? Poate că e mort, cu toate că mişcă. O minune, fireşte."

Un tremur îl cuprinse, care nu era numai de frig. Se poate oare să-i fie frică de un prunc, de o lepădătură? E respingător de urât şi numai asta îl face să tremure. Se plecă totuşi să vadă mai bine. Un boț de carne roşie, vânătă, un obraz cât un ou, numai zbârcituri şi opărit, un obraz cu pleoape închise şi umflate, un făt crud şi bătrân totodată. Obrazul deschise o gură fără buze, într-un surâs de piele lucioasă, obrântită, şi două mânuțe luminoase, de şobolan, se întinseră spre el. Tot trupul se frământa, ca şi cum ar fi prins viață chiar atunci, şi câteva picături mărunte de ploaie se prelingeau pe suprafața lui aprinsă. Lucu înțelese că grozăvia ceea vrea să-l ia de gât şi să-l sărute, să rămână lipită de el într-o îmbrățişare pe veci. Se şi ridica încet de pe lespede, într-o plutire lină spre el. Ar fi vrut să fugă. E țintuit locului. Ar fi răcnit de groază. N-are glas. Izbuti să dea înapoi, să se întoarcă nițel. Doctorul Barbu se afla lângă el, în halat alb de spital, cu răsuflarea întretăiată, parcă venise în goană. De unde a răsărit aşa, nevăzut, neauzit? Lucu se ruşina, nu-i mai era atât de frică acum. „Tremur de frig, doctore, numai de frig," îi zise, şi ar fi vrut să adauge: „îți mulțumesc că te-ai deranjat pentru mine", dar nu izbuti decât să îngaime câteva cuvinte fără rost; dârdâia. Fiori reci îi curgeau prin trup, i se întâlneau pe şale, şiroiau şerpi de gheață şi tremura ca un mesteacăn. Doctorul Barbu îl privea pieziş prin ochelari, ridicând spre el fața lui de lapon, şi tăcea. „E un semn rău", izbuti să-i explice Lucu, istovit de sforțarea de a rosti câteva vorbe. Arătă din ochi boțul de carne vie care plutea miraculos pe spate, frământat ca un gândac răsturnat, şi care da să se înalțe spre el. „E un monstru, doctore", se vaită Lucu şi i se muiară genunchi. Dar

doctorul Barbu îl apucă cu brațele amândouă, îl strânse: „Vino-ți în fire, îi spuse, nu vezi că e numai un vis?"

Cuvintele doctorului îl luminară, îl liniștiră, frigurile îl lăsară, noaptea se îmblânzi în jurul lor. Streșinile sus răpăiau până departe, burlanele, la răstimpuri, își picurau cântecul nostalgic și monoton. Cerul de chinoroz se apropia destrămat și fără stele. Doctorul Barbu și Lucu Silion se priviră, fețele lor se deslușeau palide îh întuneric. Silion își da seama că fața i se scofâlcise ca o mască pătrunsă de apă și că i se vede pe obraz oboseala, restriștea și bătrânețea care îl pândea. Și afnândoi căutau unul în celălalt anii de altădată, chipurile de adolescenți lăsate în urmă. îndărătul lor pluteau timpurile apuse și poate un alt trecut în care s-au mai întâlnit. „Ai visat urât, îi repetă liniștit și zâmbitor doctorul, ești nițel bolnav, și boala ta te urmărește îh somn. Uite o dovadă, adăugă el, și dintr-un salt se înălță fără zgomot, fără sforțare, pe treapta pe care se frământa micul monstru în plutire, uite o dovadă". Și cu călcâiul sili monstrul să se lipească de lespede și îl strivi ușor, cu băgare de seamă, ca și cum s-ar fi temut să nu-1 vatăme. în aceeași clipă Silion gemu: trupul său fusese săgetat de o durere ascuțită. Doctorul Barbu dădu din cap, lămurit și sfătos: *„Quod erat demonstrandum "* zise, și acum contraprobă; și dădu din nou cu piciorul în fetus. Săgetat, Silion gemu din nou. „Iartă-mă, reluă doctorul Barbu, n-am vrut să te doară atât de tare, dar tu ești Toma Necredinciosul și numai așa îmi apăr diagnosticul. Dumnealui, urmă Barbu pe un ton de ironie și dispreț, arătând spre fătul ghemuit dureros în unghiul dintre două trepte, dumnealui nu e ce crezi sau ce nu crezi dumneata, dumnealui e ficatul dumitale, însuși ficatul dumitale, umflat și plin de otrăvuri proprii. Ți-ai visat ficatul, domnule consilier, ți l-ai visat îh formă de lepădătură și te-ai speriat de el, de bietul dumitale ficat, roșu-vânăt, zbârcit și buget, suferind și îndrăgostit. Dacă nu soseam la timp, ai fi rupt-o de fugă prin ploaie, părăsindu-ți ficatul pe scară, ca o mamă denaturată care-și leapădă pruncul pe prispa bisericii. Dar am sosit la țanc, să te împiedic de a săvârși un sacrilegiu."

Zise, și Barbu ridică pe brațe pruncul gol și purpuriu și pogorî treptele cu o preoțească măreție, cu opriri solemne la fiece pas, iar halatul său alb strălucea ca un veșmânt de hermină, pe când noaptea umedă se întețea în juru-i, mărindu-i strălucirea. Când ajunse pe ultima treaptă, adânc, la capătul scării fără sfârșit, la care-1 aștepta Silion, îi întinse acestuia, ca pe o ofrandă, pruncul trandafiriu și fosforescent ca un sugiuc, cu fața spintecată de zâmbetul lui deșert și

întunecat. I-l întinse cu o mișcare atât de poruncitoare, încât, cu toată groaza care-1 cutremura din încheieturi și-1 trecea cu sudori reci, Silion se supuse și-1 primi în brațe. Simți atingerea moale, umedă, caldă a vietății aceleia plăpânde și pline și, mai înainte de a-și desface mâinile să-i dea drumul pe pământ, pruncul se cațără de el ca un păianjen pleșuv și, fără să-și deschidă pleoapele umflate, fără să-și schimbe strâmbătura de surâs, se săgeta în sus, spre obrazul lui Silion. El făcu un pas deznădăjduit înapoi.„Lasă-1 să te sărute, lasă-1, îl îndemna glasul doctorului Barbu", dar teama de mușcătură învinse și Silion se trezi în picioare, lângă patul lui, în mijlocul odăii.

* • .

Visul, așteptarea nelămurită din el, presimțirea că se pregătește ceva rău - Silion căuta să se libereze și chiar să râdă de starea în care se afla. Dar își da seama că gândul i se lenevise, că atenția nu-i mai era trează, că într-unele clipe ar fi spus: întâmplă-se orice. Teama însă îl scotea ca dintr-un ascunziș, îl trimitea să fie de față, ca pe un ostaș istovit care se târăște la locul datoriei.

Servitoarea îi spuse că doamna Ulmu e în pat și doarme încă: avea poruncă să nu-i turbure somnul. Iar coana Elena, cum spunea surorii stăpânei sale, e în oraș după cumpărături. El făcu ochi mari, servitoarea însă îl lămuri că Elena își amânase plecarea. Fericitul Arghir. I se părea lui Lucu că începuse a-l pizmui pe Arghir că trecuse îh lumea drepților. Dar ce lungă și zadarnică întârziere din partea acestuia, totuși. Ai fi zis că îi pare rău de ceea ce făcuse și că se împacă anevoie cu urmările necugetatului fapt. îi părea bine lui Silion că Elena a însoțit pe Ana la înmormântarea celui ce i-a fost logodnic. E o datorie de la care Ana nu putea lipsi tocmai din pricină că opinia publică alcătuită din rubedenii de a treia spiță, din colegi de club, camarazi din războiul cel mare, pe care curiozitatea îi adunase o clipă la catafalcul de lângă morgă, îi era foarte neprielnică Anei. în ochii acestora, doamna Ulmu nu e decât o vampă (cum se zicea pe atunci) și o desfrânată care-și bate joc de cinstea oamenilor și, ca să-și facă interesele, calcă peste cadavre. Din această pricină a și zăbovit procurorul 'să dea învoire de îngropăciune. Poate că a și vrut să se afle în treabă pe la doamna Ulmu. Frumusețea ei o fi fost de vină, sau poate cine știe ce altă speranță, pe care, în cele din urmă, Androne, plictisit, i-o fi împlinit-o. Nimic nu e cu neputință. Ceea ce-l liniștește pe Silion e că, în toate împrejurările din urmă, Titus Androne, dimpreună cu Jean Baudat au fost

alături de Ana. S-au şi împrietenit cu acest prilej. E neîndoios că aceşti buni prieteni vor fi de faţă până la capăt. Silion nu-i poate suferi, cu atât mai mult cu cât măcar în gând trebuie să le mulţumească. Ar fi însă un adevărat scandal să apară în locul lor el.

- La ce se gândeşte domnul?

Lucu rămase cu ochii în gol, urmărind gânduri şi icoane, în faţa veşnicului neg cu întreitul fir sârmos de pe faţa servitoarei.

- Mă duc în casă, făcu Lucu.

Socotea că zâmbetul răspunsese - la nimic.

In odaie, dimineaţa târzie se strecura cu greu printre storuri şi perdele. Pe umbre plutea unda grea şi dulce de *Voi de Nuit.* Inima, sângele lui Lucu se înmuiară ca într-un leşin de noapte de mai. Ana: un trup ghicit sub învelişul de mătasă şi puf, o revărsare de plete inelate şi negre în pernele moi. Adâncită în somn, depărtată în spaţiul lui misterios; Lucu se aplecă, se aşeză, se întinse; îi trecu o mână pe sub pernă şi pe sub gât şi o întoarse lin spre el. Ea căzu în îmbrăţişarea lui fără să se trezească, dar părăsirea ei încrezătoare arăta că, în fundul somnului, îl primise. O îmbrăţişa: gura moale şi nemişcată, gură de sclavă. Pleoapele închise. Umerii goi. Lucu înlătură plapuma. Trupul se ivi, gol.

- De ce ai dormit aşa? întrebă Lucu blând şi înfiorat.

O strânse mai aproape. O tresărire în ea: poate că a încercat să se trezească, să răspundă. Somnul o despărţi din nou, ca şi cum ar fi luat-o de lângă el. O pierdea. Mâna lui o apucă de ceafă, de umeri, lunecă pe coaste, pe coapse, îi cuprinse gleznele, îi pipăi picioarele reci. Se încredinţa că e a lui. O chemare neînduplecată se ridica din trupul de aur, adormit. Se împletea cu braţele şi genunchii ei, se juca cu mişcările ei grele, neînsufleţite, pentru că porneau toate de la el. îşi făcu o îmbrăţişare din ele. Se supuneau. Apoi se desfăceau încet, luate de propria lor greutate. Numai picioarele Laurei sunt uneori atât de leneşe şi grele. Ana plutea între somn şi viaţă. Niciodată nu o văzuse dormind atât de adânc. O strânse la piept cu un fel de panică. O ridică uşor. Capul şi pletele Anei se lăsară încet, atârnând pe spate. O lăsă apoi în perne şi o scutură încet de umeri.

- Ana!

Deschise ochii. O privire fără lumină, plictisită, aburie. Genele lungi, negre se lipiră. O chemă din nou, nerăbdător şi mirat. îl privi printre gene, vag.

- Ana!

- Vreau să dorm, îi zise, stâlcind cuvintele, ca beată. Era spre

amiază.

- Dorm şi eu cu tine, propuse Lucu.

Privirea încercă să se aţintească asupra lui, dar era nepăsătoare, străină. Un rânjet scurt îi izbucni apoi pe buze:

- Vii de la ea, la mine... Nu se înţelegea dacă întreabă sau dacă afirmă.

- Vin de acasă, toată noaptea ţi-am aşteptat telefonul.

- Parcă te găseam, şopti ea şi râse din nou rânjetul ei nesuferit.

(Zăcea goală lângă el şi părea rece şi închisă în ea ca o lespede de piatră.)

- Am să mă răzbun, şopti ea încruntată, şi dinţii îi sticliră în acelaşi râs. N-am să-ţi mai dau de lucru cu mine... Lucu se aplecă mult spre ea ca peste un muribund, să-i prindă ultimele cuvinte. Am să vă las fericiţi pe amândoi... cu amintirea mea. Râse din nou ca în vis. Nu izbutea să se trezească de tot. Gândul ei se desfăcea greoi din încâlceala somnului. Un gând care n-o părăsea nici în somn. Lucu o înălţă uşor în perne, o ridică din nou spre el. Ca adineauri, faţa i se oferi întreagă, ceafa i se îndoi, capul căzu pe spate. Pleoapele, tot întredeschise, nu mai aveau priviri. Numai ciudatul ei zâmbet trăia. Zâmbet de răzbunare. O să vedeţi voi, îngână Ana. Am să-i scriu tot. Am să-i scriu... să ştie şi ea. Zâmbetul i se lărgi pe faţă.

- Aiurezi, îi şopti Lucu.

îi puse o mână pe frunte, îi pipăi grumazul, sânii, îi luă pulsul. Se lăsa nepăsătoare, retrasă în goliciunea ei şi în somnul care i se realcătuia ca o apă care, potolindu-se, se limpezeşte. Lucu o mângâie: pielea e lunecoasă şi subţire ca de obicei. Se întinse din nou lângă ea, îşi trecu o mână pe sub perne şi cu dreapta o strânse, o lipi de el. Ana deschise ochii.

- Du-te, îi zise, du-te; lasă-mă să dorm.

Glas răguşit şi dezgustat. Privirea cuiva care ştie numai ce are de făcut şi alt nimic. Lucu o lăsă încet în perne şi în somn. O acoperi cu grijă ca pe un bolnav. „De ce e aşa?" se întrebă şi nu găsea răspuns. Ameninţările ei îl urmăreau, le auzea în gând. Părăsi încet camera plină de umbră. în curte se întâlni cu Jean Baudat şi nu-i răspunse la salut. N-a făcut-o dinadins, dar era adânc îngrijorat.

*

Afară vântuia şi ploua. E atât de bine lângă Laura, cum ştie ea

să vorbească sufletului şi să-i mângâie ființa; de la o vreme a început să pregătească singură ceaiul sau filtrul, sau masa de seară, ca să-i arate lui că se mişcă mai uşor. Ce scurte şi fugare au fost zilele în care nu trebuia să uite de nimic şi de nimeni ca să fie fericit.

Către miezul nopții a pornit spre casă. Străzi pustii, sonore şi reci, stele scrise adânc şi aprige în cerul de întunerec întins. Vântul murise, o răcoare de primăvară plutea printre felinarele rare, peste acoperişuri şi bariere, până departe, peste movila de pământ proaspăt sub care se destrăma răposatul Arghir. Cu pardesiul pe umeri, Lucu înainta din ce în ce mai întremat în codrul de umbre. Răsunând pe asafalt, paşii lui îi țineau de urât. Anevoie se ridicase să plece de lângă Laura, orele de lene şi poezie îl moleşiseră. Şovăise. De atâtea ori a fost făgăduit Laurei că va rămâne, ca odinioară, o noapte întreagă lângă ea, şi se legau de aceste făgăduinți atâtea naive închipuiri de fericire comună, şi era în Laura o atât de resemnată aşteptare, încât Lucu ar fi vrut să se țină de cuvânt. Dar se temu că Ana îi va telefona acasă şi, negăsindu-1, are să-l caute la Laura, cum a mai făcut. Ar fi dat de-a binelea de bănuit această ciudată clientă care-şi caută mereu apărătorul la ore atât de neobişnuite. Nu era oare de-ajuns prăpăstioasa poveste de proces pe care pe încetul a fost nevoit să o născocească pentru curiozitatea Laurei, o poveste de crimă ascunsă şi nelămurită - drama Adei Fulga - urmată la fel de o judecată cu zeci de ițe pe care trebuia să o păstreze limpede în minte, pentru a-i mai depăna, la răstimpuri, câte un episod? E uimitor, totuşi, cât e de încrezătoare Laura. Aproape bolnăvicios de încrezătoare. Cea mai de rând dintre femei şi-ar fi dat de îndată seama de trudnicele lui scorniri, numai o ființă cu simțirea aleasă şi mintea deschisă a Laurei era în stare să asculte orbeşte toate născocirile. Se vede că femeile superioare cad victime iubirii. Proastele se apără mai bine. E adevărat însă că Laura e izolată. Vede lumea numai prin el. Uneori însă Laura îl priveşte atât de' adânc în ochi, i se aprinde o lumină atât de stranie, încât Lucu poate bănui că a fost ghicit de mai de mult şi e lăsat dinadins să se desfăşoare ca să poată fi cercetat în toată mişelia lui. Poate că a trezit în ea o curiozitate chinuitoare şi e urmărit pe îndelete, ca un monstru de prefăcătorie şi minciună. Asemenea gânduri îl străbăteau, ca un fier înghețat. Dar fără zăbavă îşi recăpăta, ca şi acum, siguranța de sine. Nu prea ştie cum, dar va izbuti el să o scoată la capăt.

Se opri să-şi aprindă o țigară. Strada întunecoasă şi deşartă, câteva umbre se perindau agale pe lângă ziduri. în oprirea de o clipă

i se păru lui Lucu că în spate i se ivise cineva. Cu coada ochiului desluşi o siluetă înaltă de femeie care se clătina uşor pe întunerec. Lucu porni. în urma lui se urni un mers sonor şi oarecum nesigur. Peste puțin, Lucu nu se mai putea îndoi că e urmărit. Desigur, îşi zise, că vreuna din prostituatele întârziate s-a desprins dintr-un gang şi-şi încearcă norocul. Când altă dată i se mai întâmpla un asemenea lucru, se întorcea şi strecura în mâna femeii câteva banc-note. Ştia să facă această milostenie ca un camarad, cu un surâs de înțelegere şi chiar de omagiu, fără jignire: în contul unei mtâlniri care nu va avea loc. Acum însă nu-şi mai putea îngădui gestul. De la o vreme cheltuia mult, banii nu-i ajungeau şi îi mergea prost. Se gândise chiar să apeleze la economiile doamnei Silion. Are să se lase deci escortat până la capătul trotuarului spart şi va coti spre cheiul gârlei, singur, pe după colț. Poate că în curând are să o audă fredonând ceva cum stă în obiceiul sfios al sirenelor de stradă. Nu auzi nimic. Nu rămase singur. Urmărirea se prelungea tăcută peste pavajul desfundat; printr-un mic scuar străjuit de salcâmi, în preajma cheiului. Pustietate. îl străbătu un fior. Nu e totuşi cu putință, îşi zise. Izgoni gândul ciudat, care îl cutremurase o clipă. O spaimă şi o speranță fără temei. Mersul acela greoi şi silnic fusese de vină că asemenea gând îi dăduse prin minte. Acum însă ştia că tocurile subțiri şi înalte ale femeii avântate pe trotuarul desfundat, numai gropi, pe marginea căruia zăceau lespezi de asfalt sparte şi din loc în loc asfaltiere răcite, alcătuiau pricina mersului căznit şi al paşilor sonori în timpul nopții. Trecură pe lângă un coviltir de rogojini la răspântia drumurilor. Lucrători înveliți în saci dormeau în jurul unui jar de scânduri, ca soldații în bivuac. Nimeni în jur. Mersul se ținea de Lucu într-un fel tainic şi amenințător. Lucu se împotrivi ispitei de a se întoarce şi de a-i face față. Ii plăcea să se răzbune nițel, îi plăcea să prelungească jocul viclean ieşit din toanele dragostei şi ale geloziei. Acum ştia, fără măcar să o fi văzut, că Ana Ulmu e urmăritoarea. Şi-o închipuise dormind, după oboselile funebre ale zilei. Sora cea mare veghea asupra ei după ce o ajutase să înfrunte duşmănia ieftină a lumii. Şi acum Lucu se găsea cu Ana pe urmele lui, pe străzi, în toiul nopții. Il pândise desigur pe întunerec încă din poarta casei Feraru şi-1 urmărise de la depărtare ca să nu o simtă. Pe străzile din centru însă se apropiase de el, să nu-1 piardă printre lume, iar acum nu-1 mai slăbea din pas, hotărâtă pesemne să-i facă o scenă. Dar de ce întârzie? De vreme ce aflase tot ce a vrut să afle, că anume îşi petrecuse după-amiaza, seara şi noaptea,

până la jumătate, la Laura Feraru şi că acum se duce neîndoios spre casă, la culcare, şi nu aiurea. De ce nu-1 apucă de braţ şi nu începe răfuiala? De câteva ori Lucu iuţi pasul, ca să-1 încetinească din nou. Mersul trudnic al tocurilor înalte răsună mai repezit sau mai rar. Câteodată o simţea atât de aproape, încât i se părea că îi aude răsuflarea şi că îi primeşte dogoarea în ceafă. îşi aminti de somnul ei adânc şi de puritatea ei suspectă din dimineaţa de ieri. „Poate că ciudăţeniile astea o ajută, îşi zise, sunt un fel al ei de a-şi descărca nervii", cum de nu-şi dăduse seama de la început cu cine are de-a face. Povestea neroadă cu Gâri-gâri gâscanul l-a păcălit şi l-a făcut să creadă că e o provincială naivă şi sfioasă şi cel mult, în orele de dezlănţuire, o amantă pătimaşă, dar atâta tot. Nu bănuia voinţa neîndulplecată care îi străbate, ca o tulpină de foc, făptura mândră şi-i aprinde privirile de smoală sub fruntea scundă şi îngustă, de năpârcă femeiască. Suiau acum pe lângă zidul vechiului Arsenal, treceau pe lângă gheretele lui deşerte, singuri cu stelele perdeluite sus în scânteierile largului. Mersul acesta în doi se prelungea cu o înverşunare bolnavă. întâmplări de fiece zi, banale şi sinistre, poveşti de vitriol şi de revolver îi trecură prin minte. Nu i-a spus ea oare, în somnolenţa de ieri, cu un zâmbet rătăcit şi ameninţător: „Ani să mă răzbun"? Poate că şi-a schimbat hotărârea. Nu pe Laura vrea să se răzbune, ci numai pe el. E mai bine aşa. Lucu e resemnat. E atât de resemnat, încât cu greu îşi stăpâneşte nerăbdarea, dar e încredinţat că, dacă i-ar vorbi, şi-ar pierde moartea, totul s-ar topi într-un schimb de imputări şi la urmă de jurăminte de amor. Numai din această neînduplecată şi vrăjmaşă tăcere poate izbucni lovitura de graţie. Mai repede. Paşii ascuţiţi ai Anei răsună în pustiul străzii adormite. Poate că totul se va sfârşi în felinarul spectral din colţ. Poate că de-abia dincolo, în bezna din faţa unui maidan. Lucu aşteaptă. Se gândeşte să-şi ducă mâinile înainte şi să cadă cu faţa pe braţele întinse. Va avea oare vreme? Cuib să-şi facă din braţele adunate, capul sfărâmat. Ce-o fi simţind un om când îi zboară creierii un glonte? Un fulger şi atâta tot. Lovitura însă întârzie. Numai tocurile ascuţite răsună pe trotuar şi-i ciocănesc tâmplele, ritmic şi fără ecou. Au luat-o acum pe strada care duce de-a dreptul la locuinţa lui Lucu. Fără voie mări pasul. Fără voie îl iuţi, simţind că Ana şi-1 iuţeşte în aceeaşi măsură. Felinarele tot mai rare, storurile întunecate pretutindeni, câte un câine adormit lătra scurt de după uluci. Lucu grăbi pasul şi mai tare. Mersul lui avea aproape o repeziciune de fugă, dar îşi păstra înfăţişarea de mers. în spatele lui femeia alerga. In curând îşi va pierde răsuflarea. Atunci, ca să nu-1 piardă, are să tragă în el, în sfârşit. Goneau de un minut şi totuşi Ana nu trase. Erau aproape de casa lui. Poate că lovitura îi va fi dată chiar în poartă. La zgomotul detunăturii, doamna Silion se va trezi. Are să-1 găsească într-un lac de sânge în prag. Lucu îşi înteţi goana, cu mâinile ţinând pulpanele pardesiului să nu fluture în vânt. în spatele lui, tocurile ascuţite băteau repezit şi grotesc trotuarul. Ca de o moară în mişcare, noaptea răsuna de bătăile lor. Din ce îh ce, cu sforţări ascunse, viclene, Lucu se depărta de ele. E un vârtej neînţeles în această fugă. O ruşine: Lucu fugea. Nu-şi putea sieşi ascunde adevărul: fugea, prefăcându-şi fuga într-un umblet alungit peste măsură, lunecat la faţa pavajului. Zidul, poarta casei lui. Cu cheia în mână, Lucu se năpusti. Poarta zăngăni, izbită de perete şi trântită înapoi. Soneria izbucni deodată îh beznă. Cu o grabă năprasnică, Lucu vârî cheia în broască şi încuie. Dincolo de grilaj, o mână nevăzută zgâlţâia clanţa de fier. Auzi glasul Anei chemându-1 pe nume, o singură dată. Se întoarse, se uită, dar nu văzu pe nimeni. Numai soneria, ca o grindină de argint, răpăia îh noapte, mărunt, monoton. Se repezi pe scară, suind treptele câte patru. Pătrunse îh vestibul, în sunetul continuu al soneriei. Noaptea întreagă e ciuruită de alarma ei stridentă, metalică, în creştere ca o constelaţie descusută în neant. O auzi pe doamna Silion în camera ei: se deşteptase. Se vor trezi vecinii. Aretie Silion, într-un halat de casă, apăru speriată îh cadrul luminat al uşii:

- Ce s-a întâmplat?

- Nimic, *maman,* s-au atins nişte fire. Sub zbârnâitul statornic al soneriei, Lucu făcu lumină, străbătu holul până în fund, se întoarse cu o foarfecă de birou şi reteză sunetului gâtul. Tăcere.

Singur în camera lui, pe întuneric, deschise ferestrele, trase cu urechea, scrută adâncul nopţii, ascultă. Nimeni. Nu mai înţelegea nimic. O teamă nouă îl cuprinse. Nu, Ana nu zăcea fără simţire în poartă. A plecat. Dacă a fost ea, a plecat. O părere de rău târzie, aproape o disperare îl sugruma. Un vaiet, fără glas, fără lacrimi. Socoti orele care îl despărţeau de ziuă. Un strigăt le-ar fi străbătut: Ana.

CAPITOLUL 23

Pe panglica de asfalt care şerpuia între Bucureşti şi Giurgiu, Lincolnul mcetinit al doamnei Trude Resch luneca fără zgomot, ca în vis. Mers fără ritm: lin şi surd ca însuşi timpul, zvonul roţilor de cauciuc în neîntrerupt sărut cu păcura proaspătă si lipicioasă a şoselei.

Rezemaţi în pernele blonde şi îndoldorate dinlăuntru, Trude Resch şi Lucu Silion se lăsau, mână în mână, purtaţi pe nasturii prinşi şi cusuţi anume, îh petice şi copci de piele, şi aşternuţi sub ei, spre folosinţa făpturii lor de lux. Mirosul de curelărie nouă pătrundea îh gânduri, ca amoniacul, şi le ţinea treze. Un obicei rămas din vremurile când erau doi complici pătimaşi îi strângea unul lângă altul. Nu-i despărţea de şoferul de la volan decât un meterez de lumină. Dreptunghiul îngust de oglindă din dreptul parbrizului îi silea la o ţinută cuviincioasă, niţel cam ţeapănă, cum şade bine unor stăpâni. Cu toată tinereţea lui, şoferul îşi cunoştea meseria. N-avea ochi decât pentru priveliştea limpede, verde şi însorită în care motorul pătrundea cu un sforăit primăvăratec. Dealuri se ridicau în amfiteatru peste valea vastă a şuvoaielor de argint spumegat, resfirate printre ostroave de bolovani şi tufe de sălcii. Drumul se îndrepta spre un fel de curmătură dincolo de care goana lui pogora printr-un peisaj îngustat, spre un orizont avar, străjuit de codri. O cruce de granit înaltă domina colinele Negoiului peste mormintele spulberate ale unei bătălii de demult.

Cu glasul încetinit al mărturisirilor, Lucu povestea măruntele întâmplări care îi răscoleau existenţa cu un suflu de dramă.

- Am clipe îh care mă îndoiesc dacă a fost ea, mi se pare că ţi-am spus asta... Da, ţi-am mai spus-o, adăugă el, surprinzând un surâs trecător pe figura îngustă, energică şi obosită a Trudei Resch. Mulţumesc că ai venit, Trude... Nu mă îndoiam că ai să vii. Şi ce bine că ai luat maşina cea mare. Dacă ai fi "venit cu cealaltă, trebuia să conduci. N-ai fi putut să mă asculţi. Da, ţi-am mai spus că mă îndoiesc câteodată, chiar şi acum, dacă femeia care m-a urmărit noaptea a fost Ana. Dar nu ţi-am spus că mă îndoiesc câteodată că m-a urmărit într-adevăr cineva. Am momente în care cred că totul n-a fost decât o halucinaţie.

- întreab-o pe Ana. N-are nici un interes să te mintă.

- Am fost la ea chiar a doua zi. Către amiază. Plecase în oraş cu soră-sa, Elena. Jean Baudat le însoţea. Nu înţeleg de ce nu mă prezintă soră-sii şi de ce îl socoate pe Jean Baudat mai demn de această cinste. Un comis-voiajor în chimicale şi parfumuri, şi ele, cu ţâfna lor provincială-boierească. Moartea lui Arghir a operat această apropiere.

- E un francez, pentru ele e un început de titlu de nobleţă.

- Nu-i asta. E un tip care aleargă toată dimineaţa cu mostre şi oferte, iar după-masa tapează la maşina de scris, l-aude prin perete. Mânuieşte flacoane de parfum şi cutii cu fiole de salvarsan şi trimite prin poştă plicuri cu firma „JRoger-Gallet" sau „Usines du Rhone". Asta inspiră încrederea unei femei, ca şi cei treizeci de mii de lei cheltuiţi cu înmormântarea şi pomenile lui Arghir. Jean Baudat e un om cu situaţie. Eu, nu. In ochii ei sunt un soi de aventurier: o legătură suspectă, o slăbiciune condamnabilă, pe care o cultivi pe furiş. Iată de ce nu mă prezintă Elenei. Mult ce-mi pasă. Mai ales acum, după sinuciderea lui Arghir, ar fi în stare să mă ascundă în bucătărie, ca pe un copil tâmpit.

- *En verite, dear,* întări Trude, întâmplarea cu Arghir a făcut mult zgomot. Au vorbit şi gazetele. Nenorocitul a fost pe vremuri un personaj bucureştean. Frumos şi bogat şi om de lume. A răscolit o mulţime de amintiri. Prietenii care l-au părăsit, familiile care i-au închis uşa, femeile care l-au uitat, toţi şi toate i-au luat cu pasiune apărarea, când nu mai era nimic de făcut. Contra cui? contra ta, fireşte, intrigantul din tragedie. *Tu avais le vilain role*[1]. Ai devenit

[1] Aveai un rol netrebnic (fr.).

antipatic ca orice erou de roman adevărat. Mă tem chiar să n-ai neplăceri: cariera ta. Cât despre Ana, nu mai vorbim. N-a suportat celebritatea. E compromisă, e nimicită.

Trude Resch îşi rostea sentinţa cu vocea ei şlefuită, în care r-eurile grase accentuau răsfăţata ei nepăsare. Totul era precis şi pus la punct în Trude Resch la acea oră. Glasul diamantin, profilul fin şi dur, trupul zvelt şi musculos, pletele metalice, arzând în coiful lor ondulat. Purta o jachetă de culoarea jadului, care o înrudea cu primăvara foilor, un pulover cafeniu, iar de sub corola de lână a rochiei, izvorau picioarele sculpturale în ciorapi atât de străvezii, că păreau neîncălţate. Avea pantofi cu talpă de crep, mici şi trainici, de cutreierat lumea în lung şi-n lat. Chiar şi felul cum şedea în perne arăta o neîntrecută măiestrie, aşa cum o pasăre rară s-ar aşeza pe o creangă sau acvila pe o stâncă.

- Te admir, Trude Resch. Eşti definitivă şi nepăsătoare ca un *presse-papier;* de ce nu pot fi ca tine? Sunt foarte bicisnic şi nenorocit.

- Sunt eleva ta întru nesimţire, maestre! pare-mi-se însă că te-ai schimbat.

- „Ah! organele-s sfărmate şi maestrul e nebun!" suspină Lucu cu o intonaţie pe care o vroia comică.

Trude Resch se întoarse spre el şi-1 privi cu milă. Era mai mult decât de obicei plină de încredere în sine în acea zi şi gândul îi zbura, pus pe joacă. Starea lui Lucu n-o nelinişte a prea mult. Avea, în legătură cu el, preocupări cu totul altele.

- Te recunosc, tremoliză ea, eşti umbra lui Lucu Silion, fostul meu amant şi stăpân. Ce pot face în amintirea ta?

- Să mă asculţi până la plictiseală... am nevoie...

- Facă-se voia ta.

Lucu reluă cu sete şipotul întrerupt al povestirii lui. Povestirea îl uşura:

- Servitoarea mi-a spus că Jean Baudat şi cele două doamne vor lua masa împreună în oraş. Vin apoi tustrei acasă, iar către seară se duc la gară cu toţii: coana Elena ia trenul de şapte spre Rucăr. M-am hotărât să mă întorc după şapte şi, ca să-mi omor timpul, m-am abătut pe la Laura.

- Nici nu se putea altfel.

El nu luă în seamă împunsătura.

- Câteodată încrederea şi seninătarea Laurei mă scot din sărite. Mi se par o prefăcătorie, o tactică de aşteptare, o voinţă mon-

struoasă de femeie. Sunt totuşi conştient de cât sunt de mişel, de slab şi de nedrept. E destul o privire de-a ei, un tremur al glasului... ştie să se uite ca o stăpână şi ca hn câine credincios... şi sunt iarăşi robul ei pe cine ştie câtă vreme.

- De ce nu precizezi?

- Pe viaţă, da, pe viaţă. Sunt prins, Trude, cu rădăcini cu tot, am de altfel şi mari răspunderi. Doctorul Barbu mi-a spus deunăzi că Laura se află la o cotitură primejdioasă, e vorba de viaţă şi de moarte.

- Frumos! preţui Trude Resch, încremenită în eleganţa ei sportivă; din nimic nu se putea ghici ce gândeşte cu adevărat. El urmă:

- Seara, destul de devreme, m-am dus la Ana. M-a primit cu o linişte suspectă, mă lăsa să vorbesc, să-i pun întrebări, le răspundea cu un rictus. Buzele i-erau palide, tenul uscat; am avut impresia că luase un calmant, ca să-şi poată juca jocul. A slăbit foarte mult în aceste câteva zile: pomeţii ieşiţi, obrajii căzuţi, tâmplele scobite, ochii în fundul capului. Nu-i vorbă, nici eu nu arăt mai bine. Simţeam cum pândea, cum aştepta întrebarea pe care o evitam, sau măcar o aluzie la urmărirea din noaptea trecută. Dar nu mai aveam nici un zor, ştiam acum că totul fusese aievea, că ea şi nu altcineva mă urmărise. Ar fi fost fireşte mai nimerit să deschid eu vorba, întâi şi întâi despre asta - dar cum să-mi justific purtarea dacă nu mă hotărâm să tăgăduiesc acest lucru? Aveam a face cu Ana şi nu cu Laura. Mă asculta şi tăcea. Aruncam în tăcerea ei, ca într-o prăpastie, ştiri, comentarii, anecdote, mă foloseam cu aproximaţie de felul în care izbuteam să o duc cu vorba pe Laura, dar cu deosebire că de data asta eu eram cel fascinat, şi Ana, şarpele. Nu mai găseam nimic de spus ca să umplu tăcerea, să ocolesc tema fatală. Băteam câmpii. Mă repetam. Ana se roşise uşor, se roşise pe încetul şi îi tremurau nările: semn de suferinţă şi de mânie. Din când în când îşi muşca buzele, ca să-şi astâmpere clocotul. Roşeaţa din obraji i se înteţea, îi suia în tâmple şi pe frunte, până la rădăcina părului. Ii scânteiau ochii. Iar eu bâiguiam ca un beat, maniac de abilitate, cu un surâs rătăcit şi prostesc în colţul gurii. O văzui pălind deodată, ca şi cum sângele îi ţâşnise pe dinăuntru şi se împrăştiase prin ruptura unei vine. Se ţinea strâns cu mâinile de braţele fotoliului şi poate de aceea n-a căzut. Privirile negre - niciodată nu le-am mai văzut atât de negre - s-au aninat de ale mele.

- Cum ai putut să mă laşi singură? m-a întrebat.

O durere sfâşietoare în glas şi o indignare dincolo de mânie.

într-adevăr, cum am putut să o las singură, în stradă, în noapte, după fuga dementă care ne-a cuprins, după toată acea stranie purtare şi a unuia şi a celuilalt? De-abia acum înţelegeam mişelia de care fusesem în stare. S-a ridicat, m-a luat de mâini şi m-a zguduit, unghiile ei mi s-au înfipt în piele şi mi-a repetat întrebarea de câteva ori, a repetat-o cu ură, cu revoltă şi parcă şi cu milă de ea însăşi:

- Cum ai putut?

Ar fi trebuit să mă supun părerii de rău care mă copleşea, remuşcării care mă sugrumase. Inima, ca într-un pumn de fier. Fălcile, încleştate. Atunci a izbucnit într-un hohot lugubru, prăvălit din culmile disperării, un hohot de care m-am îndoit dacă e de râs sau de plâns. Mi se făcuse frig. Căzuse înapoi în fotoliu. Hohotul se rostogolea ca un torent, mi-a fost frică să nu târască minţile, viaţa, o dată cu răsuflarea ei tăiată în spasmuri istovitoare. Deschidea gura să muşte aerul, să prindă o respiraţie. Apoi totul s-a spart într-un plâns fără sfârşit, care îi zguduia tot trupul şi care cu toată violenţa lui mă linişti niţel: durerea îşi făcuse loc, găsise o matcă anevoioasă, dar se pierdea de-a lungul ei fără să mai potopească fiinţa. Şi-a odihnit capul de spătarul fotoliului şi lacrimile îi curgeau şiroaie pe faţă, curgeau fără sfârşit; printre suspine o auzisem şoptind mereu:

- Cum ai putut... una ca asta...

Era sfâşietor de trist. Stam nemişcat şi neputincios, şi-mi spuneam însă că femeia aceasta zdrobită fusese totuşi în stare să iasă dimineaţa după cumpărături, să dejuneze în oraş cu o soră şi un prieten, să meargă apoi la gară, să se stăpânească, să se prefacă. Nu mă îndoiam de sinceritatea ei, dar invidiam această superioritate a femeilor asupra noastră. Datoria, înainte de toate. Pe când noi, cavalerii datoriei, sclavii ei pretenţioşi, lăsăm totul baltă la cea dintâi încleştare cu adversitatea şi ne prăbuşim de durere.

Treptat, Ana s-a liniştit. M-am apropiat de ea, m-a respins, mi-a impus distanţa de la care trebuia s-o ascult.

- M-ai părăsit, mi-a spus, m-ai trădat, pe mine care ţi-am dăruit dragostea, frumuseţea, sănătatea. Pentru o bolnavă, pentru o egoistă bolnavă care-ţi fură tinereţea, puterea şi viaţa. Ai trădat dragostea, frumuseţea, sănătatea. Vorbea pe tonul ei niţel răguşit, din clipe de exaltare sau de tristeţe. Nu ştiu de câte ori a repetat melopeea ei despre dragoste, frumuseţe şi sănătate, parcă o premeditase, parcă şi-o ticluise anume şi o învăţase pe de rost, ca o bocitoare, un descântec. Tot ce se poate. Ai să ai ce ai dorit, s-a mai

pronunţat ca un judecător, ca o sibilă. Ai să rămâi cu ea, fără dragoste, fără frumuseţe, fără sănătate. Ai să rămâi cu remuşcările, cu visele rele, cu vedeniile. Am eu grijă. Are să ştie tot, prin mine.

Poate a crezut că vream să protestez, că a izbucnit năvalnic:

- Am dreptul să-i spun totul, eu, care am renunţat la tot: la dragoste, la tinereţe, la viaţă. Pentru ea, pentru o bolnavă. Am renunţat numai ca să-ţi arăt cât e de meschină, de egoistă; cât e de agăţată de viaţă... Că n-are să moară ea, am să mor eu. Tu ai vrut aşa.

Şi iată, încheie Silion, cum mi-am petrecut o parte din noapte. A urmat oboseala, capitularea în somn, cu nervii zdrobiţi, şi deodată, ca un acces, nebunia tristă şi înverşunată a înlănţuirilor deznădăjduite, până în zori. Când am plecat, mi-a spus cu un surâs rupt, zdrenţuit ca o rană de schijă, un surâs pe care nu-1 pot uita:

• - Să nu crezi că am renunţat, să nu crezi că m-ai readus la viaţă cu îmbrăţişările tale. Am fost sortită să fiu a lui Arghir: mă duc după el.

Nu ştiu ce înrâurire a avut asupră-mi această evocare neaşteptată a lui Arghir. Un cadavru nepoftit, între noi. Am întâmpinat-o cu o glumă proastă, îmi muşc buzele şi acum:

- Dar ai vândut candelabrul, i-am spus.

- Candelabrul? Hm! îţi arde de glumă, o să vedeţi voi doi, o să aflaţi pe rând, la timp potrivit.

Am ameninţat-o cu degetul ca pe un copil, ce puteam alt să fac? şi ne-am despărţit livizi, storşi de viaţă, ca doi spectri în faptul dimineţii, şi-mi amintesc de toate astea ca de un vis urât de care mă îndoiesc, din când îh când, dacă a fost cu adevărat.

Lucu tăcu. Parcă îşi pierduse glasul. Lincolnul înainta încetinit îh spaţiul de aur, de smarald şi de argint. Un chiot pierdut ajunse până la ei: cineva încerca răsunetul primăverii. Zboruri de prigorii tăiau aerul de chihlibar, ca nişte podoabe scăpate din vraja străveche a juvaerului. Jos, în rupturile râului, se târau căruţe cu prundiş, cai şi oameni pitici. Dar numai Trude Resch le privea cu pofta de viaţă care o umplea ca un talaz. Ar fi vrut să-1 poată consola pe Lucu, să-i dea sfaturile pe care, ca orice om încolţit, le aşteaptă. Un ajutor. Suferinţa lui o întrista, îl vedea aproape de prăbuşire. I se părea ciudat că nu suferise şi pentru ea pe vremuri, că se desprinsese de ea cu atâta rece hotărâre, încât nu se putuse opri de a-1 admira în crâncena ei durere de învinsă. Si acum eroul de altădată o chema, înfrânt de două femei mediocre, care nici măcar nu i-au dorit

înfrângerea.

- E poate o dreptate pe lumea asta, îi șopti ea la ureche.

Lucu se reculese.

- Cer onorurile războiului, protestă, respect și azil pentru cei învinși.

- *Mon pauvre ami,* exclamă Trude, nu pot nimic pentru tine: nu vezi că nici nu exist?

- Prezența ta, tăgădui Lucu fără convingere.

- Te-aș sfătui să fugi, dacă ai fi în stare. Lasă totul și vino cu mine; plec peste câteva zile în Elveția.

Lucu îi strânse mâna în semn de recunoștință.

- Cum s-o las pe Laura în starea în care se află?

- Si pe Ana în halul în care ai adus-o! completă Trude.

Tăcură. Treceau un pod lung de lemn, la pas.

Trude rupse tăcerea. Limpede și așezat, ca un comandant care dictează.

- Rămâne o singură soluție: să nu mai cauți soluții. Așa cum ai ajuns, nu mai poți lua hotărâri. Lasă lucrurile în voia lor. Trăiește-le cât mai poți, cât s-o mai putea. Nu mai depinde de tine nimic. Du-te la Laura și minte-o, dă fuga la Ana și consolează-o. Nu ești destul de obosit, de vreme ce mai poți trăi viața asta. Odată și odată trebuie să se întâmple ceva, și vei avea atunci o soluție. Las-o în seama lui Dumnezeu. *Advienne que pourra!*[1]

înaintau încet și hurducat pe grinzile mișcătoare ale podului. Lincolnul se opri la celălalt capăt pe o terasă înghesuită de cuburi de granit, de stive, de grinzi și vagonete împinse pe linii înguste de lucrători goi până la brâu. Pregătiri vădite ale unui nou șantier. Pe dreapta și pe stânga șoselei se întindea cât vezi cu ochii o pădure de plopi și de sălcii de toate vârstele, rară și adâncă.

Vorbele Trudei Resch îl răscoliră pe Lucu. Poate pentru că sfatul se potrivea firii lui pe de-a-ntregul sau numai destrămării lui de acum. Poate fiindcă fusese rostit hotărât și energic, și tonul acesta, pe care i-l cunoștea de mult, părea și chibzuit și cuminte. Se lăsă în voia soartei, se odihni într-o clipă de renunțare. Trude Resch avea neîndoielnic ochiul câmpului:

- Ce-ar fi să facem o plimbare pe jos?

Si, fără să aștepte răspunsul, coborî, trecu printre oameni fără să-i privească, sări peste șanțul șoselei și pătrunse pe potecă în

[1] întâmplă-se orice! (fr.)

pădure. Lucu o urmă. Rămas de pază, șoferul decapotă mașina, dădu roților un ocol profesional și-și aprinse filozofic o țigară. Frunzele, de un verde crud, vibrau în văzduh. Trude și Lucu luau în pași troienele galbene și ruginii ale anilor desfrunziți adânc pe cărări.

- De ce te gârbovești așa? îl dojeni Trude, îndreaptă-te! îi puse o mână rece și catifelată în ceafă. O ascultă ca un copil. Ochii de aur ai Trudei Resch îl țineau sub porunca lor magnetică. E primăvară! explică ea, ca o chemare la ordine, ridicându-și fața în soare. Pletele i se răsfirau în inele de aramă. își petrecu o clipă brațul pe după umărul lui Lucu. Nu era mult mai mică decât el. Fă ca mine, îi zise, depărtându-se și respirând profund, aerul ăsta te îmbată. Lucu o imită ca un copil. Ce galben ești, *mon pauvre ami!*

In ochii liii obosiți se oglindea făptura ei întinsă ca un arc, ușoară ca firul de iarbă. își aminti deodată de Laura în zăcerea ei suavă și tristă, în veșnica ei nostalgie de larguri și orizonturi. Niciodată, niciodată Laura nu va răscoli cu un sprinten pas comorile de aur vechi ale potecilor. Ca și cum i-ar fi ghicit gândurile:

- *Mon pauvre ami,* reluă Trude, de ce să ne chinuim singuri? Totul ni se oferă de pretutindeni: ascultă! Se auzea cucul. Ascultară împreună. Să mergem! îl urni Trude.

Porniră. Freamătul pașilor prin foi și al ramurilor înfiorate de o boare umedă se îngânau mătăsos. Pe măsură ce se afundau printre trunchiurile netede și lucioase ca pielea de șarpe, îi năpădea o mireasmă întețită de pământ reavăn, de frunze putrede, de iarbă fragedă, de mușchi umed, de flori timpurii, de ape mocnite, de spații lâncede. Era de vină mai ales răspândirea vastă și seminală pe suprafețele acoperite de o mătasă verde și vâscoasă a bălților ascunse prin văi, cu dospeala lor de ouă de țânțari și de broaște, sau roiurile de gângănii și de fluturi minusculi, printre care se săgetau îndelung libelulele. într-un luminiș trecură pe lângă o babă încovoiată sub povara ei de vreascuri și se grăbiră, printre copaci, să se însingureze în feeria soarelui și a vegetației, departe de orice amintire omenească. Mireasma imensă și stăruitoare le pătrundea în plămâni, se răspândea în sânge, le țâșnea prin inimă și prin minți, înviorând în ei fiece firicel de viață, desfundând comori de avânt, descuind izvoare de putere, ca dintr-o încremenire îndelungată. Trude Resch se rezemă de un arbore crescut pieziș. Răsuflă adânc. Nările-i fremătau. Cu ochii ei oblici, cu buzele lacome și sângerii, cu pletele aprinse ca o flacără, părea o faunesă, o divinitate a

pădurii, care trezea dorințele păgâne. Paloarea ei obişnuită se însuflețea de o văpaie trandafirie. Pletele ei străluceau aprinse.

- Sunt amețită! suspină. Cu ochii pierduți în vraja ceasului, Lucu se apropie de ea. Nu! îl țintui Trude, n-am nevoie de tine aici.

Si-1 târî mai departe, spre miezul muzical şi îmbălsămat al pădurii.

O urmă ca un rob, fără scop, fără vrere. E luat ca de un val: vrăjit de lumini şi miresme. Se întrebă într-un rând dacă nu e bolnav sau chiar nebun sau numai pe cale să înnebunească. Şi-aduse aminte că au fost în viața lui răstimpuri cu fapte şi întâmplări pe care le-a trăit într-o stare vecină cu nebunia, cu toate că nimeni şi nici el însuşi nu şi-a dat seama de asta, pentru că prin nimic, în spusele şi purtările lui în lume, nu şi-a dat seama că n-ar fi fost îh toate mințile. Şi totuşi acum, după trecerea anilor, e nevoit a mărturisi că numai o minte rătăcită sau întunecată ar fi putut să-1 facă să greşească aşa cum a greşit. De unde ştie el că în clipele acestea, de care îşi dă seama totuşi, nu se poartă din nou ca un nebun.

E gol ca o urnă din care miile de ani au spulberat până şi cenuşa şi nisipul. E pătruns de cer, de pământ şi de verdeață. Ar vrea să o oprească pe Trude, să-i spună tot. Dar Trude merge înainte, ca o văpaie alungată de vânt prin secetă. Pletele ei aprinse, gleznele ei îl cheamă la tot pasul, şi la tot pasul le pierde. Gleznele de aur ars, robuste şi strunguite în pielea lor subțire. Primăvară nouă, soare de apă, oră fragedă. Umbra se strecoară sfioasă, ca un suflu de fecioară, printre ramurile păgâne. Femeia din fața lui, femeia de lângă el e atât de întreagă, de plină de ea şi desăvârşită. A fost un nerod, un nebun când a ocolit-o. Lângă nepăsarea ei, lângă avântul ei, lângă setea ei avea totul Ce stăpână e pe gândurile, pe soarta ei. Fără toane, fără lacrimi, fără alte suspine decât ale uitărilor pătimaşe.

- Ce tot îngâni acolo, *mon pauvre amil* Toate astea să mi le fi spus demult. Acum nu mai am nevoie de ele. Ai rămas îh urmă. Singur, în urmă.

Şi îi surâdea duios cu gura ei de fiară.

— Nu mai vorbi, crede-mă, *mon pauvre ami.* Nu e nevoie de vorbe. Păstrează-le pentru nebunele tale. Ai să te întorci la ele când vei fi sleit. Păstrează-le măcar vorbele, restul astăzi e tot al meu.

Pădurea roieşte de chemări, de îndemnuri parfumate. E amețită din vârfuri până în rădăcini. Potecile tremură şi ele, ca nişte şerpi uriaşi, dezmorțiți de raze. Şi învierea frunzelor de jos freamătă.

Adierile se dibuie, se împletesc, dezmeticite. Miresmele proaspete țâşnite acum, miresmele vechi trezite la viață sunt lâna de aur dezlânat ce se pierde în lume. Trude şi Lucu merg, se împleticesc, nu mai pot bea şi li-e sete, nu mai li-e sete şi ar tot bea. Sunt două guri, pădurea le dă mai mult decât pot cere. Merseră prin legănarea însorită până ce între ei şi amintiri se înălțară legiuni şi legiuni de străji de plopi şi mesteceni, ca nişte martori orbi şi fără glas, prinşi în Ioc de o vrajă. Se aflau într-o poiană blondă, îh jurul ei îngenuncheau sălcii, o cinteză fluiera dulce şi apos ca o rază. Trude şi Lucu se opriră. Ştiuseră că se vor opri aci. Ochii lor se ocoliră, apoi dădură roată, scrutând adâncurile cărărilor. Nimeni. Rămaseră aci, cu încredere, ca şi cum aria troienită adânc de toamnele pierdute şi cercuită de arbori albi cu frunza crudă şi verde, pe sub care se furişau în penumbră poteci misterioase, ar fi fost domeniul lor fermecat, grădina de demult care le-a aşteptat reîntoarcerea, paradisul regăsit.

Vântul plăpând trecu peste capetele lor şi ale pădurii şi crescu într-un talaz fără țintă, îndreptat înspre larguri. Foile moarte dedesubt, un aşternut adânc şi uscat din care se desprindea o mireasmă de putregai şi de foc. Au stat aci sub timpul oprit. Cuvintele îngemănate li s-au pierdut în legănarea coroanelor uriaşe, în foşnetul potecilor ce se căutau în afund.

- Vreau să ne bucurăm unul de altul îndelung... ca goana vântului sub pădure, gemu Trude. Ții minte? Aşa mi-ai scris odată, de ce nu-mi mai scrii aşa?

Peste ochii lui Trude, cerul s-a răsfățat albastru, cu fulgi de nori amețitor de albi şi de parfumați în zenit. Zăceau amândoi alături, fără vreme, pe sânul pământului, în plutirea lui rotundă şi solemnă spre asfințit. Din bolta verde, aurie şi înaltă picura cântecul lichid al păsărilor.

- Auzi? îl întrebă Trude, în şoaptă.

- E minunat, răspunse Lucu.

- Se apropie cineva! îl vesti Trude. Pune urechea la pământ şi ascultă.

Față în față, amândoi îşi lipiră urechea de iarba strivită şi ascultară. De foarte departe ajungea pe dedesubt până la ei o bătaie rară şi egală, ca a unei inimi ascunsă îh adânc.

- Da, vine cineva, îi dădu dreptate Lucu. Se priviră înfiorați, ca doi copii care-şi fac frică. Se târâră nițel de-a buşilea printre tufe de izmă, ca în poveştile cu piei-roşii. Nu se vedea nimic decât

coloanele tăcute şi sumbre ale codrului. Ascultară din nou, pătrunşi de-a binelea de jocul lor pe struna spaimei. Da, se aude desluşit acum. Cine să fie?

- E inima pământului, şopti Trude.

- E cineva care nu trebuie să ne vadă! îi spuse Lucu la ureche.

Un vreasc trosni undeva. Se ridicară, tresărind deodată. Auziră un pas, apoi altul. Fără îndoială, un suflet mai trăia prin apropiere. Grabnic îşi scuturară veşmintele. Cu nerăbdare, Lucu curăţă părul Trudei de pulberea de frunze şi firele de iarbă agăţate.

Pe cărarea largă din mijloc, înspre poiană, se ivi bătrâna întâlnită cu un ceas mai înainte în luminiş. înainta cu pasul greu pe care i-l tipărea povara din spate şi adâncimea covorului inegal şi ruginiu al potecii. Legătura de vreascuri resfirată în vârfuri aspre şi uscate o depăşea cu mult pe dreapta şi stânga, încât zgâria cu ghearele lor trunchiurile de pază care uneori smuceau brusc într-o parte sau alta. îşi îndrepta mersul ca un automat scăpat dintr-o împotrivire. Cu toată încovoiepea spinării era neobişnuit de înaltă în portul ei peticit şi în anii ei de babă. Ţinea mereu capul în sus cu o ciudată şi majestuoasă sforţare, pesemne ca să prindă pe obraz mângâierea făcliilor subţiri, strecurate printre ramuri. Se apropia de-a dreptul de ei, ca şi cum ar fi vrut să le vorbească, să le ceară socoteală sau să-i blesteme pentru singurătatea lor care pângăreşte sfinţenia pădurii. O aşteptau ca doi inşi osândiţi să o înfrunte, pentru că le-ar fi fost ruşine să plece, fuga lor lui s-ar fi părut o mărturisire. Sau apariţia ei îi ţintuia locului.

- Ce poate fi, la urma urmei? Nu e decât o biată bătrână, împovărată şi singură în pădure...

Si Lucu, mânios pe sine şi totuşi neliniştit, Trude străbătută de un fior îngheţat în care presimţea începutul unui tremur. Foşnetul paşilor se apropiase prin roiul uscat al frunzelor. Trude prinse mâna lui Lucu şi i-o încleşta. Surâdea, un surâs sfios şi sfruntat de fetiţă. Bătrâna se smucise uşor cu povara împiedicată de ultimele trunchiuri ale cărării şi acum străbătea prin luminiş spre celălalt capăt care o continua. Gâfâia şi ţinea capul mereu sus şi ochii ei spălăciţi larg deschişi, fără să clipească. Nici o privire nu le arunca. Dar se opri când fu să treacă pe lângă ei.

- E cineva pe aici? întrebă ca şi cum ar fi aşteptat un răspuns din culmile arborilor.

Un glas şovăitor şi ascuţit, neaşteptat de slab pentru nesocotita lor sfială.

- Oameni buni! răspunse Lucu

- Fă-ţi pomană şi saltă-mi niţel povara, se rugă bătrâna. Lucu se apropie şi o ajută. O fi târziu? tremură din nou glasul.

- Trecut mult de amiază.

- Câţi sunteţi? întrebă din nou,cu ochii spre culmile arborilor.

— Un om şi o femeie.

- Din care sat?

- Din Bucureşti.

- Să v-ajute Dumnezeu.

Săltându-şi povara, bătrâna îşi potrivi faţa în soare şi, cu lumina pe frunte, şovăi.

- Drum bun, îi dori Lucu. Nu primi răspuns. Trude râdea nervos şi înfundat. De ce râzi? o mustră Lucu. Se potoli.

- E oarbă, zise Trude, înfiorată. Poate că e Muma-Pădurii... sau Sfânta Vineri...

- Aţi spus ceva? bătrâna întinse gâtul şi urechea.

Tăcere. Nu mai pleca. Aştepta poate ceva de pomană, dar ceilalţi doi nu înţelegeau. Sub privirea răspândită pretutindeni, ca o ceaţă, a ochilor ei albi, Trude se zgribuli ca de frig şi zgârci degetele pe mâna lui Lucu. începu să i-o legene cu neastâmpăr pe măsură ce tăcerea se prelungea.

- Să mergem, îi şopti într-un tremur neastâmpărat, spulberând frunzele pământului cu piciorul, şi-i repetă stăruitor: Să mergem, să mergem.

Aproape că se tânguia. El o ţinu locului, strivindu-i pumnul în palmă, cu nerăbdare.

Trude dete un ţipăt, strident şi scurt, îşi smulse mâna din strânsoarea lui şi o rupse de fugă pe potecă, în gangul metalic dintre trunchiuri. Lucu se uită înmărmurit. Fugea ca şi cum o haită de lupi ar fi fost pe urmele ei, fugea de ceasul morţii. Din goană, pletele i se desfăcură pe umeri, i se desfăcură somptuos sub degetele pădurii, pe sub care fugea ca Avsalon. Ţipătul ei rămăsese înfipt în creierul lui Lucu, ca un sfredel viu şi nesfârşit, împlântând în el o întrebare chinuitoare. Fără să se mai sinchisească de babă, porni si el, strigând-o pe nume la răstimpuri, mâniat şi îngrozit că nu o poate nici opri, nici ajunge. Trude alergă ca o Diană, repede şi armonios, dar tăcerea ei şi zvonul paşilor în foi şi freamătul vântului crepuscular, în singurătatea întunecată a trunchiurilor de copaci, dădeau alergării lor ceva straniu şi deznădăjduit. Coama înflăcărată a Trudei strălucea tot mai apropiată, îi umplea ochii, dădea foc

pădurii, i se părea că aude o respirație căznită ca un geamăt, dar își dădea seama că nu el o ajunge, ci urmărita încetinește, iată, la o cotitură Trude se întoarse deodată, se lipi cu spatele de un copac, rămase cu capul dat pe spate, palidă, cu gura deschisă. întinse mâinile spre el într-un gest de oprire. Lucu se opri.

- A fost îngrozitor, îi spuse Trude și, făcând doi pași spre el, i se atârnă de gâf, cu inima zbătută, cu răsuflarea grea. O sprijini să nu cadă. Nu puteam suferi, continuă Trude, întretăiat, arătarea aceea, tocmai acum... tocmai atunci... O văd încă... Tresărind, se lipi de el: îmi vine să țip. Auzi? Se agăță de el cu putere. Să nu mă lași să țip. Ajută-mă să nu țip. Ajută-mă.

Ca pe un copil, o luă în brațe. Nu înțelegea ce se petrece cu ea. Atât de cumpănită și de calmă, de obicei, acum era pradă unei groaze de neînțeles.

CAPITOLUL 24

încremenise cu plicul în mână, lângă ușă. In marchiza de lemn scorojit și de zid lepros a casei Feraru plutea clarobscurul multicolor al vitraiurilor roșii, vinete și portocalii. Lucu privi în jurul său. Nu-1 văzuse, nu putea să-l vadă nimeni, nici de afară, nici din holul întunecat și pustiu. Zăbovi dinadins, să știe ce are de făcut. Nu i se părea de mirare că pusese mâna pe misivă, că prevederile lui nelămurite, din zilele din urmă, îl puseseră la cale într-un chip atât de sigur, atât de miraculos. Venise de-a dreptul, la țintă, mânat de un ordin neauzit. Devreme, ca niciodată. Intrase pe portiță cu băgare de seamă să nu facă zgomot și grabnic, ca un hoț care cunoaște bine locurile. în tăietura dreptunghiulară din vechea cutie de scrisori ruginită, care se deschidea pe dinăuntru în marchiză, zărise numaidecât o dungă albă de hârtie. Poșta venea foarte rar pe aci. Scrisoarea fără timbre fusese adusă de cineva, poate chiar de cel ce o scrisese. Cu strângere de inimă a citit numele Laurei pe plic, tras cu scrisul Anei Ulmu. A urât literele acelea mari, hotărâte și virile, pline de o monstruoasă voință, de o forță răufăcătoare, ce se desprindea chiar din porii hârtiei, ca o agresiune magnetică, netălmăcită. Paginile largi îi tremurau în mână. Le citi dintr-o dată, ca pe o partitură de orchestră, apoi rând cu rând și, în sfârșit, o a treia oară, cuvânt cu cuvânt, ca să se pătrundă mai bine de înțelesul lor cumplit:

„...Domnișoară sau doamnă, nu te cunosc si nici nu țin să te

cunosc. în schimb, dumneata ai să faci cunoştinţă cu mine vrând, nevrând — începea scrisoarea - trebuie să recunosc că omul care, după spusele lui, îţi joacă de ani de zile comedia platonismului a făcut rezerve, când s-a îndrăgostit de mine, ba chiar a luptat cu el însuşi, fiindcă, tot după spusele lui, era osândit pe veci să te întreţină în iluzia dragostei lui.

Din nefericire, amândoi ne-am trezit, la un moment dat, că nu mai putem trăi unul fără altul, că de unirea noastră definitivă depinde rostul unei vieţi. Atunci n-a mai avut nici o îndoială, n-a mai avut alt gând decât să-şi aşeze viaţa laolaltă cu mine.

Mai întâi mi-a propus să stau la el. Am refuzat. Eu nu pornisem cu intenţia de a mă căsători cu el. Când a simţit că mie-mi mai rămăsese o frântură de judecată, m-a învăluit cu atâta dragoste, încât m-a făcut să uit tot ce nu era el pe lume, m-a târât într-un vis irezistibil şi poate dincolo de real. A făcut planuri de viitor cu mine, şi eu am crezut. Plănuia să se facă numit undeva în străinătate - vreun consulat, vreo legaţie - fiindcă numai aşa, stând mai multă vreme departe de dumneavoastră, v-aţi fi putut obişnui fără el, l-aţi fi putut uita. Acest proiect era irealizabil, iar eu, când am văzut că dibuielile lui în această direcţie nu izbutesc, poate şi pentru că nu sunt duse cu destulă hotărâre, eu i-am propus să vă spună adevărul. N-a avut curajul. Mai mult încă, i-am propus să ne despărţim, fiindcă nu mai puteam suporta ideea unei legături cu un om înlănţuit pe viaţă de o altă femeie. I-am cerut să aleagă între mine şi d-voastră şi n-a vrut. Nici să se despartă de mine, nici să pună capăt minciunii în care trăiţi amândoi. De atunci nu m-am mai înţeles cu el. Era peste puterile mele să-1 accept lângă mine în serile când venea de la dumneavoastră. într-un rând mi-a cerut un termen de şase luni pentru ca să «aranjeze situaţia». Nu i l-am acordat. Ştiam că nu era decât un expedient, un mijloc de a câştiga timp pentru a mă robi cu totul şi că niciodată nu va avea curajul să vă facă mărturisiri. Preferă despărţirea de mine decât să devină criminal, cum spune el, fiindcă e încredinţat că nu trăiţi decât pentru el. Mi-a mai spuS că nu se va căsători niciodată cu d-voastră. Dar dacă relaţiile d-voastră cu el se reduc la un *mariage blanc*[1], cum afirmă că îl numiţi d-voastră, nu văd de ce v-ar nimici viaţa o renunţare totală.

Dacă mi-aş fi putut învinge sentimentele, vă rog să credeţi că

1 Căsătorie neconsumată(fr.).

l-aş fi părăsit fără să fi aflat vreodată d-voastră ceva. Dar mi-e peste putinţă.

Nu a fost criminal faţă de d-voastră. Crima o face cu mine. Si poate şi cu el.

L-am văzut suferind, plângând cu hohote. Este peste poate ca dragostea lui pentru mine să fi fost un simplu capriciu. Stiu că nu se va consola niciodată de pierderea mea. Stiu că viaţa anormală pe care nu din iubire, ci numai legat de teama de a nu face rău, o duce cu o femeie ca d-voastră îl destramă, îl abate de la scopurile lui şi îl «ratează». Când l-am cunoscut, trăia îh desfrâu. Un harem întreg. Mi-a mărturisit că s-a despărţit numai pentru mine de câteva femei cu care avea relaţii - cum să le spun? - sporadice (fără joc de cuvinte) şi care îl consolau efemer de marele amor nedeplin în care se zbătea încătuşat. Mi-a şi dat numele câtorva din ele: d-na Trude Resch, soţia bancherului, de pildă. Nu interesează celelalte. Au existat, fiţi fără îndoială. Le cunoştea toată lumea, le ştia tot satul, afară poate de d-voastră.

De-acum încolo îşi va relua viaţa de mai înainte, fără mine, şi va continua să vă mintă ca şi în trecut: măruntele aventuri care îi îngăduie să fie sublim în măreţul lui sacrificiu. Şi îi veţi da crezare mai departe, pentru că astfel vă dictează interesul suspectei d-voastră iubiri.

înainte de a muri, am ţinut să vă spun adevărul. E de altfel cu neputinţă ca să nu fi auzit nimic din ceea ce făcea el. Cred însă că vi-1 păstraţi chiar aşa cum îl ştiţi că este, din simplu egoism. Stiu că nu vă spun nimic nou. Eu ca femeie simt că nu o ucigătoare dragoste vă ţine lângă el. Ştiu că n-ar fi săvârşit o crimă reluându-şi libertatea. Sunt convinsă, repet, că din toată această sinistră situaţie, crima s-a săvârşit numai cu mine.

îmi accept soarta, dar mă dezgustă sacrificiul pentru o necunoscută. De aceea v-am spus cele ce aveam de spus.

Am auzit că sunteţi o fiinţă superioară, «evoluată». Mă îndoiesc. Aşa cum puteţi trăi fără dragostea lui deplină, iar o fiinţă evoluată ar. fi simţit adevărul şi n-ar fi acceptat să trăiască într-o astfel de ficţiune, aţi fi putut trăi şi fără el. Eu, nu.

Mai mult, cred că şi după ce veţi fi citit acestea, veţi stărui îh viaţa de până acum cu el. Vă cred în stare şi de această monstruozitate. Am mai avut ocazia să obsev monstruozitatea fiinţelor superioare în genul d-voastră. Nu rezist ispitei de a dărâma la pământ castelul de cărţi de joc. Adaug că pe el l-am prevenit că am să vă

scriu. Nu mă crede însă în stare de această indiscreție și lipsă de eleganță. Ca și cum nu și-ar da seama că e vorba de viață și de moarte aci. Sau, cine știe? poate că mă crede în stare și așteaptă să mă țin de cuvânt. Ce așteaptă? Josnicia omenească, așa cum o întrezăresc din când în când, mă grăbește să isprăvesc cu mine și cu tot ce m-a înconjurat.

Nu semnez, nu din lașitate. Dar mi se pare că semnând consimt, în această clipă din puținele care mi-au mai rămas, la un contact, la o legătură fugară între mine și d-voastră. E ca și cum v-aș întinde mâna de bun rămas. Nu pot. Sunt sigură, de altfel, că știți cine vă scrie: naiva d-voastră ignoranță nu poate fi atât de totală, pe cât e în stare să și-o închipuie un egoist ca el."

Lucu șovăia, sfâșiat de îndemnuri potrivnice, se clătina pe loc, nu știa ce să facă. Mototolită în palmă, scrisoarea îl ardea. Răsufla greu, înăbușit de mânie, de revoltă și dezgust.

E scrisoarea unei nebune, își zise, dar și a unei canalii fără pereche. E o încercare de mișelesc, de josnic asasinat, e un atentat asupra unui copil, e asasinarea unui suflet fără vină. Niciodată nu-și închipuise că e cu putință așa ceva. Mi-e scârbă de ea, își șopti, și căută zadarnic în el cuvântul care să o stigmatizeze pe Ana. Canalia, scrâșni din nou, da, canalia, fiara...Nimic nu are sfânt, își zise, nici cuvânt, nici onoare, nu știe de altă lege decât de voința ei, de puterea ei și e gata să calce peste cadavre.

Ce agresiune sălbatecă, ce iscusită punere la cale. Totul S' >cotit: fiece cuvânt, o picătură de vitriol, fiece gând, un pumnal otrăvit. Si cu ce sadică înverșunare îl răsucea în rana hidoasă din sânul Laurei. Fără scrupul s-a folosit de destăinuirile lui de om slab, încrezător și vanitos (fie!), ca să-și facă din ele o armă care să o nimicească pe Laura. Și cuvintele, și șoaptele lor de amanți le-a cules și le-a pus pe toate la bătaie, el și le recunoaște, diformate, răstălmăcite, în scrisoarea infamă, le-a rostit într-adevăr; dimpreună cu făgăduințele disperate ale patimei dezlănțuite, cu aiurelile cu care și-au amăgit amândoi tristețea și vremelnicia, le-a rostit, o recunoaște; dar ea le-a cules, le-a pus deoparte ca un cămătar care pândește un faliment, o moștenire, și le-a trimis, ca printr-un portărel al crimei, să revendice tot. Ca un tâlhar, gândul ei s-a năpustit asupra Laurei, plăpândă și nepregătită. In ce scop? în ce scop, de vreme ce dă de veste că moare? Si nu minte când dă de veste că moare. Cine săvârșește o astfel de faptă nu mai are încotro, moartea îi e singura ieșire. Nu cumva strânge în pumn scrisoarea unei moarte? își

descleștează degetele, să slăbească strânsoarea, ca și cum hârtia ceea ar fi un lucru viu. Poate că Ana nu a murit încă, e numai între viață și moarte. Mai are timp să alerge, să dea alarma. Dar Laura e singură aci și el nu cunoaște tot adevărul, nu face decât presupuneri sprijinite pe câteva rânduri geloase, răzbunătoare, demente. Cine știe de ce atentat mai e în stare, ce se mai poate întâmpla. Silion e ca o sentinelă în fața necunoscutului, e de pază în fața unui blestem. Datoria lui e aci.

Netezi cu grijă scrisoarea și o puse în buzunar. Are să o arunce departe. Respiră adânc, își luă o înfățișare de toate zilele și, prin vestibul și hol, pătrunse în casă.

Laura era în așternut și citea. Pe umeri ptirta o lizeuză de lână palid-roză, peste care se inelau pletele ei desfăcute și răvășite până pe paginile deschise. Un surâs de uimire îi lumină fața. Se înălță în perne, sprintenă, și întinse mâinile spre el. O mișcare a trupului întreg, nedezbinat, făcută fără premeditare și efort, cu totul altfel decât înainte. îl cuprinse pe după gât, îl privi, fără cuvinte. Niciodată nu se va obișnui cu bucuria ei mută, cu primirea ei caldă. Nu i se întâmplase nimic, gândul dușmănos al Anei nu o săgetase, era liniștită ca totdeauna și invulnerabilă în liniștea, în ordinea și în singurătatea ei.

- Am vrut numai să te văd, îi zise Lucu, să-mi spui cum îți merge, să te sărut și să plec.

De-abia sta locului: Ana zăcea undeva în primejdie. Moartă poate. Și poate mai e timp.

- Âșa de repede? îl dojeni Laura. Nu-ți dau drumu. Lucu dădu să se așeze, dar Laura îl opri: Un minut, o să luăm o cafea. își dezveli un picior după altul, ca pe niște flori mari, mătăsoase, cu tulpini ciudate, și dibui, cu vârfurile, papucii pe carpetă. Să nu mă spui doctorului că am băut cafea, n-am voie decât după masă. îmi merge din ce în ce mai bine, să știi.

Lucu privea surprins și cu o mirare ascunsă această primăvară a mișcărilor Laurei. Dar când Laura dădu să se ridice, șovăi într-un efort nesigur:

- Dă-mi mâna, îl rugă, nu sunt încă stăpână pe mine. Tonul ei era trist și cerea iertare. Sunt chiar foarte departe de a fi bine de tot, adăugă, și-și căută o cumpănă, dreaptă și zveltă în fața lui, legân-du-și peste mijlocul subțire halatul de mătasă, vătuit.

Se depărta spre ușă, cu un mers care trăda încă nesiguranță și atenție, dar care nu mai semăna deloc cu mersul tocat și mecanic

dinainte de sosirea lui Barbu. Un mers nou care se libera încet ca o fântână. Laura se întoarse către Lucu:

- M-aştepţi niţel să fac eu cafeaua: nu renunţ. Se înălţă niţel într-o graţioasă sfidare. Am să fiu totuşi în stare să mă compar cu orice rivală, în curând... N-are să-mi mai fie frică de nimeni... Zâmbetul îi pieri pe buze, văzuse că Lucu o privea cu gândul altundeva. Ce s-a întâmplat? îl întrebă speriată. Se întoarse la el, îşi sprijini palmele pe umerii lui, eludând o ezitare în cumpăna mersului. Tu ai ceva, îi zise, îmi ascunzi ceva, Luc. E poate ceva în legătură cu mine: tu nu vii niciodată atât de dimineaţă... Spune-mi ce ai de spus, Luc.

Lucu se gândea la scrisoarea din buzunar şi se îngrozea la gândul că ar fi putut să ajungă sub ochii Laurei. Se temea de petecul de hârtie ca de ascunsa prezenţă a unui vrăjmaş.

- N-am nimic, o linişti, şi-şi adânci privirile în ochii fără fund ai Laurei. Mă bucuram privindu-te: atâta tot.

Laura clătină din cap:

- Nu te cred, Luc. în fine, e poate ceva neînsemnat. Ai să-mi spui tu, când o trebui. Totul se află la timpul său.

Se sprijini mai tare pe umerii lui. Pleoapele i se închiseră, nările îi tremurau. Lui Lucu i se făcu teamă. Poate că a vorbit aşa dinadins: totul se află la timpul său. Ah, teama lui mistică şi absurdă. Laura reluă:

- Am să-ţi spun ceva, Luc.

Glasul e niţel răguşit. Lucu aşteaptă: întâmplă-se orice. Laura urmă:

- în curând ai să mă poţi lăsa şi singură de tot. Un tremur uşor şi continuă: N-am să mai fiu atât de nefericită fără tine... fiindcă n-am să mai fiu singură. Nici n-ai să mă poţi părăsi de tot. Şi asta numai datorită ţie. Nici n-am să te pot urî. înţelegi?

Deschise pleoapele şi-1 învălui într-o privire de duioşie în care strălucea o lacrimă. Răsufla întretăiat printre buzele întredeschise.

Lucu o cuprinse în braţe. Laura se lăsă îh voia lui. Apoi se îndreptă încet, ca pe un gând pe care nu şi-1 lămureşte.

- E ciudat, îi zise, e foarte ciudat...

Lucu o luă de mâini, o privi, nu înţelegea. Un vârtej de îndoieli, de temeri, de nedumeriri:

- Ce e ciudat, Laura?

- Că nu te simt, îi răspunse. îşi desfăcu mâinile dintre ale lui şi se dădu înapoi cu un pas, să-1 vadă mai bine. Nu te simt lângă

mine, nu eşti cu mine. îşi duse mâna cu arătătorul întins la piept. Pentru întâia oară nu te simt: tocmai acum... tocmai astăzi.

- Laura?! protestă Lucu.

Nu ştia ce să mai spună. Vestea îi sosise într-o clipă cumplită, în zadar căuta să-i socotească urmările, Laura era de faţă şi-1 chema la ordine, iar scrisoarea Anei îl ardea în buzunarul de la piept. Se afla pe un teren mişcător pe care fiece cuvânt era ca un pas mai spre adânc. N-ar fi putut să joace comedia bucuriei. Nu mai avea puteri. O auzi pe Laura vorbindu-şi singură, cu un zâmbet de compătimire în colţul gurii:

- Bietul Luc, nu se aştepta... are să se deprindă cu gândul... Să ştii, Luc, că nimic nu s-a schimbat. Eu singură mă voi îngriji de „el". N-ai să-1 vezi, n-ai să-1 auzi, n-are să te plictisească. Ştiu că bărbaţilor nu le plac copiii când sunt foarte mici. Dar are să se facă mare repede de tot.

Lucu îi sărută amândouă mâinile. Bâigui ceva de neînţeles.

- Mi-a spus doctorul Barbu, reluă Laura, că de situaţia asta se leagă vindecarea mea. Totul reintră în ordinea naturală, aşa a zis, când copilul acesta vine pe lume. A vrut să-ţi vorbească încă mai demult. L-am împiedicat, am vrut să-ţi dau ştirea numai eu. Râse într-un chip straniu, ca să ne bucurăm împreună.

Lucu asculta împietrit.

- Mai am o rugăminte, Luc, să mă ajuţi să mă vindec; nu pentru mine. Să mă mai iubeşti câtva timp, măcar până la venirea „lui": numai atât... Şi adăugă cu un surâs cochet, care lui i se păru dureros. Minte-mă, dacă nu poţi altfel. Mai fă un efort. Brusc, schimbă vorba: Am uitat cafeaua... Numai câteva minute.

Şi dispăru.

CAPITOLUL 25

Se oprea gâfâind la câte o răscruce. Făcea semne deznădăjduite cu pălăria ţinută în mână, ca o pasăre împuşcată şi răvăşită în vânt. îşi da seama că în goana lui alcătuia o arătare ciudată, dar nimănui totuşi nu-i păsa de el. Lumea se grăbea. Prin faţa lui taxiurile lunecau în goană — era forfota orelor dinspre amiază, când ministerele sunt copleşite de samsarii de lux, siliţi să fie de faţă pretutindeni şi în acelaşi timp. Un taxi gol la această oră e speranţa supremă a întârziatului. Lucu o pornea din nou în pas alergător, în calea lui trecătorii se dădeau la o parte, i se părea că de-abia înaintează, niciodată nu fusese mai răzvrătit de soarta omului, ţintuit cum e de pământ pe două ciolane verticale care de-abia foarfecă spaţiul între ele. îşi pierdea răsuflarea, încetinea, gata să renunţe, dar spaima îi da brânci înainte şi alerga deznădăjduit şi tot mai greoi, despotmolindu-şi paşii ca din valurile cleioase ale unui mormânt. îşi mai amintea cu teamă şi că fugise deodată din camera Laurei, fără să mai aştepte cafeaua; fără să i s-audă măcar un cuvânt. O încurcătură mai mult în visul urât în care se zbate, gonind. Ce însemnătate poate să mai aibe mărunţişul acesta, când în joc e totdeodată şi viaţa unei femei. Ca întotdeauna, va găsi el pentru Laura o lămurire care să o mulţumească, îi va spune, bunăoară, că şi-a luat câmpii de fericire la auzul minunatei bunevestiri. Unu-doi, unu-doi, începu să-şi numere paşii, cu gândul că ritmul îi va da mai multă rezistenţă în această cursă a lui. In ochii lui apăru, în sfârşit, casa doamnei Ulmu. Alergase o veşnicie. Acum totul i se păru o poveste uitată şi absurdă.

Se opri. Faţada, cuprinsă în liniile ei liniştite, cu ferestrele deschise în dimineaţa de primăvară, nu avea nimic misterios, necum funebru. In panica lui fără rost se aşteptase să vadă fluturând doliul în poartă. Ana e la ea acasă, desigur. Totul n-a fost decât un gând răzgândit, de femeie înnebunită. Cu puteri noi străbătu curtea şi se repezi pe scara de serviciu în sus. Servitoarea îl întâjnpină. înfăţişarea ei palidă şi nedormită, cearcănele ei adânci şi vinete îi treziră, cu o zvâcnire a inimii, toate spaimele din nou.

- Unde e doamna Ana? gâfâi Lucu.

- La sanatoriu.

Vru să-şi ducă şorţul la ochi, dar o împiedică, o apucă de umeri:

- Trăieşte?

- Da. Dar cât am stat eu acolo, nu-şi venise încă în fire.

- Unde anume?

- La „Saint Vincent de Paul".

Lucu se întoarse, coborî o treaptă, dar servitoarea îl opri.

- E şi domnul Baudat acolo, îi spuse, dumnealui e cel care a găsit-o ieri, spre seară, pe divanul din hol. Un adevărat noroc că i se deranjase telefonul şi a intrat să vorbească de la noi. A bătut şi, fiindcă nu i s-a răspuns, a intrat. Eu credeam că doamna se odihneşte, de unde să-mi dea prin gând aşa ceva. Nici nu eram acasă, mă trimisese mai demult coniţa să pun o scrisoare în cutie unei doamne Feraru: n-auzisem niciodată de ea. Când m-am întors, coniţa zăcea pe spate, vânătă la faţă, cu spume la gură şi horcăia. După câteva minute a sosit Salvarea. Domnul Baudat, săracul, a stat toată noaptea la sanatoriu, s-a întors astăzi în zori şi a plecat din nou. Spunea că doctorii n-au pierdut cu totul nădejdea, au făcut cu schimbul la căpătâiul ei, dar până acum, nimic.

- Mă duc la „Saint Vincent", hotărî Lucu, ca şi cum totul ar fi depins de ducerea lui acolo.

- N-are nimeni voie s-o vadă. Pe palierul îngust Lucu începu să se plimbe ca îhtr-o cuşcă. Mi se pare că vine domnul Baudat, adăugă servitoarea.

Un pas se apropia în grabă. Amândoi priviră în jos. Capul pleşuv şi opărit al tânărului Baudat se înălţa treptat din spirala treptelor.

-*Enfin, vous voilă*[1], exclamă Baudat, dând cu ochii de Lucu.

1 Iată-vă, în sfârşit (fr.).

Dacă ați fi dat aseară pe aici, continuă el în franțuzește, ați fi prins prilejul să vă faceți datoria.

- Cum îi este? întrebă Lucu, nesimțitor la imputări și ironie.

- Așa cum îi poate fi cuiva care a înghițit un tub de pastile de veronal, în sănătatea dumneavoastră pesemne: că altă explicație nu găsesc, deocamdată.

Lucu renunță cu o ridicare din umeri. Nu era pornit pe ceartă.

- Domnule, imploră el, ce e de făcut acum? Aș vrea s-o văd, s-o ajut, mi-aș da și viața...

Se opri. Căzuse în patosul cel mai ridicol, în fața unui necunoscut care-1 pândea răuvoitor și pizmaș.

- în starea de acum a bolnavei, prezența dumneavoastră ar trece neobservată, vreau să spun că binefacerile acestei prezențe s-ar duce *en pure perte*[1], îi tăie vorba Jean Baudat, gargarisind „r"-urile, iar de ajutat n-o puteți face decât cu bani: cât mai mulți și cât mai repede. Am instalat-o regește, continuă el, trei doctori fac cu schimbul la căpătâiul ei, i se administrează stricnina cu nemiluita, dar îngrijirile astea costă ochii din *cap, j'en sais quelque chose*[2], și cu toate că am telefonat inginerului Androne, cu care am suportat frățește și funeraliile acelui bătrân nebun de Arghir, am făcut și fac singur față necesităților, fiindcă am fost cel dintâi și unicul martor al nenorocirii. In asemenea cazuri *il n'y a que le premier pas qui coute*^, restul e în virtutea inerției. *C est donc avec un grandplaisir, monsieur, que je vous verrais prendre place dans Ies rangs*[4]. Tăcu, subliniindu-și invitația cu o ușoară plecăciune, în care Lucu citi o intenție de ironie cu totul nelalocul ei. „Răutatea, își zise, nu-1 face mai frumos pe acest devotat prieten al Anei: nasul lui rumen și cărnos, cu vinișoare albăstrii, ochii aceștia bulbucați, luminișul roz-alb al cheliei, ce indecentă exhibiție!"

- E de la sine înțeles, domnule, declară Lucu, că iau asupră-mi toate cheltuielile, dimpreună cu ceea ce ați binevoit să avansați.

Se silise să vorbească cu simplitate, dar fără voie o luase cam de sus. Aproape ca un grand de Spania. Jean Baudat se grăbi să-l lămurească:

Am plătit anticipat opt zile: *c est le reglement!* Aveți prin

[1] Pe apa sâmbetei (fr.).
[2] Sunt bine informat (fr.).
•J Doar primul pas contează (fr.).
Am să vă văd, așadar, cu mare plăcere, domnul meu, ocupându-vă locul alături de noi (fr.).

urmare dinaintea dumneavoastră timp.

Lucu îi mulțumi și își ceru iertare că întâmplător nu avea suma necesară asupra-și.

- Mai e și presa, adăugă Baudat, cincizeci de mii, n-am putut scăpa mai ieftin.

Lucu îl privi întrebător.

- Sunt zece ziare de informațiuni și de scandal, care au avut știrea de la poliție, care o aveau automat de la Salvare. Trebuia, *coute que coate*[1], să nu apară nimic cu privire la doamna Ulmu. *Vous voyez ga*[2]*:* „o sinucidere în lumea bună"... și asta după „cazul Arghir". Am avut noroc că am tratat afacerea direct cu reporterii care „fac" poliția și care sunt constituiți într-un fel de sindicat... dacă afacerea ajungea la administrația ziarelor, ne-ar fi costat cel puțin dublu.

- Bineînțeles! aprobă Lucu, silindu-se să pară neturburat.

Din fericire, Teodora își pierduse răbdarea:

- Ce face conița, și-a venit în fire? Ce spun doctorii?

- S-a trezit. Dar nu m-a recunoscut și nu-și dă seama de nimic. Doctorii se căznesc s-o împiedice să adoarmă iar. E un chin.

Lui Lucu nu-i plăcu defel observația că Ana Ulmu nu l-a recunoscut pe Jean Baudat la deșteptare. „Are pretenții" își zise, supărat totuși pe sine că în asemenea momente se poticnește de nimicuri.

- *A propos,* luă cuvântul Jean Baudat către Teodora, știi că te duci la gară: coana Elena sosește la ora 13 fix, i-am telefonat aseară; eu n-am timp, trebuie să mănânc la iuțeală și să mă întorc la sanatoriu.

Lucu era din ce în ce mai vexat. Nici măcar de formă, francezul nu s-a gândit să-i propună s-o întâmpine pe sora doamnei Ulmu la gară. Trecea peste el ca peste un străin, un nepoftit. „Se socoate mai din familie decât mine. Si de ce o fi crezând că e neapărat nevoie de el la sanatoriu?"

'A

- Sunteți medic? îl întrebă el hotărât să-l pună în încurcătură.

- Farmacist! răspunse Baudat, dar n-am practicat; sunt reprezentantul uzinelor „du Rhone" și profit de împrejurare să tratez cu administrația sanatoriului „Saint Vincent" o comandă de medicamente.

1 Cu orice preț (fr.).
[2] înțelegeți (fr.).

- *A quelque chose malheur est bon'*, *monsieur* Baudat.

- Nu e din vina mea, *monsieur* Silion!

Servitoarea dispăruse. Lucu se înclină în fața lui Baudat, rugându-1 să-i permită a-i telefona după vești. II lăsă îh casa doamnei Ulmu ca pe un stăpân. îl disprețuia şi mai mult de când aflase că e farmacist: pentru el, această onorabilă îndeletnicire rămăsese legată de personajul lui Homais. Dar totdeodată îi era recunoscător lui Baudat că nu i-a propus să meargă la gară. își schimbase părerea. N-ar fi fost momentul cel mai nimerit să cunoască pe coana Elena. Ar fi fost o întâlnire hotărâtoare, plină de urmări de neocolit: „Sunf un monstru de egoism, recunosc, dar până azi nici un monstru nu s-a aflat într-o mai rea situație decât mine."

- Taxi!

în holul casei lui, doamna Aretie, zveltă şi juvenilă, rânduia veşminte şi rufe într-o valiză.

- Precum vezi, plec, răspunse ea privirii mirate a fiului. Nu ți s-a urât cu mine?

- Nu, mamă, închipuie-ți că nu! Şi nici nu te las să pleci. Trebuie să mai rămâi. Am nevoie de tine.

într-adevăr, vestea îl turburase neaşteptat. Ar fi vrut să-i spuie tot ce se întâmplase, dar şovăia, cuprins de o .sfială copilărească şi de oboseală. Doamna Silion surâdea fericită, dar neînduplecată:

- Eşti un fiu drăguț, Luc, aproape un model de fiu. Dar trebuie să plec. Am terminat cu dentistul. Mă aşteaptă stropitul viei. Oricâtă încredere aş avea eu îh moş Toader, logofătul, e mai bine să fiu acolo.

- Ce-ar fi, mamă, s-o laşi nestropită?

- Glumeşti, Luc? Anul ăsta, dacă scăpăm de grindină, o s-avem două mii de deca şi mai bine şi se zice că va fi şi preț bun. Am replantat pe încetul toate golurile.

O privi neîncrezător:

- Cât costă stropitul ăsta, mamă?

Doamna Silion îi spuse o sumă neînsemnată.

- Păcat: credeam că e mai mult...

Pe chipul mamei sale se zugrăvi părerea de rău.

- Tu ai nevoie de bani, Luc... la toamnă...

- Lasă, mamă, că mă descurc eu. Se opri izbit de o idee neaşteptată. După o pauză continuă: Tot ce te rog e să amâi nițel

Tot răul spre bine (fr.).

plecarea. N-aş vrea să rămân singur. Dar dacă nu se poate... (Ideea de adineauri îl urmărea, fără voie.)

- Luc, ți s-a întâmplat ceva?

- Fii liniştită, mamă, s-a întâmplat ceva, dar nu tocmai mie. Iată. ^

îi întinse scrisoarea Anei şi se retrase în dormitor. E mai bine s-o lase singură la citit: întârzia fie şi numai câteva clipe explicațiile de neînlăturat. Şi mai trebuia să alunge gândul cel neplăcut şi urâta lui ispită. N-avu însă răgazul dorit. Pe măsuța de lângă pat zări un plic galben cu firma forului constituțional. îl deschise, în silă. Era o înştiințare a Direcției Personalului prin care i se aducea la cunoştință că, din motive de economie, postul nebugetar de avocat al instituției se desființează chiar pe zi-ntâia viitoare, iar titularul, domnul avocat Lucu Silion, e invitat să-şi ridice salariul pe trei luni, socotite ca termen de preaviz. Silion se lăsă pe pat. Asta era încă una şi cea mai urâtă* din farsele pe care i le face Amidon. Cu coatele pe genunchi, Silion îşi luă capul între mâini. Imaginea spălăcită de făt bătrân, cu pleoapele roşii, cu zbârcituri mărunte şi ciopârțite într-o față mototolită ca un ciorap îi apăru dinainte. Micul Amidon, directorul general. Primise o lovitură grea şi tocmai când avea mai multă nevoie de tributurile pe care i le plătea statul în schimbul bunăvoinței lui de a le încasa. Nu se aşteptase. Să meargă să se milogească la directorul general, să se umilească la rotofeiul Amidon nici nu se gândea, şi de altfel ştia bine că n-ar fi folosit întru nimic. îşi da seama că soarta i se hotărâse mai demult şi mai de departe. Se gândi la primul-ministru - fost pe vremuri curtezan al doamnei Silion - dar renunță repede la omul acela drăguț şi molatec care n-ar fi îndrăznit să treacă peste Amidon şi peste protectorul acestuia. într-adevăr, Amidon e ocrotit de cumnatul său, baronul Resch, don juan în orele libere şi favorit statornic al Majestății sale, care-1 număra printre partenerii săi de bridge şi pocher. Ca din întâmplare, sfetnicii Măriei sale erau norocoşi la joc şi câştigau de la baron sume fabuloase. Nimic de făcut. Mai rămânea să ceară sprijin chiar Puicuții, nevasta ministrului, care îi arăta atâta bunăvoință directorului şi care, mai înaltă decât el şi totdeauna cu gust îmbrăcată, semăna cu Albinosul leit. Trecere mare la soț şi la frate. Ar fi fost o măiastră manevră să recurgă la ea. Pe vremuri, Silion şi Puicuța fuseseră buni prieteni şi ca o urmare la care nu prea se gândise, bunăvoința directorialului frățior se revărsase asupra lui. Era răsfățatul instituției. De pe atunci se

obişnuise nici să nu dea pe la birou. Puicuţa semăna cu o şopârlă albă, verticală, cu ochi miopi, smulşi de gene şi în neîncetată clipire pofticioasă, peste o privire fumurie, aiurită de lumină. Când a băgat de seamă că sentimentul de protecţie al Puicuţii pentru el prinde a se înteţi primejdios, Lucu şi-a rărit şi vizitele şi buchetele. Nu putea să uite amiaza în care, în faţa lui, Puicuţa clipea din ochi ameţitor de des şi cum la colţul gurii ei cu buze tivite şi subţiri se zbătea câte un firuleţ de spumă deasă. Una din minunile îndeaproapei înrudiri era că şi pe buzele Albinosului, la colţuri, se alcătuiau asemenea spume îngroşate, când directorul vorbea mai cu însufleţire sau mai emoţionat. Puicuţa părea şi ea emoţionată. Vorbea mai înfundat şi mai din trâmbiţa nasului, mult mai din fund ca de obicei, vorbea mult şi fără şir şi cu întreruperi anevoioase, ca şi cum i se lăsase limba grea. în palmele ei asudate frământa o batistă rară ţesută în funigei. Mâinile, atât avea frumos Puicuţa şi ştia prin jocul ei dramatic să le pună în evidenţă, dar pentru Lucu nu alcătuiau o îndreptăţire îndestulătoare la jertfa ce fără doar şi poate i se cerea. Lucu nu era omul care să rămână mult timp nepăsător la zbuciumul unei femei. Răsufla greu. Dar când Puicuţa îşi apropie de obrazul lui gura ei în chip de jertfă pătimaşă, asemănarea dintre soră şi frate se vădi cu atâta putere, încât i se păru că cele două virgule de scuipat erau un împrumut intim şi proaspăt de familie. Şi cum printr-un gest tot atât de nefericit Puicuţa îşi lăsase capul în piept ca o victimă resemnată care aşteaptă lovitura de graţie, Silion se întrebă care din doi, ea sau Albinosul, va cheli mai înainte, până într-atât părul lor semăna în spălăceală şi în felul în care arăta presărat cu economie pe ţeasta cât un pumn a capului. S-a prefăcut că nu înţelege nimic din ciudatul tremurici al ministresei, s-a înclinat şi a ieşit de-a-ndăratelea, ca şi cum s-ar fi temut de un atac mişelesc pe la spate. Si n-a mai dat pe la ea. Credea că s-a isprăvit. în câteva ore, în câteva zile, uitase. Dar o dată pe lună, măcar atât, trebuia să meargă în audienţă de lucru la directorul general. Prilej să-şi reînnoiască repertoriul de glume pe teme neschimbate că la Contenciosul Consiliului Juridic nu era niciodată de lucru. La cea dintâi asemenea întrevedere Albinosul l-a întâmpinat cu un zâmbet oţetit. Un funcţionar adevărat, fie chiar sinecurist, s-ar fi alarmat. Silion n-a luat seama. Nu se sinchisea de toanele directorului. S-a mirat numai că glumele şi anecdotele lui n-au avut succes.

- Ce e cu şeful? l-a întrebat secretarul general, care-şi aştepta rândul.

- Nu-i prieşte în aer liber, e grăbit să se dezbrace, să se întoarcă în borcanul cu spirt.

Acum s-a isprăvit, de-a binelea, şi recapitulările sunt de prisos. Se întinse pe pat. Uneori viaţa îţi lasă un gust de cenuşă. Totul te trădează chiar şi când n-ai crezut în iubire şi prietenie. Complicii lui de la Forul intercultural au călcat faţă de el chiar şi legile complicităţii. Nu le-a cerut decât să fie buni complici. Si n-aveau cuvânt nici cât tâlharii. Numai lui i-au cerut socoteală de salariul luat statului de pomană şi l-au dat afară de la conovăţul copios în jurul căruia şi-au strâns rândurile, să se înfrupte mai departe, nestingheriţi. Numai faţă de el şi-au îngăduit să ia o măsură drastică, o măsură primejdioasă cu oricare altul. De ce? Pentru că, dintre ei toţi, el e cel care a fost găsit mai slab şi mai neputincios, cel fără de rădăcini şi de ocrotire. Una peste alta, aceasta trebuie să fie părerea lor despre dânsul. O dată pe din afară, numai el nu e în stare să dea cu piciorul în baracă. Moale şi bun - un izolat, un muieratec. E drept însă că îi jignise. Lipsa lui prelungită de la „şueta" zilnică îi jignise. I-a mai jignit când a renunţat la cinstea de a lua parte la şedinţele prezidate de Amidon, cam o dată la două săptămâni, când se discutau chestiuni de doctrină. Adică de ce numai el să refuze să joace puţină comedie? Colegii lui nu iartă chiulul în materie de făţărnicie profesională. Cinismul e primejdios, e o desolidarizare, e un denunţ, *Evrika* Silion se lumină la faţă. înţelesese de ce l-au părăsit colegii, de ce l-au lăsat pradă Amidonului. Găsise o tâlcuire care-1 umilea mai puţin. Dar asta nu schimba nimic. Temelia materială a existenţei lui se prăbuşise. Iată-1 pe drumuri, sau puţin lipseşte. Preavizul de trei luni cu care l-a miluit Amidon l-ar fi ajutat să se descurce un scurt răstimp, dar avansurile şi împrumuturile pe care le ridicase de la casierul general depăşeau suma celor trei salarii: casierul general, singurul coleg cinstit de Silion cu o prietenie mereu atentă. Totul fusese socotit cu viclenie la Forul Intercultural, chiar şi generozitatea. Nimeni să nu păgubească din izgonirea lui. Atâta meschinărie, atâta şiretlic mărunt şi feroce îl dezgustă: bine că a scăpat din acea şoricărie birocratică, din acel iz de arhivă somptuoasă. Mai curând sau mai târziu, tot aci ar fi ajuns, atâta doar că de data asta ar fi fost mai bine dacă despărţirea întârzia până la toamnă. Până atunci soarta i s-ar fi hotărât într-un fel sau altul, nici el nu ştie cum, dar fără lipsurile băneşti care pun vârf la toate. Două femei între viaţă şi moarte, una la spital, cealaltă, Laura, mai vulnerabilă ca oricând, în spitalul ei de acasă... Şi amândouă aşteaptă totul de la el.

Gândul care îl fulgerase şi se stinsese adineauri în hol, de faţă cu doamna Silion, i se aprinse din nou în minte, dar sfios, ca un bec electric aprins într-o criptă: o şuviţă de lumină. Mântuirea. Limpede şi simplu, cu puţină hotărâre şi curaj, putea fi adusă la îndeplinire fără să ştie nimeni. Treaba se putea face pe tăcute şi uşor prin mijlocirea lui Giuseppe, despre care Filip îi spusese că se pricepea în materie. Iar Aretie Silion n-ar fi să afle decât mai târziu. Va avea el grijă de ea, îşi lua în această privinţă toată răspunderea. Şi pentru el, şi pentru ea, e mai bine aşa. Politica faptului mdeplinit e totdeauna cea mai bună. Dar de unde să ia el tăria de a-şi călca pe inimă. Silion se cutremură. De unde oare *îi* vin asemenea gânduri? E o neagră trădare, un asasinat pe la spate al unei sfinte făpuri. Niciodată, desigur, sufletul său nu se va îndupleca la o astfel de mârşăvie. Niciodată.

O bătaie în uşă îl întrerupse. Aretie se apropie uşor, cu scrisoarea Anei Ulmu în mână. O clipă, Lucu închise ochii să nu i se poată citi îh ei tainica ispită pe care o izgonise. Acum că Aretie e lângă el, e din nou liniştit, ca un copil care ştie că o mamă are grijă de toate. Ar fi vrut să şi doarmă niţel. Doamna Silion se aşeză la picioarele lui, pe marginea patului, şi aşteptă.

- Ce e, mamă? începu el.

In tăcere, dânsa îi înapoie scrisoarea şi din nou aşteptă. Lucu se ridică într-un cot şi cu ochii ţintiţi pe fereastră vorbi. îi spuse tot ce i se întâmplase, îi împărtăşi de asemeni şi neaşteptata veste pe care i-o dăduse Laura în cursul dimineţii. în tot acest răstimp privirile lor nu se întâlniră. Aretie ascultase ca de piatră.

- Dacă moare Ana, adăugă Lucu încet şi privind de data asta în tavan, eu n-am să pot îndura una ca asta... ştiu ce-mi rămâne de făcut.

Nu minţea vorbind astfel. îşi dădu însă seama că marile deznădejdi nu se spovedesc. Silion îşi stăpâni o tresărire.

- Tu n-ai nici o vină, Luc.

- Cum poţi spune una ca asta, mamă? întrebă Lucu trist. Mă crezi oare nevinovat?

Doamna Silion ocoli întrebarea.

- Femeia asta n-avea dreptul să facă ce-a făcut. Te ştia legat de o alta. Şi pe urmă nu mai e un copil. Nu mai e la vârsta când femeile se omoară din dragoste.

- Logodnicul ei, întâmpină Silion, avea cincizeci şi cinci de ani, mamă, şi s-a omorât din dragoste. Sunt poate şi eu vinovat de moartea lui. Dar dacă moare Ana, glasul îi tremură niţel, viaţa mea nu mai poate fi trăită. Şi n-am s-o trăiesc.

- Nu tu ai împins-o la sinucidere, se îndărătnici Aretie, încercând să nu pară înfricoşată. Tu nu i-ai făgăduit nimic. Ai şi uitat cele întâmplate între voi în noaptea logodnei ei cu Arghir... Te-a dat afară cu lacrimi în ochi, dar te-a dat afară. Acum s-a agăţat de tine. N-avea alt logodnic la îndemână... altminteri...

- Nu fi nedreaptă, mamă.

- încerc să fiu dreaptă cu tine. Ai fost leal, cu toată slăbiciunea ta. I-ai spus că ai altă femeie pe care n-ai să o părăseşti. A acceptat totuşi. Nu din dragoste. Din perversitate sau din calcul. E totuna.

- Dar a plătit cu viaţa.

- Hm... n-a plătit încă.

- Nu vorbi asa, mamă: e neîndoios că a vrut să moară. Si scrisoarea pe care a lăsat-o Laurei...

- O infamie, Luc.

- Plătită cu viaţa, repetă Lucu.

- Nu importă preţul, ripostă ea, şi sprâncenele ei subţiri se încruntară. Gândeşte-te: dacă scrisoarea cădea în mâinile Laurei...

Telefonul sună îh hol. Lucu smulse receptorul de lângă el. Se sprijini în cot să asculte. Aretie îşi apropie şi ea urechea. Glasul lui Jean Baudat, metalic şi nazal, umplu încăperea. Dădea de veste oă Ana Ulmu merge mai bine. Niţel mai bine. Mai întâi a recunoscut pe cei din jurul ei, printre care se află acum şi sora ei Elena. Pe încetul şi-a amintit de tot ce făcuse. A avut o criză de plâns şi a imputat doctorilor că n-au lăsat-o să moară. Vorbeşte rar şi încet ca un suflu, încearcă să facă un semn, dar mâinile h' cad îh pleduri. Mai târziu a vorbit de el, de Lucu, şi îl cheamă acum la căpătâiul ei. Ii rosteşte numele mereu, tresare şi-1 cheamă. Doctorii n-au nimic împotrivă. Lucrul de căpetenie, pentru ei, e ca Ana să nu adoarmă din nou.

Glasul amuţi. Părea că aşteaptă.

Cu frică, Lucu întrebă dacă o emoţie prea violentă n-ar face totuşi rău bolnavei.

- Prezenţa dumneavoastră, răspunse vocea lui Baudat în franţuzeşte, nu poate avea nicidecum efecte adormitoare. Nici scena duioasă care va urma *inmanquablement*[1]. Lucu i-ar fi aruncat cu plăcere telefonul în cap, dacă ar fi putut Faceţi cum vă dictează conştiinţa, continuă Jean Baudat, dar îmi permit să vă atrag atenţia că va trebui să mergeţi până la capăt. ***Jusqu'au bout,*** repetă Baudat,

1 Cu siguranţă (fr.).



înțelegeți? E momentul să vă hotărâți într-un fel. *Plus de tangage!*[1], altminteri e de o mie de ori preferabil să nu veniți deloc. în sfârșit, faceți cum vreți!

- Trebuie să vin numaidecât? șovăi Lucu.

Drept răspuns, Baudat trânti receptorul.

Mama și fiul se priviră. Făceau amândoi o singură ființă acum.

- Am auzit tot, spuse Aretie.

- Mă duc, o înștiința Silion, fără să se miște de pe pat. Trebuie să o văd: mă cheamă.

- Te-ai gândit bine? întrebă cu băgare de seamă Aretie.

- Ce să mă mai gândesc, mamă? Ana s-a trezit și mă cheamă. Fără să se urnească, așteptă răspunsul.

- Slavă Domnului că trăiește, suspină Aretie, ar fi fost groaznic pentru tine, dacă...

Lucu se ridică, se pregăti de plecare.

- Te duci?

- Firește, răspunse Lucu și așteptă din partea ei un îndemn, o încuviințare.

- Eu nu te pot împiedica, Luc! păru că se scuză Aretie, hotărăște singur... Dar dacă te duci, înseamnă că ai ales, Luc. Asta e și părerea mea: ai ales, între Ana și Laura, pe Ana. Irevocabil.

Lucu o privi rătăcit. Știa bine că așa este, totuși întrebă: De ce?

Vroia să audă prin alt glas decât al lui cum îl silește întâmplarea să ia o hotărâre. Voia să hotărască mama pentru el, dar mai ales spera încă într-o păsuire a sorții:

- De ce trebuie să mă hotărăsc, mamă?

- Pentru că nu mai merge, Luc, exclamă ea. Ii întâlni privirile rătăcite și îi vorbi încet, aproape blând, cum se vorbește unui copil, înțelegi bine că la căpătâiul Anei ești al ei, rămâi al ei, pentru totdeauna. E un moment suprem. Vor mai fi și alții de față, martorii împăcării voastre pentru totdeauna, sora ei, prietenii... E o întâlnire solemnă între tine și Ana, îți dai seama, Luc?

Lucu tăcea copleșit. își auzise gândul rostit limpede și răspicat de un altul. își roti privirile în gol, după un ajutor disperat. Așteptă.

- Nu pot, mamă. Glasul i se înecă. Orice hotărâre e cu două tăișuri.

Se lăsă pe un scaun.

[1] Fără ezitare! (fr.).

- Da, întări Aretie, orice hotărâre e cu două tăișuri. Atunci...

Lucu ridică fruntea întrebător, ca un om care nu mai speră decât în voința altuia.

- Nu vei mai hotărî nimic, Luc; n-ai să faci nici un pas. Nu te mai las.

Lucu asculta consternat, dar supus.

- Ana nu va muri nici din asta, continuă doamna Silion, sau cel puțin nu lipsa ta de la căpătâiul ei are să o omoare sau să o vindece... Numai Dumnezeu... Dar tu nu te mai frământa. Pleacă, dacă poți, undeva. Așteaptă până mâine.

- Ana poate muri între timp.

- Cine așteaptă nu moare, afirmă Aretie, sentențios.

- Și dacă nu mă duc, întrebă cu teamă Lucu, înseamnă că am ales-o pe Laura?

Aretie îl privi îndelung, cu înțelegere si cu milă.

-Nu!

Lucu suspină.

- Jean Baudat mă disprețuiește, spuse el ca izbit de acest gând care-1 pândise undeva în suflet, știe tot, Ana i-a împărtășit toate secretele mele.

- Lasă-1 pe Jean-Baudat, îl îndemnă Aretie, bine că e acolo, lângă ea. Și bine că el te preferă departe.

Lucu o privi cu surprindere și recunoștință:

- Ești tare, mamă, ești tare.

Surâse umilit.

- Sunt mama ta! îl lămuri ea.

...Deci n-are să meargă la chemarea Anei: golul unei după-amiezi întregi de așteptări și neliniști îi apăru lui Lucu ca o prăpastie.

- Ești obosit, interveni Aretie, te las să te odihnești. Caută să dormi, ai să fii mult mai calm după.

La auzul acestui cuvânt, Lucu clătină amarnic din cap. Aretie stărui:

- Te sfătuiesc chiar să te dezbraci și să te bagi în pat. Ca și cum ai fi bolnav. N-ai idee cum întremează.

Și pentru a pune capăt șovăielilor lui, se apropie de el, îi dezlegă cravata și i-o aruncă pe un fotoliu.

- Așa se procedează și la poliție, mamă: ți-e teamă să nu mă spânzur?

- Haide, Luc, ești băiat mare; cred că n-ai pretenția să te și dese alt.

Singur, Lucu îşi luă în primire aşternutul. îşi trecu braţul sub perne, îşi ascunse faţa în parfumul lor stins de lavandă şi se întinse dureros de lung. Gemu. Ca o undă, oboseala din gânduri şi din nervi i se împrăştia în sânge, apoi o simţea în vertebre şi încheieturi, în respiraţie, şi până şi în piele. Dacă izbuteşte să adoarmă, are să o piardă cu totul în somn. De uitat nu poate uita aşa dintr-o dată şi nici pentru multă vreme. Dar are atâta de gândit, încât nu ştie cu ce să înceapă. Laura. Ana, spitalul, doctorii, banii, copilul, viaţa, moartea... îşi căută loc în pat, când pe o parte, când pe alta, în zadar. Se întoarse atunci cu totul la picioare, luându-şi cu el pernele şi descoperi, cu încântare, din această poziţie inversă, tavanul, pereţii, lucrurile din cameră. Mica lui lume de toate zilele i se păru nouă, ca printr-o minune măruntă, la îndemâna oricui, ceva ce cam seamănă cu oul lui Columb. Şi viaţa lui, îşi zise, putea fi privită altfel de cum o privise până acum. N-are decât să schimbe punctul de vedere ca să se regăsească într-o existenţă mai netedă, mai lină şi nouă, aşa cum e şi odaia lui pe care se obişnuise, ani de-a rândui, să o vadă de la căpătâi şi care acum i se arăta, văzută de la celălalt capăt al patului, cu totul alta.

CAPITOLUL 26

Bancherul Resch îşi potrivi monoclul. Privirea lui ascuţită şi pătrunzătoare îl măsura pe Lucu din cap până-n picioare. Un surâs înflori sub o mustaţă retezată, neagră-corb. Nici un fir alb în părul rar, pieptănat cu cărare. Resch nu arăta mai mult de treizeci de ani cu toate că, după socoteala lui Lucu, se apropia de vârsta psalmistului. Stia să primească, să asculte, să acorde şi să refuze cu un farmec deosebit, pe care-1 datora îndeosebi glasului său armonios şi persuasiv. Lucu fu poftit într-un cabinet capitonat şi banal: birou american, fotolii de piele, covor persan, portretul cu semnătură al reginei Măria. Luă loc în faţa baronului şi-1 complimentă pentru calităţile lui de sirenă masculină. Resch îşi scutură ţigara de foi parfumată şi zâmbi măgulit. Se interesă cărei împrejurări datorează rara şi neaşteptata plăcere de a primi pe fiul unui vechi şi regretat prieten.

- îmi trebuie bani! îi răspunse Lucu de-a dreptul.

Resch replică printr-un hohot muzical, un hohot plăcut auzului, în orice împrejurare.

- E într-adevăr amuzant! consimţi Lucu după ce aşteptase în zadar şi câteva cuvinte care să-l lămurească. Da, continuă el, numai ca să umple tăcerea dintre ei, e o situaţie amuzantă să ai nevoie de bani, cu condiţia să-i găseşti.

- Si ai crezut că îi găseşti la mine! îl completă încet, ca din guşă, sfârşindu-şi cuvintele în acelaşi hohot, de data asta cu o

octavă mai jos, sacadat şi liniştit. „.

Un râs sigur şi plin, un râs inexpugnabil. Lucu înţelese că nu era nimic de făcut: aşa ar râde o citadelă de cremene, atacată de un biet arcaş. Şi totuşi ochii vii, negri, ca două mărgele, ai lui Resch, îl învăluiau cu simpatie şi bunăvoinţă şi, în figura lui de păpuşă fără viaţă, fără vârstă, buzele zâmbeau. Nimeni nu se putea supăra pe un bancher cu asemenea metode şi antrenament. Lucu dădu să se ridice, căutând în minte o formulă de retragere, dar, cu un gest potolit şi expresiv, baronul îl opri:

- Bani, dragul meu, nu se mai găsesc decât la Banca Naţională; iată un an de când mi se refuză portofoliul, şi în situaţia mea se găsesc toate băncile din Bucureşti...

- Ofer garanţii serioase, îl întrerupse Lucu, o ipotecă rangul întâi pe o vie pe rod şi giruri de valoare, sunt şi înalt funcţionar de stat, am două slujbe, minţi el şi continuă: Am şi o căsuţă confortabilă la mahala, dar n-aş vrea să o angajez pentru atâta lucru. (Minţea. De fapt căsuţa era ipotecată.)

Fu mulţumit pentru acest „atâta lucru" găsit la capătul răsuflării şi prin care arăta cu dibăcie bancherului că nu era vorba de o sumă prea mare. Resch se aplecă spre el, îi puse confidenţial pe genunchi o mână surprinzător de mică, o mână a cărei micime părea precumpănită de un inel gros de aur, o adevărată armă de pugilat, la unul din degetele lui păroase şi brune. Era gestul lui profesional prin care oprea debitul verbal al clienţilor, îl oprea cu un efect aproape mecanic.

- Ştiu, ştiu, suntem în preajma sezonului, lumea pleacă la băi, cere bani puţini şi pe termene scurte: realitatea e că nimeni nu mai acordă împrumuturi de consumaţie, e dezesperant, suspină bancherul, trecem printr-o criză nemaipomenită, conversiunea datoriilor agricole ne-a omorât... nu ştiu ce se urmăreşte... în asemenea condiţii toate garanţiile din lume nu ajută la nimic, crede-mă, e inutil.

Cu toate că mâna lui Resch îl ţinea prizonier, Lucu izbuti să se ridice. Bancherul rămase în scaunul lui cu pivot, ceea ce-1 sili pe Lucu şă-1 asculte până la capăt.

- De altfel, precum vezi, banca mea nici nu mai e bancă, e o biată colectură a loteriei de stat, de aceea ai şi găsit deschis la ora asta: mâine e tragerea. *Grandeur et decadence.* Resch se ridică: La revedere, dragul meu, mai treci pe la mine. îmi pare rău din tot sufletul. Stai un moment. Dacă îţi pot fi de folos câteva mii, cu titlu

personal...

îşi duse mâna la buzunarul de la piept. Lucu îl atinse pe manşetă şi-1 opri.

- Mulţumesc, refuză el intimidat, nu te deranja, situaţia nu e atât de disperată...

Reşch străbătu cu el sala ghişeelor şi-1 conduse până la pragul de ieşire, la trotuar.

- La revedere, îi surâse el, şi surâsul îi venea din inimă, dar al cui e taxiul ăsta? Faci risipă! îl învălui încă o dată cu o privire duioasă ca într-o cataplasmă de sentiment. Cu bine, îi zise, şi-mi pare rău că te-am costat parale.

*

între poliţie şi „Esplanade", taxiul lunecă două minute, cu opriri la răscruci, în câte un lac de lumină, şi Lucu avu răgaz să-şi dea seama de starea lui nouă de solicitator fraudulos pe care trebuia s-0 treacă sub tăcere. Nici chiar lui Filip n-are să-i spună că a fost concediat de la Forul Cultural, deşi e un rar dătător de sfaturi şi ar avea nevoie de sprijinul lui, fie şi numai platonic. îl găsi scufundat în citirea gazetelor, la măsuţa lui predilectă, de după stâlpul de marmură care marca punctul strategic de unde se poate supraveghea casieria, oficiul şi uşa turnantă. Sectorul era aproape deşert. Filip părea că nu bagă de seamă nimic. Cu un bobâmac plesnit în paravanul de hârtie al ziarelor, Lucu îl făcu să tresară. Filip ţinti spre el un nas furios, cu nările aprinse puse pe afetul lor nazal şi sub roţile ochelarilor:

- Ce sunt manierele astea?

- Altă dată să nu te mai faci că nu mă vezi. M-ai zărit de la intrare.

- Asta nu-ţi justifică grosolăniile.

- Am nevoie de bani! curmă cearta Lucu. Vorbise înfipt şi apăsat. Căutam un fel de a te câştiga dintr-o dată.

Prin atac bruscat Filip îşi înălţă ochelarii până pe smocul de păr ce rezistase cheliei şi-1 privi cu ochii goi.

- O mie de lei?

Celălalt dădu din cap.

- Şezi colea! Lucu rămase în picioare.

- Două mii? Trei? îl îmbie Filip. Şi după o mică pauză: Cinci?

Lucu se propti cu mâinile de masă, se aplecă spre el, mirat în

sine de propria-i îndrăzneală, şi, sfidând artileria nazală inamică, scanda:

- Două sute de mii.

Filip îşi potrivi ochelarii pe ochi şi fără un cuvânt îşi înfundă liniştit nasul în gazetă. Isprăvise cu el.

- Acesta e un fel de a-mi întoarce spatele, zise Lucu.

Filip îl măsură îmbufnat:

- Dacă nu te formalizezi, poţi lua loc: nu mai eşti primejdios.

- Găseşti? întrebă Lucu intrigat.

- Câtă vreme te mărgineşti la sume mici, eşti un adversar redutabil, pentru că n-am cum să te refuz. Dar dacă treci de cinci mii, primejdia a trecut şi putem lua masa împreună.

- Eşti amabil, mulţumi Lucu, dar ştii că serile sunt prins totdeauna. Şi pe urmă trebuie să găsesc fără zăbavă cele două sute de mii. Eşti chiar hotărât să nu mi le dai?

- Dacă insişti, chem chelnerii.

Lucu oftă.

- Am să mă adresez lui Giuseppe.

- E la postul lui, la *Gasttisch*[1].

Filip îşi înfundă din nou nasul în gazete, îh semn că audienţa luase sfârşit. Dar, de îndată ce Lucu se îndepărtă, îl urmări pe după scutul lui de hârtie, în felul detectivesc în care-şi supraveghea chelnerii şi clienţii, apoi înălţă din umeri cu ciudă. Lucu se aşezase la o măsuţă cu Giuseppe. Filip se întoarse îh scaun în aşa fel, ca să nu-i vadă.

Convorbirea cu Giuseppe nu ţinu mult, pentru că Lucu citise în toate biografiile nababilor celebri că afacerile se tratează în stil telegrafic şi prin intrare de-a dreptul în subiect. Din capul locului şi-a dat seama că-şi găsise omul. E drept că şi Giuseppe a început cu văicăreli despre nemaipomenita criză care „usucă literalmente piaţa" (expresia era a lui Giuseppe), dar Lucu a căutat să taie şiragul de lacrimi prin gesturi şi exclamaţii care tindeau să spună: „Ştiu, ştiu, bineînţeles, lasă asta, dar în schimb", şi care gesturi şi moţăieii şi exclamaţii au culminat în întreruperea plină de subtilitate si experienţă îh materie (credea el) că, pentru cineva în căutare de împrumut, piaţa e totdeauna îh plină criză „fără precedent" şi că asa a fost de la fenicieni încoace, acum şi pururea şi-n vecii vecilor amin.

[1] Masă comună (germ.).

Zicând acestea, Lucu se şi minuna de preciziunea şi rezistenţa propriului său spirit, zgâlţâit ca un arbore în furtună de toate dezlănţuirile destinului. I se părea că asistă ca spectator la scena pe care o juca dimpreună cu Giuseppe şi se vedea pe sine cum sta aplecat peste măsuţa rotundă de marmură, spre lata figură a samsarului de împrumuturi. îl privea ca pe o lună plină, ca şi cum ar fi vrut să se autohipnotizeze, se agăţa cu ochii de prezenţa lui, nu cumva să-1 piardă ca pe o fantomă şi să uite şi de el, şi de sine însuşi. Din când în când, lumea şi prezentul îi scăpau, ca unui înecat care nu mai pipăie fundul cu piciorul, şi, cu pleoapele deschise, Lucu plutea în plin vis: parcuri, turnuri, trepte cu păuni şi o muzică de jaz, şi un pod plin de vuiet peste un braţ de mare... Numai cu o smucitură de voinţă ateriza din nou şi se ţinea treaz în rnijlocul grijilor materiale. Până la urmă, gândurile i se vor risipi ca un abur într-un neant de nepăsare. Giuseppe se mai boci niţel pe refrenul de jale: „Nu sunt bani", până îşi socoti partenerul destul de pregătit sufleteşte pentru jertfe mari în materie de dobânzi şi de garanţii.

- Numai la cămătari se mai găsesc parale, iar în condiţiile de astăzi, când creditul e distrus, nimeni nu-şi mai aventurează capitalul fără un douăzeci la sută pe lună, şi asta numai dacă ai noroc. Coborând apoi tonul îi destăinui că un mare bancher din centru - „bărbat levant, îl cunoaştem amândoi..." - ştia acum de unde e Giuseppe la curent cu aceste amănunte date şi înţelese că Giuseppe e agent al băncii Cornea.

(Lucu avu impresia că acelaşi chip de om pogoară ca Sfântul Duh între ei.)

- Sşşt! făcu Giuseppe cu degetul la gură, nici un cuvânt, *nomina odiosal* un mare bancher din centru lucrează printr-un bancheraş de periferie, împrumuturi pe termen scurt, dar cu mari precauţiuni în ceeea ce priveşte restituirea sumelor. El, Silion, de pildă, va trebui să facă, faţă de un „terţ", un act de vânzare, nu de ipotecă, ci de vânzare, îi accentua cu cinste îh glas Giuseppe, un simplu act sub semnătură privată, cum că i-a vândut „terţului'Via din regiunea Dunării: să zicem pe trei sute cincizeci de mii de lei. Dacă plăteşti la scadenţă poliţele pe care le emiţi pentru aceeaşi sumă, actul de vânzare e nul, dacă nu plăteşti, atunci vânzarea e legalizată: pierzi o vie de aproape un milion. Lucu se credea obligat să păstreze o figură de nepătruns. *Dura lex,* adăugă Giuseppe, dar, dacă n-ai de gând să plăteşti, nu te las să semnezi: nu mă bag, nu m-amestec.

- Ah, protestă Silion, cine ți-a spus că n-am de gând să plătesc?

- Ți-atrag numai atenția că pentru două sute de mii, bani gheață, vei avea de plătit, peste trei luni, trei sute cincizeci de mii bătuți pe muche, și pentru nimic în lume nu vei obține o amânare. In tot acest timp actul de proprietate al viei rămâne în păstrarea împrumutătorului.

- S-a făcut! hotărî Silion ridicându-se; pune-te pe lucru.

- Nu s-a făcut încă nimic; să vedem ce zice jupanul... mă duc la el, e la doi pași; lucrează azi până târziu, că mâine e tragerea loteriei de stat: ține și colectură. își duce la buze degetul alb și grăsun: Sst! Nici un cuvânt: *nomina odiosa.* Fantoma comună se destramă insinuant între ei. Ne vedem mâine seară aici, la aceeași oră. Până atunci mai gândește-te la vechiul nostru proiect cu Arhondologia. Dacă ne-am fi apucat la vreme de ea, nu mai alergam azi pe la cămătari să le vindem potcoave de cai morți.

Pe sub felinarele rare ale bulevardului, Lucu se îndreptă pe jos spre casa Feraru. „Potcoave de cai morți"; îl urmărea această expresie. Via, rămășițele averii părintești, mulțumită cărora izbutise să asigure exilul, iar pentru mai târziu bătrânețile Aretiei Silion, nimic alt decât potcoave de cai morți. Un fel de speranță absurdă îl făcea să lupte cu strângerea de inimă care-l încleșta și să se îndărătnicească. „Mai întâi banii și pe urmă voi vedea." Dacă ar fi avut putere să mai gândească, și-ar fi dat seama că speranța lui nu e decât un cuvânt: pe urmă.

Seara era umedă și stelele mari. Pe măsură ce se apropia de casa Laurei își încetinea mersul, ca în fața unei primejdii noi. Mergea tot mai încet, aproape cu opriri de o clipă, cum fac cei ce vor să-și aducă aminte de ceva, și se grăbi, cinci, șase pași, cu o hotărâre lâncedă. Nimic nu se întâmpla care să-l scutească de acest drum, nici o minune nu-l răpea în depărtare, dincolo de răspundere și griji. își purta inima strânsă și surâsul amar spre ceea ce putea să-l mai aștepte, de data asta însă din partea Laurei pe care o lăsase singură în dimineața aceea, așa cum știa că o lăsase. își da seama numai atât, că pentru întâia oară se purtase cu atâta nepăsare.

O găsi în sufrageria spațioasă și slab luminată, cu mobila demodată și grea, pe care tocmai așternea fața și cele două tacâmuri la unul din capetele mesei, mișcându-se cu siguranță, aproape cu grație, între bufetul cu sculpturi vânătorești și scaunele de piele de bivol. Tinerețea ei contrasta cu acel decor vetust, paloarea ei de

femeie care stă prea mult în casă și părul ei metalic și îmbelșugat păreau întemnițate între capitonajul de stejar al pereților, ușa monumentală și grinzile care împărțeau între muchiile lor tavanul.

- Iată-te, exclamă ea când îl zări în prag, pe unde ai mai umblat? și își văzu de treabă în liniște. Lucu se opri surprins de această întrebare care nu cerea răspuns, de această primire indiferentă. Se așteptase la un reproș, sau, dacă nu, la întâmpinarea duioasă de totdeauna. Calmul ei părea izvorât din adânc și nu da de bănuit. Femeia a plecat azi, îl lămuri ea cu o voce placidă, și a trebuit să mă ocup eu de toate. De când mă mișc singură, îmi place foarte mult să fac treabă. Lucu o urmări cum se apleacă dinaintea bufetului și cum se întoarce cu un teanc de farfurii pe care-l așeză și-l împărți, cu o firească siguranță, la locul cuvenit. Se urni să o ajute. S-a făcut, îl opri ea cu un zâmbet, de acum încolo pun eu singură masa. Cred că ești mulțumit de mine. încă nițel și vei avea o nevastă ca toate nevestele: sănătoasă și vrednică. Numai s-o meriți.

Niciodată nu se mai numise pe sine „nevastă". Taina ei, îndelung ascunsă, și, în sfârșit, mărturisită, o însuflețea. Lucu o invidia. Totul era simplu, drept și firesc în ochii Laurei. Dar pentru el, firele vieții se încâlciseră fără dezlegare.

- De acum încolo cinăm în sufragerie, hotărî Laura. S-a isprăvit cu mesele ca la sanatoriu, cu tăvile aduse la pat... Erai așa de neîndemânatec când făceai pe fata din casă.

Se așeză lângă el pe o canapea îngustă care da ocol de-a lungul pereților sufrageriei.

- Nu ți-e foame? izbucni ea, trebuie să fi avut o zi grea. Ai plecat ca un nebun, nu știam ce să cred. Ti-ai adus aminte de ceva. A telefonat mai adineauri o doamnă. N-am înțeles mare lucru. Spunea că e cineva la spital, între viață și moarte, și că te cheamă să te duci numaidecât. Desigur că e tot nenorocita de Ada Fulga. Te cheamă cu disperare. Ce e cu ea?

Lucu respiră adânc. Sângele îi năvăli în obraji, dar cu o sforțare își păstră o figură obișnuită.

- într-adevăr Ada asta mi-a dat de lucru. A luat veronal și e între viață și moarte: la infirmeria închisorii.

- Dar doamna ceea mi-a vorbit de sanatoriul „Saint Vincent de Paul", întrerupse Laura...

De data asta Lucu păli ușor.

- Ai dreptate, rectifică el, între timp am obținut să fie transportată la „Saint Vincent", unde e mai bine îngrijită. Se speră că va

scăpa. Dar n-ar fi un noroc pentru ea. Tentativa asta de sinucidere i-a agravat situaţia în faţa justiţiei. închipuie-ţi, continuă Lucu, pentru care atenţia Laurei era ca o prăpastie fără fund, astăzi de dimineaţă când stam de vorbă cu tine, când mi-ai spus ce mi-ai spus (se apleacă şi-i sărută mâna), aveam în buzunar scrisoarea prin care Ada Fulga mă anunţa că se omoară.

- Păreai aşa de liniştit.

- N-o citisem. Inchipuie-ţi că n-am deschis-o decât când te-ai dus la oficiu să faci cafeaua. Am parcurs-o ca un nebun şi am luat-o la fugă. Credeam că îh douăzeci de minute voi fi înapoi, când colo am căzut în mrejele unor formalităţi fără sfârşit. Cât p-aci să fiu bănuit că eu i-am procurat veronalul la puşcărie. Numai eu aveam voie s-o vizitez, ca avocat. Asta îi interesa pe domnii aceia, comentă cu o stăpânire de indignare Lucu, să stabilească de unde avea otrava. De starea clientei mele nici nu se sinchiseau. A trebuit să-i chem la ordine, să-i fac să-şi dea seama de gravitatea situaţiei. Au consimţit să o lase sub pază, cu sentinelă la uşă, la „Saint Vincent". Biata Ada Fulga: de când mă tot străduiesc să-i schimb soarta mi-a devenit aproape simpatică.

- Ştii, Luc, că şi eu m-am gândit la aşa ceva, spuse Laura îngândurată, poate că ai să întâlneşti o femeie care să-ţi placă. Eu nu sunt decât o bolnavă... îţi încurci viaţa cu mine. Eu cred că o iubeşti pe Ada Fulga...

- Ce te face să spui aşa ceva?

- Te leagă de ea primele tale succese... Poate că şi mila... Felul cum vorbeşti de ea... O anumită expresie pe chipul tău...

- Şi perspectiva unei vieţi între tribunal şi arestul preventiv...

- Mai sunt însă atâtea femei frumoase, sănătoase, bogate... insistă Laura. Ştii, Luc, că de-ar fi să mă laşi pentru alta, acum ar fi momentul cel mai potrivit pentru amândoi, mai ales pentru mine. Mai înainte era prea devreme, mai târziu ar fi prea târziu. Acum. Acum când mi-aştept copilul. Gândeşte-te. Acum mai poţi să pleci, dacă ai vreun gând de ducă. Decide-te.

- Sunt decis de mult. încă de pe când eram numai doi. Astăzi, cu atât mai mult, Laura, eşti femeia mea, rosti Lucu şi se înfiora de ceea ce spusese.

Se lega din nou, sub legea vieţii. Surprinse în ochii Laurei ceva neobişnuit, o răsfrângere nouă, care venea dinăuntru şi înălţa spre el o lumină de încredere şi recunoştinţă. „Lumină din lumină", îşi zise, căutând să definească ceea ce vede. „Ce repede poţi face fericită o femeie... E de ajuns un cuvânt, o promisiune..."

Telefonul tresări într-o spulberare de sunete metalice. Laura se uită întrebător spre Lucu, care pălise din nou.

- Lasă-1 să sune, oricine ar fi. Nu vreau să ne mai deranjeze nimeni, nu vreau să mai aflu nimic.

- Chiar dacă e din partea Adei?

- Mai ales dacă e din partea Adei. Să mă lase îh pace la ora asta.

Vorbind, Lucu îşi auzea cuvintele sunând în gol şi se mira că nu se simte lipsa lor de adevăr şi de convingere.

- Te cheamă cu disperare, spuse Laura pe gânduri. Doamna aceea mă* implora să i te trimit. Ca şi cum ar fi fost vorba de o muribundă. Luc, eu cred că ar trebui să te duci.

- Pentru nimic în lume.

Telefonul zbâmâia mereu. Lucu se ridică şi-1 scoase din priză.

- Mi-e foame, exclamă el, ca şi cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă, şi fii liniştită: Ada e în afară de pericol.

Şi până către miezul nopţii, Lucu se legănă pe sine şi pe Laura cu visuri de viitor, cu descrierea vieţii lor de mâine, când vor avea un cămin, o lampă şi un copil... „Da, totul se va limpezi, îşi zise, numai dacă Ana Ulmu scapă cu viaţă, ca să nu ducă pe umerii lui biruitori povara unei amintiri tragice",

în puterea nopţii, se întoarse acasă. Storurile lăsate filtrau o lumină turbure şi ciudată. Când pătrunse în hol, lămpile erau stinse, dar pe toate mesele şi în toate colţurile ardeau zeci de lumânări de ceară, plânse şi muribunde. Toate icoanele mari şi mici de prin casă, icoane de lemn, fumuite şi şterse, icoane de sticlă în culori vii, icoane tainice de aur şi argint, străluceau de o lumină roşiatică, adunate îh această sală ca într-o capelă de foc. în fund, în faţa unui iconostas improvizat, Lucu zări pe mama sa, îngenuncheată în rugăciune. Se cutremură.

- Mamă, ce s-a întâmplat?

Aretie Silion se întoarse, îi făcu semn de liniştire şi se ridică spre el.

- Nimic rău. A telefonat domnul Baudat. Ana nu conteneşte să te cheme. Plânge, imploră, ameninţă. A încercat să se dea jos din pat, să vie la tine. Au ţinut-o cu forţa. A leşinat, a adormit, dar au trezit-o. Jean Baudat şi-a schimbat atitudinea, â devenit ame-

în textul de bază: „te".

ninţător. O doamnă i-a luat receptorul din mână şi mi-a vorbit pe un ton despre care i-am spus că nu l-aş fi tolerat în alte împrejurări. A persistat. I-am spus atunci că nu e cazul să ne amestecăm în această afacere. Că doar nu e vorba de Romeo şi Julieta. Ne-am luat totuşi o grea răspundere când ne-am hotărât să nu mergi la sanatoriu. Am strâns toate icoanele să ne rugăm pentru ea să scape. Vreau să mă rog pentru ea şi pentru tine.

- Roagă-te, mamă, poate foloseşte la ceva.

Retras în camera sa, Lucu şi-aprinse o ţigară. în paloarea lucidă a nopţii cu lună, ruinele vechiului Arsenal creşteau transfigurate de tăcere. Strada pustie parcă aştepta zgomotul unui pas care nu mai reînvie. Acum, când hotărârea lui de a nu se duce la sanatoriu se înfăptuise, oboseala se retrase din el ca o apă. Clipe lungi rămase fumând, respirând mireasma de vară a straturilor de flori de sub geam. Totul se linişte a. .3 mai bine, gândi el, că lucrurile au ajuns aci." Cine ştie câtă vreme încă ar fi fost ţinut să ducă o astfel de viaţă. Acum când nu mai are încotro, destinul are să aleagă pentru el. Alegerea e ceva de neocolit, ceva fatal şi se va face de la sine, peste el, peste legămintele făcute, peste răspunderile lui. Şi atunci el are să piardă sau pe Laura sau pe Ana. Poate că mai demult şi-ar fi putut înjgheba într-altfel existenţa. Dacă s-ar fi încumetat să-i spună Laurei adevărul, ea l-ar fi înţeles şi ar fi primit rolul de sacrificiu ce i se cuvenea. Şi "ar fi dat seama că în starea ei trebuie să se resemneze. Astăzi însă nu se mai poate. Laura nu mai e bolnava de mai înainte şi-şi cere dreptul la viaţă şi la iubire. Nu mai e femeia pe care a îmbărbătat-o şi îngrijit-o. Va fi în curând o femeie nouă, o necunoscută. O necunoscută. Tot ce a fost între el şi Laura ţine de trecut. Poate chiar şi copilul lor e al trecutului. Laura astăzi e altcineva. Cine e Laura?

Lucu azvârli ţigara şi închise fereastra. Stinse lampa. Pe sub uşă zări o dungă roşiatecă de lumină. Doamna Silion se ruga.

CAPITOLUL 27

Zilele următoare, Silion se împărţi, cum putu, între drumurile obligatorii la Laura şi alergăturile după bani. Ţinea morţiş să plătească el sanatoriul, nu numai pentru că se recunoştea drept pricină fără voie a nenorocitei întâmplări şi drept singur amant al Anei Ulmu. Dar îl detesta pe Jean Baudat, cu un amestec de ciudă şi mânie. Cu plăcere l-ar fi jignit şi umilit, i-ar fi dat una cu piciorul ca unei javre, sau pur şi simplu l-ar fi luat la palme pe acest martor auditiv al nopţilor lui cu Ana. închidea ochii şi se vedea plesnind cu dosul palmei chipul acela moale, opărit şi spânatec care-1 înfuria cu cât arăta mai bocciu, cu toate că nu i-ar fi convenit deloc să se fi înfăţişat mai bine. Şi pentru că aşa ceva nu era, cel puţin deocamdată, cu putinţă, Lucu se hotărâse să nu fie el însuşi cel umilit: măcar atât. Arma lui Jean Baudat era banul. Când băga mâna în buzunar, părea în ochii Anei Ulmu un înger salvator, înger civil şi scund, dar sublim şi atotputernic. Dacă Lucu achita el nota la sanatoriu, ce-i mai rămânea de făcut lui Jean Baudat? Nimic decât o sarcină de trepăduş, săritor şi bun de pus la treburile mărunte care se lasă pe seama băieţilor cumsecade, lipsiţi de alt farmec decât serviabilitatea. Pentru nimic în lume nu-i va îngădui acestui venetic, reprezentant de doftoricale, să-şi dea faţă de el aere de senior care-şi asumă răspunderile şi plăteşte. Pornirea lui Lucu îi orbea judecata. Stia că nu trebuie să se înalţe cu nimic în penii Anei Ulmu, că pe măsură ce-i va părea mai nemernic şi mişel va fi regre-

tat mai puțin, și suferințele ei vor fi ușurate. Dar nu putea. Și pe urmă, îi șopti un gând, soarta nu se rostise încă. Se hotărî să o vadă pe Trude Resch. I se părea o idee cu atât mai nimerită, cu cât era mai greu de înfăptuit. Trebuia să treacă și prin această încercare, dar o clipă de umilință putea să răscumpere o viață întreagă. Un asemenea scop merită jertfa mândriei lui, făcută în taină. Nu se îndoia defel că Trude îl va ajuta: E bogată, e săritoare, cel puțin așa i se părea lui; în sfârșit, e femeie. Și pe urmă, nu se sfia să și-o mărturisească, avea o atât de veche și stăruitoare slăbiciune pentru el, că părea fără de leac.

Cxi un vârtej impresionant, cu un scrâșnet metalic al frânei siluite, Trude Resch oprise mașina ei de două locuri la trotuarul din Capul Podului, sub turnurile rococo ale vechiului minister. Trezit din așteptare, Lucu se repezi cu pălăria îh mână. Portiera se deschise și Trude îi făcu semn să ocolească vehiculul și să urce. Purta un fel de beret de fetru, sub care părul ei dispărea cu totul, descoperindu-i pe de-a-ntregul și cu dinadinsul urechile. Conducea cu o brutalitate prefăcută și nu întorcea capul, ca să-și arate numai din profil chipul ei precis și dur de beliduce. Din când în când, în drumul lor pe sub tei, îl privea totuși cu coada ochiului, ceea ce îi punea în valoare croiala pleoapelor și lungimea genelor. îl cântărea.

- Nu e nimic de făcut cu tine azi, *mon pauvre ami,* constată ea drăgăstos, arăți ca un cadavru fardat.

- Anticipez numai cu puțin, recunoscu Lucu.

- Atunci spune tot, îl îndemnă Trude, privind numai înainte. M-ai chemat să te ascult: sunt numai urechi.

încetini viteza. Aerul filtrat de ramurile verzi pătrundea prin fereastra portierelor, le înviora sângele. Lucu își făcu pe scurt spovedania. Ajunși în pădurea Băneasa, Trude opri îndărătul unui șirag de mașini de nichel și cristal. își dete capul pe spate, alunecă nițel cu picioarele sub volan, își încorda trupul și gemu, istovită:

- *Mon pauvre ami,* sunt incapabilă să-ți dau un sfat. In locul tău aș fugi, ți-am mai spus-o.

- Nu-mi da sfaturi, Trude. Altceva îmi trebuie.

II întrebă, cu ochii și gândul aiurea. Se vedea că veșnicele lui frământări o oboseau.

- Anume? •

- Două sute de mii de lei.

Trude se destinse din încordarea ei voluptuoasă, deveni atentă:

- De unde-i iei?

- De la tine, Trude, fă-mi, te rog, acest serviciu. Ți-i restitui până în șase luni. îți dau îh gaj via mamei.

Trude se propti în scaun la volan, ca și cum se pregătea să pornească mașina. Se roșise până în rădăcina părului.

- Nici îh glumă, *mon pauvre ami...* mai întâi n-am bani, pe urmă...

- Am înțeles, întrerupse Lucu oftând, „pe urmă" e povestea lui Napoleon și a clopotarului...

- „Pe urmă", reluă Trude înciudată, pe urmă e cel puțin bizar din partea ta să-mi ceri tocmai mie bani ca să-ți scoți o metresă din spital și s-ajuți pe cealaltă să nască. Unde mai pui că ar trebui să iau banii de la bărbatu-meu ca să ți-i dau ție. Frumos.

- Nu știam, se scuză Lucu vag, credeam că...

- *Mon pauvre ami,* credeai că am avere personală. N-am. Și chiar dacă aș fi fost bogată, dacă vrei să știi, nu ți-aș fi dat un ban. Nu știu ce prejudecăți femeiești m-ar fi împiedicat să te ajut.

Lucu clătină din cap.

- înțeleg, înțeleg. Va trebui totuși să vând via mamei.

- Asta e șantaj sentimental, *mon pauvre ami;* vinde tot ce vrei, numai, pentru Dumnezeu, nu insista.

- Nu insist, vorbeam de unul singur.

Vorbise resemnat și trist. Nu mai avea încotro: va lăsa pe Giuseppe să lucreze. Trude se îmbuna:

- îmi pare rău, *chiri,* că nu-ți pot fi de folos. E o sumă exorbitantă. își încleșta mâinile pe volan. Dacă ar fi vorba de zece, cincisprezece mii de lei... bucuros...

O rază de soare, trecând prin parbriz, făcu să scânteieze pe degetul Trudei un briliant de o limpezime rară. Ochii distrați ai lui Lucu se ațintiră pe feericul și minusculul focar. Trude își retrase mâna instinctiv și amândoi tăcură, încurcați de a se fi întâlnit pe același penibil gând.

- Mulțumesc, Trude, refuză Lucu, văd eu ce e de făcut.

- E tot ce pot face, stărui Trude, și dacă te răzgândești, sunt gata oricând.

Puse motorul în mișcare și deodată șovăi:

- Vrei poate o plimbare pe jos?

în amândoi se trezi amintirea ultimei lor escapade. Fiecare însă o retrăi într-alt fel.

- Credeam că o simplă plimbare prin pădure nu ți-ar face rău, se dezvinovăți Trude, apăsând pe vorbele „simplă plimbare".

își trase mânușile de mușchetar și puse în mișcare. Mașina porni încet, apoi se avântă ca o fiară tânără, lacomă de spațiu.

„Poate că ar fi fost mai bine, gândi Lucu pe drumul de întoarcere, dacă aș fi primit plimbarea. Am fost un nătărău. Să ne fi plimbat întâi și să-mi fi prezentat doleanțele *după;* ar fi fost, poate, cu totul altfel primite. Nu trebuia să tratez chestiunea la rece. Nimic la rece cu femeile. N-aș fi fost un bun Potemkin."

- De ce zâmbești, Lucu?

- Mi-e rușine să spun, Trude.

- *Pauvre ami,* bagă de seamă; la început ți-e rușine, pe urmă te resemnezi și cazi. *On n'insulte jamais une femme qui tombe..}*

Satisfăcută de puterea ei de pătrundere, Trude tăcu. Și cu piciorul pe accelerator, cu ochii țintă înainte, se năpusti ca o furtună, pe sub tei și castani, până în oraș.

*

Acasă, Lucu găsi un mesaj telefonic de la Giuseppe care-i fixa o mtâlnire pentru după-amiază, la „Esplanade". Fu exact. Samsarul îi expuse greutățile întâmpinate și sorții de reușită. Făcea parte dintre oamenii care cotcodăceau în jurul fiecărui amănunt, comentându-se pe sine pas cu pas. Se folosi de prilej ca să-i vorbească în amănunt și de proiectul Arhondologiei, care nu-i mai ieșea din gând.

- Este singura noastră scăpare, îi repeta, solidarizându-și soarta lui cu a lui Lucu.

După câteva zile, târgul se făcu. Lucu trebui să primească un împrumut cămătăresc, așa cum îi vorbise Giuseppe. N-avea nici o speranță că la capătul celor trei luni are să plătească și să salveze aceea ce în dreptate adevărată era singurul bun al mamei sale. Dăduse o adevărată luptă ca să despartă, în scrisoarea de vânzare, o bucată de pământ, „parchetul", cum se spunea prin partea locului, de o jumătate de pogon, a cărui soartă se despărțea de a grosului viei, dimpreună cu locuința părăginită, umbrită de nuci bătrâni și de peri răsuciți și reumatici, de peste o jumătate de veac. Se mângâia cu gândul că avusese această grijă și izbutise ca Aretie Silion, sărăcită de tot ce avea, să nu rămână chiar pe drumuri. își făgăduia de altfel să o ajute din răsputeri și n-avea cuvânt să se îndoiască de bunele lui intenții. Conștiința lui de fiu și de om de onoare era, dacă

Nu trebuie insultată niciodată o femeie care cade (fr).

nu pe de-a-ntregul, cel puțin în parte, împăcată. Se mai amăgea și cu părerea că până la urmă se va întâmpla totuși ceva, ca un fel de minune, care să înlăture catastrofa. Până atunci împrumutul acesta va rămâne o taină: mama lui n-are să știe nimic. „E timp destul, socotea Lucu, să-i spuie adevărul, să o împace cu faptul îndeplinit și chiar să o consoleze." Dacă o fi să se mute în paragina pe care i-a păstrat-o, are să meargă să stea și el în ea o săptămână, două.

Toate aceste frământări îl ajutară să reziste împrejurărilor, să rămână surd la apelurile din spital ale Anei, și să mai înșire, pentru Laura, câte ceva din povestea Adei Fulga.

O dată cu banii în buzunar, Lucu nu zăbovi o clipă.

Se întâlni cu Jean Baudat și-i plăti datoria. Baudat nu se așteptase la una ca asta. încasând o sumă pe care o socotise pierdută, holbase ochii lui bulbucați, spre bucuria, scump plătită, a lui Lucu. îi mai rămânea acestuia o jumătate din împrumutul luat. Despărțindu-se de Baudat, își pipăi pieptul plin de bancnote, cum își pipăie gangsterii din film, în buzunar, arma cu care înfruntă viața.

*

- Am să-ți spun ceva, Luc, îi spuse doamna Silion, intrând în cameră. El își lăsă pe muchea fotoliului o carte pe care se străduise să o citească și privi spre mama lui cu teamă. Trăia mereu în așteptarea unor vești rele. Nu e nimic, îl liniști ea așezându-se, vreau numai să-ți fac o propunere.

„Să fi aflat ceva?" se întreba Lucu.

- Luc, tu ești supărat, continuă Aretie. Nu trebuie să fii supărat.

- Ce pot să fac, mamă?

- Vreau să te ajut. Știi părerea mea: lucrurile se vor dezlega de la sine, nu e nevoie să iei o hotărâre...Dar până atunci, sunt alte greutăți care te apasă. Am găsit plicul acesta: de ce nu mi-ai spus nimic?

Dintr-un buzunar al rochiei de casă, scoase plicul galben prin care Forul Constituțional îi aducea la cunoștință lui Lucu că-1 concediază. Lucu plecă ochii în pământ.

- Era deschis și mi-am aruncat ochii: nu din curiozitate, crede-mă.

- N-are importanță, mamă. Nu ți-am spus ca să te cruț de o supărare.

- Ce-ai de gând să faci?

- Nu m-am gândit încă. Voi găsi eu o soluție.

- Nu mă îndoiesc. Dar până atunci ai datorii urgente. Cât?

- La ce bun, mamă?

Aretie stărui:

- Cât?

- Pe puțin o sută de mii, sanatoriul și banii dați de Baudat pentru presă, ca să nu apară nimic în gazete. Pe urmă Laura, îngrijirile, datoriile și copilul: altă sută de mii.

- E mult. E mai mult decât credeam. Atunci... Aretie se gândi și reluă: Nu mai încape șovăire; trebuie să vindem via.

Lucu păli, dar de teamă și rușine:

- Să nu faci asta, mamă.

Era turburat. Nu știa ce să creadă.

- E singurul lucru, Luc. Via e a ta și nu vreau să-ți fiu piedică. Vinde-o și vom vedea ce mai e de făcut.

- In ruptul capului, mamă, protestă cu hotărâre nesigură Lucu. Via e a ta și e singurul tău mijloc de trai.

- Voi ști să mă descurc, Luc; mai pot munci, ca profesoară, ca guvernantă, ca *dame de compagnie*... Nu sunt atât de bătrână: ai spus-o și tu că primești complimente pe seama mea.

Și Aretie surâse, aproape mulțumită.

- Tu, mamă, profesoară sau guvernantă? *La belle Aretie!* Nici nu-mi mai vorbi.

într-adevăr nu se putea împăca cu gândul.

- Aproape toate prietenele mele muncesc... N-am să fiu nici prima, nici ultima bătrână care-și câștigă existența. Si pe urmă, Luc, eu stau mai bine decât ele: eu am un fiu care n-are să mă lase, cu toate că nu voi avea nevoie de el. Sunt mult mai privilegiată decât ele.

Se ridică:

- Vindem via, Luc. S-a hotărât.

- Nu s-a hotărât nimic, mamă. Șezi, te rog.

Aretie se reașeză.

- Nu mai încape vorbă: n-avem timp. Vinde.

Cu un gest încăpățânat Lucu refuză.

- Fii om de înțeles, Luc. Putem vinde pe cel puțin cinci, șase sute de mii, socotind și recolta. Plătim și ne rămâne destul ca s-o mai ducem un an, doi, pentru că nici noi nu vom sta cu mâinile-n sân. Luc, îți ordon să vinzi via!

Lucu nu răspunse numaidecât. îl dureau tâmplele. I se adusese aminte de recoltă, și el nici nu pomenise de ea în actul de vânzare care supragaranta împrumutul și ipoteca. Uitase cu desăvârșire, și nici bancherul, nici samsarul nu-i amintiseră de ea. îl mai sâcâia și teama că totuși aflase ceva. Nu cumva juca o comedie numai ca să-1 înlesnească. Dar prea se ruga de el cu glasul tremurat și răgușit al rugăciunii. Nu. Aretie nu se prefăcea. Iar el, deși cu capul în clocot, mai urmărea un plan.

- Să ne mai gândim, mamă; poate că ar mai fi ceva de făcut.

- Nu mai e de stat pe gânduri. Vreau să te văd scos din încurcătură. Să ieși din starea asta.

- Am o idee... dacă ai avea răbdare să mă asculți...

- Vorbește, Luc. Repede.

Ca toate femeile când au luat o hotărâre, era grăbită să o aducă la îndeplinire.

- Să știi însă că asta e tot ce pot face, glăsui Lucu, ca unul care ar avea de pus condițiuni, pentru riirnic în lume nu merg mai departe.

- Să vedem, se impacientă ea.

- Am un prieten bancher, care, cu siguranță, ar consimți să mă împrumute dacă i-aș da via în garanție și o scrisoare de vânzare pe deasupra: neautentificată, bagă de seamă. E felul lui de a lucra. Mă duc la el.

Aretie se gândi câteva clipe.

- Cunosc și eu un bancher, și-aminti ea, dar nu mai știu nimic de el. O mai fi trăind? Iată unul care, cu siguranță, nu m-ar refuza. A fost pe vremuri dansatorul meu preferat și unul din pretendenții cei mai asidui. Mă implora să divorțez și să-1 iau. He! Dacă n-ai fi fost tu la mijloc...

- Cum îl chema?

- Resch.

Lucu își stăpâni o tresărire.

- E ruinat cu desăvârșire. Banca lui nu mai lucrează. Se ocupă de o colectură a loteriei de stat.

- Poate că n-ar fi rău să-1 consultăm?

- N-ai încredere în mine, mamă...

- Cum vrei tu, Luc. Numai să nu ne încurcăm mai rău.

- Voi lua toate precauțiile, mamă. *Tiens*\ mai am o idee.

Aretie așteptă.

- Pentru orice eventualitate, să zicem chiar o catastrofă, sporovăi el prin cuvinte, dar asta numai prin reducere la absurd...

Lucu se opri ca un inculpat extrem de încolţit în faţa unui judecător de temut.

- Nu înţeleg...

- O simplă idee, reluă Lucu, oul lui Columb.

Aretie se impacientă:

- Spune ce-ai de spus, Luc.

- M-am gândit că n-ar fi rău. ca în scrisoarea de vânzare-garanţie - i se păru extrem de dibace această împerechere de cuvinte - să defalcăm „parchetul" de jos, de la şosea, cu nucii şi casa cea veche.

- Asta se face numai prin tribunal, Luc...

- Intre oameni de bună-credinţă o scrisoare e de ajuns, deocamdată, o întrerupse Lucu. Formalităţile se fac mai târziu, dacă, Doamne fereşte, ajungem acolo.

- Mi se pare, de altfel, cu totul inutil...

- Simplă precauţie, mamă. Să presupunem, prin absurd, că nu plătim datoria şi că pierdem via. Ne rămâne un *pied ă terre* acolo unde avem atâtea amintiri. Un adăpost, un refugiu...

- E aproape o ruină, Luc.

- Cu puţină cheltuială o facem locuibilă, dacă, Doamne fereşte, ar fi să avem nevoie de ea. îţi repet, e vorba numai de un exces de precauţie. Nu înţeleg de ce te opui.

- Mi se pare de prisos şi chiar ciudat. Dar dacă ţii neapărat... Fie! Şi când crezi că poţi realiza împrumutul?

- Poate chiar în douăzeci şi patru de ore.

Aretie răsuflă uşurată. Se ridică să plece. Lucu se apropie de ea, îi sărută mâna şi o sărută şi pe frunte. Se înfiora niţel gândind: sărutul lui Iuda.

- Ai binecuvântarea mea, Luc.

- Eşti atât de tânără şi de frumoasă, mamă, că nu te prind vorbele astea bisericeşti.

- Te vreau mulţmit, Luc. Măcar atât.

- Chiar dacă o fi să pierdem totul, mamă, noi nu ne mai despărţim. (Emoţia îl făcea liric. O pregătea pentru nenorocirile viitoare şi-şi lua propriile cuvinte drept consolări.) Poate că aşa a fost să fie: să rămânem împreună. E loc destul aci, la mine. E loc destul şi acolo, în casa veche. Mă văd serile cu tine, pe treptele celea înverzite şi despicate. Esenţialul e că suntem împreună.

CAPITOLUL 28

- Mă ierţi că te-am silit să urci până la mine, gâfâi Giuseppe cu zâmbetul său spân şi răsuflând scurt, ca şi cum ar fi fost el cel care a suit scările, dar sunt suferind şi nu ies din casă. Şezi, te rog.

Ca să ajungă la el Luc urcase o scară destul de largă, de piatră, cu rampa de lemn unsuros, de-a susul celor cinci etaje ale unui vechi imobil care înconjura o curte interioară de bazalt, în plin centru bucureştean. La catul al cincilea un iz călduţ de rântaş şi de ceapă îl înştiinţa că ajunsese în spaţiul rezervat locuinţelor de familie. Culoarul clarobscur pardosit cu scândură scâlciată şi ieşită la vopsea îl călăuzi printre uşi spălăcite până la un geamlâc din fund. Pe o carte de vizită neobişnuit de mare, fixată cu ţinte largi, citise: *Camil Giuseppe.* Iar dedesubt: *Agentură de publicitate şi impresaj. Comision - Import - Export. Teze pentru bacalaureat, licenţă şi doctorat în toate materiile. Discursuri parlamentare şi lucrări de diferite specialităţi. Discreţie.*

îl găsise pe Giuseppe într-un halat de mătasă, pe alocuri tăiat de vechime, şi cu papuci de marochin în picioarele-i boante. Două cearcăne vinete se adânceau sub ochii-i bulbucaţi, şi de pomeţii vîguroşi obrajii i-atârnau gălbejiţi, cu firişoare viorii în filigrană. Spectacolul acesta de suferinţă nu-1 înduioşa pe Lucu deloc, pentru că era inestetic. Giuseppe îi suprinse privirea şi, înşelându-se asupra ei, se mărturisi:

- Era să dau ortul popii: cinci crize în două zile. Nu mai am

voie nici un fum de țigară. Dar te rog să fumezi. E singura plăcere care mi-a mai rămas: fumul altuia. Te rog ia o țigară. E prima zi când mă simt mai bine.

Il îmbia cu un portțigaret de lemn în chip de dulăpior, de pe o măsuță de fumat, fcucu aprinse și aruncă o privire împrejur. Un interior modern cu un divan-studio într-un colț, cu fotolii plușate cu șină de metal și un dulap-bibliotecă, totul fățuit cu nuc, nou și cojit. Cleiul uscat rânjea printre crăpături.

- E sărăcăcios la mine și banal cât poftești, oftă Giuseppe, căruia nu-i scăpa nimic; în schimb e pretențios și de prost-gust. Așa a vrut nevastă-mea, continuă el, așezându-se pe divan și recuperând o respirație pierdută. Am avut niște mobilă în stil venețian, *echt* venețian: dormitor și salonaș cu *secretaire,* o bijuterie, și o oglindă ca o floare. Logodnica mea, nevasta de azi, m-a obligat să bazardez totul. „Asta e nemaipomenit, zicea, numai vechituri în casa asta, nici un singur lucru nou, nici măcar un divan-studio! Nu mă mut în cimitirul ăsta pentru nimic îh lume. Trage a sărăcie." Pe scurt, a făcut din chestia mobilierului o condiție *sine qua non* a fericirii care mă păștea și am lăsat-o să-și facă de cap: într-un ceas s-a dus și s-a întors cu troacele astea nou-nouțe aduse, dintr-o hală de mobile din Sfânta Vineri.

- Nu te știam însurat....

- Consoarta nu e acasă: regret că nu te pot prezenta.

Giuseppe se opri să hăpăie o gură de aer, ca pe o muscă.

- Vorbesc cam mult.

Cu degetele lui rotunde și scurte își toboșari stânga pieptului, privindu-și musafirul cu ochi galeși de bun rămas:

- Nu mai merge... s-a defectat motorașul.

- Nu intra îh idei, îl îmbărbăta Lucu, ai să ne îngropi pe toți.

Giuseppe se rezemase în perne.

- Să-ți arăt ceva, îi zise cu un rânjet de melancolie. Mi-am luat toate măsurile. Nu-mi fac nici iluzii, nici spaimă.

Scoase dintr-un portvizit o scrisoare pusă acolo în evidență, o desfăcu, își ceru voie și îi citi calm și lăbărțat:

. - „Testamentul meu: las averea mea mobilă, precum și numerarul ce s-ar găsi în casă și asupra mea, soției mele, Silvia Giuseppe, născută Văleanu, afară de o sumă ce se va prevala asupra acestui eventual numerar, îh proporție de cinci la sută, sumă care se va împărți rubedeniilor ce s-ar întâmpla să-și facă apariția, ca o compensație pentru dezamăgire și deranj. Doresc să fiu înmormântat cu dricul primăriei, fără cortegiu și fără altă slujbă religioasă decât o simplă rugăciune care să nu depășească cinci minute, și aceasta numai pentru a nu jigni sentimentul de pioșenie al doamnei Giuseppe. în cazul când ar fi să mor căzând în stradă, ceea ce, dată fiind starea mea, nu e deloc cu neputință, dorința mea e să fiiLtrimis de-a dreptul la morgă și de acolo la crematoriu, fără zăbavă. Oricum s-ar sfârși comedia, esențialul e să fiu expediat cât mai repede. Camil Giuseppe."

- Ce părere ai, întrebă Giuseppe, căutând în ochii lui Lucu impresia pricinuită. Celălalt înțelese că trebuie să laude.

- E scrisoarea unui înțelept, domnule Giuseppe. Chipul acestuia se lumină de mulțumire. Totul, continuă Lucu, e cumpănit cu măsură: liniștea, resemnarea, bunătatea, ironia... Dar testamentul dumitale are un cusur.

- Anume? se posomori Giuseppe.

- E un testament prematur. Nu-și va face efectul. Ți-am mai spus: ai să ne îngropi pe toți.

Chipul lui Giuseppe se lumină din nou:

- Spune-mi, scumpe prietene, ce te aduce la căpătâiul unui muribund?

- Scadența de poimâine: nu-i pot face față.

Cu deznădejde, Giuseppe își luă tâmplele între mâini:

- M-am așteptat.

- N-am. N-am nici cu ce plăti amânarea. Trebuie să amânăm.

Tinându-și mereu capul între mâini ca pe un vas prețios de China, Giuseppe se clătina amarnic, în dreapta și în stânga, deasupra unui scump cadavru imaginar.

- Trebuie să amânam, repetă Lucu ferm.

într-un sfârșit, capul lui Giuseppe se arătă, dintre mâini, nemișcat și dureros.

- Cu neputință. Condițiile au fost puse la punct de la început: nu există amânare. Ți-aduci aminte: nu plătești, pierzi via. *Sehr klar gesprochenJ* Te-am prevenit.

- Domnule Giuseppe, glumești. Pentru două sute de mii nu pot pierde o vie de șase sute, plus recolta... Pentru că există și o recoltă, domnule Giuseppe, pe care, nu știu cum se face, am uitat să o punem la socoteală.

- Era de datoria dumitale, domnule Lucu, să nu uiți; eu nici nu

Foarte clar spus (germ.).

m-am gândit la recoltă. Aud de ea pentru prima oară. în materie de viticultură sunt ageamiu.

- Ar fi suficient să acopăr cu ea dobânzile şi o parte din capital.

- Nu mai vorbi de dobânzi, că vorbeşti degeaba. Găseşte banii şi plăteşte.

-Cum?

Giuseppe ridică din umeri. în focul discuţiei părea înzdrăvenit şi inspirat:

- Ucide pe cineva.

Lucu îi aruncă o privire de ură.

- In orice caz, nu pe mine. N-am în casă nici un ban. Ucide şi pradă un nabab, fără să laşi urme, fă o crimă într-adevăr artistică, uneşte frumosul cu utilul.

Lucu se făcu alb de mânie.

- Ia seama, domnule Giuseppe, nu e momentul să-ţi baţi joc de mine.

- Aşa-mi trebuie! exclamă Giuseppe. Iată-mi răsplata! Eu n-am vrut decât să te servesc, domnule Silion, n-am luat comision la împrumutul dumitale. Două sute de mii ai cerut, două sute de mii ai băgat în buzunar. Şi drept mulţumire mă ameninţi.

- Iar dumneata îmi dai sfaturi.

- A fost o simplă demonstraţie *per absurdum,* că nu mai e nimic de făcut. Fii *gentleman.* Ai pierdut bătălia.

- Du-te la cămătar şi convinge-1.

- In halul în care sunt să mai şi conving. Să conving un turc, un catâr, o piatră. Crede-mă, domnule Silion, eu nu mai am nici un rol: maurul şi-a făcut datoria, ma...

- Dar eu pierd via, domnule, înţelegi?

II apucase de umeri, îl zgâlţâia:

- Şi nu e via mea, e via mamei. E un jaf de rând, e o tâlhărie.

- Sunt cu totul de părerea dumitale, gâfâi Giuseppe, liberat, dar decât să mă sugrumi pe mine gâtuie-1 mai bine pe bancher. Cu astfel de argumente s-ar putea chiar să ai succes.

- II cunoşti bine, rânji Silion, sunteţi prieteni.

- Nu e nevoie de cine ştie ce mtimitate, răspunse Giuseppe, ca să ştiu de mai înainte rezultatul, mai ales în cazul dumitale. Ai ascuns lucrurile, domnule Silion, şi numai aşa ai obţinut împrumutul. Iartă-mă că trebuie să ţi-o spun, dar astăzi toată lumea ştie că ai fost dat afară de la Forul Constituţional. E secretul lui Polichinelle. Cum vrei ca un cămătar să te mai amâne în asemenea conditiuni?

Silion tresări.

- Dar garanţiile? întrebă el înăbuşit.

- Garanţiile sunt în funcţie de situaţia socială a debitorului, îl lămuri Giuseppe răspicat. Le salvezi sau le pierzi în măsura în care eşti cineva. Or dumneata, cu toată marea dumitale personalitate, nu mai eşti nimic. Eşti domnul fost consilier, eşti domnul Nimeni. Ai pierdut bătălia.

Silion îşi lăsă capul în piept. Părea că se gândeşte. Apoi se ridică încet, îşi culese pălăria de pe divan şi, fără să se mai uite la Giuseppe, dădu să plece.

- Unde te duci?

- Mă priveşte.

- De ce atâta rău pentru o bătălie pierdută, întrebă insinuant şi din ce în ce ridicând glasul Giuseppe. Dumneata poţi încă să câştigi războiul, domnule Silion.

- Mă prind că am ghicit, rânji Silion oprindu-se: Arhondologia României Mari. Idee fixă.

- Idee măreaţă. Am să o pun în aplicare şi fără dumneata.

- Cine te împiedică?

- Nu-mi place să lucrez singur. Dumneata ai fi fost un asociat ideal pentru mine. Am fi făcut treaba asta, jucându-ne. E făcută pentru noi doi. Nu-ţi închipui ce echipă suntem. O distracţie de un ceas pe zi la amiază. Nici mie nu-mi place să muncesc, cunoşti sistemul meu: săptămâna de şase ore.

- Hm... mă tem că exagerezi.

- Dumneata vorbeşti? Ai în materie de economie şi sforţări o reputaţie solidă. Cu toate acestea nici în vis n-ai visat „săptămâna de şase ore".

- Mă dau bătut.

Si, ca să nu pară ademenit prin curiozitate, Silion se îndreptă spre uşă.

- Fă-te tovarăş cu mine şi te pun în testament, rânji Giuseppe, oprindu-1 cu gestul din mers.

- Ca să-mi laşi divanul-studio şi cota parte din drepturile de autor? răspunse Silion din cadrul uşii.

- îţi las altceva: o comoară, exclamă Giuseppe, îţi las carnetul strategic.

- Adică?

- Secretul săptămânii de şase ore: cheia vieţii libere.

Dintr-un sertăraş al divanului scoase un carnet de piele verde

cu muchiile aurite, pe care-1 răsfoi din deget. In văzul lui Silion. Foile sfârâiau. Erau scrise cu cerneală.

- Sper că n-ai de gând să-mi mai citeşti ceva. Mă duc.

- Fără să fi aflat secretul vieţii liberate de păcatul originar?

- Literatură. Literatură proastă. Rămâi sănătos.

- Stai! numai un pic.

Şi îi zvârli carnetul. Silion îl prinse din zbor. Pe copertă sta gravat cu litere de aur: *Carnetul strategic pe anul...*

- Ia loc şi uită-te mai cu atenţie. Un minut, ce naiba...

Silion se supuse. Nu era curios să afle mai mult, dar îl mai îndemna o slabă speranţă să-l înduplece pe samsar să intervină pentru amânarea cambiei. Giuseppe îl urmărea. Cu satisfacţie, desluşi pe chipul lui Silion oarecare surprindere. în cele câteva minute cât ţinu cercetarea carnetului, Giuseppe exclamă de mai multe ori:

- Ei, vezi, ce-ţi spuneam? Aşa-i că face? E blestemul lui Adam înlăturat de pe chipul individului? Pâinea cea de toate zilele, transformată în cozonac, fără sudoarea frunţii... o oră pe zi, şase pe săptămână.

Carnetul strategic cuprindea, în ordine alfabetică, o listă a căpeteniilor politice din industria şi comerţul întregii ţări. Numele, întreprinderea, capitalul, averea, trecutul, gusturile, temperamentul fiecărui individ, precum şi sumele încasate de Giuseppe de la acesta pentru diferite agenţii de publicitate sau de-a dreptul pentru presă, societăţi de binefacere, dimpreună cu data încasării. Silion citi la întâmplare: „Arnund Buchhalter, preşedintele soc. Abundenţa, cap. 50 milioane. înalt. Burtos. Blond. Ras. Ochelari. Pistrui. Dinţi falşi, însurat. 55 ani. Fumează pipă. Amator coniac. îi plac ţigăncile până la cincisprezece ani. Sobru cu dactilografele: se teme de ochiul doamnei Buchhalter, melomană. Garsonieră în pasajul Imobiliara. Agent recrutor în materie de ţigănci, secretarul său Cleante, bibliofil. D. Buchhalter: amator de cancanuri politice şi alcov. Ţine să fie primit în lumea bună, pierde la bridge şi pocher intenţionat. Nervos dimineaţa, afabil după-amiaza, seara grăbit. Vechi dosar clasat la parchet, materie moravuri, o foarte vagă aluzie glumeaţă nu strică. De vizitat lunar, de atins trimestrial. Luat 50.000 la 22-XI..."

Lucu mai deschise la întâmplare carnetul strategic la diferite pagini şi parcurse în diagonală alte asemenea texte, unele din ele amuzante.

- Mulţumesc, rosti el, restituind documentul, cred că sunt

destul de lămurit. Carnetul acesta e strategic pentru că evită greşelile în materie de psihologie şi frecvenţă...

- Ai ghicit. Toată această lume, Giuseppe bătu carnetul de genunchi cu un gest de stăpân, e tributara mea şi nu-mi bat capul cu ea mai mult de o oră pe zi, afară de duminecă. Vreau acum să o înscriu şi în Arhondologie; tributarii mei, politicieni şi oameni de afaceri, vor fi veseli că îi voi înzestra cu câte un arbore genealogic. Dar asta e materie care depăşeşte consiliile de administraţie, parlamentul, cercurile financiare şi comerciale. Arborele genealogic e ca arborele din *Satira a treia* de Eminescu, el se înalţă şi umbreşte întreaga ţară. Poate hrăni, fără să-i pese, doi oameni ca noi, ani de-a rândul. E de ajuns să începem, şi continuarea e asigurată şi plăcută: face *boule de neige.* M-am săturat de publicitate, să ştii de la mine că de cele mai multe ori publicitatea frizează cerşetoria şi şantajul, îi datorez boala mea de inimă, numai dumitale îţi fac această mărturisire. Pe câtă vreme Arhondologia e numai chestie de vanitate şi, dacă prin imposibil întâmpini un refuz, nu face nimic; sar în schimb zece nătărăi să se boierească, fără să ne milogim şi fără să exercităm asupra lor o delicată presiune morală, cum se face în publicitate. Nimeni nu te înjură de mamă în gând, când i-ai trecut pragul.

Ca să poată vorbi liniştit, Silion şi-aprinse o ţigară:

- Şi-ai vrea să mă înhăitez cu dumneata la porcăria asta?

- Nici nu cerşim, nici nu ameninţăm, unde-i porcăria? întrebă Giuseppe nevinovat. Iar dumneata te asociezi numai cu numele, ţi-am mai spus. Acela care lucrează pe teren sunt eu. Dumneata n-ai să apari decât din când în când, în cazurile interesante, istorice, ca un *deus exmachina.* Poţi să revezi şi textele, să le dai câte o întorsătură a condeiului dumitale măiestru. Strict în cadrul săptămânii de şase ore, nici un minut în plus, fii fără grijă.

- Şi cât crezi că poţi scoate cu o asemenea meserie? Te întreb numai aşa „ca chestie".

- îţi garantez un salar îndoit decât salariul pe care l-ai avut la Forul Constituţional şi până într-un an o sumă cu care să-ţi răscumperi via sau să-ţi iei alta.

- Văd că viei mele i-ai pus cruce. Aici ai vrut să vii cu vorbăria asta. Eu nu renunţ la vie. A mea a fost, a mea va fi.

- Eu nu sunt proroc. Dar pot să mă rog lui Dumnezeu. Pentru că nu văd altă ieşire decât să te pui pe lucru, mai ales acum când mama dumitale a rămas pe drumuri, mă ierţi că mă ating de aceste

i

chestiuni dureroase, ai însă de îngrijit un suflet de om! *Charge d'âme.*

Cu o înverşunare strunită, Silion strivi şi iar strivi ţigara pe fundul scrumierei, apoi se ridică din nou. Cearcăne albastru-închis îi măreau privirile.

- Nu-mi dai nici un răspuns, domnule Silion.

- Ca să fiu sincer, ţi-aş da mai curând o pereche de palme, domnule Giuseppe; dar mă tem că, începând, nu m-aş mai putea opri. Consideră-te plesnit şi rămâi cu bine.

Giuseppe tresări. Palid şi schimonosit.

- Ruşine! gâfâi el, ruşine!

Trase aer în piept şi continuă cu o voce sugrumată:

- Sunt un om bolnav: faci un abuz de putere.

Silion înălţă din umeri şi dădu din nou să plece.

- Dumneata faci teatru: e mai rău.

- Eu ştiu de ce mă dispreţuieşti, gemu anevoie Giuseppe, pentru că sunt urât. Te întărâtă urâţenia mea. Eşti ca un copil sălbatec şi crud când prinde un broscoi. Şi te crezi superior. E o bază şubredă! sughiţă Giuseppe, şubredă!

Căzu în perne. Fruntea i se brobonă de sudoare; privirile înspăimântate i se aţintiră în gol. Vroia să spună ceva. Din gâtlej scotea numai scâncete scurte şi înecate. Cu un gâfâit lugubru se căznea să respire. De durere, figura i se schimonosi.

Izbucnită, criza se desfăşură cu violenţă. Giuseppe se îneca, înghiţea, încerca pe apucate să vorbească.

- Fiolele! gemu el şi se uită deznădăjduit în jurul lui.

Urmărindu-i privirea, Silion descoperi fiolele într-un sertar, rupse una din ele şi i-o oferi bolnavului. Mirosul pătrunzător şi subtil al eterului se răspândi în odaie.

- Fii liniştit, domnule Giuseppe, fii calm, nu e nimica... eu sunt de vină.

O jumătate de ceas Silion stătu la căpătâiul lui Giuseppe, slujindu-1 cu fiole şi cu vorbe de îmbărbătare şi de părere de rău, până ce bolnavul se linişti şi treptat se întrema, până ce îi trecu pe deplin criza. In sfârşit, privirea i se însenină, respiraţia se înlesni, se făcu normală.

- îţi mulţumesc, domnule Silion, oftă Giuseppe: n-ai fugit şi nu te-ai speriat. (îi vorbea cu o voce slăbită şi întretăiată.) Se întâmplă uneori să fie lângă mine câte un idiot care-şi pierde capul, dă

alarma, de cred că mi-a sunat ceasul... Dumneata m-ai susţinut de minune, calm şi ferm, ca un doctor...

- Te rog încă o dată să mă ierţi, reluă Silion.

- D-aia cred eu, îl întrerupse Giuseppe, că suntem sortiţi să lucrăm împreună. Arhondologia! Dacă ţii într-adevăr să te iert că era să mă trimiţi pe lumea cealaltă, promite-mi că ai să te mai gândeşti.

Silion făcu o superbă tentativă:

- Promit orice, numai să-mi obţii o amânare.

Giuseppe tăie aerul cu palma:

- Nu pot. In schimb promit că după un an, un an jumătate de colaborare ai să-ţi răscumperi via.

- Un an jumătate!

- Ca mâine trece!

Cele din urmă răspunsuri Giuseppe le dăduse aproape maşinal, cu gândul parcă aiurea. Chipul lui căpătase o expresie nouă: un câine de pază care prinde cu urechea un zgomot perceptibil numai lui. Se auzi uşa din vestibul. Giuseppe îşi stăpâni o tresărire.

- Iat-o, suspină el, cine ştie de unde vine. Silion se îndreptă grabnic, plin de o hotărâre bruscă.

- Te las, îl vesti el, sunt în mare întârziere.

- Nu înainte de a face cunoştinţă cu nevastă-mea, decretă Giuseppe.

In prag apăru o femeie înaltă şi tânără. Formele-i robuste păreau cam la strânsoare într-un taior de fantezie. Roti prin încăpere o privire de şef de patrulă:

- Iată-mă, papicuţ, salută ea cu o însufleţire voită.

Se vedea că nu se îndoieşte că simpla ei sosire acasă însemna pentru fericitul consort o răsplată din cer. Intr-o faţă oacheşă cu pomeţii proeminenţi străluceau ochi oblici şi vioi, al căror verde-cenuşiu răspundea cu violenţă buchetului de violete artificiale înfipte dimpreună cu o tichiuţă de paie în vârful părului ei negru şi bogat.

Giuseppe se uită ostentativ şi în tăcere la ceas.

- Am întârziat, papicuţ?

- E două şi douăzeci şi şapte! fu răspunsul lăbărţat şi răguşit dat acestei răzgâiate şi naive întrebări.

- Ai mâncat ceva? se interesă cu precipitare şi alarmă nou-venita.

- Cât p-aci, mormăi alene Giuseppe, să iau o gustare din trupul şi sângele Domnului.

I

Ochii mici verzi se dilatară a mirare îngrozită, între genele lor încărcate cu funingine grasă de rimei.

- Ti-a fost rău, papicuț?

Dintr-un pas fu lângă el, își lepădă pe divan poșeta și mănușile, îi netezi fruntea și-și trecu mâinile prin părul lui rar, îi pipăi pulsul, îi îndreptă gulerul pijamalei cu gesturi repezi de maimuță. Părea de două ori mai înaltă decât Giuseppe.

- Papicule drag!

O îndepărtă cu o mână moale și în glas cu răsfăț întristat:

- Nu-i nimic... a trecut; domnul Silion m-a salvat; mai calm și mai energic decât un medic... dar puteai să-ți aduci aminte că domnul Silion e la noi.

îndreptase spre Silion un arătător obosit și grăsun. Silion se înclină, doamna Giuseppe îi surâse într-un moțăit electric care făcu să-i tremure pe creștet firicelele de violete.

- Poate că domnul Silion ar fi luat masa cu noi? îi imputâ Giuseppe.

Doamna sări în picioare.

- Nu, vă rog, nu, se apără Silion aproape speriat, sunt invitat la...

- Sau măcar un aperitiv, corectă Giuseppe, iar tu umbli haihui la ora când gospodinele...

- Dar tocmai pentru că te știam cu domnul Silion, papicule, protestă doamna Giuseppe, mi-am luat orice grijă! Tu singur mi-ai dat voie să mă duc la Buftea; am fost la aniversarea liceului de la Buftea, îl informă ea pe Silion.

- Până la două jumătate?

- Sunt douăzeci de kilometri de șosea mizerabilă.

- Cine știe cu ce häidăi te-ai oprit pe la vreocârciumă, la aperitiv... pe când eu îmi trăgeam sufletul în brațele lui Silion. Adineauri când te-ai apropiat de mine duhneai a țuică.

- Ce häidăi? Care țuică, papicuț? Domnul Silion are să te certe că maltratezi o femeie.

Se întorsese cu fața către Silion și cu o mimică însuflețită și complice îl îndemna să intervină.

- Cine te-a dus în oraș?

- De unde știi că m-a dus cineva în oraș?

- Te cunosc eu: nu era să dai tu opt sute de lei taxiului.

- Tranoviceanu, bătrânul. Vechiul director al liceului".

Termenii „bătrânul" și „vechiul" erau vădit strecurați cu scopul să potolească temerile soțului.

- El ți-a dat țuica?

- N-am băut nici o țuică!

- Duhnești!

Cu indignare, doamna Giuseppe se întoarse către Silion.

- Domnule, te rog, spune dumneata dacă miros eu a țuică sau a altceva. Uite!

Se apropie furtunos, îl apucă de ambele brațe și, deschizând o gură mare de copil pus în fața medicului de gâlci, îi trimise tot duhul ei în plină față.

- Acum spune! îl somă ea.

- Nu miroase a țuică! atestă Silion uluit.

Giuseppe nu se dădu bătut.

- Cred că nu te-ai simți deloc la largul tău dacă te-aș ruga să-mi faci o mică dare de seamă a serbării: o mică și amănunțită...

- Bucuros, papicule! întrerupse cu multă nevinovăție doamna Giuseppe. își netezi rochița cu mâinile. își luă un aer important și comic. Mai întâi corul liceului sub conducerea maestrului de muzică, al cărui nume din nefericire îmi scapă, a intonat imnul regal.

- Bineînțeles.

- Pe mine mă sculați, interveni Silion, trebuie neapărat să plec.

Doamna Giuseppe sări:

- Vai de mine, domnule Silion, aperitivul în două minute a venit.

- Nu vă deranjați, mi-e imposibil. Nu vă supărați, trebuie să plec; trebuie!

- Numai un singur minut, imploră doamna Giuseppe. Stai, domnule, nu fi urâcios, stai un minut să te cunosc; de ani de zile papicuț mi-a excitat curiozitatea cu dumneata. își împreună mâinile: *Bine, bine,* numai un minut.

- Poți să-i rezisti? întrebă Giuseppe demonstrativ. Stimate maestre, ești pierdut. Cu atât mai mult, cu cât prezența dumitale este necesară doamnei ca să iasă din încurcătură. N-am încotro. Trebuie să-i accept toate explicațiile. Și să nu-ți închipui că face risipă de ingeniozitate.

- Ești mojic, papicuț. Domnule Silion, sper că-ți vei face o idee justă despre mine. Dar trebuie să vii la țară la noi. Cum se face că papicuț nu te-a invitat încă?

Râse și trecu grabnic în camera vecină, lăsând ușa deschisă ca

pentru a nu întrerupe conversaţia.

- Ca să nu mă vorbiţi de rău, explică ea.

Silion sta ca pe ghimpi. Ajunsese să creadă el însuşi că e aşteptat undeva. Când, într-un timp record, doamna Giuseppe se reîntoarse triumfal cu o tavă de farfurii, clondire şi păhărele, Giuseppe păru că cedează dreptei judecăţi.

- Evident, declară el, are şi părţile ei: e harnică, sprintenă, econoamă; dovadă aceste măsline pricăjite culese din sarcofagul lui Tutancamon. Dar să vezi cum are să ne stimuleze la întocmirea Arhondologiei. I-am vorbit şi de proiectul nostru. In felul ei e o adevărată muză. Nevoile ei sunt atât de urgente şi de inexorabile, că dau din colţ în colţ numai să le satisfac. Prosper şi mă ruinez simultan.

- Ai să colaborezi cu papicuţ la Arhondologie? se gudură doamna Giuseppe în al nouălea cer. Sunt încântată că am să vă pot fi de folos. Am să vă cer bani tot mereu, ca să nu leneviţi niciodată. Dar să ştii un lucru: în escrocherii nu mă bag. E specialitatea voastră. Eu nu ştiu, n-am văzut!

Turnă ţuicile şi ridică ţoiul.

- *Prosit!*

Ciocniră şi dădură pe gât. O ţuică apoasă, gustări uscăţive şi firave, bucăţi de brânză pălită, ca nişte tomuri vechi. La al doilea rând, doamna Giuseppe închină pentru sănătatea vechilor prieteni deveniţi asociaţi în regulă şi pentru succesul moral şi material, că una fără alta nu se poate, al Arhondologiei României Mari. Un entuziasm subit îl făcu pe Giuseppe să se ridice ca să ciocnească în picioare.

- E aproape o sinucidere ceea ce fac, declară el, mă scol din pat abia înviat din morţi şi torn în mine două ţuici una după alta, dar ce-are-a face? Mor pentru un ideal.

De teamă să nu strice cheful soţilor Giuseppe şi să nu prelungească şedinţa într-o inutilă discuţie, Silion nu avu tăria să schiţeze nici cel mai slab protest, nici să facă cea mai sfioasă rezervă. Ciocni, deşertă şi bătu în retragere, escortat de-a lungul coridorului uscat ca un pod şi plin de izul de rântaş, până la scara cu rampa unsuroasă, de perechea inegală şi încântată. Coborî vertiginos.

- Si nu uita că esti invitatul nostru la fermă, o mai auzi o dată pe doamna Giuseppe strigând din înaltul palierului. înălţă privirea şi o văzu ca dintr-o fântână, cu sânii rezemaţi voluptuos pe balustradă şi reliefaţi în două valuri moi prin bluză, cu obrajii rumeni,

figura zâmbitoare. Părea veselă că a răscumpărat printr-un succes o scenă conjugală.

Se duse la Poşta Centrală, unde funcţionarii se reîntorseseră la lucru, şi trimise mamei sale o telegramă. Ar fi fost mai bine să se repeadă el însuşi până la vie, gândea, sau cel puţin să o cheme la Bucureşti. Sau măcar o scrisoare; ar fi fost mai potrivită decât o telegramă. Dar nimeni nu era mai credincios decât Silion legii străvechi a celui mai mic efort.

I

CAPITOLUL 29

Dintr-o scrisoare a doamnei Ana Ulmu către Lucu Silion:

„M-am trezit dintr-un somn greu, în toiul nopţii, şi cel dintâi gând ai fost tu. Nu-mi dădeam seama cât dormisem, nici unde mă aflam, eram însă într-un loc şi într-un pat străin. Mai respira cineva în întunerec pe lângă mine, am desluşit aceasta după câteva clipe, dar nu mi-era deloc teamă şi nici nu doream să ştiu cine e. Gândul la tine mi-era de ajuns, era odihnitor ca o candelă într-un colţ de odaie şi nu-mi trebuia nimic mai mult. Puteam rămâne aşa, cu ochii în tavanul spălăcit, să plutesc la nesfârşit, fără să aştept nici ziua, nici vreo lămurire, fiindcă respiraţia uşoară şi liniştită a celui adormit pe aproape nu mă turbura deloc. Pe urmă, treptat, ca un val, viaţa a început să crească în mine, cu tot felul de ameţeli şi suspine. Mă gândeam totuşi mereu la tine, fără să-mi fie dor, gândul acesta a devenit însă dureros, s-a legat de o mare suferinţă necunoscută, de care mă căzneam să-mi amintesc fără să prind nici un amănunt ca să ştiu de ce sufăr şi de ce tot mereu îmi vine să plâng. Era ca şi cum am pierdut ceva, o mare pierdere, copilăria sau glasul şi chipul mamei. Cel adormit aproape de mine trebuie să fi făcut vreo mişcare în somn, răsuflarea lui s-a înăbuşit o clipă şi am auzit-o apoi ca pe un suspin. E poate curios că suspinul acesta m-a lămurit că tovarăşul meu de singurătate nu respira culcat, ci aşezat în vreun jilţ, era, adică, un suspin de sus în jos, un suspin vertical, nu ştiu cum de-am avut această impresie. A fost de ajuns ca să mă trezesc

de-a binelea şi să-mi aduc aminte de tot. Pentru că cel ce respira în plină noapte, aşezat şi nu cfllcat, înseamnă că era de veghe pentru mine şi asta mi-a amintit şi de spital şi de ceea ce a fost mai înainte, şi mai ales de ceea ce a urmat. Mi-am mai dat seama că era cea dintâi noapte pe care am dormit-o întreagă fără treziri metodice din două în două ore, şi cu lumina stinsă, aşa cum se doarme, fiindcă nu mai încăpea teama să adorm şi să nu mă mai trezesc. Atunci un cuţit îngheţat mi-a străpuns inima, era gândul că nu mai pot să mor, că sunt osândită să trăiesc, să-mi amintesc tot ce ţin minte şi să îndur tot ce am îndurat. Nimic nu mă mai poate scăpa de această soartă, fiindcă nu mă mai simt în stare să reîncep, să mai fac o dată sforţarea spre moarte, pe care am făcut-o şi am greşit-o; nu din vina mea am greşit-o. E o prea grea şi nemeritată pedeapsă viaţa care mi s-a dăruit cu sila. Lacrimile au început să-mi curgă şiroaie pe faţă şi pe gât până în perne. Durerea mă strângea de beregată şi mi-am înăbuşit hohotele ce se zbăteau în mine, de frică să nu se trezească infirmiera din fotoliu şi să-i rabd din nou îngrijirile searbede. Ce putea ea pricepe? Si mi-am mai adus aminte, fără nici o altă trecere, că ai avut foarte mare grijă să-ţi iei asupră-ţi cheltuielile sanatoriului, da, în restriştea mea m-am gândit tocmai la acest comic amănunt şi mi-a venit să râd cu hohote, un râs care mă încorda şi mă zguduia în pat, din creştet până în tălpi, ca un fior de friguri. Decât râsul acesta bezmetic, era mai bun plânsul cu durerea de adineauri, îl înduram mai uşor, fiindcă nu-mi pierdeam şirul gândurilor şi nu mă pierdeam într-un fel de spasm al inconştienţei. Ai avut deci grijă să achiţi nota, asta e tot ce ai găsit cu cale să faci, ca să nu-ţi pierzi ideea de tine că eşti un perfect *gentleman,* mai ales această idee, în mica ta criză, nu trebuia să o pierzi. Ţi s-a părut că pentru asta o simplă factură e de ajuns. N-ai ştiut să găseşti mijlocul care să îndrepte dezastrul revenirii mele la viaţă (văd că nenorocul m-a urmărit şi când a fost să sfârşesc), şi nici măcar nu ai vrut să-mi spui sincer ceea ce nu pot să înţeleg, ceea ce te rugasem în lacrimi, sfârşită de suferinţă, să-mi spui, să-mi spui ce te-a făcut să te porţi cu mine (când mă aflam între viaţă şi moarte şi te chemam) cum nu te-ai fi purtat nici cu un câine bolnav. Dacă mi-ai fi dezvăluit adevărul - oricât de crud, oricât de mizerabil - aş fi putut măcar să înţeleg, să te iert şi chiar să mă resemnez. Dar să mai trăiesc cu obsesia cruzimii tale şi a lipsei tale de scrupul, cu obsesia inexplicabilei şi înfiorătoarei tale nepăsări şi, pe deasupra, cu inima strivită sub călcâiul tău, cu un sentiment pe care, din nefericire, nici

bunăvoința, nici sforțările, nici revoltele mele nu l-au atenuat măcar, mi-este cu neputință. Gândește-te că am Vrut să mor (te-ai întrebat cel puțin de ce am vrut să mor? Nu, nu te-ai întrebat, fiindcă ai socotit, pesemne, că era doar sacrificiul firesc al vieții mele adus existenței tale de idol), am vrut să mor numai pentru că într-o seară mi-ai spus politicos că nu rămâi noaptea ceea la mine, nu pentru că nu ți-ar fi dor să rămâi, dar fiindcă ești obosit. Am înțeles atunci că te-ai hotărât să mă părăsești. Am umblat ore întregi ca o nebună, cu o cumplită durere în inimă, și am înțeles că nu mai puteam trăi fără dragostea ta. L-am înțeles atunci - prea târziu - și pe Arghir, a cărui sinucidere mă indignase, mă revoltase, ca o jignire adusă mie, ca un atentat la liniștea mea, ca o slăbiciune demnă de dispreț, dar ce-i puteam face, și eram acum prea nenorocită ca să mi se facă, postum, milă de el. Gestul meu a fost serios, serios și sincer, numai soarta păcătoasă a făcut să fiu descoperită cu o oră mai devreme decât socotisem. Socotisem la maximum douăsprezece ore rezistența mea, așa, ca pe o absurdă eventualitate, ca pe o precauție inutilă, dar o socotisem totuși, fiindcă, mă cunoști și îți închipui că nu voiam să scap, să mă fac ridicolă, ca o comediană de mahala.

Care mi-a fost vina? Că am crezut în vorbele unui om în toată firea? Că am fost de bună-credință? Puteam-eu să-mi închipui că lacrimile tale nu erau adevărate? Nici azi și niciodată nu voi putea înțelege în ce scop m-ai mințit. Cum puteam să mă îndoiesc că lângă mine ai găsit fericirea și extazul, când mi-o repetai și o simțeam în fiecare clipă? Cu câtă căldură îți învăluiam în schimb sufletul, cu toate că eu n-am fost niciodată deplin fericită, fiindcă nimic nu mă putea face să uit că de îmbrățișările tale atârnă lanțurile celeilalte femei. Iar astăzi cum era să nu mă izbească, să nu mă nimicească încă o dată, de-abia ieșită din moarte, refuzul tău atroce de a Veni la căpătâiul meu? Dacă ai fi venit, dacă m-ai fi făcut să simt în tine cel puțin o părere de rău, numai atât, în sufletul meu nu s-ar fi dezlănțuit acea îngrozitoare revoltă și s-ar fi mângâiat cu gândul unei renunțări, ar fi înțeles că poate nu erai vinovat de nestatornicia ta, ar fi devenit mai simțitor la durerea unei surori care nici azi nu și-a revenit din lovitura ce i-ai dat. Dar ai avut cruzimea să mă lași să mă chinui pe îndelete, să mă lași să cad pradă obsesiei minciunii tale și revoltei zadarnice care mă macină. Cu câtă deznădejde am așteptat de la tine o destăinuire, o spovedanie care m-ar fi putut libera. Mintea mi se clatină și, oricât m-aș strădui, nu pot, nu pot să nu-mi otrăvesc fiecare clipă și să nu-mi sleiesc gândul, gândindu-mă tot mereu la ceea ce e pentru mine de neînțeles.

Am scris mult mai mult decât am avut de gând și fără scop și fără să urmăresc să te mișc - doar știu cât a putut nenorocirea mea să te miște - nu știu nici eu de ce am scris atât, mai ales că nimic nu mă îndreptățește să sper că mă vei citi până la urmă. Ar fi o sforțare prea mare, și sforțări n-ai făcut, în ceea ce mă privește, decât ca să mă faci să cred în dragostea ta. Ce mizerie. Și de câtă bestialitate ești în schimb în stare. îmi dau seama de asta când îmi amintesc ceea ce am aflat cu certitudine, că anume, în chiar clipele în care eu mă trezeam și te chemam, tu alergai la căpătâiul celeilalte. (Pesemne să te rogi de iertare.) Nu știu cum de nu m-am golit într-o singură clipă de dragostea mea pentru tine, când am aflat totul. Nu știu cum de mai pot sta locului, cum de mai pot trăi, cum nu mă spulberă în neant revolta și suferința din mine. Viața mea nu mai poate continua, și continuă. Mă lupt să-mi îndur disperarea și nu știu până la urmă care va fi sfârșitul. Și mă mai lupt să nu mă mai răzbun pe tine, așa cum mă îndeamnă sângele și gândul meu batjocorit. Ce rău ți-am făcut, ce interes meschin, josnic și drăcesc te-a îndemnat să mă minți, ca să mă aduci unde m-ai adus? Cum de ai mai putut să te întorci să cruți prin gingășiile tale perverse numai pe acea femeie prefăcută care, pentru a te înlănțui de patul ei veșnic, te-a făcut să crezi în superioritatea ei? Ce lesne e să fii superior când în loc de sentiment ai numai planuri și socoteli. Sunt sigură că te-a și iertat pentru greșelile tale pe care i le-am adus la cunoștință prin scrisoarea mea, numai din perversitate, bineînțeles - te-a iertat pentru că îh superioritatea ei a și calculat avantajele unei iertări. Iar pentru libertina cealaltă care dă buzna la tine din când în când ca un bețivan într-un bordel și care s-a oferit să te consoleze (sunt mai bine informată decât ți-ai putea închipui) și ai urmat-o ori de câte ori ți s-a oferit... ah, nu cer monstrului care se cheamă Dumnezeu să te pedepsească, fiindcă știu că nu pedepsește criminali ca tine, dimpotrivă, dar nu știu de nu-mi voi face singură dreptate, nu știu dacă voi rezista ispitei de a mă răzbuna, dacă mă voi putea împotrivi gândului îngrozitor că, pe când eu sufăr mii și mărunte morți, tu îți duci mai departe viața pe lângă cele două mizerabile femei."

Lucu fu răscolit adânc la citirea scrisorii acesteia, care fireşte că pe un cititor indiferent nu l-ar fi mişcat câtuşi de puţin.

. In ciuda ameninţărilor şi a blestemului nerostit care străbăteau printre rânduri, el se vedea iertat pentru răul făcut şi se socotea liber de-acum încolo de orice îndatorire. Vedea bine că Ana nu aflase şi nici măcar nu bănuia că scrisoarea ei dintâi, prin care îşi împărtăşise Laurei hotărârea de a-şi pune capăt zilelor şi prin care, totodată, îi dezvăluise felul de viaţă, cu minciunile şi apucăturile lui Silion, nu ajunsese în cuvenitele mâini. Fără îndoială că, în restriştea ei, îşi găsise o mângâiere rea în aceea că prin denunţul făcut o smulsese pe Laura din visul de iubire neprihănită în care o legănase el. Ar fi fost foarte primejdios ca Ana să bage de seamă că acest lucru fusese evitat şi desigur că revolta ei n-ar mai fi cunoscut margini. Pentru că ar fi constatat că în cele câteva ore, tragice pentru ea, singura grijă a lui Lucu a fost să pună mâna pe scrisoare şi să o ascundă Laurei, a cărei linişte trebuia cu orice preţ pusă la adăpost. Da, el luase cunoştinţă de cuprinsul scrisorii, ştia că, în clipele când o citea, Ana se omorâse, sau cel puţin zăcea pe undeva în nesimţire - o cunoştea destul de bine ca să nu se îndoiască de cuvântul ei. Şi totuşi nu alergase să o scape, nu dăduse el cel dintâi alarma, ci dimpotrivă, un străin, Jean Baudat, o găsise aproape neînsufleţită şi o salvase. Deci Lucu aşteptase neturburat, sau în tot cazul, foarte stăpân pe sine, ca moartea Anei să se săvârşească, aşa precum ea însăşi dase de ştire. Sau chiar dacă nu aşteptase cu dinadinsul această moarte, lăsase în orice caz ca întâmplarea singură să hotărască de soarta Anei, fără ca el să sară în ajutor, el care ştia ce se petrece. Se făcuse complicele ei, tăcut şi neştiut, în hotărârea ei se a-şi lua viaţa, fiindcă era de netăgăduit că moartea ei însemna pentru el o încurcătură mai puţin. Pe urmă fireşte că ar fi plâns-o cu lacrimi amare şi ar fi şi uitat-o, ca un criminal feroce şi duios ce era. Nu încăpea îndoială pentru Lucu că aceasta şi nu alta ar fi fost judecata prăpăstioasă a Anei Ulmu, dacă s-ar fi întâmplat să afle de soarta scrisorii ei. Nici un argument, nici un jurământ nu l-ar fi apărat în ochii de voinţă şi de patimă ai Anei de această învinuire care acum îl străbătea cu un fior de gheaţă. Mai mult ca oricând trebuia să vegheze ca Ana să nu afle de îndemânatecul, de nevinovatul şi îndreptăţitul lui amestec, altminteri tot zbuciumul prin care trecuse ar fi fost în zadar, totul ar fi reînceput de la capăt. Liniştea şi libertatea lui recâştigată depindeau numai de păstrarea tainei lui. Plănui să

plece cu Laura undeva în provincie, să se ascundă o bucată de timp, dar greutăţile călătoriei i se părură de neînvins. La drept vorbind, libertatea de care se bucura nu i se arăta tocmai deplină, de vreme ce grele şi noi îndatoriri îl aşteptau lângă Laura. Dar calea vieţii i se netezise, nu i se mai înfăţişa dezbinată în două poteci deosebite care îl cereau deopotrivă. Se întorsese cu vremuri lungi înapoi, la ziua când se gândea să-şi simplifice şi să-şi refacă existenţa, când tinereţea lui se mai bucura de farmecul clipei, când „amiaza se răsfăţa în hamacul de aur al toamnei", îşi aduse aminte cu duioşie de această frază care îi purtase noroc. Aerul devenise mai respirabil, căpătase alt gust.

Reciti de mai multe ori misiva primită, ca să se întărească în credinţa lui că e o scrisoare de bun rămas. Pentru el fiece cuvânt al Anei avea felul lui de a fi rostit, îl auzea în gând, cu glasul şi cu accentul Anei, şi flacăra ei îl cuprindea la fel ca şi altă dată. E limpede că îl mai iubeşte încă şi, cu toate că o astfel de dragoste nu mai e potrivită pentru el, îşi mărturiseşte însă că e bine să fii iubit aşa. Cine ştie dacă nu va mai avea nevoie firea lui, cândva, de clipele de foc pe care le-a trăit cu Ana Ulmu. Poate că mai târziu vor şti amândoi să trezească, într-o efemeră văpaie, jarul păstrat sub cenuşă. Vor fi atunci ca doi înţelepţi care nu uită că jocul cu flacăra e primejdios mai ales pentru copiii bătrâni. Ştiinţa lor înfiripată de amintiri, din suferinţi, are să-i facă stăpâni pe acest joc, are să le arate legile lui, marginile îngăduite şi răstimpul cuvenit. Regretul i se va adăogi să-i sporească farmecul când ei se vor mai întâlni să învie în chip vremelnic trecutul. Un trist surâs înlocuieşte îndeajuns plânsul zadarnic, o tumultuoasă comemorare arată, ca o simfonie, că semnele păstrate în suflet nu dau alcătuire unui text mort.

Astfel, în trecerea zilelor, cugetul lui Lucu se legăna în visuri potrivnice. Zile fără de frământări urmară, zile de linişte, pentru că Lucu nu mai avea nimic de ascuns acumTimpul se încetinise ca o apă ajunsă într-o matcă încăpătoare. Lucu putea să se mişte în voie şi, când serile îşi lua rămas bun de la Laura, pleca fără născociri şi fără grabă. Asemenea tihnă nu mai cunoscuse de mult, aproape din vacanţele de altădată. Era totuşi în căutare de ştiri despre Ana. Servitoarea doamnei Ulmu îi aducea la cunoştinţă tot ce se petrecea. La început veştile l-au lăsat nepăsător. Le-a primit totuşi, fiindcă şi-a spus că nu din curiozitate urmărea mişcările Anei, ci numai pentru a-şi apăra liniştea lui şi a Laurei. Mai întâi fu mulţumit de cele ce aflase, avu chiar un surâs ironic, aproape un rânjet de satisfacţie şi dispreţ: Jean Baudat devenise câinele devotat, îngerul păzitor al Anei. ;Jată

unul, îşi zicea Lucu, care calcă pe urmele fericitului Arghir."

în curând, Ana Ulmu, vindecată de-a binelea, părăsi sanatoriul şi se întoarse acasă. Lucu nu mai găsi cu cale să-1 caute pe Baudat să plătească ce mai era de plătit. Socotea că răspunderile trecuseră pe seama rivalului şi că, de la o anumită dată, reşedinţa la sanatoriu a doamnei Ulmu însemna un lux şi un răsfăţ care nu-1 mai priveşte. Atât ar mai lipsi: să-şi asume cheltuielile unui duo, ale unui început de lună de miere într-un imaculat cadru de spital. Trimise totuşi un uriaş buchet fără să-1 facă însoţit de nici o carte de vizită.

„De ce nu mă astâmpăr", se întreba nedumerit de propria lui faptă. Ar fi trebuit să o lase în pace, în aşa fel încât să fie dat uitării, şi când colo se apuca să zgândăre o rană de-abia închisă, fără să aibă nici un gând cinstit de întoarcere, nici un fel de gând. Se căznea să priceapă că Ana nu-i mai aparţinea, că ieşise din viaţa lui ca dintr-o casă părăsită. în zadar. Se purta ca şi cum ar fi păstrat un drept asupra ei, un drept draconic de amant gelos.

Uneori o uita cu totul. Se minuna el singur cât de deplin o uita: era ca şi cum nici n-ar fi cunoscut-o. Dar pe neaşteptate, în după-amiezele solitare la el acasă, i se făcea dor de Ana, o aştepta să intre pe uşă, o vedea intrând, şi-o închipuia sosită la el. Clondirul de Hennessy se golea treptat dinaintea lui, pe măsură ce obrajii lui se înflăcărau şi îi sticleau ochii. Cât p-aci să creadă în puterea lui de a o ademeni cu gândul, de a o aduce până în pragul uşii. I se părea chiar de mirare că nu-1 simte şi nu dă ascultare chemării lui; cum e oare cu putinţă ca ea să trăiască undeva în linişte, fără să se turbure de gândul lui săgetat cu deznădejde înspre ea? „Toate acestea, îşi zise într-un rând, sunt frământările bolnave ale nehotărârii şi ale laşităţii." Se uită la ceas. E ora de siestă când Ana dormitează cu telefonul la căpătâi. Lucu îi telefona, ascultă şi numaidecât puse receptorul în furcă. îi răspunsese vocea de tenorino răguşit a lui Jean Baudat. „îşi iau mesele împreună", constată Lucu, cu amara satisfacţie a bărbatului sacrificat îhtr-un schimb pe care-1 socotea nedemn de el. Mai telefona o dată şi trebui din nou să închidă fără să dea răspuns. Baudat părea că stă de strajă la aparat. Vreme de un ceas, Lucu se constrânse să aştepte plecarea cerberului. Şi încă o dată, cu încăpăţânare şi emoţie, telefona.

— Sunt eu, exclamă el, recunoscând glasul de răsfăţ al Anei.

— Care eu?

— Eu, eu! (Cum era oare cu putinţă să nu recunoască dintr-o dată glasul bărbatului iubit?) Ana, tu eşti? Nu ştia ce are de spus.

Vreau să te văd, Ana. La capătul firului o respiraţie uşoară, o ascultare poate duşmănoasă, poate numai emoţionată. De ce nu răspunzi, Ana?

Auzi receptorul trântit cu oarecare violenţă la locul lui. Refăcu numărul, nevrând să creadă într-o întrerupere voită, şi aşteptă: dincolo nici un apel, numai ascultare mută.

- Alo! făcu Lucu intimidat.

Telefonul se închise în chip cu totul demonstrativ. Lucu stărui. Iară şi iară. Mereu acelaşi fel de răspuns.

Zilele următoare, la răstimpuri, Lucu îşi mai încercă norocul la întâmplare. La primul apel răspundea glasul Anei, apoi numai pocnetul metalic al aparatului care i se închidea ca o uşă în nas. Când îşi repeta chemările în serie, telefonul Anei nu mai răspundea deloc. Lucu clocotea de o mânie copilărească. îi părea rău că se descoperise astfel în faţa Anei şi mai cu seamă a lui Jean Baudat. îi era ciudă că se purta aşa cum n-ar fi vrut, că îşi nesocoteşte propriile hotărâri, că e stăpânit de vanitate şi de dorinţi şi că nu e în stare să vrea cu tot dinadinsul altceva decât o satisfacţie trecătoare. I se părea că cei doi adversari de la capătul firului îşi bat joc de el, aşa cum şi merită. O dată, după o asemenea lungă serie de apeluri fără rezultat, auzi vocea lui Jean Baudat, o voce părintească plină de dojana:

- Ah, tot dumneata eşti? Haide nu mai fi copil, e ruşine: *Calmez-vous, monsieur!*

Sângele îi năvăli până sub rădăcina părului. Chemă din nou şi, la răspunsul lui Baudat, răcni:

- *Salaud!*[1]

Celălalt tăie în tăcere, fără grabă, ca şi cum ar fi vrut să arate că din partea lui Lucu nimic nu-1 mai poate supăra, şi nimeni nu-i mai răspunse când, ruşinat şi ridicol, încercă, de repetate ori, să reia contactul întrerupt.

Jocul începuse să-1 obsedeze. I se întâmpla să telefoneze din oraş, alteori, pe furiş, chiar de la locuinţa Laurei, sau noaptea, în orele de insomnie. Intr-o zi îi răspunse o voce necunoscută.

- Acesta nu mai e numărul casei Ulmu, îl lămuri vocea, s-a schimbat.

Pe loc, Lucu telefona la centrală şi ceru numărul telefonic al Anei, cel nou.

[1] Ticăloşiile! (fr.)

- Secret! fu răspunsul centralei.

Orele, zilele, nopțile treceau pentru Lucu risipite în această luptă măruntă, care îi absorbi toată luarea-aminte și toate eforturile lui, încordate spre un scop - își da seama — de nimica toată. Făcu demersuri să pătrundă secretul telefonic al Anei, și pentru acest lucru se duse la prieteni pe care nu-i mai văzuse de mult și care se uitară la el zâmbind. Dar trecerea de care se bucura n-a folosit la nimic. încercase, firește, și prin femeia de serviciu a doamnei Ulmu, dar nici ea nu i-a fost de nici un ajutor: teamă sau într-adevăr neștiință? în schimb, prin ea a prins de veste că se hotărâse căsătoria lui Jean Baudat cu Ana Ulmu. Cu toate că se așteptase la aceasta, Lucu a aflat că lucrurile nu s-au petrecut atât de ușor, că săptămâni de-a rândul Ana s-a împotrivit stăruințelor pasionate ale lui Baudat. El s-a rugat, a plâns, a amenințat că își pune capăt zilelor. I-a mărturisit Anei că de luni și luni de zile e îndrăgostit de ea, că și-a petrecut nopți întregi, în genunchi, cu urechea lipită de peretele despărțitor, dincolo de care Ana se desfăta în brațele celuilalt, că a pândit fiece zgomot, fiece șoaptă, că a fost cumplită suferința acelor întunecate ore în care adesea crezuse că e pe cale să-și piardă mințile. Până la urmă Ana s-a înduioșat. Jean Baudat o acoperă cu daruri, e de altminteri mult mai bogat decât arată. Așî scris în Franța părinților lui, care și-au dat binecuvântarea prin poștă. A rămas hotărât că vor face căsătoria civilă la București și vor pleca la Paris pentru ceremonia religioasă. Până atunci Ana trece la catolicism, ceea ce înseamnă că și părinții lui Baudat sunt oameni cu stare. în vederea botezului, care se va face într-una din diminețile următoare la Catedrala Sf. Iosif, Ana se străduie să învețe *Crezul* pe de rost pe latinește. Seara, soții vor da o recepție în cerc restrâns la *tante* Adela, o mătușă a doamnei Ulmu. Lucu și-amintea că a cunoscut-o o dată, dar că a ocolit-o cu dinadinsul și, cu toate că fusese invitat, nu s-a dus să o vadă, tocmai ca să nu intre în legături de familie. Era o bătrână înaltă, cu părul ondulat și alb, și Ana se mândrea cu această rubedenie, pentru că avea o casă arătoasă pe Plantelor și îi făcea cinste cu felul ei de a se înfățișa și a primi.

Cum oare a izbutit Baudat să mai pună și condițiuni confesionale după ce a cerșit în genunchi mâna Anei, și cum ajunsese Ana să le primească? Desigur că s-a petrecut o schimbare acolo. Lucu nu-și lămurea lucrurile decât prin aceea că Ana devenise metresă lui Baudat mai înainte de a-i fi soție. Cu bruschețea nepăsătoare a celui care pune o întrebare penibilă pentru el, Lucu căuta să afle

ceva amănunte: încă o dată servitoarea nu putu să-i spună nimic. Silion fu încredințat că găsise adevărata pricină a ceea ce numise el o răsturnare de roluri, și faptul împlinit îl durea. Ar fi vrut ca Baudat să treacă și el prin amânările care l-au dus pe Arghir la spânzurătoare, sub același pretext al formalităților civile și religioase. Cât p-aci să pretindă că Ana numai lui putea să-i fie femeie fără felicitările primăriei și fără binecuvântarea bisericii. Un adevărat scandal această ușurință a doamnei Ulmu față de Baudat. A făcut-o oare fiindcă n-a putut să-i mai reziste, sau numai ca să facă pasul hotărâtor care o desparte de Lucu? Totul în funcție de el: Lucu nu poate vedea lucrurile altfel. Cu toate că maimuțoiul opărit, cum îl numește acum pe Baudat, are avantajul tinereții: e cu cinci ani mai tânăr decât el. E tocmai la vârsta când ți se iartă o înfățișare mai ștearsă. Și după ce ți s-a făcut supremul dar al virtuții femeiești, ce mai înseamnă o simplă schimbare de confesiune?

Aștepta, se informa, sta la pândă. Se socotea încleștat într-o luptă fantastică în care numai gândurile adversarilor se căutau, se pipăiau ca niște săbii. Dar poate toate acestea se petreceau numai în închipuirea lui, iar cei doi logodnici, însingurați în fericirea lor, nici nu-și mai aminteau de el. A fost ispitit să meargă la catedrală, la botezul Anei. Si-a zis că se va afla într-o situație de melodramă. Socotea că botezul acesta face parte din cununia solemnă a doamnei Ulmu, așa cum un preludiu face parte dintr-o simfonie. Se stăpânea cu greu să nu facă vreo faptă necugetată. Cu ochii închiși de furie, se vedea pălmuindu-1 pe Baudat, silindu-1 să renunțe la căsătoria lui cu Ana, așa, prin simplă teroare fizică, printr-un „așa vreau, așa fac" al celui mai tare. Ca pe un copil prins asupra faptului interzis, l-ar fi înghesuit și îngenuncheat. Nu și-ar fi luat nici o răspundere, nici un angajament: ar fi zdrobit numai acest plan de căsătorie, ca pe un vas spurcat, numai așa, din toanele răzbunării. Și s-ar fi depărtat, ridicând din umeri, ca un învingător care s-a luptat prea puțin, înălțat din nou în gândurile Anei Ulmu, care-1 vede astăzi micșorat, ridicol și terfelit. Dar n-a făcut nimic. Rânjea: nu se găsea în stare nici măcar să-și piardă capul, pentru câteva minute de faptă bărbătească.

i

CAPITOLUL 30

Aburi de ploaie umpleau amenințători seara caldă de iulie. Deasupra naltelor acoperişuri de zinc nu se mai vedea nici o stea. Lucu aştepta într-o maşină de piață, oprită într-un colț de bezne, peste drum de casa luminată a mătuşii Adela. Şedea în față, lângă Coman, fostul său şofer şi actualul stăpân al Fordului său de altădată, pus astăzi pe piață. Il chemase, potrivit unei vechi învoieli, aproape uitate, iar Coman se grăbise să răspundă la apelul patronului din tinerețea lui dintâi, bucuros să ia parte, ca spectator, la vreo aventură, ca pe vremuri. Ora târzie a mtâlnirii îl îndreptățise să creadă că nu putea fi vorba de altceva. Amândoi începuseră a găsi cam lungă aşteptarea. Nu mai aveau să-şi spună nimic. Fumau țigară după țigară, aruncând câte o privire plictisită spre fațada, încremenită între lumini atât de multe, că păreau festive, a locuinței Adelei. Cu o voce arsă de suferință, Silion povestise fostului său şofer tot ce avea de povestit şi îi spusese şi scopul venirii lor aci. Coman era mai degrabă dezamăgit. Socotise că fusese deranjat pentru prea puțin lucru, dar se resemnase dintr-o rămăşiță de afecțiune şi respect. Lucu nu voia alt decât să vadă fără a fi văzut. I se părea că viața se depărtase de el, într-un cortegiu de nuntă, şi nu-i mai rămânea decât să-l urmărească cu ochii, până se pierde în noapte. într-adevăr, azi, înainte de amiază, Ana Ulmu şi Jean Baudat se căsătoriseră la primăria Piața Amzei. Servitoarea Anei îl informase din vreme. Iar seara, casele tantei Adela se deschideau în cinstea

mirilor, la a căror plecare Lucu ținea să fie de față, ca să se încredințeze bine, în sufletul său, că pentru el povestea s-a sfârşit. Din pornirile nimicitoare, stârnite de închipuirea lui întărâtată, nu mai găsea în el nici o urmă. Resemnat şi abătut, aştepta momentul suprem când un pumnal răsucit în rană îl va face să înțeleagă ceea ce mintea lui nu poate realiza. Clipele treceau, provizia de țigări scăzuse simțitor, lămpile electrice scânteiau egal şi nepăsător în noapte. O ploaie măruntă şi călduță de vară prinse a răpăi pe frunzişul tăcut şi întunecat al acelui cartier de grădini. Rău venită această ploaie: cei din casă vor trebui să aştepte până o sta.

Departe, un orologiu bătu miezul nopții. Şoferul dormita discret la volan. Ploaia încetini. Corul sfios al burlanelor se ridica încet, ca într-un orăşel de provincie. Silion îl ascultă. Stăpânea risipirea oraşului întunecat prin întinderea nopții, aşa cum, la țară, corul nevăzut al broaştelor umple bolțile văzduhului. Şi deodată un val de lumină îl depăşi, smulgându-1 din nostalgica lui ascultare. La casa mătuşii Adela se aprinsese încă un rând de lumini. Grădina sumbră de până acum se ivi, străvezie. Frunză cu frunză, în urzeala rară, subțire şi strălucitoare, a ploii.

Uşile dinspre scara de recepție se deschiseră deodată pe un fundal de purpură din interior. Ana Ulmu apăru cea dintâi. Ochii ei negri şi umezi se dădură nopții, măsurând-o. Oprită în cadrul uşii, amintea de ctitorita zugrăvită în stânca vechiului schit. Făcu doi paşi şi se întoarse spre intrare. Jean Baudat, cu capul gol, în ținută de gală, ieşi de-a-ndaratelea, ploconindu-se. Apoi dădu Anei brațul, destinse cu un gest de scamator clacul pe care-1 ținea în mână şi se acoperi. Ajunşi sub poartă, în fața trotuarului, se opriră. Cu nările în vânt, cu fața spre cer, Ana adulmecă ploaia. Lucu şi Coman urmăreau scena cu o încordare exagerată.

- Un taxi? propuse întrebător Jean Baudat şi, fără să mai aştepte răspunsul, făcu: hep-hep! către vetustul Ford de peste drum.

Coman claxona. Vru apoi să pună motorul în mişcare, dar, cu toate repetatele lui încercări, mecanismul nu se lăsă înduplecat.

- Manivela! porunci Silion, care de-abia sta locului. Coman coborî, Silion îi luă locul la volan. După câteva sforțări amarnice, Coman se sui în maşină, luând lui Silion conducerea. La repezeală, Silion îi luă cascheta, care-i ajungea până peste sprâncene şi urechi. Apoi trase încet la trotuar, în dreptul mirilor. Coman coborî grăbit, ocoli maşina şi deschise portiera, înclinat în aşteptare. Pitulat între cascheta înfundată şi gulerul ridicat, Lucu trăgea, cu urechea la

motorul intermitent, de teamă nu cumva să se oprească şi să fie iarăşi nevoie de deznădăjduitele opintiri cu manivela. Ana sui şi luă loc în taxi. Un parfum scump şi binecunoscut lui Lucu se răspândi în interiorul capitonat.

- Lumină! se răsfaţă glasul Anei. Lucu bâjbâi în zadar după buton, Coman îi veni într-ajutor, potrivi anevoie două fire de sârmă rebele, cărora numai el le ştia rostul. Aprinse şi rămase alături, lângă volan. Nu vii? se adresă ea lui Baudat, prin portiera întredeschisă.

- *Tout de suite!*[1] răspunse Baudat, cocoşat sub un felinar, la câţiva metri depărtare. Cu degetele înmănuşate scotocea într-un portmoneu. Caut mărunţiş, explică el.

Un suflu brusc de vânt năpusti stropi subţiri înăuntru. Maşinal, Coman se întinse şi închise portiera, rămânând cu mâna pe ivăr şi cu braţul în diagonală prin interior între Ana şi Lucu, gata să deschidă din nou când Baudat va fi sfârşit cu scotocitul. Lucu îşi sâcâia îngrijorat motorul, ca pe o fiinţă între leşin şi viaţă. Ştia ce are de făcut. Planul său neaşteptat i se părea propriu să lase o amintire neştearsă, aproape o remuşcare veşnică, necredincioasei. Va duce pe miri la locuinţa lor, Coman le va deschide portiera, iar el, înainte de a porni, le va rosti o melodramatică, o mefistofelică urare: „Petrecere frumoasă!" şi se va pierde, ca un uragan, în noapte. Motorul însă era în stare să strice până şi cele mai romantice socoteli. Gândi că ar fi mai bine să pornească imperceptibil de încet maşina, pentru a preveni un nou atac de paralizie a motorului. N-are să se supere mirele că va trebui să facă o jumătate de pas. Binişor, în gâfâitul astmatic al motorului, Lucu puse în mişcare, ca în vis. Alunecară abia simţit pe lângă Baudat şi îl depăşiră cu o încetineală de melc. îl văzu pe Baudat cu jobenul pe ceafă, cu buzele ţugui, fluierând preocupat peste portofelul plin de monede şi deloc grăbit în operaţia lui încâlcită; cu degetele înmănuşate şi fără să-i pese de ploaia rară şi subţire, alegea anevoie monedele cele mai mărunte dintr-un purcoi, desigur ca să se debaraseze de ele pe seama şoferilor. Taxiul lunecă mai departe de-a lungul trotuarului. Se mai depărta cu şapte, opt metri.

- Hep-hep! se auzi glasul lui Baudat, sunteţi grăbiţi dumneavoastră?

Coman sta mereu cu braţul în diagonală, cu mâna pe ivărul

[1] Imediat! (fr.)

portierei.

- Fă *marche-arriere,* îl sfătui el pe Silion, motorul e destul de cald acum.

„Mergem mai bine până la capătul străzii, gândi Silion, şi ne mai întoarcem să-l luăm."

Nu mai condusese de mult. Suta de metri pe care şi-o propunea s-o parcurgă în viteză îi va servi. Apăsă pe accelerator şi porni. Prin oglinda din faţa volanului descoperi deodată chipul Anei şi i se păru că citeşte pe el surprindere şi teamă. O idee neaşteptată îl fulgeră.

- Nu vă temeţi, doamnă, îi zise, ne întoarcem numaidecât. Şi-i şopti lui Coman: Ţine bine portierele.

- Numai una, îi răspunse Coman, cealaltă nu se deschide.

Se depărtau.

- Hep-hep! îi ajunse apelul lui Jean Baudat.

- Hep-hep! urlă Silion, exaltat.

Anticul taxi luase vânt. Ana se înclină cu repeziciune spre portieră, dădu cu mâna de pumnul lui Coman, încleştat pe ivăr, încercă o clipă să-l dizloce, să-l zgârie, dar se retrase numaidecât în perne şi se rezemă cu o linişte prefăcută, într-o atitudine de resemnare şi dispreţ. Un surâs ciudat i se închegase pe gură.

Cu sunete răguşite şi neîntrerupte, claxonul fierăstruia noaptea în lung.

Maşina rablagită şi sforăitoare străbătu nebuneşte oraşul, scrâşnind metalic din frâne la virajurile scurte pe care Lucu, aplecat la volan ca un jocheu pe coama calului, le lua în gât, cu apăsări furioase pe accelerator.

Pe cât putu, ocoli străzile principale. In urma lui, trecătorii întârziaţi însoţeau cu o privire uluită caroseria demodată care trecea pe lângă ei cu o viteză ce părea comică, în contrast cu aspectul vehiculului. Un agent trezit din visare sub portal fluiera în van după taxiul fantomă, care dispăru după colţ. In câteva minute de goană de film american, Lucu ajunse la ţintă şi brusc, cu un suprem ţipăt al mecanismului martirizat, opri în faţa casei lui. Aci, toate greutăţile pe care şi le uitase de-a lungul bezmeticei curse printre umbre şi felinare îl întâmpinară deodată.

Când îi deschise portiera să-i ajute să coboare, Ana rămase nemişcată, cu ochii în gol, cu faţa împietrită.

- Nu vii? o întrebă. Nici un răspuns. Lucu îşi muşcă buzele. Va trebui oare să o ia pe sus? Fără ajutorul lui Coman n-ar fi în stare. Ana Ulmu nu era dintre femeile care pot fi siluite. O dungă hotărâtă

i se crestase între sprâncene şi de la creştet la picioare trupul ei amplu şi mlădios părea gata de luptă. Şi dacă are să strige? Cum seamănă cu Matilda, îşi aminti, printre gânduri, Silion. Ii făcu semn lui Coman să se depărteze. Ana, nu vii? întrebă din nou, cu teamă, cu nerăbdare, cu rugă. Clipe de tăcere grea. Lucu se apleacă prin portieră înăuntru, în motorul de parfum şi de praf, în care felinarul străzii arunca o lumină statornică şi pală. încercă să ia mâinile Anei. Ea se smuci cu o putere nemăsurată. Lucu îşi retrase capul pe sub portieră, cu precipitarea unuia care scapă dintr-o cursă. De îndată ce se surprinde ridicol, Lucu se simte pierdut. Ana însă era prea îndârjită; sau poate prea calculată (cine ştie ce gânduri se perindau pe sub fruntea ei de erete) ca să-şi mai dea seama de teama lui. Nările i se zbăteau.

- Ascultă, îi zise ea, şi glasul i-era răguşit, gluma asta proastă a durat destul. Du-mă acasă!

Lui i se păru că fraza ei tipică şi banală suna fals. Dar încruntarea feței, întunecatul fulger din priviri i-alcătuiau o mască de mânie.

- Vino, Ana! imploră el deznădăjduit.

Cum sta într-o înclinare silită, cu amândouă mâinile sprijinite de cadrul portierei, primi în plină față violența răspunsului ei:

- Să viu? Unde? îți bați joc de mine?

Ca nişte pumnale, privirile ei se înfipseră adânc în el. Lucu fu răscolit ca de o lumină crudă, necruțătoare; avea atâtea de ascuns. Ana recăzuse în perne. Un suspin o străbătu. Buzele şi pleoapele îi tremurară. Dar nu izbucni în plâns. îşi adună puterile. II țintui din ochi, cu dezgust, cu ură:

- Eşti o secătură sinistră, îi şuieră, un dement hidos, o canalie.

Cutremurat, Lucu tăcu. în jurul lor, tăcerea unei străzi de provincie, cu storuri oarbe, cu grădini neclintite. Ploaia de vară se cernu iar, molcom, pe ramuri şi acoperişuri. O umbră străbătu fără zgomot strada, departe. Lucu şi-aminti de Jean Baudat. Uitase de el. Dacă i-ar da prin gând să vie aci? Dacă soseşte, cu ajutoare, să-şi scape soția? E chiar de mirare că nu s-a ivit încă.

- Ana! se hotărî Lucu, de ce nu vii? Rămâi cu mine. Niciodată nu ne mai despărțim.

în privirile Anei, mereu țintuite asupră-i, păru că un nor se schimbă cu altul, o uimire, apoi o aşteptare îndestulată. O clipă numai! şi tot trupul i se zgudui, capul i se clătină în dreapta şi în stânga, scurt, cu putere.

- Nu, nu, zise, e prea târziu... nu mai cred... nu mai vreau.

Lucu se năpusti lângă ea, prin portieră. înfrigurat, îi luă mâinile.

- Trebuie! exclamă, trebuie! Eşti a mea... suntem sortiți... nu vezi că nu se poate altfel?

- Nu! protestă Ana, am suferit prea mult. Nu mai vreau să sufăr. Nu mai pot. Du-mă acasă.

Se ruga de el.

- Casa ta e aici. Te implor, vino!

- E de prisos, răspunse Ana, resemnată deodată şi calmă; lasă-mă... dă-mi pace o dată: nu mai vreau să fiu înjosită... destul am fost victimă... nu mai pot!

- Tu eşti soția mea, Ana! izbucni Lucu, şi, alunecându-i la picioare, îi îmbrățişa genunchii, îi sărută mâinile. N-ai să mai fii înjosită... am fost un rătăcit... nu mi-am dat seama. Chiar mâine voi face tot, să nu mai fie nimeni între noi. Auzi? Nimeni! Chiar mâine. Şi adăugă cu patimă: Vino, vino!

încet, ca o lunatecă, Ana se îndreptă, se strecură şi coborî.

Trecură înlănțuiți printre firele ploii.

CAPITOLUL 31

Laura se mai privi o dată în oglindă. Inima îi bătea grăbită, îmbrăcase un *tailleur* mai de demult, refăcut şi încercat în secret, în timpul din urmă, şi croit dintr-un postav englezesc de vară cu pătrate subţiri, de-abia limitate în şterse culori. Nu apucase să-1 poarte, fiindcă boala o ţintuise în fotoliul cu rotile, iar acum când l-a scos la iveală din straturile de naftalină ale unui cufăr străvechi, ca să-1 lărgească şi să-1 modernizeze, era ca şi nou. Găsea că îi vine c e minune. Cu toate că se împlinise niţel la trup, starea ei nu se prea cunoştea, de-abia se putea bănui, talia-i înaltă se rotunjea către şolduri şi întreaga ei statură, de la umerii largi până la gleznele plăpânde, o umplea de o tainică mândrie.

O îngrijora pălăria. Turburarea ei în această clipă sporea cu aceste preocupări mărunte. Se temea ca la cea dintâi întâlnire a ei cu lumea să nu arate demodată şi ridicolă. I se părea că patru ani de zăcere au trecut-o în rândul bătrânilor. Un avânt nerăbdător o umplea totuşi cu un suflu de larguri. Se aşeză pe fotoliul pitic din faţa oglinzii şi-şi apăsă pieptul cu amândouă mâinile. Trebuia să se astâmpere. Altfel nu va putea să ajungă la ţintă. E de necrezut ce i se întâmplă. A sosit clipa. A aşteptat-o atât de mult, că uneori a şi uitat ce mai aşteaptă. Ca în basme a aşteptat. Acum, în locul aşteptării, s-a răspândit în ea o durere fără loc. S-ar strânge singură în braţe, să cuprindă şi durerea. Se ghemui, cu gura în pumni, cu coatele strânse lângă coaste, cu picioarele sub fotoliul scund, cu

genunchii ridicaţi. E prea singură pentru o asemenea clipă. Dacă Lucu ar fi fost lângă ea, s-ar fi bucurat împreună, şi-ar fi împărtăşit bucuria ca pe o durere şi ar fi plâns amândoi. Ea n-a vrut însă. Şi-a păstrat taina care acum o înăbuşă, taina drumului ei celui dintâi, taina celui dintâi drum până la el. Dintr-o dată se ridică. Se văzu în oglindă, cu ochii plini de lumină, căutând în neştire dincolo de orice. Nu e cuminte. Se uită la ceas. Se gândi că, dacă mai zăboveşte, s-ar putea ca Lucu să plece de-acasă, e atât de ocupat de la un timp, şi atunci lucrurile se vor petrece cu totul într-alt fel de cum le-a visat în nesfârşitul ei vis de speranţă în zăcere. Nu-1 va trezi cu mâinile ei pe tâmple. N-are să mai dea, pe neaşteptate, cu ochii de ea, care va fi pătruns în casa lui ştiută pe de rost, prin largile uşi cu draperii de brocart, dinspre terasă. Ca prin farmec durerea i se risipi. Durerea ei fusese frica de fericire. Să se grăbească. Să nu piardă întâlnirea unică pe care i-a făgăduit-o şi lui, datoria ei supremă, întâlnirea fără oră, fără zi. îşi culese mănuşile şi poşeta. Se îndreptă spre ieşire, prin holul cenuşiu, cu paşi rari, cu faţa ridicată spre ziua care se cernea feerică prin vitraliile colorate. N-a încuiat uşa. Prin tălpile subţiri simţi ca o mângâiere poteca de muşchi ce ducea spre portiţă. Tot aerul dimineţii i se păru că o întâmpină, că o poartă. In prag şovăi. Lăsă în urmă casa întunecată, cu zidurile roase, cu cercevelele cojite, fără să arunce o privire. Ca şi cum ar fi aruncat trecutul peste umăr, porni pe drumul pe care de mii de ori şi-1 închipuise, pe care pas cu pas şi-1 închipuise. Are să-1 facă pe jos ca pe un drum sfânt. Mergea cu un fel de exaltare solemnă, ca un osândit în mers trufaş spre eşafod, mergea fără să vadă pe trecătorii matinali, printr-o lume de lumini şi umbre. Trotuarul strălucea ca un pod de argint la capătul căruia, undeva departe, pe culmile închipuirii ei, sta casa lui. Casa lui printre clopotele înalte. Auzea peste oraş clopote înalte. El o aştepta în neştire. Poate că doarme încă şi o aşteaptă în somn. Nu trebuia să o simtă cum înaintează, cum se apropie. Totul ar fi stricat. Are să-1 trezească ea şi va fi atât de uimit. Această dimineaţă e unică între toate dimineţile vieţii lor. E dimineaţa victoriei şi a veşnicului paradis. A fost aşa la facerea lumii. Şi trotuarul tremură ca un pod de argint şi curg cu vuiet de pretutindeni apele dimineţii. Timpul se numără în mersul ei. Pământul se destramă. Pasul Laurei pipăie văzduhul, caută podul, podul şovăie în strălucirea lui nesfârşită. Capătul i se îngustează şi se pierde tremurător într-o învolburare de stele albe. A purtat-o prin pieţe de oţel, cu furnicar de trăsuri şi automobile. Cât să fi lunecat împreună

așa către stelele albe? Laura mai face câțiva pași mai rari și adânci ca pe o pardoseală blândă de nouri. A rătăcit drumul. Sau visează și nu se poate trezi. Se oprește să se simtă pe picioare. Cu mâna dreaptă se sprijină de un zid. îi recunoaște asprimea zgrunțuroasă, pipăită și altădată, nu-și amintește când. Auzi întețindu-se peste oraș clopotele înalte. Ca un parfum, sunetul lor o înăbușă. Să nu cadă. Să-și dea seama. Iată scara de zid, iată lespezile, iată pietrele. Treptele se înșiră în fața ei ca valurile mării. Laura începu să le suie, crescând în sus, prin tumul îngust, cu răsuflarea oprită, cu ochii deschiși și orbi ca o fantomă.

*

I se părea ciudat lui Lucu dorul acesta care-1 hărțuia prin somn. Dormea și i se făcea dor de Laura și se minuna singur, fără să se trezească, de suspinul care-1 străbătea, de așteptarea care-și săpa loc în el. De-abia se obișnuise cu fericirea lui nouă, atât de nouă, că i se părea șubredă și amenințată la tot pasul. Nu de Jean Baudat se temea el, cu toate că-1 văzuse pândind prin apropiere. Nu știa nici el de ce-i era teamă, poate fiindcă se temea de sine însuși. Dar Ana e, în sfârșit, a lui. Se zăvorâse cu ea la el în casă, făcuse din storul care-1 despărțea de lume un zid de nepătruns. Dormeau împreună, uniți în adevăratele lor nopți, lungi și fără alarme și fără despărțiri. Somnul împărtășit, care face din doi inși o singură ființă, de care-și dau seama obscur și adânc amândoi. S-a desprins din acest somn, furat de dorul lui de neînțeles spre zorile care se cern în noaptea din odaie. Ceva neobișnuit se petrece, e neliniștit. E poate o presimțire. Cu ochii încă închiși, ascultă. Prin tăcerea străzii, sub fereastre, o cariolă de lăptar se depărtează la pas, cu opriri la porțile vecine. Nu era un semn după care să ghicească ora, putea fi deopotrivă devreme sau foarte târziu. Caută să prindă un zvon care să-l deslușească. Răsuflarea Anei se stinsese lângă el, dar o auzea încă, așa cum mai auzi marea când te-ai jucat în ea până la istovire. Pornit din adâncul străzii, zgomotul metalic al unei balanțe de precupeț, izbită de pământ, îi Iovi auzul. „E destul de târziu", își zise, și totdeodată înțelese că de mai multă vreme e singur în pat. întinse o mână încă leneșă. Locul în care dormise Ana era însemnat printr-o adâncitură caldă, în perne și-n așternut. Se ridică în coate și privi. Pe un scaun, în semiîntunericul albastru al storurilor, zări o grămadă plăpândă; rufele Anei. Jos, ciorapii își dormeau somnul

lor de șerpi de mătasă încolăciți pe covor. O teamă îl cuprinse: dacă a fugit? La început, Ana protestase cu furie împotriva a ceea ce numise ea o sechestrare și urmaseră între ei aprige discuții de-a lungul cărora ea îl amenințase că, dacă nu limpezește totul în trei zile, are să plece la cel dintâi prilej. Numai trei zile îi dăduse ca să se despartă definitiv de Laura. Erau în a patra zi. Aseară, Lucu raportase că n-a văzut-o pe Laura - și nu mințise. Ana primise știrea cu liniște, o liniște care i se păruse lui Lucu un semn de siguranță de sine; după ceie întâmplate, ce importanță mai avea o întârziere de o zi, de vreme ce el nu mai putea da înapoi. Dar astăzi, această liniște îi da de bănuit. Deșteptat de-a binelea, Lucu o asemuia cu liniștea încărcată ce urmează unui ultimatum expirat. își aminti că Ana îi adusese la cunoștință că toată după-amiaza de ieri văzuse pe Jean Baudat dând târcoale casei și că a trebuit să scoată telefonul din priză ca să-l împiedice de a-i telefona mereu. Pesemne că de câte ori ajungea la debitul de la capătul trotuarului, Baudat încerca să telefoneze Anei. Amintindu-și de Jean Baudat, sări din pat ca la un semnal de alarmă. își căută halatul prin toată camera; în zadar, i-1 luase Ana. Această constatare îl liniști. Pendula îi arăta nouă și jumătate. Nici un zgomot în toată casa. Dar din sala de baie venea sfârâitul robinetelor nu de-a binelea închise: răul obicei al Anei. Perdelele erau trase și fluturând ușor de-o adiere care trecea prin ușile de cristal întredeschise spre terasă. Se apropie și privi printre cute în grădină. Rămase locului, galben și împietrit. Privirile i se ațintiră cu putere ca și cum ar fi vrut să pipăie de la depărtare o vedenie de necrezut. Pe banca de piatră din fund, Ana și Laura stăteau de vorbă liniștit. Măsurat și grav și aproape alene, stăteau de vorbă ca după o lungă destăinuire în care tot ce fusese demn de luare-aminte a fost spus: nu mai rămâneau acum decât amănunte. Ședeau alături, întoarse nițel una către alta, ca două vechi prietene, dar nu se priveau. Picioarele aproape li se atingeau în pietriș. Laura ținea capul în piept, cu ochii pironiți mai departe spre muchea treptelor casei, cu mâinile crispate pe mănușile și poșeta ținute pe genunchi, și părea că ascultă. Din când în când, buzele i se mișcau; punea, desigur, câte o întrebare. Ana răspundea pe îndelete, fără șovăire, urmărind cu privirea-i neagră și ușor încruntată ceva care ar fi plutit peste acoperiș, deslușit în firul amintirilor și amănunțit apoi în cuvinte. Privirile negre, concentrate și precise ale Anei, privirile violete și fără de margini ale Laurei; Lucu credea că visează, inima i se oprise, clipa de demult temută îl înșfăcase de

guler. Laura şi Ana se întâlniseră, şi chiar aci, la el. Totul se da pe faţă. Iar ele alcătuiau un paşnic şi graţios tablou cu contrastul lor de culori şi ţinută, în acel colţ de pietre şi flori. Nimic nu se întrevedea din încordarea sufletelor, din apriga încrucişare a spiritelor, şi nu arăta cât trebuie să se fi urât, în acele clipe, cele două femei. Ana se înfăşurase strâns în halatul lui încăpător, picioarele ei goale se piteau sfioase în papucii lui, prea largi. Lucu înţelese că Laura, sosind, o surprinsese în grădină, sau că Ana îi ieşise înainte, şi chiar dacă ar fi vrut să dea un alt înţeles prezenţei ei în locuinţa lui, găteala ei destul de comică şi părul de-abia strâns la ceafă o trădau mai mult decât trebuia.

Intr-o clipă, Laura aflase totul. Numai curiozitatea şi mândria o ajutaseră să îndure lovitura de moarte fără a se prăbuşi. A avut puterea să meargă însoţită de Ana, să se aşeze pe bancă, să-şi supravegheze mersul şi mişcările încă nesigure, să-şi stăpânească tremurul din glas. A putut să asculte, să pună întrebări, să-şi confrunte amintirile cu ale Anei, să primească adevărul fără să plângă, fără să cadă în genunchi, şi cu încordarea deznădejdii şi-a păstrat conştiinţa. Numai paloarea feţei spunea dezastrul lăuntric. Toate astea Lucu le ghiceşte, le vede. în câţiva paşi, ar fi lângă ele. Dar nu mai are ce căuta: e prea târziu. Nici Laura, nici Ana nu vor mai veni către el. Una singură se va întoarce şi pesemne că Ana va fi aceea. Ele au hotărât aşa. Nu-i pare rău. Nu-i mai pasă de nimic acum. N-are să fugă: ideea ridicolă şi laşă îl ispitise o clipă. Are să aştepte în casă cât va trebui.

Văzu pe Laura cum se ridică să plece. Ana se ridică şi ea. Se priviră şi, sub masca bunei-cuviinţe, se înfruntară încă o dată. Erau la fel de înalte. Laura, mai amplă şi mai înceată, cu mişcările precaute, cu talia îngroşată, nu uita că e însărcinată. Ana, mai subţire şi mai nervoasă. S-au măsurat pe furiş, ca două feline, au spus câte ceva, fără să zâmbească, în tăcerea expresivă în care le însingura depărtarea, apoi au pornit agale pe potecă, spre scăricica ce duce în jos spre poartă. Atunci şi-a dat seama el că Laura din faţa ochilor săi e alta decât aceea pe care o cunoscuse. Făcea un efort să se ţie dreaptă. El întârziase lângă Laura pe care o îngrijise timp de patru ani, şi acum pe cărarea îngustă din grădina lui s-a ivit Laura cea nouă şi adevărată. Laura din visurile lor, în care el nu crezuse. Liberă şi stăpână pe ea însăşi, ca toate femeile. De-abia o întrezăreşte şi o şi pierde, fiindcă e descătuşată şi o porneşte, încet dar sigur, pe drumul ei. Trecură încet pe lângă el, ca două arătări de

mai, pălăvrăgind despre lucruri indiferente şi ocoliră colţul terasei.

Lucu se retrase în camera de dormit. Aproape imediat apăru Ana.

Văzându-1, avu un suspin plictisit şi adânc. Se priviră, fără un cuvânt.

- E de necrezut, rupse Lucu tăcerea.

- Precum vezi, confirmă Ana; şi totuşi nu s-a întâmplat nimic. Nici măcar un mic leşin.

El nu luă în seamă această crudă constatare.

- Şi a venit singură.

- Si mai ales a plecat singură: aici e minunea. Ana îl privea cu batjocură şi dispreţ; femeile au început să te piardă fără să moară, iubitule; ce-ai să te faci?

Lucu îndură sarcasmul Anei fără să răspundă. Rezemat de perete privea ţintă într-un colţ. O nenorocire se abătuse asupra lui. Aştepta să afle cum.

- Mă întreb, reluă Ana, ce fel de bolnavă este această Laura. Se ţinea foarte bine. Şi nu pot spune că nu i-a mers rău. N-aş fi vrut să fiu în pielea ei.

Se lăsă, istovită deodată, pe fotoliu.

- Nu vrei să-mi spui şi mie ce s-a petrecut? se încumetă, înfrigurat, Lucu.

îşi frângea unghiile în palme. O privea pe Ana cu ură. Ar fi strâns-o de gât.

- Sunt mulţumită că lucrurile au venit de la sine, declară Ana, ca şi cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă. Eram hotărâtă să mă duc astăzi la ea, să-i spun tot, să termin cu ezitările tale. Azi e a patra zi, accentua ea cu gravitate. Dumnezeu n-a vrut să fiu călău. A trimis-o pe Laura la mine.

- E totuna!

- Legitimă apărare! S-o fi văzut cum mă cântărea. Dintr-o privire a înţeles totul. Restul n-a mai fost pentru ea decât detalii. A luat.taurul de coarne: „Cine eşti dumneata? Dumneata eşti Ana? Ce cauţi aici?" m-a întrebat ca şi cum ar fi fost stăpâna întoarsă acasă şi care găseşte un străin în grădină.

- Şi ai răspuns?

- Că sunt soţia ta, fireşte. A îngălbenit. „Nu ştiam că Luc e însurat", a bolborosit. De-abia vorbea. Aşa a început conversaţia. Pe urmă, lucrurile s-au lămurit. M-a supus unui interogator amănunţit. M-a rugat să-i spun din fir în păr tot ce ştiu. I-am satis-

făcut curiozitatea. Are, de altfel, multă autoritate şi un ascendent subtil asupra sufletelor. Pentru un ins slab ca tine...

- Ce-a vrut să ştie? întrerupse Lucu.

- Adevărul.

- Ce ştia?

- Totul. Femeia asta simţea că trăieşte într-o minciună, dar nu izbutea să iasă din ea, nici n-avea curajul să încerce. Se zbătea ca într-un vis adânc şi ciudat. Sunt chiar vorbele ei.

- Ce te-a mai întrebat? insistă el.

- A vrut să ştie de când ne cunoaştem şi de când ne iubim. I-am dat date precise. Noi, femeile, avem memoria datelor. I-am descris, la cerere, felul de viaţă pe care-1 ducem împreună. Era îngrozită, buimacă. „înţeleg, mi-a spus, şi tocmai când puteam să-i dau şi eu toate acestea..." Se gândea, pesemne, la vindecarea ei recentă. De câteva ori a căzut pe gânduri, atât de adânc, că mă temeam că le pierde şirul. Se trezea şi-mi punea întrebări foarte chibzuite. A izbucnit în plâns, dar s-a stăpânit numaidecât. N-am ce zice, iubitule, eşti o patentă canalie. în această privinţă rămân la vechea mea părere.

Lucu scutură din cap ca un boxer ameţit:

- A plâns, îngână el, zici că a plâns?

Ana izbucni deodată înhvun râs hohotit şi gras.

- M-a întrebat de un proces, de o crimă din gelozie, urmată la un răstimp de încă o crimă. Spunea că zărindu-mă a crezut că sunt Ada nu-ştiu-cum, eroina procesului, cu care, după descrierile tale, semăn leit. Nu înţelegeam nimic, credeam că aiurează. Ha-ha-ha! Zicea că de m-ar fi întâlnit pe stradă m-ar fi oprit şi m-ar fi strigat pe nume: Ada. Clienta pe care tu te zbăteai să o scapi din ghearele justiţiei. Ha, ha, ha! Eşti bolnav, iubitule, mult mai bolnav decât crezi... Când i-am explicat că procesele tale sunt imaginare, că nopţile tale laborioase se petreceau la mine în pat, s-o fi văzut atunci, biata femeie... îţi repet, eşti o canalie, iubitule, un nebun superficial şi sinistru. Mi se făcuse frică. Am vrut s-o susţin: s-a dat înapoi cu un pas şi n-a căzut. S-a aşezat apoi pe bancă. „Vrei apă?" am întrebat-o. „Mulţumesc, mi-a zâmbit din colţul gurii, vorbele dumitale sunt cel mai bun întăritor." Am trecut apoi la lucruri mai intime. Ţinea să ştie tot. In ce mă priveşte, aveam şi eu nevoie de oarecare lămuriri. Am ştiut totdeauna că mă minţeai şi pe mine. E drept că, în ceea ce mă priveşte, dezmierdările tale, mi s-a confirmat că îmi făceai partea leului, dar asta nu m-a măgulit deloc; eram doar cea

nouă. Si ne spuneai fiecăreia în parte aceleaşi cuvinte şi ne împărtăşeai din acelaşi tezaur de dezmierdări. Toate acestea ni le-am destăinuit pe un ton confidenţial şi ştiinţific. Pfui!

Silion tăcea. De teamă să nu pară prea calm sau pur şi simplu cinic, ţinea fruntea în pământ.

- Făceai planuri de viaţă; când cu ea, când cu mine şi te pierdeai în fiecare în parte în aceleaşi visuri paradiziace. Singurătate, primăvară şi amor. Până la urmă ni s-a făcut milă de noi înşine şi scârbă-de tine, iubitule! Ţi-ai bătut joc de cele mai sfinte lucruri, şi cu ce te-ai ales din toate acestea? Eşti răufăcător. îţi plac mcurcăturile şi suferinţele. M-a întrebat ce-am de gând să fac; n-am ştiut ce să-i răspund. Am răspuns ca la pocher: *passe-parole.* Atunci mi-a răspuns cu un zâmbet resemnat, dar luminos: „Eu nu mai am nevoie de el, eu am copilul". A fost singurul ei moment de superioritate asupra mea. Răzbunarea ei. Nenorocita asta de care ţi-ai bătut joc mă compătimea pe mine, pe care m-ai călcat în picioare. Ba, a mai avut unul, îşi aminti Ana Ulmu, a fost când i-am istorisit sinuciderea mea şi bestialul tău refuz de a veni să mă vezi. „Cum a putut face una ca asta?" m-a întrebat, şi de compătimire a întins mâna spre mine, dar şi-a retras-o imediat Ar fi fost şi de prost-gust să ne cădem în braţe. Mai ales că ne dădeam seama că am fost amândouă victimele unui depravat, unui neisprăvit, unui nemernic, iubitule, dar asta eşti.

- Poate că ai dreptate. Dar n-am făcut-o înadins.

Ana avu un rânjet crud:

- Dar scrisoarea mea către Laura tot din nebăgare de seamă ai furat-o? Si tot din zăpăceală ai ţinut-o în buzunar până s-o hotărî dacă am murit sau nu?

îl ţintuia cu ochi scânteietori.

- Ana!

- Tot e bine că mai poţi roşi. Dar nici o roşeaţă nu te mai spală, iubitule!

Era ciudat cât de duios ştia să despartă acest cuvânt de asprimea celorlalte.

Ana îl privi adânc, îl măsură din nou şi încheie:

- Cât de slab trebuie să te simţi, iubitule, ca să fii atât de abject? Unde ţi-e gândul?

- Mă întreb cum a venit până aici, era doar la primul ei drum... Si cum o să ajungă acasă, după lovitura primită. De ce-ai lăsat-o singură?

- Poate ai fi vrut să mă reped după un taxi? M-a şi întrebat

unde e stația. Fii pe pace, era în toate mințile.

- Mă tem să nu şi le piardă pe drum. Mă tem...

Ana se încruntă.

- Tot nu-ți vine a crede că n-a murit la auzul porcăriilor tale? Măcar de-ar înnebuni puțintel, de disperare. Ce satisfacție pentru un don juan. Ştii una? izbucni Ana cu hotărâre. Du-te la ea. Du-te să te dea afară. Şi vino-napoi să te consolez.

O asculta încurcat. Propunerea i-ar fi convenit de minune, dacă ar fi putut să o ia în serios. Era ca un câine [dat] afară din casă, tocmai când de-abia aşteaptă să-şi ia câmpii, dar se teme şi de o lovitură de baston în clipa când se va strecura printre uşi.

- Da, bolborosi el, n-ar fi rău să mă duc să văd... Mă duc şi viu numaidecât... Poate nici nu intru, dacă nu s-a întâmplat nimic... Eşti şi tu de părere, nu-i aşa?

Ana îi întoarse spatele şi ieşi. O auzi trecând prin hol şi încuindu-se îh sala de baie. Lucu se îmbrăcă în grabă şi porni alergând.

Se răzgândi şi găsi în sine destulă putere de stăpânire, izvorâtă din lunga lui deprindere în prefăcătorie, ca să coboare scara de piatră cu un pas mărunt, pe care-1 păstră de-a lungul parapetului de piatră a locuinței sale. De îndată însă ce se socoti la adăpost de privirile şi de auzul Anei, pe care şi-o închipuia urmărindu-1 din fereastră, o luă la fugă spre stația de taxi din colț. Suişul lung îl obosi curând şi încetinise simțitor alergarea când un necunoscut cu panamaua pe ochi, mărunt de statură, i se propti îh drum cu brațele desfăcute ca un stâlp de răspântie şi-1 sili să oprească. Recunoscu pe Jean Baudat.

- Ce doriți de la mine? îl întrebă pe franțuzeşte. Gâfâia.

- Unde e Ana? fu răspunsul rostit cu amenințare, al lui Baudat.

- Lasă-mă, n-am timp acum.

Dădu să ocolească şi să treacă mai departe. Celălalt îi tăie hotărât drumul. Lucu îl privi. Baudat era palid şi tras. Orice urmă de roşeață îi dispăruse. Sub arcadele umflate, lipsite de sprâncene, ochii spălăciți fulgerau.

- Fă-mi loc, porunci Lucu şi adaogă pe un ton mai paşnic. Să amânăm pe altă dată... s-a întâmplat ceva... e în joc viața cuiva.

- O nenorocire? se îngrijoră Baudat. E vorba de Ana?

- E vorba de altcineva, răspunse Lucu şi dădu din nou să plece.

încă o dată Baudat i se înfipse în față.

- Nu-mi pasă de încurcăturile dumitale. Unde e Ana?

Lucu înălță din umeri nerăbdător.

- Ti-am mai spus că n-am timp acum.

Glasul îi vibra mânios. Strada era luminoasă şi pustie, de-abia departe, pe creasta dealului, trecea de-a latul un tramvai. Baudat rămase nemişcat.

- în cazul acesta n-ai să treci. Şi ai să-mi spui unde e soția mea, Ana.

Tremura. Dar vorbise clar şi apăsat. Celălalt clocotea de nerăbdare.

- Nu suntem la Verdun aci: „N-ai să treci". Şi sper că n-o să mă sileşti să trec peste dumneata.

Privirile li se înfruntară. Fu ca un contact fizic.

- încearcă! îl sfida Baudat.

Sta cu picioarele depărtate, ca unul care ar fi gata să se ia la trântă. Lucu îşi simți hotărârea de nestrămutat.

- Bagă de seamă, domnule Baudat, îmi pierd răbdarea.

Făcu un pas spre el. Ca pe arcuri, Baudat sări înapoi şi mâna lui dreaptă scoase din veston un minuscul revolver de sidef. Ținându-1 lângă corp, aproape cu totul acoperit în palmă, îl ținti spre Lucu.

- *Cestpetit, mais ga mordJ* Unde e Ana?

Sub ochi i se adânciseră două cearcăne albastre de oarbă mânie. Dar luă o poziție pe loc repaos şi cu o încetineală şi îndemânare afectate îşi trase din buzunarul de afară de la piept un pachet de *Gauloises,* scoase cu dinții o țigaretă şi şi-o aprinse, fără să-şi piardă adversarul din priviri.

- Pentru ultima dată, Baudat, scrâşni Lucu, lasă-mă să trec. Sunt mâine la dispoziția ta, oriunde vrei.

- Unde e Ana? îi tăie vorba celălalt, cu țigara ținută sfidător în gură şi jucându-şi revolverul în palmă. Unde?

Lucu vedea roşu. Când vorbi, sunetele îl durură de sforțarea de a rosti ceea ce avea de spus.

- Vino cu mine, îi propuse lui Baudat, şi vom discuta pe drum.

- N-am timp de palavre. Spune-mi unde e Ana. Şi Baudat îşi ținti din nou revolverul. Unu! numără el. Lucu aşteptă nemişcat. Două! numără Baudat şi despiedică arma. Celălalt nu-1 pierdea din ochi. Două! repetă amenințător Baudat!

- Trei, sări Lucu, apucându-1 de pumnul înarmat.

1 E mic, dar muşcă (fr.).

Cu o încordare uriaşă încercă să-i sucească mâna. Dar îl apucase cu stânga şi Baudat rezista. îşi scuipase ţigara. Pălăria i se rostogolise. Trupul i se apleca din ce în ce spre dreapta, sub apăsarea opintită şi neîntreruptă a adversarului. Ochi în ochi îşi vedeau firicelele roşii ale scleroticii, vinele tâmplelor umflate şi se auzeau gâfâind. Cum se vedeau unul pe celălalt cu feţele apropiate şi aproape lipite, fiecare din ei gândi: „Ce urât e". Şi fiecare: „Ce-ar fi să-l muşc".

O clipă ţeava revolverului fu între ei, cu gura spre Lucu. Răsună un pocnet sec. Lucu simţi un fulger scurt pătrunzându-1 în piept, sub umărul drept. în aceeaşi clipă Baudat scăpă arma pe trotuar şi răpus, cu pumnul sucit în mâna lui Lucu, cu spatele întors spre acesta, se dădu prins ca într-o joacă de copil. Lucu puse piciorul pe arma căzută şi, făcându-i vânt lui Baudat, o culese de jos.

- Se confiscă, rânji el, pe când mâna dreaptă îi atârna inertă de-a lungul corpului. Un junghi dureros i se oprise sub claviculă. Uitând cu desăvârşire de Baudat, porni în pas alergător spre piaţeta din capătul străzii. Pe măsură ce înainta, se deşerta de puteri. Ajunse clătinându-se la un taxi şi, grăbit ca şi cum s-ar fi temut să n-o uite, dădu şoferului adresa casei Feraru.

Dar Laura nu era acasă. Servitoarea ei nu ştia nimic decât că, sosind la serviciu înainte de opt, găsise casa pustie... Acum îl sâcâiau mereu aceleaşi întrebări pe Lucu, prăbuşit într-un fotoliu, şi se minima de vestea plecării Laurei în oraş. Se plimbă în sus şi-n jos prin odaie, frământându-se şi frângându-şi mâinile. „Ce s-o fi întâmplat, Doamne?"

Cu privirile turburi, Lucu căuta să-şi aducă aminte. Era sigur că Laurei i se întâmplase ceva, de vreme ce nu se întorsese acasă. Icoane sinistre i se perindau în minte. Trebuia să o caute, dar nu ştia unde. S-ar fi repezit în neştire pe urmele ei, ca un lunatec, şi ar fi găsit-o oriunde, dar nu mai avea vlagă. Totul în jurul lui se înnegura. Lumina soarelui la ferestre se turbura cu cenuşă, zgomotele străzii, glasul servitoarei îl ajungeau ca printr-un perete de vată. „Unde-o fi?" întrebă el, şi glasul îi sună înfundat în auz. Ca într-un film mut, văzu servitoarea cum se apropie de el, cum îşi împreună mâinile, rostind cuvinte fără glas, cum pironeşte asupră-i priviri îngrozite şi dă un pas înapoi să vadă mai bine. O aude în sfârşit spunându-i, spusele ei trebuie să fi fost strigăt:

- Ce e cu dumneata, domnule? Cămaşa ţi-e plină de sânge.

Lucu dădu să se ridice. Dinaintea lui se căscă un abis

întunecat, aerul se înnegri şi la ferestre se porni o ninsoare deasa de funingini. Se lăsă încet pe spătarul fotoliului şi închise ochii, învins.

*

Dormise un somn de moarte.

Când se trezi nu putu să deschidă ochii, pleoapele îi erau grele; niciodată nu crezuse că pleoapele pot fi atât de grele şi e nevoie de atâta putere ca să le deschidă. Se afla pe un aşternut tare de care numai trupul lui îşi amintea şi nu-1 găsea cu gândul. De multă vreme nu s-a mai culcat în acest aşternut pe care-1 simte atât de bine că trebuie să fi fost cândva al lui. în odaie se făcuse ziuă după o noapte fără sfârşit, şi un tiv de lumină îi răscoleşte genele. Aerul din jur e proaspăt, însă mărginit de ziduri vechi, şi nările lui Lucu sunt parcă de mult obişnuite cu acest parfum. Zgomote nedesluşite se însufleţesc prin casă, trebuie să se petreacă ceva şi, nu ştie de ce, îşi dă seama că pregătirile din apropiere îl privesc pe el. El e pricina acestor pregătiri. Aude paşi înăbuşiţi pe covor, cineva se plimbă încet chiar în odaie şi e neîndoielnic că îl aşteaptă pe el să se trezească de-a binelea. Nu ştie cine îl aşteaptă şi nu se grăbeşte să deschidă ochii fiindcă îi e teamă că nu va izbuti, e foarte slăbit: a fost pesemne bolnav şi mai este încă. Firul gândurilor i s-a rupt undeva, parcă e într-un fund de prăpastie. Ar trebui să plece de unde e, nu e bine pentru el aici, e ca un străin care a întârziat prea mult la gazdă. Aude o tuse uşoară lângă el, e o femeie care tuşeşte nervos din când în când. Apoi o pendulă prinde a bate în camera vecină. Lucu numără zece bătăi şi îşi spune că fără îndoială a mai auzit de multe ori în somnul lui aceste bătăi de bronz, i-au umplut noaptea ca nişte planete încet trecătoare, s-au amestecat în delirul lui când a vorbit în neştire. Trebuie să fi vorbit şi de data asta în frigurile somnului, atâta tot, nu poate şti nimic mai mult. Paşii de lângă el s-au depărtat, s-a deschis o uşă, a năvălit ca nişte frunze pe covorul de toamnă al unei poteci aer mai mult şi de dincolo aude un glas bărbătesc:

- Nu e nimic dacă se trezeşte, îl putem transporta cu atât mai uşor.

Uşa s-a închis, paşii s-au apropiat din nou de el. Oprită la picioarele patului îl privea o femeie. îl privea cu ochi fără duioşie, ochi cercetători de soră de caritate. îi rosti numele ca să se

încredinţeze că nu doarme încă: Matilda. Femeia dădu din cap. Era Matilda Feraru. Purta un chimonou gros de mătasă neagră, presărat cu flori de aur, părul i-era strâns în vârful capului, după moda niponă, şi-şi încălţase pantofi cu toc înalt, care-i exagerau statura mândră. Lucu recunoscu holul casei Feraru, vechiul divan pe care i se aşternuse pe vremuri de dormit, când se făcea prea târziu ca să mai plece acasă. Amintirile se desfăşurară ameţitor, şi într-o clipă Lucu îşi dădu seama că un leşin îl abătuse aici şi-1 ţintuise cine ştie cât.

- Te-ai trezit? îl întrebă Matilda cu un glas mai blând decât privirea, îţi dai seama unde eşti? Lucu dădu din cap afirmativ. Ai fost foarte bolnav, ai pierdut mult sânge, continuă Matilda, dar rana nu e gravă. Uite glonţul. Dintr-o scrumieră de lângă divan culese glonţul şi i-1 puse în palmă, închizându-i degetele peste el. Eşti pe vindecate, dar încă slab, reluă Matilda, ca şi cum ar fi pregătit de mai înainte ce avea de spus. Revolverul domnului Baudat a fost prea mic, i se păru că Matilda face cu părere de rău această constatare, şi peste câteva zile vei putea să umbli.

Matilda respiră adânc, Lucu tăcea cu ochii în tavan.

- Cât am stat aici? întrebă.

- Azi e o săptămână.

Lucu respiră uşurat:

- Mi se părea că am zăcut luni de zile în neştire. Şi Laura? întrebă el.

- N-ar fi momentul să te interesezi de Laura, îi spuse Matilda sever, dar trebuie să-i faci loc să vie acasă. Bineînţeles că nu poate veni câtă vreme eşti încă aici. Ai să înţelegi asta mai uşor când te vei înzdrăveni. Deocamdată sunt eu aici şi răspund de toate. Vei fi transportat chiar azi la dumneata acasă. Te va îngriji aceeaşi soră ca şi până acum. Dacă vrei, cheam-o şi pe mama dumitale.

- Nu e nevoie, se împotrivi Lucu, care asculta ca la o hotărâre de judecată. Şi întrebă: Nu e nimeni la mine acasă?

- Absolut nimeni. Matilda râse fără voia ei. Doamna aceea a plecat cu soţul ei la câteva minute după neizbutita dumitale asasinare de către el. *Â propos,* afacerea s-a cocoloşit, dar dacă nu-ţi convine, poţi să mai faci plângere.

Lucu făcu un semn de tăgadă.

- E inutil, zise.

Matilda îl cercetă cu coada ochiului.

- Poate că vrei s-o mai recucereşti o dată. Femeia asta seamănă

cu acele fortăreţe care trec din mână în mână. E dreptul dumitale, continuă ea, faci o plângere, îl arestezi pe Baudat şi te duci la domiciliul lui să-ţi culegi trofeul: eroina. Dar fă repede: el pleacă în Franţa. E dreptul dumitale. Altfel rămâi singur. Singur de tot.

- Singur? repetă Lucu, ca şi când n-ar pricepe.

Matilda se aşeză cu hotărâre la picioarele patului. Figura ei întunecată, cu sprâncenele încruntate, deveni tot mai gravă şi, pe măsură ce vorbea, i se însufleţea de o mânie nestăpânită, de o satisfacţie sălbatică:

- Ascultă, Lucu, trebuie să-ţi dai seama că s-a sfârşit. Ar fi fost mai bine dacă te-ai fi retras singur şi n-ai fi aşteptat să fii dat afară. Ţi-ai bătut joc de vieţile a trei femei, mă pun şi eu la socoteală, şi o pun şi pe nenorocita aceea. Taci. Ştiu tot ce ai putea să spui. Nu interesează ce-ai avut de gând, ci numai ce a ieşit. O încurcătură care era să ducă la catastrofă. Am avut noroc. Dar nu trebuie să ne bizuim pe noroc. Ascultă. Laura nu mai vrea să te vadă. N-ai s-o mai vezi. Copilul ei n-a murit. E băiat. Am izbutit să-1 salvăm, cu toate că s-a cam grăbit să vină pe lume. Matilda surâse unei imagini. Va fi singura mângâiere a Laurei, deocamdată, acest copil. N-ai să-1 vezi nici pe el, nici n-are să te vadă. Nu-ţi seamănă defel: mare noroc şi ăsta. Din punct de vedere legal, am aranjat să aibă un tată. E ruda noastră de departe, bătrânul domn Feraru, pe care l-ai cunoscut, odată, la ţară la noi.

Lucu se ridicase în coate. Ştirile despre copil nu-1 turburau deloc. Dar cuvintele Matildei îi aduseră sângele îh obraz. Umilit şi revoltat, încerca să protesteze:

- Nu văd, îngăimă el, cu ce drept îmi răpiţi...

- Fără fraze, te rog! îi reteză avântul Matilda; văd că nu te-ai dezmeticit încă. Am să aştept să-ţi vii în fire. Că de unde nu...

Matilda nu sfârşi. Apăsă pe un baton de sonerie. O soră de caritate se ivi în prag.

- A venit Salvarea?

- De un sfert de ceas.

- Brancardierii?

- Aşteaptă la intrare.

Matilda se ridică.

- Ajută-1 pe domnul Silion să se îmbrace. Schimbă-i pijamaua şi cheamă oamenii.

Se întoarse apoi către Lucu:

- Nu trebuie să mulţumeşti atât. Oricine ar fi făcut la fel. Te

rog numai să mă ierți că te cam grăbesc. Dar sora mea şi copilul aşteaptă la spital. Vreau să-i văd acasă chiar azi până-n amiază. Drum bun şi sănătate.

Peste zece minute, ridicat pe o targa şi înfăşurat într-un pled obştesc, Lucu Silion, palid şi supt, părăsea singur casa Feraru, împins încet în duba elegantă a Salvării. Sora de caritate îl însoțea.

CAPITOLUL 32

într-o după-amiază de noiembrie, Lucu se încumetă singur la cel dintâi drum lung după boală. Fusese poftit stăruitor la Giuseppeni — aşa se numea ferma domnului Giuseppe, lângă Săftica. O mai vizitase o dată pe soare, înainte de dejun, când domnul Giuseppe venise să-1 ia la plimbare într-o maşină de piață. Fusese un simplu pretext ca să se bucure împreună de toamna fastuoasă care-şi risipea purpura şi aurul pe bulevardele şi pe aleile lungi din prelungirea oraşului.

Aceea ce numea domnul Giuseppe, cu lăudăroşenie, fermă i se păruse atunci lui Lucu o biată grădiniță cu uluci scunde care mărgineau de-abia un pogon de arbori pe rod, de brazde de flori pe care se veştejeau cârciumărese şi crizanteme, cu o ghețărie şi o seră miniaturală, în pământ, o poiată de păsări de rasă, şi câte şi mai câte, şi chiar o piscină de doi pe doi, săpată în preajma unui puț american cu pompă şi roată. Un câine roşcat îl lătră, scuturându-şi spinarea jumulită, lanțul şi coada:

- E Samurache, i-1 prezentă Giuseppe.

Lângă cuşca lui de lemn, de sub un gutui cu frunza galbenă şi rară, apa dintr-o strachină de lut secase de mult O bucată de mămăligă se dezagrega, disprețuită, în apropiere. Zărindu-şi stăpânul, câinele lătra şi da să sară cât îl ținea lanțul, care-1 smucea îndărăt la fiece avânt. Un lătrat curios, împletit din tonuri felurite, în a căror subțirime se pițigăia bucuria, plângerea şi protestarea în contra unui

regim fără îndoială câinesc. Giuseppe întinsese o mână să-l mângâie pe cap, dar de la o depărtare ce nu-i îngăduia câinelui să-l atingă cu labele lui pe care se lipiseră foi moarte. Ochii animalului exprimau deopotrivă duioşia revederii şi amărăciunile captivităţii. Rămânea o clipă în echilibru pe picioarele dinapoi, bătând aerul cu labele lui înfrunzite, şi cădea din nou în raza lanţului întins, pe când din gâtlej îi scăpau chelălăieli care îl făcură pe Lucu să se gândească la supliciul lui Tantal. înduioşat, Giuseppe se apucă să căznească pompa şi să toarne câinelui, în şipote sacadate, apă de băut. Cu coada între picioare, cu burta lipită de şira spinării, Samurache s-a adăpat zgomotos, cu o poftă care spunea că e însetat de zile în şir, şi, numai după ce a deşertat o strachină întreagă, a catadicsit să se uite la bucăţica de zahăr pe care, cu discursuri dulcege de stăpân grijuliu şi milos, i-o îmbia stăpânul. Târât apoi de o pornire generoasă, Giuseppe împinse îndurarea până la a da drumul câinelui din lanţ. Samurache l-a mai privit în ochi, vibrând de o aşteptare nesăţioasă, s-a mişcat încoace şi încolo cu o neîncredere deplină într-o soartă mai prielnică, dar când şi-a dat seama că într-adevăr nu mai e legat, şi-a tărcolit, scurt şi încet, cu botul la pământ, musafirii, adulmecând o urmă nevăzută şi nesimţită oamenilor, apoi a lărgit cercul, treptat, încă şi încă, l-a desfăcut în spirale din ce în ce mai largi, până ce se furişă printre floarea-soarelui şi, printr-o spărtură din gard, pe uliţa dintre fermele învecinate. Domnul Giuseppe a fluierat autoritar, l-a strigat pe nume zadarnic.

- S-a dus la dame! a rânjit el cu îngăduinţă.
- Cine-1 îngrijeşte?
- Avem un vecin care vede de el, e singurul om care stă tot anul la Giuseppeni - numea astfel întregul grup de vile şi bungalouri de pe acel câmp parcelat - afară de soacră-mea, adăugă Giuseppe. Dar nici ea nu e din întâmplare pe aci. Lucu privi împrejur. In toată vecinătatea, numai obloane trase, pierdute în vegetaţia lor desfrunzită şi scheletică. Nici un fum. Locuinţa lui Giuseppe era o clădire mică, din jumătăţi de bârnă, de culoarea şocolatei, şi ridicată pe o platformă de cărămidă care alcătuia prispa împrejurul pereţilor. Soacră-mea e plecată la nişte rude, nevastă-mea nu vine pe-aici decât în *week-end*. Dar ea a organizat totul. Pe o palmă de loc ai flori, fructe, legume, floarea-soarelui, ricin, albine, peşti, viermi de mătasă, ai să vezi: nici arca lui Noe nu era mai felurită în cuprinsul ei.

De toate acestea îşi amintea Lucu în autobuzul care-1 ducea spre Băneasa, la aerodrom. De acolo, un alt autobuz, hârbuit de alergătură, avea să-l ducă până la o cârciumă la zece minute depărtare, cu piciorul, de Giuseppeni. Va rămâne acolo peste noapte şi se vor înapoia, împreună, cu cursa de dimineaţă, la oraş. Aşa fusese vorba. Giuseppe îl încredinţase că drumul şi şederea la ţară, fie şi numai o jumătate de zi, îi vor prii într-atâta, încât se va întrema fulgerător, ah! aerul Giuseppenilor, şi va scăpa de moliciunea şi de tristeţea vagă ce i-au rămas în urma glontelui şi a schimbărilor survenite în viaţa-i. Doamna Frânţi Giuseppe stăruise şi ea ca Lucu să vină. Doar îl invitase de la prima vedere. „Mă duc la ţară ca să te primesc, îi spusese: îndrăzneşte să nu vii!" Lucu se resemnase. Ar fi preferat să rămână acasă, cu toate că avea clipe în care singurătatea îl apăsa. Starea lui însă îl făcea să găsească un fel de mulţumire întunecată în chiar acea melancolie care-1 copleşea ca un clopot străveziu de .culoarea plumbului. îi era drag să privească de pe movila lui din Dealul Spirii, de la fereastră, amurgul înteţindu-se pe cupolele din zare, şi cotropind, sub el, valea tomnatecă a mahalalei în ruină. Asculta tic-tac-ul sonor al pendulei, în liniştea din odăi, vedea oglinzile adăpate de umbră, portretele îngândurate în creşterea serii, gusta uitarea dureroasă de lume, desprinderea de viaţă. Ore întregi se izola în nemişcare, în nesimţire, ca într-un mausoleu în deşert. îşi retrăia trecutul până în depărtările copilăriei, căuta să învie fiece amănunt, şi uneori se străduia să găsească momentul precis care, după credinţa lui, l-a abătut din drum, momentul greşelii iniţiale care a continuat într-o serie de greşeli şi de păcate până la dezastrul final. Nu mai nădăjduia în târzii îndreptări. Avea numai curiozitatea lucidă a muribundului care se observă murind.

în mai multe rânduri, soţii Giuseppe veniseră să-l scoată din această adâncire în noaptea minţii şi Lucu trebuia să convie că adesea vulgaritatea lor i-a fost de folos. De altfel, chiar din ziua în c.ve Matilda Feraru îl expediase pe targa în propriul lui domiciliu, domnul Giuseppe fusese singurul suflet care s-a îngrijit de el. A fost poate numai întâmplarea care a hotărât aşa, deoarece domnul Giuseppe, mereu preocupat de proiectul lui cu Arhondologia, venise chiar în acea zi la Lucu, cu gândul să-i facă propuneri noi. Trebuia să-l ia cu încetişorul, ca pe o fată mare, se destăinuise el doamnei Frânţi Giuseppe, care nu avusese cruzimea să-l întrebe câtă pricepere are naivul ei soţ în materie de fete mari.

Când l-a văzut în pat, nemişcat şi livid, Giuseppe a dat alarma. A chemat un doctor, a concediat sora de caritate şi a pus în locul ei

pe doamna Giuseppe, să vadă de Lucu, să-i facă de mâncare, să-i citească gazetele. I-a dat bolnavului şi bani să-şi plătească datoriile şi să facă faţă cheltuielilor noi. Nu i-a mai vorbit de Arhondologia României Mari decât când Lucu a început să se plimbe prin grădină, într-un halat persan, brodat cu păsări şi flori, şi când a căutat, fără succes, să o deprindă pe doamna Giuseppe cu citiri din Gide şi Valery. I-a spus atunci că nu-i mai pretinde lui Lucu să-1 însoţească în vizitele de achiziţionare de biografii genealogice pe la granguri. Se mulţumea cu simple scrisori de recomandaţie, în care Lucu ar fi arătat că ia asupră-şi redactarea textelor. In mintea lui Giuseppe, acesta nu era, fireşte, decât începutul, o simplă etapă. îşi va convinge el mai târziu asociatul şi la demersuri personale, are să se dea pe brazdă.

Lucu nu putu să refuze. Ştia că datorează bani. N-are de unde să-i restituie şi, pe măsură ce-i revin puterile, cresc şi nevoile. Astfel, pe nesimţite, se înfiripează asociaţia Silion-Giuseppe şi au fost puse la cale primele pagini ale Arhondologiei. Iar Lucu se află în drum spre locul de întâlnire cu Giuseppe care-1 ducea pentru întâia oară în sânul familiei, fiindcă-i anunţase că însăşi mama-soacră va face onorurile.

Şi mai primise chiar atunci şi vestea că fusese concediat şi de la Domeniile Coroanei şi, cu toate că primise lovitura cu inima uşoară (în destrămarea vieţii sale, nimic nou nu i se mai părea cu însemnătate), era nevoit să-şi dea seama că se află pe drumuri şi că avea nevoie, în acea zi, dacă nu de mângâiere, cel puţin de un zvon de glasuri amicale în jurul lui.

Schimbând autobuzul la aerodrom, o luă pe înserate spre Giuseppeni, printr-o ceaţă umedă şi rece, care te pătrundea treptat, o ceaţă prielnică epidemiilor şi gripelor rele. Se grăbea de frig. Toamna asta prelungită până adânc în noiembrie nu aduce decât secetă şi neajunsuri. Pământul îngheaţă. Paşii lui sunau pe drumul uscat, foşnind frunzele otrăvite ale vremii. Din când în când încerca temperatura cu aburul răsuflării.,Ai să vezi, ai să vezi, mâine ai să fii alt om", îşi zicea, consolându-se. Când intră în Giuseppeni, singura fereastră luminată în toată colonia era la casa lui Giuseppe. Un glas bărbătesc străbătea dinăuntru prin storul de americă roză, subţire şi luminat de o lampă de petrol, şi răsuna destul de ciudat în liniştea sumbră din jurul acelor bârne de şocolată. Lucu nu prinse numaidecât înţelesul acelor cuvinte ce ajungeau nedesluşite până la dânsul, dar recunoscu în chip neîndoios vocea lui Giuseppe. După

tonul acela umflat şi de o sonoritate căutată, lui Lucu i se păru că Giuseppe declamă ceva, plimbându-se cu paşi neregulaţi şi grei prin încăpere. Într-adevăr, paşi răsunau din când în când pe duşumea, părând că punctează anumite înţelesuri. Pesemne că nevăzutul vorbitor se mai oprea la răstimpuri să cugete. Apoi, deodată, se făcu tăcere şi ţăcănitul repede şi hodorogit al unei maşini de scris se repezi ca o grindină metalică în auzul celui ce fără voia lui asculta afară.

- Scrie, răsună glasul nevăzutului Giuseppe, şi te rog fără comentarii. O tuse îl înăbuşi în treacăt, horcăită şi grasă, şi apoi, cu un oftat de neastâmpăr, glasul limpezit urmă cu totul pe alt ton: Du-te, nu mai zăbovi, du-te, o îndemnă bătrânul conte pe care duşul glacial îl întinerise şi-1 făcea să se simtă ca un tânăr de douăzeci şi trei de ani, da, de douăzeci şi trei de ani, dar, vai! numai pentru o clipă putea bătrânul conte să se mai simtă de numai douăzeci şi trei de ani, du-te, repetă el, du-te, spune-i că tatăl tău a uitat totul şi că-1 aşteaptă cu braţele deschise. Vor tăia împreună viţelul cel gras.

Maşina de scris însoţea cu un uruit de râşniţă cascada cuvintelor lui Giuseppe şi le sublinia cu scrâşnete de angrenaj neuns, care arătau virtuozitatea dactilografei. Ea se folosi de pauza dintre două paragrafe ca să întrebe cu o placiditate care ar fi scos din sărite pe orice autor:

- Dar de ce tocmai de douăzeci şi trei de ani? Fă-1 mai bine de treizeci. Şi pe urmă viţelul cel gras nu-mi place. Fă-1 mai bine miel, cum a mai fost.

Tacâmuri şi farfurii răsunară deodată. Lovitură de pumn în masă, tălmăci Lucu. Răspunsul lui Giuseppe nu întârzie:

- Te-am ascultat cu răbdare numai ca să-mi fac o idee de gradul de stupiditate pe care l-ai atins... Pauză. Se vedea că Giuseppe face o uriaşă sforţare să-şi stăpânească mânia. Cum se poate să nu-ţi dai seama că viţelul cel gras e folosit aci în înţeles metaforic? Ce e aia: „nu-mi place?"

- Metaforic, metaforic! întâmpină dactilografa: dar e vorba de miel, nu de viţel, dacă-mi dai voie. Anecdota din Biblie de miel vorbeşte, şi te rog nu denatura textele sacre.

- Fie şi miel, dacă ţii musai să fie miel. La urma urmei poate că ai dreptate. Şterge şi scrie acolo: mielul cel gras.

- Uşor de zis. Dar suntem în iulie, că dacă nu mă înşel acţiunea se petrece în iulie; mielul se găteşte de Paşti. Al din iulie e berbec în toată legea. Sper că n-ai de gând să scrii că tai berbecul cel gras.

- Femeie pisăloagă ca tine nici n-am pomenit, răspunse Giuseppe. Mă persecuți cu logica ta de gospodină. Află, doamnă, reluă Giuseppe pe un ton didactic, află că arta nu are nimic de-a face cu logica.

Lucu socoti că nu e nimerit să asculte mai mult.

Intră într-un vestibul îngust ca un dulap, în care atârna o lampă cu reflector, ieftină, de perete. înghesuindu-se, izbuti să se dezbrace de palton. Ușa se deschise. Frânți Giuseppe îi ură bun-venit şi îl pofti într-o sală despărțită printr-o vatră mare de ceramică, în care erau câțiva tăciuni. O lampă cu acetilenă lumina ca un far. în această clădire de scânduri şi şindrilă, paşii răsunau pe parchet, umplând încăperea de un zgomot care venea din toate părțile. Lucu se afla ca într-o uriaşă cutie de pălării. Frânți îl întrebă cu grijă dacă n-a răcit pe drum şi se încredința, pipăindu-1, dacă a fost îndeajuns de cuminte să îmbrace un pulover.

- Trebuie să mă gândesc la toate, bărbații sunt nişte copii.

Dintru început îşi luă asupră-şi drepturi de soție şi de mamă. Lucu se simți adoptat. Lucru ciudat, doamna Giuseppe nu se apropie de „papicuț", să-l sărute, să-l pieptene, să-i îndrepte cravata. Se ținea în fața lor dreaptă şi prevenitoare, pătrunsă de rolul de gazdă de țară, stăpână şi castelană. Peste câteva minute se ivi şi soacra domnului Giuseppe, doamna Beatrice, o sexagenară oxigenată, cu buzele înroşite şi a cărei figură lătăreață, cu vădite urme de frumusețe, purta în cute şi priviri o întreagă poveste. După ce făcu prezentările, doamna Giuseppe se lipi drăgăstos de mama ei si privi galeş spre oaspe:

- Ce zici, domnule Silion, ce mamă tânără si frumoasă am. Lucu le învălui în privire admirativă de rigoare. Cele două femei nu semănau decât la trupuri, păreau două cariatide în mijlocul sălii. Ce zici? insistă doamna Giuseppe, să vezi ce surâs tânăr are! Si întorcându-se spre doamna Beatrice: Mamă, arată dinții!

Doamna mamă, care se lăsase strânsă în brațe, cu un surâs de fericire şi de modestie bine măsurate, găsi cu cale să protesteze:

- Frânți, sfârşeşte odată!

- Arată dinții, mamă, mamă, arată-i odată.

O zguduia întețindu-şi îmbrățişarea.

- Frânți, dă-mi drumul: nu te încăpățâna.

- Dacă vrei să-ți dau drumul, arată dinții. Arată-i.

Doamna Beatrice oftă prelung şi din adânc. Surâse apoi ca în silă, un surâs izmenit, plin de plictiseală şi părintească indulgență,

apoi cedă, rânjind larg, rânjet cap-de-mort, ca la dentist, sau ca o mostră de proteză pe un panou de clinică dentară.

- Admirabilă gură, exclamă Lucu, care avea impresia că asistase la o scenă bine pusă la punct şi de numeroase ori jucată.

Doamna Beatrice îi mulțumi cu o galeşă ocheadă strecurată printre pleoapele veştede şi încărcate cu *kohl,* iar pe la margini înfrăgezite cu ulei vârtos. Cele două cariatide se despărțiră. Giuseppe aplaudă.

- Ehei, dumneata nu ştii ce număr a fost soacră-mea la vremea ei. Se tăiau în săbii grofii şi baronii pentru ea, şi tot ea îi împăca, săraca: inimă bună! Intreab-o cu cine a făcut-o pe Frânți: nici ea nu ştie.

- Papicule! răsună ca o chemare la ordine reproşul doamnei Frânți.

După o adâncă plecăciune de pinguin, Giuseppe continuă:

- Trebuie să fi fost, în tot cazul, un om bine! Şi arătând spre doamna Frânți ca spre o călăreață de circ adăugă: Eu cred că se cunoaşte.

Doamna Beatrice se mărgini să-l amenințe din depărtare cu degetul. Frânți nici nu mai lua seama la el. Traversând holul ca o aripă de vânt, se năpusti în vestibul.

- Lampa! lampa! strigă ea.

- Ce s-a întâmplat? întrebă speriat Lucu.

- Nimic, îl linişti Giuseppe, Frânți a uitat lampa aprinsă în vestibul. Se consumă petrol în mod inutil. Cred că n-o să vă plictisiți fără mine, continuă el depărtându-se de-a-ndăratelea spre fundul sălii, eu am nițel de lucru în bucătărie.

Masa fu servită în a doua jumătate a holului, în unghiul alcătuit de vatră şi de peretele de-a lungul căruia se întindea, descriind un cot, un divan îngust şi destul de lung ca să doarmă pe el, cap la cap, doi, trei inşi. Aceasta-i era desigur şi destinația. Din pardoseala de cărămidă, frigul se întețea treptat, pătrundea pe sub uşi, prin crăpăturile ferestrelor şi cobora din tavan ca şi cum s-ar fi cernut prin porii subțiri ai tencuielii. Doamnele slujeau pe rând: ridicându-se amândouă deodată, întrecându-se care de care să ia locul celeilalte, ori de câte ori trebuia câte ceva. Lucu recunoscu țuica sălcie şi apoasă, măslinele minuscule şi zbârcite, slănina tăiată cu briciul, brânza gălbejită şi tare a primului aperitiv luat în apartamentul Giuseppilor. Urmă un castron cu supă de lapte şi o farfurie cu mici cuburi de pâine prăjită, s-ar părea, în unt.

- La noi în familie, luă cuvântul doamna Giuseppe, ţinând degeţelele în văzduh, crema de lapte e o tradiţie. O adorăm.

- E excelentă pentru ficat şi pentru ten, adăugă doamna Beatrice.

Lucu observă că rula r-urile ca Trude Resch.

- Sănătatea înainte de toate! aprobă el cu întârziere, sorbind din fiertura subţire şi călie. „Fericit cine găseşte ceva de spus!" încheie el în sinea sa.

Doamna Giuseppe îndemnă cu generozitate pe comeseni să se mai înfrupte din felul acesta turbure şi îmbelşugat. Doamna Beatrice turnă vinul, şi Giuseppe închină pentru sănătatea şubredă încă, dar pe cale de grabnică înzdrăvenire, a invitatului. Vinul acriu şi zeama de lapte se înfruntară în stomacul lui Lucu ca două vârtejuri învrăjmăşite.

- Al nostru eşti, proclamă Giuseppe, deşertându-şi din nou cupa, şi să ştii că din mâinile lui Frânţi şi ale Beatricei nu mai scapi, spre binele dumitale, bineînţeles. Dumneata n-aveai familie: noi suntem familia dumitale de-acum încolo. Poate că ai să te şi muţi la noi. Vinzi sau închiriezi casa, tot e ipotecată peste cap, şi te muţi la noi. Ai să te simţi ca în sânul lui Avram.

Vru să umple din nou paharele, dar Frânţi îi luă carafa din mână şi o aşeză pe masă. îl privi cu asprime.

- Dacă o bem toată azi, ce mai rămâne pe mâine?

- Ca în sânul lui Avram, repetă Giuseppe, ca să acopere intervenţia năprasnică a doamnei Frânţi.

- Protestez! sări doamna Beatrice, rostogolind r-urile în gâtlej, nu înţeleg ce tot îi dai zor cu sânul lui Avram, la noi îh casă. Pe cât mă pricep eu, sânul lui Avram al dumitale nu poate oferi nici o atracţie domnului Silion, aşa ca să se simtă bine în el, un sân păhros şi muhrdahr de babalâc. în materie de sâni cred că se găsesc în familie exemplare mai acătăhrii! încheie cu un surâs gras şi triumfal Beatrice.

- Mama are sâni de fecioară, luă cuvântul doamna Giuseppe, un sân bine format, evident, dar pietros şi de o formă sculpturală.

m Iahr ai început, Fhranţi dhragă! o dojeni moale doamna Giuseppe, pehrsoanele de faţă sunt excluse, ştii bine!

Frigul pătrundea în oase, Lucu strângea din spate, luptând să nu dârdâie, se aştepta să o audă pe Frânţi: „Mamă, arată sânul", şi chiar se pregătea sufleteşte pentru acest spectacol, căutând în minte o expresie admirativă care să iasă din banal, dar nu se mai întâmplă

nimic. Focul se stinsese de mult, gura vetrei sufla cu frig.

- Ţi-i cam rece, domnule Silion.

- Bea, şi te vei încălzi, îl îndemnă Giuseppe, dar Frânţi puse o mână protectoare pe carafa.

Fu rândul doamnei Beatrice să se ridice. Se întoarse cu pui fript garnisit cu legume.

- Iată un gest nobil! comentă Giuseppe. Ţi-am mai spus, domnule Silion, că nevastă-mea e plină de calităţi invizibile la prima vedere. Nu ţi-am spus ce calităţi anume, fiindcă, mai presus de toate, eu apreciez rasul şi tunsul. Am o barbă aspră şi rară pe care nevastă-mea o rade ca un maestru. Detest să pierd o oră la bărbier cu tunsul şi nevastă-mea mă ajustează pe la ceafă la repezeală. Dacă ai să te însori, domnule Silion, să-ţi iei o nevastă care ştie tunde şi rade. Frânţi mai ştie încă ceva: îmi scoate punctele negre de pe nas fără să simt. Toate acestea nu înseamnă încă nimic. Principala ei calitate, că de calităţile ei ascunse nu mai vorbesc...

- Ce ştii tu, papicuţ!

- E generozitatea, unită cu *le savoir faire*[1].

Şi domnul Giuseppe îşi bulbucă ochii lacomi asupra puiului rumen. Privirile i se mişcau tubular ca la un melc codobelc.

- Oh, eu n-am nici un merit, protestă Frânţi, s-a rătăcit la noi în curte un pui străin şi, cât ai zice peşte, l-am prins, am pus să mi-l taie, şi l-am jumulit. Altfel nu sacrificam eu ditamai pasăre, nu te teme.

- Nevestei mele îi place să facă pe zgârcita, observă Giuseppe.

Cu îndemânări chinezeşti, doamna Beatrice reteză puiul în fragmente infinitezimale. „Picior? Piept? Aripă?" Şi, fără să aştepte răspuns, împărţi prin talere porţiuni homeopatice din mădularele invocate. Apoi întinse cu sfială farfuria cu legume şi cartofi prăjiţi către Silion şi Giuseppe. Ochii celor două doamne supravegheau mişcările bărbaţilor, cu privirea indiferentă, dar căreia nimic nu-i scapă, a crupierilor. Silion nu mai avea poftă de mâncare. Un fior îl străbătu.

- Ţi-e frig! exclamă doamna Giuseppe.

- Tremuri! adăugă Beatrice.

- Papicuţ, unde mi-e şalul? Se ridică, găsi şalul şi i-l puse lui Silion pe umeri. Ţi-au îngheţat picioarele? îl întrebă. Cam trage aici, e o pivniţă dedesubt. Las'că ţi le încălzesc eu. Ai să vezi.

Doamna Giuseppe şi Lucu şedeau faţă în faţă. Pe sub masă,

[1] Arta de a şti să procedezi (fr.).

Lucu simți două tălpi pipăindu-i picioarele cu o caldă și repetată apăsare. 6 galeșă privire însoți această îngrijire, în vădit scop calorific.

- Papicuț, am găsit! Mi-am pus picioarele peste pantofii musafirului nostru. Ca să te simți mai bine, se adresă ea de-a dreptul lui Lucu, ar trebui să-ți scoți pantofii și să-ți pui picioarele pe stinghia mesei. Așa-i că sunt caldă ca o vrabie? De ce taci? Nu te simți mai bine?

- într-adevăr! confirmă Lucu.

- E drept că de când m-am însurat, interveni Giuseppe, n-am mai simțit nevoia de foc în camera de culcare. Vru să mai adauge ceva, dar se bătu deodată cu palma pe frunte. Stop! porunci el, nu v-atingeți de pui! Un moment!

Răsturnă scaunul de sub el și dispăru. Se întoarse, legănând cu grație în palmă o saladieră. Strălucea de mulțumire.

- Salată de andive, anunță, cu untdelemn și muștar.

Se așeză radios, cercetând pe fețele tuturora efectul.

- De unde ai luat andivele? întrebă Frânți, ca un judecător de instrucție.

- Andive forțate, din sera noastră.

- Și ce-a mai rămas din seră, dacă le-ai. prăpădit pe toate? Dar untdelemnul?

- Din bufetul din bucătărie.

Frânți bătu cu palma în masă. Se ridică. Cu saladieră într-o mână, cu un pahar gol în cealaltă, scurse untdelemnul dintr-un vas în celălalt, până la ultima picătură.

- Tot am mai salvat ceva. Vă puteți servi. Aruncă o privire duioasă lui Lucu, reașezându-și picioarele peste ale lui, cu apăsare și fricție. Iartă-mă, te-am lăsat să degeri. Ți s-a cam învinețit nasul: trebuie să-ți fie rece ca la cățel.

Cina se termină pe la zece, într-o atmosferă glacială din toate punctele de vedere.

Ar trebui să ne cânți ceva înainte de culcare, propuse Frânți.

După roșeața care năvălise pe fața lui Giuseppe, Lucu ghici că e vorba de un talent ascuns al amfitrionului.

Giuseppe se așeză la pian. Lucu se lipi cu deznădejde de vatră.

Cu mâinile lui albe și umflate, pătate cafeniu, Giuseppe izbi grosolan câteva acorduri, ca unul care ar încerca starea instrumentului. Amănunt uimitor, pianina nu era dezacordată. Dar, sub degetele brutale, firele de metal dinlăuntrul instrumentului dădură un țipăt de

suferință. Giuseppe se apleacă peste clape, ca și cum ar fi frământat un aluat, se dădu apoi pe spate, cu capul pe ceafă, se legănă, obținu la întâmplare câteva armonii, le altera ușor, le altera insinuant și dezlănțui o furtună crescândă, aspră, tristă și furioasă, pe care o prelungi într-un geamăt sălbatec și monoton. Corpul lui masiv se clătină lupește deasupra unei genuni. Și, deodată, din acest sac îndesat și diform, îngulerat cu alb, izbucni un șipot turbure, un fel de urlet muzical, răgușit și prelung, care se plimbă tremurător pe mai multe note, ca și cum un suflu de vânt l-ar fi înfiorat și abătut din drum; Giuseppe cânta. In felul lui, cu glasul lui, mai bine zis cu lipsa lui de glas, de care însă nici nu se sinchisea, așa cum nu-i pasă unui om biciuit și torturat de vaietul lui de durere. Sub mâinile boante, pianul clocotea ca o vâltoare de patimi. Urletul spart și dogit al lui Giuseppe suia stăpânitor, trecea zidurile, se pierdea în noapte, luptându-se cu sine însuși, într-un chip tragic, aproape bestial, căznindu-se să spună ce are de spus. Așa ar fi cântecul unui rănit, uitat de ai săi în întunerec. Cântecul unui maestru care și-a pierdut glasul. Sau deznădejdea unei fiare cu laba prinsă în capcană, sau cântecul unui demon. De câteva ori vocea lui Giuseppe se împleti cu a celor două femei, care îl îngrijeau cu zadarnica lor mângâiere. Tăceau și, la răstimpuri, se porneau din nou, ca fără voia lor, târâte într-un ison nestăpânit, nervos, animalic, așa cum se pornesc câinii, când îi zgândăre și-i smulge din tăcerea lor un pian sau o flașnetă. Si, după o șovăială stridentă și falsă pe marginea melodiei, cele trei glasuri se înfrățeau din nou pe câte un vaier muzical, neajutorat și urgisit, mereu altul, ca un cântec de stepă, ca un bocet de moarte. Și întunecat și vijelios, pe un tropot infernal, în suire de la un capăt la altul al pianului, pe o cavalcadă de demoni spre creștetul treptelor nopții, glasul lui Giuseppe se năpusti deodată într-un iureș de deznădejde finală, se sparse de trei ori în accente de revoltă neîmpăcată și explodă sus de tot într-un răcnet de ființă spulberată.

Mâinile umflate, brațele de pinguin ale lui Giuseppe atârnară de-a lungul trupului, capul pe piept. Tăcere. Femeile aplaudară. Lucu le imită, impresionat. Ca un titirez care învie, Giuseppe se învârti cu taburetul pianului și, cu fața la micul său auditoriu, mulțumi cu autoironie. Apoi, în chip de scuză, către Lucu:

- M-am dat nițel cu capu' de pereți în seara asta.

Frânți îl luă de gât și-1 strânse la sân.

- Să trăiești, papicule; ai cântat ca un vrăjitor... a văzut și domnul Silion ce poate papicuț când își dă drumu'... acum de-abia

înțelege și dumnealui cum de-am luat eu de bărbat un broscoi ca tine...

Giuseppe se desfăcu încet din legănarea soției sale, clipi din ochii lui tiviți și hotărî că a venit vremea să meargă toată lumea la culcare.

Femeile îl poftiră pe Lucu să-i arate camera în care va dormi. Era despărțită de sală printr-o ușă cu geam lung, cu perdeluță de iută. O simplă chilie umedă și înghețată, în care Lucu desluși o sobă de faianță, ceva mai mare decât un samovar, un pat de îngustimea unui culcuș din vagoanele de dormit, o lădiță de noapte din brad ars, cu un sfeșnic de ceramică și cu mica lui valiză.

- Nu-i așa că dumneata nu citești în pat, domnule Lucu? Atunci, n-ai nevoie de lumânare. O să punem lampa pe o măsuță în hol. In dreptul ferestrei: dai numai perdeaua la o parte și ești luminat *a giorno.* Beatrice adusese din sală trepiedul din fund, pe care se afla de obicei un asparagus, potrivi lampa, trase perdeaua și închise ușa pe dinăuntru. Iată. O lumină turbure se răspândi în încăpere. Când vrei să stingi, îl instrui Frânți, n-ai decât să bați din palme, *a la turca.* Suntem cu toții în hol. îi descoperi așternutul. E proaspăt, îl asigură, numai o dată m-am culcat în el... l-am lăsat expre: să visezi urât la noapte.

Plimbă o ultimă privire de stăpână prin odaie, pipăi sobița de teracotă cu o prudență cu totul de prisos.

— Cred că nu lipsește nimic, și înainte de a-și lua rămas bun, se aplecă și întredeschise demonstrativ lădița de noapte, așa încât Lucu să poată întrezări că într-adevăr nimic nu a fost uitat. Sculareа, mâine la șapte. Autobuzul, la opt. Intre timp, vizitarea domeniului. Noapte bună.

Singur în odaia polară, Lucu își plimbă mâinile pe plăcile de faianță ale sobei, ca un orb care ar pipăi un cadavru răcit. Se strecură în grabă între lințoliurile pătrunse de aburii reci ai așternutului care mirosea a busuioc și a rufă întinsă la uscat. Pătura în care se înfășurase, căptușită de un cearșaf necusut, i se păru subțire și destrămată. N-ar fi îndrăznit să le mai ceară încă una: poate că nici nu aveau. Se gândi să-și tragă puloverul peste pijama, dar n-avea curajul să se aventureze în spațiul vrăjmaș. Rămase nemișcat și înțepenit ca într-o imensă compresă. Un fior îl străbătu și-1 sâcâi cu scuturături scurte și repetate din tot trupul. Micul far din geamul ușii îl privea ironic și aburit, ca un ochi de bețiv. Un gând luminos îi veni. Scotoci lângă pat în valiza întredeschisă și trase nelipsitul

lui flacon de Hennessy. Trei sorbituri lungi nesfârșite, trei pauze, trei reînceputuri. Un șarpe de foc îi alunecă pe gâtlej. Cu capul în perna de *Seegras,* așteptă, ca Socrate, efectul. Curând o arșiță îi bătu în gânduri, o limbă de foc îi încinse șalele, o primăvară sălbatecă îi urni sloiurile sângelui. Pluti de-a lungul așternutului, de-abia atingându-1, ca un fachir în levitațiune, legănat de o fericire supremă. De dincolo de ușă, glasul lui Frânți îl opri pe spiralele somnului.

- Mai ai nevoie de lampă, domnule Lucu? •

Uitase de toți. Se dezbrăcaseră în tăcere, n-auzise un pas, o șoaptă. Nu răspunse. Prefera să-1 creadă adormit. Călcâiele goale izbiră parchetul. Se făcu întunerec. Cineva suflase lampa. Casa de lemn se aventura într-o liniște mare. Printre storurile unei lucarne clipea o singură stea. Un lătrat răgușit măsura depărtările și tăcerea. Lucu închise ochii și porni în căutarea fericirii efemere de adineauri, pe care glasul doamnei Frânți i-o spulberase. Trupul însă nu-și mai regăsi plutirea pierdută, ancore grele îl țintuiau de rundul patului, și capul i se înfunda în uitare. Nu e, la urma urmei, atât de rău în sânul familiei Giuseppe, e poate chiar mai bine decât în sânul păros, ca o pernă de *Seegras,* al lui Avram. Acesta fu, pesemne, cel din urmă gând al lui Lucu. Trebuie să fi dormit o bucată de vreme. își da seama că se trezește încet, nu fiindcă și-a făcut somnul, ci fiindcă trecuse efectul alcoolului, după care de-abia o să urmeze somnul cel adevărat. Știa că e în casa lui Giuseppe, casa de lemn răsuna întreagă la cel mai mic trosnet, întocmai ca o cutie de pălării, o cutie din care își făcuse tobă când era copil. Dar nu era frig în cutia de pălării, ci numai un joben negru, turtit și cu resort. Se întoarse și se zgribuli cu luare-aminte, nu cumva să clintească rânduiala de haine și rufe pe care și le așternuse peste pătură și căuta acum somnul pe partea nouă dinspre odaie. I se păru deodată că aude ceva. Un scrâșnet metalic abia simțit. Poate numai o părere. Cu răsuflarea oprită, așteptă. Scrâșnetul metalic se auzi iar, foarte încet, foarte aproape. Deschise ochii în beznă. Cineva încerca să deschidă, cu multă băgare de seamă, ușa. O străvedea, albă, neclintită, ca o fantomă, în umbra opacă. Se urni încet, se întredeschise, un curent sfios de aer mai înghețat ajunse până la Silion. Parchetul trosni sub un pas nevăzut. Apoi o a doua fantomă, lăptoasă, înaltă. înainta în odaie cu șovăiri prelungi, cu clătinări încete, de dansator pe frânghie. Se oprea când trosnea parchetul. Se apropia de piciorul patului. Lucu nu se simțea ispitit să întrebe cine este. I se părea că

o complicitate se iscase în noapte între fantomă şi el. Nevinovatul joc cu picioarele de sub masă, din timpul cinei, i se lămuri pe deplin. II punea în îndoielnică legătură cu această vizită nocturnă. De astă dată Frânţi venea să-i împărtăşească din căldura trupului ei întreg. O aştepta cu resemnare. Poate că aşa e obiceiul casei. Dar dacă nu e Frânţi? Gândul îl umplu de o hotărâre de rezistenţă eroică. Fantoma se prelingea încet pe lângă pat, în tăcerea diafană a ectoplasmelor. Lucu încremenise. Se străduia totuşi să respire adânc şi regulat, voia să fie surprins în somn, să nu facă, în nici un caz, nici o înlesnire. Socotea că neajunsurile ospitalităţii îl îndreptăţeau să se joace astfel. Iar Frânţi nu e o femeie care să se dea bătută cu una, cu două. Fiindcă nu se mai îndoia că e Frânţi. Se mai gândi că Beatrice şi Giuseppe, în somnul lor niţel sonor din hol, nu sunt cu totul străini de tainele acestei nopţi.

Izgoni însă o presupunere menită să-i altereze şi picul de agrement al unei aventuri nedorite. Umbra misterioasă ajunse la căpătâiul lui Lucu, atât de aproape, că îi simţi suflarea călduţă a miresmei ei de femeie... O clipă încă şi se va apleca deasupră-i. închise ochii. Pasul trosni pe parchet, o dată, de două ori. Umbra îl depăşise. O urmări cu privirea, nedumerit O văzu din spate, alburie, şovăielnică, înaintând spre sobă. Apoi, lumina fumegoasă a unui tăciune igrasios i-o arătă deodată, lăsată pe genunchi, cu crupa umplându-i cămaşa de noapte, cu coadele masive pe ceafă, ghemuită la gura sobei, pe care o deschisese. Ţinea în mâini un făraş şi un cleşte de foc. Cu o îndemânare veche, Frânţi trase tăciunele pe făraş. Spasmul flăcării spori, odaia pâlpâi toată de un joc de lumini şi umbre muribunde. Ca într-un vis dintre somn şi viaţă, o mai văzu pe Frânţi ridicându-se cu ciudata ei torţă culcată pe făraşul întins, cu faţa bizar luminată şi pornind lunatec spre uşă. Fugi cu paşi mărunţi, fără să-i arunce o privire.

CAPITOLUL 33

Cafeneaua scânteia de lumina mată a marilor globuri care atârnau din plafon din loc în loc, ca nişte uriaşe fructe pârguite la soarele tânăr al altor planete. Serbarea fără muzică se înfiripa pe măsură ce lumea sosea în jurul meselor imaculate, aşternute cu damasc, cu argintărie, cu porţelan şi cristal de Boemia. Cu vuiet de cascadă, uşa rotativă dansa neîntrerupt, împrospătând aerul parfumat dinlăuntru cu suflul proaspăt al nehotărâtei primăveri de dincolo de stocurile veneţiene ale înaltelor vitre. Se iveau perechi, se îmbulzeau grupuri sau singurateci în căutarea unei tovărăşii de o seară, femeile în găteală de mătasă, cu blănuri subţiri de sezon şi bijuterii de bal, bărbaţii în sobră ţinută de solemnitate, aşa cum domnul Filip, printr-o propagandă discretă şi iscusită, îşi deprinsese pe încetul clientela, în scopul ca „Esplanade" să se deosebească total, prin rigorile-i elegante, de nepăsarea şi neglijenţa ce domneau în localurile decadente din vecinătate. Impusese mai întâi "chelnerilor această grijă de veşminte, îi alesese cu un rafinament de mesalină, înalţi, subţirateci şi chipeşi, îi îmbrăcase, îi înmănuşase, îi încălţase ca pe nişte ***dandy*** ai veacului trecut, astfel că, numai prin simpla lor înfăţişare, clientela s-a primenit pe nesimţite, sub imboldul femeilor şi arbitrilor de eleganţă care mişună în orice local de lux, până ce un public pretenţios, dacă nu şi rafinat, s-a obişnuit să ia parte, seară de seară, la o tăcută întrecere de croială, fantezie şi calitate.

Numai domnul Filip sta deoparte, gazdă şi demon, într-un

sacou negru cu vestă anacronică, albă, cu pantaloni dungaţi, aproape tot atât de discret îmbrăcat ca detectivul localului, şi în această modestie a lui, înconjurat de un stat-major de picoli, de chelneri şi ţali, în livrele şi fracuri, părea întocmai ca Napoleon, simplu ofiţer cenuşiu, încadrat de mareşali şi adjutanţi în fireturi şi în stele.

Cafeul „Esplanade" alcătuia un poligon neregulat şi vast ca o catedrală, împărţit în boxe şi unghere înlesnite de numeroasele şi albele coloane cu mijiri trandafirii, de marmură de Ruşchiţa, ce susţineau bolta localului, adevărat planetarium care strălucea fără să orbească, închipuit şi realizat de fantezia lui Filip. Aşternut cu scoarţe scumpe, orientale, acest poligon alcătuia pe una din laturi o adâncitură dreptunghiulară, în dreptul unei arcade, cu draperia dată de perete, ce ducea la casierie şi oficiu. Aşternut cu acelaşi lux, dreptunghiul acesta cuprindea o singură masă mare în fund şi două măsuţe rotunde în părţi, şi părea un fel de adaos al cafeului, un loc ferit şi mai discret luminat. I se zicea „Impasul". Era un refugiu al celor ce căutau singurătatea, mtâlnirile oamenilor de afaceri şi ale îndrăgostiţilor aici şi-aveau locul, şi mai ales în orele pustii apăreau clienţi stingheri, să-şi scrie scrisorile sau să citească în linişte gazetele. Lipsa de ferestre alcătuia o atmosferă cenuşie, prielnică pierderii de timp şi reveriei. Dar masa aceasta aparţinea cu deosebire unui grup de oaspeţi ai lui Filip, care nu erau oaspeţii de onoare, găzduiţi dincolo, în partea aglomerată a localului.

Filip privea îngrijorat către „Impas". îşi scutura mereu şi stăruitor trabucul în scrumiera de pe măsuţa din faţă-i şi de câteva ori chiar şi pe covor, semn de neobişnuit neastâmpăr. Desluşea, prin ochelari, patru siluete la masa cea lungă din fund. N-avea nevoie să vadă mai de aproape. Ştia bine cine erau oaspeţii de acolo din fund. Se mfiinţaseră parcă mai devreme. Nici în seara asta nu-1 scutiseră de prezenţa lor, care pentru „Esplanade" devenea pe zi ce trece mai infamantă. Cu atât mai rău pentru ei şi într-o oarecare măsură şi pentru el, pentru Filip. Ar fi dorit să evite răfuiala. Le-ar fi putut da de înţeles, puţin câte puţin, prin câte o vorbă, câte un gest mai plictisit, fiecăruia în parte. Dar cum să scape de ei, pe loc, în seara asta de echinox de primăvară? Trebuie să ia taurul de coarne, să-i înfrunte pe câteşi patru. îşi tot morfolea trabucul schimbându-1 dintr-un colţ într-altul al gurii, scuturându-1 nervos pe covor.

T

Nici n-a ştiut cum s-a pomenit în faţa celor patru ciudaţi musafiri. Fără să-i salute, luă loc în faţa lor pe un fotoliu pluşat, pe care-1 trase la sine cu o apucătură de stăpân. Trabucul din mâna lui stângă puncta în aer, ameninţător ca ţeava unui pistol. Scutură scrumul de două ori, ceea ce la domnul Filip mai era şi un fel de semnal că are ceva de spus. Nimeni nu scoase un cuvânt. Silion îl privi cu neruşinare în ochelari, să-1 intimideze. Giuseppe zâmbi cu amabilitatea prin care-şi închipuia să dezarmeze un adversar oricât de aprig: simţise că Filip venea la masa lor cu intenţii îndoielnice. Stolz făcu o mină desprinsă de realitate şi pătrunsă de o filozofică nepăsare. Diogenid îşi înclină capul ras şi cucuiat, gata la orice umilinţă, ca un şcolar bătrân, obişnuit cu pedepsele. Cu toate că auzea foarte bine, îşi duse două degete la căptuşeala pavilionului urechii, ascultător şi supus.

- Vin la dumneavoastră cu o mgăminte, începu Filip cu severitate, şi sper că voi fi înţeles prieteneşte, ca să nu fiu nevoit să o transmit personalului de serviciu.

- S-auzim, îl îndemnă Silion, sec şi ţeapăn, ca la tratative de armistiţiu.

Ridicând nasul, Filip aruncă o privire în felul său cunoscut, care arăta îndeajuns că nu catadicseşte să stea de vorbă cu Silion în particular. îl miluise şi pe el, trecându-1 printre pensionarii localului. Nu crezuse să-1 vadă căzut atât de jos. Acum, ca pentru a rupe acest nedorit contract, trase adânc din trabuc, şi-1 afumă cu două trâmbe de dispreţ, care îi îngăduiră, ca unui bastiment de război, să se facă nevăzut într-o negură albastră.

Dacă cei din faţă-i nu l-ar fi privit cu atâta amestec de bănuieli nedumerite, ar fi surprins în căutarea lui dezamăgirea şi mila pe care i-o pricinuia înfăţişarea prietenului de odinioară. Silion nu mai semăna cu sine însuşi. Se buhăise la faţă şi la trup. în chipul rotunjit, trăsăturile i se îngroşau de o grăsime palidă şi lucie, îh care ochii i se înecau între cearcăne umflate. Purta capul tot sus, într-o zadarnică sfidare a propriei lui decăderi, răsfrântă în privirile observatorilor. Părul îi albise aproape de tot, şi-1 purta lung, în inele unsuroase ce-şi scuturau peste gulerul strâmt ninsoarea lor de mătreaţă. Hainele roase îl strângeau în mai multe chingi, mânecile se scurtaseră, şi pe sub cămaşa care n-ar fi făcut faţă unei cercetări mai cu luare-aminte se boboşeau rotunjimile noi ale unui corp în treptată preschimbare din bărbat în femeie. Nasturii nu-1 mai ajungeau.

Când se scula în picioare arăta şi mai greoi, cu greabănul crescut, cu şoldurile-i pline, cu burta boltită binişor în afară şi cu genunchii pantalonilor ieşiţi, ca şi cum formele lui sporite l-ar fi împovărat niţel. Desigur, Filip se socotea îndreptăţit să refuze să-l mai recunoască astfel metamorfozat.

- Când v-am invitat la mine, la „Esplanade", continuă el adresându-se tuturora, în calitatea voastră de oaspeţi perpetui, n-am urmărit alt decât să vă fac dumneavoastră un bine, iar mie o plăcere.

Scurtă oprire. Simultan, cei patru musafiri moţăiră, drept mulţumire, fiecare, bineînţeles, felurit: Silion scurt şi marţial, Giuseppe zâmbitor şi cu o înclinare a bustului, Stolz numai din bărbie, iar Diogenid cu un gest care sugera o prosternare cu fruntea până în covor, ca într-o moschee. Numai în privirile lui de câine blând, se putea citi o îngrijorare: oare unde voia să ajungă patronul? Ceilalţi se semeţeau plini de dispreţul cuvenit unei gazde ospitaliere care-şi închipuie că şi-a cumpărat dreptul de a-i regala cu un blid de linte. Si-ascundeau turburarea.

- N-am de gând să vă suprim tainul, îi linişti Filip, ghicindu-le gândul, vreau numai să ne învoim asupra unui orar care să ne convină tuturora.

- Un orar? exclamară cei patru împricinaţi dintr-o dată.

Nu mai pricepeau nimic,

- Vrei poate să mâncăm la bucătărie?! rânji dureros Silion.

- Nu m-am gândit aşa departe, răspunse Filip împăciuitor, dar tot fără să-l privească, am zis orar, şi nu plan topografic.

Silion atacă:

- Vrei poate să lansezi prin noi *breakfast-ul* şi să prânzim dimineaţa la şapte?

- Nu tocmai.

Filip îşi pierdea răbdarea şi, pe măsură ce vorbea, i se piţigăia glasul, plângăcios şi supărat. Se străduia să cruţe mândria celor patru cavaleri, dar să-şi verse asupra lor focul şi să arate în ce condiţiuni putea să-i mai ospăteze şi de-aci încolo. Le imputa că nu sunt câtuşi de puţin cu obraz în alegerea bucatelor şi că se reped în chip statornic la felurile cele mai scumpe şi mai rare: homard, langustă, nisetru, morun, ciuperci, trufandale. Şi s-a întâmplat nu o dată că au cerut şi adevăraţii clienţi (cei cu parale) din aceste feluri din care se gătise, fireşte, cu economie, şi n-au mai găsit nimic. Era ca şi cum „Esplanade" şi-ar fi ademenit clientela cu momeli mincinoase. Faima localului a suferit, ca să nu mai vorbim de pagubă. In

modul acesta, ospitalitatea începea să-l apese greu pe domnul Filip. E o povară să aibe la masă, de două ori pe zi, mai bine de o jumătate de duzină de bărbaţi zdraveni şi cu gust pentru scumpătăţi, la infinit.

- Nu suntem decât patru, observă Diogenid, pe care numărătorile îl interesau deosebit.

- Mai sunt şi alţii pe care nu-i ştiţi, răspunse Filip cu falsă resemnare; fusese surprins în flagrant-delict de filantropie. Se opri, răsuflă şi-şi trecu batista parfumată pe frunte. Sărise hopul. Nu se crezuse în stare să spună protejaţilor săi atâtea lucruri tari, fără să-i jignească. Putea merge şi mai departe. Domniile-lor, de pildă, ar trebui să ţină seama de interesele localului care-i hrăneşte. Să nu se socoată numai prieteni şi musafiri, ci mai degrabă nişte asociaţi ai întreprinderii.

- în cazul acesta, obiectă Silion, ar trebui să ne dai participare la beneficii.

...De aceea Filip, ca şi cum nici n-ar fi auzit această neobrăzare, îi poftea să nu se mai înghesuie la mese în orele de aglomeraţie, când publicul nu mai găseşte locuri. Să aibe grijă de a veni să ospăteze la douăsprezece ale amiezei, nu mai târziu, şi să fie gata în trei sferturi de oră. Să ia loc totdeauna la „Impas", şi nu în boxele din faţă. Iar asta cu atât mai mult, cu cât ţinuta lor vestimentară lasă din ce în ce mai mult de dorit. Din lună în lună cei patru arată tot mai neîngrijit, în ultimul timp au început să poarte bărbi de trei, patru zile, vădit semn de delăsare şi decădere.

- Pe vremuri, aspectul vostru trezea interesul, astăzi nici măcar mila. Şi când te gândeşti, încheie Filip ridicându-se, că unul din voi era considerat ca un arbitru al elegantelor. Zicând acestea, Filip trăsese scaunul şi aştepta. Cei patru schimbară o privire furişe. Localul se umpluse de lume, grupuri elegante staţionau printre mese în căutare zadarnică de locuri. Filip se uita rând pe rând la spectacolul imensei săli, la cei patru nesimţiţi care stăpâneau în linişte o masă de douăsprezece locuri şi îi luă de mărturie cu un gest de neputinţă suferindă: Judecaţi şi voi dacă n-am dreptate.

Stolz şi Diogenid se frământau pe scaunele lor, gata să se ridice. Giuseppe îl întrebă din ochi pe Silion ce e de făcut, acesta scoase liniştit din buzunar un teanc subţirel de bancnote şi le puse în evidenţă:

- în seara asta plătim.

- Arhondologia! lămuri Giuseppe.

Filip se roşi. Bucuros i-ar fi dat afară pe toţi, dar se temea de scandal, şi în afară de asta firea lui blândă îl îndemna la stăpânire de sine şi la trecere cu vederea. Se folosi totuşi de mânia lui de o clipă.

- Am dat ordin oberului să nu vă mai servească decât *menu-fixe* plus câte o cafea. îmi pare rău că nu m-am putut bizui numai pe discreţia voastră.

Cei patru îl priviră surprinşi.

- *Menu-fixe,* repetă amărât Silion, şi îşi lăsă capul în piept, ca un rănit. Măsura era dureroasă, jignirea completă. Clipe de tăcere. Brusc, Silion ridică fruntea să spună ceva, să renunţe în numele tuturora şi pentru totdeauna la generozitatea lui Filip, să se retragă numaidecât în capul micii trupe, dar Giuseppe, cu mâna ridicată, îl opri. Pentru el, dar mai cu seamă pentru ceilalţi, *menu-fixe-ul* însemna totuşi pâinea asigurată, şi apoi, la „Esplanade", o măsură administrativă nu putea să dureze veşnic, mai ales cu Filip şi toanele lui.

- Iată-ne la tocană! rezumă, resemnat, Stolz.

- Domnul a dat, Domnul a luat, oftă Giuseppe, cu ochii în tavanul plin de mizericordia divină.

Părea, în ce-l priveşte, că făcea un sacrificiu de mândrie numai de dragul unor camarazi nefericiţi, pe când el accepta pomana doar din diletantism, fără să-i simtă nevoia, ca acei cerşetori la care se găsesc sub saltea milioane. Se gândi însă şi la Frânţi şi la Beatrice, le văzu în sufrageria glacială de acasă, în faţa unui ceai trezit cu halva şi pâine rece, şi-i adresă lui Filip un zâmbet seducător.

Silion se înclină cu o curtoazie exagerată.

- Şi acum, spuse către Filip, o să ne faceţi onoarea să benchetuiţi cu noi: sunteţi invitatul nostru.

Cu trabucul înfipt agresiv în colţul gurii, Filip îi întoarse spatele şi se depărta în tăcere. Provocator, Stolz bătu din palme să cheme chelnerul. Ştia că Filip detesta asemenea purtări.

- O listă! porunci Stolz, pe care vederea banilor îl îmbărbătase, şi o glasieră cu şampanie.

Cheful fără lăutari începu.

Ciocniră mai întâi paharele, într-un chip care arăta hotărârea lor de a fi veseli dintru început, şi le repetară a doua şi pe urmă a treia oară, ca să dea bici apetitului, sângelui şi imaginaţiei. Se răzbunară pe crema de sparanghel, presărând-o din belşug cu piper, că altfel gurile şi stomacurile lor aprinse de trăscău nici n-ar fi simţit-o. Alte câteva minute le petrecură tot în tăcere, ca nişte veterani între două bătălii, şi cu nasurile în farfurie, cuprinşi de o poftă de mâncare câinească, potolită de-abia după primul fel. Ca după o goană mare se opriră să răsufle şi să descopere pe îndelete lumea de pe la mesele dimprejur. începură prin a numi pe nume pe cunoscuţii din sală, adăugând şi câte un scurt şi acru comentar. Numai Diogenid nu scotea o vorbă, ci se mulţumea să asculte şi să se îmbuibe.

- Uite-l pe Jeannot, care pesemne nu joacă în astă-seară, de vreme ce e aici la ora asta. S-a matofit de tot, e ca o planşă de anatomie. Dar ochii i-au rămas plini de foc şi de spirit. E şi niţică melancolie în el. E la masă cu fosta lui soţie şi cu actualul ei bărbat, îi place să sufere în prezenţa lor şi să achite nota de plată. S-a împrumutat şi de data asta, ca să-i invite. Are casă grea, tinerii căsătoriţi îl costă scump. Şi se înmulţesc în fiecare an. E socru la fosta nevastă. Uite-o şi pe domniţa Raluca în toată măreţia ei. Superbă şandrama. Umerii sunt încă bine, dar de braţe i-atârnă pieile. S-a operat din nou la obraji şi nu mai poate zâmbi deloc. Când deschide gura, i se strâng pleoapele. E la masă cu cele trei genii prin care duce de nas politica, finanţele şi muzica. Dar muzicantul nu mai e gelos de când a zăcut şi s-a amorezat de fosta lui soră de caritate. Dimpotrivă, Raluca e aceea care-i face scene de câte ori îl vede că-şi ia nelipsita lui umbrelă să plece de-acasă. Şi de fiecare dată se încinge o bătaie pe înfundate în pragul uşii. Dar geniul muzical e mai tare: lasă câţiva fulgi şi fuge. Ce-o fi găsit la „sestriţa" ceea? Nimic, şi e tot ce-i trebuia. Lângă ea uită că e genial. Şi-şi permite să fie banal şi simplu precum este. Mare lucru! Diogenid tresări deodată:

- Premierul! Era cel dintâi cuvânt pe care-l rostea. Cu toţii se uitară spre boxa spre care-şi îndreptase el privirile. E Chioru' în persoană. Ce imprudenţă! Şarpele, când i s-a făcut de ciomag, iese în drum şi-aşteaptă. In ciuda monoclului negru, arată bine. Hm, da, are un profil bine cioplit. Ştie ce vrea, inspiră teamă. A făcut tăcere în ţară, se-aude musca. Dar şi-a luat amantă la mahala, nu se mai păzeşte. N-am încredere în bărbaţii care au descoperit femeia la cincizeci de ani. E cu Gogu cel Frumos de la Externe. Frumos şi prost. Talleyrand de mahala. Las' că are nevastă-sa minte şi pentru el. Minte şi încă ceva. Nu e atât de prost, pe cât de aiurit... Face pe aiuritul ca să nu pară că-şi dă seama ce e cu el. Poveste veche! S-a prescris de mult. Ce să se prescrie? Că a luat-o pe ţiitoarea lui Sturm, care i-a înzestrat-o cu bani, tipografie şi gazetă? Nu fi

Catone! Tocmai de aceea, zic, Gogu e distrat şi uituc. N-aude-na-vede. Ce-ar fi să-i punem o pilă la Arhondologie? Ne pierdem vremea, e un zgârie-brânză.

Cupele de şampanie scânteiau o clipă şi se deşertau; lui Stolz, Giuseppe, Silion şi Diogenid le creştea inima de o bunăvoie cunoscută lor şi din alte prilejuri în feeria localurilor de noapte. Dar de la o vreme Silion tăcu, şi ochii lui părură că nu mai desluşesc nimic în spectacolul din sală. îşi trecu o mână pe după ceafa vălurită a lui Diogenid, care continua să înfulece în tăcere din farfuria lui plină mereu. Silion îl învălui cu o privire duioasă şi îl dezmierdă pe capul cucuiat şi tuns. Firele de păr, aspre, îl gâdilau în palmă.

- Mă iubeşti, stăpâne? îl întrebă, cu gura doldora, Diogenid.

- *Sancta simplicitasl* suspină Silion, privindu-1 cu invidie şi milă. Ce grijă ai tu, mă Diogenid! Eşti un om fericit la urma urmei. Diogenid nu răspunse nimic, se mulţumi să surâdă, cum ar da un dulău din coadă. Silion răpăi cu degetele în dreptul inimii. Te-a durut pe tine vreodată ceva, aici? Diogenid înghiţi cu poftă, îşi trecu şervetul peste gura pofticioasă de copil.

- M-a durut pe vremuri, dar acum nu mă mai doare nimic... am devenit nesimţitor.

- Cum ai făcut? întrebă Silion numai urechi.

Diogenid clătină din cap amarnic.

- Asta nu se învaţă; trebuie mai întâi să suferi ani de-a rândul ca un câine.

- Ani de-a rândul, repetă Silion, şi eu sunt de-abia la început.

- Esti un debutant, interveni Stolz, îti stiu eu leacul. Si demonstrativ turnă încă un rând de şampanie. Silion deşertă cupa şi o întinse din nou. Aşa te vreau, îl îndemnă Stolz, nu uita că Spinoza a zis: supărările speranţei şi ale fricii nu pot fi bune prin ele însele.

- Slăbeşte-mă cu Spinoza, îl somă Giuseppe, care n-avea chef de discuţii.

- Ne-ar trebui ceva femei, opina Diogenid şi, sub privirile uimite ale celor de faţă, se roşi. Vreau să spun, o singură femeie decoltată şi cu bijuterii să ne împodobească masa: ar fi frumos!

- Nu vreau femei, mormăi Silion. Le urăsc. Vorbea cu capul în piept, cu buze şi limbă grea. O singură femeie, repetă el amarnic, o singură... ştiu eu una. Ceilalţi trei schimbară o privire de înţelegere. Dar Stolz umplu din nou cupele. Silion o înălţă pe a sa, ţinând-o într-un primejdios echilibru deasupra capului său mereu aplecat. Cu ascuţişuri, glasul i se ridică întretăiat de emoţie. In sănătatea...

unei singure... femei! Toţi, până la fund! răsună pe un zigzag de tonuri urarea şi porunca lui jalnică. Stolz umplu iar. O singură femeie... suspină Silion, şi răsuflarea i se zbuciuma zgomotos în piept.

Giuseppe îi puse mâna pe umăr.

- *Voyons, maître!*'

Ochii maestrului aruncară fulgere negre. Silion apucă mâna lui Giuseppe şi i-o azvârli cu dispreţ:

- Rogu-te, îi zise, şi urmarea se pierdu într-o bolboroseală care ar fi vrut să însemne: fără familiarităţi.

Cu ochii aţintiţi în vag, pe sub sprâncene, se cufundă într-o reverie grea. Poate că asculta muzica. Stolz cuvântă:

- Cu toate că Spinoza n-are ce căuta aici, în cartea lui ***De servitute...***

Silion se trezi şi-1 întrerupse cu un gest.

- Să vă spui mai bine... versurile unui nebun... le-am tradus eu... Răsuflă adânc şi-şi luă capul între mâini, să-şi adune gândurile. Ceilalţi aşteptau. Stăpânind un oftat dureros, Silion începu:

„Oh, de-ar fi fost făţarnică sau mândră,
nu m-aş fi tânguit acum,
nici că potirul dragostei făgăduite
de-a pururi nu-1 voi deşerta."

Glasul tremurat tăcu. Giuseppe aplaudă discret.

- Foarte frumos, maestre!

- Păcat că n-are rime, obiectă Diogenid.

- Rima ca rima, interveni Stolz, dar mie nu-mi place acel „nici că". Trebuie să schimbi.

Silion n-asculta. Două lacrimi i se prelingeau pe obraji, pierzându-se între firele proaspăt crescute ale bărbii.

- Voi ce credeţi, întrebă el cu o şoaptă atât de sfioasă, încât cei trei se aplecară spre el să-l audă. Nu-i aşa că are să mă cheme?

- Cine să te cheme? întrebă îngrijorat Diogenid.

Silion se încruntă şi puse pumnul pe masă cu o izbire molatecă.

- Nătărăule, cine vrei să mă cheme? Ridică fruntea şi aţinti asupra lui privirea de lacrimi negre dintre pleoapele lui înroşite: Ea!

Hai lasă, maestre! (fr.)

proclamă el; ea are să mă cheme, înțelegi tu? îl apucă de revenirile hainei, dar mai mult se sprijini de el decât îl zgudui. Ea are să mă cheme, nu-i aşa? Spune, se rugă el, nu-i aşa că are să mă cheme? Cu mâinile sprijinite apoi de marginea mesei, îşi legănă trupul şi capul bălăbănit înainte şi înapoi. Nu se poate să nu mă cheme... are să mă cheme... să mă cheme... să mă...

Se păru că tăcerea lui se prelungeşte cu ochii deschişi, cu gândurile lipsă, într-un somn suspendat peste abisul lumii, aşa cum adoarme, la război, călărețul istovit, pe calul său. Poate că visa acelaşi vis, poate că numai repeta îh neştire la răstimpuri: „are să mă cheme", pe când ceilalți continuau să bea, fără să mai ia seama la el. In jurul lor rămâneau tot mai multe mese goale, cu scaunele în neorânduială, cu tacâmurile şi paharele nestrânse. Localul se pustiise. Dincolo de perdelele uriaşe, noaptea se turbura ca de o ninsoare. Giuseppe dădu semnalul la urechea lui Silion:

- Să mergem, stăpâne. Unde ți-s banii?

Silion tresări, ridică bărbia în sus şi-şi cambra talia, ca şi cum ar fi vrut să pună în valoare un frac impecabil pe care l-ar fi purtat.

- Să mergem, îngână el, dar trecem întâi pe la Ea. Trecem şi atâta tot.

- Trecem, îi făgădui Giuseppe.

*

în dreptul casei Feraru, se opri cu ochii mari de uimire. Priveliştea obişnuită dispăruse. în locul sumbrei şi elegantei arătări se ridica o ruină geometrică, o alcătuire de ziduri retezate la înălțimea podului suprimat, rămas fără acoperiş, totul fără uşi şi ferestre. Văzduhul cenuşiu umplea golurile dreptunghiulare, între pereții lăuntrici ai camerelor dezbrăcate, care îşi păstrau numai culorile de pastel şters, albastre, ocru-vişiniu, în pete rectilinii ce se întretăiau la nivelul etajului lipsă. Fâşii desprinse, de tapet colorat, tresăreau tomnatec în aer. Fațada desfigurată de târnăcop, ca un craniu şlefuit de vremuri. Prin deschizăturile dărâmării şi prin holul desfundat, se vedea ca printr-un defileu până în grădina din dos. în amândouă curțile, grămezi de bârne înnegrite şi de cărămizi de un roşu-închis, igrasios, aşteptau un cumpărător sub câte o cruce de smârcuri pe care sta scris cu cărbune: „de vânzare". Numai arborii întunecați, cu ghearele abia punctate de muguri, ca nişte cerşetori uriaşi şi scheletici în trențele turburi ale înzoririi, mărturiseau trecutul isprăvit. In cerul şi orizontul liberat, nici o margine nu mai zăgăzuia straja lor zadarnică,»nici un freamăt nu mai înfiora nepăsarea lor zgârcită şi dură. Urmat de Giuseppe, Stolz şi Diogenid, Silion dădu să intre. Abia acum băgă de seamă că grilajul de fier dimpreună cu blocurile de granit ale împrejmuirii fuseseră ridicate, şi în locul şters rămăseseră numai tufele de liliac bătrân şi gardul viu de lemn-câinesc în nemijlocita continuare a trotuarului. II căută din ochi şi îl descoperi într-un ungher, în stive ruginite, rezemat de calcanul casei vecine. Oricând şi oricine şi fără nici o piedică putea pătrunde în curte şi până şi între zidurile în care nu mai era nimeni de întâlnit. Călcând cu băgare de seamă printre movilele de moloz, de scânduri, de grinzi şi table de tinichea răsucită, semănate pretutindeni, cei trei prieteni îl urmară, într-un mers întortocheat, încet şi în tăcere. Când trecură pragul pustiu care se clătina în matca lui de pulbere, se opriră ca îh fața unui loc de doliu. In răcoarea umedă a dimineții şi în mirosul de tencuială şi de cărămizi pătrunse de ninsori şi ploi, se reculeseră o clipă. Cu pălăria în mână, Silion contempla nimicirea şi realcătuia în gând încăperile; aşa cum le-a ştiut mai ieri. Recunoştea, dincolo de vestibulul absent, holul întunecos de altădată, astăzi cotropit de aer şi lumină, din care mireasma de mosc pierise. Din sufrageria îmbrăcată în piele brună, cu înflorituri în relief, şi din împleteala masivă a romburilor de bârne sculptate din tavan mai dăinuiau numai pereții jupuiți, cu urme mai clare de tablouri luate din loc, şi jos, pardoseala de zgură. în dormitorul Laurei, tapetul peticit şi smuls atârna nemişcat într-o încremenire de toamnă. Cu inima strânsă şi cu ochii goi, Silion trecea prin cadrele fostelor odăi, cu băgare de seamă, aproape cu teamă, şi în gândul lui aşeza la loc tot ceea ce clintise, într-o melancolică străduință de a reînvia chipuri, glasuri şi aşezări din trecut. Când mica ceată înainta spre terasa din dosul casei, găsi o uşă închisă, singura în picioare din toată dărâmarea. Lucu Silion şi-aminti că dădea într-una din camerele de serviciu, nefolosite, ale casei Feraru. O împinse la întâmplare. Privirile tuturora se înfundară într-o încăpere îngustă, profundă, cruțată de târnăcop, cu o ferestruică spălăcită, cu o sobă de zid în adâncul ei şi fără nici un fel de mobilier. Pe scândurile nevopsite, praful se aşternea de un deget. Pe toți îi izbi aerul cald dinăuntru. Uşa nu se deschisese pe de-a-ntregul, şi de după ea Silion simți un obstacol, apoi o mişcare, înainta cu un pas. întins pe jos de-a lungul peretelui dormea un lucrător, cu căciula trasă pe urechi şi pe sprâncene, îmbrăcat cu

cojoc şi înfăşurat cu o pătură destrămată de lână. Trezit din somn, se ridică într-un cot şi privi cu linişte la cei veniţi.

- Cine eşti dumneata? îl întrebă Stolz.

Era paznicul de noapte al şantierului. Omul întrebă la rândul său:

- Cât e ceasul?

- Cinci, răspunse Stolz şi adăugă: Ciudat paznic de noapte care stă de pază dormind.

Un zâmbet şiret destinse buzele groase şi leneşe ale paznicului.

- Când aţi început dărâmarea? se interesă Silion.

Vocea răguşită, avinată.

- De vreo zece zile.

Vru să ştie mai mult. Află că o societate de construcţii cumpărase casa de la fostele proprietărese, două surori, care se mută la ţară. Cea mai tânără avea un copil mic. Pe locul cumpărat se va clădi un bloc „cât toate zilele".

- Care va să zică, doamnele proprietare au locuit aci până mai acum două, trei săptămâni?

Lucrătorul înălţă din umeri. Nu ştia decât că la data cumpărării casa era de mult nelocuită.

- Tot ce v-am spus am aflat de la portarul blocului de peste drum.

- Să vorbim cu el, propuse Silion prietenilor.

- E plecat în concentrare, îl informă lucrătorul şi adăugă: S-au repezit la regimente ca la pomană: nici n-au aşteptat ordinele.

Ceilalţi nu-1 mai ascultau, îl urmară pe Silion în curte. El se depărta pe aleea încă năpădită de negurile zorilor, rar înviorată de o crudă şi vegetală mireasmă de primăvară. îşi aminti de dimineaţa în care o surprinsese chiar pe acest loc pe Laura, căznindu-se cu primii săi paşi sub privegherea doctorului Barbu. Pe atunci singurul ei gând era să se vindece, ca să fie" a lui, a lui Silion. Alt rost viaţa n-avea pentru ea. Vroia să se vindece şi se temea totuşi de sănătate ca de o aventură care ar putea să o îndepărteze de el. Ceea ce părea cu neputinţă s-a întâmplat. Niciodată ochii ei nu-1 vor mai privi cu acea încredere care-i învăluia sufletul şi nu-i va mai auzi glasul chemându-1 pe el pe nume cum ar fi chemat tot ce poate fi mai sfânt pe pământ şi mai curat. Era de ajuns numai să o audă, ca să ştie că nu e stingher pe lume printre oameni, că şi dincolo de viaţă şi de moarte, în singurătatea oarbă şi înfricoşată, îl însoţeşte cineva. Cum e cu putinţă ca nimic să nu rămână din toate acestea? Cum de e în

stare voinţa şi hotărârea cuiva să schimbe ceea ce a fost o dată jurat cu glasul inimii şi pecetluit cu sărutul veşniciei? Silion se lăsă pe un bolovan de moloz, îşi luă capul între mâini, cu coatele pe genunchi.

Au trebuit câteva luni ca totul să se schimbe ca în basme, şi vechiul castel să cadă sub un târnăcop nevăzut, ca sub un blestem. De el n-a mai ţinut seama nimeni. Atât de firesc Laura şi-a văzut de drum, a vândut, a plecat, a început o altă viaţă. El a rămas ca un trup care se topeşte într-un şanţ cu ape şi foi moarte. Ba nu, a rămas să-şi ducă zilele escortat de cei trei credincioşi care îl vor urma din prag în prag până la spital sau până la azilul de noapte. Aşa cum e acum e de-abia în drum către un sfârşit. Ar rămâne aci pe piatră, până târziu, până la capăt. Ar fi plâns cu hohote, dacă ar fi putut. Şi nu era nici singur. II durea gândul ca un fier înroşit. Un spasm îl sugruma. Viaţa se smulgea din el încet, ca un bocet. Stolz, Giuseppe şi Diogenid se uitară unul la altul. Aşteptau. Zorile se limpezeau peste salcâmi, peste naltele ziduri retezate ca nişte metereze. Dimineaţa, înfiorată de un lung suflu răcoros, venit din bălţile Dunării, din ghiolurile sărate ale Mării Negre, se încadra în dreptunghiurile goale, în arcadele aeriene ale casei Feraru. De peste clădirile masive din stradă se auzi vuietul mânios al celor dintâi tramvaie. Stolz, Giuseppe şi Diogenid îşi făcură un semn. Se îndemnau, muteşte, unul pe altul. Giuseppe se hotărî. Se apropie încet de Silion, care sta încovoiat şi copleşit în tăcerea lui zadarnică. Ceilalţi doi se apropiară şi ei.

- Maestre, îi zise Giuseppe, hai să mergem. Nici un răspuns. îl apăsă mai tare pe umăr. Să nu-ţi închipui că nu te înţelegem, maestre. Ne doare că te vedem aşa. Dar trebuie să mergem, maestre.

Nici un răspuns, nici o mişcare. Giuseppe chemă, din ochi, în ajutor pe Stolz şi Diogenid. Se aplecară cu blândeţe spre Silion şi-1 luară fiecare de câte un braţ.

- Haide, maestre.

încet, cu stăruinţă duioasă, cei doi din părţi începură a-l ridica, trăgându-1 în sus, cu respectul cuvenit şefului în suferinţă, trăgându-1 de braţe ca pe un struţ de aripi, în vreme ce din spate, Giuseppe, lăsându-se uşor pe genunchi, îl săltă din subsuori, cu palmele petrecute sub umeri. Silion se lăsă greu, se ridică frânt şi molâu, ca un manechin de câlţi. Capul i se bălăbănea, privirile i se zgâiau de sforţarea de a pricepe, zgâite ca ale unui arhivar bătrân

care s-ar uita peste ochelari. în sfârşit, păru că binevoieşte să facă un efort, se îndreptă niţel de mijloc şi-şi ridică în vânt faţa de ceară, buhăită, nerasă, indiferentă. Ascultă. Pe stradă trecea o trăsură, uruit de roţi, tropot lent de copite şi un cor tărăgănat şi răguşit, în lungi sughiţuri; ajunse până la el:

‚Morgenro-ooot... Morgenro-ooot
Leuchtest mir zumfruhen To-ooood..."

Glasuri ascuţite şi aspre, de femei băute, se împletiră cu ale bărbaţilor, în leneşe tânguiri muzicale, împleticindu-se în cuvintele nemţeşti rostite lăbărţat şi balcanic:

„Jiald wird die Trompette bla-aa-sen
Dann muss ich mein Leben la-aaas-sen
Ich und mancher Kamera-aaaaad."

- Se duc la Hale, maestre, îţi dai seama? îl îndemnă Giuseppe.
- Toţi beţivii sunt la Hale la ora asta! îl stimula Diogenid.
- E ora ciorbii de burtă! îi proclamă Stolz îh ureche.
- Hura! urlă Lucu, atât de subit, încât ceilalţi tresăriră şi se uitară unul la altul, speriaţi. Dar nu se întâmplase nimic.

La un semn, cu o sforţare unică, izbutiră să-1 proptească pe picioare şi mereu ţinându-1, cei doi de câte un braţ, iar Giuseppe săltându-1 de subsuori de la spate, porniră tuspatru, ca un singur om, spre ieşire. Se sprijineau, totodată şi ei între ei, fiindcă nici unul nu se simţea pe deplin stăpân pe mişcări... Urcară cu caznă treptele din dosul fostei locuinţe, nu fără să şovăie, de-a-ndăratelea, de două, trei ori. Pătrunseră între zidurile sparte ale holului scalpat şi potopit acum de auroră, călcând în străchini prin molozul inegal şi presărat cu tot felul de cioburi, bolovani şi crâmpeie, şi trecură cu bine pe sub traversele despovărate, pe sub bolţile ştirbe - vane arcuri de triumf şi false columne ce susţineau geometria ruinelor. în magia soarelui-răsare, cuprinşi în cadrul epic al arhitecturii rezemate pe cer, ei păreau, ducându-şi şeful greu rănit, un grup viteaz ce părăseşte, împleticit şi înfrânt, locul apărat până la ultimul foc.

In stradă se desfăcură să răsufle. Se aşezară la rând pe marginea trotuarului, fiecare în gâtlej cu gustul lânced al nopţii nedormite... Holbau ochi decoloraţi pe storurile oarbe ale blocurilor dimprejur. S-ar fi întins pe pietre să zacă. De după colţ, un claxon tuşi strident

si răpciugă lui sonoră trezi în ei sentimentul datoriei. Dintr-un salt, Diogenid fu în mijlocul drumului şi, făcând faţă taxiului ce sosea, şi-agită pălăria ca şi cum ar fi aţinut calea unei păsări de poiată; Stolz şi Giuseppe îi imitară greoi şi însuşi Silion se ridică singur, ţinându-se de şalele suferinde. Fu ajutat să suie în vehicul, în fund, între Giuseppe şi Diogenid; Stolz luă loc lângă şofer.

- La Hale!

NOTE SI VARIANTE

Istoria creației romanului postum *Lunatecii* este în mare măsură obscură, ca şi a altor opere ale lui Ion Vinea. Cum se ştie, scriitorul a ezitat să-şi finiseze unele dintre proiectele literare şi apoi să le încredinţeze tiparului, anunțând în repetate rânduri publicarea unor volume de versuri sau de proză, dar amânând-o ulterior *sine die.* Caracteristic modului său de creație, pe fondul constant al indeciziei şi al refuzului de a accepta constrângerea factorului timp, a fost şi travaliul în paralel la mai multe proiecte, interferate sau intersectate,, unele rămase definitiv în uitare, cum e cazul romanului *Venin de mai.*

Dorința de a scrie roman începe să-l ispitească pe Vinea în deceniul al treilea - perioada cea mai activă şi mai fertilă din creația sa -, sub forma a două proiecte de roman simultane. Aceste proiecte sunt mărturisite lui Felix Aderca şi lui I. Valerian, în cunoscutele interviuri *(De vorbă cu d. I. Vinea,* în *Mărturia unei generații,* Buc, Editura S. Ciornei, 1929 şi, respectiv, *De vorbă cu d. Ion Vinea,* în *Viața literară,* II, nr. 51, mai 1927, reprodus în voi. *Cu scriitorii prin veac,* Buc, E.P.L., 1967), remarcându-se menționarea repetată a romanului *Tic-tac,* din care sunt publicate fragmente în revista *Contimporanul.* Când, în 1930, vede lumina tiparului volumul *Paradisul suspinelor,* prima experiență romanescă a lui Vinea poate fi considerată finalizată, oarecum discret însă, deoarece critica a refuzat să vadă un roman în scrierea de dimensiuni reduse care dădea titlul culegerii; totuşi nu încape nici o îndoială că acesta era „romanul" *Tic-tac,* atât de stăruitor „mediatizat" (vezi în volumul II al ediției de față, secțiunea *Note).*

Mai rămânea pe masa de lucru a scriitorului celălalt roman anunțat, la care el revine destul de sporadic în anii următori, fiind prins într-o activitate publicistică asiduă.

Din cele câteva fragmente, publicate la intervale mari de timp, deducem că e vorba de un roman-autobiografic, început în 1927 şi rămas neterminat, al cărui titlu a cunoscut mai multe variante succesive: *Reportaj sentimental (Contimporanul,* VI, nr. 76, mai-iunie 1927), *Escroc sentimental (Contimporanul,* IX, nr. 91-92, aprilie 1930), *Lunatecii (Revista română,* 1, 1941, nr. 1, 2, 3-6, 7-8; II, 1942, nr. 1-3), *Venin de mai.* Titlul *Lunatecii* apare prima oară în *Revista română,* în anul 1941, însoțind o suită de episoade din acest proiectat roman, unele rescrise, altele inedite. Eroul se numeşte la început Andrei Sima, apoi Andrei Mile. Cea mai mare parte a acestor pagini s-au regăsit, după moartea scriitorului, în dosarul cu titlul ultim *Venin de mai.*

Este greu de stabilit când se naşte ideea elaborării unui alt roman, al treilea proiect romanesc al scriitorului, în ordine cronologică, şi singurul care va fi finalizat la dimensiunile şi forma epică a genului. Anii războiului şi apoi începutul perioadei negre a dic-

taturii comuniste au fost nefaşti pentru Vinea, ca şi pentru majoritatea scriitorilor români. După 1947, el se vede silit să se retragă din viaţa socială şi să-şi reducă activitatea literară la traduceri, pe care le publică uneori sub nume străin. Izvoarele talentului său nu sunt însă secătuite, şi Vinea continuă să scrie, în singurătate şi obscuritate, ori să-şi revizuiască vechi manuscrise de proză şi versuri. Probabil că acum, la maturitate, prinde contur în imaginaţia sa povestea vieţii lui Lucu Silion într-un roman care la început se intitulează *Totul e permis.*

Se pare că la un moment dat s-au aflat pe masa de lucru a scriitorului ambele romane, primul, intitulat (încă) *Lunatecii,* şi al doilea, cu titlul *Totul e permis.* O însemnare manuscrisă - din păcate nedatată -, citată de editorii Mircea Vaida şi Gh. Sprinţeroiu, menţionează acest paralelism de creaţie şi furnizează o informaţie preţioasă privind stadiul diferit de lucru la cele două proiecte: „Să termin *Lunatecii.* Să copiez *Totul e permis,* în trei exemplare. Dar mai am o săptămână de muncă grea la el. *Lunatecii* - 600 pag., *Totul e permis* - 500 pag." *(Note* la Ion Vinea, *Opere,* voi. III, Editura Dacia, Cluj, 1973, p. 584).

Aşadar, noul roman îl devansează categoric ca ritm de elaborare pe cel vechi, cu care păstrează numai o vagă legătură de fundal, diferenţiindu-se vizibil din punct de vedere naratologic şi stilistic de tot ce scrisese Vinea până atunci.

Cât priveşte transferul de titlu, adică modificarea din *Totul e permis* în *Lunatecii,* trebuie să se fi produs înainte de 1960, sau în preajma acestei date, deoarece în 1960, când Vinea reuşeşte să iasă din izolare şi să publice un text de proză literară în revista *Steaua* (anul XI, nr. 3, martie), el încredinţează tiparului primul capitol al romanului, cu menţiunea „Fragment din romanul *Lunatecii".*

Romanul *Lunatecii* continuă să se afle pe masa de lucru a autorului şi în anii următori. Intervievat de un gazetar, în 1962, în legătură cu proiectele literare, Vinea se arată consecvent în rezerve şi reticenţa sa - devenite proverbiale! - faţă de tipar: „îmi revăd cu prudenţă voluminosul caiet de poeme. Nu iriă grăbesc cu publicarea lor..." în schimb, proza îl atrage mai mult, îi dinamizează energiile creatoare, încât mărturiseşte: „Caut cu înfrigurare să recuperez - într-un târziu - timpul pierdut în amânări, răsfoind vechi manuscrise de proze nepublicate. între altele [...] un roman scris mai demult şi parţial apărut în fragmente. Tidul? *Lunatecii"* (Ilie Purcaru, *De vorbă cu Ion Vinea despre poezie şi traduceri,* în *Luceafărul,* VI, nr. 12 (123), 8 iunie 1963).

Destinul a vrut ca peste puţin timp, în iulie 1964, Ion Vinea să se stingă din viaţă, fără să-şi vadă „opera" încheiată în sensul deplin al cuvântului (despre dramatica istorie a tipăririi volumului de versuri *Ora fântânilor* în zilele de agonie a poetului am relatat în *Notele* la volumul I al ediţiei noastre). Henriette Yvonne Stahl, prietena scriitorului, care s-a implicat cu devoţiune în această decizie aproape disperată de editare a unor opere îndelung amânate, îşi aminteşte în legătură cu finisarea romanului *Lunatecii:*

„Chiar în penultimele săptămâni ale vieţii lui, împreună cu Mihai Gafiţa, în faţa lui Ion Vinea, care era întins în pat, am revăzut manuscrisul *Lunatecilor.* Ştiam dintr-o lectură cu mult anterioară că în acest roman existau capitole interesante despre ziaristica timpului şi care acum lipseau. Nu am putut afla ce a făcut exact cu ele. Răspunsurile lui Ion erau bălmăjite, aşa încât împreună cu Gafiţa mi-a fost totuşi imposibil să fac racordări de capitole în prezenţa lui Ion. Unele fraze mi le-a dictat integral Ion Vinea. Devotamentul lui Mihai Gafiţa a fost desăvârşit. Răbdarea lui, de asemenea. Aşa, în faţa lui Ion, Mihai Gafiţa şi cu mine am lucrat mult. Nu a fost uşor, dar totul este autentic,

garantat autentic; pe când în *Venin de mai,* din păcate..." (Mihaela Cristea, *De vorbă cu Henriette Yvonne Stahl,* Editura Minerva, Buc, 1996, p. 168).

După acest manuscris a fost editat romanul *Lunatecii,* în prima jumătate a anului 1965, la Editura pentru Literatură, aceeaşi care publicase şi volumul *Ora fântânilor.* Textul este destul de îngrijit, dar în partea a doua capitolele nu au titluri şi nici moto-uri, ca în prima parte. Există şi două capitole despre „ziaristica timpului", intitulate *A patra putere* şi *Ţintarul.* Editorii au împărţit textul în două volume, de dimensiuni aproximativ egale.

Romanul *Lunatecii* era, la data apariţiei, în cea mai mare parte inedit. Numai două capitole fuseseră publicate anterior în periodice: capitolul 13, *Praznicul calicilor,* văzuse lumina tiparului, sub titlul *Camera leoparzilor,* în *Viaţa românească,* XXIX, nr. 10 (octombrie), 1937, iar capitolul 1, *Buricul pământului,* în *Steaua,* XI, nr. 3, martie, 1960.

Prima informaţie despre *Lunatecii* o oferă cititorilor autorul însuşi în interviul din 1963, caracterizându-1 astfel: *.Lunatecii.* Ce fel este? Pe scurt: «realist-critic, realist-fantastic şi realist-social»" (Ilie Purcaru, *op. cit.).* Succinta propoziţie atrage atenţia prin repetarea, cu o ironie nedisimulată, a termenului „realist", care „datează" perfect momentul social-cultural al anilor '60. în cuvinte, şi mai ales dincolo de ele, scriitorul - constrâns atâta vreme la tăcere - transmite un mesaj despre adaptarea, volens-nolens, a literaturii la „realism", considerat un ax estetico-ideologic al dogmei proletcultiste (Vinea nu omite nici sintagma hibridă „realism critic", de mare circulaţie în epocă).

Primul critic care a scris despre *Lunatecii* a fost M. Petroveanu, într-o cronică literară din *Viaţa românească: „Lunatecii,* opera vieţii lui Ion Vinea, a avut o naştere dramatică" - observă acesta. „în momentul în care romanul, abandonat şi reluat de câteva ori, totuşi s-a născut, părintele său murea. Dincolo însă de împrejurările patetice, aproape simbolice ale zămislirii, cele mai ambiţioase nădejdi s-au strâns în această carte de revanşă, înainte de orice, asupra artei romanului. Cu toate că eroii şi întreaga materie derivă din experienţa cea mai personală, cuprinzând elemente autobiografice lesne de identificat, scriitorul a făcut totul pentru a se obiectiva şi a împlini normele de bază ale unui gen socotit incompatibil cu talentul său."

Eroul romanului, Lucu Silion, este raportat la personajele prozei scurte a lui Ion Vinea din anii '30 - *Paradisul suspinelor, Luntre şi punte* -, „visători abulici", „lunatici", cu observaţia că atitudinea scriitorului este acum demistificatoare, exprimând „nu numai o revanşă estetică, dar şi una de ordin moral, un mod de despărţire definitivă de o anumită tipologie persecutoare pentru el..."

Cu o intuiţie critică remarcabilă, M. Petroveanu sugerează cele mai semnificative filiaţii artistice ale personajului din *Lunatecii,* pe care exegezele ulterioare le vor relua şi dezvolta: inadaptabilii din proza realistă de la începutul secolului, tipologia „oamenilor de prisos" din literatura rusă, îh special Oblomov al lui Goncearov („Silion, un Oblomov balcanic") şi „Craii de Curtea-Veche" din romanul lui Mateiu I. Caragiale.

Cât priveşte intenţiile realiste ale autorului, acestea „nu se susţin cu o forţă egală, în economia romanului, între primul plan şi cel pe care se mişcă forţele obscure ale societăţii timpului şi de la care pornesc fire către erou există o discrepanţă, un continuu decalaj, în aşa fel încât acţiunea dindărătul scenei apare nejustificată. Tot ceea ce se referă la mişcarea epocii se proiectează într-un tablou de moravuri extrem de vivace

privit în el însuşi, dar funcţionând ca un simplu decor în raport cu drama centrală, cu textul de pe scenă."

Dintre personajele secundare, sunt „decodificate" câteva personalităţi ale epocii: Fane Chiriac (alias Nae Ionescu) şi Adam Gună (Bogdan Piteşti), „acest Pirgu al unei dubioase nobleţi, în orice caz al unei rase decrepite".

Concluzia fixează o judecată estetică globală asupra romanului *Lunatecii,* fină şi pertinentă: „In absenţa acuităţii psihologice şi a consecvenţei realiste, *Lunatecii,* ca şi poezia lui Ion Vinea, dar indirect, bineînţeles, este confesiunea răzbunătoare a unui învins şi un document al plăcerii scrisului «frumos», al prozei artistice. Ion Vinea rămâne un liric impenitent" *(Ion Vinea - „Lunatecii",* în *Viata românească,* nr. 5, mai, 1965).

Şi Nicolae Manolescu, într-o cronică din *Contemporanul,* vede în *Lunatecii* „o carte prin excelenţă poetică, din familia *Crailor* lui Mateiu I. Caragiale, prevestită măcar stilistic de prozele anterioare".

Incadrându-1 în istoria romanului românesc, criticul îl situează printre „romanele inacţiunii", cu eroi contemplativi, puţine la noi: *Viaţa la ţară, Locul unde nu s-a întâmplat nimic, Craii de Curtea-Veche.*

In personajul Lucu Silion se fixează o tipologie literară care exprimă psihologia specifică a aristocratului : „Indiferenţa faţă de orice îndeletnicire practică, a lui Silion, a lui Oblomov, a Crailor, n-are leac, pentru că ţine de o anume predispoziţie spirituală. Ei nu sunt drept vorbind nişte leneşi şi nici nu dispreţuiesc munca (pur şi simplu nu-şi pun chestiunea că ar putea munci), dar suferă, boală ereditară, de oboseala de acţiune a aristocratului care timp de mai multe generaţii a visat cu ochii în tavan."

Din punct de vedere naratologic, *Lunatecii* e „un roman aproape tradiţional, cu o construcţie logică şi fără superstiţia unei tehnici moderne"'. Valoarea lui nu stă în epică, ci în „lâncezeala rafinată a naraţiunii,-în sugestiile poetice" *(Ion Vinea, „Lunatecii",* în *Contemporanul,* nr. 28 (978), 9 iulie 1965).

Cronica lui Mihai Ungheanu, din revista *Ramuri,* aşază romanul *Lunatecii* la confluenţa a două mari teme ale prozei româneşti: decăderea aristocraţiei autohtone si inadaptarea (chiar „dezadaptarea") individului incapabil de acţiune, „bolnav spiritual", din cauza unei devitalizări ereditare.

Orizontul social al dramei lui Lucu Silion e minim, *Lunatecii* dezvoltând tema inadaptării la nivel psihologic: „Interesul romanului e în primul rând de psihologie. Ceea ce vrea autorul e, se pare, ca cititorul să înţeleagă mişcarea sufletească interioară care îl conduce pe Silion la acte atât de dezordonate, care, însă, privite dinăuntru, devin fireşti."

Văzut ca roman psihologic, *Lunatecii* se situează în vecinătatea lui Camil Petrescu şi mai puţin a lui Mateiu I. Caragiale *(Ion Vinea, „Lunatecii",* în *Ramuri,* anul II, nr. 8 (13), 15 august 1965).

O observaţie critică ce revine în unele cronici la *Lunatecii* se referă la finalul romanului, incongruent şi nemotivat faţă de evoluţia de până atunci a eroului: „Romanul lasă impresia de întrerupere fortuită, care se substituie unui final definitiv" - notează Mircea Mancaş; şi, mai departe: „Capitolul ultim e mai curând o variantă de o semnificaţie deosebită a existenţei eroului decât o încheiere a ei" *(Ion Vinea romancier,* în *Gazeta literară,* anul XIII, nr. 51 (684), 16 decembrie 1965).

După ce momentul criticii de întâmpinare se consumă, romanul *Lunatecii* intră în climatul de receptare al istoriei literare, pe măsură ce opera lui Ion Vinea devine obiectul unor exegeze mai complexe: monografii critice, istorii literare, sinteze etc.

în 1969, Virgil Ardeleanu publică un volum de studii critice intitulat *Proza poeţilor,* în care numele lui Vinea este integrat într-o serie, selectivă, de poeţi români ce şi-au exersat condeiul şi în proză: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, Dimitrie Anghel, Vasile Voiculescu. Locul de întâlnire al prozei scrise de aceşti creatori atât de diferiţi, aparţinând unor epoci şi unor curente literare diferite, este percepţia sensibilă, subiectivă, a realităţii şi, în plan stilistic, preocuparea pentru scrisul frumos. Proza poeţilor „a etalat şi va etala întotdeauna măcar unul din cele două atu-uri ale sale: haina strălucitoare şi relicvariul sensibilităţii. Oricare ar fi proporţia lor, să nu pierdem nici un moment din vedere faptul că dominanta prozei poeţilor e cea artistică. Ea se revendică, în chip aproape hotărâtor, de la o limbă subtilă. Spre aceasta sine îndreptăm atenţia, căci spre ea şi-au îndreptat atenţia toţi marii scriitori români [...]. Pentru ei limba nu e doar un mijloc de comunicare, ci poarta miraculoasă spre rafinamentul suprem" *(Proza poeţilor,* Editura pentru Literatură, Buc, 1969, p. 8-9).

Apariţia, în 1971, a unei noi ediţii din *Lunatecii,* în colecţia „Biblioteca pentru toţi" a Editurii Minerva, contribuie substanţial la difuzarea romanului lui Ion Vinea în rândul publicului cititor (datorită tirajului mare) şi, totodată, marchează consacrarea sa în patrimoniul valorilor prozei româneşti. Prefaţa, semnată de Magdalena Popescu, sub titlul *Magie şi dezamăgire,* este primul studiu analitic amplu dedicat romanului, de o deosebită fineţe şi cu un ataşament remarcabil faţă de obiect.

Punându-şi întrebarea care e locul romanului *Lunatecii* între poezia şi proza scurtă, autoarea susţine că „între poezie, rezultat al reprimării intelectuale şi etice, şi proza scurtă - creată în «desfrâul» programatic al imaginaţiei, al visului şi al instinctului - *Lunatecii* face nu doar o medie, ci şi o sinteză a celor două tensiuni, punându-le în relaţie, relativizându-le astfel şi apropiindu-le de dimensiunea lor reală. Planul idealului absolut şi cel al libertăţii orgiastice sunt coborâte la un nivel comun şi puse în funcţie de omul concret."

Universul tematic al romanului şi filiaţiile artistice sunt rezumate într-o formulă sintetică: „estetism şi criticism, motivul «dandy-ului», alăturat, mixtat şi în cele din urmă dislocat de motivul «omului de prisos». Ambiguitatea vine de acolo că nici un moment, nici chiar în final, vreuna din cele două poziţii nu rămâne definitiv dominantă şi iremediabil determinantă a unui singur punct de vedere. Ele îşi dispută alternativ supremaţia, încercând fiecare să ajungă la maximumul potentei ei."

Cât priveşte „vocea auctorială" în *Lunatecii,* Magdalena Popescu notează: „Echivocul romanului e provocat de echivocul atitudinii autorului faţă de personajul său, care e pe rând ataşam sau ironizat, idealizat sau respins, reprezentând fie un dublu biografic compensatoriu, fie unul ratat şi incriminat de evocare".

Cea mai originală notă în interpretarea critică a Magdalenei Popescu este aceea de a-i atribui romanului *Lunatecii* un nivel simbolic şi parabolic: „...din punctul cel mai înalt şi mai depărtat, cel care coincide cu dispoziţia fundamentală a autorului faţă de textul său, *Lunatecii* se arată ca un basm şi ca o parabolă. înţelesul parabolei se referă la motivul «tinereţii fără bătrâneţe şi al vieţii fără de moarte». Subiectul ascuns al cărţii e inutila teamă faţă de destinul biologic, care, oricât evitat, ajunge în cele din urmă la declinul său." De acest nivel simbolic al cărţii aparţine şi „mecanismul premoniţiilor, al dublurilor, copiilor şi paralelismelor care avertizează asupra consecinţelor". Paralelismele esenţiale dezvoltă fatidica cifră trei: cele trei lecţii de morală practică date

lui Lucu Silion de doctorul Costi Barbu, gazetarul Fane Chiriac şi patronul de restaurant Filip; cele trei încercări afective (trei femei, emblemă, fiecare, a unei alte atmosfere mitice: elenismul viril, catolicismul spiritualizat şi bizantinismul corupt de ocultism, Matilda - Diana, Laura - Madona, Ana - Vrăjitoarea); cei trei magi (sau crai) ai decăderii (în perfectă simetrie cu arhetipurile feminine - Diogenid, Stolz, Giuseppe).

Reeditarea romanului *Lunatecii* la editura bucureşteană Minerva are loc în acelaşi an cu inaugurarea la Cluj a unei ample ediţii de *Opere,* în 5 volume, sub îngrijirea lui Mircea Vaida şi Gh. Sprinţeroiu *(Lunatecii* fiind reprodus în volumul III, 1973).

începutul deceniului al 8-lea se dovedeşte deosebit de favorabil receptării operei lui Ion Vinea, cristalizându-se un adevărat spirit de emulaţie, atât în plan editorial, cât şi în interpretarea critică. într-un interval scurt de timp văd lumina tiparului trei monografii critice consacrate creaţiei sale: *Ion Vinea,* de Sergiu Sălăgean, EHitura Eminescu, 1971; *Opera lui Ion Vinea,* de Simion Mioc, Editura Minerva (seria „Universitas"), 1972; *Ion Vinea,* de Elena Zaharia, Editura Cartea Românească, 1972.

Analizând *Lunatecii,* S e r g i u S ă l ă g e a n observă continuitatea interioară a prozei lui Ion Vinea, de la proza scurtă din perioada tinereţii la roman, în special la nivelul structurii eroului : „Neputinţa deciziei corespunde, în planul volitiv şi logic, neputinţei cristalizării senzaţiilor şi sentimentelor în idei. între treapta afectivă şi cea raţională există o ruptură sau, mai bine spus, personajele romanului său nu se supun unor comandamente etice, ci au numai o psihologie, au numai o viaţă afectivă, nu şi una a ideilor sau a voinţei. Personajele sale nu au treapta abstractă a conştiinţei. Analiza acestui mod de a trăi numai sentimental este însă, din punct de vedere artistic, punctul de rezistenţă al romanului lui Vinea. Lucu Silion, principalul personaj masculin, este şi tipul lunatecului desăvârşit. Titlul însuşi simbolizează structura iluzionară a personajelor, capacitatea lor de a se autoiluzioaa şi de a nu distinge adevărul de proiecţia subiectivităţii ce i se substituie" *(op. cit.,* p. 54).

Accentul interpretării cade, la Sergiu Sălăgean, pe substratul decadent al viziunii lui Vinea asupra lumii, criticul decupând cu insistenţă semnificaţiile patologice ale gesturilor eroilor, degenerescenta, viciile, perversitatea.

Monografia lui S i m i o n M i o c reia, în capitolul despre *Lunatecii,* o parte dintre observaţiile anterioare ale criticii, făcând trimiteri ample la numeroase opere, literare sau de exegeză. Dintre aceste interferenţe, incidenţe, comparaţii, reţinem apropierea lui Lucu Silion de eroii lui Gib Mihăescu, obsedaţi de slăbiciunile erotice ale femeilor; de Pavel Anicet din *întoarcerea din rai* de Mircea Eliade, prin „oscilaţia erotică între două femei"; de „omul fără însuşiri" din romanul lui Robert Musil.

A treia monografie *Ion Vinea* consideră *Lunatecii* „un moment de sinteză în creaţia lui Vinea, o încercare de a structura unitar date ale esteticilor simboliste şi avangardiste, frecventate în tinereţe şi - surprinzător! - ale realismului, curentul repudiat altădată. Rezultatul e o carte plăcută la lectură, având eleganţă şi stil, tensiune şi nerv, construită în stil baroc, cu zone de sublimă poezie, dar şi cu stridenţe de roman-foileton.

La suprafaţa scrierii se află un strat realist, uşor reperabil la analiză, sub care se ascunde de fapt adevărata existenţă, adâncă, a eroului şi a creatorului său. Ca şi la Mateiu Caragiale, realitatea creşte luxuriant şi înşelător pe rădăcinile, străine, ale simbolului" (E l e n a Z a h a r i a , O/J. *cit.,* p. 246).

După 1972, opera lui Ion Vinea nu a mai făcut obiectul unei exegeze cu caracter

monografic. Scriitorul îşi găseşte însă constant un loc în istoriile literare sau în studiile de sinteză asupra literaturii contemporane, personalitatea şi activitatea sa fiind redimensionate - nu numai valoric, ci şi contextual - după publicarea postumelor (romanul *Lunatecii* şi proiectul de roman *Venin de mai).*

în ampla lucrare a lui O v. S. C r o h m ă 1 n i c e a n u. *Literatura română intre cele două războaie mondiale,* numele lui Ion Vinea figurează la capitolul *Lirica avangardistă,* criticul încadrând aici şi proza poetului, inclusiv romanul *Lunatecii.* Dacă proza scurtă din tinereţe şi capodopera ei, *Paradisul suspinelor,* se bucură de aprecierile superlative ale criticului, tonul său devine mult mai reţinut când e vorba de *Lunatecii.* Romanul este comparat cu *Venin de mai,* proiectul rămas nerealizat, din care s-a desprins personajul „lunatecului". Deşi mai închegat, căci Vinea „a găsit energia să-1 termine şi să-i dea o construcţie echilibrată", *Lunatecii* „e compus din opoziţia cam simplistă a două universuri ireductibile, unul învăluit în aura poeziei, altul caricatural, grotesc. Vinea n-a avut nici destul curaj să dea prin îngroşare enormă, ca Mateiu Caragiale, de care a fost apropiat, o proiecţie fantastică acestui contrast. Romanul ezită între transfigurarea poetică îndrăzneaţă şi compoziţia picturală rafinată. Paginile cele mai bune se ivesc acolo unde, o asemenea reţinere dispărând, Vinea descrie existenţa semispectrală a Laurei, în camera ei cu draperii imense, sau cadavrul obsecviosului Arghir, spânzurat de măreţul candelabru al lui Scafa. Restul se sufocă adesea într-o «Kunstprosa» artificioasă. Ironia soartei a făcut ca tocmai romanul celui care a contribuit atâta la «deliteraturizarea» liricii noastre să sufere de o «poetizare» superfluă, calofilă" *(op. cit.,* voi. II, Editura Minerva, Bucureşti, 1974, p. 393-395).

O altă sinteză critică de mare amploare, cea întreprinsă de E u g e n S i m i o n în *Scriitori români de azi,* receptează romanul lui Vinea dintr-o dublă perspectivă: cea a raportării la concepţia estetică a autorului şi cea a integrării în evoluţia atitudinii faţă de roman a generaţiei interbelice. Pe primul nivel se constată o vizibilă nonconcordanţă între estetica radicală a avangardistului care cerea „moartea romanului epopee şi a romanului psihologic" şi *Lunatecii* unde tocmai „gustul pentru epopee, anecdotă, intrigă sentimentală se observă imediat ce îţi arunci ochii pe aceste pagini..." La cel de-al doilea nivel se remarcă o sincronizare cu modificarea gustului estetic al scriitorilor din generaţia interbelică care au continuat să creeze şi în anii '50-'60: „Camil Petrescu, G. Călinescu şi alţi scriitori din generaţia lui Vinea arată spre sfârşitul carierei lor acelaşi interes pentru construcţii epice vaste, din dorinţa, poate, a unei generaţii (martora unei istorii agitate) de a spune cât mai mult în nişte cărţi fundamentale. Rezultatele nu sunt totdeauna pe măsura intenţiilor, proiectele acestea grandioase eşuează uneori în reconstituiri istorice aride ori în compoziţii baroce (barocul e stilul comun al acestei generaţii în amurg!) numai parţial interesante estetic."

Lunatecii îi apare criticului ca „un model de orfevrărie literară", din care „nu lipseşte gustul pentru senzaţionalul de fascicula". „Interesul estetic al romanului vine din altă parte şi anume din studiul destinelor colaterale. [...] în jurul unui ax central (povestea vieţii lui Lucu Silion) se grupează un număr de episoade care, prin pitorescul şi amplitudinea lor, au şansa de a rămâne mai uşor în memorie. Tulpina începe să nu se mai vadă de ramuri, ramurile, de abundenţa vegetaţiei epice. Dăm în *Lunatecii* peste un număr de asemenea istorii care trăiesc, literar, independent de naraţiunea centrală" *(op. cit.,* voi. 11, Editura Cartea Românească, Buc, 1976, p. 280-293).

O trimitere la *Lunatecii* face şi A l. P i r u în *Istoria literaturii române de la început până azi,* apărută la Editura Univers, în 1981. Criticul leagă încercările de roman ale lui Ion Vinea de literatura epocii interbelice, cărora ele le aparţin prin punctul de geneză: eroii lui Vinea, „disponibili în sens gidian, practică experienţa şi aventura, ajungând ca şi personajele lui Mateiu Caragiale la dezabuzare, sau aspirând, ca eroii lui Gib Mihăescu, la cucerirea idealului, nu fără mari contrarietăţi". Publicat peste patru decenii faţă de operele generaţiei lui Vinea, *Lunatecii* s-a desincronizat şi a pierdut din interes, neavând ecoul *Crailor de Curtea-Veche {op. cit.,* Editura Univers. Buc, 1981, p. 401-402).

Această comparaţie între destinul romanului *Lunatecii,* marcat de lipsa de sincronizare între creaţie şi receptare, şi succesul romanului *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu I. Caragiale o regăsim şi la scriitoarea H e n r i e t t e Y v o n n e S t a h l într-o carte de confesiuni, publicată postum. Ea pune în termeni categorici problema consecinţelor grave pe care le-a avut întârzierea editării operei lui Vinea asupra receptării ei de către critică şi public: „...publicându-i-se manuscrisele după cincizeci de ani, Ion Vinea a riscat să fie socotit scriitor al unei actualităţi depăşite, deci demodat, desuet, el precursorul, el premergătorul, el care, la şaptesprezece ani, adică în 1912, a dat în revistă primele lui poezii, marcând o sensibilitate şi o exprimare cu totul noi, originale. [...] Azi, din pricina întârzierii cu cincizeci de ani, chiar şi romanul *Lunatecii,* apărut după moartea lui, a fost primit ca un roman desuet, al unui timp depăşit, cu problematica unor tare şi calităţi perimate, deci neinteresante, şi nu a putut fi comparat cu reala lui actualitate din care, de fapt, făcea parte, adică aceea din anul 1925. E foarte greu pentru critici şi publicul cititor să acopere golul şi să mai socotească romanul *Lunatecii* ca pe o scriere precursoare timpului când a fost editat, aşa cum, de fapt, era, şi să nu fie socotit după data apariţiei. *Lunatecii* e un roman tipic epocii când a fost scris, de *cea* mai autentică valoare, iar nu un roman de după 1964, când a apărut. [...] ... pentru ce *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale a cunoscut un atât de mare succes, o atât de evidentă recunoaştere imediată în comparaţie cu *Lunatecii* de Ion Vinea? [...] Sunt două romane ale aceleiaşi epoci, numai că unul a fost publicat în timp util, iar celălalt mult timp după ce îi trecuse epoca, devenind în felul acesta desuet" (Mihaela Cristea, *De vorbă cu Henriette Yvonne Stahl,* Editura Minerva, Buc, 1996, p. 175; 178-179).

VARIANTE

La un roman postum precum *Lunatecii* variantele nu pun problemele revizuirilor de text într-o succesiune cronologică certă, ca în cazul editărilor antume. Stilul de lucru al scriitorului Ion Vinea se caracterizează prin dezordine şi prin dezinteres, nu numai faţă de publicarea operelor, dar chiar faţă de finalizarea lor.

Aşadar stabilirea variantelor romanului *Lunatecii* comportă precizări speciale, privind caracterul fragmentar (uneori de dimensiunile unui singur capitol), dificultăţile datării exacte şi chiar incertitudinea asupra textului (în cazul manuscriselor pierdute si reconstituite după o altă sursă).

Diferenţele faţă de textul de bază nu sunt numeroase şi nici semnificative.

Vom descrie pe rând sursele şi dimensiunile variantelor, într-o ordine arbitrară care propune o cronologie aproximativă.

VARIANTA A este cel mai vechi episod din *Lunatecii* publicat de către autor; apare în revista *Viaţa românească,* în anul 1937, nr. 10 (octombrie), sub titlul *Camera leoparzilor* şi menţiunea: „fragment dintr-un roman." La data aceea făcea parte dintr-un proiect de roman început în tinereţe, care s-a intitulat, succesiv, *Reportaj sentimental, Escroc sentimental, Lunatecii, Venin de mai* şi a rămas nerealizat.

A fost integrat în noul roman, devenind capitolul 13, *Praznicul calicilor.*

VARIANTA B se referă la dosarul cu nr. 16 556 din arhiva Muzeului Literaturii Române.

Dosarul conţine 312 file, în cea mai mare parte disparate, şi un caiet manuscris, numerotat de la 313 la 354. Filele sunt fie scrise de mână, foarte dezordonat şi cu multe ştersături şi tăieturi, fie dactilografiate, şi acestea cu numeroase modificări şi adaosuri, care le fac greu descifrabile. Ele au fost numerotate şi renumerotate de mai multe ori, încât ordonarea lor devine aproape imposibilă. Caietul inclus în dosar este un caiet dictando, vechi, îngălbenit, scris numai pe un sfert, cu creionul. Textul nu are titlu, multe pagini au fost şterse prin haşurare. Am dedus că este vorba de o schiţă, poate prima, a capitolului *Ţintarul,* dar textul nu poate fi reconstituit.

Din acest dosar am putut recupera şi introduce în aparatul de variante doar primele două capitole, singurele puse în ordine şi numerotate cursiv. Capitolele 1 şi 2 intitulate *Buricul pământului* şi, respectiv, *în bazarul trecutului,* se prezintă în câte două copii: un text dactilo cu ştersături şi corectări autografe şi o copie dactilo, curată, pe hârtie subţire, reprodusă după primul, cu modificările respective.

Este evident că dosarul nr. 16 556 reprezintă un material în lucru, încă departe de finisarea romanului.

VARIANTA C constituie capitolul 1 al romanului, publicat de Ion Vinea în *Steaua,* nr. 3, anul XI (121), manie, 1960, p. 26-48, sub titlul *Buricul pământului* şi menţiunea: „Fragment din romanul *Lunatecii".*

VARIANTA D are ca sursă textul reprodus în Ion Vinea, *Opere,* III, Editura Dacia, Cluj, 1973. (îngrijirea ediţiei, note, bibliografie şi indici de Mircea Vaida şi Gh. Sprinţeroiu.) După mărturisirea editorilor, manuscrisul care a stat la baza ediţiei s-a pierdut.

Conform *Notelor* (p. 579-590), editorii au avut la dispoziţie trei dosare cu titlul *Lunatecii.* Pe primul dintre ele era menţionat şi alt titlu la care autorul s-a gândit un timp: *,Lunatecii (Totul e permis) - roman de Ion Vinea".*

Textul romanului este o dactilogramă pe care s-au operat corectări şi modificări autografe, precum, şi o serie de adnotări marginale. Editorii nu au certitudinea că toate aceste însemnări manuscrise îi aparţin autorului, având impresia, „nu o dată, că unele observaţii sunt formulate de un lector străin, altul decât autorul", şi opinând că acesta ar fi fost editorul Liviu Călin, cu care Vinea a colaborat, într-adevăr, în ultimii ani de viaţă.

Editorii descriu în amănunţime conţinutul dosarelor (textul dactilo al romanului,

plus câteva file manuscrise răzleţe, cu certitudine scrise de autor, care cuprind două liste de personaje, un scurt referat analitic asupra romanului şi alte notiţe) şi reproduc însemnările autografe de pe feţele coperţilor celor trei dosare.

Din analiza tuturor acestor înscrisuri rezultă că între coperţile celor trei dosare s-au aflat la un moment dat file din ambele romane, la care Ion Vinea a lucrat concomitent. Listele distincte de personaje probează clar ideea separării celor două romane, dar în legătură cu titlurile lor autorul nu era încă decis. Conform unei însemnări autografe, romanul de faţă se intitula *Toiul e permis,* avea 500 de pagini dactilo, iar autorul îşi propunea să-l „copieze în trei exemplare" (vezi *Notele* de la p. 584, ediţia citată). Titlul *Lunatecii* (cu varianta, ştearsă, *Sub pavăza lunii)* aparţinea, în aceeaşi însemnare, celuilalt proiect de roman, început în tinereţe, pe care autorul îl va intitula ulterior *Venin de mai,* dar nu-l va termina niciodată.

în această variantă, ordinea unor capitole apare diferită faţă de textul din ediţia princeps.

VARIANTA E este textul care a stat la baza primei ediţii a romanului *Lunatecii,* publicată de Editura pentru Literatură, în anul 1965, în două volume. După aceasta a fost stabilit textul ediţiei de faţă.

Capitolul 1
BURICUL PĂMÂNTULUI

P. 1, r. 15-17 - şi firele au trosnit delicat în urechea lui încântată. *B, C:* şi aerul a tremurat în jurul ei, colorându-se o clipă, iar firele rupte au dat un ţipăt textil, imperceptibil. *D, E;*

r. 19-20 - Lumea era o feerie, luminată de sorii minunaţi ai păianjenilor, iar el *B, C:* Lumea e o feerie ocrotită de sorii minunaţi ai păianjenilor, pe când el *D, E:*

P. 2, r. 2-3 - fără amestecul lui. Poate că ar fi fost mai potrivit *D:* fără voinţa lui. Poate că ar fi mai potrivit *B, C, E;*

r. 26 - femeile se perindă fluide pe lângă el *D:* femeile se perindă pe lângă el *B, C, E.*

P. 3, r.2 - stă o doamnă şi cumpără crizanteme *D:* o doamnă cumpără crizanteme *B, C, E;*

r. 17 - graţiosul tablou. *B, C:* gingaşa arătare. *D, E;*

r. 23-24 - Se strecură cu dibăcie printre automobilele de lux, înainte, cu ochii la ţintă, cu mersul înteţit *B, C:* Cu ochii la ţintă, cu mersul înteţit, Lucu se strecură cu dibăcie printre automobilele vijelioase, *D, E;*

r. 29 - trei bărbaţi *B:* trei băieţi *C, D, E;*

r. 37 - avea năravul simplificărilor *D:* avea patima simplificărilor *B,C, E.*

P. 4, r.2 - deşi cântăreşte *B, C:* deşi măsoară şi cântăreşte *D, E;*

r. 18 - bine apăsate *B, C:* delicat apăsate *D, E;*

r. 32 - niţeluş ofilite *B, C:* niţeluş cam ofilite *D, E;*

P. 5, r. 1 - ca la paradă *B, C:* ca la parada circului *D. E;*

r. 3 - îi făcu din cap birjarului un semn *D:* îi făcu din cap un semn *B, C, E;*

r. 4-5 - Privirea lipsită de sfială i se sprijini *D:* Fără sfială, privirea i se sprijini *B, C, E;*

r. 11-12 - rămăşiţe econome *B, C:* rămăşiţe econome şi pioase *D, E,*

r. 18-19 - sufletul fiecărui bărbat. *B, C:* sufletul fiecărui bărbat, dar care într-însul suferă de insomnie: *D, E;*

r. 23 - nu atinge pământul. *B, C:* parcă nu atinge pământul. *D, E;*

după r. 35, înaintea secvenţei marcată cu asterisc, numai în C şi D figurează un moto din Heine:

„Das Gliick ist eine leichte Dime
Und weilt nicht gern am selben Ort
Sie strickt das Haar dir von der Stime
Und kiisst dich rasch und flattert fort.*
H. H."

P. 6, r. 8-9 - ca un pirat la abordajul unei corăbii. *B, C:* şi apăru ca un pirat la abordaj. *D, E;*

r. 10 - îi apleca trăsura *B, C:* îi apleca trăsura într-o parte *D, E;*

r. 12 - răsturnă troianul *B, C:* revărsă troianul *D, E;*

r. 21-22 - se apropiară şi ei, cu mutrele vesele şi curioase. *B, C:* se apropiaseră şi ei. Mutre vesele şi curioase. *D, E;*

r. 27-28 - Lucu plăti. *B, C:* Lucu dublă şi plăti. *D, E;*

P. 7, r. 3-4 - Bine că nu m-a văzut ea. *B, C:* Bine că nu m-a văzut ea cu coşul în braţe! *D, E;*

r. 6 - e la vârsta *B, C:* era la vârsta *D, E;*

r. 13 - care au degenerat uneori în drame istovitoare. *B, C:* care au luat uneori o întorsătură dramatică. *D, E;*

r. 14-16 - Sunt gata la tot pasul să reîncep. *B, C:* Sunt gata, în toată clipa, să reîncep aceleaşi greşeli... "Simţi deodată că s-a izbit piepţiş de un obstacol masiv şi moale şi se dădu îndărăt cu un pas. *D, E;*

r. 17 - sună deodată *B, C:* sună scandat *D, E;*

r. 19-20 - cu barbă argintie şi semiţilindru pe cap *B, C:* cu barbişon lung, argintiu, cu semiţilindru pe cap *D, E;*

r. 21-22 - îi marginea veşmintele *B, C:* îi mărginea ca un lampas veşmintele *D, E;*

r. 27 - Uitase să se scuze. *B, C:* Uitase să-şi ceară scuze. *D, E;*

r. 33 - foarte nereverenţios *B, C:* foarte puţin reverenţios *D, E;*

r. 37 - alo! alo! încotro *B, C:* Alo! încotro? *D, E.*

P. 8, r. 2 - Se opri, *B, C:* Se întoarse, *D, E;*

r.3-4- să facă faţă unui agresor. *B, C:* să facă faţă unui agresor. Dar nu era bătrânul. *D, E;*

r. II - pe care o dă vopseaua şi cosmeticul. *B, C:* pe care o dau căneala şi cosmeticul. *D, E;*

* E-o târfă pribeagă norocul
Aceluiaşi loc nesupus
Iţi mângâie pletele frunţii
Cu sărutul fugar şi s-a dus.

r. 14 - gâtul scurt şi gros, *B, C:* gâtul gros şi scurt, *D, E;*
r. 15 - şi pantofi de antilopă *B, C:* Pantofii îi erau de antilopă *D, E;*
r. 17 - mersul era ţeapăn *B, C:* mersul lui era ţeapăn *D, E;*
r. 18 - îl întrebă junele *B, C:* îl întrebă Duiliu Mareş *D, E;*
r. 25 - sună, ca o somaţie *B, C:* Suna ca o somaţie D, E;
r. 28 - junele nu Iar fi făcut atent *B, C:* omul nu l-ar fi făcut atent *D, E;*
r. 30-31 - Vorbeşti ca un băiat de familie! *B, C:* Esti politicos ca un băiat de familie. *D, E;*
r. 33 - răspunse Duiliu Mareş *D:* răspunse celălalt *B, C, E;*
r. 35-36 - Această replică agresivă îl izbi în obraz ca un duh dulceag de paciuli. Junele ţinea *B, C:* Această replică agresivă, rostită ochi în ochi, foarte de aproape, îi duhni în obraz un iz dulceag de paciuli. Omul ţinea *D, E;*
r. 39 - Cu toată vârsta, era fraged *D:* Era fraged *B, C, E;*
9, r. 8-10 - pe cei care se tem de ei înşişi şi fac sforţări să nu izbucnească. *B, C:,* pe cei care se aşteaptă să fie jigniţi în taina sfântă a vieţii lor, pe cei care se tem de propria lor violenţă şi fac desperate sforţări să nu izbucnească. *D, E;*
r. 14-18- Să mă prăbuşesc? peste cine? încercă Silion, cu sfială, o glumă întâmplătoare. Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia vieţii sale secrete. *B, C:* Să mă prăbuşesc? Pentru atâta lucru? întrebă Silion cu sfială. Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, un început de panică i se strecura în suflet şi sta gata de apărare, dar vulnerabil şi cu arme de carton: i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia iubirii lui secrete şi vinovate. *D, E;*
r. 20 - visul lui *B, C:* visul acestui om cu părul şi mustaţa cănită *D:* visul lui Duiliu Mareş *Ei*
r. 24-25 - *Datina,* hebdomadarul lui de idealism şi de afaceri. *B, C: Datina,* ziarul lui, hebdomadar de idealism, de. afaceri şi şantaj. *D: Datina,* hebdomadar de idealism, de afaceri şi şantaje. *E;*
r. 26 - reluă el *B, C:* reluă predicatorul Duiliu Mareş *D:* reluă predicatorul *E;*
r. 32 - pune capăt predicii moralizatoare. *B, C:* pune capăt predicii. *D, E;*
10, r. 13-15 - Junele moralist parcă dăduse glas propriilor lui mustrări de conştiinţă; trezise în el nedumeriri şi frământări uitate. *B, C:* Duiliu Mareş, moralist, trezise propriile lui mustrări de conştiinţă; trezise în el nedumeriri şi frământări o clipă uitate. *D, E;*
r. 16 - N-am realizat încă nimic. *B, C, D:* N-am realizat nimic. *E;*
r. 17- Poate că nu. *B, C:* Dar poate că nu. *D, E;*
r. 19 - Lucu porni *D:* Pomi *B, C, E;*
r. 25 - iar Robespierre *D:* Robespierre *B, C, E;*
r. 29-30 - Lucu *B, C:* La acest gând, Lucu *D, E;*
r. 33-34 - o povară nevăzută şi se cufundă din nou în galeria comparaţiilor umilitoare: la treizeci de ani trecuţi, Kerenski, un clănţău obscur, astăzi uitat, a ţinut în mâinile lui tinere imperiul imens al ţarilor. Kerenski, regele neîncoronat al rataţilor lumii, zvârlit din scări de galopul năprasnic al unui destin prea înalt. Lenin, însă, zguduia tronul Romanovilor, stând în Apus, la o masă de scris, pe când nevasta îi pregătea dejunul modest la o plită cu gaz. Lenin însă se mulţumea cu atât, pentru că oameni ca el, care au mişcat istoria cu puterea lor, nu s-au consacrat dragostei şi femeilor. Pe câtă vreme el, Lucu, îşi pierde câteva ceasuri pe zi *B, D:* o povară nevăzută şi se cufundă din nou în galeria comparaţiilor umilitoare: la treizeci de ani trecuţi, Kerenski, un clănţău obscur, astăzi uitat, a ţinut în mâinile lui tinere imperiul imens al ţarilor. Kerenski, regele neîncoronat al rataţilor lumii, zvârlit din scări de galopul năprasnic al unui destin prea înalt. Pe câtă vreme el, Lucu, îşi pierde câteva ceasuri pe zi, *C:* o povară nevăzută... îşi pierde câteva ceasuri pe zi *E;*

P. 11, r. 7 - o viaţă nouă. Dar să înceapă chiar azi... Azi nu se va duce la Laura. *D:* o viaţă nouă. *B, C, E;*
r. 12 - îl cuprindeau sila şi sfiala *B, C:* Dar îl cuprinse sila şi sfiala *D, E;*
r. 15 - să se întindă coarda *B, C:* să întindă coarda *D, E;*
r. 26 - Lucu mări pasul *D:* Mări pasul *B, C, E;*
r. 30 - Atunci poate că *D:* Poate că *B, C, E;*
r. 32 - pe bulevarde. Până la „Coroana" *B, C:* Pe bulevarde... *D, E;*
r. 33 - această hotărâre eroică *B, C:* aceste hotărâri eroice *D, E;*
P. 12 - motoul din Horaţiu lipseşte în C.
P. 15, r. 39 - cât mai multe aplauze). C.-cât mai multe aplauze cu putinţă) *B, D, E;*
P. 16, r. 2 - propuse cu înflăcărare Moroianu *B, C:* propuse el cu înflăcărare *D, E;*
r. 7 - Moroianu îi adresă *B, C:* îi adresă *D, E;*
r. 22 - pe băncile şcoalei. *B, C:* pe băncile şcolii. *D, E;*
P. 17, r. 2-3 - eu nu sunt C. nu sunt *B, D, E;*
r. 30 - lipseşte în C.
P. 18, r. 8 - teamă să nu se oprească *C:* teamă de a se opri *B, D, E;*
P. 20 - înaintea secvenţei marcată cu asterisc, un moto din Paul Hazard, numai în B şi D:
„Mon cher garţon, je te concede que tu sois en passe de devenir tout â fait gentilhomme, car te voilâ deja insolent!* - P. H."
P. 20, r. 31-32 - Un palat *B, C:* Un măreţ palat *D, E;*
P. 21, r. 2 - în chip de cepe mici *B, C:* în chip de arpagic *D, E;*
r. 28 - n-a mai venit de mult pe la noi *B, C:* n-a mai dat de mult pe la noi D, £,
r. *35* - cartă de vizită *B, C:* carte de vizită *D, E;*
P.22,r.9- Conferinţa era *C:* Şedinţa era *B, D, E;*
P. 23, r. 15 - Pepi Rădescu *B, C:* Pepi Rădulescu *D, E;*
r. 29 - unei glume neruşinate *C:* unei glume nereuşite *B, D, E;*
r. 30 - halul în care ajunsese. *C:* halul în care căzuse. *B, D, E;*
r. 40 - peniţa şi căciula de aur *D:* peniţa şt capacul de aur *B, D, E;*
P. 24, r. 13-14 - consilierii Lăstun şi Frangopol *B:* consilierii Lăstun şi Fragopol *C:* consilierii Lăstun şi Kiriazy *D, E;*
r. 20 - Acolo e „lovitura"! *B, C:* Acolo „lovitură! - Şi pe lângă imobil mai e vorba şi de o tipografie. *D:* Acolo „lovitură!" *E;*
r. 36 - Oficiul Intercultural şi Turistic *B, C:* Oficiul Intercultural şi de Turism *D, E;*
P. 25, r. 1 - Ti-am spus eu! Imobilul soră-sii, *C:*.Ţi-am spus eu! *B, D, E;*
r. 18-19 - Eşti încântat că mă vezi, nu-i aşa? Glasul îi era cald şi răguşit. *C:* Eşti încântat că mă vezi? Galsul i-era tremolizat şi răguşit. *B, D, E;*

* Băiete dragă, te încredinţez că eşti pe cale de a deveni cu adevărat gentilom, căci iată-te deja insolent.

r. 33 - atmosfera asta de cancelarie austriacă *B, C:* atmosfera asta de birou de pompe funebre *D, E;*

după r^35, numai în C:

Avea o rostire niţel tărăgănată, ceea ce dădea un fel de autoritate spuselor sale, întărite de un accent ciudat şi frenetic.

P. 26, r. 3 - un ajutor providenţial. *C:* un ajutor de la Cel-de-Sus. *B, D, E;*

r. 9 - azurii şi amigdalaţi. *C:* azurii şi migdalaţi. *B, D, E;*

r. 32 -o luă de mărturie *B, C, D:* o luă de martor *E;*

după r. 35, numai în C:

Schimba mereu un picior pe altul, într-un neastâmpăr înfrigurat.

P. 27, r. 22 - fuma liniştit, *B, C:* fuma cu o prefăcută linişte, *D, E;*

P. 29, r. 8 - Eşti totuşi complicele *C:* Fie! Eşti totuşi complicele *B, D, E;*

r. 14 - să pomenească *C:* să vorbească *B, D, E;*

P. 30, r. 12 - licenţiaţi din Bucureşti C. licenţiaţi de la facultatea din Bucureşti *B, D, E:*

r. 14 - îl întrerupse Trude *B:* exclamă Trude *C, D, E;*

P. 31, r. 3-13 figurează numai în D şi E. în B şi C apare numai o singură frază, cu care se încheie capitolul:

Şi cu un surâs suspect, Trude se sui în maşină şi pomi.

Capitolul 2 '
ÎN BAZARULTRECUTULUI

In B, motoul capitolului 2 reia motoul capitolului 1, din Diderot.

P. 32, r. 25 - unde a mai cunoscut-o *B:* tinde a cunoscut-o *D, E:*

P 33, r. 6 - tufelor de cârciumărese *B:* tufelor de flori târzii *D, E;*

<-. 14 - fostul său şofer, Pamfil *B:* fostul său şofer, Coman *D, E;*

r. 25 - care zăcea şi atunci *D:* care zace şi azi *B, E:*

P. 34, r. 22 - coana Petruţa *B:* coana Petruţa, soacra Aretiei, *D, E;*

P. 36. r. 8-10 - adăpost aşezat departe, într-o ţară sălbatecă şi fără de arme, dar păzit de trainice metereze *D:* adăpost păzit de trainice metereze şi aşezat departe, într-o ţară sălbatecă şi fără de arme. *B, E;*

r. 19- de semne *B:* de semne familiare ei *D, E:*

r. 21 - să plece acasă *B:* să plece *D, E:*

P. 37, r. 19 - cu intensitatea *D:* cu o dureroasă intensitate, *B, E;*

r. 24 - nu e cinstită, nu e loială. *Adieu!* îşi aduse aminte şi de Sidi. Poate câ ar fi mai nimerit să vie Sidi. *B:* nu e loială. *Adieu!* îşi aduse aminte şi de Sidi. *D. E:*

r. 26 - Dar Sidi e prea leneşă *B:* Sidi însă e prea leneşă *D, E;*

r. 29 - să râmâie *B:* să rămână *D, E,*

P 39. r. 2-3 - Ei i-a povestit *B:* Lucu i-a povestii Laurei *L>, E;*

i. 5 - să se pomenească din nou cu Tzulufa *U:* să se pomenească din nou cu ea *B, E:*

după r. 34, numai în B:

- Ce valiză? întrebă Silion.
- Valiza asta. A venii un călător de la Paris. Zice că e a dumneavoastră.

/: 40 - Şi cine e domnul *B:* Şi cine e persoana *D, E:*

P. 41, r. 30-31 - Numai la gândul ăsta, acum pe Silion, iată, îl trec nâduşelile. *D:* Numai la gândul ăsta, şi pe Silion, iată, îl trec şi acum nâduşelile. *B, E;*

r. 32 - S-ar mai fi putut *D:* S-ar mai putea *B, E:*

P. 42, i: 1 - îşi iubeşte sora, mai tânără decât ea cu aproape nouă ani, *B:* îşi iubeşte sora *D, E;*

r. 3 - prevenită de acesta *B:* prevenită *D, E;*

P. 44, r. 19 - spuse ea cu un accent basarabean, *B:* spuse ea *D, E,*

P. 52, r. 29 - Hotărârâ că trebuie să se mute *B:* Hotărârâ să se mute *D, E;*

P. 53, r. II - de o trivialitate tipic bucureşteană *B.*: de o mare trivialitate *D, E;*

P. 55, r. 17-18 - la Forul Constituţional *B:* la Oficiul Intercultural *D, E;*

P. 57. r. 9 - Soarele polei *B:* Soarele poleieşte *D, E;*

P. 59, r. 26-31 - Să ştii că femeia asta te-a iubit - zise Margareta, înapoindu-i misiva - pune-o la colesie, - dai ela plea mândlă să ţi-o alate. *B:* Să ştii că femeia asta te-a iubit - zise Margareta, dai ela plea mândlă ca să ssi-o alate. Ah! De se n-ai fost la spectacolul ei de adio? Ela ladios de flumoasă. Toată sala o aplauda în pisoale. Un adevălat tliumf! Urmărind parcă o viziune fugară, doctoriţa rămase cu ochii în tavan, dar se reculese îndată. Vezi să nu pielzi sclisoalea! Pune-o la colecssie. Să ştii că Tzulufa te-a iubit! *D, E;*

P. 60, r. 15 - Ochi în ochi cu Silion, *B:* Ochi în ochi cu Lucu *D, E;*

r. 17 - Privirile i se desprinseră *B:* în sfârşit, privirile i se desprinserâ *D, E;*

r. 19-21 - cu tresăriri şi încetări delicate, în unduieri subţiri, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leşină. *B:* cu tresăriri şi şovăieli delicate, în palpitaţii subţiri, filiforme, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leşină. „Canula!" şi-aminti Silion cu umilinţă. *D, E;*

r. 24-26 - îi scăpă mâna din mână cum ar lăsa să-i cadă ceva. Se retrase încet, de-a-ndaratelea, cum văzuse pe Tzulufa *B:* îi scăpă mâna dintre mâinile ei, cum ar lăsa să-i cadă ceva. Apoi se retrase încet, de-a-ndaratelea, aşa cum o văzuse o dată pe Tzulufa *D, E;*

r. 27-30 - Din uşă, cu mănuşile, îi făcu un salut de adio. Lucu dădu din cap. Doctoriţa dispăru lăsând uşa întredeschisă. Paşii i se depărtau sunând pe lespezile coridorului. *B:* Cu mănuşile ei ajurate, îi făcu din uşă un salut de adio. Lucu îi răspunse cu un semn din cap. Lăsând uşa deschisă, doctoriţa dispăru. Paşii i se depărtau pe lespezile coridorului sunând. *D, E;*

r. 31-40 de la „Suflă un uf...!" lipsesc în B. Apar mai jos cu modificări.

P. 61, r. 1-4 - O vede pe Tzulufa, la fereastra unui vagon de dormit; zbârlită în mii de raze luate de vânt, trecând vertiginos prin faţa unor stâlpi de telegraf, care se aplecau teatral dinainte-i. *B:* Cu ochii minţii, o urmăreşte pe Tzulufa, cum stă ea la fereastra vagonului de dormit, zburlită în mii de raze şi de şuviţe în bătaia vântului. Trece vertiginos prin faţa stâlpilor de telegraf, care se apleacă teatral, până la pământ, dinainte-i. *D, E;*

r. 9-10 - Silion suflă un uf! plin şi zgomotos în tavan. Plătise şi se eliberase. In sfârşit. N-ar vrea să facă socoteala la cât se ridică umilitorul tribut. Două luni de spital şi o operaţie de care s-ar fi putut lipsi şi pe deasupra nevoia de a se minţi pe sine şi pe Laura, cum că operaţia e bună totuşi la ceva. Trupul lui. cocârjat într-o nemişcare infamă, protestă. Cum să pună la socoteală şi acestea?

Era prea slăbit să-i fie dor de Matilda. Se simțea rău când Matilda venea să-l vadă câ pe un bolnav. Numai cu Laura s-ar fi înțeles bine, ca doi bolnavi ce sunt, cu toate că a început chiar ei să-i ascundă unele lucruri. Legănat de șovăieli și de amintiri minunate, Lucu ațipise. *B:* Iar pentru el, singura realitate e crucifixul negru din peretele coliliu al acestui spital administrat de călugărițe. Legănat de nostalgii și de amintiri aproape șterse, Lucu ațipise. *D, E;*

r. 12-14 - era aproape de amiază. *B:* era aproape de amiază. Parfumul amețitor al tuberozelor sosite din depărtări suia spre el din valiza deschisă pe covor ca dintr-o carte uriașă. *D, E;*

r. 16-17 - un duș înghețat ar fi ca un harapnic cu fire de argint pentru măduva lui împotmolită în zăcere. Pentru toanele lui de astăzi, iată un mijloc fără îndoială prea sălbatic. Lucu îndepărtă gândul acesta. îl dureau fălcile. *B:* un duș înghețat ca un harapnic cu fire de argint i-ar înviora măduva împotmolită în zăcere. *D, E;*

r. 18 - căscă de două-trei ori *B:* căscă de câteva ori *D, E;*

r. 19-20 - o măsuță rotundă și joasă din colț, pe care strălucea un fel de alambic *B:* o măsuță rotundă din colț, pe care strălucea un alambic *D, E;*

r. 22 - era pregătit de cu seară *B:* era pregătit de cu seară de Brândușa *D, E;*

r. 24 - așteptă. Fără nici un gând, așteptă. *B:* așteptă. *D, E;*

r. 26 - ritualului acesta *B:* acestui ritual *D, E;*

P. 62, r.4- de nu știe nici el ce. *B:* nu știe nici el de ce. *D, E.*

Capitolul 3
FANTOME ȘI EPAVE

In D, la începutul capitolului, apare un moto din Friedrich Nietzsche:

„Dort ist die Gräbefinsel, die Schweigsame. Dort ist auch die Gräber meiner Jugend. Dahin will ich einen immergriinen Kranz des Lebens tragem* F. N."

P. 63, r.9- care, ca iarba unui parc, alerga *D:* ca iarba unui parc, care alerga *E;*

P. 65, r. 31 - moartea soțului ei, Gabriel Silion *D:* moartea soțului ei, *E;*

P. 67, r. 37-38 - Unchiul Pache, înalt și uscățiv *D:* înalt și uscățiv, *E;*

P. 69, r. 5-6 - Aretie și Gavrilă Silion s-au pomenit *D:* familia Silion s-a pomenit *E;*

r. 11-12- mama lui, coana Petruța, care nu consimțise niciodată să vadă pe această noră, căci, dacă pe Aretie o dușmănise, pe Madeleine refuzase să o vadă... *D:* mama lui, care nu consimțise niciodată să-și vadă nora. *E;*

P. 70, r. 4 - Telegrama confirma. Apoi amănuntele nu întârziară *D:* Amănuntele nu întârziară *E;*

P. 76, r. 26 - Totuși l-a căutat. A fost o scurtă convorbire *D:* A fost o scurtă convorbire *E;*

* Acolo e insula tăcută a morților. Acolo e și groparul tinereții mele. într-acolo vreau să-mi port cununa pururi verde a vieții.

P. 78, r. 10 - mătasă pură *D:* mătasă *E;*

P. 79, r. 38 - în marginea ei, dar de-a dreptul *D:* De-a dreptul £.

P. 82, r. 5-6 - a redat redacției vigoarea *D:* a readus redacției vigoarea E;

/•. 40 - „Dar Fane a avut proasta idee, *D:* „Dar a avut proasta idee, *E.*

Capitolul 4
ANAPODA

P. 86, r. 13 - în cadrul carnavalului. Libertatea a desființat privilegiile, dar a introdus tirania identității. *D:* în cadrul carnavalului. £,

P. 89, r. 12 - Giuseppe holba la el globii ochilor lui spălăciți și duioși. *D:* Giuseppe se uita la el cu ochii lui spălăciți și duioși. *E;*

P. 97, r. 6-Si domnul Filip, proprietarul cafenelei, *D:* Și domnul Filip *E;*

P. 105, r. 4 - păruse nerăbdător *D:* părea nerăbdător *E.*

Capitolul 5
FIUL CADAVRULUI

P. 109, r. 12-13 - Cămașa lui de mătasă, subțiată, roasă sub guler, mototolită, *D:* Cămașa lui de mătasă, tăiată sub guler, mototolită, subțiată, *E;*

r. 29-30 - Orfelin! rânji domnul Arghir, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, căci el era, *D:* Orfelin! rânji, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, domnul Arghir, *E.*

Capitolul 7
ÎNTÂLNIREA CU MATILDA

Numai în D, un moto în limba engleză:

„Ah, Iove! Could you and I with him conspire. / To grasp this sorry scheme of things entire / Would not we shutter it to bits and then / Remould it nearer to the Heart's Deșire?* O.K."

* Ah, dragostea! Am putea, tu și eu, conspira împotrivă-i / Spre-a prinde tiparul acesta trist și întreg al faptelor / N-am putea oare s-o sfărâmăm și-apoi / S-o plămădim mai aproape de Dorința Inimii?

Capitolul 8
SURORILE FERARU

P. 135, >: 7- Această despărţire a surorilor Feraru *D:* Această despărţire £,

r. 34 - paşii ei mici, sacadaţi, bolnavi şi mecanici, *D:* paşii ei mici, sacadaţi şi mecanici, *E;*

P. 145, r. 20 - un kilogram de cafea, două de rahat fin pe care şi-Lprocura de la Hagi Bekir, prin Constanţa, *D:* un kilogram de cafea, două de rahat, *E;*

P. 147, r. 22-23 - într-adevăr, nu-i mai era somn. *D;* într-adevăr, era greu să mai adoarmă. *E;*

P. 156, r. 3-4 - Matilda ia iniţiativa? *D:* Matilda a luat iniţiativa? £,

P. 159, r. 16 - Apoi, mlădios, pătrunse *D:* Apoi pătrunse mlădios *E;*

P. 164, r. 25-26 - în spălăceala zorilor *D:* în spălăceala disdimineţii *E;*

P. 169, i: 3 - cu ochii ţintă înainte, dar nu mi-am făcut un sport din asta. *D:* cu ochii ţintă înainte. £,

P. 169, după r. 30 numai în D, după fraza: Silion ridică din umeri nerăbdător şi-şi întoarse privirile spre spectacolul străzii:

Filip bătu încetişor cu şevaliera de aur în cristalul mesei şi oberchelnerul Niculaie se închegă deodată, întunecat şi oacheş îi\ faţa lui.

- Vezi, te rog, ce doreşte domnul Silion - îl îndemnă Filip.

Oberchelnerul se uită pe rând la ei cu ochii săi bulbucaţi, gălbui şi melancolici.

- în clipa asta domnul consilier nu doreşte nimic de la noi. Sau poate... Niculaie se încruntă: ar vrea mai bine ajutat - se corectă el - şi dacă nu-i cu putinţă, atunci să fie lăsat în pace.

- Iată-te demascat, exclamă Filip. Tainele tale sublime sunt tipărite cu cerneală simpatică pe şervetele lui Niculaie.

Cu un zâmbet silit, Silion, care stătuse demonstrativ cât mai cu spatele la ei, făcu o întoarcere de un sfert şi-i înfruntă:

- Terminaţi mascarada.

- Asta înseamnă că domnul consilier ar vrea să fii mai lămurit, tălmăci Filip iarăşi către Niculaie. Spune-ne, dacă poţi, ce anume-1 doare.

Nemişcat, ca în aşteptarea unei comenzi de la un oaspe, Niculaie se uită la Silion, îşi trecu o mână pe frunte şi, cât putu mai discret şi mai respectuos, răspunse:

- Domnul consilier e îndurerat... Din pricina unei doamne. O caută şi nu o găseşte.

Silion bătea toba cu degetele pe masă. Dar curiozitatea şi speranţa îl sileau să asculte.

- Ai putea să ne spui cum arată doamna? stărui Filip, scuturându-şi trabucul în scrumieră.

Niculaie strânse din pleoape şi îşi strecură privirea printre gene, într-un orizont turburat de o perindare de fantome fără identitate:

- E o doamnă tânără, oacheşă, bine clădită... E o aprigă doamnă, - încheie cu hotărâre Niculaie.

Silion nu-şi putu stăpâni *w* M : - I P

- Bravo! exclamă Fiii; i).ir n-ai |>uic,i să ne spui unde se ascunde?

- Asta nu prea stă în puterile mele, mărturisi cu părere de rău Niculaie. Dacă mi-aţi

procura un obiect care aparţine acestei doamne, poate că aş izbuti...

- Cum o cheamă? întrebă Filip. Măcar atât: cum o cheamă?

O pauză lungă, în ochii lui Niculaie se petrecu o curioasă schimbare. Nu mai privea, părea că ascultă şi el.

- Cum o cheamă? repetă Filip, muşcându-şi nervos trabucul.

Niculaie se legăna când pe un picior când pe celălalt. Chipul lui puhav se idealiza, subţiat şi pălit de o sforţare de a-şi aduce aminte de ceva:

- Ma, ma, m a - rosti el ca un paralitic, din buzele-i pline. Şovăi, se opri şi silabisi: Ma-til-da.

Privirea i se limpezi deodată. Niculaie se întorsese pe pământ.

- Te felicit, îi spuse Filip.

- Asta nu e mare lucru, opina cu modestie bine jucată Niculaie. O poate face orice scamator de bâlci.

Filip se frământa în fotoliu, scuturându-şi necontenit trabucul.

- Niculaie, zise el, încearcă totuşi să afli unde se ascunde doamna Matilda. Eu ştiu precis unde este. Te ajut. Haide.

Filip îşi propti cotul pe masă, cu trabucul prins între degete. îşi dădu capul pe spate, aţintindu-1 pe Niculaie prin ochelari, cu o privire cât putu mai intensă.

- Ce înseamnă exhibiţia asta? protestă Silion fără convingere. Ne dăm în spectacol.

- *Ta gueule!* îl repezi Filip.

într-adevăr, nelipsiţii Stolz şi Giuseppe, Diogheniu şi doctorul Felix se apropiaseră tiptil şi în etape şi, aşezaţi la o masă vecină, în spatele lui Filip, urmăreau cu zâmbete de superioritate cele ce se petreceau. De pe locurile lor şi alţi consumatori, obişnuiţii acelei ore, căutau să înţeleagă ciudata scenă.

Ţeapăn şi drept, şi legănat uşor pe călcâie, Niculaie aştepta. Pe încetul, răsuflu! său deveni sacadat. Filip se străduia să păstreze între ei o punte a gândului, nevăzută. Ca nu cumva să fie turburaţi de mulţimea consumatorilor care, fără să priceapă prea mult, făcuseră roata în jurul lor, îşi dusese la gura lui pofticioasă de mâncău un deget bulbos. Pe fruntea lui Niculaie se iviseră broboane de sudoare. Mâinele ţepene şi răşchirate i se depărtau şi i se alipeau de corp, cu o mişcare nervoasă, dar înceată. în sfârşit, buzele lui groase şi moi tremurară. Păreau că gustă din soarele care flutura în draperii de atomi de argint în local. Lucu aştepta cu gâtul întins, cu faţa încremenită. Filip îşi agita trabucul în aer ca şi cum ar fi dictat ceva. într-un sfârşit, cu glasul sugrumat, cu şoapta chinuită, Niculaie rosti câteva vorbe fără şir: Un balcon... uşi deschise... O piaţă... Ce de lume... foarte multă lume... Hotelul... hotelul...

- Care hotel? stărui Filip cu glas poruncitor, dar potrivit în aşa fel încât să nu ricoşeze pe la mesele vecine. Cum îi zice?

încă o pauză. Niculaie descifra o inscripţie de nicăieri.

- Athenee-Palace! bolborosi el, clipind din pleoape şi cu palma la frunte.

- *Mergi!* îi spuse din inimă Filip. Şi încă o dată, felicitările mele!

Niculaie făcu o plecăciune uşoară şi se depărta pe cărarea dintre mese, căutând să-şi strivească pe buze un zâmbet de triumf care răzbea dinlăuntru.

- Ce-a fost asta? întrebă Lucu pe un ton de ameţitor dispreţ intelectual.

- Purul adevăr! răspunse Filip şi continuă cu un glas blajin ce se aşternea ca un balsam peste simţirea dureroasă a lui Lucu:

Pe marginea textului este notat în legătură cu această scenă: „poate lipsi" şi „ e de prost gust", ceea ce explică eliminarea ei din text.

P. 179, r. 28-29 - într-o casă nouă, cu perdele de creton *D:* într-o căsuţă'nouă, cu perdeluţe de creton *E.*

Capitolul 9
SUB CANDELABRUL LUI SCAFA

P. 185, r. 13 - Apoi văzu un pendul sepulcral legănând clipele *D:* Un pendul sepulcral legăna clipele *E;*

P. 188, r. 27 - Poate că ai dreptate, *D:* Ca statură şi culoare, poate că ai dreptate, *E;*

P. 189, r. 6 - „Acum ştiu *D:* „Acuma ştiu, *E;*

P. 197, r. 8 - îi simt povara. *D:* îmi simt povara. *E;*

P. 198, r. 22 - Ana declară înveselită. *D:* Ana bătu din palme. *E,*

P. 199, r. 5 - „E cât un purceluş!" *D:* „E cât un purcel!" *E.*

Capitolul 10
VRACIUL

In D, acesta este capitolul 12.

P. 219, r. 14-15 - Glasul lui nespus de melodios şi totuşi parcă prea sonor pentru făptura lui firavă. *D:* Glasul lui era prea sonor pentru făptura lui firavă. *E;*

r. 33 - minunat de curată, *D:* minunat de curată şi de sonoră, *E.*

Capitolul 11
A PATRA PUTERE

In D, acesta este capitolul 10.

P. 224, r. 9 - profesorul Fane Chiriac *D:* profesorul Chiriac *E.*

Capitolul 12
ŢINTARUL

In D, acesta este capitolul 11.

Capitolul 13
PRAZNICUL CALICILOR

Varianta A corespunde acestui capitol, fiind mult diferită. Este un text vechi, din 1937, aparţinând atunci altui proiect de roman (primele 3 pagini au trecut în dosarul „Venin de mai"). Unele dintre personaje au alte mane, Vinea modificându-te în momentul introducerii acestui episod în „Lunatecii", după cum urmează:

prinţul Mavrogheni > Lucu Silion
Andrei Sima > Fane Chiriac
Clovis > Stolz
Lucreţia Minat > Trude Resch
generalul Drăgoi > generalul Someşan
Kiki Asachi > Kiriazy

Întrucât între A şi E există diferenţe substanţiale, reproducem integral textul din A care, refăcut, a intrat în „Lunatecii".

Varianta D este identică cu E.

Varianta A (cu titlul CAMERA LEOPARZILOR):

Feciorul Ambrozie îi pofti în fumuarul pustiu şi adânc.

Era un vlăjgan zvelt, îmbrăcat în haine scumpe, ţărăneşti, cu broderii negre şi mâneci de borangic. Făt-Frumos de carte poştală, cu părul ondulat, cu faţa, buzele şi unghiile uşor sulemenite. Ambrozie preîntâmpină întrebarea.

- Conaşului i-a fost foarte rău aseară. L-a ţinut criza vreo trei ceasuri. Am fost noaptea după doctor.

- Ne aflăm în camera leoparzilor, lămuri Clovis. Aşa îi zice. Aici ţin leoparzii sfat. Nu cei de pe jos şi de pe pereţi. Ceilalţi. Ai să-i vezi dacă ai răbdare.

*

Se deschise uşa. O femeie înaltă de statură îşi făcu oprirea de efect în cadrul alb. Cei patru se ridicară. Ea merse de-a dreptul la Sima, îi întinse mâna şi se pomi cu o volubilitate mecanică, aproape fără oprire între fraze:

- Bine ai venit, dragă Andrei, de ce aşa de rar pe la noi? Inchipuie-ţi că ieri era să trimit să te cheme - nu te speria că nu ţi-am pus gând rău, mi-a trecut *beguinul* pe care-1 aveam pentru tine -, dar mi-era dor să citim versuri împreună (ţii minte? „şi tu, Alcibiade, dorit adolescent..."). Ştii că nenorocitul ăsta de Clovis (femeia întoarse un moment capul înspre el, dar nu-1 salută, nici nu-i întinse mâna) mi-a scris în album o poezie nouă, în care e un vers foarte frumos, i-a plăcut şi lui Adam, stai cum începea, da: „să te sărut mai jos de cingătoare", nu-i aşa că-ţi place şi ţie? Are talent individul, - ce păcat că uită atât de des să se spele, dar ia priveşte, ce mai faci Ieronim? Când ai picat, ştii că se vorbeau o groază de lucruri despre tine, nişte complicaţii...

Ieronim se roşi până la rădăcina părului şi, cu vinele tâmplelor umflate, cu ochii lui tiviţi mai injectaţi ca niciodată, se înclină să sărute mâna care tardiv se întinsese, se-nclină exagerat şi, cu o eleganţă voit ireproşabilă de curtean neizbutit, vrea să acrediteze că încă din copilărie a fost deprins cu asemenea exerciţii, care excelează în asemenea gesturi. Un moment femeia schiţă şi ea o atitudine învăţată, de doamnă mare,

dar părea că se interesează cu totul de altceva, şi pironea ochii pe Mavrogheni: cine o mai fi şi domnul ăsta? Sima prezentă:

- Prinţul Mavrogheni, doamna Iada Gună.

Mavrogheni simţi strângerea caldă a Iadei, mâna ei încăpătoare şi senzuală.

- Prinţ veritabil sau prinţ papal? îi surâse Iada, surâsul ei oblic şi corupt: dinţii neregulaţi şi mici şi un sâsâit imperceptibil care se accentua în emoţie... Iada purta părul tăiat *ă la Jeanne a"Arc* şi părea o întruchipare modernizată şi pervertită a războinicei fecioare. Ochii verzi şi piezişi într-o figură neregulată dar mică. O frunte viperiană, sterilă, implacabil îngustă. în schimb gâtul era generos, o comoară de reflexe calde, umerii şi sânii de o amploare antică, sub bluza de mătase şi sub cravata băieţească: vestminte cu tendinţe „sport", de o calitate ostentativ fină, pe un corp zvelt, în care forţa se, cumpănea cu moliciunea.

- Dar şedeţi vă rog. Din nou un scurt gest de cucoană, apoi Iada se instala între ei camaradereşte.

- Adam e la masă cu leoparzii, i-am plantat acolo şi m-am dus în anticameră la Ambrozie, el e respectuos, deşi are o privire neruşinată şi un zâmbet de pederast patentat; sunt foarte necăjită, Adam m-a repezit de faţă cu toţi invitaţii fiindcă m-am amestecat într-o discuţie despre Nietzsche, mi-a spus să nu mă mai amestec în lucruri de care habar n-am şi că nimic nu mă obligă să am câte o părere în toate chestiunile, ca şi cum eu nu l-aş fi citit pe Nietzsche, a cărui filosofie spune că omul trebuie să fie mai tare decât toţi şi că pentru asta trebuie să se întreacă pe sine, să lepede tot, să n-aibă nici un scrupul, şi că se întoarce mereu în viaţa asta, tot aia şi tot aia, adică *der ewige, der ewige...* nu-i aşa. Andrei, de ce râzi? sau ţii şi tu cu infectul ăla de Adam, iartă-mă, Prinţe, că mă exprim astfel, deşi sunt de origine poloneză, *ă propos,* să ştii că-şi eu sunt nobilă.

Ii întinse un deget în care purta un inel gros de aur, cu o coroană de conte pe el.

- Adam este şi el nobil, un biet boier valah, dumneata eşti pesemne fanariot, bizantin, eu sunt de părere că fanarioţii sunt continuarea directă a aristocraţiei Bizanţului, dumneavoastră şi cu noi avem o nobleţe autentică, selecţionată... Aici la Adam ai să întâlneşti cavaleri care au învăţat manierele elegante la şcoala pregătitoare de ofiţeri de rezervă. L-ai văzut pe Ieronim adineauri? Unii din ei îşi mai bat călcâiele când se înclină să-ţi sărute mâna, dar Adam îi subţiază încet-încet, uite-te la Ambrozie, de pildă, să juri că e de rasă. *Â propos.* Andrei, ce-ţt mai face câinele de rasă pe care ţi l-am dăruit? Mi-ai rămas dator 500 pe el şi ştii, domnule Mavrogheni, am nişte buldogi pursânge şi în fiecare an am o recoltă de la ei. Căţeaua e foarte libidinoasă, seamnă cu stăpână-sa; eu însă nu fac copii, sunt stearpă, uite, uite mi se pare că vin leoparzii, fug, am să budez toată noaptea; Ambrozie, Ambrozie, mă ascund la tine în cameră.

Iada se ridică şi ieşi alergând.

Din încăperea vecină răzbăteau râsete şi clinchetele unui sfârşit de ospăţ. Apoi zgomotul scaunelor trase de la locul lor.

. - Azi e praznicul calicilor, rosti Clovis cu gravitate şi, aplecându-se confidenţial spre Mavrogheni, îşi lămuri, cu o volubilitate de spiker, invitatul: De două ori pe săptămână, casa lui Adam Gună este deschisă, seara, tuturora. Vin aici boieri scăpătaţi, snobi şi snobinete, scriitori, artişti. Mai rar, gazetari şi politicieni: se tem să nu-şi periclitеze cariera. Reputaţia de cavaler de industrie, aventurier şi şnapan a lui Gună se războieşte cu aceea de om de lume şi de artă, boier de neam, mecena şi colecţionar de monede vechi. Renumele acesta se formase în 30 de ani de străduinţi, peste nouă ţări şi

mări, în vreo 40 de temniţe de sub aproape tot atâtea drapele naţionale şi în câteva expulzări definitive, dintre care una singură îl durea pe Gună: hotărârea care-i închidea vămile Franţei - *„la douce France",* gargarisea cil suspine şi cu accentul de melancolie al lui Adam, foarte bine redat, Clovis. De ciudă şi de răzbunare, Adam Gună se făcuse, în timpul neutralităţii româneşti, omul Puterilor Centrale, şi unele guri şi pene îl învinuise chiar de spionaj şi trădare. Asta nu dovedeşte, din partea detractorilor, decât o regretabilă uşurinţă, comentă Clovis: în momentul lui de curaj, Gună nu este capabil decât de escrocherie... De altfel, ofertele n-au lipsit nici din tabăra adversă... Gună, repet, le-a respins, din aceeaşi pornire vindicativă. Blondei, ministrul Franţei, i-a reproşat cu stăruinţă că tocmai el, fostul elev al liceului „Louis le Grand", fostul student al nu mai ştiu câtor facultăţi din Paris, susţine politica Germaniei la Bucureşti. Adam nu l-a lăsat să termine:

- Permetrez, Excellence, ce n'est pas â l'oeuil!

...Autorităţile duşmane, în timpul ocupaţiei, au ştiut ce fac şi cu cine au de-a face, când l-au arestat pe Adam şi l-au trimis într-un lagăr, ba l-au silit să execute şi o sentinţă, mereu eludată, a tribunalelor româneşti, „pentru un delict vulgar", gargarisi din nou, imitativ, netezindu-şi, cu mâna în aer, un barbişon imaginar, Clovis. Adam Gună trecea cu o linişte nealterată şi cu un superior punct fix de vedere prin toate. Era, după spusele sale, un prigonit politic. Pătimea pentru ideile lui anarhiste pe care le-a propagat din cea mai fragedă tinereţe. Să-l auzi povestindu-şi singur, noilor veniţi, aventurile.

Clovis se ridică şi-şi debită rolul, cu glasul, atitudinea şi gesturile pline de demnitate şi de umor grav, ale personajului: „Eu am fost cel care a dat cea dintâi lovitură oligarhiei latifundiare române (alegea de predilecţie cuvinte în care putea să graseieze pe r, şi nu neglija barbişonul ipotetic); în 1906 m-am ales îh opoziţie ca reprezentant al ţărănimii, la Colegiul al Hl-lea. Treceam prin sate, îmbarcat în togă albă cu o barbă tăiată *â la Jesus Christ* şi o cruce neagră pe plexus şi călare pe un măgar înalt. Ţăranii îmi aştemeau în cale velinţe şi vestminte, şi femeile îmi aduceau flori, căutând să-mi sărute mâna sau măcar să-mi atingă poalele în treacăt. Alegerile au fost casate, dar scrutinul următor m-a scos tot pe mine. Au trebuit să trimită Cavalerie şi ceva tunuri".

în momentul acesta, exact acelaşi glas se înălţă din camera vecină, cu tonuri profetice, ca peste un tumult, şi ajunse la ei:

- Bicarbonatul, domnilor şi doamnelor, marchează sfârşitul tinereţii. Intrarea lui în obiceiele cotidiene e de un funest augur.

- Ăsta e Adam, zise Clovis. Mavrogheni a putut astfel să constate justeţea imitaţiunei.

...Gună e un om ocolit de lume. El însă împarte oamenii în sinceri şi făţarnici şi nu-şi recunoaşte altă vină decât de a fi spus totdeauna lucrurilor pe nume, ceea ce se cheamă astăzi, pe nedrept, cinism. Are un dar netăgăduit de a povesti şi o plăcere sadică să asculte cancanuri şi anecdote. Aceasta era justificarea-întinselor ospeţe din sufrageria gotică, boltită ca o pivniţă, cu ferestrele ascuţite şi colorate. Amănunt: Gună trecuse în tinereţe la catolicism. Nimeni nu ar fi putut spune de ce.

Adam se îngrijea de ospeţele lui, de cele mai mici detalii culinare, până la distribuirea locurilor şi la varietatea florilor, răspândite cu potriviri atente, cu aluziuni atente, cu omagii nuanţate, în faţa tacâmurilor.

Tot oraşul vorbea de ospeţele lui Adam Gună şi clevetirile celor ce n-au luat pane la ele întrec chiar bârfa crâncenă la care se dedau comesenii. Este singurul viciu al aces-

tor cine cuviincioase şi de o distincţie stricta cât timp ţine masa propriu-zisă. Se consumă enorme cantităţi de merinde, calculate parcă să sature un întreg Parnas flămând. Pentru unii oaspeţi, invitaţia permanentă la Gună e un prilej de aprovizionare a'unui organism hărţuit de foame, în spaţiul dintre cele două mese săptămânale. Casa e plină de eroi balzacieni, care în oraşul ăsta fără mansarde dorm în subsoluri şi mănâncă mezeluri, la hârtie.

- Adam îi prezidează şi de-abia gustă din bucate. Felul lui de a fi e pentru ei o şcoală de rafinament şi de bun gust. Vin aci, continuă Clovis, „juveţi" de pe cucuiele Olteniei şi jidănaşi intelectuali din buzunările Moldovei, care pătrund pentru întâia oară într-o locuinţă bogată, de ciocoi, de cărturar şi de artist. Gună îi ia sub protecţie ca un maestru de scrimă şi cu o amabilitate soră cu minunea, îi iniţiază în utilizarea complicată a cuţitului şi a furculiţei la care aceşti discipoli ai lui Mallarme şi Valery se uită ca la nişte instrumente de chirurgie şi tortură. Nu tot cu aceeaşi iscusinţă îi previne contra exagerărilor, fiindcă unii din ei se pripesc să-şi vopsească în roşu aprins unghiile de abia despotmolite din pieliţele natale şi să abunde în cosmeticuri şi esenţe violente. Oricum, în două-trei luni cavalerii stângaci, sosiţi să dea lupta cu metropola precară a Bucureştilor, devin, dacă nu eroi de roman, cel puţin oameni de bună-cuviinţă, cu toate că nu e tocmai potrivit să te înhăitezi prea devreme cu ei.

Ascultându-1 pe Clovis, prinţul Mavrogheni examina decorul în care se aflau, încăperile se umpluseră treptat cu sculpturi, tablouri şi mobile, armonios grupate, dar prea înghesuite. (într-o zi Clovis a scos din buzunar o busolă şi a navigat, cu încordare, de la o vitrină cu statuete şi medalii până la *Steaua Nordului,* frumoasa marmoră a Miliţei Petraşcu.) Elita plasticii române contimporane era înfăţişată aici. Cele mai bune pânze ale lui Luchian şi Palade, alături de primele sculpturi de Brâncuşi şi Paciurea. Ele contrastau cu actualităţile triviale ale unui desenator politic, înşirate de-a lungul scării şi prelungite până în sala de baie, unde subiectele deveneau pur pornografice.

- Uşile, uşile, cu înţelepciune să luăm aminte, psalmodie pe nas Clovis...

Purtându-şi capul blond ca pe un potir, Ambrozie trecu şi deschise uşile de cristal dinspre sufragerie.

Pe sub un glas victorios de femeie năvăli o duzină de invitaţi urmaţi de doi feciori purtând tipsiile cu cafele. O doamnă, în rochie neagră de seară şi care emitea trilurile acelea dominatoare, ca faldurile unui steag, trecu pe la buzele noilor veniţi, o mână sclipitoare şi parfumată şi intonând cu inflexiuni de fericire inextingibilă:

- Noapte bună, domnilor, noapte bună, doamnelor, şi pe curând, la revedere... Cât de rău îmi pare că trebuie să vă părăsesc (asta e Rita Şendrea de la *Teatrul de Artă,* îl informă Clovis pe prinţ).

Salutul ei fu rostit cu tonul Ofeliei în scena sinuciderii, apoi Rita se îndreptă spre ieşire, ca Madame Roland spre eşafod, un mers model făcut să rămână în istorie. Adam Gună o petrecu până în *hali.* Din prag, Rita adresă un surâs suav unui bărbat voinic cu părul cărunt şi buclat ca o figură cap-de-mort pe care, totuşi, plutea o gură roşie, senzuală, de copil îmbuibat.

- Iată cum se surâde unei instituţii financiare, aprobă Clovis. Mavrogheni recunoscuse şi el pe Riza Khan, directorul firmei *Atias şi Khan, efecte, devize şi lombard.*

Adam Gună se întoarse, strânse mâinile lui Mavrogheni, pe care i-1 prezentă Sima. Se situa în mijlocul odăii, cu atitudinea unui muşchetar care aşteaptă o provocare:

- Aţi văzut-o? Ce repede s-a consolat?

- Iar cleveteşti, coane Adamache? Uiţi că e o artistă de talent?

într'erupătoarea era Lucreţia Mincu, o femeie tânără cu înfăţişare de vestală şi cu un fel autoritar de a vorbi. O panglică albastră îi încingea fruntea, idealizându-i privirile blonde.

- Dar nu bârfesc câtuşi de puţin, se apără Gună, tot ce spun e spre lauda ei.

Oaspeţii se instalau confortabil în fotoliile de piele sumbră, pentru a savura pe-ndelete momentul cafelei şi povestirea ce se anunţa. Cei mai în vârstă se grupau în picioare, să-şi înlesnească digestia.

Răsunară silabe elegiace, pe un timbru de tunet înfundat:

- Iar au rămas o mulţime de bunătăţi neconsumate! Era regretul unui quinquagenar uriaş, cu fălci preistorice, cu figura de sfeclă şi pântecele de Falstaff. Eu rămân pe poziţie! bubui el, din pragul sufrageriei.

- Rămâi la datorie, domnule general! ordonă Lucreţia Mincu.

- Generaţia de azi nu ştie să mănânce, observă generalul şi se înapoie orgolios la bufet.

- S-a consolat! Gună rămăsese cu faţa spre uşă, cu degetul întins, ca un fachir, urmărind dincolo de ziduri retragerea invizibilă a Ritei. Cu această atitudine bizară izbuti să ralieze pe toţi oaspeţii în jurul povestirei pe care se vedea că ţine cu dinadinsul să o povestească.

- S-a consolat şi nici nu e de mirare. Ca să o cunoaşteţi pe Rita, faceţi abstracţie de purtările ei rafinate, de cultura ei poetică şi poliglotă. Nu ţineţi seama nici de felul (admirabil, n-am ce zice) cum recită în limba lor pe Rilke, Keats şi pe Shelley. Să nu vă uitaţi la ea din faţă fiindcă are ochi frumoşi şi un aer iluminat care o să vă înşele. Priviţi-o din spate - accentua el cu pasiune -, numai din spate, bucurându-se de nedumerirea iscată. Si veţi vedea că talia ei de libelulă şi umerii ei de marchiză se termină cu o ceafa lată de birjar de lux, de scapet din Piaţa Teatrului. Dragii mei, tot sufletul ei e în ceafă.

- într-adevăr!

Exclamaţia era a unei doamne.

- Ultima ei victimă a fost Roro, ştiţi, Rodrig Robescu - câte un *io* de la fiecare nume -, pe vremuri *leaderul* Partidului Conservator, om subţire şi bogat şi, cu toate că tare bătrân, încă verde. L-a zăpăcit şi l-a stors de ultima vlagă, *naturalmente,* de ultimul ban. L-am văzut aci la mine, venise să-mi ceară un împrumut, cu ifosul lui demn şi vulturesc. Avea încă o privire bărbătească. L-am poftit să aştepte şi, *naturalmente,* după câteva momente s-a spovedit: toate mezavanturile lui cu Rita. S-a întâmplat să-1 dea afară din casă (în micul auditoriu se observă o mişcare, fiecare se aşeza mai comod în locul lui, să asculte mai bine) - da, în toiul nopţii, după câte o scenă de histerie, pricinuită de o tentativă de dragoste nu tocmai izbutită. A! nu numai din vina lui Roro. Pre câte am aflat, după o anchetă, *naturalmente,* discretă, nici o astfel de încercare, *jamais, jamais,* nu izbuteşte cu o parteneră ca Rita. E pentru ea un fel de caznă zadarnică, o plăcere acută, dar fără culminaţie şi fără dezlegare. Fenomenul are, de altfel, o explicaţie, pe care o dă chiar Rita viitorilor ei amanţi când se află cu ei încă în faza introductivă, de camaraderie si confidenţă. Iubise, chipurile, pe un individ, în prima, *primisima* ei tinereţe, şi acela a trebuit să plece, şi ea s-a măritat, de ciudă, cu altul, îl ştiţi pe primul ei soţ. în tot timpul căsătoriei, cât a lipsit iubitul, ea şi-a interzis orice voluptate, soţul ei nu avea în ea decât o sclavă pasivă, o amantă inhibitivă, care spera îndărătnic în întoarcerea celuilalt. Şi

când i s-a întors platonicul iubit, Rita a dat buzna. Dar vai! după atâta aşteptare, s-a ales cu o dezamăgire cumplită; de. *mu cheie,* se adresă el Lucreţiei, după ce ai refuzat să cunoşti într-adevăr voluptatea vreme de trei ani de exerciţiu steril, după ce ţi-ai domesticit simţurile şi ţi-ai cultivat dezgustul ca să nu luneci pe panta plăcerii, nu e uşor să-ţi dezlănţuieşti elanul chiar când eşti în braţele celui mult aşteptat.

- Trebuia să persevereze! spuse Kiki Asachi, mângâindu-şi lavaliera roşie de revoluţionar ostentativ.

- Păi a perseverat, aproape să-1 dea gata pe ăla, şi tot nimic, până ce individul s-a speriat, sau s-a plictisit de această funcţie de fierăstrău mecanic, şi a dat bir cu fugiţii.

- Şi Rita?

- S-a încăpăţânat. Nu însă cu ibovnicul ei, ci cu alţii, într-un fel de căutare exasperată, de frenezie erotică, până ce a prins-o soţul ei şi a lăsat-o. Curând după aceea, legitimul a murit de tuberculoză galopantă (partea lui de contribuţie), şi i-a lăsat numele şi o parte din avere, fiindcă nu se pronunţase încă divorţul. Rita s-a tot dat la băieţi frumoşi şi tineri, a mai lucrat şi în marină, a mai pus la încercare pe câte un don juan cu faimă, pândea toate reputaţiile de matador în materie, şi cu toate astea n-a înţeles absolutamente nimic. Ultima ei dragoste şi care a durat mai mult, a fost, ştiţi, Jean Proca, junele-prim, un macedonean, o corcitura, cel mai frumos exemplar al generaţiei de *moins de treme ans,* şi cel mai înzestrat de zeul Priap, ce să vă mai spun, ei bine, - Gună făcu o pauză - *hahet,* slavă Domnului, ştiu asta de la o prietenă comună, şi pe ăsta l-a pus pe fugă. Odată, după o noapte albă, către zori, bietul băiat adormise, frânt, înfrânt, când fu deşteptat de un hohot de plâns înăbuşit. Deschise ochii: Rita, goală, sta în clarul de lună în pervazul uşilor care dădeau în balcon, zgâlţâită de suspine. „Ce ai? Ce s-a întâmplat?" „Sunt nefericită! s-a bocit ea, sunt blestemată! Nu mi-e dat şi mie să am de-a face măcar o singură dată cu un adevărat bărbat!"

- Hi, hi, hi, *Ies amants hizarres!* făcu Asachi.

- Vă puteţi închipui - vibra glasul, totuşi voalat, al lui Adam, şi râsul se potoli ca de obicei de îndată ce debitul lui sacadat îşi reluă cursul - ce s-a ales din septuagenarul Roro, pus să joace rolul lui Booz, pe lângă Rita. Ea s-a agăţat imediat de el, mai întâi fiindcă-i plac boierii, *efriandă* de blazoane, şi l-ar fi despărţit pe moş Roro de nevastă-sa dacă zeii n-ar fi decis altfel. I-a băgat în cap că există în viaţa' bărbatului şi o a treia înflorire, care se întâmplă pe la vârsta psalmistului, şi că Roro, prins într-adevăr de câteva tresăriri virile, dar efemere...

- Instantanee, corectă Asachi...

- ...că Roro s-ar afla într-o asemenea a treia înflorire. Şi l-a supus unui regim delicios. După o săptămână, patriarhul era, *naturalmente, hors-jeu.* Atunci au început certurile, concedierile în toiul nopţii, rupturile de câte o săptămână-două, urmate de împăcăciuni mai întâi epistolare, cu eterna incantaţie despre reînflorire, apoi, cum să zic? elective, că Roro profita de concediu şi, sigur că va fi rechemat, se îndopa cu afrodisiace, îşi făcea injecţii cu extrase glandulare, se culca devreme, fiindcă ştia că nevoia de bani şi de aristocraţie i-o va aduce iarăşi pe Rita, pe pieptul lui păros şi sub sprâncenele lui de antart.

Dar într-una din pauze, atât de viclean utilizate pentru preparaţii atletice, Roro s-a îmbolnăvit de gripă pulmonară şi a decedat, a treia zi.

Eram pe Calea Victoriei, oprit printre curioşii care aşteptau să treacă dricul lui Roro. copleşit de coroane, precedat de pema cu decoraţii, urmat de tot corpul politic şi

diplomatic, când, deodată, ca din pământ, iată pe Rita că mă apucă de braţ: *„Bonjour,* Adamake, ce mai faci, îl caut pe Roro de opt zile, am înnebunit căutându-l, jaraais *une hrouille na dure autant,* telefonul lui nu răspunde,' spune-mi ce e de făcut?" (Gună rostise toată fraza pe tonul muzical al Ritei.)

- II cauţi pe Roro? „Fireşte!" Şi i-am arătat carul mortuar ce înainta solemn şi pavoazat cu panglici, jerbe şi coroane înspre eternitate: „Uite-1, i-am zis, e a patra înflorire, - şi ce înflorire!"

Am salutat dricul, am salutat-o şi pe ea, profund, *naturalmente,* şi am văzut-o un moment cum se-nclina cu *face-ă-main-v* să citească *imprime-uri\e* de pe panglicile funerare, am văzut şi cum îi scapă *face-ă-main-\x* pe trotuar şi se face ţăndări. De atunci n-am mai văzut-o decât azi la masă, când am evitat, *naturalmente,* amândoi, să mai vorbim de aceste triste evenimente.

- Dar parcă mai rămăseseră nişte sarailii!!

întrebarea, fără nici o legătură cu povestea lui Gună, o rostise generalul Drăgoi, întors de câteva clipe din sufragerie şi care pândea o pauză ca să poată vorbi. Adam îi aruncă o privire dispreţuitoare.

- Ştiu eu unde sunt. Ţi le aduc imediat.

Şi Lucreţia, ca un înger al casei, se ridică să-1 ajute.

în aşteptare, pe când atenţia tuturora se împărţea între flacoanele cu *liqueur,* care circulau fără întrerupere şi amfitrion, generalul începu, de unul singur, un exerciţiu foarte ciudat. Era un spectacol nou pentru Mavrogheni. Drăgoi se înălţa mult pe vârfuri şi se trântea ritmic pe călcâie, cu putere, numărând şoptit: „unu - doi, unu - doi." După ce repetă mişcarea de vreo zece ori, luă un scaun de stejar masiv, care-i sta la îndemână, şi se prăbuşi cu fesele pe el, tot ridicându-se şi aşezându-se cu izbire, vreme cam de un minut. „Nu râde, că te bate!" auzi spunându-i-se la ureche, Mavrogheni. Dar Drăgoi observase nedumerirea de pe figura străinului.

- Tinere, îi zise ca din pivniţă, la mine să vii să înveţi să mănânci. Numai cu procedeul acesta (şi se mai buşi o dată, icnind, pe scaun) se „tassează" bine alimentele şi poţi să mai adaugi.

- Generale, au sosit sarailiile, anunţă Lucreţia.

- Rita asta, continuă Adam, se dedă şi la devastări platonice, ea poate să desfiinţeze un om nu numai când i se dă, dar şt când i se refuză. Ia uitaţi-vă acolo! Si Gună arătă retras lângă draperii profilul vânăt şi tras al doctorului Valeriu Bratu, pierdut într-o atitudine de prostaţie cinematică, lângă o butelie cu gin.

- Precum vedeţi, unele femei nu se mulţumesc numai cu seva omului, ele atacă şi • materia cenuşie: *ă propos, moncher* - şi Gună se adresă deodată către Sima - complimentele mele. E încântătoare! E un as. Dar adu-ţi aminte de spusa lui Multedo y Cortina, defunctul meu antic, fostul ministru al Spaniei: *il n'y a pas de femmes fatales, il n'y a que des hommes sots.* Admir-o, cânt-o, împodobeşte-o, *couche avec,* dar n-o iubi: e încă pui, dar e din rasa primejdioasă - mă pricep! Fereşte-ţi materia cenuşie!

- Ce vrei să spui? întrebă Sima, încurcat şi agresiv. Cei de faţă îl priveau surâzând.

- Şi acum, să vă dezvelesc bustul lui Pufika. La auzul acestui nume, adunarea izbucni în exclamaţii cu dublu sens şi urmă, ca un stat-major, pe Gună pe o schelă mică, din fundul unei încăperi vecine, transformată în atelier. Cu gesturi încete, Adam desfăcu pânzele gălbui şi umede, cari înfăşurau ca un pansament sculptura. Murmure de aprobare Era bustul unui efeb, cu fruntea îngustă şi voluntară, cu ochi severi de lebădă şi

profilul curb şi un surâs de sfidare de o tinerească neştiinţă, o arătare imberbă de tânăr despot asirian.

- Ce titlu are?

- învingătorul! scanda cu emfază Adam. Iar colo alături e bustul meu, pe care nu vi-1 pot arăta încă.

- Ce titlu-i puneţi? întrebă aceeaşi voce.

- învinsul! proclamă Lucreţia Mincu.

Pe când invitaţii se întorceau la locurile lor, Adam îi făcu semn lui Sima să-l urmeze.

- Poate că ai să-mi spui ceva... Cât?

- Cinci mii de lei.

- Fă-mi o chitanţă.

între timp, fără nici o tranziţie, Ieronim devenise, ca la un semnal, prada unui grup de indiscreţi care îl răsturnară şi-1 rostogoliră cu întrebări feroce. îl somase cineva să-şi povestească isprăvile electorale. Ieronim răspunse cu un hohot pe care-1 voia indiferent şi vesel, dar nu era decât confuz şi penibil. Aruncă lui Sima o privire deznădăjduită, dar acesta, din prudenţă şi din curiozitate, nu-i sări în ajutor. Toată indelicateţea agresorilor se prăbuşi în faţa hohotului nechezat cu disperare al lui Ieronim. S-a aflat totuşi, a plecat să se aleagă în Maramureş. Ieronim nici nu izbutise să candideze şi fugise din reşedinţă cu o domnişoară de care se îndrăgostise pe loc. Sima află astfel tot ceea ce-i făgăduise Clovis să-i povestească. Pândi prilejul să-i strecoare 0 jumătate din suma pe care i-o împrumutase Adam. Nu aşteptă mult. Ceva ciudat se petrecea în sufragerie, că oaspeţii se îmbulzeau, unii cu paharele în mână, într-acolo. Sima şi Ieronim auziră comanda lui Adam, dată ca de un căpitan de vas în timp de furtună:

- Ambrozie, prepară bicarbonatul, o doză de porc mistreţ!

Pe un fotoliu, lângă masă, zăcea generalul Drăgoi, cu capul pe spate, cu mâinile atârnând umflate, şi gemând, printre spumele care i se clăbuceau pe gură. Pe faţa roşie se împrăştiau vine mici, violete. Când Ambrozie sosi cu bicarbonatul, generalul refuză din cap.

- Sare amară, gâfâi el, multă.

Se vedea că Ambrozie cunoştea tratamentul şi că era pregătit; în mai puţin de un minut se întoarse cu o soluţie preparată într-un pahar uriaş. Cu mâinile ei de sibilă, Lucreţia desfăcu gulerul şi cravata generalului, îl ţinu apoi de frunte şi-1 ajută să înghită doctoria.

- Priviţi-1, zise Adam, e parcă Socrate bând cucută.

Doi invitaţi mai zdraveni îl sprijiniră pe general şi-1 duseră să zacă şi să gâfâie singur pe un divan.

Ieşind cu ceilalţi oaspeţi din sufragerie, Clovis se întâlni cu dr. Valeriu Bratu, care-i aţinea calea.

- Te descompui pe picioare, i se adresă amabil Clovis.

- Mai bine vino mâine dimineaţă să scriem, că diseară iese buletinul.

- Fii serios, îi şopti Clovis cu spaimă. în calitatea lui de funcţionar la o mare bancă, el nu voia să se afle că lucrează la buletinul scris în două limbi al lui Adam Gună: *Apărarea Economică - La Defense Economique.* Tocmai atunci, gazda ridică un pahar plin:

- In sănătatea lui Riza Khan, marele financiar şi pentru prosperitatea *es-a-emu-\ui:*

cine are bani să subscrie! garantez o primă fantastică.

- Aşa va fi în prima lună, rânji în surdină Clovis. Comentariul acesta îi confirma lui Sima zvonurile răuvoitoare despre suspecta prietenie dintre Riza Khan şi editorii *Apărării Economice* şi despre prezenţa în această casă a lui Pufi Asachi, junele boier ajuns unul dintre conducătorii proletariatului. Dar mintea i se oprea în loc sub acţiunea subtilă a vaporilor de alcool.

Treptat, adunarea se desfăcuse în mici grupuri ameninţate de congestie, exagerat tolănite în fotoliile adânci ca un sărut. Cei mai tineri se întinseseră pe blănurile de leopard, pe cari odihneau, în repausul lor, din teci de mătase, picioarele femeilor. Sima îşi lăsă, într-o reverie grea, privirile să fluture printre ele.

Strident, telefonul ciurui tăcerea de miez de noapte. Adam ridică receptorul.

- Allo! Ha! tu eşti Popă-Iapă? Cristelniţa mâ-tii de ticălos! (mă iertaţi, doamnelor!) Ce zici? da'barba ta la ce serveşte? Dă-o-ncoa, să te învăţ io... Când faci nunta cu maica Veniamina? Ia-o, ascultă-mă pe mine, e fată bună... Am avut-o şi eu, i-am plătit şi tratamentul. Ia seama la profilaxie! Ţap bătrân!

Convorbirea, în care am atenuat expresiile, continua pe acelaşi ton într-un ritm din ce în ce mai energic în invective şi accente. De la capătul celălalt al firului, o voce spartă da replici viguroase şi triviale, care-i aţâţau verva lui Adam, îl însufleţeau până la bucurie, îi inspirau riposte ingenioase, inedite, ce culminau în simple înjurături şi huiduieli prelungite, ca talazurile ce se sparg şi se aştern pe stâncă. Adversarii căutau, care de care, să închidă telefonul înaintea celuilalt, dar numai pe câte o expresie mai fericită sau pe câte un urlet emis mai cu dibăcie. Partenerul invizibil pe care Adam îl botezase Popa Iapă, fusese izgonit din cler, pentru fărădelegi şi năravuri necuvenite. Duelul telefonic cu Gună era pentru el un excitant, un derivativ la monotoniile singurătăţii. înclinat calm peste pâlnia sonoră, pândea o clipă de oboseală, când Gună, răguşit, se oprea să răsufle, ca să-i trăgănească un răspuns buimăcitor pregătit din vreme şi să închidă discuţia, pe o victorie. Huo - huo - huideo - ho - vocifera scos din minţi Gună, când deodată năvăli în odaie Iada în *peignoir* roşu, cu părul răvăşit:

- De ce zbieri aşa, Adame, fir-ai al dracului de şantajist! Scoli mahalaua. Ai înnebunit?

Gună se opri surprins, tresări, vru să mai spună ceva, dar Popa-Iapă îi închisese telefonul, asupra unei închinări mai reuşite, aşa că nu mai avu alt de făcut decât să aşeze receptorul la loc şi să se adreseze plin de demnitate soţiei sale:

- *De la tenue,* madame... nu sunteţi singură! Dar cei mai apropiaţi auziră în acelaşi timp şi o energică invocare a dumnezeirei, intercalată în replică şi scrâşnită printre dinţi.

Râsetul, printre cei de faţă, degenerase în spasm; cineva se simţi rău.

- Domnilor, domnilor, *il y a une vierge parmi nous!*

- Imposibil! Absurd!

- E de necrezut!

- *Parole d'honneur.*

- Afară! Ruşine!

Ca şi cum "văzuseră şi auziseră destul, leoparzii se ridicară deodată cu toţii să plece.

Andrei Sima se găsi pe trotuar, nu-şi amintea în ce chip, la braţ cu Riza Khan, care-i spunea cu politeţea lui de prelat: „Ţi-am rezervat 50 de acţiuni B.A.M., la nomi-

nai, prima e sigură, când vrei să realizezi diferența, dă-mi un telefon la bancă." Apoi Ieronim veni sâ-i scuture americăneşte mâna şi-i spuse că pleacă de-a dreptul la gară; veni apoi Clovis, insinuant: „La revedere, Wertherule, şi vezi, cruță-te." 1 se părea lui Sima că e domnul din cimitir, şeful familiei, văduvul sau moştenitorul, oprit lângă groapa proaspătă să primească perindarea asistenței care prezintă condoleanțe.

Kiki Asachi se apropie de el.

- Avem o bucată de drum împreună... Andrei înțelese că Asachi ar avea ceva de spus. Făcură câțiva paşi în tăcere. Eşti înscris în „mişcare"? Sima-i răspunse că din principiu nu face parte din nici un fel de asociații, mişcări şi partide. E partizanul ideilor revoluționare, fără să fie nicăieri înrolat. Vorba lui Gună: românul nu e născut poet, ci *mouchard.* De aceea preferă să se țină deoparte.

- Eşti, care va să zică, un simpatizant. Din nou, tăcere. „Unde o fi vrând să ajungă?" se întrebă Sima.

Se simți deodată apucat de braț de o mână care nu era a lui Asachi. Cineva intrase între ei.

- Bună-seara, băieți!

Era un june pipernicit, cu privirile încălecate şi cu vocea subțire de copil întârziat. Recunoscu pe unul din cei mai recenți oaspeți ai lui Adam. Sosise chiar în acest an din provincie, izgonit de mizerie, împins de curiozitate şi de voință. Nimeni nu era mai ospitalier cu tinerii plini de ambiție, cu necunoscuții care debarcau în Gara de Nord, fără scrisori de recomandare, decât Adam. Nici Sima, nici Asachi nu-şi aminteau cum îl cheamă pe noul venit. îl ştiau sfios, dincolo de margini, de aceea îi uimi îndrăzneala şi familiaritatea pe care şi-o îngăduise acum.

- Ce mai puneți la cale, conspiratorilor, le zise, târându-i de coate, cu mersul său înainte, ca un mânz pus la ham pentru întâia oară. Ia spune-mi tu, Kiki, pe când *le grand soiri*

Asachi îl măsură cu privirea lui rece, pe care celălalt o înfruntă cu ochii lui piezişi şi sticloşi, cu întreaga lui figură schimonosită şi aprinsă, cu un râs scâlciat care duhnea a alcool. Tânărul conducător al proletariatului se opri lângă un felinar care-i punea în evidență profilul lui de medalie, portul lui de gentilom în salopetă.

- Ascultă, tipule, îi zise ridicând degetul părinteşte, astă-seară poți să-ți permiți chiar să mă tutuieşti, că eşti beat... Dar mâine se schimbă vorba, că altfel te sictiresc! Ținându-şi şapca de mătase, se întoarse către Sima, îi întinse mâna. „Eu o iau pe aici", şi se depănă.

Andrei stătu locului, aşteptând şi plecarea intrusului.

- Te conduc până acasă, am atâtea să-ți spun. Şi i se agăță de braț, într-un elan sentimental. Andrei grăbi pasul. Nu fugi de mine, se tângui nepoftitul, sunt aşa de singur. Doream de mult să-ți vorbesc. Mă numesc Ion Străinul, dar nu sunt jidan. *Eu nu suni Jiul tatălui meu.* Mama mea, care a fost chelneriță la hanul lui Şevcenko, la intrarea în Dorohoi, a fost nevoită să trăiască cu stăpânul, un ucrainian din Basarabia, creştin. Altfel o dădea afară, şi tatăl meu legitim era grav bolnav de hernie. Eu sunt fiul lui Şevcenko şi de la cinci ani m-a pus rândaş la bucătărie. Era ca un fel de favoare. Când spărgeam vreun pahar mă bătea cu cureaua de la pantaloni, şi din când în când îi trăgea şi mamei câte o palmă, dar nu prea tare. Câtă vreme a fost frumoasă, mama a tot tras nădejde că Şevcenko mă va trimite la Chişinău să mă fac popă. A avut chiar o mică discuție cu el, în care a trebuit să-i spună că tatăl meu legitim chemase la timp un rabin care m-a botezat evreieşte. Auzind acestea, Şevcenko s-a înfuriat şi a spus că e un sacrilegiu să botezi

creştineşte un circumscris, darmite să-l mai trimiți la seminarul ortodox să iasă popă. Mai târziu, Şevcenko a angajat o altă servitoare, mai tânără, şi pe mama a trecut-o la grajduri, iar pe mine m-a dat afară cu toate că nu-mi plătea, în moneda de atunci, mai mult de patru lei pe lună. Am rămas să-i ajut celuilalt tată, un biet ovrei şontorog care toată ziua căra apă potabilă pe la casele oamenilor, iar seara ne ospătam cu ceai şi cu pâine, fiindcă tata avea un samovar dogit, moştenire de la bunicul, şi cu ce ne mai aducea mama de pe la mesele argaților, ne săturam.

La fiecare răspântie. Sima încercase să se dezbare de acest tovarăş care-şi dezvăluia secretele de familie numai pentru că cinicul Clovis îl numise chiar în acea seară jidănaş intelectual, tocmai într-un moment în care sensibilitatea alcoolizată a lui Ion Străinul îndura cu greu insultele.

- Când am împlinit doisprezece ani, m-am băgat cioban la oi. Mi-am luat rămas bun de la samovarul părintesc şi am făcut cunoştință cu caşul cu mămăligă, cu stelele cerului, cu dulăii şi cu apucăturile baciului care ziua stătea lângă măgăriță, iar nopțile lângă mine. Ultimele cuvinte fuseseră spuse în şoaptă. Tu, Andrei, nu cunoşti viața, pe unii îi întăreşte, pe alții îi dezarmează. De aceea nu pot răbda un ponos mai mult şi ți-am destăinuit secretul naşterii mele.

Străinul continuă pe acelaş ton tânguitor o poveste fără sfârşit în care numele lui Şevcenko revenea ca un leit-mottv obositor, până ajunseseră în fața gangului casei în care locuia Sima. El îi întinse hotărât mâna:

- Noapte bună, domnule Străinu, du-te la culcare.

Dar Străinul i-o prinse cu amândouă mâinile lui mici şi aspre:

- Nu pleca, imploră el, mai stai cu mine.

- Nu se poate, trebuie să mă culc, mâine dimineață am treabă.

- Ia-mă la tine. Am să dorm toată noaptea într-un fotoliu. N-am să te supăr.

- Ba mă superi. Nu pot suferi nici o prezență la mine în casă. Nu sunt ospitalier.

Cu o mişcare neaşteptată, Străinul i se aruncă de gât, i se agăță cu ambele mâini de gulerul hainei. Fața lui se schimonosi mai mult.

- Nu mă lăsa. N-am unde dormi astă-seară.

- Minți. De altfel nu mă interesează. Poftim, du-te la un hotel.

- Am să, mă culc aci, pe jos, sub poartă.

încet dar cu putere, Sima îi desfăcu pumnii plăpânzi de pe revenirile hainei sale.

- Cum vrei!

Celălalt căzu în genunchi, plângând cu sughițuri, apoi se întinse pe pământul gol, de-a lungul intrării:

- Treci peste mine, dacă poți.

Andrei îl privi cu dezgust. Nu era nici el destul de lucid, ca să-l poată ajuta. îl sări cu un salt exagerat, ferindu-se, crispat, nu cumva să-l atingă, nu cumva să-l calce, ca pe un excrement zvârcolit, care ar fi prins viață.

De-ar putea înfrunta panopticul amenințător al nopții, singurătatea din atelierul său pustiu. Să doarmă până a doua zi când va merge să-şi ia victima, din infernul chirurgical al doctoriței Cornelia. Un somn neîntrerupt, ca într-un expres nocturn, între două stații lungi, una din bezne, din zori cealaltă. Somnul i-a stat totdeauna în ajutor, l-a găzduit în abisurile lui line. Avea Sima şi uşurința egoistă de a uita faptele care-1 tulbură, fiindcă, dacă-i adevărat că somnul se apără, prin vise, de trezire, sufletul se fereşte de suferință prin uitare. Dar nu izbutea să adoarmă imediat. Se afla ca într-un luminiş la marginea codrului cu vedenii şi, fără să fie treaz, îşi dădea seama că totuşi nu doarme.

Un lanț de întâmplări din timpul zilei îl ținea legat de realitate. Auzea încă glasuri de bărbați și de femei în roata unei corole vertiginoase, își aminti de darul căzut din cer al lui Riza Khan, omul care vrea să fie bine cu toată lumea, de aventura comică și deplorabilă a lui Ieronim în alegeri, de bolnava lui misterioasă, pe urmă, ca de un burete, de figura buhăită a lui Bratu, printre câțiva efebi agresivi ca să nu pară timizi, și de însuși amfitrionul, Adam, care la răstimpuri, pe furiș, își ducea mâna pe sub haină la inima lui strangulată de anghina, inima, o frunză de sânge pe un lac verde, verde... și deodată lanțul se rupe și fiorul se pierde; Sima lunecă într-un somn fără fund.

Capitolul 14

Cu acest capitol începe partea a doua a romanului „Lunatecii". în prima ediție, în două volume - care este și textul nostru de bază - el deschide volumul al II-lea, având o mențiune a editorilor în subsolul primei pagini:

„Textul acestui volum reprezintă versiunea definitivă a manuscrisului elaborat de scriitor în decursul a mai mulți ani. Moartea prematură a împiedicat scriitorul să dea un titlu fiecărui capitol, ca în volumul I."

Capitolul 15

în D, capitolul are un titlu: „Schimbul doi".

P. 324, r. 23 - îi mărturisise *D:* îi mărturisește *E;*

P. 326, r. 18 - ...Aici, Ana s-a oprit din povestit, privindu-1 lung și întrebător pe Lucu *D:* Privindu-1 întrebător pe Lucu *E;*

P. 328, r. 10 - nalță din umeri *D:* înălță din umeri E;

P. 332, r. 14-15 - se prelungea neobișnuit de mult. Prea multă prospețime și grație în toate acele salamalecuri cu care se încheie un banal sfârșit de ospăț. încadrat ciclopic între Puiu Leonte și Arghir, micul și nervosul Resch săruta, rând pe rând și cu apăsare, mâinile speriate, mâinile desculțe ale Anei, ținându-i parcă după fiecare puncție labială și câte o foarte scurtă cuvântare. în spatele lui, depășindu-1 *D:* se prelungea neobișnuit de mult. în spatele lor, depășindu-i £.

Capitolul 16

P. 346, r. 18-19 - își tremurau mugurii în umbra pe care naltele ziduri vecine *D:* tremurau, negri, în umbra pe care înaltele ziduri vecine *E;*

P. 353, r. 25 — Ana... adică Ada... Bărbatul ei... a ucis... pe amant.. *D:* Ana... Adică Ada... A ucis... pe amant... *E;*

P. 355, r. 27 - Dar nu ești în stare, lașule. Nu ești în stare, canalie iubită. *D:* Dar nu ești în stare, canalie iubită. *E.*

Capitolul 17

în D are titlul „Povestea Adei Fulga".

P. 358, r. 18 - Nu ți-am spus nimic, Lor. *D:* Nu ți-am spus nimic. *E;*

P. 368, r. 20-21 - Prea era mare efortul *D:* Era mare efortul *E;*

P. 370, r.4- trebui să se culce și să se dăruie *D:* trebui să se culce *E.*

Capitolul 18

în D are titlul „La schit".

P. 373, r. 26-27- Nimeni alt nu putea bate la ușă decât Ana. S-a gândit că Ana va trece peste temerile *D:* S-a gândit că nimeni alt nu putea bate la ușă decât Ana, că Ana va trece peste temerile *E;*

P. 375, r. 16 - După un sfert de oră de aprig mers Ana se opri. îi era sete. *D:* îi era sete. E;

r. 25-26 - își stampară foamea *D:* își astâmpără foamea *E;*

r. 40 - Ana plimba peste întinderi priviri *D:* Ana plimba priviri *E;*

P. 377, r. 2 - un fel de nod de pietroaie uriașe *D:* un fel de nod uriaș *E.*

Capitolul 19

în D se intitulează „întoarcerea de la schit".

P.<383, r. 18-o găsi instalată pe doamna Silion (pe care o rugase chiar el la plecare, străruitor, să se întoarcă). *D:* o găsi pe doamna Silion. *E.*

Capitolul 20

în D se intitulează „Moartea lui Arghir".

' **Capitolul 21**

In D se intitulează „înmormântarea lui Arghir"

Capitolul 22

în D are titlul „ Visul".

P. 411, r. 35 - **Poate că a şi vrut să-şi facă de lucru** *D:* **Poate că a şi vrut să se afle în treabă** *E;*

P. 412, r.6- **Lucu zâmbi. Rămase cu ochii în gol,** *D:* **Lucu rămase cu ochii în gol,** *E;*
după r. 6, numai în li: - **Doriţi să aşteptaţi?**

P. 413, r. 40 - **Afară vântuie şi plouă.** *D:* **Afară vântuia şi ploua.** *E.*

Capitolul 23

In D are titlul „Plimbarea în pădure".

P. 418, r. 3-4 - **luneca fără zgomot, ca o înfiripare feerică, din piele şi lacuri.** *D:* **luneca fără zgomot, ca în vis** *E;*
r. 23 - **colinele Neajlovului** *D:* **colinele Negoiului** *E;*

P. 424, r. 33 - **i-1 cunoştea de demult,** *D:* **i-1 cunoştea de mult,** *E.*

Capitolul 25

In D are titlul „Sinuciderea".

P. 438, r. 6-7 - **ministerele sunt cotropite** *D:* **ministerele sunt copleşite** *E.*

Capitolul 26

P. 452, r.6- **buzele zâmbeau fermecător** *D:* **buzele zâmbeau.** *E.'*

Capitolul 28

în D are titlul „La Giuseppe".

P. 470, r. 7 - **cu bare de metal** *D:* **cu şină de metal** *E;*

P. 477, r. 29 - **doi ochi oblici** *D:* **ochi oblici** *E.*

Capitolul 30

în D are titlul „Răpirea".

Capitolul 31

în D se intitulează „Întâlnirea Ana-Laura"

P. 509, r. 5 figurează numai în E.

Capitolul 32

în D are titlul „La Giuseppeni".

P. 518, după r. 5, numai în D, după spaţiul care marchează o secvenţă nouă: **Bătu la uşă.**

Capitolul 33

în D se intitulează „Final"



L

CUPRINS